Elena Rudică Maria Trandafir

LIMBA ROMÂNĂ

CULEGERE DE EXERCIŢII ŞI TESTE

Pentru examenele de admitere în facultăţi, colegii, licee

EDITURA POLIROM

Scanned with OKEN Scanner

colecţia « + **UNU** »

Elena Rudică, Maria Trandafir

LIMBA ROMÂNĂ
CULEGERE DE EXERCIŢII ŞI TESTE

Doamne ajută!

Moş Crăciun 1996

Scanned with OKEN Scanner

Editura POLIROM, B-dul Copou nr. 3
P.O. BOX 266, 6600, Iaşi, ROMÂNIA

Copyright © 1995 by POLIROM CO S.A. Iaşi
ISBN: 973-9248-02-0
Printed in ROMANIA

Scanned with OKEN Scanner

Elena Rudică

Maria Trandafir

LIMBA ROMÂNĂ

CULEGERE DE EXERCIȚII ȘI TESTE

pentru examenele de admitere în facultăți, colegii, licee

POLIROM
Iași, 1996

Scanned with OKEN Scanner

ARGUMENT

Lucrarea de faţă se adresează, în primul rând, candidaţilor care se prezintă la examenul de admitere în facultăţile care prevăd proba de limba română (Facultatea de Litere, Drept, Teologie, Birotică, Educaţie fizică şi altele).

Exerciţiile şi testele propuse au fost concepute în deplină concordanţă cu obiectivele studierii limbii române, formulate de programele şcolare în vigoare. Totodată, ele ţin seama de conţinutul manualelor şcolare, prevăzute de programa pentru examenul de admitere în învăţământul superior (manualele de limba română pentru clasele V-VIII şi capitolul *Compuneri şi exerciţii de cultivare a limbii* din manualele de liceu).

Cerinţele pe care le formulăm în culegerea de faţă, spre deosebire de alte culegeri, încearcă să acopere integral obiectivele predării limbii române în gimnaziu şi în liceu, vizând atât nivelul gramaticii, cât şi pe cel al foneticii, al vocabularului şi al stilisticii. Ele asigură astfel însuşirea cunoştinţelor de limba română dintr-o perspectivă mai largă şi formarea unor capacităţi diverse ale elevilor, cum ar fi cele de comunicare corectă şi expresivă, de folosire creativă a materialului lingvistic, şi altele.

Culegerea valorifică o bogată experienţă didactică. Deşi se adresează, în primul rând, candidaţilor la examenul de admitere în învăţământul superior, considerăm utilă folosirea ei şi în alte situaţii:

- în limitele programei şcolare, pentru pregătirea examenului de admitere în liceu;
- în activitatea curentă cu elevii din gimnaziu, la orele de limba română;
- ca auxiliar permanent al activităţii desfăşurate de elevii din clasele cu profil filologic sau de cei din şcolile normale;
- la orele de compuneri şi de cultivare a limbii române în liceu;
- în practica pedagogică efectuată de studenţii Facultăţii de Litere în şcoli generale sau licee;
- în activitatea didactică a tinerilor absolvenţi ai acestei facultăţi.

Exerciţiile şi testele propuse sunt grupate în două părţi.

Partea I, structurată în capitolele: *Gramatică, Fonetică, Vocabular, Noţiuni de stil şi de compoziţie*, cuprinde exerciţiile de sistematizare, consolidare şi fixare a cunoştinţelor de limba română. Prin diversitatea cerinţelor pe care le cuprind (identificare, exemplificare, diferenţiere, construire de enunţuri ş.a.m.d.), aceste exerciţii asigură formarea raţionamentului lingvistic, aprecierea corectă a faptelor de limbă, formarea plasticităţii verbale etc. Exerciţiile de la fiecare capitol sunt urmate de texte suplimentare pentru rezolvarea unor cerinţe şi de teste grilă, întrucât am avut în vedere atât aprofundarea cunoştinţelor referitoare la un anumit capitol, cât şi posibilitatea evaluării lor imediate. Testele grilă sunt, se ştie, un procedeu specific didacticii moderne, ele constituie un instrument propriu învăţării algoritmizate şi problematizate. Prin intermediul lor se formează atributele gândirii divergente, respectiv capacitatea de selectare şi motivare adecvată a răspunsului oportun dintre variantele date.

Partea a II-a cuprinde texte însoţite de cerinţe complexe. În selectarea textelor propuse, s-a urmărit diversificarea acestora (texte aparţinând unor etape diferite din istoria limbii şi literaturii române, texte din literatura populară şi cultă, texte în proză

Scanned with OKEN Scanner

și în versuri, texte aparținând stilului beletristic și științific, texte din operele unor scriitori recent introduși în programele școlare etc.). Am considerat necesară această diversificare, deoarece ea asigură o cunoaștere mai bogată a limbii române, din perspectivă diacronică și sincronică. La examenul de admitere în învățământul superior, candidații s-au confruntat ei înșiși, în ultimii ani, cu această varietate de texte propuse și de cerințe astfel formulate. Și în privința acestora din urmă, culegerea de față își propune să ofere modele diversificate pentru fiecare nivel al limbii, nu numai cel strict gramatical, cum se procedează de obicei.

Întrucât partea a II-a are un caracter exclusiv aplicativ, solicitând transferul cunoștințelor aprofundate prin exercițiile primei părți, în formularea cerințelor proprii părții a doua s-a urmărit formarea capacității de aplicare a acestor cunoștințe, de valorificare a lor în contextul diferitelor exigențe didactice, fapt care implică realizarea de comparații și de conexiuni complexe.

Partea a II-a mai cuprinde și un număr de texte propuse, fără a fi însoțite de cerințe, oferind însă posibilitatea formulării acestora de către profesori, studenți sau chiar elevi. Lăsăm astfel deschis drumul creativității didactice.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I

I. GRAMATICĂ
II. FONETICĂ
III. VOCABULAR
IV. NOŢIUNI DE STIL ŞI DE COMPOZIŢIE

Scanned with OKEN Scanner

Abrevieri folosite în cadrul lucrării*

Morfologie :

s. = substantiv
art. = articol
adj. = adjectiv
num. = numeral
pron. = pronume
v. = verb
adv. = adverb
prep. = prepoziţie
conj. = conjuncţie
interj. = interjecţie
N = nominativ
Ac = acuzativ
D = dativ
G = genitiv
V = vocativ

Sintaxa propoziţiei :

SB = subiect
PR = predicat ; n.p. = nume predicativ
AT = atribut
CD = complement direct
CI = complement indirect
C de agent = complement de agent
CL = complement circumstanţial de loc
CT = complement circumstanţial de timp
CM = complement circumstanţial de mod
CZ = complement circumstanţial de cauză
CS = complement circumstanţial de scop

Sintaxa frazei :

Pr = propoziţie principală regentă
SB = propoziţie subiectivă
PR = propoziţie predicativă
AT = propoziţie atributivă
CD = propoziţie completivă directă
CI = propoziţie completivă indirectă
CL = propoziţie circumstanţială de loc
CT = propoziţie circumstanţială de timp
CM = propoziţie circumstanţială de mod
CZ = propoziţie circumstanţială de cauză
CS = propoziţie circumstanţială de scop
CT = propoziţie circumstanţială condiţională
CV = propoziţie circumstanţială concesivă
CNS = propoziţie circumstanţială consecutivă

---

* Conform *Manualului de Limba română* – pentru clasa a VIII-a, E.D.P., Bucureşti, 1990.

Scanned with OKEN Scanner

I. SUBSTANTIVUL

Definiţie • Clasificarea substantivelor după anumite criterii • Ortografia substantivelor compuse • Categorii gramaticale: genul, numărul şi cazul substantivelor • Declinarea substantivelor • Locuţiunile substantivale • Schimbarea valorii gramaticale a substantivului • Funcţiile sintactice ale substantivelor • Valori stilistice ale substantivelor

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Identificaţi substantivele şi arătaţi ce denumeşte fiecare dintre ele:

   a) „...Dacă ne-ar fi îngăduit să încheiem această notă cu o reflecţie asupra societăţilor moderne, este uşor de înţeles enorma prăpastie care le separă de mentalitatea tradiţională. Într-o societate modernă, oamenii nu sunt «transparenţi» unul faţă de altul. Fiecare dintre ei este un mic atom, separat de ceilalţi. Dacă nu-şi fac «cunoştinţa», nu ştiu nimic, unii de alţii. Cel mult dacă descifrează gradul unui militar sau sensul unei medalii. Dar despre descendenţa lui, despre viaţa lui socială, despre dispoziţia sa sufletească – nimic. Trebuie să vorbeşti foarte mult într-o societate modernă, ca să te faci cunoscut vecinului tău." (M. Eliade)

   b) „Din negură fulgerul sare.
   L-astupă un munte ce trece
   Şi-apoi se despică în zece." (T. Arghezi)

   c) „Din turnul apusean, păzind intrarea principală a Tomisului, poţi vedea întreg oraşul, marea şi ţara geţilor, de un verde mai cald decât al mării, misterios şi îndepărtat. Lângă ziduri plugari trăgeau brazde mărunte, cu pluguri de lemn trase de boi albi, cu jugurile sprijinite în grumaz şi nu pe frunte ca la noi." (Vintilă Horea)

2. Scrieţi substantive derivate de la următoarele adjective şi verbe: *alb, mare, bun, frumos, mic, duios, înalt, verde, cuminte, lung/ a citi, a coborî, a obosi, a greşi, a asculta, a căuta, a cădea, a învârti, a ura, a scurta.*

3. Daţi câte două exemple de substantive obţinute prin schimbarea valorii gramaticale a adjectivului, a pronumelui şi a adverbului.

4. Scrieţi derivate diminutivale şi augmentative de la următoarele substantive: *băiat, copil, casă, carte.*

5. Exemplificaţi în enunţuri sinonimul neologic al fiecărui substantiv: *adâncime, cinste, dovadă, asemănare, părăsire, vârstă, întărire, formare, statornicie, ceartă.*

6. Scrieţi expresii în structura cărora intră substantivul *inimă.*

7. Precizaţi sensul substantivului *creştet* în următoarele contexte:

   a) „Să alergi, pe piept să-mi cazi,
   Să-ţi desprind din creştet vălul,
   Să-l ridic de pe obraz." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

I. SUBSTANTIVUL

Definiție • Clasificarea substantivelor după anumite criterii • Ortografia substantivelor compuse • Categorii gramaticale: genul, numărul și cazul substantivelor • Declinarea substantivelor • Locuțiunile substantivale • Schimbarea valorii gramaticale a substantivului • Funcțiile sintactice ale substantivelor • Valori stilistice ale substantivelor

Exerciții de sistematizare și consolidare

1. Identificați substantivele și arătați ce denumește fiecare dintre ele:

   a) „...Dacă ne-ar fi îngăduit să încheiem această notă cu o reflecție asupra societăților moderne, este ușor de înțeles enorma prăpastie care le separă de mentalitatea tradițională. Într-o societate modernă, oamenii nu sunt «transparenți» unul față de altul. Fiecare dintre ei este un mic atom, separat de ceilalți. Dacă nu-și fac «cunoștință», nu știu nimic, unii de alții. Cel mult dacă descifrează gradul unui militar sau sensul unei medalii. Dar despre descendența lui, despre viața lui socială, despre dispoziția sa sufletească – nimic. Trebuie să vorbești foarte mult într-o societate modernă, ca să te faci cunoscut vecinului tău." (M. Eliade)

   b) „Din negură fulgerul sare.
   L-astupă un munte ce trece
   Și-apoi se despică în zece." (T. Arghezi)

   c) „Din turnul apusean, păzind intrarea principală a Tomisului, poți vedea întreg orașul, marea și țara geților, de un verde mai cald decât al mării, misterios și îndepărtat. Lângă ziduri plugari trăgeau brazde mărunte, cu pluguri de lemn trase de boi albi, cu jugurile sprijinite în grumaz și nu pe frunte ca la noi." (Vintilă Horea)

2. Scrieți substantive derivate de la următoarele adjective și verbe: *alb, mare, bun, frumos, mic, duios, înalt, verde, cuminte, lung/ a citi, a coborî, a obosi, a greși, a asculta, a căuta, a cădea, a învârti, a ura, a scurta.*

3. Dați câte două exemple de substantive obținute prin schimbarea valorii gramaticale a adjectivului, a pronumelui și a adverbului.

4. Scrieți derivate diminutivale și augmentative de la următoarele substantive: *băiat, copil, casă, carte.*

5. Exemplificați în enunțuri sinonimul neologic al fiecărui substantiv: *adâncime, cinste, dovadă, asemănare, părăsire, vârstă, întărire, formare, statornicie, ceartă.*

6. Scrieți expresii în structura cărora intră substantivul *inimă.*

7. Precizați sensul substantivului *creștet* în următoarele contexte:

   a) „Să alergi, pe piept să-mi cazi,
   Să-ți desprind din creștet vălul,
   Să-l ridic de pe obraz." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Când voi muri, iubito, la creştet să nu-mi plângi..." (M. Eminescu)

c) „Deasupra capului păretele drept de stâncă îşi pierdea creştetul aerian în înălţimile albastre ale văzduhului." (C. Hogaş)

8. Identificaţi substantivele comune şi substantivele proprii din următoarele texte:

a) „Deşi întâlnim aşezări din regiuni atât de diferite – Ţara Oaşului şi Argeş, Bărăgan şi Banat, Bihor şi Ilfov – totul se leagă, se ţine strâns, şi alcătuieşte laolaltă icoana unei fermecătoare civilizaţii ţărăneşti." (M. Eliade)

b) „Într-un sugestiv articol, d. Nichifor Crainic a arătat acelaşi ideal al androginului şi în *Luceafărul* lui Eminescu." (M. Eliade)

c) „– Râzi tu de mine, râzi, Harap-Alb, zise atunci Păsări-Lăţi-Lungilă, dar mai bine ar fi să râzi de tine, căci nu ştii ce păcat te paşte." (I. Creangă)

9. Daţi cîte şase exemple pentru următoarele categorii de substantive:

- substantive comune - simple
  - compuse
- substantive proprii - simple
  - compuse

10. Precizaţi genul substantivelor: *codru, plai, ie, joi, iulie, aramă, santinelă, grâu, vodă, hotel, plajă, ortodoxism.*

11. Formaţi substantive feminine de la următoarele substantive masculine: *copil, elev, urs, leu.*

12. Daţi şase exemple de substantive epicene.

13. Subliniaţi locuţiunile substantivale:

a) „Aducerile-aminte pe suflet cad în picuri,
Redeşteptând în faţă-mi trecutele nimicuri." (M. Eminescu)

b) „Polenul cade peste noi,
În preajmă galbene troiene
alcătuieşte-n aur fin,
Pe umeri cade-ne şi-n gene.
Ne cade-n gură când vorbim,
şi-n ochi, când nu găsim cuvântul.
Şi nu ştim ce păreri de rău
ne tulbură, pieziş, avântul." (L. Blaga)

14. Scrieţi formele de plural ale substantivelor: *cot, corn, râs, moţ*. Precizaţi-le sensul.

15. Indicaţi substantivele defective de număr şi grupaţi-le după rubricile tabelului de mai jos: *mireasmă, semeni, foame, icre, pantaloni, reşou, sete, referendum, cinste, creştinism, curaj, aur, fier, volei, represalii, reflexe, zori, înţelepciune, palavre, ochelari, partaj, plural, tăiţei, voinţă, pântece, aramă, câlţi.*

substantive defective	
de nr. plural	de nr. singular

Scanned with OKEN Scanner

16. Subliniaţi formele recomandate de limba literară ale următoarelor substantive: *berbec/berbece, flutur/fluture, roţi/roate, coale/coli, trebi/treburi.*

17. Motivaţi scrierea substantivelor: *fiii, prietenii, copiii, brazii.*

18. Scrieţi substantivele *troleibuz, curcubeu, tijă, vârtej, crâmpei, piuă*, la plural (nearticulat/articulat), cazul nominativ.

19. Scrieţi substantivele *idee, câmpie, stea*, la cazul genitiv, singular şi plural, nearticulat şi articulat.

20. Declinaţi substantivele: *brad* (nearticulat), *copii* (cu articol hotărât), *floarea-soarelui, Maria, Câmpulung, Baia-Mare.*

21. Completaţi cu formele potrivite ale articolului posesiv-genitival:

plecare... colegilor	realizări... prietenilor mei
cărţi... elevului	iniţiative... tinerilor
munţi... ţării	student... Facultăţii de Drept

22. Precizaţi în ce caz sunt substantivele din textele următoare şi ce funcţie sintactică au:

a) „Din caier încâlcit de nouri
toarce vântul
fire lungi de ploaie.
Fluşturatici fulgi de nea
s-ar aşeza-n noroi,
dar cum li-e silă –
se ridică iar
şi zboară să-şi găsească
cuib pe ramuri.
Vânt şi-i frig –
iar mugurii
prea lacomi de lumină
îşi zgulesc acum
urechile în guler." (L. Blaga)

b) „Şi voia mea de bine, frumos şi adevăr,
Îngăduie să-şi ţie şi-acolo-n gânduri jugul." (T. Arghezi)

c) „După adormirea copilului, pe scripete şi păinjinişuri de raze şi pe mărgele de cleştar, patul aluneca lin în văzduh..." (T. Arghezi)

d) „Soarele, lacrima Domnului,
cade în mările somnului." (L. Blaga)

e) „Cu alesături de aur
timpul curge prin albastru.
Jinduiesc la câte-un astru
răsărit ca o ispită
peste-amurgul meu de-o clipă,
peste basmul în risipă." (L. Blaga)

f) „Bunicul e de fum şi şoaptă ca o înserare de toamnă cu răsărit de lună, lângă o biserică veche." (I. Teodoreanu)

23. a) Indicaţi funcţia sintactică a substantivelor subliniate:

1) „O, geniu, ce pătrunzi
Nemărginirea – iartă c-amărăciunea mea
M-a-nvins!" (M. Eminescu)

2) „În lacul cel verde şi lin
Resfrânge-se *cerul* senin,
Cu norii cei albi de argint,
Cu soarele *nori* sfâşiind." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

3) „Văd *lebede*, barcă de vânt,
Prin unde din aripe dând,
Văd *fluturi* albaștri, ușori,
Roind și bând *miere* din flori." (M. Eminescu)

4) „O raclă mare-i *lumea*. Stele-s cuie
Bătute-n ea..." (M. Eminescu)

b) Exemplificați pentru fiecare dintre aceste substantive alte două funcții sintactice.

24. Exemplificați următoarele funcții sintactice ale substantivului *poet*: AT (N), C de agent (Ac), CI (D), AT (G), n.p. (G).

25. Indicați funcția sintactică a substantivului subliniat și motivați-o:

a) Lupta împotriva *tiraniei* se încheiase.
b) Luptau împotriva *tiraniei*.

26. Construiți propoziții cu substantive precedate de următoarele prepoziții și locuțiuni prepoziționale: *contra, conform, în fața, din cauza, datorită, de-a lungul* și precizați-le cazul și funcția sintactică.

27. Exemplificați ATs în cazurile G, Ac, N, D.

28. Completați spațiile libere cu termenul regent potrivit următoarelor funcții sintactice ale substantivului *vânător*:

CI
..... (de) vânător

C de agent
..... (de) vânător

AT s. prep.
..... (de) vânător

n.p.
..... (de) vânător

29. Exemplificați funcția sintactică de nume predicativ a substantivului în următoarele cazuri: N, Ac, G, D.

30. Construiți pe lângă verbul *a pleca* diferite complemente circumstanțiale exprimate prin substantive în cazurile Ac, G, D.

31. Identificați apozițiile:

a) „Spune tu, Noapte, martor de smarald,
În care-anume floare și tulpină
Dospește sucul fructului său cald?" (T. Arghezi)

b) „Solomon, poetul rege, tocmind glasul unei lire
Și făcând-o să răsune o psalmodică gândire,
Moaie-n sunetele sfinte degetele-i de profet." (M. Eminescu)

32. Exemplificați două apoziții simple și două apoziții dezvoltate.

33. Exemplificați funcțiile sintactice ale substantivului în cazul dativ.

34. Identificați substantivele în cazul vocativ din textele următoare și faceți analiza lor morfologică:

Scanned with OKEN Scanner

3) „Văd *lebede*, barcă de vânt,
Prin unde din aripe dând,
Văd *fluturi* albaştri, uşori,
Roind şi bând *miere* din flori." (M. Eminescu)

4) „O raclă mare-i *lumea*. Stele-s cuie
Bătute-n ea..." (M. Eminescu)

b) Exemplificaţi pentru fiecare dintre aceste substantive alte două funcţii sintactice.

24. Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale substantivului *poet*: AT (N), C de agent (Ac), CI (D), AT (G), n.p. (G).

25. Indicaţi funcţia sintactică a substantivului subliniat şi motivaţi-o:

a) Lupta împotriva *tiraniei* se încheiase.

b) Luptau împotriva *tiraniei*.

26. Construiţi propoziţii cu substantive precedate de următoarele prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale: *contra, conform, în faţa, din cauza, datorită, de-a lungul* şi precizaţi-le cazul şi funcţia sintactică.

27. Exemplificaţi ATs în cazurile G, Ac, N, D.

28. Completaţi spaţiile libere cu termenul regent potrivit următoarelor funcţii sintactice ale substantivului *vânător*:

CI
..... (de) vânător

C de agent
..... (de) vânător

AT s. prep.
..... (de) vânător

n.p.
..... (de) vânător

29. Exemplificaţi funcţia sintactică de nume predicativ a substantivului în următoarele cazuri: N, Ac, G, D.

30. Construiţi pe lângă verbul *a pleca* diferite complemente circumstanţiale exprimate prin substantive în cazurile Ac, G, D.

31. Identificaţi apoziţiile:

a) „Spune tu, Noapte, martor de smarald,
În care-anume floare şi tulpină
Dospeşte sucul fructului său cald?" (T. Arghezi)

b) „Solomon, poetul rege, tocmind glasul unei lire
Şi făcând-o să răsune o psalmodică gândire,
Moaie-n sunetele sfinte degetele-i de profet." (M. Eminescu)

32. Exemplificaţi două apoziţii simple şi două apoziţii dezvoltate.

33. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale substantivului în cazul dativ.

34. Identificaţi substantivele în cazul vocativ din textele următoare şi faceţi analiza lor morfologică:

Scanned with OKEN Scanner

a) „Fântâna curge ca şi-atunci, mereu.
Tu curgi, fântână, pe trecutul meu.
Şi toate sunt precum le-am cunoscut,
Rămase-aşa, ca dintru început." (T. Arghezi)

b) „Nu ştii tu, înger, oare să zbori,
Să laşi pământul, trista ruină?
De-ţi place cerul, a lui lumină,
De ce nu mori?" (M. Eminescu)

35. Faceţi analiza gramaticală a substantivelor din textele următoare:

a) „Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane şi cu glasuri tremurate,
Strai de purpură şi aur peste ţărâna cea grea." (M. Eminescu)

b) „Pe plaja vânătă a cerului, fuga luminii scăldată spre apus în insule de mărgean risipise scoicile trandafirii ale nourilor de seară." (I. Teodoreanu)

c) „Copacii bătrâni şi tufărişurile aşteptau cu solemnitate minunea învierii şi purtau pe vârfuri muguri graşi, uşor crăpaţi, ca nişte crisalide din care trebuiau să nască noianuri de frunze. Nu erau încă decât o nădejde, un zâmbet fumuriu şi luminos. Iar foile moarte ale toamnei trecute ne foşneau sub paşi. Pe alocuri, de pe piscuri, vedeam cerul înalt până la munţi, şi văi depărtate în alte păduri mereie şi afunde."
(M. Sadoveanu)

36. Exemplificaţi schimbarea valorii gramaticale a substantivului.

37. Identificaţi procedeele artistice realizate pe baza substantivului în următorul text şi comentaţi-le:

„De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Ş-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.
Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;
Pare-că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind." (M. Eminescu)

38. Exemplificaţi şi alte procedee artistice realizate pe baza substantivului.

39. Identificaţi în opera *Amintiri din copilărie* de I. Creangă un exemplu de articulare a substantivelor proprii nume de persoană, motivată prin starea sufletească a vorbitorului.

40. Comentaţi frecvenţa vocativului în următorul fragment din opera *Amintiri din copilărie* de I. Creangă:

„– Doamne, cumnăţică-hăi, cum se pot învrăjbi oamenii din nimica toată, luându-se după gurile cele rele! Ia poftim, soro, mai bine să mâncăm ceva din ce-a da Dumnezeu, să cinstim câte-un pahar de vin în sănătatea gospodarilor noştri..."
(I. Creangă)

41. Ilustraţi funcţionalitatea stilistică a substantivului în balada *Miorița*.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Păsări-Lăți-Lungilă se ie atunci după Harap-Alb și pornesc tusșese înainte. Și pe unde treceau, pârjol făceau: Gerilă potopea pădurile prin ardere; Flămânzilă mânca lut și pământ amestecat cu humă, și tot striga că moare de foame; Setilă sorbea apa de prin bălți și iazuri, de se zbăteau peștii pe uscat și țipa șerpele în gura broaștei de secetă mare ce era pe acolo; Ochilă vedea toate cele ca dracul și numai înghețai ce da dintr-însul..." (I. Creangă)

2. „Dar adesea pe când caii dorm în neagră depărtare,
Luna, zâna Daciei, vine la a zeilor serbare;
Soarele, copil de aur al albastrei sfintei mări,
Vine ostenit de drumuri și la masă se așează." (M. Eminescu)

3. „Pe valea Siretului, întinsă sub arcurile de safir ale cerului, ale căror fluvii de aer tremurau de căldura soarelui de vară, stau risipite, cu întunecata lor umbră, păduri..." (M. Eminescu)

4. „Ninge naiv.
Poate că pe o fereastră aburită, un deget mic a desenat o căsuță cu o ușă, două ferestre și hogeagul din care iese codița unui cârlionț de fum. Satul fulgilor e numai în ochii copiilor.
Geamul e o filă veche din cartea îngerilor." (I. Teodoreanu)

5. „E alb ca-ntr-o cetate de mărgean din fundul mării; alb ca-ntr-o pădure de fuioare; alb ca-ntr-o moară unde luna e morar, și îngerii făină; alb de rochița rândunelii cu albine de mărgăritar; alb ca-ntr-o fluturare de batiste ale stelelor din Calea Laptelui; alb de oglinzi la balul picăturilor de rouă îmbrăcate în mireasă..." (I. Teodoreanu)

6. „Dați-mi un trup
Voi munților,
mărilor,
dați-mi un alt trup să-mi descarc nebunia
în plin!
Pământule larg, fii trunchiul meu,
fii pieptul acestei năpraznice inimi,
prefă-te-n lăcașul furtunilor, cari mă strivesc,
fii amfora eului meu îndărătnic."
(L. Blaga)

7. „Sufletul satului fâlfâie pe lângă noi,
ca un miros sfios de iarbă tăiată,
ca o cădere de fum din streșini de paie,
ca un joc de iezi pe morminte înalte." (L. Blaga)

8. „Tobe de piatră bat, soarele crește,
tăria cu acvile din fața lui
se prăbușește în trepte de aer, sticlește.
Tăcerea se face vânt albăstrui,
pintenul umbrei mi-l crește
în coastele câmpului." (N. Stănescu)

9. „O liniște grea mă înconjoară, e desigur foarte târziu, dar, cu toată oboseala, nu mi-e somn și scriu." (Vintilă Horea)

10. „Apărută în 1928, *Hanu Ancuței* închide prima epocă a creației povestitorului și deschide o alta: este capodopera de la răscruce. Regăsim în ea aproape toate elementele povestirilor anterioare: lumea țărănească, natura, idilicul, legenda, oralitatea. Niciodată arta povestirii n-a fost mai rafinată în simplitatea ei." (N. Manolescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Substantivele *dreptunghi, fărădelege, subtitlu, bunăstare* sunt formate prin :

- ☐ a) derivare cu prefixe ;
- ☒ b) contopirea unor cuvinte ;
- ☐ c) alăturarea unor cuvinte.

2 Substantivele *nedreptate, inamic, revedere, disconfort* sunt formate prin :

- ☐ a) contopire ;
- ☒ b) derivare ;
- ☐ c) abreviere.

3 Cu prefixul *pre-* se pot forma :

- ☐ a) numerale ;
- ☒ b) substantive ;
- ☐ c) adverbe.

4 Cu sufixul *-tor* se pot forma :

- ☒ a) substantive ;
- ☐ b) adverbe ;
- ☐ c) adjective.

5 Cu sufixul *-iş* se pot forma :

- ☐ a) verbe ;
- ☒ b) substantive ;
- ☒ c) adjective.

6 Substantivul *binefacere* este format prin procedeul compunerii :

- ☐ a) prin alăturare ;
- ☐ b) prin abreviere ;
- ☒ c) prin contopire.

7 Substantivul *antitanc* este format prin procedeul :

- ☐ a) compunerii prin contopire ;
- ☒ b) derivării ;
- ☐ c) compunerii prin alăturare.

8 Substantivele compuse dintr-un substantiv în cazul nominativ şi altul în genitiv se scriu :

- ☐ a) cu cratimă ;
- ☒ b) cu pauză albă ;
- ☒ c) cu articol posesiv-genitival în faţa substantivului în genitiv.

9 Substantivele alcătuite din termeni care au dobândit unitate morfologică se scriu :

- ☐ a) într-un cuvânt ;
- ☒ b) cu cratimă ;
- ☐ c) cu pauză albă.

10 Sintagma *du-te-vino* este :

- ☐ a) propoziţie ;
- ☒ b) substantiv compus ;
- ☐ c) frază.

11 Substantivele *nobilime, tineret, stol, cârd, armată* sunt :

- ☐ a) heteronimice ;
- ☒ b) colective ;
- ☐ c) mobile.

12 Antonimul substantivului *frig* este :

- ☐ a) rece ;
- ☒ b) cald ;
- ☐ c) căldură.

13 Sinonimul substantivului *ceartă* este :

- ☒ a) scandal ;
- ☐ b) sancţiune ;
- ☒ c) mustrare.

14 Sinonimul neologic pentru substantivul *moarte* este :

- ☒ a) pieire ;
- ☒ b) deces ;
- ☐ c) expiere.

15 Substantivul *ai* este :

- ☐ a) arhaism ;
- ☒ b) regionalism ;
- ☐ c) termen popular.

Scanned with OKEN Scanner

16 Substantivul *hobot* este :

- ☐ a) regionalism ;
- ☒ b) termen popular ;
- ☐ c) arhaism.

17 Substantivele *rinocer, elefant, veveriţă, lebădă, morsă, crocodil* sunt :

- ☐ a) mobile ;
- ☐ b) epicene ;
- ☐ c) heteronimice.

18 Substantivele mobile sunt cele care :

- ☒ a) formează genul masculin de la feminin şi invers ;
- ☐ b) au formă diferită pentru genurile masculin şi feminin ;
- ☐ c) au aceeaşi formă pentru masculin şi pentru feminin.

19 Genul substantivelor ce denumesc litere, cifre, simţuri se stabileşte după :

- ☐ a) genul natural ;
- ☐ b) genul gramatical ;
- ☒ c) genul după înţeles.

20 Substantivele *tineret, brădet, puiet* sunt :

- ☒ a) de genul masculin ;
- ☒ b) de genul neutru ;
- ☐ c) defective de gen.

21 Substantivul *argint* are forma de plural :

- ☐ a) arginturi ;
- ☐ b) arginţi ;
- ☒ c) este defectiv de numărul plural.

22 Pluralul substantivului *corn* (instrument muzical) este :

- ☒ a) corni ;
- ☐ b) cornuri ;
- ☒ c) coarne.

23 Substantivul *genunchi* are formă :

- ☐ a) de singular ;
- ☐ b) de plural ;
- ☒ c) are aceeaşi formă pentru singular şi plural.

24 Substantivul *cap* are la plural :

- ☐ a) o forma ;
- ☐ b) două forme cu acelaşi înţeles ;
- ☒ c) trei forme cu sensuri diferite.

25 Substantivele proprii de genul masculin pentru cazurile genitiv-dativ sunt :

- ☐ a) articulate enclitic ;
- ☒ b) articulate proclitic ;
- ☐ c) nu primesc articol.

26 Numele predicativ exprimat prin substantiv nu poate sta în cazul :

- ☐ a) dativ ;
- ☒ b) vocativ ;
- ☒ c) nominativ.

27 În propoziţia :
L-au vrut domn ţării.
substantivul subliniat este :

- ☒ a) în cazul genitiv ;
- ☒ b) în cazul dativ ;
- ☐ c) în alt caz.

28 În propoziţia :
Am venit la oameni !
substantivul *oameni* este :

- ☒ a) în cazul acuzativ ;
- ☒ b) în cazul nominativ ;
- ☐ c) în cazul dativ.

29 În propoziţia :
Am reuşit datorită efortului depus.
substantivul aflat în dativ este :

- ☐ a) complement indirect ;
- ☒ b) complement circumstanţial instrumental ;
- ☐ c) complement circumstanţial de cauză.

30 În propoziţia :
Gârla a trecut-o alaiul.

Scanned with OKEN Scanner

substantivul *gârla* îndeplineşte funcţia sintactică de :

- ☐ a) subiect ;
- ☒ b) complement indirect ;
- ☐ c) complement circumstanţial de loc.

31 Forma corectă a substantivului propriu *Lili* pentru dativ este :

- ☒ a) lui Lili ;
- ☐ b) Liliei ;
- ☐ c) al lui Lili.

32 Forma corectă este :

- ☒ a) tăişul sabiei ;
- ☐ b) tăişul săbiei ;
- ☐ c) tăişul săbiii.

33 Forma corectă este :

- ☐ a) badei Ion ;
- ☒ b) lui badea Ion ;
- ☐ c) bădiii Ion.

34 Întrebarea *pe ce* se pune pentru a afla funcţia sintactică de :

- ☒ a) complement direct ;
- ☐ b) complement indirect ;
- ☐ c) complement circumstanţial de loc.

35 În propoziţia :
Priveam doar *înaintea noastră.*
cuvântul subliniat este :

- ☐ a) prepoziţie ;
- ☒ b) adverb ;
- ☐ c) substantiv.

36 Complementul de agent este exprimat prin substantiv în cazul :

- ☐ a) nominativ ;
- ☒ b) acuzativ ;
- ☐ c) dativ.

37 În propoziţia :
El a ieşit inginer.
substantivul *inginer* este :

- ☐ a) complement direct ;
- ☒ b) nume predicativ ;
- ☐ c) complement circumstanţial de mod.

38 În propoziţia :
Copiii aceia se înţelegeau de minune.
cuvântul subliniat îndeplineşte funcţia sintactică de :

- ☒ a) complement circumstanţial de mod ;
- ☒ b) complement circumstanţial consecutiv ;
- ☐ c) complement circumstanţial de cauză.

39 În propoziţia :
Stai locului.
substantivul *locului* este în cazul :

- ☐ a) genitiv ;
- ☒ b) dativ ;
- ☒ c) acuzativ.

40 În propoziţia :
Aşterne-te drumului.
substantivul îndeplineşte funcţia sintactică de :

- ☒ a) complement indirect ;
- ☐ b) complement circumstanţial de mod ;
- ☒ c) complement circumstanţial de loc.

41 Atributul apoziţional exprimat prin substantiv poate sta :

- ☐ a) numai în nominativ ;
- ☐ b) numai în vocativ ;
- ☒ c) în orice caz, dacă se acordă cu termenul determinat.

42 Locuţiunea substantivală nu poate îndeplini funcţia sintactică de :

- ☐ a) apoziţie ;
- ☐ b) complement circumstanţial consecutiv ;
- ☒ c) subiect.

43 În sintagma *pădure de argint*, substantivul *pădure* este :

- ☒ a) epitet metaforic ;
- ☐ b) comparaţie ;
- ☒ c) metaforă.

Scanned with OKEN Scanner

44 În versul :

„Gigantică poart-o *cupolă* pe frunte…"
(G. Coşbuc)

substantivul subliniat este, ca procedeu stilistic :

- ☒ a) metaforă ;
- ☐ b) comparaţie ;
- ☒ c) hiperbolă.

45 Substantivul poate apărea, ca procedeu stilistic, în :

- ☒ a) enumeraţie ;
- ☒ b) inversiune ;
- ☒ c) personificare.

46 În versurile :

„Lună, tu stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci
Şi gândirilor dând viaţă, suferinţele întuneci…" (M. Eminescu)

substantivele „stăpân-a mării" se constituie ca procedeu stilistic, în :

- ☒ a) comparaţie ;
- ☒ b) metaforă ;
- ☐ c) metonime.

47 În versurile :

„Sub icoana afumată unui sfânt cu comanac
Arde-n candel-o lumină cât un sâmbure de mac…" (M. Eminescu)

substantivele „sâmbure de mac" se constituie, ca procedeu stilistic, în :

- ☐ a) metaforă ;
- ☒ b) metonime ;
- ☒ c) litotă.

48 În versurile :

„Vin ţânţarii, lăutarii, gândăceii, cărăbuşii,
Iar mireasa viorică i-aştepta-ndărătul uşii…" (M. Eminescu)

enumeraţia apare pentru :

- ☐ a) a sugera mulţimea nuntaşilor ;
- ☒ b) detalierea participanţilor la nunta gazdelor ;
- ☒ c) a da amploare convoiului nuntaşilor.

Scanned with OKEN Scanner

ARTICOLUL

Definiţie • Articolul hotărât • Articolul posesiv-genitival • Articolul demonstrativ (adjectival) • Articolul nehotărât • Declinarea substantivelor cu articol hotărât şi cu articol nehotărât • Declinarea adjectivelor însoţite de articol demonstrativ (adjectival) • Probleme de ortografie

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Identificaţi articolele şi precizaţi felul lor:

a) „Iar isvorul, prins de vrajă,
Răsărea, sunând din valuri –
Sus în codrii de pe dealuri
Luna blândă ţine strajă." (M. Eminescu)

b) „Râul sfânt ne povesteşte cu-ale undelor lui gure
De-a isvorului său taină, despre vremi apuse, sure." (M. Eminescu)

c) „Îi foşnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Faţa-i roşie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii..." (M. Eminescu)

d) „Sub bolta cea înaltă a unei vechi biserici,
Între făclii de ceară, arzând în sfeşnici mari,
E-ntinsă-n haine albe cu faţa spre altar
Logodnica lui Arald, stăpân peste avari..." (M. Eminescu)

e) „La toate lucarnele şi balcoanele
Au scos din cer îngerii icoanele
Şi-au aprins pe scări
Candele şi lumânări.
Şi din toate ferestrele odată
Mii şi sute de mii,
Heruvimii fac cu mâna bucălată
La somnoroşii noştri copii."
(T. Arghezi)

2. Scrieţi substantivele *pui, fiu, geamgiu, plajă, idee, liceu*, la plural, cu articol hotărât.

3. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi articolele proclitice şi precizaţi felul lor.

4. Declinaţi: *câmpia verde*. Schimbaţi apoi locul adjectivului şi realizaţi declinarea.

5. Exemplificaţi ATs. genitival exprimat prin:

a) substantivul *zi* nearticulat;
b) substantivul *zi* articulat cu articol hotărât.

6. Subliniaţi articolele demonstrative (adjectivale):

a) „De câte ori, iubito, de noi mi-aduc aminte,
Oceanul cel de gheaţă mi-apare înainte." (M. Eminescu)

b) „Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,
Şi în sine împăcată stăpânea eterna pace!" (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Atunci lumea cea gândită pentru noi avea fiinţă,
Şi, din contra, cea aievea ne părea cu neputinţă." (M. Eminescu)

d) „Umbra lui cea uriaşă orizontul îl cuprinde
Şi sub dânsul universul într-o umbră se întinde." (M. Eminescu)

7. Declinaţi sintagma: *omul cel bun*.

8. Exprimaţi următoarele funcţii sintactice: n.p. (N), C de agent (Ac), CI (D), AT (G) prin numeralul cardinal *doi* însoţit de articol demonstrativ (adjectival).

9. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi valori morfologice diferite ale cuvântului *cel*.

10. Exemplificaţi în enunţuri ortogramele: *cel/ce-l; cei/ce-i; cea/ce-a; cele/ce le* şi motivaţi scrierea acestora.

11. Daţi câte două exemple, în propoziţii, pentru fiecare formă a articolului posesiv-genitival.

12. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *a* în textele următoare:

a) „Dar astăzi poetul cu inima-n ceruri,
Răpit d-a ta voce în rai de misteruri,
Ş-aduce aminte că-n cerul deschis
Văzut-a un geniu cântând Reveria,
Pe-o arpă de aur, c-un *Ave Maria*,
Şi-n tine revede sublimul său vis." (M. Eminescu)

b) „Miroase-a foi strivite în copite.
Prin crânguri trec cu calul pintenog.
Aud muntariţe cântând din tulnic,
tăiat, în vis, din corn de inorog." (L. Blaga)

13. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi trei valori morfologice ale cuvântului *ai*.

14. Exemplificaţi în enunţuri ortogramele: *al/a-l; ai/a-i; ale/a le* şi motivaţi scrierea acestora.

15. Declinaţi la singular şi la plural substantivul *copil* însoţit de articolul nehotărât.

16. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *o* în textele următoare:

a) „O rază te-nalţă, un cântec te duce,
Cu braţele albe pe piept puse cruce,
Când torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape şi aur în aer." (M. Eminescu)

b) „Cerească fericire nu se putea să ţină,
Nu se cădea s-o aibă o mână de ţărână,
În lumea de mizerii şi lacrimi nu e loc
Pentru atâta milă şi pentru-atât noroc." (M. Eminescu)

17. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi alte valori morfologice ale cuvântului *o* decât în textele anterioare.

18. Exemplificaţi următoarele valori morfologice ale cuvântului *un*: articol nehotărât, numeral cardinal cu valoare adjectivală, adjectiv pronominal nehotărât.

Scanned with OKEN Scanner

19. Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi adjective, adverbe, pronume, interjecţii care prin articulare îşi schimbă valoarea gramaticală. Precizaţi această valoare.

20. Comentaţi sugestia poetică a pluralului nearticulat al substantivului *codri* în următorul fragment din poezia *Călin (File din poveste)* de M. Eminescu:

„De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Ş-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint."

21. Comentaţi valoarea stilistică a folosirii substantivului *cetini* în formă nearticulată în următoarele versuri de L. Blaga:

„Cetini negre sună-n urmă,
drum mă poartă, chin mă scurmă.

Cetini negre sună-n faţă,
ceasul sângeră prin ceaţă.

Cetini negre îmi descântă
geana inimii n-o zvântă.

Cetini negre-n lume zică
zvonul brumelor ce pică.

Cetini negre-n lume spună
ostenita mea furtună."

(*Cetini negre*)

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Sprijinit de butuci îmi ghicesc soarta
din palma unei frunze tomnatice.
Vreme, când vrei să iei drumul cel mai scurt,
pe unde apuci?" (L. Blaga)

2. „O, lumea, dacă nu-i o amăgire,
ne este un senin veşmânt.
Că eşti cuvânt, că eşti pământ,
nu te dezbraci de ea nicicând." (L. Blaga)

3. „Orişicum lăuta ştie să grăiască,
De-o apăs cu arcul, de-o ciupesc de coarde,
O neliniştită patimă cerească
Braţul mi-l zvâcneşte, sufletul mi-l arde." (T. Arghezi)

4. „Şi-ai retrăi trecutul întreg, cu ochiu-nchis,
Fără să simţi că-ncepe să semene a vis." (T. Arghezi)

5. „Prin tine dă trecutul a veacurilor lege
Solemn precum slujeşte un preot în altar,
Şi vlaga vieţii, care tot alte vise-alege,
A curs în noi prin tine, cămin familiar." (N. Crainic)

6. „Porţile stăteau deschise ca la Domnie. Şi prin ele, în zile line de toamnă, puteai vedea valea Moldovei cât bătea ochiul şi pâclele munţilor pe păduri de brad până la Ceahlău şi Hălăuca. Iar după ce se cufunda soarele înspre tărâmul celălalt şi toate ale depărtării se ştergeau şi lunecau în tainice neguri, – focurile luminau zidurile de piatră, gurile negre ale uşilor şi ferestrelor zăbrelite. Contenea câte un răstimp viersul lăutarilor şi porneau poveştile..." (M. Sadoveanu)

7. „Pe-o trestie ruptă şi aplecată cu canafu-n apă, apare, fără zgomot şi mişcare, ca şi cum ar fi înflorit, un pescăruş cu trupul scurt, cu cap mare şi plisc puternic, cu penajul stropit de smalţuri scumpe..." (M. Sadoveanu)

8. „De câteva zile trecuse din Ţara Leşească hotarul un străin, care venea de mai departe şi urma, cu tovarăşi, drumul cel mare al Siretului." (M. Sadoveanu)

9. „Din punctul de vedere-al copacilor,
soarele-i o dungă de căldură,
oamenii – o emoţie copleşitoare...
Ei sunt nişte fructe plimbătoare
ale unui pom cu mult mai mare!" (N. Stănescu)

10. „Va fi o dimineaţă neobişnuit de lungă,
urcând un soare neobişnuit.
Adânc, lumina-n ape o să-mpungă:
din ochii noştri se va-ntoarce înmiit!" (N. Stănescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Articolul nehotărât :

☐ a) precizează obiectul ;
☐ b) individualizează obiectul.

2 Articolul hotărât este, de regulă :

☐ a) proclitic ;
☐ b) enclitic.

3 Articolul hotărât este prezent în conversiunea unor părţi de vorbire care îşi schimbă valoarea morfologică. Acestea sunt :

☐ a) adjectivul ;
☐ b) substantivul.

4 Articolul posesiv-genitival este marcă pentru :

☐ a) substantiv în cazul genitiv ;
☐ b) numeralul ordinal.

5 Articolul posesiv-genitival se acordă cu :

☐ a) substantivul ce denumeşte posesorul ;
☐ b) substantivul ce denumeşte obiectul posedat.

6 Articolul demonstrativ-adjectival se acordă cu :

☐ a) adjectivul pe care îl precedă ;
☐ b) cu substantivul căruia îi urmează.

7 În exemplul :
Am citit o dată lecţia.
cuvântul *o* este :

☐ a) articol nehotărât ;
☐ b) numeral (împreună cu altă parte de vorbire).

8 În textul :
Băiatul cel *harnic va studia în străinătate.*
cuvântul subliniat este :

☐ a) articol demonstrativ-adjectival ;
☐ b) pronume demonstrativ, formă scurtă.

9 Articolul nehotărât *un* poate substantiviza :

☐ a) numeralul multiplicativ ;
☐ b) numeralul cardinal.

10 În enunţul :
Cărţile sunt a doi dintre premianţii clasei.
cuvântul *a* este :

☐ a) articol posesiv-genitival ;
☐ b) prepoziţie.

11 Articolul hotărât, pentru cazurile genitiv şi dativ, la substantivele proprii masculine, este :

☐ a) enclitic ;
☐ b) proclitic.

12 Articolul hotărât pentru cazurile genitiv şi dativ, la substantivele proprii feminine, este, de regulă :

☐ a) enclitic ;
☐ b) proclitic.

13 În enunţul :
Am cumpărat doar un *stilou.*
cuvântul *un* este :

☐ a) articol nehotărât ;
☐ b) numeral.

14 În enunţul :
Un minunat şi original tablou a fost expus la Galeriile de artă.
cuvântul *un* se analizează :

☐ a) cu adjectivul *minunat* ;
☐ b) cu substantivul *tablou*.

Scanned with OKEN Scanner

15 În propoziția :
A de colo e bunica.
a este :
☐ a) prepoziție ;
☐ b) pronume demonstrativ.

16 În enunțul :
Fii moșneagului au venit să-l vadă înainte de moarte.
al treilea *i* al cuvântului *fiii* este :
☐ a) articol hotărât ;
☐ b) desinență de plural.

Scanned with OKEN Scanner

ADJECTIVUL

Definiţie • Clasificarea adjectivelor • Declinarea adjectivelor • Gradele de comparaţie • Locuţiuni adjectivale • Conversiunea adjectivelor • Funcţiile sintactice ale adjectivelor • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Identificaţi adjectivele şi precizaţi acordul lor cu substantivul determinat:

a) „În lacul cel verde şi lin
Resfrânge-se cerul senin,
Cu norii cei albi de argint,
Cu soarele nori sfâşiind.
Dumbrava cea verde pe mal
S-oglindă pe umedul val,
O stâncă stârpită de ger
Înalţ-a ei frunte spre cer." (M. Eminescu)

b) „Din tot ce-am spus, din tot ce vrem,
rămâne-o lacrimă năucă
pe fundul vreunui vechi poem
care şi el o să se ducă." (I. Caraion)

2. Scrieţi adjective potrivite următoarelor substantive:

creaţie ⟵ *idee* ⟵ *iluzie* ⟵

3. Daţi câte patru exemple de adjective derivate cu sufixele *-esc, -os, -iu, -ui*.

4. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi adjectivele: *antispastic, antistatal, antistatic, antitermic, antizimic*.

5. Scrieţi sinonimul neologic al fiecăruia dintre adjectivele următoare: *cinstit, lacom, vestit, îngăduitor, făţarnic, darnic, îngeresc, întreg, nesigur, obişnuit, nechibzuit, grăitor*.

6. Scrieţi antonimele adjectivelor: *altruist, modest, blând, înalt, plin, ieftin, strâmb, curajos, corect, conştient, analitic, solitar, solubil, concis, accesibil, flexibil, autentic, confortabil, amabil*.

7. Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi adjectivele: *vie, vânătă, roşie, gol*. Exemplificaţi, apoi, omonimele acestora.

8. Precizaţi sensul adjectivului *bun* în fiecare din textele următoare:

a) „Biata baba mea, bună, rea cum este, tot a ştiut ce-mi trebuie la drum."
(I. Creangă)

b) „– Bune sarmale ai mai făcut!" (I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Inima ta cea bună te ajută." (I. Creangă)

d) „De atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba." (I. Creangă)

e) „Căruţa lui... era o căruţă bună, încăpătoare." (I. Creangă)

f) „Harabagia... e mai bună, că ai a face tot cu marfă vie, care la deal se dă pe jos, la vale pe jos, iar la popas – în căruţă." (I. Creangă)

g) „– Aista nu-i semn bun, după cât ştiu eu." (I. Creangă)

h) „Cum s-a întors... acasă, a şi poruncit să-i facă un foc bun în sobă." (I. Creangă)

9. Exemplificaţi expresii în structura cărora intră adjectivul *alb* şi precizaţi-le sensul.

10. Completaţi spaţiile libere cu adjective corespunzătoare locuţiunilor adjectivale subliniate:

oameni: *cu judecată/*..... *de seamă/*.....
cu stare/..... *de ispravă/*.....
cu dare de mână/..... *cu cap/*.....
de nimic/..... *tot unul şi unul/*.....

11. Folosiţi în propoziţii următoarele adjective: *eficace, locvace, atroce, propice, motrice, rapace*.

12. Daţi patru exemple de adjective compuse.

13. Alcătuiţi enunţuri în care să folosiţi adjectivele *fix, complex, prolix,* la numărul plural, masculin şi feminin.

14. Declinaţi: *norul argintiu/imaginea clară*. Schimbaţi, apoi, locul adjectivului şi realizaţi declinarea.

15. Scrieţi formele adjectivului *frumos* la toate gradele de comparaţie.

16. Exemplificaţi forme de superlativ mai expresive din punct de vedere stilistic decât cea obişnuită, cu adverbul *foarte*.

17. Subliniaţi adjectivele care nu au grade de comparaţie: *gri, extrem, mare, negru, anterior, viu, autentic, proxim, esenţial, suprem, optim, unic, inferior, anterior, excelent, cumsecade, înspăimântător, bun*.

18. Precizaţi funcţia sintactică a adjectivelor din textele următoare:

a) „Dacii-s nalţi ca brazi de munte, tari ca şi săpaţi în stâncă,
Crunt e ochiul lor cel mare, tristă-i raza lor adâncă." (M. Eminescu)

b) „De mic, o tată, m-ai crescut în dorul
De-a tălmăci a firii largă carte,
Mi-ai revărsat în inimă fiorul
Câmpiilor desţelenite-n Marte." (N. Crainic)

19. Construiţi propoziţii în care predicatul nominal să fie format din unul din următoarele verbe copulative: *a fi, a părea, a se face, a rămâne,* iar numele predicative exprimate prin diferite adjective.

20. Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale adjectivului: CI, CZ, CT.

21. Exemplificaţi schimbarea valorii gramaticale a adjectivului.

22. Daţi câte două exemple de: adjective, numerale cu valoare adjectivală, verbe la participiu cu valoare adjectivală, adjective pronominale.

Scanned with OKEN Scanner

23. Faceţi analiza gramaticală a adjectivelor din următoarele texte:

a) „Omătul era nou şi curat pretutindeni şi tufişurile înfloriseră fantastic. Râpele cele pietroase, adânci şi întortocheate deodată tresăriră din farmecul lor alb, când chiuiturile gonaşilor sunară departe, la gura pâraielor." (M. Sadoveanu)

b) „Şi ardeau în albastrul infinit al templului coardele de aur ale stelelor... Sus un cer înstelat şi jos un cer înstelat..." (M. Eminescu)

24. Exemplificaţi versuri eminesciene în care sunt folosite ca epitete adjectivale: *adânc, vechi, etern (vecinic).*

25. Comentaţi folosirea adjectivului substantivizat în următoarele versuri:

a) „Îmi pare
că ochii tăi, *adâncii*, sunt izvorul
din care tainic curge noaptea peste văi." (L. Blaga)

b) „Noapte. Subt sfere, subt *marile*,
monadele dorm." (L. Blaga)

26. Comparaţi construcţiile: *Ion cel deştept.../ deşteptul de Ion...* şi faceţi observaţiile privind deosebirea stilistică dintre ele.

27. Scrieţi comparaţii potrivite următoarelor adjective:

alb ca...	*roşu ca...*
negru ca...	*harnic ca...*

28. Construiţi un text descriptiv, valorificând funcţionalitatea stilistică a adjectivului în textul literar.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „– O, eşti frumos, cum numa-n vis
Un demon se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată!
Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Şi ochii mari şi grei mă dor,
Privirea ta mă arde." (M. Eminescu)

2. „Tare sunt singur, Doamne, şi pieziş!
Copac pribeag uitat în câmpie,
Cu fruct amar şi cu frunziş
Ţepos şi aspru-n îndârjire vie." (T. Arghezi)

3. „Şi c-un deget de nimic,
Mâna meşter lunecată
Pe cinci găuri cât un pic,
Ţine-n degetul cel mic
Hora spânzurată." (N. Crainic)

4. „În groapa neagră, poate chiar într-un cimitir,
oamenii, prietenii mei înarmaţi, îşi ascultau propriile şoapte –
toţi erau murdari, slabi, şi patetici ca în Shakespeare,
îşi numărau gloanţele şi zilele şi nădăjduiau un atac peste noapte." (G. Dumitrescu)

5. „Aceste păsări sure sunt numai amintiri –
În pieptul toamnei, codrul roşcat îşi lasă barba
Şi semne-mi fac din zare mestecenii subţiri." (A.E. Baconsky)

6. „Dar vai! sub luceferii palizi ai bolţii
cum sta în amurg, la izvor aplecat,
veni un mistreţ uriaş, şi cu colţii
îl trase sălbatic prin colbul roşcat." (Şt.Aug. Doinaş)

7. „Apa nu e prea adâncă, dar pe sub scoarţa copacilor mai bătrâni a urcat până sus spre coroane – şi peste zgomotul furtunii şi al bucăţilor de gheaţă, izbite sec de stejari, se aude forfota ei de sub coaja trunchiurilor. Ierbile uscate, rămase de anul trecut, sunt dezvelite de sub apă la bătaia furtunii şi la trecerea bărcii." (Ştefan Bănulescu)

8. „Fundamental şi remarcabil este simţul automatismului vieţii ţărăneşti de la munte. Oamenii fac fel de fel de presupuneri, dar Vitoria le respinge." (G. Călinescu)

9. „Este o constatare plină de consecinţe, pentru întreg domeniul studiilor estetice şi literare, faptul că limbajul omenesc este însufleţit de două intenţii care, deşi rămân mai tot timpul solidare, nu sunt mai puţin diferite în spiritul şi direcţia lor." (T. Vianu)

10. „El nu-i trist, ci lumea toată-i tristă-n el. Capriciul lui ia contur de emanaţie cosmică. Nu-i poetul punctul celei mai slabe rezistenţe prin care lumea devine transparentă ei înseşi? Şi nu-i natura bolnavă-n el?" (Emil Cioran)

11. „M-am născut pe pământ românesc. Am ascultat glasul munţilor, câmpiilor, pădurilor, râurilor cu urechile mele şi cu cele ale unui lung şir de strămoşi." (Peter Neagoe)

12. „A ieşit însă o armonie nouă – spunem noi şi o spun şi alţii. Sau a ieşit o încordare nouă, o nouă solicitare spirituală, un dor nou, şi aceasta se vede limpede în cuvinte şi în prototipul lor, dor. Cuvintele noastre bune, pline, nu sunt formate sub câte o cununie, din două cuvinte de sex deosebit, dacă nu din mai multe. Sunt formate fără o cununie exterioară; am putea spune «din cea neispitită nuntă»." (C. Noica)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care arată însuşirea unui :

- [x] a) substantiv ;
- [ ] b) verb ;
- [ ] c) numeral.

2 Adjectivele *obosit, citit, rupt, stins* sunt :

- [ ] a) propriu-zise ;
- [x] b) provenite din alte părţi de vorbire ;
- [ ] c) împrumutate din alte limbi.

3 Sufixele cu ajutorul cărora s-au derivat adjectivele următoare : *încântător, îmbătător, frumuşică, drăguţă, tinerel* sunt :

- [ ] a) adjectivale ;
- [ ] b) substantivale ;
- [ ] c) şi adjectivale, şi substantivale.

4 Adjectivele *mare, verde, cuminte* au :

- [ ] a) o terminaţie ;
- [ ] b) două terminaţii ;
- [ ] c) sunt invariabile.

5 Cuvintele următoare – formate cu un adjectiv şi altă parte de vorbire – *nou-născut, prim-ministru, prim solist* sunt :

- [ ] a) substantive compuse ;
- [ ] b) adjective compuse ;
- [ ] c) altă parte de vorbire.

6 În enunţul :
Fata era deşteaptă foc.
adjectivul este la gradul de comparaţie :

- [ ] a) pozitiv ;
- [x] b) comparativ ;
- [ ] c) superlativ absolut.

7 În enunţul :
Copiii aveau condiţii superioare *de viaţă.*
adjectivul este la gradul de comparaţie :

- [ ] a) pozitiv ;
- [ ] b) superlativ absolut ;
- [x] c) nu are grad de comparaţie.

8 În propoziţia :
Era un cadou destul de frumos.
adjectivul este la gradul de comparaţie :

- [ ] a) pozitiv ;
- [ ] b) comparativ de egalitate ;
- [x] c) superlativ absolut.

9 În enunţul :
Ce albaştri sunt ochii fetei !
adjectivul este la gradul :

- [ ] a) pozitiv ;
- [x] b) superlativ relativ de superioritate ;
- [ ] c) superlativ absolut.

10 Adjectivul poate fi termen regent pentru :

- [ ] a) atribut ;
- [ ] b) complement direct ;
- [ ] c) complement indirect.

11 Prin conversiune, adjectivul poate deveni :

- [x] a) substantiv ;
- [ ] b) verb ;
- [ ] c) numeral.

12 Folosirea corectă a adjectivului *principal* este :

- [ ] a) Lucrul cel mai principal în viaţă este sănătatea.

Scanned with OKEN Scanner

☒ b) Lucrul principal în viață este sănătatea.
☐ c) Lucrul foarte principal în viață este sănătatea.

13 Adjectivul *roz* este :
☐ a) variabil, cu o terminație ;
☐ b) variabil, cu două terminații ;
☒ c) invariabil.

14 Sensul adjectivului *atroce* este :
☐ a) cumplit ;
☐ b) violent ;
☐ c) acut ;

15 Sinonimul adjectivului *rapace* este :
☐ a) zgârcit ;
☐ b) lacom ;
☐ c) crud.

16 Antonimul adjectivului *lung* este :
☒ a) scund ;
☐ b) scurt ;
☐ c) mic.

17 Adjectivele *inveterat* și *învederat* sunt :
☐ a) sinonime ;
☐ b) paronime ;
☐ c) antonime.

18 Adjectivele *temător* și *temerar* sunt :
☐ a) sinonime ;
☐ b) adjective-pereche ;
☐ c) paronime.

19 Adjectivul *vindicativ* este sinonim cu :
☐ a) vindecător ;
☐ b) de vânzare ;
☐ c) răzbunător.

20 Adjectivul *bicisnic* :
☐ a) aparține familiei lexicale a cuvântului *bici* ;
☐ b) este moștenit din limba latină ;
☐ c) este moștenit din limba slavonă.

21 Adjectivul *drept* este moștenit din :
☐ a) limba latină ;
☐ b) limba slavonă ;
☐ c) din altă limbă.

22 Adjectivul *moldav* din enunțul :
De pe plaiurile moldave a plecat, spre gloria neamului său, Mihai Eminescu.
este :
☐ a) regionalism ;
☐ b) arhaism ;
☐ c) neologism.

23 Adjectivul *bărnaci* este :
☐ a) regionalism ;
☐ b) arhaism ;
☐ c) element argotic.

24 Adjectivul se poate declina :
☐ a) numai însoțind un substantiv ;
☐ b) însoțit numai de articol demonstrativ-adjectival ;
☐ c) singur.

25 Locuțiunea adjectivală poate îndeplini :
☐ a) orice funcție sintactică a adjectivului ;
☐ b) nici o funcție sintactică din cele îndeplinite de adjectiv ;
☐ c) anumite funcții sintactice.

26 Adjectivul poate îndeplini funcția sintactică de :
☐ a) complement de agent ;
☐ b) complement sociativ ;
☐ c) complement circumstanțial de cauză.

27 În enunțul :
De frumoasă e frumoasă, *nu poți să-i reproșezi nimic.*
adjectivul subliniat are funcția de :
☐ a) nume predicativ ;
☐ b) complement direct ;
☐ c) complement circumstanțial de mod.

Scanned with OKEN Scanner

28 Sinonimul pentru adjectivul *bizar* este :

☐ a) curios ;
☐ b) necunoscut ;
☐ c) morocănos.

29 Sinonimul neologic pentru adjectivul *obosit* este :

☐ a) istovit ;
☐ b) epuizat ;
☐ c) vlăguit.

30 Sinonimul pentru adjectivul *mândru* din enunţul :
Mihai Viteazul era mândru pe calul său alb la intrarea în Alba Iulia.
este :

☐ a) impunător ;
☐ b) încrezut ;
☐ c) orgolios.

31 Aflându-se în cazul vocativ, adjectivul poate avea funcţia sintactică de :

☐ a) apoziţie ;
☐ b) atribut adjectival ;
☐ c) nu poate avea funcţie sintactică.

32 Îndeplinind funcţia sintactică de nume predicativ, adjectivul poate sta în cazul :

☐ a) genitiv ;
☐ b) acuzativ ;
☐ c) nominativ.

33 În exemplul :
S-ar fi ales ceva de tine, ciung *?*
adjectivul îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement circumstanţial de mod ;
☐ b) complement circumstanţial de timp ;
☐ c) complement circumstanţial condiţional.

34 În exemplul :
Curajos *în timpul luptei, soldatul a fost decorat* .
adjectivul îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement circumstanţial condiţional ;
☐ b) complement indirect ;
☐ c) complement circumstanţial de cauză.

35 Adjectivul poate îndeplini funcţia sintactică de subiect ?

☐ a) da ;
☐ b) nu ;
☒ c) în anumite situaţii.

36 În enunţul :
„Codrii se zvârcoleau ca nişte vreascuri netrebnice.”
adjectivul are valoare stilistică de :

☐ a) epitet personificator ;
☒ b) personificare ;
☐ c) metaforă.

37 În versul :
„*Gigantică* poart-o cupolă pe frunte.”
(G. Coşbuc)
adjectivul are valoare stilistică de :

☐ a) comparaţie ;
☒ b) epitet hiperbolic ;
☐ c) hiperbolă.

38 În versurile :
„În cuibar *rotind* de ape
peste care luna zace.” (M. Eminescu)
adjectivul formează :

☒ a) o comparaţie ;
☒ b) un epitet ;
☒ c) o metaforă.

39 În versul :
„Faţa-i roşie ca mărul...”
(M. Eminescu)
adjectivul este :

☒ a) epitet ;
☒ b) termen constitutiv al unei comparaţii ;
☒ c) personificare.

Scanned with OKEN Scanner

NUMERALUL

Definiţie • Clasificarea numeralelor • Numeralul cardinal propriu-zis şi alte numerale cardinale • Numeralul ordinal • Valori ale numeralelor • Ortografia numeralelor • Funcţiile sintactice ale numeralelor • Sensul numeralelor în diferite expresii şi locuţiuni

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Subliniaţi numeralele şi precizaţi felul lor:

a) „Miroase florile-argintii
Şi cad, o dulce ploaie,
Pe creştetele-a doi copii
Cu plete lungi, bălaie." (M. Eminescu)

b) „Amândoi vom merge-n lume
Rătăciţi şi singurei.
Ne-om culca lângă isvorul
Ce răsare sub un tei." (M. Eminescu)

c) „O dată te revăzusem –
Ş-am stat înmărmurit
Şi crud-a fost durerea
Cu care te-am iubit." (M. Eminescu)

d) „Făptură nouă, iată pe frunte
Întâia lumină te-a uns!
Pe noi repede soarta ne mână –
tu fără pas ne-ai ajuns." (L. Blaga)

2. Exemplificaţi valori morfologice diferite ale cuvintelor *un* şi *o*.

3. Precizaţi cum s-au format numeralele cardinale compuse: *unsprezece, optsprezece, treizeci şi şase, cincizeci şi doi, două sute şaptezeci şi nouă*.

4. De la numeralul cardinal *trei* formaţi celelalte numerale, arătând modul în care s-au format. Exemplificaţi în propoziţii aceste numerale cu următoarele valori:

- numeral cardinal cu valoare substantivală / cu valoare adjectivală;
- numeral ordinal cu valoare substantivală / cu valoare adjectivală;
- numeral multiplicativ cu valoare adjectivală / cu valoare adverbială;
- numeral distributiv cu valoare substantivală / cu valoare adjectivală;
- numeral adverbial.

5. Scrieţi sinonimul neologic pentru următoarele numerale multiplicative: *îndoit, întreit, împătrit*.

6. Declinaţi următoarele numerale ordinale: *primul, întâiul, cel dintâi*.

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniaţi formele corecte ale următoarelor numerale ordinale: clasa a doua/ doua, banca întâi/întâia, al optsprezecelea/al optsprezecilea elev, al treizecilea/ al treizecelea capitol.
8. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale numeralului cardinal *doi* cu valoare substantivală.
9. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale numeralului colectiv *amândoi* în cazul acuzativ.
10. Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale numeralului ordinal cu valoare substantivală *cel de-al doilea*: n.p. (N), CI (Ac), C de agent (Ac), AT (Ac), CI (D), AT (G), n.p. (G).
11. Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi valoarea adjectivală a numeralelor *doi* şi *al doilea*. Indicaţi funcţia lor sintactică.
12. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi numeralul cardinal *patru* şi numeralul ordinal *al şaselea* cu valoare substantivală şi, apoi, cu valoare adjectivală.
13. Transcrieţi cu litere următoarele numerale ordinale: *al IX-lea, al XL-lea, al LV-lea, al CX-lea*.
14. Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale numeralului distributiv: SB, CD, CI (Ac).
15. Precizaţi valoarea numeralelor multiplicative şi funcţia lor sintactică:
    a) „...atunci smuceşte vârtos spre mal şi ai să scoţi o mulţime de peşte: poate îndoit şi întreit decât am scos eu." (I. Creangă)
    b) „Cu o putere îndoită, cu braţe de fier o smuci pe boltă de mijloc o bagă în pământ până-n gât." (M. Eminescu)
    c) „Ipate se îmbogăţise însutit şi înmiit de când a venit Chirică în slujbă la dânsul." (I. Creangă)
16. Articulaţi numeralele multiplicative: *îndoit, întreit, înzecit* şi folosiţi-le în enunţuri. Precizaţi-le valoarea morfologică.
17. Alcătuiţi un text narativ în care să folosiţi patru numerale adverbiale.
18. Exemplificaţi în enunţuri ortogramele *o dată/odată* şi motivaţi scrierea.
19. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi ortogramele: *mia/mi-a, mie/mi-e, mii/mi-i*.
20. Faceţi analiza gramaticală a numeralelor din textele următoare:
    a) „Cei doi nu prea voiau să primească, dar după multă stăruinţă din partea celui (de)-al treilea au primit. De la o vreme, călătorul străin ş-a luat ziua bună de la cei doi..." (I. Creangă)
    b) „De zece ori se întoarse din drum ca să mai privească o dată, încă o dată prăvălia." (B. Şt. Delavrancea)
    c) „A fost un geamăt întreit,
    Din totul inimii pornit." (G. Coşbuc)
    d) „Treceţi cu ochii-n steaua care
    Cu vrăji în minunatu-i chip
    Târa trei umbre legendare
    Pe drumuri de nisip." (N. Crainic)

Scanned with OKEN Scanner

e) „Și iată-mi prietenii uitați și-ntâia mea iubire
și anul șapte-al vieții mele regăsit,
și primul da și primul nu
și prima mea uimire
și aerul de-atunci
în vârful unei raze-nțepenit." (N. Stănescu)

f) „Amândoi începuseră să izbească tăcuți și nu se opriră decât după un timp îndelungat. În amândouă părțile făcuseră în salcâm câte o tăietură adâncă și albă... Cu toate că pătrunseră în el adânc, din amândouă părțile, copacul stătea drept și liniștit... Deodată, niște aripi fâlfâiră undeva într-un pom și încă o dată un cocoș cântă prelung. Când sfârși, în clipa următoare satul răsună a două oară ca o alarmă nesfârșită de glasurile celorlalți cocoși." (M. Preda)

g) „Cele două intenții ale limbajului stau într-un raport de inversă proporționalitate."
(T. Vianu)

21. Comentați expresivitatea construcțiilor subliniate, specifice vorbirii populare și celei familiare, în care intră, în forma lor feminină, dar cu sens neutral primele două numerale cardinale:

a) „...și una-două, la pupăză";
„nu se da cu una, cu două";
„Și, nici una, nici două o dată începe a bate la poartă cât putea." (I. Creangă)

22. Comentați valoarea stilistică a numeralului adverbial *o dată*, frecvent în narațiunea de tip popular:

„Și atunci, o dată se suie în pod." (I. Creangă)
„Ș-o dată cheamă spânul pe Harap-Alb..." (I. Creangă)

23. Scrieți sinonime afective ale construcțiilor *o dată om, o dată femeie*.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „...veţi cinsti mai încolo câte un pahar de vin, sau veţi face cu banii ce veţi pofti."
(I. Creangă)

2. „– ...Ţii minte câte bucăţi de pâne ar fi avut tovarăşul d-tale?
– Nouă bucăţi, domnule judecător.
– Şi câte a mâncat el de toate?
– Cinci bucăţi, ca şi mine, domnule judecător." (I. Creangă)

3. „Vântul zbuciuma frunzişul şi prin stânci la cotituri,
Fioros scotea-n durere muget cu-nzecite guri." (G. Coşbuc)

4. „Cel dintâi foc de puşcă. Fără voie număr unu. Şi-ndată aud şi pe cel de-al doilea. Trebuie să fi ieşit lupii sau mistreţii." (M. Sadoveanu)

5. „Încă un an, o zi, un ceas
şi drumuri toate s-au retras
de sub picioare, de sub pas.
Încă un an, şi-un vis şi-un somn –
şi-oi fi pe sub pământuri domn
al oaselor ce drepte dorm." (L. Blaga)

6. „Doi îngeri au adus o carte
Cu copcile sparte,
Doi o icoană,
Doi o cârjă, doi o coroană." (T. Arghezi)

7. „E o cunoaştere aidoma cunoaşterii dintâi,
Când lumile-ţi încep la căpătâi,
şi-ţi bat în văz şi în auz, anume,
şi mâna-ntinsă simte o dimensiune,
şi fiece mirare e un nume." (N. Stănescu)

8. „Iată a treia soluţie – neaşteptată şi stranie: minciuna. Minciuna binecuvântată, şoptită de Hristos.
(Hristos: El e, nu m-a uitat, bat clopotele toate...)" (N. Steinhardt)

9. „Privi cu coada ochiului înspre stânga; fereastra dublă era căptuşită pe dinăuntru cu un oblon de lemn, roşiatic, care se rula şi se derula, după nevoie." (N. Breban)

10. „...(bine, îmi spunea, nu recunoşti acum, şi se uită la ceas, o să recunoşti mâine dimineaţă la patru, n-o să recunoşti la patru, o să recunoşti la zece, n-o să recunoşti la zece, o să recunoşti peste trei zile, sau peste trei luni, sau peste zece ani, e timp, nu ne grăbim...)" (M. Preda)

11. „Dar mă-ta zice: «Ei! Nu vine el, ştie că atunci când vreai să chemi pe cineva la masă trebuie să spui de trei ori». N-am mai zis eu a doua oară, dar degeaba, fiindcă zisesem o dată şi Voicu a aşteptat el ce-a aşteptat şi pe urmă îl vedem că înfige secera într-un snop: «Păi să viu şi eu să iau de vreo două ori», zice, şi când l-am auzit aşa mi s-a făcut frig." (M. Preda)

12. „...Ai paisprezece pogoane de pământ şi din paisprezece pogoane, auziţi! nu e în stare să plătească loturile pe care i le-a dat statul, pleaşcă.
– Care paisprezece pogoane, care pleaşcă?! întrebă Moromete uitându-se la agent de astă dată cu ură şi mormăind nişte înjurături în care cuvântul pleaşcă se auzi de vreo două-trei ori." (M. Preda)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Numeralul este partea de vorbire flexibilă care arată :

☐ a) o însuşire a obiectelor ;
☐ b) o cantitate a obiectelor ;
☐ c) o acţiune a obiectelor.

2 Numeralul care arată de câte ori creşte sau sporeşte o cantitate este :

☐ a) adverbial ;
☐ b) colectiv ;
☐ c) multiplicativ.

3 Numeralul care arată de câte ori se repetă o acţiune este :

☐ a) multiplicativ ;
☐ b) adverbial ;
☐ c) fracţionar.

4 Numeralul care arată o grupare numerică este :

☐ a) ordinal ;
☐ b) colectiv ;
☐ c) fracţionar.

5 Numeralele *doisprezece, douăzeci, cincisprezece, treizeci* sunt formate prin :

☐ a) alăturarea a două numerale ;
☐ b) contopirea a două numerale ;
☐ c) derivare de la un numeral de bază.

6 Forma corectă a numeralului compus de la *opt* este :

☐ a) optîsprezece ;
☐ b) optusprezece ;
☐ c) optsprezece.

7 Cuvintele *doime, treime, pătrime* sunt :

☐ a) numerale ;
☐ b) substantive ;
☐ c) altă parte de vorbire.

8 Termenii *îndoit, întreit, înzecit* sunt :

☐ a) adjective ;
☐ b) numerale multiplicative ;
☐ c) adverbe.

9 Numeralele *câteştrei, câteşipatru, câteşicinci* sunt :

☐ a) distributive ;
☐ b) colective ;
☐ c) multiplicative.

10 În exemplul :
A câştigat de trei ori pe-atât.
numeralul este :

☐ a) adverbial ;
☐ b) multiplicativ ;
☐ c) cardinal.

11 În propoziţia :
Meritele erau a doi dintre ei.
cuvântul *a* este :

☐ a) articol posesiv-genitival ;
☐ b) prepoziţie ;
☐ c) particulă ajutătoare.

12 Numeralul cardinal este declinabil ?

☐ a) da ;
☐ b) nu ;
☐ c) parţial.

13 Prin articulare, numeralul poate deveni :

☐ a) substantiv ;
☐ b) adjectiv ;
☐ c) adverb.

14 Poate căpăta valoare adverbială numeralul :

☐ a) multiplicativ ;
☐ b) ordinal ;
☐ c) cardinal propriu-zis.

Scanned with OKEN Scanner

15 Aflat în cazul acuzativ, numeralul cardinal poate îndeplini funcţia sintactică de :

☐ a) nume predicativ ;
☐ b) atribut adjectival ;
☐ c) complement circumstanţial de cauză.

16 În exemplul :
Cei trei vor ajunge în acelaşi timp la linia de sosire.
numeralul precedat de articolul demonstrativ adjectival a căpătat :

☐ a) valoare adjectivală ;
☐ b) valoare substantivală ;
☐ c) nu şi-a schimbat valoarea de numeral propriu-zis.

17 Forma de dativ a numeralului colectiv *amândoi* este :

☐ a) amândorura ;
☐ b) amândurora ;
☐ c) la amândoi.

18 În exemplul :
Am mers cu trei *dintre ei la slujba de vecernie.*
numeralul îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement indirect ;
☐ b) complement sociativ ;
☐ c) complement circumstanţial de mod.

19 În exemplul :
Vinovaţi erau doi dintre ei.
numeralul îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) nume predicativ ;
☐ b) subiect ;
☐ c) complement direct.

20 În enunţul :
Efortul făcut de părinţi era pentru doi dintre copiii lor.
numeralul îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement indirect ;
☐ b) complement circumstanţial de scop ;
☐ c) nume predicativ.

21 În numeralul ordinal *a treia*, *a* final este :

☐ a) desinenţă ;
☐ b) articol hotărât ;
☐ c) particulă (ca în numeralul *al treilea*).

22 Numeralul ordinal poate îndeplini, în cazul nominativ :

☐ a) toate funcţiile sintactice cunoscute pentru N ;
☐ b) numai funcţia de subiect ;
☐ c) numai funcţia de apoziţie.

23 În folosirea numeralului ordinal, prezenţa articolului posesiv-genitival :

☐ a) este obligatorie ;
☐ b) nu este obligatorie ;
☐ c) este în funcţie de context.

24 Forma corectă este :

☐ a) clasa întâia ;
☐ b) clasa a întâia ;
☐ c) clasa întâi.

25 Având în vedere că *primul* este numeral, ca parte de vorbire, antonimul acestuia – *ultimul* – este :

☐ a) numeral ;
☐ b) adjectiv ;
☐ c) substantiv.

26 În enunţurile următoare, forma corectă este :

☐ a) Am cumpărat douăzeci de flori.
☐ b) Am cumpărat douăzeci flori.
☐ c) Am cumpărat douăzeci dintre flori.

27 În propoziţia :
Abia a treia oară a răspuns complet.
sintagma *a treia oară* este :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) numeral adverbial;
☐ b) substantiv însoțit de numeral ordinal;
☐ c) perifrază adverbială.

28 În exemplul:
Am împărțit banii pe din două.
complementul circumstanțial de mod este exprimat prin:
☐ a) numeral cardinal cu prepoziție;
☐ b) locuțiune adverbială;
☐ c) locuțiune substantivală;

29 Numeralul poate fi termen regent pentru:
☐ a) complement direct;
☐ b) atribut;
☐ c) complement circumstanțial de mod.

30 În enunțul:
A câștigat de trei ori.
sintagma subliniată este:
☐ a) locuțiune adverbială;
☐ b) numeral adverbial;
☐ c) numeral multiplicativ.

Scanned with OKEN Scanner

PRONUMELE

Definiţia pronumelui • Pronume cu forme personale şi pronume cu forme nepersonale • Formele pronumelor: personal, personal de politeţe, reflexiv, de întărire, posesiv, demonstrativ, nehotărât, negativ, relativ, interogativ • Declinarea pronumelor • Ortografia pronumelor • Conversiunea pronumelor • Funcţiile sintactice ale pronumelor • Valori stilistice ale unor pronume

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Subliniaţi pronumele şi precizaţi felul lor:

   a) „Tot omul despre sine lesne se amăgeşte.
   Nimenea nu îşi este aspru judecător,
   Dar judecata obştii e o învăţătură.
   Mulţi ce se cred pe sine un ce rar în natură
   Mai lesne zic că lumea nu ştie ce vorbeşte,
   Decât să va să-şi simtă nimicnicia lor." (Gr. Alexandrescu)

   b) „Şi când sufla cu dânsele, cea de deasupra se răsfrângea în sus peste scăfârlia capului, iar cea de desubt atârna în jos, de-i acoperea pântecele." (I. Creangă)

   c) „Să blesteme pe-oricine de mine-o avea milă,
   Să binecuvânteze pe cel ce mă împilă,
   S-asculte orice gură, ce-ar vrea ca să mă râdă,
   Puteri să puie-n braţul ce-ar sta să mă ucidă,
   Ş-acela dintre oameni devină cel întâi
   Ce mi-a răpi chiar piatra ce-oi pune-o căpătâi." (M. Eminescu)

   d) „Căci ce-i poetu-n lume şi astăzi ce-i poetul?
   La glasu-i singuratec s-asculte cine vra.
   Necunoscut strecoară prin lume cu încetul
   Şi nimene nu-ntreabă ce este sau era..." (M. Eminescu)

   e) „Sângele meu nu-i al meu,
   Mi-e teamă să zic «mie» şi să zic «eu»." (T. Arghezi)

2. Precizaţi care pronume devin adjective pronominale. Exemplificaţi.

3. Exprimaţi următoarele funcţii sintactice prin diferite pronume: SB, n.p., AT pron., CD, CI, C de agent, C circumstanţial (CL, CM, CT, CZ, CS). Precizaţi felul pronumelor.

4. Declinaţi pronumele personal de persoana a III-a singular.

5. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui personal în cazurile D şi G.

6. Faceţi analiza gramaticală a pronumelor personale:

   a) „De-a vieţii grea enigmă ţie-acuma nu-ţi mai pasă
   Căci problema ei cea mare la nimic o ai redus.

Scanned with OKEN Scanner

Pe când nouă-ncă viața e o cifră nențeleasă
Și-n zadar cătăm răspunsul la-ntrebarea ce ne-am pus." (M. Eminescu)

b) „Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă
Și te scrutez prin albul tău veșmânt
Pentru ca mintea mea să poată să-nțeleagă
Ne-ngenuncheată firii de pământ." (T. Arghezi)

c) „O, de-aș putea deasupra-mi să mă salt,
În ochii mei s-aprind lumini străine
Și, decât mine însumi mai înalt,
Să mă privesc în lume și pe mine." (N. Crainic)

d) „Cine ești tu, cel care ești,
și unde ești, când nimic nu este?" (N. Stănescu)

7. Exemplificați în enunțuri ortogramele și motivați-le: *iau/i-au; la/l-a; nea/ne-a; iar/i-ar; va/v-a.*

8. Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați alte valori morfologice ale cuvântului *lui* decât în următorul text:

„Stelele lui nu și le mai trimite
Ca niște steaguri sfinte zugrăvite
Și vântul serii nu-i mai dă îndemn
Cu-aroma lui de vin și untdelemn." (T. Arghezi)

9. Precizați valorile morfologice ale cuvântului *-i* în următoarele texte:

a) „Lumea senină,
Luna cea plină
Și marea lină
Icoană-i sunt." (M. Eminescu)

b) „De-i goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile." (M. Eminescu)

c) „Atunci printr-o geană de nouri, deschisă,
Din ochiu-i albastru se vede o stea
Ce-mi miruie fruntea c-o rază de vise,
C-o rază de nea." (M. Eminescu)

d) „Tu, blond noroc al unui vis deșert,
Tu, visul blond unui noroc ce nu e,
De-i mai veni, să știi că nu te iert." (M. Eminescu)

10. Identificați pronumele personale de politețe și analizați-le:

a) „– Femeie, zise domnu Anastase Balmez, răsfrângându-și cu dispreț buzele; din ce spui dumneata eu nu pot alege nimica. A fost vreun martor când s-a făcut târgul?
– Nu știu, n-am de unde ști, domnule subprefect; dumneata vei întreba și gospodarii vor răspunde." (M. Sadoveanu)

b) „– După cât se vede, e ceea ce bănuiam eu încă de atunci. Omul dumitale a fost omorât și jefuit." (M. Sadoveanu)

c) „– Ține, frate, partea dumitale, și fă ce vrei cu dânsa." (I. Creangă)

d) „– Așa ți se pare dumitale, zise judecătorul liniștit, dar ia să vezi că nu-i așa. Ai avut dumneata două pâni?" (I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

11. Scrieţi formele pronumelui reflexiv.

12. Precizaţi felul pronumelor subliniate:

a) „Rugămu-*ne*-ndurărilor,
Luceafărului mărilor!
Din valul ce *ne* bântuie
Înalţă-*ne*, *ne* mântuie!
Privirea adorată
Asupră-*ne* coboară,
O, maică prea-curată
Şi pururea fecioară,
Maria!"
(M. Eminescu)

b) „Şi toate frunzele *te* cer
Ca să-*ţi* legene somnul,
Ştiind că leagănă spre cer,
În sânul tău pre Domnul.
O, du-*te*, fluture, din nou,
Luminile *te* cheamă;
Dar prin al liniştei ecou
Fii băgător de seamă." (T. Arghezi)

c) „Voie dă-*mi* să spânzur graiul
Şi să-*ţi* mulţumesc cu naiul." (T. Arghezi)

13. Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi*.

14. Daţi câte două exemple pentru dativul posesiv şi pentru dativul etic.

15. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui reflexiv în cazul Ac.

16. Completaţi spaţiile libere cu formele potrivite ale adjectivului pronominal de întărire:

Maria şi Oana...
Radu şi Elena...
ea...
lui...
Anei...

17. Declinaţi următoarele pronume demonstrative: *aceia, aceea, aceeaşi*.

18. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui demonstrativ în cazul genitiv.

19. Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale pronumelui posesiv: n.p. (N), CD (Ac), CI (Ac), CI (D), AT (G), CZ (G).

20. Analizaţi adjectivele pronominale posesive:

a) „Albumul tău e un salon în care
S-adună fel de fel de lume multă
Şi fiecine aşaz-o foaie smultă
Din viaţa sa, în versuri răbdătoare..." (M. Eminescu)

b) „Îngerul, paznicul, când va pleca
din lumea aceasta a mea,
Îngerul ce va lua?" (L. Blaga)

21. Faceţi analiza gramaticală a pronumelor şi a adjectivelor pronominale interogative:

a) „– De ce-i spune Gură de Aur?
– Cui?
– Lui Ion.
– Care?
– Cel cu biserica: Sfântul.
– Întreabă-l.
– Pe cine?
– Pe popă..." (I. Teodoreanu)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Ei! Cine străbătu livada
Şi cine s-a oprit?
Ce vrei? Cine eşti,
De vii mut şi nevăzut ca-n poveşti?
Aici nu mai stă nimeni
De douăzeci de ani..." (T. Arghezi)

c) „Ce duh îşi suflă oare-nfrăgezirea
Pe-această dimineaţă-nrourată?" (N. Crainic)

22. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui relativ.

23. Alcătuiţi fraze în care să introduceţi prin pronume relative următoarele propoziţii subordonate: SB, PR, AT, CD, CI.

24. Completaţi, urmărind modelul dat, spaţiile libere cu formele potrivite ale articolului posesiv-genitival şi ale pronumelui relativ. Explicaţi acordul acestora:

carte ...*(al cărei)*... autor — clasă ..... elevi
munţi ..... vârfuri — persoană ..... apariţie
tren ....., sosire — tineri ..... participare

25. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *care*.

26. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *ce* în următoarele texte:

a) „Pluteai ca o uşoară crăiasă din poveşti.
Dintr-o zâmbire-n treacăt simţii ce dulce eşti!" (M. Eminescu)

b) „Profetic luminezi peste dezastre
Cărări ce-n zări de răsărituri pier...
La glasurile clopotelor noastre,
Ne ridicăm cu tine către cer." (N. Crainic)

c) „Drumurile, pe cari nu le umblăm,
drumurile, ce rămân în noi,
ne duc şi ele, fără număr, undeva.
Cuvintele, pe care nu le rostim,
cuvintele, ce rămân în noi,
descoperă şi ele, fără de margini, făptura." (L. Blaga)

d) „Intru în munte. O poartă de piatră
încet s-a-nchis. Gând, vis şi punte mă saltă,
Ce vinete lacuri! Ce vreme înaltă!" (L. Blaga)

e) „Ce îmbătrâneşte în noi
că neaşteptat ne simţim într-o dimineaţă
doritori să ne ascundem
nume şi faţă?" (L. Blaga)

f) „– Ce fiară ciudată mă umple de sânge,
Oprind vânătoarea mistreţului meu?
Ce pasăre neagră stă-n lună şi plânge?
Ce veştedă frunză mă bate mereu?..." (Şt.Aug. Doinaş)

27. Analizaţi pronumele şi adjectivele pronominale nehotărâte:

a) „Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite
Alta-i lumea cea aievea, unde cu sudori muncite
Tu încerci a stoarce lapte din a stâncei coaste reci." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Oricâte stele ard în înălţime,
Oricâte unde-aruncă-n faţă-i marea,
Cu-a lor lumină şi cu scânteiarea
Ce-or fi-nsemnând, ce vor – nu ştie nime." (M. Eminescu)

c) „Du-mă fericire, în sus, şi izbeşte-mi
tâmpla de stele, până când
lumea mea prelungă şi în nesfârşire
se face coloană sau altceva
mult mai înalt, şi mult mai curând." (N. Stănescu)

d) „E ultima în care apoi zac
Culorile din fiece odaie.
O scenă de irozi cu vârcolac,
Împreunarea lor, în mijloc, taie." (Leonid Dimov)

28. Alcătuiţi zece propoziţii în care să exprimaţi funcţia sintactică de subiect prin diferite pronume nehotărâte.

29. Construiţi fraze în care să introduceţi prin pronume nehotărâte următoarele propoziţii subordonate: SB, CD, CI.

30. Alcătuiţi un text dialogat în care să folosiţi şase adjective pronominale nehotărâte.

31. Precizaţi valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

a) „E uşor a scrie versuri
Când *nimic* nu ai a spune,
Înşirând cuvinte goale
Ce din coadă au să sune." (M. Eminescu)

b) „Pierzându-ţi timpul tău cu dulci *nimicuri*,
N-ai vrea ca nime-n uşa ta să bată;
Dar şi mai bine-i, când afară-i zloată,
Să stai visând la foc, de somn să picuri." (M. Eminescu)

c) „*Nimicul* zăcea-n agonie,
Când singur plutea-n întuneric şi dat-a
un semn Nepătrunsul:
«Să fie lumină!»" (L. Blaga)

32. Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi şase funcţii sintactice ale pronumelui negativ.

33. Analizaţi pronumele şi adjectivele pronominale din următoarele texte:

a) „Plăcut e somnul lângă o apă ce curge,
lângă apa ce vede totul, dar amintiri nu are.
Plăcut e somnul în care
uiţi de tine ca de-un cuvânt.
Somnul e umbra pe care
viitorul nostru mormânt
peste noi o aruncă, în spaţiu mut.
Plăcut e somnul, plăcut." (L. Blaga)

b) „La obârşie, la izvor
nici un drum nu se întoarce
decât în chip de dor.
O, drum şi ape, nor şi dor,
ce voi fi, când m-oi întoarce
la obârşie, la izvor?
Fi-voi dor atuncea? Fi-voi nor?"
(L. Blaga)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Manole: Jertfa aceasta de neînchipuit – cine-o cere? Din lumină, Dumnezeu nu poate s-o ceară, fiindcă e jertfă de sânge, din adâncimi, puterile necurate nu pot s-o ceară, fiindcă jertfa e împotriva lor." (L. Blaga)

d) „Al doilea: Ați luat seama la ele? Se uită toate în sus, cu mult deasupra noastră, chip că ar fi văzut ceva.
Întâiul: Una a arătat cu mâna ca spre un turn. Și unde a arătat n-am văzut nimic. Nici pasăre nu era. Nici turn. Astea au fost de unde râul nostru limpezește Dunărea tulbure. Din toate părțile vin în cete, ca păsări călătoare. Unele vin cu miros de scoici din ținutul bălților galbene. Altele de mai departe, de unde șesul își schimbă numele, deși rămâne același. Toate-și închipuie cu înfricoșare că suntem mai tari decât iubirea noastră, dar aici, lângă schelele înfăptuirei, se pare că ele înțeleg mai mult decât au putut să înțeleagă lângă vatră. Pe urmă se duc." (L. Blaga)

34. Explicați sensul următoarelor expresii și locuțiuni în structura cărora intră pronumele nehotărâte: *unul, una/altul, alta* (singular sau plural):

a) „Cum se poate, zicea ea, să ajungă pe mâinile unora și altora?" (P. Ispirescu)

b) „Acolo găsi încă două femei, una ca alta de tinere." (P. Ispirescu)

c) „Mai ziseră unii una, alții alta." (P. Ispirescu)

d) „Duduca Leona se cam tânguie de unele și de altele." (M. Sadoveanu)

e) „Ei, nici una nici alta, voiau să vâneze..." (P. Ispirescu)

f) „Până una-alta, ia să mă duc să văd, ales-au năsipul din mac?" (I. Creangă)

g) „Din vorbă-n vorbă, din una-n alta, ajung până acasă la cumătra." (I. Creangă)

35. Exemplificați folosirea dativului posesiv în balada *Toma Alimoș* și comentați-i valoarea stilistică.

36. Comentați frecvența dativului în balada *Novac și Corbul*.

37. Identificați forme ale pronumelui personal de politețe într-un text sadovenian (ex.: romanul *Baltagul*) și comentați frecvența acestora.

38. Identificați în opera lui I. Creangă două exemple de construcții după modelul: *nici tu plug, nici tu grapă, nici tu car, nici tu nimica* și încercați să le motivați stilistic.

39. Precizați cărui limbaj îi este specifică frecvența pronumelui personal *tu*. (ex.: – Ce facem, tu, plecăm sau rămânem aici?)

40. Dați două exemple de schimbare a persoanei în cursul vorbirii (ex.: persoana I/ persoana a II-a; persoana I/ persoana a III-a) în opera lui Ion Creangă și comentați-le stilistic.

41. Comentați frecvența pronumelor personale *noi/voi* în poezia *Epigonii* de M. Eminescu.

42. Comentați sugestia poetică a frecvenței persoanei I, singular, în poezia *Mai am un singur dor* de M. Eminescu.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Deşi trepte osebite le-au ieşit din urna sorţii
Deopotrivă-i stăpâneşte raza ta şi geniul morţii;
La acelaşi şir de patimi deopotrivă fiind robi,
Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi!
Unul caută-n oglindă de-şi buclează al său păr,
Altul caută în lume şi în vreme adevăr,
De pe galbenele file el adună mii de coji,
A lor nume trecătoare le înseamnă pe răboj." (M. Eminescu)

2. „Toţi acei ce-n astă lume
Vor ceva... mă lese-n pace,
Eu nu voi nimic, nimica,
Decât pace, pace, pace." (M. Eminescu)

3. Voi, pierduţi în gânduri sânte, convorbeaţi cu idealuri;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mânjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur şi rece – marea noastră-i de îngheţ." (M. Eminescu)

4. „Cât de minunate-s lucrurile tate, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut şi e plin pământul de făptura ta!
Toate de la tine aşteaptă să le dai hrană la vreme.
De le-o dai, ele o primesc; de le iei duhul, mor şi în ţărână se prefac.
De priveşti pământul, el tremură; de te-atingi de munţi, ei fumegă.
Când trimiţi tu, însă duhul tău, toate iarăşi se zidesc şi se înnoieşte faţa pământului!"
(M. Sadoveanu)

5. „Ştiu că nu e aşa, după cum ştiu că eu însumi mă voi coborî iarăşi între semenii mei de jos, unde nu mă aşteaptă bucurii. Totuşi păstrez cu plăcere această iluzie; imaginea acelui zbor, pierdută în timp, a revenit în mine tocmai în aceste ţinuturi înalte şi tocmai într-o oră de singurătate şi de soare biruitor." (M. Sadoveanu)

6. „Umbre – aruncă ochii lumii
peste tine, peste mine,
peste fiecare ceas al tău
şi pe drumurile toate." (L. Blaga)

7. „Drumul tău nu e-n afară,
căile-s în tine însuţi.
Iară cerul tău se naşte
ca o lacrimă din plânsu-ţi." (L. Blaga)

8. „În fiecare sunet tăcerea ta se-aude,
În vijelii, în rugă, în pas şi-n alăute.
Ce sufăr mi se pare că-ţi este de durere,
De faţă-n tot ce naşte, de faţă-n tot ce piere,
Apropiată mie şi totuşi depărtată,
Logodnică de-a pururi, soţie niciodată." (T. Arghezi)

9. „Pământule rodnic, pământule sfânt,
Tu care mi-eşti leagăn, cămin şi mormânt,
Ridică spre focul aceleiaşi stele
Credinţele tale, credinţele mele." (N. Crainic)

Scanned with OKEN Scanner

10. „Prin veacurile moarte-n suferință
Te-am ridicat în slăvi pe-al nostru scut
Și zămislim eterna ta ființă
Din fiecare trudă pusă-n lut." (N. Crainic)

11. „Ceea ce ne interesează este faptul că românii au ales această temă mitică și i-au dat o exprimare artistică și morală fără egal. Și au ales-o pentru că sufletul românesc se recunoaște în mitul sacrificiului suprem, care face să dureze o operă construită de mâna omului, fie o catedrală, o țară, o colibă. Au cântat în versuri nenumărate sacrificiul Meșterului Manole pentru că au intuit că, astfel, își cântau propriul destin istoric, sacrificiul lor constant. Adeziunea românilor la această legendă este semnificativă prin ea însăși: nimeni nu aplică întreg geniul poetic și toate resursele spirituale ca să refacă un mit fără a dezvălui interesul său aprins, rezonanța acestuia în sufletul colectiv." (M. Eliade)

12. „– Și acum ce-i de făcut? întrebă fata cu părul roșu, adresându-se celorlalte.
– Să mai așteptăm, să vedem ce ne spune baba, vorbi grecoaica.
– Dacă mai așteptăm, n-are să ne ghicească, niciodată, spune a treia fată.
– Da, tragedia vieții mele... continuă Gavrilescu. O chema Elsa... Dar m-am resemnat. Mi-am spus: «Gavrilescule, așa a fost să fie!»" (M. Eliade)

13. „El începe cu sine și sfârșește
cu sine.
Nu-l vestește nici o aură, nu-l
urmează nici o coadă de cometă." (N. Stănescu)

14. „Tu, vânt de primăvară, ce-n pieptul meu respiri,
Adu-mi din codri frunza ce stăpânește fagii,
Adu-mi albastrul clopot al apelor ce cresc
Și șoaptele din ierburi și tremurul luminii." (A.E. Baconski)

15. „Pașa din Vidin: Pot să mă retrag, Luminăția ta?
Mahomed: Stai, că n-am terminat. (Către adunare) Și aflați că nici viziunea mea militară asupra lumii nu a fost lipsită de fisuri, dovadă că au fost unii care au criticat-o aspru!
Voci: Cine? Cine?
Mahomed: Pașa din Vidin." (M. Sorescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Pronumele personal substituie nume de :
- ☐ a) lucruri ;
- ☐ b) fiinţe ;
- ☐ c) acţiuni.

2 Pronumele personal de persoana I cunoaşte categoria gramaticală a :
- ☐ a) genului ;
- ☐ b) numărului ;
- ☒ c) cazului genitiv.

3 Pentru cazul genitiv, forma de singular a pronumelui de persoana a II-a este :
- ☒ a) ţi ;
- ☐ b) al tău ;
- ☐ c) n-are formă.

4 În exemplul :
Luându-mi cartea am plecat nestingherit.
pronumele *mi* îndeplineşte funcţia sintactică de :
- ☐ a) complement indirect ;
- ☐ b) atribut pronominal ;
- ☐ c) este formă de dativ etic.

5 Pronumele *dânsul* este :
- ☐ a) pronume de politeţe ;
- ☐ b) pronume de întărire ;
- ☐ c) pronume personal.

6 În exemplul :
Datorită ei am reuşit.
pronumele *ei* îndeplineşte funcţia sintactică de :
- ☐ a) complement indirect ;
- ☐ b) complement circumstanţial de cauză ;
- ☐ c) complement circumstanţial instrumental.

7 În enunţul :
Pe nici unul nu l-am găsit acolo.
reluarea complementului direct – prin forma neaccentuată a pronumelui personal – este :
- ☐ a) obligatorie ;
- ☐ b) interzisă ;
- ☐ c) la latitudinea vorbitorului.

8 Pronumele *m* se poate lega de o altă parte de vorbire prin cratimă :
- ☐ a) la dreapta (m-) ;
- ☐ b) la stânga (-m) ;
- ☐ c) nu se leagă de verbe.

9 În propoziţia :
Mă... tem, n-aş încerca încă o dată.
cuvântul *mă* este :
- ☐ a) pronume reflexiv ;
- ☐ b) interjecţie ;
- ☐ c) pronume personal.

10 Prin conversiune – prin articulare – pronumele personal poate deveni :
- ☐ a) adjectiv pronominal ;
- ☐ b) substantiv ;
- ☐ c) altă parte de vorbire.

11 Pronumele reflexiv propriu-zis cunoaşte categoriile gramaticale de :
- ☐ a) gen ;
- ☐ b) număr ;
- ☐ c) caz.

12 Pronumele posesiv substituie numele :
- ☒ a) obiectului posedat ;
- ☐ b) al posesorului ;
- ☐ c) al obiectului posedat şi al posesorului.

13 Numărul pronumelui posesiv se stabileşte în funcţie de :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) numărul posesorului ;
☒ b) numărul obiectului posedat ;
☐ c) numărul posesorului și al obiectului posedat.

14 În exemplul :
În jurul meu era liniște.
pronumele *meu* este în cazul :
☒ a) genitiv ;
☐ b) acuzativ ;
☒ c) dativ.

15 În enunțul :
Florile erau ale sale.
pronumele posesiv este în cazul :
☐ a) acuzativ ;
☐ b) nominativ ;
☒ c) genitiv.

16 Pronumele de întărire poate îndeplini funcția sintactică de :
☐ a) subiect ;
☐ b) atribut pronominal ;
☐ c) nume predicativ.

17 Dintre pronumele următoare este nehotărât :
☐ a) altul ;
☐ b) ălălalt ;
☐ c) cestălalt.

18 Funcția sintactică pe care n-o poate îndeplini pronumele este :
☐ a) complement circumstanțial de scop ;
☐ b) complement circumstanțial de cauză ;
☐ c) complement circumstanțial consecutiv.

19 Pronumele apar :
☐ a) cu prepoziție – întotdeauna ;
☐ b) totdeauna fără prepoziție ;
☐ c) uneori cu prepoziție.

20 În textul :
Fratele meu este cel mai bun.
cuvântul *meu* este :
☐ a) pronume posesiv ;
☐ b) adjectiv pronominal posesiv ;
☐ c) pronume personal în cazul genitiv.

21 În enunțul :
Fruntea-mi era plină de gânduri.
cuvântul *mi* este :
☐ a) pronume posesiv ;
☐ b) pronume personal ;
☐ c) pronume reflexiv.

22 În enunțul :
Un băiat vine, altul citește.
cuvântul *un* este :
☐ a) pronume nehotărât ;
☐ b) numeral ;
☐ c) adjectiv pronominal nehotărât.

23 În propoziția :
El era cel harnic.
cuvântul *cel* este :
☐ a) pronume demonstrativ ;
☐ b) articol adjectival ;
☐ c) adjectiv pronominal demonstrativ.

24 În textul :
„Nici o boală nu-i mai grea
Ca dorul și dragostea."
o este :
☐ a) articol nehotărât ;
☐ b) numeral ;
☐ c) parte alcătuitoare a adjectivului pronominal negativ.

25 În enunțul :
Ți-am adus vreo sută de nuci.
cuvântul *vreo* este :
☐ a) pronume nehotărât ;
☐ b) adverb ;
☐ c) adjectiv pronominal nehotărât.

26 *Oricare* este un pronume nehotărât :
☐ a) simplu ;
☐ b) format prin derivare, cu prefixul *ori-* ;
☐ c) format prin contopirea a două cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

27 În enunţul :
Am căutat niscaiva *bureţi*.
cuvântul subliniat este :

☐ a) adverb de cantitate ;
☐ b) pronume nehotărât ;
☐ c) adjectiv pronominal nehotărât.

28 Pronumele *cine* este variabil :

☐ a) după caz ;
☐ b) după gen ;
☐ c) după număr.

29 În enunţul :
Ştiu cine este vinovat.
cuvântul *cine* îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) subiect ;
☐ b) nume predicativ ;
☐ c) complement direct.

30 În fraza :
Îl preţuiesc pe cel ce luptă pentru sine.
elementul relaţional este constituit din :

☐ a) două pronume relative ;
☐ b) un pronume demonstrativ şi unul relativ ;
☐ c) pronume relativ compus.

31 În propoziţia :
Ce mâini frumoase are domnişoara !
cuvântul *ce* este :

☐ a) pronume relativ ;
☐ b) adjectiv pronominal relativ ;
☐ c) adverb.

32 Pronumele poate fi termen regent pentru :

☐ a) atributul pronominal ;
☐ b) complementul direct ;
☐ c) complementul circumstanţial.

33 Cuvintele *lui* şi *îi* nu pot avea valoare morfologică de :

☐ a) interjecţie ;
☐ b) conjuncţie ;
☐ c) pronume.

34 În textul :
Eu nu-mi *găsesc cartea.*
pronumele *mi* îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement direct ;
☐ b) atribut pronominal ;
☐ c) marcă a diatezei reflexive.

35 Formele *mata, matale* sunt :

☐ a) regionale ;
☐ b) populare ;
☐ c) arhaice.

36 Formele : *Excelenţa-Sa, Măria-Sa, Luminăţia-Voastră* sunt :

☐ a) pronume de politeţe ;
☐ b) locuţiuni pronominale ;
☐ c) locuţiuni substantivale.

37 În enunţul :
Care vine, care pleacă – e mare aglomeraţie.
cuvântul *care* este :

☐ a) substantiv ;
☐ b) pronume nehotărât ;
☐ c) pronume relativ.

38 Pronumele posesiv *al meu*, pentru cazul dativ, capătă forma :

☐ a) la al meu (Am dat la al meu bani.) ;
☐ b) alui meu (I-am dat alui meu bani.) ;
☐ c) nu are formă.

39 În exemplul :
I-am dat lui Ion o veste bună.
cuvântul *lui* este :

☐ a) pronume personal ;
☐ b) articol hotărât ;
☐ c) altă parte de vorbire.

40 În enunţul :
Am fost pe la alde Gheorghiu.
cuvântul subliniat este :

☐ a) pronume nehotărât ;
☐ b) articol posesiv-genitival ;
☐ c) adjectiv pronominal nehotărât.

Scanned with OKEN Scanner

41 În versurile :

„Că l-apus de soare
Vor să mi te-omoare." *(Miorița)*

pronumele *mi* este :

- ☐ a) formă de dativ posesiv, cu funcţie sintactică de atribut ;
- ☐ b) formă de dativ etic, cu valoare stilistic-afectivă ;
- ☐ c) formă de dativ obişnuit, cu funcţie sintactică de complement indirect.

42 În versurile :

„Tu eşti o ziuă, eu sunt un soare
Eu sunt un flutur, tu eşti o floare
Eu sunt un templu, tu eşti un zeu
Iubitul meu" (M. Eminescu)

pronumele *tu – eu* se constituie, din punct de vedere stilistic, în :

- ☐ a) contrast ;
- ☐ b) opoziţie ;
- ☐ c) antiteză.

Scanned with OKEN Scanner

VERBUL

Definiţie • Clasificarea verbelor • Categoriile gramaticale ale verbelor • Modul • Timpul • Diateza • Conjugarea verbelor la cele trei diateze • Locuţiuni verbale • Funcţiile sintactice ale verbelor • Valori stilistice ale verbelor

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Subliniaţi verbele şi precizaţi ce exprimă:

a) „Camera se varsă prin ferestre
şi eu nu o mai pot reţine în ochii deschişi.
Război de îngeri albaştri, cu lănci curentate,
mi se petrece-n irişi." (N. Stănescu)

b) „Stau în picioare, cu capul descoperit,
încerc să descifrez ceea ce mi se cuvine
pentru ignoranţă...
şi nu pot, nu pot să descifrez
nimic,
şi-această stare de spirit, ea însăşi,
se supără pe mine
şi mă condamnă, indescifrabil,
la o perpetuă aşteptare,
la o încordare a înţelesurilor în ele
însele
până iau forma merelor, frunzelor,
umbrelor,
păsărilor." (N. Stănescu)

c) „Trăiesc în numele frunzelor, am nervuri,
schimb verdele pe galben şi
mă las pierit de toamnă." (N. Stănescu)

d) „Ea mi-a spus atunci, văzând lucrurile fixe
ale alcătuirii mele:
Aş vrea să fugim în Hiperboreea." (N. Stănescu)

e) „Ar trebui să alerg, mi-am spus,
dar pentru asta va trebui mai întâi
să-mi întorc sufletul
spre nemişcătorii mei strămoşi..." (N. Stănescu)

2. Daţi câte două exemple de cuvinte derivate cu următoarele sufixe verbale: *-a, -i, -ui, -ăi, -ăni.*

3. Scrieţi sinonime ale următoarelor verbe: *a admira, a amesteca, a se nelinişti, a apăra, a ataca, a produce, a căuta, a cere, a conduce, a consola, a constrânge, a defăima, a deposeda, a îndeplini, a se destrăma, a evita, a exagera, a imagina, a include, a clarifica, a lega, a locui, a micşora, a mustra, a contesta, a ocroti, a persista, a reface, a tăinui.*

4. Scrieţi antonime ale verbelor: *a intra., a înălţa, a creşte, a cumpăra, a pierde, a împrăştia, a îndoi, a înfrunzi, a umfla, a înnoda, a tăinui, a împături, a confirma, a inspira, a inculpa.*

Scanned with OKEN Scanner

5. Precizaţi sensul verbului *a pătrunde* în următoarele contexte :

a) „Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n casă şi în gând
Şi viaţa-mi luminează." (M. Eminescu)

b) „Luminiş de lângă baltă,
Care-n trestia înaltă
Legănându-se din unde,
În adâncu-i se pătrunde
Şi de lună şi de soare
Şi de păsări călătoare." (M. Eminescu)

c) „Şoimaru căuta să pătrundă depărtarea." (M. Sadoveanu)

d) „Doamna i-a pătruns cuvântul,
Până-n suflet i-a pătruns." (G. Coşbuc)

e) „Ce glas?... el mă pătrunde... O, da!... e glasul ei!..." (V. Alecsandri)

6. Daţi câte patru exemple de verbe pentru fiecare conjugare.

7. Identificaţi locuţiunile verbale şi înlocuiţi-le cu verbele corespunzătoare :

a) „Mira : Manole, viaţă de om în ziduri nu veţi clădi. Voi da de veste în cale să nu se apropie nimenea de voi, că sunteţi porniţi spre ucidere." (L. Blaga)

b) „Nu lua în seamă cântecele grele
Cu care turbur liniştea de-apoi.
Sunt leacuri vechi pentru dureri mai noi
Şi cântă moartea-n trâmbiţele mele." (T. Arghezi)

c) „Îngerul meu îşi mai aduce-aminte
De fericirile-i de mai-nainte.
Cerul la gust i-ajunge ca un blid
Cu laptele amar şi agurid." (T. Arghezi)

d) „Dându-mi seama că singurul mijloc de a mă răzbuna era să nu las în urma mea nimic de care să se folosească şi să se bucure alţii, cum sunt lipsit de vanităţi subalterne, am considerat acel complot ca binevenit şi am aderat la el eu însumi."
(Mateiu Caragiale)

8. Daţi şase exemple de locuţiuni verbale din poveştile lui Ion Creangă.

9. Subliniaţi verbele şi grupaţi-le, după următoarele rubrici :

Verbe predicative	Verbe nepredicative

a) „Să fii frumos şi faţa ta lucească,
Precum în cer e numai unul soare,
Un soare fii în lumea pământească." (M. Eminescu)

b) „Tu rămâi la toate rece,
De te-ndeamnă, de te cheamă ;
Ce e val, ca valul trece,
Nu spera şi nu ai teamă:" (M. Eminescu)

c) „Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împletiţi un pat
Din tinere ramuri." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

d) „De ce nu am aripi să zbor!
M-aş face un flutur uşor,
Un flutur uşor şi gentil
Cu suflet voios de copil." (M. Eminescu)

e) „Îmi pari un păstrăv auriu
Prin apa vremii fulgerând
Şi săgetând
Talazul străveziu." (N. Crainic)

f) „A-ntins cerul ca o coală
În toată tăria goală.
Însă pana nu scria.
A luat atunci o nuia
Şi a însemnat cu ea,
Cu argint, stea lângă stea,
Şi ca să vadă pe schele,
A făcut şi cruci de stele." (T. Arghezi)

g) „Mărgăritarul, cinstite stăpâne, e o piatră scumpă care se găseşte în scoici, la mare. Cum îi acuma, într-o noapte de toamnă, când marea-i lină, ies anume scoici la mal şi se deschid la lumina lunii. Şi aceea în care cade o picătură de rouă se închide şi intră la adânc. Iar din acea picătură de rouă se naşte mărgăritarul." (M. Sadoveanu)

h) „Şi deodată-n jurul meu, natura
se făcu un cerc, de-a dura,
când mai larg, când mai aproape,
ca o strângere de ape." (N. Stănescu)

10. Exemplificaţi valorile verbului *a avea*.

11. Precizaţi valorile verbului *a fi*, în următoarele texte:

a) „El n-a fost când era, el e când nu e." (M. Eminescu)

b) „Într-o lume fără umbră e a soarelui cetate,
Totul e lumină clară, radioasă voluptate,
Florile stau ca topite, râurile limpezi sunt." (M. Eminescu)

c) „E fiu al toamnei sufletul.
Aici cândva mi l-am lăsat.
Aici el a rămas privind
în tine cum te-ai depărtat." (L. Blaga)

d) „Frate, o boală învinsă ţi se pare orice carte.
Dar cel ce ţi-a vorbit e în pământ.
E în apă. E în vânt.
Sau mai departe." (L. Blaga)

e) „Poetul îşi va fi limitat cercul autenticilor lui cititori prin însăşi adâncimea şi adevărul subiectiv al expresiei sale." (T. Vianu)

12. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensurile verbului *a fi*.

13. Exemplificaţi altă valoare a verbelor: *a părea, a rămâne, a se face, a ajunge, a ieşi, a însemna*, decât în textele următoare:

a) „Boierii dimprejuru-i pe scaune de-onoare
Păreau că-s zile stinse pierdute în trecut,
Cu feţele lor palizi ca raza cea de soare,
Cărunţi, cu barbe albe pe pieptul cel tăcut." (M. Eminescu)

b) „Nu mă-ncântaţi nici cu clasici,
Nici cu stil curat şi antic –
Toate-mi sunt de o potrivă,
Eu rămân ce-am fost: romantic." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

c) „După aceea s-a făcut tăcere.
Mai sacada în sus un murmur de oţel,
cerul mărunt se-ntoarce iar în cerul mare,
geamăn şi-aidoma cu el." (N. Stănescu)

d) „– Acuma, ea nu mai poate, răspunse Eremia, a murit – şi vru să se apropie de scaun.
Dar nu mai ajunse, Odangiu îl înşfăcă de piept..." (Fănuş Neagu)

e) „Şi nu ştiu ce îl apuca pe gardian când i se spuneau numere care treceau de o mie, de pildă 1003, cum era al meu, începea să urle, ieşea afară şi începea să ne care la pumni..." (M. Preda)

f) „Ar trebui, asta înseamnă că nu putea, dar mă putea lichida vârându-mă seară de seară între cele patru scânduri ale carcerii, obţinând acelaşi rezultat."
(M. Preda)

14. Daţi câte şase exemple de verbe tranzitive şi de verbe intranzitive, în propoziţii.

15. Construiţi pe lângă verbul *a citi* un complement direct; transformaţi apoi acest complement în propoziţie subordonată corespunzătoare.

16. Identificaţi verbele impersonale din următoarele texte:

a) „De-atâtea nopţi aud plouând
Aud materia plângând...
Sunt singur şi mă duce-un gând
Spre locuinţele lacustre." (G. Bacovia)

b) „Ar fi trebuit să fii un cerc subţire,
dar n-ai fost, n-ai fost aşa.
Ar fi trebuit să fiu un romb subţire,
dar n-am fost, n-am fost aşa." (N. Stănescu)

c) „A nins mult şi nici un zgomot nu mă mai ajunge. Focul s-a stins în vatră. Sunt obosit, degetele mi s-au dezvăţat cu scrisul." (Horia Vintilă)

17. Scrieţi verbul *a ruga* la cele trei diateze la modul indicativ, timp imperfect, persoana a III-a, numărul singular şi alcătuiţi cu el propoziţii.

18. Conjugaţi verbul *a crea* la diateza activă.

19. Alcătuiţi propoziţii cu verbele: *a lua, a face, a scrie, a duce* la imperativ (afirmativ şi negativ).

20. Precizaţi deosebirea de sens între următoarele forme verbale la indicativ prezent: *contractă/contractează, toarnă/turnează, ordonă/ordonează.*

21. Subliniaţi formele verbale corecte: *invocă/invoacă, să abroge/să abroage, convocă/convoacă, să provoce/ să provoace, faceţi/făceţi, bateţi/băteţi, a cădea/a cade, a părea/a pare.*

22. Faceţi analiza gramaticală a verbului *a lua* din următoarele texte:

a) „Ştie atât: numai să facă.
Ia oleacă, pune-oleacă." (T. Arghezi)

b) „Ci ia-ţi calul de căpăstru, pune-ţi
talpa-n scări şi du-te:
e o lume-acolo, alta, a copacilor şi-a mării." (N. Stănescu)

Scanned with OKEN Scanner

23. Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi verbul *a duce* la diateza activă, modul infinitiv, timpul perfect, iar verbul *a chema* la diateza pasivă, modul infinitiv, timpul prezent.

24. Scrieţi următoarele verbe la participiu şi la gerunziu: *a rupe, a coace, a frânge, a plânge*.

25. Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *deschis*.

26. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale verbului la modurile nepersonale.

27. Faceţi analiza gramaticală a verbelor la moduri nepersonale din următoarele texte:

a) „Eu singur n-am cui spune cumplita mea durere,
Eu singur n-am cui spune nebunul meu amor,
Căci mie mi-a dat soarta amara mângâiere
O piatră să ador..." (M. Eminescu)

b) „Să cer un semn, iubito, spre a nu te mai uita?
Te-aş cere doar pe tine, dar nu mai eşti a ta. (M. Eminescu)

c) „Căci ce-i de zis, văzându-te pe tine,
Ce e de zis la frumuseţea ta!" (M. Eminescu)

d) „Ce vânt trăgând s-aude sub crengile plecate
Spre unda cristalină ce fuge şopotind,
Şi umbrele din apă tot rânduri înecate
Se par că lasă-n urmă o voce suspinând?" (M. Eminescu)

e) „Adesea la scăldat mergeam
În ochiul de pădure,
La bolta mare ajungeam
Şi l-al ei mijloc înotam
La insula cea verde." (M. Eminescu)

f) „Metalica, vibrânda a clopotelor jale
Vuieşte în cadenţă şi sună întristat;
Căci ah! geniul mare al deşteptării tale
Păşi, se duse-acuma pe-a nemuririi cale
Şi-n urmă-i ne-a lăsat!" (M. Eminescu)

g) „Să mai salut o dată colibele din vale,
Dorminde cu un aer de pace, liniştiri,
Ce respirau în taină plăceri mai naturale,
Visări misterioase, poetice şoptiri." (M. Eminescu)

h) „Tresărind scânteie lacul
Şi se leagănă sub soare;
Eu, privindu-l din pădure,
Las aleanul să mă fure
Şi ascult de la răcoare
Pitpalacul." (M. Eminescu)

i) „M-am strecurat cu noaptea în cetate
Şi am prădat-o-n somn şi-n vis,
Cu braţu-ntins, cu pumnu-nchis.
Pasul pe marmur tăcut
Călca lin ca-n lut,
Steagul nopţii, desfăşurat cu stele,
Adăpostea faptele mele
Şi adormea străjerii-n uliţi
Răzimaţi pe suliţi."
(T. Arghezi)

j) „Şi a mai avut norocul să moară înainte de a fi silit să îndure după război, din nou, la bătrâneţe, umilinţa sărăciei, înainte de a suferi, şi mai dureroasă poate, arsura dezamăgirii şi a dezminţirilor, de a vedea că nu el, ci Pirgu avusese dreptate, de a-l vedea pe Pirgu însuşi de mai multe zeci de ori milionar, însurat cu zestre şi despărţit cu filodormă, pe Pirgu prefect, deputat, senator, ministru plenipotenţiar, prezidând o subcomisie de cooperare intelectuală la Liga Naţiunilor..."
(Mateiu Caragiale)

k) „Presupunând că era cu putinţă să aibă de vorbit cu Pantazi, cu care pe zi ce trecea se lega mai strâns, şi lucrări ce-i priveau numai pe dânşii, luasem obiceiul ca, după cafea numaidecât, să-i las un ceas-două, singuri, cum făcea Pirgu."
(Mateiu Caragiale)

l) „Istoricul de mai târziu al românilor a scos din viaţa lui Ştefan învăţături folositoare, ca acelea de a face «unirea prin gând şi inimă» înainte de a urmări visuri mari, de a întemeia o cultură adevărat românească şi cât se poate de neatârnată, în care să se înfrăţească toţi românii..." (Nicolae Iorga)

m) „E un spectacol de neuitat acela
de-a şti,
de-a descoperi
harta universului în expansiune,
în timp ce-ţi priveşti
o fotografie din copilărie!" (N. Stănescu)

28. Analizaţi verbele din textele următoare, conform tabelului dat:

verb	conjugare	diateză	mod	timp	persoană	număr	funcţie sintactică

a) „Ceea ce spusese el în acea mare discuţie de la braserie, îmi sunase atunci prea abstract, dar el ştiuse ce spune şi de aceea acceptase o clipă de umilinţă, numai să nu mai trăiască o dată ceea ce trăiam şi eu acum..." (M. Preda)

b) „Dar cu toată aparenta sa nepăsare, Moromete nu mai fu văzut stând ceasuri întregi pe prispă sau la drum pe stănoagă. Nici nu mai fu auzit răspunzând cu multe cuvinte la salut. Nu mai fu auzit povestind. Lupta pentru apărarea vechilor lui bucurii se sfârşea." (M. Preda)

c) „Se apropiau de fierărie şi Moromete fu întâmpinat de departe cu exclamaţii. Iocan abia deschisese şi poiana era plină." (M. Preda)

d) „– Dă-te jos de pe cutie, te cocoţaşi să te vadă lumea! se răsti la el soră-sa mai mare. – Lasă-l c-a fost vrednic, îl apără tatăl aşezându-se sub umbra rogojinei."
(M. Preda)

e) „Privi cu coada ochiului înspre stânga; fereastra dublă era căptuşită pe dinăuntru cu un oblon de lemn, roşiatic, care se rula şi se derula, după nevoie; privi mai ales în partea de jos a oblonului, unde dimineaţa când se trezea zărea o rază subţire de soare strecurându-se sub lemn şi indicând o dungă de pulbere măruntă şi plutitoare în aerul invizibil." (N. Breban)

f) „Ai vrea tu să te refugiezi în frică, în brumă, în coşmar... ai vrea... Ar fi uşor, – ce dulce ar fi să te poţi adăposti între vis şi viaţă, în confuzie sau incert..."
(N. Steinhardt)

Scanned with OKEN Scanner

29 Motivaţi folosirea cratimei:

a) „– Spune-mi-vei ori nu, eu tot le voi găsi, şi încă şi capul reteza-ţi-l-voi."
(Greuceanu)

b) „Ce mai atâta? Mi-au spus mie cine l-au văzut că Ion a luat-o; gâtul îmi pun la mijloc." (I. Creangă)

30 Comentaţi valoarea stilistică a frecvenţei verbelor în următorul text:

„Mihai îl zăreşte şi-alege vro doi,
Se-ntoarce şi pleacă spre gloată,
Ca volbura toamnei se-nvârte el roată
Şi intră-n urdie ca lupu-ntre oi,
Şi-o frânge degrabă şi-o bate-napoi
Şi-o vântură toată." (G. Coşbuc)

31. Relevaţi sugestia poetică a frecvenţei verbelor la conjunctiv în poeziile *Lacul* şi *Dorinţa* de M. Eminescu.

32. Comentaţi valoarea stilistică a frecvenţei verbelor la imperfect în următorul fragment din *Mirajul* de M. Sadoveanu:

„În plaurul plutitor, adică în pământul nou alcătuit din aluviuni, stuhuri, plante şi tot ce adună şi preface moartea, – o viaţă nouă şi înfrigurată fremăta. Plante necunoscute scânteiau în soare. Lejnicioare albastre se căţărau spre pământufurile stuhului. Liane felurite se amestecau alcătuind draperii. Într-o luncă de tamarix, înflorită ca cerul, cântau într-un amurg privighetorile. În adâncul umbrei, în dosul acestui strălucit decor, miile de paseri şi de animale trăiau o viaţă neînfrânată. Şi subt ele, în apa fierbinte şi-n mâlul cald, altă viaţă a gângăniilor fără număr, fără sfârşit, multiplă şi fabuloasă, izvorâtă din veşnicie. Pajura ţipa sus în cer, unde curge râul cel mare al vânturilor."

33. Comentaţi stilistic folosirea formelor de viitor popular în următoarele versuri eminesciene:

„Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri-aminte.

Luceferi ce răsar
Din umbră de cetini
Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zâmbească iar".

34. Comentaţi valorile stilistice ale verbului în următoarele versuri de G. Bacovia:

a) „De-atâtea nopţi aud plouând
Aud materia plângând...
Sunt singur şi mă duce-un gând
Spre locuinţele lacustre." (Lacustră)

b) „Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, şi-am început să-l strig.
Stam singur lângă mort... şi era frig...
Şi-i atârnau aripile de plumb." (Plumb)

35. Comentaţi stilistic frecvenţa verbelor la indicativ prezent în următoarele versuri eminesciene:

„Ce mi-i vremea, când de veacuri
Stele-mi scânteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,

Vântu-mi bate, frunza-mi sună;
Şi de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.

Numai omu-i schimbător,
Pe pământ rătăcitor,
Iar noi locului ne ținem,
Cum am fost așa rămânem:
Marea și cu râurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu izvoarele." (Revedere)

36. Argumentați, pe baza textului, următoarea afirmație a lui I. Iordan: „Imaginea caprei, cu tot ce face ea în această scenă, este de o vioiciune cu adevărat «dramatică»." (*Stilistica limbii române*)

„Și așa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânecile, aţâţă focul și s-apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână și cu ouă, și fel de fel de bunătăți. Apoi umple groapa cu jăratic și cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta așază o leasă de nuiele, numai înținată, și frunzari peste dânsa; peste frunzari toarnă țărână și peste țărână așterne o rogojină. Pe urmă lasă bucatele la foc să fiarbă și se duce prin pădure, să caute pe cumătru-său și să-l poftească la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă de-o prăpastie grozavă și pe-o tihăraie dă cu crucea peste lup." (Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată;
Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi,
Ochii mei nălţam visători la steaua
Singurătăţii." (M. Eminescu)

2. „Ş-apoi... cine ştie de ce este mai bine
A fi sau a nu fi... dar ştie oricine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri
Şi multe dureri-s, puţine plăceri." (M. Eminescu)

3. „D-apoi vara, în zilele de sărbătoare, cu fetele pe câmpie, pe colnice şi mai ales prin luncile şi dumbrăvile cele pline de mândreţe, după cules răchiţică de făcut gălbenele, sovârv de umplut flori, dumbravnic şi sulcină de pus printre straie, cine umbla?"
(Ion Creangă)

4. „Când punea mama laptele la prins, eu, fie post, fie câşlegi, de pe-a doua zi şi începeam a linchi groşciorul de pe deasupra oalelor..." (I. Creangă)

5. „Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri. Şi bădiţa Vasile n-are ce lucra? Hai şi noi, măi băieţi, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă când a trece pe aici, că satul nostru e mai leneş decât alte sate." (I. Creangă)

6. „– Bun întâlnişul, voinice. Nu ai trebuinţă de slugă la drum? Prin locurile iestea e cam greu de călărit singur; nu cumva să-ţi iasă vreo dihanie ceva înainte şi să-ţi scurteze cărările." (I. Creangă)

7. „– Fii încredinţat că nu eu, ci puterea milosteniei şi inima ta cea bună te ajută, Harap-Alb, zise sfânta Duminică ieşind şi lăsându-l în pace să se liniştească."
(I. Creangă)

8. „– Dă-mi voie ca să mă duc şi eu pe urma fraţilor mei; nu de altă, dar ca să-mi încerc norocul!" (I. Creangă)

9. „...Numai ţine minte sfatul ce-ţi dau: în călătoria ta ai să ai trebuinţă şi de răi şi de buni, dar să te fereşti de omul roş, iară mai ales de cel spân, cât îi putea."
(I. Creangă)

10. „Murind zeii îşi lasă
în urma lor templele,
precum melcii
căsuliile goale." (L. Blaga)

11. „Aşează-ţi în cruce
gândul şi mânile.
Stelele curgând
ne spală ţărânile." (L. Blaga)

12. „Când vine hoţul, numai el are să-l vadă. Are să se repeadă ş-are să-l răstoarne la pământ. Atunci ai să-l vezi şi într-o clipă trebuie să-l străpungi cu suliţa."
(M. Sadoveanu)

13. „A suferi înseamnă a medita o senzaţie de durere; a filosofa – a medita asupra acestei meditaţii." (E. Cioran)

14. „Este atâta crimă şi poezie în Shakespeare, că dramele lui par concepute de un trandafir în demenţă." (E. Cioran)

Scanned with OKEN Scanner

15. „Un om care practică o viaţă întreagă luciditatea ajunge un clasic al deznădejdii."
(E. Cioran)

16. „Melancolia-i o virtute la femei şi un păcat la bărbaţi." (E. Cioran)

17. „Fără Dumnezeu, singurătatea ar fi un urlet sau o dezolare împietrită." (E. Cioran)

18. „Din tot ce-am spus, din tot ce vrem,
rămâne-o lacrimă năucă
pe fundul vreunui vechi poem
care şi el o să se ducă
aşa cum altele s-au dus..." (I. Caraion)

19. „Aveam impresia că nu trăiesc, că tot ceea ce văd şi simt, lumea ciudată, ireală, există dincolo de moartea mea; nimic nu mai avea o logică, se schimbaseră culorile, aerul, viaţa se desfăşura după alte reguli, încât singurele cuvinte în măsură să acopere ceea ce simţeam erau: altfel, altceva; chiar şi luna, apărută deodată, era teribil de mare, înconjurată de un halou vineţiu, dens." (Augustin Buzura)

20. „– Priviţi unde-şi află odihnă şi loc
Mistreţul cu colţi de argint, din poveste:
Veniţi să-l lovim cu săgeata de foc!..." (Şt. Aug. Doinaş)

21. „O ascultam cum se ascultă o poveste, dar în acelaşi timp simţeam cum se depărtează de mine. Cât de complicat îi era sufletul! Înţelegeam încă o dată că simpli, naivi şi clari suntem numai noi, civilizaţii. Că oamenii aceştia pe care îi iubeam atât de mult, încât aş fi voit să ajung unul din ei, ascund fiecare o istorie şi o mitologie peste putinţă de străbătut, că ei sunt stufoşi şi adânci, complicaţi şi neînţeleşi." (M. Eliade)

22. „Constantin îi spuse că este o onoare pentru el. Fu din nou izbit de aerul de simplitate al acestui mare artist. Felul amabil şi ochii săi candizi caracterizau mai bine omul decât barba gri, parfumată şi cârlionţată.
«Deci, te-ai hotărât să devii sculptor, continuă Rodin cu o undă de compasiune în voce. E cea mai grea muncă de pe faţa pământului.»" (Peter Neagoe)

23. „Când starea ierbii se face verde
încât pare a vorbi
îmi pare rău şi jale îmi este
că nu sunt grec..." (N. Stănescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Verbele se formează prin :
☐ a) derivare ;
☐ b) compunere prin alăturare ;
☐ c) conversiune.

2 Verbul *a creiona* s-a format cu sufixul :
☐ a) *-ona* ;
☐ b) *-iona* ;
☒ c) *-a*.

3 Verbul *a chinui* s-a format cu :
☐ a) sufixul verbal *-i* ;
☒ b) sufixul verbal *-ui* ;
☐ c) fără sufix, fiind împrumutat din altă limbă.

4 Verbul poate intra în structura locuţiunilor :
☐ a) adverbiale ;
☐ b) substantivale ;
☐ c) adjectivale.

5 Echivalentul locuţiunii verbale *a face rost* este :
☐ a) a rostui ;
☐ b) a găsi ;
☐ c) a procura.

6 Echivalentul locuţiunii verbale *a lua parte* este :
☐ a) a-şi însuşi (ceva) ;
☐ b) a participa (la ceva) ;
☐ c) a susţine (pe cineva).

7 Sensul unei locuţiuni verbale este dat de :
☐ a) verb ;
☐ b) adverb ;
☐ c) substantiv.

8 Grupul de cuvinte *a tăia frunze la câini* este :
☐ a) locuţiune verbală ;
☐ b) expresie verbală ;
☐ c) construcţie idiomatică.

9 Forma corectă a verbului *a absolvi* din enunţul :
Elevul nu poate să... clasa a VIII-a.
este :
☒ a) să absolve ;
☐ b) să absolveze ;
☐ c) să absolvească.

10 Verbul care are cele trei valori posibile este :
☐ a) a avea ;
☐ b) a fi ;
☐ c) a vrea.

11 În versurile :
„Şi de-a fi să mor/ În câmp de mohor..."
verbul *a fi* este la :
☐ a) modul infinitiv, prezent ;
☐ b) modul indicativ, viitor ;
☐ c) modul condiţional-optativ, prezent.

12 În exemplul :
Eu am o carte.
verbul *a avea* este :
☐ a) auxiliar ;
☐ b) copulativ ;
☐ c) predicativ.

13 Verbul aflat la modul supin poate îndeplini funcţia sintactică de :
☐ a) subiect ;
☐ b) complement circumstanţial de cauză ;
☐ c) complement circumstanţial de timp.

14 Verbul aflat la modul supin, prin conversiune, poate deveni :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) adjectiv ;
☐ b) substantiv ;
☐ c) adverb.

15 Verbul aflat la modul participiu poate îndeplini funcția sintactică de :

☐ a) complement direct ;
☒ b) nume predicativ ;
☐ c) subiect.

16 În enunțul :
În fiecare zi fereastra era deschisă *pentru aerisire*.
predicatul este :

☒ a) verbal ;
☐ b) nominal ;
☐ c) locuțional.

17 În enunțul :
Covorul era atârnat pe perete.
cuvântul *atârnat* este :

☐ a) adjectiv, cu funcția sintactică de nume predicativ ;
☐ b) adverb, având funcția sintactică de complement circumstanțial de mod ;
☐ c) verb la participiu, formând diateza pasivă cu verbul auxiliar.

18 În construcția :
A fi *el* pedepsit, *dar cine știe când a fi !*
verbul subliniat este :

☐ a) la infinitiv perfect – diateza activă ;
☐ b) la infinitiv prezent – diateza pasivă ;
☐ c) la viitorul I – diateza pasivă.

19 În propoziția :
El este supărat mereu de vecini gălăgioși.
verbul *este* are :

☐ a) valoare predicativă ;
☐ b) valoare copulativă ;
☐ c) valoare auxiliară.

20 Când formează diateza pasivă, verbul *a fi* este :

☐ a) copulativ ;
☐ b) predicativ ;
☐ c) auxiliar.

21 În expresiile : *a fi pe punctul să...* și *a fi în măsură să...*, verbul *a fi* este :

☐ a) copulativ ;
☐ b) predicativ ;
☐ c) auxiliar.

22 În enunțul :
Ajunge cât ai muncit.
verbul *ajunge* este :

☐ a) copulativ ;
☐ b) predicativ ;
☐ c) impersonal predicativ.

23 Verbul *a părea* cu valoare impersonală în expresiile :
a-i părea bine, a-i părea rău
cere în frază :

☐ a) subordonata subiectivă ;
☐ b) completiva directă ;
☐ c) completiva indirectă.

24 Verbele copulative sunt în frază termen regent pentru :

☐ a) subordonata subiectivă ;
☐ b) subordonata predicativă ;
☐ c) completiva directă.

25 În exemplul :
Ce-mi place mie pare să nu-ți placă ție.
verbul copulativ *a părea* are valoare :

☐ a) personală ;
☐ b) impersonală ;
☐ c) reflexiv-impersonală.

26 În exemplul :
Am plecat la expoziția florală.
verbul aflat la modul participiu are valoare :

☐ a) verbală ;
☐ b) adjectivală ;
☐ c) substantivală.

Scanned with OKEN Scanner

27 În exprimarea funcţiei de complement direct prin verb la infinitiv, prezenţa prepoziţiei *a* este :

☐ a) obligatorie ;
☐ b) interzisă ;
☐ c) la liberă alegere.

28 Forma lungă a infinitivului apare în formarea unor timpuri ca infinitiv al verbului de conjugat ; acesta este :

☐ a) viitorul I, indicativ ;
☐ b) prezentul, condiţional ;
☐ c) perfectul compus, indicativ.

29 Verbul la modul participiu poate îndeplini funcţia sintactică de :

☐ a) complement circumstanţial de mod ;
☐ b) complement direct ;
☐ c) subiect.

30 Verbele copulative pot forma :

☐ a) predicate verbale compuse ;
☐ b) predicate nominale ;
☐ c) predicate verbale.

31 Verbul *a avea* poate fi :

☐ a) auxiliar (pentru diateza pasivă) ;
☐ b) copulativ ;
☐ c) predicativ.

32 Verbul *a lătra* este :

☐ a) impersonal ;
☐ b) unipersonal ;
☐ c) personal.

33 În exemplul :
I s-a spus că n-are nici o şansă.
verbul *s-a spus* este la :

☐ a) diateza reflexivă ;
☐ b) diateza activă ;
☐ c) diateza reflexiv-pasivă.

34 În exemplul :
Copilul era îngrijit şi sănătos.
predicatul este :

☐ a) verbal (la diateza pasivă) ;
☐ b) nominal ;
☐ c) locuţional (exprimat prin locuţiune).

35 Verbul *a fi* este copulativ în una din situaţiile :

☐ a) Afară e frig.
☐ b) Azi e frumos.
☐ c) Mâine e chemat la şcoală.

36 În exemplul :
Mâncând un măr, se îndreaptă spre uşă.
verbul la gerunziu are funcţia sintactică de :

☐ a) complement circumstanţial de mod ;
☐ b) complement circumstanţial de timp ;
☐ c) complement circumstanţial concesiv.

37 În propoziţia :
Fără a-l cunoaşte, l-am invitat la petrecere.
verbul la infinitiv este :

☐ a) complement circumstanţial de mod ;
☐ b) complement circumstanţial de timp ;
☐ c) complement circumstanţial concesiv.

38 Verbul la diateza reflexivă este însoţit de pronume reflexiv în cazul :

☐ a) genitiv ;
☐ b) nominativ ;
☐ c) acuzativ.

39 În exemplul :
Eu am cumpărat o carte.
verbul *a avea* este :

☐ a) copulativ ;
☐ b) auxiliar ;
☐ c) predicativ.

40 În exemplul :
În acest tablou se văd frumoase flori de câmp.

Scanned with OKEN Scanner

predicatul este exprimat prin verb la :

☐ a) diateza pasivă ;
☐ b) diateza reflexivă ;
☐ c) diateza reflexiv-pasivă.

41 După verbul copulativ *a fi* poate urma :

☐ a) o completivă directă ;
☐ b) o subordonată predicativă ;
☐ c) o subordonată subiectivă.

42 După verbul *a ajunge*, indiferent de valoarea lui, nu urmează niciodată :

☐ a) o subordonată completivă directă ;
☐ b) o circumstanțială de loc ;
☐ c) o subordonată predicativă.

43 Verbul *a deveni* este :

☐ a) auxiliar ;
☐ b) copulativ ;
☐ c) predicativ.

44 Verbul *a ploua* este :

☐ a) personal ;
☐ b) impersonal ;
☐ c) impersonal și unipersonal (prin formă).

45 Subiectul logic este un indiciu pentru :

☐ a) diateza activă ;
☐ b) diateza pasivă ;
☐ c) diateza reflexivă.

46 În exemplul :
Tu ai fost admirată.
verbul *a fi* este :

☐ a) predicativ ;
☐ b) copulativ ;
☐ c) auxiliar.

47 În textul :

„*Venea* amurgul cu ușoare unde de răcoare ; țânțarii *începeau* să ne necăjească [...]. Lopețile *săpau* acuma cărări lungi prin apa purpurie a fluviului. Bâtlani de felurite mărimi *treceau* pe deasupra noastră, bătând rar din aripi ; rațele *grăbeau* stoluri spre marea înflăcărată a asfințitului și zborul lor *părea* un freamăt scurt de vijelie."

(M. Sadoveanu)

verbele la imperfect sugerează :

☐ a) acțiuni durative ;
☐ b) acțiuni repetabile în timp ;
☐ c) acțiuni ciclice.

48 În textul :

„Orheianu își *repezi* din șa trupu-nainte, *scuipă* pe Șoimaru și *ridică* asupră-i buzduganul... Dar oșteanul își trăsese sabia. Atunci îl văzură neamurile lui turbat ca fiara, cu ochii crunți și cu obrazul ca de var. Cu brațul drept *ridică* fierul, *se repezi* ca scăpat dintr-un arc și lovi în creștet pe Orheianu."

(M. Sadoveanu)

verbele la perfect simplu sugerează :

☐ a) acțiuni intense, succesive ;
☐ b) acțiuni retrospective ;
☐ c) acțiuni durative.

49 În versurile :

„A fost o dată ca-n povești,
A fost ca niciodată,
Din rude mari, împărătești
O prea frumoasă fată."

(M. Eminescu)

verbul la perfect simplu creează impresia :

☐ a) unei acțiuni irevocabile, semn al destinului ;
☐ b) unei acțiuni întâmplătoare, comune ;
☐ c) unei acțiuni repetabile în timp.

Scanned with OKEN Scanner

ADVERBUL

Definiţie • Clasificarea adverbelor după diferite criterii • Adverbe predicative • Adverbe relative • Grade de comparaţie • Locuţiuni adverbiale • Probleme de ortografie • Conversiunea adverbelor • Funcţiile sintactice • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Subliniaţi adverbele şi precizaţi felul lor :

a) „Era acolo o lumină care curgea de sus, – fără să se vadă soarele nicăieri. În altă parte a muntelui mugurii erau pretutindeni încă deschişi ; iar aici, în această lumină lină, mugurii toţi de la mesteceni şi de la tufari şi zmeurişuri erau deschişi ; aşa că acolo se alcătuia un loc cald şi blând." (M. Sadoveanu)

b) „Dar sufletul lui era îndată apucat în cleştele unor remuşcări stranii şi, dornic numai de linişte, fugea spăimântat mai departe... Mai mult zăbovea împrejurul mormântului de piatră al tatălui său." (L. Rebreanu)

c) „Domnul Ziegler regretă că a fost ieri puţin cam nervos, când oamenii sunt aşa de cumsecade, se gândeşte că va mai face afaceri şi se scuză amabil." (Camil Petrescu)

d) „Manole : (pierdut, abia şoptind) Voi sta aici. Ce departe unul de altul – în suferinţă. Acum e linişte. Toţi au tăcut ?
Undeva s-a oprit un vânt.
Undeva a contenit un glas.
Străini suntem în mare singurătate şi-n veşnică pierdere." (L. Blaga)

e) „Îl privi scurt, adânc, în ochi, apoi îl luă de mână şi-l conduse repede către căsuţa veche, pe care anevoie ar fi putut-o bănui acolo, ascunsă între tufe mari de liliac şi boz. Deschise uşa şi-l împinse uşor înainte." (M. Eliade)

2. Completaţi cu câte zece exemple de adverbe (altele decât cele din textele anterioare) fiecare coloană a tabelului următor :

Adverb de loc	Adverb de timp	Adverb de mod

3. Daţi câte patru exemple de cuvinte derivate cu sufixele adverbiale *-eşte* şi *-iş*.

4. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi patru adverbe compuse.

5. Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi trei adverbe provenite din adjective şi trei adverbe provenite din substantive.

6. Scrieţi sinonime ale adverbelor : *bineînţeles, deloc, imediat, laolaltă, prieteneşte*.

7. Daţi câte două exemple de adverbe care determină : a) verbe ; b) adjective ; c) adverbe.

Scanned with OKEN Scanner

8. Completaţi spaţiile libere cu adverbe potrivite, luând ca reper adverbul *astăzi*:

luni/....
marţi/....
miercuri/....
joi/*astăzi*
vineri/....
sâmbătă/....
duminică/....

9. Scrieţi expresii în structura cărora intră adverbul *bine*.

10. Subliniaţi locuţiunile adverbiale din următoarele texte:

a) „Ai fi trăit în veci de veci
Şi rânduri de vieţi,
Cu ale tale braţe reci
Înmărmureai măreţ." (M. Eminescu)

b) „Când amintirile-n trecut
Încearcă să mă cheme,
Pe drumul lung şi cunoscut
Mai trec din vreme-n vreme." (M. Eminescu)

c) „«În iubire nimeni, nimeni
nu-şi ţine cuvântul.
Veşnic strâns îmbrăţişat
te-a ţinea numai pământul».
Astfel cântă sfâşiat
lângă mine vântul,
când la dreapta, când la stânga,
lângă mine vântul." (L. Blaga)

d) „Cetini negre sună-n urmă,
drum mă poartă, chin mă scurmă.

Cetini negre sună-n faţă,
ceasul sângeră prin ceaţă." (L. Blaga)

e) „Coboară-n lut părinţii, rând pe rând,
în timp ce-n noi mai cresc grădinile.
Ei vor să fie rădăcinile,
prin cari ne prelungim pe subt pământ." (L. Blaga)

f) „Purtăm fără lacrimi
o boală în strune
şi mergem de-a pururi
spre soare apune." (L. Blaga)

g) „Cât e noaptea-n lung şi-n lat
nu s-aude un lătrat.
Colo numai dintre spini
pân' la stelele-n vecini
licuricii dau lumini." (L. Blaga)

11. Scrieţi adverbele corespunzătoare următoarelor locuţiuni adverbiale: *din nou, cu de-a sila, pe neaşteptate, cu totul, într-adevăr, din când în când*.

12. Exemplificaţi în propoziţii şi motivaţi scrierea următoarelor cuvinte: *numai/ nu mai; demult/ de mult; altfel/ alt fel; oricând/ ori când; niciodată/ nici o dată*.

13. Precizaţi valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

„Eu mergeam *înaintea lui*, eu mergeam
înapoia lui,
Pluteam *deasupra* lui, sau fiind drum

Scanned with OKEN Scanner

mă lăsam sărutat de tălpile lui, mereu
încât toţi credeau că sunt el." (N. Stănescu)

14. Transformaţi următoarele locuţiuni adverbiale în locuţiuni prepoziţionale: *în urmă, în faţă, în jur, de jur împrejur* şi folosiţi-le în propoziţii.

15. Scrieţi adverbul *bine* la toate gradele de comparaţie.

16. Introduceţi prin adverbe relative următoarele propoziţii subordonate: CL, CT, CM, CZ.

17. Enumeraţi şase adverbe predicative şi construiţi pe lângă acestea propoziţii subordonate subiective.

18. Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale adverbului: CL, CT, CM, AT adv., n.p.

19. Faceţi analiza gramaticală a adverbelor şi a locuţiunilor adverbiale din următoarele texte:

a) „Căci astăzi dacă mai ascult
Nimicurile-aceste,
Îmi pare-o veche, de demult
Poveste." (M. Eminescu)

b) „Răsare luna,-mi bate drept în faţă:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe câmpi un văl de argintie ceaţă,
Sclipiri pe cer, văpaie preste ape,
Un bucium cântă tainic cu dulceaţă
Sunând din ce în ce tot mai aproape." (M. Eminescu)

c) „E greu a spune ce deosebire
Ne-a despărţit, de nu mergem de-a valma.
Şi s-ar vedea atunci fără-îndoială
Când noi ne-am scoate sufletele-n palmă
Ca-ntregul lor cuprins noi să-l deschidem:
NON IDEM EST SI DUO DICUNT IDEM." (M. Eminescu)

d) „Pământule, dă-mi aripi:
săgeată vreau să fiu să spintec
nemărginirea,
să nu mai văd în preajmă decât cer,
deasupra, cer
şi cer sub mine..." (L. Blaga)

e) „Caut, nu ştiu ce caut. Subt stele de ieri,
subt trecutele, caut
lumina stinsă pe care o tot laud." (L. Blaga)

f) „Priveşte în jos! Priveşte-ndelung, dar să nu vorbim.
S-ar putea întâmpla să ne tremure glasul.
Din poarta-nălţimei şi până-n vale
îmbătrâneşte, ah cât de repede, apa. Şi ceasul." (L. Blaga)

g) „Nu închide ochii, nu adormi.
Ceasul e pe-aproape, pe-aci.
Trebuie să treacă.
Poate cam pe la toacă,
Poate cam între vecernii şi utrenii..." (T. Arghezi)

Scanned with OKEN Scanner

h) „De când s-a întocmit Sfânta Scriptură
Tu n-ai mai pus picioru-n bătătură
Şi anii mor şi veacurile pier
Aici, sub tine, dedesubt, sub cer." (T. Arghezi)

i) „Omul-fantă are îndepărtate origini.
El vine din afară :
din afara frunzelor,
din afara luminii protectoare
şi chiar
din afara lui însuşi." (N. Stănescu)

j) „Amintiri nu are decât clipa de-acum
Ce-a fost într-adevăr nu se ştie." (N. Stănescu)

20. Vorbirea populară întrebuinţează adverbele de loc pentru cele de timp (ex. : *aici* cu înţelesul de *acum* ; *unde* cu înţelesul de *când*). Daţi două exemple din opera lui Ion Creangă şi motivaţi-le stilistic.

21. Valoarea stilistică a adverbului rezultă, adesea, din semantismul vag al cuvântului, pe care-l putem interpreta cum ne convine nouă în momentul psihologic respectiv. Relevaţi, în acest sens, prin exemple, expresivitatea adverbului *aşa*.

22. Comentaţi expresivitatea locuţiunii adverbiale din următoarele exemple :

a) „Luca Moşneagu însă mâna cum ştia el, căci smârţoagele lui de cai erau vlăguiţi din cale-afară, şi slabi, şi ogârjiţi ca nişte mâţi de cei leşinaţi, nu zmei, cum zicea mama..." (I. Creangă)

b) „Văzând noi că ne ieu oamenii tot peste picior şi pe moş Luca tulburat din cale-afară, cum eram în căruţă, ne acoperim peste tot c-un ţol..." (I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre." (M. Eminescu)

2. „Dar şi-acum, turburând stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea, flamingo cel roşu, apa-ncet-încet pătrunde
Şi-acum luna arginteşte tot Egipetul antic ; " (M. Eminescu)

3. „Se tot duc, se duc mereu,
Trec în umbră, pier în vale,
Iară cornul plin de jale
Sună dulce, sună greu." (M. Eminescu)

4. „Când vei ajunge şi tu odată mare şi tare, îi căuta să judeci lucrurile de-a fir-a-păr şi vei crede celor asupriţi şi necăjiţi, pentru că ştii acum ce e necazul." (I. Creangă)

5. „Şi zicând aceste, apucă peste câmpi de-a dreptul, spre nişte curţi mari, care de-abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal." (I. Creangă)

6. „Şi cât pe ce să ne toropească bradul aprins, de nu băga de samă unul dintre plăieşi. Pesemne blăstămul Irinucăi ne ajunsese." (I. Creangă)

7. „– Stăpâne, aşterne un ţol aici în mijlocul ogrăzii.
Moşneagul, iute ca un prâsnel, aşterne ţolul. Cucoşul atunci se aşază pe ţol, scutură puternic din aripi şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă paseri, şi de cirezi de vite." (I. Creangă)

8. „Câteodată veneam după-amiază acolo şi rămâneam în misterul plăviei până ce se cufunda amurgul şi asfinţeau deasupra lui şi cele din urmă zări ale zilei."
(M. Sadoveanu)

9. „Fără îndoială nu puteam să fiu supărat, mai ales că tot ce spunea prietinul meu într-ale pescăriei era plăcut, cald şi convingător." (M. Sadoveanu)

10. „Nu-i chip să-l priveşti în faţă – poate fiindcă n-are ochelari : de îndată roşeşte şi bâlbâie, obligându-te astfel să-ţi cobori privirile ; şi aşa îi descoperi şi îi măsori cu de-amănuntul ciorapii de lână albă, tricotaţi..." (I. Teodoreanu)

11. „Când murim, nu facem decât
să ne retragem lin
în propria noastră umbră." (L. Blaga)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Adverbul este partea de vorbire neflexibilă care arată o însușire :

- ☐ a) a substantivului ;
- ☒ b) a verbului ;
- ☐ c) a numeralului.

2 Adverbul poate îndeplini funcția sintactică de :

- ☐ a) subiect ;
- ☒ b) complement direct ;
- ☐ c) nume predicativ.

3 Adverbele *așa, asemenea, firește, desigur* sunt :

- ☐ a) de loc ;
- ☒ b) de mod ;
- ☐ c) de timp.

4 Adverbele *bineînțeles, pesemne, negreșit, desigur* pot îndeplini funcția sintactică de :

- ☐ a) nume predicativ ;
- ☐ b) predicat verbal ;
- ☐ c) complement circumstanțial de mod.

5 Adverbele *oriunde, oricând, oricum, orișiunde, orișicând, orișicum* sunt alcătuite prin :

- ☐ a) derivare ;
- ☐ b) compunere ;
- ☐ c) schimbarea valorii gramaticale.

6 Adverbele *unde, când* și *cum* intră în structura :

- ☒ a) locuțiunilor adverbiale ;
- ☒ b) locuțiunilor prepoziționale ;
- ☐ c) locuțiunilor conjuncționale.

7 Adverbele pot proveni, prin conversiune, din :

- ☐ a) verbe ;
- ☐ b) adjective ;
- ☐ c) prepoziții.

8 Adverbele pot deveni, prin articulare cu articol nehotărât :

- ☐ a) adjective ;
- ☐ b) substantive ;
- ☐ c) prepoziții.

9 Adverbele pot deveni, prin articulare cu articol hotărât :

- ☐ a) adjective ;
- ☐ b) substantive ;
- ☐ c) conjuncții.

10 Adverbele *numai, chiar, parcă, mai* sunt :

- ☐ a) adverbe de mod ;
- ☐ b) adverbe vide de sens ;
- ☐ c) adverbe de măsură.

11 În enunțul :
Dar unde-i acel unde ?
al doilea *unde* este :

- ☐ a) adverb de mod ;
- ☐ b) adjectiv ;
- ☐ c) substantiv.

12 În enunțul :
Am aflat cum este situația la voi.
adverbul *cum* îndeplinește funcția sintactică de :

- ☐ a) complement circumstanțial de mod ;
- ☐ b) nume predicativ ;
- ☐ c) nu are funcție sintactică.

13 În enunțul :
Parcul este cum dai colțul.
adverbul *cum* introduce o subordonată :

- ☐ a) predicativă ;
- ☐ b) circumstanțială de loc ;
- ☐ c) circumstanțială de mod.

Scanned with OKEN Scanner

14 În enunțul :
Unde n-ai învățat, de aceea ai lipsit.
adverbul *unde* introduce o subordonată :

☐ a) circumstanțială concesivă ;
☐ b) circumstanțială de cauză ;
☐ c) circumstanțială de loc.

15 În enunțul :
Cum ai aflat vestea, ai și pornit la drum.
cuvântul *și* este :

☒ a) conjuncție ;
☐ b) pronume reflexiv ;
☐ c) adverb.

16 În enunțul :
În această toamnă voi împlini optsprezece ani.
cuvântul *toamnă* este :

☐ a) substantiv ;
☒ b) adverb ;
☐ c) adjectiv.

17 Cu sufixul *-este* se pot forma :

☐ a) numai adverbe ;
☒ b) numai adjective ;
☐ c) numai substantive.

18 Cu sufixul *-iș* se pot forma, prin derivare :

☒ a) adverbe ;
☐ b) verbe ;
☐ c) adjective.

19 Sufixul *-mente* este valabil pentru formarea unor :

☐ a) adjective ;
☐ b) adverbe ;
☐ c) substantive.

20 Cuvântul *drept* din enunțul :
L-a primit drept recompensă.
este :

☐ a) adjectiv ;
☒ b) adverb ;
☐ c) prepoziție.

21 În enunțul :
După-amiază avem musafiri.
grupul de cuvinte *după-amiază* este :

☐ a) substantiv comun ;
☐ b) adverb compus ;
☐ c) locuțiune adverbială.

22 În enunțul :
Priveau la dreapta *și* la stânga, *întrebând de omul alb.*
cuvintele subliniate sunt :

☐ a) locuțiuni prepoziționale ;
☐ b) substantive ;
☐ c) locuțiuni adverbiale.

23 În enunțul :
Spunea cu siguranță *că nimeni n-a fost pedepsit pe nedrept.*
cuvântul subliniat este :

☐ a) locuțiune adverbială predicativă ;
☐ b) substantiv precedat de prepoziție ;
☐ c) adverb precedat de prepoziție.

24 În enunțul :
Poate *fi timp frumos.*
cuvântul subliniat este :

☐ a) adverb predicativ ;
☐ b) verb predicativ ;
☐ c) adverb de mod.

25 În enunțul :
Îmi părea grozav.
cuvântul *grozav* este :

☐ a) adjectiv, cu funcția sintactică de nume predicativ ;
☐ b) adverb cu funcția sintactică de complement circumstanțial de mod ;
☐ c) adjectiv, cu funcția sintactică de element predicativ.

26 Grupurile de cuvinte *astă-vară, astă-seară, astă-toamnă* sunt :

☐ a) locuțiuni adverbiale ;
☐ b) substantive compuse prin alăturare ;
☐ c) adverbe compuse prin alăturare.

Scanned with OKEN Scanner

27 În versul :
„Şi blând din cale-afară…”
locuţiunea *din cale-afară* este :

☐ a) adverbială, cu funcţia sintactică de complement circumstanţial de mod ;
☐ b) adjectivală, cu funcţia sintactică de atribut adjectival ;
☐ c) adverbială, intrând în alcătuirea gradului de comparaţie superlativ absolut.

28 În versurile :
„Şi se duc pe rând, pe rând
Zarea lumii-întunecând.”
(M. Eminescu)
locuţiunea *rând pe rând* este sinonimă cu :

☐ a) adverbul *treptat* ;
☐ b) substantivul *(în)rânduri* ;
☐ c) adjectivul *înşirate*.

29 Locuţiunea *numai iaca ce* este :

☐ a) adverbială ;
☐ b) conjuncţională ;
☐ c) prepoziţională.

30 În enunţul :
Am împărţit câştigul pe din două.
cuvintele *pe din două* constituie :

☐ a) locuţiune adjectivală ;
☐ b) numeral precedat de prepoziţii ;
☐ c) locuţiune adverbială.

31 În enunţul :
Cum n-ai venit la timp, ai pierdut trenul.
cuvântul *cum* este :

☐ a) adverb de mod cu funcţie sintactică de complement circumstanţial de mod ;
☐ b) adverb relativ, fără funcţie sintactică ;
☐ c) adverb de timp cu funcţie sintactică de complement circumstanţial de timp.

32 Categoria gramaticală comună adjectivului şi adverbului este :

☐ a) genul ;
☐ b) gradul de comparaţie ;
☐ c) cazul.

33 Adverbul nu poate fi termen regent pentru :

☐ a) completiva directă ;
☐ b) completiva indirectă ;
☐ c) circumstanţiala de mod.

34 În locuţiunea adverbială *nu* intră niciodată ca element formativ :

☐ a) prepoziţia ;
☐ b) substantivul ;
☐ c) verbul.

Scanned with OKEN Scanner

PREPOZIȚIA

Definiție • Clasificarea prepozițiilor • Prepoziții specifice unor cazuri • Locuțiuni prepoziționale • Probleme de ortografie • Raporturi exprimate de prepoziții și locuțiuni prepoziționale la nivelul propoziției

Exerciții de sistematizare și consolidare

1. Identificați prepozițiile din textele următoare și arătați ce raport de subordonare realizează:

a) „Ochiul tău iubit
Plin de mângâieri,
Dulce mi-au lucit
Până ieri." (M. Eminescu)

b) „Și de-atunci mereu
Lacrimile tale cad în gândul meu:
Frunze veștejite peste lacul pal
Tulburându-i veșnic sfărâmatul val." (N. Crainic)

c) „Când l-au trimis părinții la învățătură, ulița l-a întovărășit până la colț: mai mult nu putea. De acolo l-a privit o clipă și s-a întors spre casă, lăsându-l singur."
(I. Teodoreanu)

d) „Eu sunt dintre acei
Cu ochi halucinați și mistuiți lăuntric
Cu sufletul mărit
Căci am văzut idei." (Camil Petrescu)

e) „Lenea de gândire a dat naștere la automatismul adjectivului." (E. Cioran)

2. Identificați locuțiunile prepoziționale din următoarele texte:

a) „Apostol ascultă numai începutul sentinței, pe urmă se uită la oamenii din preajma lui, gândindu-se că generalul n-a venit și probabil că doarme..." (L. Rebreanu)

b) „Într-o vale, la dreapta noastră, se deschidea un lac neclintit, adunat din ploile primăverii. Asupra oglinzii lui negre și lucii, atârnau arcuri argintii. Un cintez trecu pe deasupră-i, târâind ușurel, apoi tăcerea crescu în juru-i, spărioasă și împietrită ca într-un basm și ca într-un vis." (M. Sadoveanu)

c) „Podișul din fața mea e ca o bucată de plai, atât de dulce e scobirea din mijloc și atât de frumos începe, în stânga, pădurea din iarbă." (Camil Petrescu)

d) „Privi cu mirare în jurul lui. Parcă nu mai era aceeași încăpere, și totuși recunoștea, așezate asimetric printre fotolii, divane sau oglinzi, paravanele care-l impresionaseră de cum intrase." (M. Eliade)

e) „Lostrița, după spusele lumii, se ivise iară. Acum nu se mai ascundea. Plutea în văzul tuturor de-a lungul apei..." (V. Voiculescu)

Scanned with OKEN Scanner

f) „În urma lui se ară singur de cutremur
Pământul nostru pustiit de somn
Şi singur, sub al zilei roşu tremur,
Se seamănă cu oase vechi de domn." (A. Blandiana)

3. Completaţi cu câte zece exemple fiecare coloană a tabelului de mai jos :

Prepoziţii simple	Prepoziţii compuse	Locuţiuni prepoziţionale

4. Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *deasupra* în următoarele exemple :

a) „Stelele-n cer
Deasupra mărilor
Ard depărtărilor
Până ce pier." (M. Eminescu)

b) „Un cer de stele dedesubt,
Deasupra-i cer de stele –
Părea un fulger nentrerupt
Rătăcitor prin ele." (M. Eminescu)

c) „Deasupra fără tihnă, se frământau măslinii,
Păreau că vor să fugă din loc, să nu-l mai vadă..." (V. Voiculescu)

5. Exemplificaţi altă valoare morfologică a cuvântului *de* decât în următoarele texte :

a) „Iar tu, de-i trăi, frăţioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare,
Atunci când sosit va fi ceasul,
Abate-ţi pe-aice tu pasul :
Nechează-mi, şi-atunci eu din groapă
Cunoaşte-ţi-voi glasul ! " (G. Coşbuc)

b) „Nu ţi-am urat, după cum vezi,
Nimic din ce-ai putut să crezi
Că-ţi va ura
De ziua ta
Un fost coleg de bancă, pe care l-ai iubit
Atât cât ţine flacăra unui chibrit..." (I. Minulescu)

6. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi următoarele locuţiuni adverbiale : *în afară, în jur, în lat, în mijloc, în faţă, de-a lungul*. Transformaţi, apoi, aceste locuţiuni adverbiale în locuţiuni prepoziţionale şi exemplificaţi-le în propoziţii.

7. Construiţi propoziţii în care să exemplificaţi prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale specifice cazului genitiv.

8. Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi patru funcţii sintactice ale substantivului precedat de prepoziţii specifice cazului dativ.

9. Analizaţi substantivele precedate de prepoziţii în cazul acuzativ din următorul text :

„Din grădina cu fructe şi păsări aleg adjectivele
din adjective scot fluturi

Scanned with OKEN Scanner

din fluturi – culori
din culori, pasiuni care se cocoață pe căluşei de lemn
din căluşeii de lemn ies retorii şi dansatoarele
din dansatoare coboară substantive în saci, în cârji, în propoziţiuni
care c-o obsesie, care c-o abstracţie, care c-un pepene
pepenii cad pe jos
şi tot amurgul dintr-o dată, dintr-o dată
se face verbe, adverbe, proverbe
ca o flotă pe mare
ca o flotă pe două mări
plină de sculptori, de pălării şi de civilizaţii..." (I. Caraion)

10. Alcătuiţi propoziţii în care substantivele să fie precedate de următoarele prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale : *fără, sub, către, contra, de la, fără de, de pe la, conform, datorită, împotriva, din cauza, în faţa, pe dinaintea, înainte de, în spatele, în susul*. Precizaţi cazul şi funcţia sintactică a substantivelor.

11. Exprimaţi diferite funcţii sintactice prin verbe la infinitiv precedate de prepoziţiile : *de, fără, pentru*. Precizaţi-le.

12. Motivaţi folosirea cratimei în următoarele exemple :

a) „– Au pierit mulţi de-ai noştri, începe iar rănitul." (L. Rebreanu)

b) „David era mort de oboseală, cum nu fusese niciodată. Se trânti într-o casă părăsită şi adormi buştean." (L. Rebreanu)

c) „– ...Nu vezi? Ridici mânile-n sus şi urci coasta încet." (L. Rebreanu)

13. Prezentaţi succint consideraţiile lui C. Noica despre prepoziţiile *către* şi *întru* din volumul *Creaţie şi frumos în rostirea românească – Către şi apropierile, Întru şi stihiile*.

Pornind de la aceste consideraţii, alcătuiţi două enunţuri în care să exemplificaţi prepoziţiile *către* şi *întru*.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Numai poetul
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor
Trece peste nemărginirea timpului." (M. Eminescu)

2. „De ce mă întristează
Că valurile mor,
Când altele urmează
Rotind în urma lor?" (M. Eminescu)

3. „Văzând palaturile dărâmate şi cu buruieni crescute pe dânsele, ofta şi, cu lacrămi în ochi, căta să-şi aducă aminte cât erau odată de luminate aste palaturi şi cum şi-a petrecut copilăria în ele; ocoli de vreo două-trei ori, cercetând fiecare cămară, fiecare colţuleţ ce-i aducea aminte cele trecute, grajdul în care găsise calul; se pogorî apoi în pivniţă, gârliciul căreia se astupase de dărămăturile căzute."
(*Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*)

4. „La intrarea mea, vestibulul era luminat numai de flacăra câtorva buturugi ce ardeau voios în largul cămin; pâlpâiala ei însufleţea straniu vechile pânze de pe pereţi, dezvelind într-însele, zguduitoare, ca pe nişte ferestre deschise asupra trecutului, privelişti dintr-o lume de mucenicii şi de patimi." (M. Caragiale)

5. „Într-o joi, când muzicanţii, reţinuţi de un concert în oraş, întârziau, cum în aşteptare stau singuri şi cam fără subiect de vorbă, ceea ce da loc la pauze şi suspiciuni – muzicale, de altfel – Marcian, cu una din acele mişcări spontane pe care le avea uneori, se repezise la vraful de note şi, deschizând pianina, aşezase zorit pe Elena, apoi alergase în hol după faimoasa lui vioară, de care era nedespărţit, şi o silise să-l acompanieze." (H.P. Bengescu)

6. „Vizitiul sărise şi el jos, şi curba, curba vestită de care erau aşa de mândri proprietarii, curba aleii largi, aşa de tare bătută cu nisip fin că părea un asfalt, curba nobilă a trăsurii care, de la poarta mare de fier lucrat, cotea în jurul boschetelor serioase de brazi şi se oprea cu un ropot al copitelor pe trotuarul lat de piatră cubică din faţa scării principale, curba aceea clasică fusese compromisă." (H.P. Bengescu)

7. „Mă leg de tine, pământule, că eu voi fi a lui Allan şi a nimănui altuia. Voi creşte din el ca iarba din tine... Mă leg în faţa ta că unirea noastră va rodi, căci mi-e drag cu voia mea, şi tot răul, dacă va fi, să nu cadă asupra lui, ci asupră-mi, căci eu l-am ales." (M. Eliade)

8. „M-am aşezat pe banca de lemn din faţa peronului şi am stat aşa tot timpul, copleşit de o emoţie puternică în timp ce o cădere de apă de undeva departe îmi însoţea, intensificând-o, această stare de singurătate şi fericire, care venea din sentimentul că evadarea mea se înfăptuieşte şi că e fără întoarcere." (M. Preda)

9. „Ispita cuvântului este de-a umple, cu bogăţia lui, toată matca unui gând, şi până la urmă de-a sări din matcă. Se spune adesea că n-avem destule cuvinte pentru gândurile noastre; dar uneori n-avem destule gânduri pentru cuvinte, cum s-a putut vedea cu creaţiile lexicale, adesea admirabile, ale ştiinţelor de astăzi." (C. Noica)

10. „Asemeni fierului de plug ce smulge
şi azvârle
pe-o muche brazda groasă de pământ,
lumina taie haosul şi-l umple
cu chipuri, cu imagini, cu seminţe,
pe care-n trecere le-a smuls
din coaja-albastră-a globului
ce l-a arat în timp şi l-a
lăsat în urmă-i, undeva."
(N. Stănescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Prepoziția exprimă relații de :
- ☐ a) subordonare în frază ;
- ☒ b) coordonare în propoziție ;
- ☒ c) subordonare în propoziție.

2 Prepoziția stabilește relații între :
- ☐ a) subiect și predicat ;
- ☐ b) numele predicativ și verbul copulativ ;
- ☒ c) între două părți de propoziție de același fel.

3 Prepozițiile pot proveni, prin schimbarea valorii gramaticale, din :
- ☐ a) conjuncții ;
- ☐ b) substantive ;
- ☐ c) adjective.

4 Prepozițiile compuse se pot forma prin :
- ☐ a) derivare ;
- ☐ b) compunere prin contopire ;
- ☐ c) conversiune.

5 Prepozițiile pot însoți un substantiv în cazul :
- ☐ a) nominativ ;
- ☑ b) acuzativ ;
- ☐ c) vocativ.

6 Prepozițiile pot însoți verbe la modul :
- ☐ a) gerunziu ;
- ☐ b) supin ;
- ☐ c) participiu.

7 Când determinantul este atribut însoțit de prepoziție, determinatul poate fi :
- ☐ a) pronume ;
- ☒ b) verb ;
- ☐ c) adverb.

8 Când determinantul este complement însoțit de prepoziție, determinatul poate fi :
- ☐ a) substantiv ;
- ☐ b) numeral ;
- ☐ c) adverb.

9 Grupurile de cuvinte *în mijlocul, din cauza, în vederea* sunt :
- ☑ a) locuțiuni prepoziționale ;
- ☐ b) prepoziții compuse ;
- ☐ c) locuțiuni adverbiale.

10 În enunțul :
Bătrânii au procedat contrar obiceiului zilnic.
prepoziția precedă un substantiv în :
- ☐ a) acuzativ ;
- ☐ b) genitiv ;
- ☒ c) dativ.

11 În enunțul :
S-au oprit în fața mea.
locuțiunea prepozițională precedă un pronume în cazul :
- ☐ a) genitiv ;
- ☒ b) acuzativ ;
- ☐ c) dativ.

12 Prepozițiile *înspre, dintre, printre, despre* sunt :
- ☐ a) simple ;
- ☒ b) compuse prin contopire ;
- ☐ c) formate prin derivare cu prefixe.

13 În locuțiunile adverbiale, prezența prepoziției este :
- ☐ a) obligatorie ;
- ☐ b) facultativă ;
- ☐ c) interzisă.

14 În enunțul :
L-am primit drept recompensă.
cuvântul *drept* este :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) prepoziţie ;
☐ b) adverb ;
☐ c) conjuncţie.

15 În enunţul :
Premiile erau a doi dintre câştigători.
cuvântul *a* este :

☐ a) articol posesiv-genitival ;
☐ b) prepoziţie ;
☐ c) conjuncţie.

16 În cazul complementului direct exprimat prin substantive proprii denumind persoane, prezenţa prepoziţiei este :

☐ a) obligatorie ;
☐ b) interzisă ;
☐ c) facultativă.

17 În enunţul :
Îl cunoşti pe omul de-mi dădu fiori ?
cuvântul *de* este :

☐ a) conjuncţie ;
☐ b) pronume relativ ;
☐ c) prepoziţie.

18 În enunţul :
Graţia mamei a atras întotdeauna mulţi admiratori.
cuvântul *graţia* este :

☐ a) prepoziţie ;
☐ b) substantiv ;
☐ c) adverb.

19 Prepoziţia *mulţumită* este :

☐ a) propriu-zisă ;
☐ b) provenită din participiul verbului *a mulţumi* ;
☐ c) provenită din substantiv.

20 În enunţul :
Au venit peste o sută de copii.
cuvântul *peste* este :

☐ a) adverb ;
☐ b) prepoziţie ;
☐ c) conjuncţie.

21 În structura unor locuţiuni conjuncţionale, prezenţa prepoziţiilor este :

☐ a) obligatorie ;
☐ b) interzisă ;
☐ c) după caz.

22 În cuvintele *într-un, dintr-un, dintr-o*, cratima indică formarea unor silabe comune :

☐ a) dintr-o prepoziţie şi un cuvânt ;
☐ b) din sfârşitul unui cuvânt şi alt cuvânt ;
☐ c) dintr-o prepoziţie şi începutul altui cuvânt.

23 În enunţul :
În interiorul camerei erau adunate multe lucruri inutile.
cuvântul *interior* este :

☐ a) substantiv ;
☐ b) adverb ;
☐ c) element alcătuitor al unei locuţiuni prepoziţionale.

Scanned with OKEN Scanner

CONJUNCŢIA

Definiţie • Clasificarea conjuncţiilor • Locuţiuni conjuncţionale • Raporturi exprimate de conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale la nivelul propoziţiei şi la nivelul frazei • Punctuaţie

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi :

a) conjuncţii care realizează raportul de coordonare între termenii numelui predicativ multiplu ;
b) conjuncţii care realizează raportul de coordonare între termenii subiectului multiplu ;
c) conjuncţii care realizează raportul de coordonare între două complemente directe sau între două atribute ;
d) conjuncţii care realizează raportul de coordonare între două propoziţii ;
e) conjuncţii care realizează raportul de subordonare a propoziţiilor CZ, CS, CNS, CV faţă de regentele lor.

2. Grupaţi conjuncţiile următoare conform rubricilor tabelului de mai jos : *dar, că, să, nici, iar, însă, căci, şi, deoarece, fiindcă, deşi, deci, sau, ci, întrucât, încât, ca să.*

Conjuncţii coordonatoare	Conjuncţii subordonatoare

3. Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi conjuncţii ce realizează următoarele raporturi sintactice :

a) coordonare copulativă ;
b) coordonare adversativă ;
c) coordonare disjunctivă ;
d) coordonare conclusivă.

4. Construiţi fraze în care să folosiţi următoarele locuţiuni conjuncţionale : *îndată ce, ca şi cum, măcar de, pentru că, în caz că* şi precizaţi felul subordonatelor introduse prin aceste locuţiuni.

5. Exemplificaţi :

a) şase locuţiuni conjuncţionale prin care se poate introduce propoziţia subordonată CT ;
b) cinci locuţiuni conjuncţionale prin care se poate introduce propoziţia subordonată CZ ;
c) opt locuţiuni conjuncţionale prin care se poate introduce propoziţia subordonată CV.

Scanned with OKEN Scanner

6. Înlocuiţi următoarele locuţiuni conjuncţionale cu conjuncţiile potrivite: *în vreme ce, în caz că, chiar dacă, din moment ce, de vreme ce, din cauză că, prin urmare*.

7. Alcătuiţi fraze în care să folosiţi conjuncţiile corelative: *fie-fie, nici-nici*.

8. Precizaţi valoarea morfologică a elementelor de relaţie subordonatoare la nivelul frazei, din următoarele texte:

a) „– Vino cu mine, şopti el la ureche-i, vino prin oştiri de stele, prin tării de raze, până ce, departe de acest pământ nenorocit şi negru, îl vom uita, pentru ca să nu ne mai avem în minte decât pe noi." (M. Eminescu)

b) „Că tot ce eşti şi tot ce poţi,
Părere-i tot dacă socoţi –
De mori târziu ori mori curând,
De mori sătul, ori mori flămând,
Totuna e! Şi rând pe rând
Ne ducem toţi!" (G. Coşbuc)

c) „– Mă gândesc la ceasul când n-am să-mi mai pot satisface singura pasiune care mi-a rămas." (M. Sadoveanu)

d) „Am urmat a vorbi despre asemenea lucruri plăcute cât am avut în lumina ochilor priveliştea fermecată pe care numai acea vale, deschisă subt un cer tânăr de azur, ne-o putea oferi." (M. Sadoveanu)

e) „După ce m-am aşezat în casa noastră cu mare bucurie, împreună cu prietenii, au început să cadă în răstimpuri ploi învârtejite de vânturi aspre." (M. Sadoveanu)

9. Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi elementele de relaţie prin care se poate introduce propoziţia subordonată CT. Precizaţi valoarea morfologică a acestora.

10. Completaţi rubricile tabelului de mai jos cu numărul indicat de exemple:

Conjuncţii	Locuţiuni conjuncţionale	Adverbe relative	Pronume relative
10	10	4	4

11. Construiţi fraze în care să introduceţi următoarele subordonate prin elementele de relaţie indicate:

propoziţia	elementul de relaţie prin care să fie introdusă
SB	pronume relativ
PR	conjuncţie
AT	conjuncţie
CD	pronume relativ
CI	conjuncţie
CL	adverb relativ
CM	adverb relativ
CT	locuţiune conjuncţională
CZ	locuţiune conjuncţională
CS	conjuncţie

Scanned with OKEN Scanner

propoziţia	**elementul de relaţie prin care să fie introdusă**
CV	locuţiune conjuncţională
CŢ	conjuncţie
CNS	conjuncţie

12. Introduceţi prin conjuncţia subordonatoare *să* următoarele propoziţii subordonate : SB, PR, AT, CD, CI, CS, CT, CNS.

13. Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *şi* în textul următor :

„O rază
ce vine goană din apus
şi-adună aripile şi se lasă tremurând
pe-o frunză :
dar prea e grea povara –
şi frunza cade." (L. Blaga)

14. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi valorile morfologice ale cuvintelor *iar* şi *nici*.

15. Daţi două exemple din basmele populare pentru *şi* narativ. Comentaţi valoarea stilistică a acestuia.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Ş-apoi... cine ştie de este mai bine
A fi sau a nu fi... dar ştie oricine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri
Şi multe dureri-s, puţine plăceri." (M. Eminescu)

2. „De câte ori, iubito, de noi mi-aduc aminte,
Oceanul cel de gheaţă mi-apare înainte..." (M. Eminescu)

3. „Trezindu-te, iubito, cu anii înapoi,
Să fie neagră umbra în care-oi fi pierit,
Ca şi când niciodată noi nu ne-am fi găsit,
Ca şi când anii mândri de dor ar fi deşerţi –
Că te-am iubit atâta putea-vei tu să ierţi?" (M. Eminescu)

4. „Şi Bologa stătu acolo, în faţa bolnavului, aproape un ceas, fără a scoate o vorbă, sorbindu-i privirile din ce în ce mai însetat, ca şi cum din ele ar fi vrut să-şi adune un mănunchi de sprijin." (Liviu Rebreanu)

5. „– Dacă adversarul meu are dreptate, nu uneori, ci foarte adeseori, atunci renunţ eu la opinia mea – şi pentru asta încă îţi trebuie curaj – şi o împărtăşesc pe a lui, dar tot cu pornire şi hotărâre. Indiferenţă nu poate fi în nici un caz, căci există o pasiune a adevărului însuşi." (Camil Petrescu)

6. „Ştiam că iubirile sunt trecătoare, dar îmi spuneam că sfârşiturile trebuie să fie cinstite, ca între oameni care, după ce au făcut o călătorie plăcută împreună, se despart elegant, se salută cu cordialitate..." (Camil Petrescu)

7. „Într-un timp m-am hotărât ca, de vreme ce nu puteam să nu mă gândesc la ea în restul zilei, cel puţin în anumite ore din zi să încerc precis să mi-o fac absentă."
(Camil Petrescu)

8. „Ca să poată privi bine spectacolul cum se afla spre capătul băncii, sta oarecum în profil faţă de mine. Fiindcă înspre sală era întuneric, iar partea dinspre scenă era iluminată de rampă, capul ei avea profilul marcat (frunte pură dar nu pieziş, nas acvilin, bărbie uşoară) pe un fond de lumină, ca o aureolă, aşa cum provoacă intenţionat fotografii pentru blonde, în timp ce obrazul dinspre mine era într-o umbră dulce ca lumina de lună." (Camil Petrescu)

9. „Eu privisem mai întâi pe geam, ca să văd dacă e înăuntru şi să nu fiu deci surprins de prezenţa ei (aşa făceam la orice restaurant şi teatru), ca să nu-i dau pe faţă tulburarea mea, ci dimpotrivă, să intru cu o figură de om fericit." (Camil Petrescu)

10. „Şi-n seara-aceea-n care-apusul
Părea mai trist ca-n alte seri,
Iar soarele părea că pleacă să nu mai vină niciodată,
M-am dus să-mi plimb pe ţărm urâtul
Şi biata-mi inimă,-mbibată
De-amarul-otrăvilor sorbite din gura amantelor de ieri...
Dar corbul mi-a ieşit în cale..." (I. Minulescu)

11. „Că ne iubim şi-o ştie lumea toată –
E-adevărat;
Dar cât ne vom iubi

Nici noi nu ştim,
Nici lumea nu va şti...
Şi nu va şti-o, poate, niciodată..." (I. Minulescu)

12. „Începu să înainteze, călcând pe covoare din ce în ce mai groase şi mai moi, ca şi cum ar fi călcat pe saltele, şi cu fiecare pas bătaia inimii i se accelera, până ce îi fu frică să mai înainteze şi se opri." (M. Eliade)

13. „Dar nu despre dor în el însuşi va fi vorba, o clipă, ci despre formaţia şi funcţia lui. Oricât ai vrea să ocoleşti cuvântul, nu ştii bine cum se face că dai statornic peste el, sau peste lecţia lui, în rătăcirile prin limba noastră. Ba lecţia lui este de aşa fel, încât te întrebi dacă orice adâncire în această limbă, spre a nu mai vorbi de orice rătăcire, nu reprezintă până la urmă o simplă «introducere la dor»." (C. Noica)

14. „...Ce-i învеţi, fiindcă unui copil chiar dacă nu-i intră lui în cap cât e mic, când se face mare îşi aduce aminte... Fiindcă degeaba o să le spui tu vorbe, c-o fi, c-o păţi, că mai deştept ca tine nu mai e nimeni, din fapte ei o să vază că nu eşti nici deştept şi nici n-ai ce să le spui şi or să ajungă de capul lor şi or să te înveţe ei pe urmă minte când oi îmbătrâni." (M. Preda)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Conjuncția exprimă relații de :
- ☐ a) coordonare la nivelul frazei ;
- ☒ b) subordonare la nivelul propoziției ;
- ☐ c) inerență la nivelul propoziției.

2 În exemplul :
Recunoștința noastră și a câtor generații se vor mai succeda este pentru efortul supraomenesc pe care l-a depus.
conjuncția *și* exprimă raport de :
- ☐ a) coordonare între propoziții de același fel ;
- ☐ b) subordonare între o regentă și o propoziție secundară ;
- ☐ c) între o parte de propoziție și o propoziție subordonată.

3 Grupurile *cât și, precum și, cum și* sunt :
- ☐ a) conjuncții compuse ;
- ☐ b) locuțiuni conjuncționale de subordonare ;
- ☒ c) locuțiuni conjuncționale de coordonare.

4 Locuțiunile *din moment ce, de vreme ce, în timp ce* sunt :
- ☐ a) pronominale relative ;
- ☐ b) conjuncționale ;
- ☐ c) adverbiale.

5 Grupul de cuvinte *numai că* se constituie în :
- ☐ a) locuțiune conjuncțională coordonatoare ;
- ☐ b) locuțiune conjuncțională subordonatoare ;
- ☐ c) conjuncție compusă.

6 Conjuncțiile *dar, iar, ci, însă* sunt :
- ☐ a) copulative ;
- ☐ b) disjunctive ;
- ☐ c) adversative.

7 Prin conversiune, conjuncția poate deveni :
- ☐ a) interjecție ;
- ☐ b) adverb ;
- ☐ c) substantiv.

8 În locuțiunea conjuncțională *de câte ori*, cuvântul *ori* este :
- ☐ a) conjuncție ;
- ☐ b) substantiv ;
- ☐ c) verb.

9 Grupul de cuvinte *numai iaca ce* este :
- ☐ a) locuțiune conjuncțională ;
- ☐ b) locuțiune adverbială ;
- ☐ c) pronume relativ precedat de adverb.

10 În enunțul :
S-aduci flori albe.
cuvântul *s* este :
- ☐ a) pronume reflexiv ;
- ☐ b) conjuncție ;
- ☐ c) prepoziție.

11 În enunțul :
Îl văzui pe omul de-mi dădu flori atunci.
cuvântul *de* are valoare morfologică de :
- ☐ a) prepoziție ;
- ☐ b) conjuncție ;
- ☐ c) pronume relativ.

12 Grupul de cuvinte *ci și* este :
- ☐ a) locuțiune conjuncțională de coordonare ;
- ☐ b) conjuncție compusă ;
- ☐ c) locuțiune prepozițională.

Scanned with OKEN Scanner

13 Într-o locuţiune conjuncţională, prezenţa conjuncţiei este :

☐ a) obligatorie ;
☐ b) nu este obligatorie ;
☐ c) în funcţie de structura locuţiunii.

14 În enunţul :
Fie lumină !
cuvântul *fie* este :

☐ a) conjuncţie disjunctivă ;
☐ b) verb ;
☐ c) interjecţie.

15 Virgula nu apare niciodată în exprimarea coordonării :

☐ a) copulative ;
☐ b) disjunctive ;
☐ c) adversative.

16 Conjuncţia *deşi* este specializată pentru :

☐ a) subordonata consecutivă ;
☐ b) subordonata concesivă ;
☐ c) subordonata circumstanţială de mod.

17 În fraza :
N-a ajuns atât de rău ca să-l păcălească chiar toţi.
conjuncţia subordonatoare introduce :

☐ a) o circumstanţială de scop ;
☐ b) o circumstanţială de mod ;
☐ c) o circumstanţială consecutivă.

18 În fraza :
Parcul este cum dai colţul.
elementul relaţional introduce :

☐ a) o circumstanţială de timp ;
☐ b) o circumstanţială de mod ;
☐ c) o circumstanţială de loc.

19 În enunţul :
Până şi duşmanii îl apreciau.
cuvântul *şi* este :

☐ a) conjuncţie ;
☐ b) pronume reflexiv ;
☐ c) adverb.

20 În fraza :
E bine[1]/ dacă *vii.*[2]/
conjuncţia introduce :

☐ a) o subordonată condiţională ;
☐ b) o subordonată subiectivă ;
☐ c) o subordonată completivă directă.

21 În versurile populare :
„Potera l-a-nconjurat/ şi burduf mi l-a legat./ Dar, lui, însă, nu-i păsa,/ ci mustaţa-şi răsucea."
prezenţa conjuncţiei *însă*, după conjuncţia *dar* :

☐ a) este necesară pentru a întări conjuncţia *dar* ;
☐ b) este facultativă ;
☐ c) este inutilă, dând caracter pleonastic exprimării.

22 În versurile :
„Se pare *cum că* alte valuri/ Cobor mereu pe-acelaşi vad..." (M. Eminescu)
grupul de cuvinte *cum că* este :

☐ a) locuţiune conjuncţională ;
☐ b) conjuncţie compusă ;
☐ c) locuţiune adverbială.

23 În versurile :
„Nu e carte să înveţi/ ca viaţa să aibă preţ." (M. Eminescu)
cuvântul *ca* este :

☐ a) adverb de comparaţie ;
☐ b) prepoziţie ;
☐ c) element alcătuitor al conjuncţiei compuse *ca... să*.

24 În textul :
„Toate cele bune şi frumoase sunt scumpe în lumea asta ; prin urmare, ca să iasă toate bune, unii trebuie să aducă bani, alţii - ascultare." (M. Eminescu)
grupul de cuvinte *prin urmare* este :

☐ a) locuţiune conjuncţională de coordonare ;
☐ b) locuţiune adverbială ;
☐ c) locuţiune conjuncţională de subordonare.

Scanned with OKEN Scanner

INTERJECŢIA

Definiţie • Clasificare • Interjecţii onomatopeice • Interjecţii predicative • Ortografie şi punctuaţie • Conversiunea interjecţiilor • Funcţii sintactice • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Subliniaţi interjecţiile din textele următoare şi arătaţi ce exprimă:

a) „– O, priviţi-i cum visează
Visul codrului de fagi!
Amândoi ca-ntr-o poveste
Ei îşi sunt aşa de dragi!" (M. Eminescu)

b) „Ah! de câte ori voit-am
Ca să spânzur lira-n cui
Şi un capăt poeziei
Şi pustiului să pui." (M. Eminescu)

c) „O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu ştiu să le-ascult." (M. Eminescu)

d) „– Na, că făcui pacostea şi frăţâne-meu! Ei, ei, acum ce-i de făcut?...
Eu cred că ce-i bine nu-i rău: Dănilă face, Dănilă trebuie să desfacă."
(I. Creangă)

e) „– Mă! mai fă-mi un bine şi cu iapa, ca să mân boii de călare..." (I. Creangă)

f) „Apoi zboară de-acolo afară şi iarăşi se ia în urma trăsurei, zicând:
Cucurigu, boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!" (I. Creangă)

g) „Vând mosorul cu doi lei –
Ha-ha-haa! Cioc-poc!
Şi ţi-l dau – vrei ori nu vrei –
Ha-ha-ha! Cioc-boc!" (M. Sadoveanu)

h) „– Zdravănă ştiucă! zise, cu nepăsare prefăcută, Culai.
– Mh! icni, cu buzele strânse şi c-o privire aprigă, lelea Ileana.
– Ehe! grăi moş Hau, să fi văzut aceea pe care am prins-o eu acu cinci ani, a doua zi de Sântilie. Aceea ştiucă! Era cel puţin de două ori cât asta!
– Mh! făcu iarăşi, cu obidă, lelea Ileana." (M. Sadoveanu)

2. Scrieţi interjecţiile din care s-au format următoarele verbe: *a bocăni, a pocni, a şopăi, a pleoscăi, a hămăi, a piui, a sforăi*.

3. Daţi trei exemple de onomatopee din opera lui I. Creangă.

4. Alcătuiţi enunţuri în care să folosiţi câte două interjecţii care exprimă surprinderea, satisfacţia, îndemnul, mâhnirea.

Scanned with OKEN Scanner

5. Construiți propoziții în care interjecția *a!* să exprime, pe rând, satisfacția, uimirea, mâhnirea, deznădejdea.

6. Identificați în opera lui I. Creangă zece interjecții care exprimă stări sufletești diferite. Precizați aceste stări sufletești.

7. Realizați un scurt dialog în care să folosiți interjecții de adresare.

8. Identificați interjecțiile predicative din următoarele texte:

a) „– Na-ți, mă, banii! zise dracul trimis, și să te cărăbănești de aici, că, de nu, e rău de tine." (I. Creangă)

b) „Hai și noi la craiul, dragă,
Și să fim din nou copii,
Ca norocul și iubirea
Să ne pară jucării." (M. Eminescu)

c) „Iată și luncile cele mari ale Siretului și gârlele cu ape sporite. Și cu bălți în toate scobiturile pământului, între zăvoaie. Iată și cel dintâi cârd de rațe, vâjâind prin văzduh." (M. Sadoveanu)

d) „Uite, e seară.
Sufletul satului fâlfâie pe lângă noi,
ca un miros sfios de iarbă tăiată..." (L. Blaga)

9. Exemplificați funcțiile sintactice ale interjecției.

10. Motivați punctuația interjecțiilor din următoarele texte:

a) „Noi, atunci, am pârlit-o la fugă! Iar el, zvârr! cu o scurtătură în urma noastră, căci era om ursuz și pâclișit popa Oșlobanu." (I. Creangă)

b) „Și unde n-o început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... Ei, ei, acu-i acu... «Ce-i de făcut, mă Nică?» îmi zic eu în mine." (I. Creangă)

c) „Iată-amurguri, iată stele.
Pe măsură ce le văd
lucrurile-s ale mele." (L. Blaga)

11. Alcătuiți enunțuri în care să dați două exemple de schimbare a valorii gramaticale a interjecției.

12. Precizați valoarea morfologică a cuvântului *ia* în următoarele texte:

a) „Ia mai stai ca să-ți vorbesc,
pagubele să-ți plătesc,
pagubele
cu tăișul,
faptele
cu ascuțișul!" *(Toma Alimoș)*

b) „– ...Vezeteu! Ia-l de pe capul meu și-l zvârle în cireada boilor ș-a vacilor!" (I. Creangă)

c) „Vezeteul iarăși ia cucoșul și-l zvârle în cireadă!" (I. Creangă)

d) „– Ia, acuma mai vii de acasă, fătul meu!" (I. Creangă)

13. Comentați valoarea stilistică a frecvenței interjecțiilor în opera *Amintiri din copilărie* de I. Creangă.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Şi, nici una, nici două, haţ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc şi-l mănâncă aşa de iute şi cu aşa poftă, de-ţi părea că nici pe-o măsea n-are ce pune." (I. Creangă)

2. „– Ei, copile, ce ispravă ai făcut? Câte suflete mi-ai arvonit? Dă-ţi solia!
– Ia, mai nimica, stăpâne, răspunde dracul ruşinat şi tremurând ca varga de frică."
(I. Creangă)

3. „– Acum degrabă să te duci cum îi şti tu şi să-mi aduci sălăţi de aceste din Grădina Ursului. Hai, ieşi răpede şi porneşte, că nu-i vreme de pierdut." (I. Creangă)

4. „– Măi, măi, măi! Aceştia-s curat sărăcie trimisă de la Dumnezeu pe capul meu, zise împăratul în sine, plin de amărăciune." (I. Creangă)

5. „...bătea pământul, sau păretele, sau vrun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicând: «Na, na!» şi îndată-mi trecea durerea..." (I. Creangă)

6. „Şi pornind eu cu demâncarea, numai ce şi aud pupăza cântând:
– Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!" (I. Creangă)

7. „O, vis ferice de iubire,
Mireasă blândă din poveşti,
Nu mai zâmbi! A ta zâmbire
Mi-arată cât de dulce eşti." (M. Eminescu)

8. „Ah! în curând satul în vale-amuţeşte;
Ah! în curând pasu-mi spre tine grăbeşte..." (M. Eminescu)

9. „Ah! v-aţi dus visuri, v-aţi dus!
Mort e al meu frate." (M. Eminescu)

10. „– Măi Motocel, strigă, bre, la cei din stânga ta să nu grăbească aşa!
Copiii se îndeamnă din glas: Hai-hai!, bat în tufari, se strecoară printre lianele pădurii..." (M. Sadoveanu)

11. „În această parte a ţării, nu se spune despre ţap că latră, ci că «brăhneşte».
Onomatopee perfectă: brah! brah!" (M. Sadoveanu)

12. „– Hm! aşa-i; te-a cunoscut, ş-acuma a înviat. Bre-bre! toate câte sunt pe lume le-am ştiut, dar una ca asta acum am aflat-o!" (M. Sadoveanu)

13. „– Vai de capul lui! zice cu milă cuconu Nicu, şi priveşte cu dispreţ şi cu buza răsfrântă spre căţelandru." (M. Sadoveanu)

14. „În cuibul de-argilă, subt streşini,
stau puii-ghirlandă
de capete. Hei, departe ei cată,
departe în landă." (L. Blaga)

15. „– Hai, nea Ilie, hai, nea Ilie! se grăbi Jupuitul, pocnind încuietoarea genţii.
– Păi nu ţi-am spus că n-am?! zise Moromete nevinovat. Ce să-ţi fac eu dacă n-am! De unde să dau? N-am!" (M. Preda)

16. „De cât au fost, ah,
La izvor spălate
S-a ros de-acum uzorul
Şi, alb, bumbacul
S-a rărit în spate
Şi nu le-a îmbrăcat de mult
Feciorul."
(Grigore Vieru)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Interjecţiile arată :
- ☐ a) însuşiri ale lucrurilor ;
- ☐ b) calităţi ale acţiunilor ;
- ☐ c) stări sufleteşti.

2 Onomatopeele sunt interjecţii care indică :
- ☐ a) stări sufleteşti ;
- ☐ b) zgomote din natură ;
- ☐ c) calităţi ale unor acţiuni.

3 În enunţul :
Ah ! Iată-te, în sfârşit, în mijlocul nostru !
interjecţia exprimă :
- ☐ a) surpriză ;
- ☐ b) mirare ;
- ☐ c) bucurie.

4 După interjecţia predicativă *iată* din enunţul :
Iată ce s-a petrecut acolo.
urmează :
- ☐ a) o subordonată subiectivă ;
- ☐ b) o subordonată completivă directă ;
- ☐ c) o subordonată predicativă.

5 De la interjecţii, prin derivare cu sufixe, se pot obţine :
- ☐ a) adjective ;
- ☐ b) verbe ;
- ☐ c) adverbe.

6 Prin conversiune, interjecţiile pot deveni :
- ☐ a) adjective ;
- ☐ b) substantive ;
- ☐ c) verbe.

7 Interjecţiile pot fi urmate de verbe la modurile :
- ☐ a) infinitiv ;
- ☐ b) conjunctiv ;
- ☐ c) gerunziu.

8 Interjecţiile *mă, bre, măi, băi* sunt :
- ☐ a) de adresare ;
- ☐ b) de îndemn ;
- ☐ c) imită zgomote.

9 Interjecţia ca parte de vorbire :
- ☐ a) îndeplineşte funcţii sintactice ;
- ☐ b) nu îndeplineşte funcţii sintactice ;
- ☐ c) îndeplineşte anumite funcţii sintactice.

10 Interjecţia poate îndeplini funcţia sintactică de :
- ☐ a) atribut prepoziţional ;
- ☐ b) complement circumstanţial de mod ;
- ☐ c) complement circumstanţial de loc.

11 În enunţul :
Se auzi : cioc-cioc !
interjecţia este :
- ☐ a) subiect ;
- ☐ b) complement direct ;
- ☐ c) nu are funcţie sintactică.

12 Interjecţia poate fi termen regent pentru :
- ☐ a) complement direct ;
- ☐ b) subiect ;
- ☐ c) atribut.

13 În versul :
„Ah ! Iată primăvara cu sânu-i de verdeaţă."
interjecţia exprimă :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) bucurie ;
☐ b) surpriză ;
☐ c) admiraţie.

14 În exemplul :
„Şi gogâlţ, gogâlţ, îi mergeau sarmalele întregi pe gât." (Ion Creangă)
interjecţia este :
☐ a) predicat ;
☐ b) complement circumstanţial de mod ;
☐ c) nu are funcţie sintactică.

15 Se numesc onomatopee interjecţiile care :
☐ a) imită strigăte sau chemări ale animalelor ;
☐ b) redau o stare sufletească ;
☐ c) redau manifestarea unei voinţe.

16 Interjecţiile *dii !*, *hăis !*, *cea !* exprimă :
☐ a) îndemnul ;
☐ b) chemarea ;
☐ c) porunca.

17 Interjecţiile *mde !*, *hmm !*, *deh !* exprimă :
☐ a) dispreţ ;
☐ b) îndoială ;
☐ c) mirare.

18 În sintagma *halal oameni*, cuvântul *halal* este :
☐ a) adjectiv ;
☐ b) interjecţie ;
☐ c) adverb.

19 Interjecţiile se pot forma prin compunere :
☐ a) prin alăturare ;
☐ b) prin contopire ;
☐ c) nu se pot forma prin procedeul compunerii.

20 Interjecţiile *huideo !*, *puah !*, *pfiu !* exprimă :
☐ a) părere de rău ;
☐ b) dispreţ ;
☐ c) poruncă.

21 În enunţul :
„Ia ! S-aude pupăza." (M. Sadoveanu)
interjecţia *ia* :
☐ a) aparţine propoziţiei ;
☐ b) nu se încadrează în propoziţie, comportându-se ca un substantiv în vocativ ;
☐ c) nu se încadrează în propoziţie, comportându-se ca un verb la imperativ.

22 Interjecţia *servus* îşi are originea în :
☐ a) substantivul *servus* (de origine latină) ;
☐ b) interjecţia *servus* (de origine germană) ;
☐ c) verbul *a servi* (de origine latină).

23 Interjecţiile *bravo* şi *stop* circulă în această formă :
☐ a) numai în limba română ;
☐ b) numai în limbile romanice ;
☐ c) au circulaţie universală.

24 De la interjecţiile onomatopeice *cioc*, *poc*, *fâş*, *ham*, *trop* se pot forma :
☐ a) verbe ;
☐ b) substantive ;
☐ c) adverbe.

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECTUL ŞI PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ

Definiţia subiectului; întrebări • Felurile subiectului • Exprimarea subiectului • Cazul • Topica şi punctuaţia subiectului • Definiţia subordonatei subiective • Termenul regent • Elemente relaţionale • Topică şi punctuaţie • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi subiectul.
2. Clasificaţi subiectul după formă şi după prezenţa lui în propoziţie.
3. Diferenţiaţi subiectul nedeterminat de cel indeterminabil.
4. Stabiliţi natura subiectelor din propoziţiile următoare:

   Plouă. E frig şi urât. Nu poţi face nimic pentru a-ţi alunga plictiseala.
5. Exemplificaţi un subiect inclus şi unul subînţeles.
6. Alcătuiţi propoziţii în care subiectele să fie exprimate prin verbe la modurile nepredicative infinitiv şi gerunziu; transformaţi verbele respective în substantive care să îndeplinească aceleaşi funcţii sintactice.
7. Identificaţi subiectele din propoziţiile de mai jos şi analizaţi-le:

   Ce-a fost a fost; nimeni să nu mai amintească de întâmplarea aceea care a impresionat atât de mult în vremea când toată lumea era în căutare de aur...
8. Exemplificaţi subiectul exprimat prin diferite părţi de vorbire substantivizate.
9. Daţi exemplu de un subiect al unui verb la modul gerunziu.
10. Exemplificaţi situaţiile speciale ale subiectului în alte cazuri decât nominativul.
11. Precizaţi întrebările subiectului.
12. Evidenţiaţi, prin două exemple, subiectul reluat prin pronume şi prin substantiv.
13. Exemplificaţi subiectul multiplu exprimat prin substantive proprii şi prin pronume posesive.
14. Înlocuiţi subiectele din propoziţiile de mai jos cu pronumele corespunzătoare:

   Un luptător a venit, alt luptător a plecat, dar nici un ostaş n-a vrut să mai rămână cu cei răniţi.
15. Exemplificaţi subiectul exprimat prin numeral, precizând felul numeralului.
16. Numiţi pronumele care pot îndeplini funcţia de subiect şi exemplificaţi-le.
17. Scrieţi patru propoziţii în care complementul de agent să fie exprimat prin diferite părţi de vorbire; transformaţi-le în subiecte gramaticale.

Scanned with OKEN Scanner

18. Urmăriţi acordul subiectului, exprimat prin pronume personale de diferite persoane, cu predicatul.

19. Comentaţi punctuaţia subiectului.

20. Definiţi subordonata subiectivă.

21. Precizaţi termenii regenţi pentru subordonata SB.

22 Dezvoltaţi părţile de propoziţie subliniate în propoziţii corespunzătoare, precizând funcţia sintactică a acestora:

E bine *a învăţa* tot ce se poate învăţa, dar *de învăţat* e mai greu decât să citeşti sau să desenezi. *Harnicul* va reuşi, dar *cel leneş* nu va avea sorţi de izbândă.

23. Exemplificaţi subordonate SB cerute de verbe personale (trei exemple).

24. Exemplificaţi subordonate SB cerute de verbe impersonale, reflexiv-impersonale şi reflexiv-pasive.

25. Alcătuiţi patru fraze în care subordonata subiectivă să fie introdusă prin pronume relative (simple şi compuse).

26. Compuneţi un text alcătuit din cinci propoziţii dintre care trei să fie subiective introduse prin conjuncţii subordonatoare universale.

27. Contrageţi subiectivele din textul de mai jos în subiecte:

„Când spre exemplu dai unui om flămând un prânz cu care-şi poate foarte bine potoli foamea mâncând tot lucruri simple, dar sănătoase, e adevărat că nu se cade ca el să ceară mai mult." (Al. Odobescu)

28. Analizaţi sintactic textul:

Dacă vii la noi înseamnă că nu mai eşti supărat pentru că nu ţi-am dat dreptate, când, de fapt, ceea ce susţineai tu era o mare minciună.

29. Alăturaţi subiectiva *să ştii tot* la trei termeni regenţi diferiţi; precizaţi natura acestora.

30. Reluaţi trei subiective subordonate aceluiaşi termen regent printr-un subiect al propoziţiei regente.

31. Alcătuiţi o frază în care subiectiva să fie cerută de un verb impersonal care să aibă şi valoare copulativă.

32. Actualizaţi următoarele modele structurale:

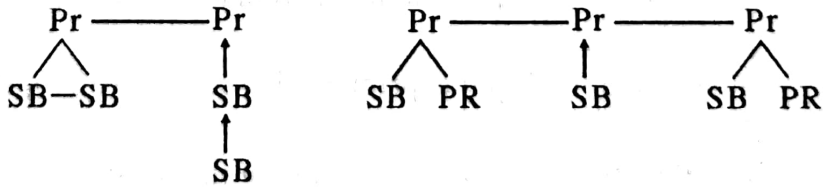

33. Motivaţi valoarea stilistică a subiectului multiplu constituit ca enumeraţie:

„Încât fonfii şi flecarii, găgăuţii şi guşaţii
Bâlbâiţi cu gura strâmbă sunt stăpânii astei naţii." (M. Eminescu)

34. Precizaţi procedeul prin care, în textul următor, este accentuat subiectul:

„Dacă *voi* nu mă vreţi, *eu* vă vreu... şi dacă *voi* nu mă iubiţi, *eu* vă iubesc pe voi"
(C. Negruzzi)

Scanned with OKEN Scanner

35. Arătaţi cărui sector al limbii îi aparţine subiectul reluat şi ce rol are acesta:

„Stăi măi, porcane, că te căptuşeşte ea Mărioara acuş." (I. Creangă)

36. Precizaţi figura de stil realizată prin subiectele din versurile:

„Tu eşti o undă, eu sunt o zare,
Eu sunt un ţărmur, tu eşti o mare,
tu eşti o noapte, eu sunt o stea
iubita mea." (M. Eminescu)

37. Precizaţi figura de stil în care sunt implicate subiectele versurilor:

„Verde-i frunza bradului,
Mândru-i chipul dragului."

38. Având în vedere încărcătura afectivă a structurilor impersonale: *a-i plăcea, a-i veni, a-i da prin cap, a-i trece prin minte, a-i fi drag,* apariţia frecventă a acestora în textele literare ca termeni regenţi pentru subiectivă este explicabilă; motivaţi rolul acestora.

39. Subordonatele subiective prezente în proverbe şi zicători au o anume valoare stilistică; precizaţi-o.

Cine sapă groapa altuia cade întâi într-însa.
Cine are carte are patru ochi.
Cine se scoală de dimineaţă departe ajunge.

40. Verbele impersonale cu sens precis, neechivoc, cer subordonate subiective care subliniază o anumită idee. Desprindeţi această idee, pornind de la exemplele:

Este imposibil să accepte această propunere.
I s-a interzis să vină să-l vadă, deşi bătrânul nu mai avea mult de trăit.
Nu este exclus ca duşmanii să încerce un nou atac.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Ca lacrima-i limpede cerul
Şi-aproape de ziuă. Frumos
Stă-n mijlocul bolţii Oierul ;
Luceafărul-i gata s-apuie,
Iar Carul spre creştet se suie
Cu oiştea-n jos." (George Coşbuc)

2. „Murmurul din dealuri pătrunde
Prin văi, şi din vale-n păduri ;
Ca-n farmec, eu nu ştiu de unde,
E plin de mişcare pământul,
Şi cântă şi codrul şi vântul,
Şi-o mie de guri." (George Coşbuc)

3. „Era toamnă târziu, se vestea zăpada, a doua zi urmau să coboare cu turma la vale, iar în primăvara următoare n-aveau să mai urce la stână, ci la casa care îi aştepta, cu hornuri pe acoperiş." (Geo Bogza)

4. „– Suntem oare scăpaţi ? întrebă Costin, uimit de primejdiile prin care trecuse.
– Scăpaţi, buni teferi ! Mulţumeşte lui Dumnezeu. Alţii au păţit-o mai rău decât noi.
– N-ar fi fost oare mai bine să fi rămas sus, la Pietrele Doamnei în vreo crăpătură undeva, decât să ne coborâm aici ?
– Doamne Sfinte ! Pesemne că dumneata tot nu crezi că acolo sălăşluieşte Ducă-se pe pustii care se năpusteşte asupra oamenilor..." (Nicolae Gane)

5. „Şi mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nouri după o ploaie îndelungată : «Ieşi, copile cu părul bălan şi râde la soare, doar s-o îndrepta vremea» şi vremea se îndrepta după râsul meu." (Ion Creangă)

6. „Cine le spusese lor chestia asta sau dacă pentru chestia asta fusese trimis, nimeni nu ştia, da' un oltean din baterie, servant la tunul meu, aşa a înţeles, că suntem luaţi drept nişte fricoşi, care nu ştim să luptăm..." (Marin Preda)

7. „N-a mai fost văzut nicăieri. Înseamnă că voi l-aţi omorât... De ce să-l fi omorât ? Asta nu e important, a răspuns colonelul german, urmează să declaraţi la cercetări de ce, fapt e că l-aţi omorât, şi trebuie să fiţi judecaţi toţi." (Marin Preda)

8. „Oamenilor nu le venea să creadă ; clătinându-se trecură podul ce ducea la moară ; iazul, ca şi cel dinainte, era gol, iar jgheaburile – pline până la jumătate cu ţărână."
(Fănuş Neagu)

9. „Mai bine să lupte până i-o plesni inima în piept. Dacă ajunge la stână, poate să cadă şi să moară ; au scăpat copilaşii." (Gala Galaction)

10. „Ruşinea-i o rugină pe-o armă de viteaz.
Un verme ce mănâncă albeaţa din obraz.
Cui place să roşească, roşească... eu nu vreu
Nici pată pe-a mea armă, nici pe obrazul meu." (Vasile Alecsandri)

11. „Îmi vine greu să-ţi vorbesc aşa, în picioare, parcă mă simt condamnat, pentru că nu e greu să presupui că am mai vrut să-ţi spun câte ceva... Şi eu am vorbit atunci numai în picioare, ripostă profesorul. M-am obişnuit, încetul cu încetul." (Augustin Buzura)

Scanned with OKEN Scanner

12. „Ţi s-ar părea, poate, că toate acestea sunt precizate de amintiri, sunt descifrate cu ochiul clar, de departe şi, totuşi, de foarte aproape, cum se întâmplă întotdeauna, când îţi reaminteşti prin efort îndelungat o întâmplare sau o imagine de mult uitată." (Mircea Eliade)

13. „E însă adevărat că despovărat de conflictele şi umilinţele generate de lupta pentru existenţă, omul, asemeni unui animal hărţuit care a descoperit în sfârşit în natură sursa unei prăzi abundente, se mai potoleşte în pornirile lui." (Marin Preda)

14. „E greu de crezut că Gorki nu ştia că talentul nu ne e dat în mod sigur pe toată viaţa şi că înflorirea lui depinde în mod hotărâtor de felul în care îl cultivăm." (Marin Preda)

15. „Trebuie să-ţi mărturisesc că nu văd în Bucureşti în câteva luni atâta lume câtă văd în câteva zile, ori de câte ori mă duc pe la mine prin sat. E cazul să exprim aici o îndoială cu privire la formula de existenţă a orăşeanului comparată cu cea a omului care trăieşte într-un sat." (Marin Preda)

16. „Mă întreba, convins că e cu neputinţă ca un tip ca mine să priceapă ceva din artă, sau, în sfârşit, să aibă alte legături cu arta. E adevărat că deşi venisem dintr-un oarecare snobism, eram totuşi acolo pentru o manifestaţie de artă şi numai incidental arta şi tot restul lumii erau trecute într-o zonă de interese limitate." (Camil Petrescu)

17. „Determinismul psihologic e atât de mare, încât cu toată iluzia deosebirilor de structură, sunt incidente de asemănare, amănunte care te îngheaţă. Ca pe drumuri diferite să ajungi în acelaşi punct, îţi dă emoţia pe care o încearcă cel care, în pădure, vede că ori în ce direcţie ar merge drept înainte, ajunge mereu de unde a plecat." (Camil Petrescu)

18. „Părea că o mare forţă o strivea, după ce o atrăgea aproape, foarte aproape de acest frumos necunoscut. Căpitanul i se păru, în acele clipe, şi mai neutru, şi mai indiferent, aşa cum sta cu mâna dreaptă agăţată de nasturele de la buzunarul de sus al tunicii." (Mircea Eliade)

19. „Fără îndoială c-a fost un vârtej, răspunse Andronic, după ce-l privi o clipă lung. Dar nici asta n-ar fi fost prea grav ; ştiam să înotăm amândoi tot atât de bine şi apoi aveam barca, ne puteam ajuta. Dar s-a dus la fund, de parcă ar fi fost fermecată." (Mircea Eliade)

20. „Poate că băiatul are şi el ceva de spus. În orice caz, trebuie s-o cunoască mai bine. Dar dacă ăsta stă mereu pe capul nostru..." (Mircea Eliade)

21. „Pesemne că doctorul se gândise în pragul plecării să adreseze câteva sfaturi eventualului cititor, amintindu-i, în acelaşi timp, riscurile pe care acesta le va întâmpina în cazul unei nesăbuite destăinuiri. Nu-mi dau seama ce l-a făcut să renunţe." (Mircea Eliade)

22. „Cine are superstiţia opiniei altuia şi tremură de toate strâmbăturile din nas nu construieşte nimic. Greutatea este de a ieşi din faza critică a elaborării, când toţi cei care te văd la lucru sunt sceptici sau batjocoritori, neputând să se aşeze în perspectiva viitorului." (G. Călinescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 În propoziţia :
Acum plouă.
subiectul este :
☐ a) subînţeles ;
☐ b) inclus ;
☒ c) indeterminabil.

2 În propoziţia :
Au plecat spre casă.
subiectul este :
☐ a) nedeterminat ;
☐ b) inclus ;
☒ c) subînţeles.

3 În propoziţia :
E uşor a învăţa.
cuvântul *a învăţa* îndeplineşte funcţia sintactică de :
☐ a) complement direct ;
☒ b) subiect ;
☐ c) complement circumstanţial de mod.

4 În enunţul :
De citit e uşor, de scris e mai greu.
cuvintele *de citit, de scris* sunt :
☐ a) complemente circumstanţiale de mod ;
☒ b) subiecte ;
☐ c) complemente directe.

5 Subiectul poate fi exprimat prin verb la modul :
☐ a) gerunziu ;
☒ b) infinitiv ;
☐ c) participiu.

6 Subiectul poate fi exprimat prin :
☐ a) adverb ;
☐ b) adjectiv ;
☒ c) pronume.

7 Funcţia sintactică de subiect poate fi exprimată prin :
☐ a) pronume reflexiv ;
☒ b) pronume interogativ ;
☐ c) pronume de orice fel.

8 În enunţul :
Cei deştepţi vor reuşi întotdeauna.
subiectul este exprimat prin :
☐ a) adjectiv ;
☒ b) substantiv ;
☐ c) pronume demonstrativ şi adjectiv.

9 În enunţul :
Ştie ea fata ce să facă.
termenul *fata* este :
☐ a) apoziţie neizolată ;
☒ b) subiect reluat ;
☐ c) atribut.

10 Având în vedere definiţia subiectului, în enunţul :
Cartea a fost citită de studentul acela, fratele meu.
subiectul este :
☒ a) substantivul *cartea* ;
☐ b) substantivul *studentul* ;
☐ c) substantivul *fratele*.

11 Subiectul multiplu poate fi alcătuit din :
☐ a) substantive, pronume şi numerale ;
☒ b) substantive ;
☐ c) substantive, locuţiuni substantivale şi pronume.

12 În enunţul :
În clasă, după teza de matematică, era numai chiu şi vai.
expresia *chiu şi vai* constituie :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) nume predicativ ;
☒ b) subiect ;
☐ c) sunt două complemente directe aflate în relaţie de coordonare copulativă.

13 Locul subiectului în propoziţie este :
☐ a) numai înaintea predicatului ;
☐ b) numai după predicat ;
☒ c) şi înainte, şi după predicat.

14 Nu se despart prin virgulă elementele subiectului multiplu aflate în raport de coordonare :
☐ a) adversativă ;
☐ b) disjunctivă ;
☒ c) copulativă.

15 Cu subiectul se acordă în gen şi număr :
☐ a) predicatul ;
☒ b) numele predicativ exprimat prin adjectiv ;
☐ c) atributul adjectival.

16 Numele predicativ exprimat prin substantiv se acordă cu subiectul în gen şi număr când este exprimat prin :
☐ a) substantiv în cazul acuzativ ;
☒ b) substantiv în cazul nominativ ;
☐ c) substantiv în cazul genitiv.

17 Dacă elementele subiectului multiplu aflate la numărul singular şi plural se găsesc în raport de coordonare disjunctivă, acordul în număr cu predicatul se face :
☐ a) la singular ;
☐ b) la plural ;
☒ c) cu termenul cel mai apropiat.

18 Subiectul se află cu predicatul în raport de :
☐ a) coordonare ;
☒ b) inerenţă ;
☐ c) subordonare.

19 Despărţirea subiectului de predicat prin virgulă este :
☐ a) obligatorie ;
☒ b) interzisă ;
☐ c) facultativă.

20 Termenii subiectului multiplu exprimat prin substantive de genuri diferite, denumind fiinţe, cer acordul numelui predicativ la :
☒ a) masculin plural ;
☐ b) feminin plural ;
☐ c) neutru plural.

21 Subordonata subiectivă poate fi cerută de :
☐ a) verbe copulative ;
☐ b) verbe auxiliare ;
☒ c) verbe predicative.

22 Pot fi termeni regenţi pentru subordonata subiectivă :
☒ a) adverbele predicative ;
☐ b) adverbele relative ;
☐ c) adverbele de loc.

23 În enunţul :
Îmi pare bine / că vii la mine.
subordonata cerută de locuţiunea verbală impersonală este :
☐ a) completivă directă ;
☐ b) subiectivă ;
☒ c) completivă indirectă.

24 În enunţul :
E bine / că vii la mine !
subordonata cerută de expresia verbală impersonală este :
☐ a) completivă directă ;
☐ b) subiectivă ;
☐ c) circumstanţială de cauză.

25 După sintagmele *mi-e frică, mi-e sete, mi-e teamă* urmează o :
☐ a) subiectivă ;
☒ b) completivă indirectă ;
☐ c) circumstanţială de scop.

Scanned with OKEN Scanner

26 În enunțul :
Pare / că se va face vreme bună.
propoziția subordonată este :

- ☐ a) predicativă ;
- ☒ b) subiectivă ;
- ☐ c) completivă directă.

27 În enunțul :
Azi ți-am adus doar alimente, rămânând / să-ți aduc mâine banii.
subordonata este :

- ☐ a) completivă directă ;
- ☐ b) predicativă ;
- ☒ c) subiectivă.

28 În enunțul :
Se știe / ce faptă bună ai făcut acolo.
subordonata subiectivă este introdusă prin :

- ☐ a) pronume relativ ;
- ☒ b) adjectiv pronominal relativ ;
- ☐ c) adverb.

29 Subordonata subiectivă poate fi introdusă prin :

- ☒ a) conjuncții subordonatoare universale ;
- ☐ b) conjuncții subordonatoare marcă ;
- ☐ c) locuțiuni conjuncționale.

30 În enunțul :
Se știe / unde ai ascuns aurul.
adverbul relativ introduce o subordonată :

- ☐ a) completivă directă ;
- ☒ b) subiectivă ;
- ☐ c) circumstanțială de loc.

31 În construcția :
Ceea ce îmi place / este că mi-ai adus tabloul dorit.
subordonata care urmează regentei este :

- ☐ a) subiectivă ;
- ☒ b) predicativă ;
- ☐ c) completivă directă.

32 Subordonata subiectivă poate fi :

- ☐ a) anticipată de un subiect ;
- ☒ b) reluată printr-un subiect al regentei ;
- ☐ c) anticipată și reluată în același timp.

Scanned with OKEN Scanner

PREDICATUL ŞI PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ

Definiţia predicatului; întrebări • Clasificarea predicatelor • Exprimarea predicatului verbal • Verbe copulative • Exprimarea numelui predicativ • Acordul predicatului cu subiectul • Topica şi punctuaţia • Definiţia subordonatei predicative • Termenul regent • Elemente relaţionale • Topică şi punctuaţie • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi predicatul.
2. Precizaţi întrebările la care răspunde predicatul.
3. Exemplificaţi exprimarea predicatului verbal prin verbe la toate modurile predicative.
4. Scrieţi cinci propoziţii în care predicatul verbal să fie exprimat prin locuţiuni verbale.
5. Alcătuiţi cinci propoziţii în care predicatul verbal să fie exprimat prin verbe impersonale şi prin verbe unipersonale.
6. Exemplificaţi predicatul verbal exprimat prin interjecţii simple şi compuse.
7. Selectaţi din adverbele de mai jos pe cele care pot forma predicate verbale: *sigur, poate, bine, destul, bineînţeles, posibil, fireşte, negreşit, pesemne, probabil.*
8. Formaţi trei propoziţii în care predicatul nominal să fie alcătuit din verbele copulative *a fi, a părea, a deveni* şi nume predicative exprimate prin substantive.
9. Exemplificaţi numele predicativ exprimat prin substantive comune în cazurile nominativ, acuzativ, genitiv, dativ.
10. Alcătuiţi propoziţii în care numele predicativ să fie exprimat prin pronume personal în cazurile nominativ, acuzativ, genitiv.
11. Scrieţi trei propoziţii în care numele predicativ să fie exprimat prin pronume relativ în nominativ, acuzativ, genitiv.
12. Actualizaţi următoarele modele structurale:

    C + AT + PR + SB + AT SB + PR + AT
13. Alcătuiţi patru propoziţii în care predicatele nominale să fie alcătuite din verbele copulative *a rămâne* şi *a ajunge*, iar numele predicative pentru fiecare din cele două verbe să fie exprimate prin adjective variabile şi invariabile.
14. Urmăriţi exprimarea numelui predicativ prin verbe la modurile nepredicative (câte un exemplu).

Scanned with OKEN Scanner

15. Exemplificaţi predicatul nominal exprimat prin trei expresii verbale impersonale.

16. Diferenţiaţi predicatele cu aceeaşi formă din cele două enunţuri de mai jos :

Când am intrat, fereastra *era deschisă* şi perdelele fluturau.
În fiecare zi, fereastra *era deschisă* pentru aerisire.

17. Explicaţi acordul numelui predicativ cu subiectul, când acesta este exprimat prin substantive de diferite genuri.

18. Analizaţi predicatele cu aceeaşi formă din propoziţiile :

A fi iertat el pe cineva, dar nimeni nu ştie pe cine.
A fi iertat când greşeşti e o dovadă de înţelegere din partea alor tăi.

19. Numiţi cinci situaţii care presupun subînţelegerea predicatului verbal.

20. Precizaţi trei situaţii în care verbul copulativ poate fi subînţeles.

21. Definiţi subordonata predicativă.

22. Precizaţi termenii regenţi pentru subordonata predicativă.

23. Transformaţi următoarele nume predicative în propoziţii corespunzătoare :

Problema care îi interesa pe toţi era *intervenţia* ta la momentul oportun, pentru ca să ajungi *a cuceri* auditoriul.

24. Alcătuiţi o frază în care verbul copulativ *a fi* să primească trei subordonate predicative introduse prin adverbe relative.

25. Precizaţi felul subordonatelor ce urmează verbului *a rămâne* :

Tu ai rămas întotdeauna unde a fost nevoie de tine.
Tu ai rămas cum te-am ştiut.

26. Alcătuiţi patru fraze în care subordonata predicativă *că nu te mai recunosc* să urmeze unor verbe copulative diferite.

27. Actualizaţi modelul structural :

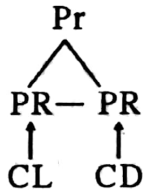

28. Compuneţi un enunţ în care un verb copulativ să aibă şi valoare impersonală ; observaţi subordonatele primite de acesta.

29. Precizaţi topica şi punctuaţia subordonatei predicative.

30. Alcătuiţi fraze în care predicativa să fie introdusă prin pronume relative şi conjuncţii subordonatoare.

31. Daţi două exemple din care să puteţi observa că verbul *a părea* primeşte ca subordonate şi predicative, şi subiective.

32. Observaţi valorile expresive ale predicatului verbal exprimat prin locuţiuni verbale, precizând şi natura procedeului artistic care conferă expresivitatea :

a) „Văd eu bine că mi s-a strâns funia de par. Poate mă aşteaptă şi alţii să le dau răvaş de drum." (I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

b) „A intrat alba în sat. Nu poţi s-o întorci cu umărul, măcar să te pui în ruptul capului."

33. Comentaţi expresivitatea interjecţiilor predicative care formează predicatul verbal:

„Talpa iadului atunci, ţuşti! înăuntru, şi dracii, tronc, închid poarta după Ivan..."

(Ion Creangă)

34. Precizaţi ce caracteristică imprimă comunicării *elipsa* (totală sau parţială a predicatului:

a) „...M-au dus legat cobză la schit în munte: patruzeci de zile, post, mătănii şi molitve..." (I.L. Caragiale)

b) „Într-un colţ al odaiei, câteva merţe de fasole; în altul, sămânţă de cânepă; în al treilea, o movilă de mere domneşti şi pere de Rădăşeni...; în al patrulea, mazăre şi bob, iar alături nişte bostani turceşti; într-o putină pere uscate şi dulci ca smochinele..." (I. Creangă)

35. Precizaţi ce valori stilistice poate avea numele predicativ exprimat prin substantiv şi adjectiv.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Mă strecuram prin asistenţă, care acum era foarte numeroasă, calculând să ajung în spatele lor, îmi alesesem chiar tabloul pe care să mă prefac că îl admir absorbit, când am fost reţinut de o mână solidă." (Camil Petrescu)
2. „De plătit, fireşte că m-am făcut că plătesc imediat, dar mă întrebasem mereu dacă să-i spun preţul bijuteriei sau să las să-i fie surpriză... Mi-am spus că e o copilărie, că ar fi putut să cadă mai târziu pe mâna vreunui şarlatan şi că era mai bine să ştie preţul adevărat." (Camil Petrescu)
3. „Ceea ce e mai greu de explicat e cum electronul acela, al şaselea, se poate gândi pe el însuşi şi iubirea lui, căci aceasta e voluptatea, conştiinţa voluptăţii însăşi."
(H.P. Bengescu)
4. „Adormit cum era, ghionti cu mănunchiul ţepuşii de vânătoare pe tovarăşii săi care după ce mormăiră, răsucindu-se de câteva ori, crescură în sus." (Mihail Sadoveanu)
5. „Până şi Măria-Sa a ajuns să ceară îngăduinţă a intra acolo, să audă prorocire pentru gândul cel nebiruit al Măriei-Sale. Dacă precum se spune şi precum se ştie că e adevărat, iese la arătare bourul cel bătrân al schivnicului, atunci fie oştenii, fie vânătorii aveau îndatorirea să-l ţie de-aproape, căci calea bourului era tocmai aceea pe care o căutam." (Mihail Sadoveanu)
6. „În umbra punctată de câteva făclioare şi candele duhul lui Dumnezeu părea că stă în tăcere. Măria-Sa stătea în strana domnească, părintele ieromonah Ioil slujea singur."
(Mihail Sadoveanu)
7. „Ceea ce e original la Huxley e că nu poate fi traductibilă poezia ; nu vom vorbi nici despre *Leda*, nici despre *The Cicadas*, volume de poeme pe care mulţi britanici de gust le apreciază mai mult decât proza. O enormă producţie de eseuri şi foiletoane despre care nu se ştie nimic rămâne să fie citită." (Mircea Eliade)
8. „Mefisto este, în concepţia lui Goethe, spiritul care neagă, care protestează, care răstoarnă şi opreşte pe loc. Această ultimă calificare ni se pare cea mai importantă, pentru că precizează nu numai negaţia, funcţia lui Mefisto, ci şi direcţia activităţii sale." (Mircea Eliade)
9. „Observăm, cu acest prilej, un lucru care este de mare importanţă pentru înţelegerea gândirii indiene : formulele şi terminologia se modifică în aşa fel încât să fie accesibile diferitelor epoci." (Mircea Eliade)
10. „De-ai şti cât îmi eşti de drag de când mi-ai dat gândul cel bun, ai vedea cât eşti de nedrept, când mă acuzi că aş vrea să te fac să devii ţinta ironiilor mele. Tu eşti un lucid, un inteligent şi o stofă aleasă, am văzut eu." (Gib Mihăescu)
11. „Ceea ce mă face şi mai mult să mă cutremur de donna Alba, ca de toate femeile care nu se ascund după degete când vreau sau nu vreau ceva, e că donna Alba are ceva din mersul drept al spiritului soţului său." (Gib Mihăescu)
12. „Stăpâna casei care se retrăsese la fereastră, îşi examina cu atenţie degetele lungi şi luciul unghiilor, stânjenită oarecum ea însăşi de succesul precar al soţului ei, în ajutorul căruia îi era cu neputinţă să intervină." (Gib Mihăescu)
13. „Ceea ce-mi întărea şi mai mult acum bănuielnica mea năzărire e că deocamdată stăteam acum aci cu domnul Georges Radu Şerban, iar tava de argint înnegrit, în stilul decorului ce ne înconjura, fusese adusă de femeia care ne servise la masă."(Gib Mihăescu)

Scanned with OKEN Scanner

14. „Picioarele păreau să patineze pe nisipul lunecos al covorului şi biblioteca din faţa lui era un orizont nestabil ; nu se mai gândea la nimic ; aştepta să vadă dacă prinţul va mai fi a doua zi în viaţă, prinţul Maxenţiu pe care Maxenţiu-ofticosul îl iubea mult." (H.P. Bengescu)

15. „Deocamdată Trubadurul fugise numai pentru că era capricios şi pentru că-i era grabă să se vadă în aer liber, fiindcă nu-i plăceau deocamdată palatele ; ce avea să mai fie, avea să vadă. Se uita în sus unde era albastru, în jos unde se apleca să ridice o crizantemă ce fusese pierdută probabil de cineva." (H.P. Bengescu)

16. „Îi spuse că voia să ajungă un doctor mare, om de ştiinţă, că universitatea avea să-i fie un mijloc de a putea lucra ; voia să descopere ceva, să dezlege o enigmă ştiinţifică pentru că era capabil de sforţări supraomeneşti. Georgeta era o fată destul de sprintenă la minte, avea replica promptă şi generalului îi plăcea să stea de vorbă cu ea." (G. Călinescu)

17. „Flăcăul de asemenea se făcu că nu-l vede şi strângea cu mare grijă fărâmăturile de pâine în pânzătură, scuturându-le şi privindu-le îndelung parcă cine ştie ce de adâncit ar fi în gânduri. Numai când simţi că Simion vine spre dânsul cu biciul în mână, răcnind şi suduindu-l de-a dreptul, numai atunci înfăşură repede rămăşiţele de mâncare, le vârî în traistă şi se sculă în picioare." (Liviu Rebreanu)

18. „Hotărârea lui Belciug părea să fie nedreaptă şi nedreptatea întotdeauna îl revolta, afară dacă nu pornea de la dânsul ; pe urmă Ion îi era drag pe cât îi fusese şi Belciug. Mândria flăcăului, isteţimea şi stăruinţa lui de a împlini ceea ce îşi punea în gând îi plăcea." (Liviu Rebreanu)

19. „Când vei ajunge şi tu odată mare şi tare, îi căuta să judeci lucrurile de-a fir-a păr şi vei crede celor asupriţi şi necăjiţi, pentru că ştii acum ce e necazul... zică cine-a zice şi cum a vrè să zică, dar când este să dai peste păcat, dacă-i înainte, te sileşti să-l ajungi, iar dacă-i în urmă, stai şi-l aştepţi. Mă rog, ce mai la deal la vale? aşa e lumea asta şi de-ai face ce-ai face, rămâne cum este ea." (Ion Creangă)

20. „Ei, stăpâne, iaca chiar azi mi s-au împlinit anii de slujbă. Rămâi sănătos, că eu mă duc de unde am venit. Dar să ştii de la mine, şi să spui şi altora, că te-a slujit un drac trei ani de zile, numai pentru un boţ de mămăligă de pe teşitura din pădure şi pentru un putregai de căpătâiu ce-mi trebuieşte sub talpa iadului." (Ion Creangă)

21. „...Du-te de trage în gazdă la dânsa şi te fă că eşti un drumeţ străin. Pune-te apoi pe lângă ea luntre şi punte şi juruieşte-i cerul şi pământul, ca să-ţi smomească pe nevasta dumitale şi să ţi-o aducă acolo." (Ion Creangă)

22. „De te-ating, să feri în lături
De hulesc să taci din gură ;
Ce mai vrei cu-a tale sfaturi,
Dacă ştii a lor măsură ;
Zică toţi ce vor să zică,
Treacă-n lume cine-o trece,
Ca să nu-ndrăgeşti nimică,
Tu rămâi la toate rece." (Mihai Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Predicatul verbal poate fi exprimat prin :

☐ a) verbe predicative la moduri personale ;
☐ b) verbe predicative la moduri nepersonale ;
☐ c) verbe auxiliare.

2 Pot îndeplini funcţia sintactică de predicat verbal :

☐ a) unele adverbe de loc ;
☐ b) unele adverbe de mod ;
☐ c) unele adverbe de timp.

3 În enunţul :
El poate că va veni.
cuvântul *poate* îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) predicat verbal exprimat prin verbul *a putea* ;
☐ b) predicat verbal exprimat prin adverbul predicativ *poate* ;
☐ c) complement circumstanţial de mod, exprimat prin adverbul dubitativ *poate*.

4 În enunţul :
Erau în măsură să rezolve problemele.
predicatul este :

☐ a) nominal, format din verbul copulativ *a fi* şi nume predicativ ;
☐ b) verbal, exprimat printr-o expresie verbală predicativă ;
☐ c) verbal, exprimat prin locuţiune verbală.

5 În enunţul :
Bătrânul era supărat fiindcă feciorul tăia frunze la cîini.
predicatul verbal este exprimat :

☐ a) prin verbul *a tăia* ;
☐ b) prin locuţiune verbală ;
☐ c) prin expresie idiomatică.

6 Predicatul nominal format cu verbul *a fi* presupune că acesta are :

☐ a) valoare predicativă ;
☐ b) valoare copulativă ;
☐ c) valoare auxiliară.

7 În enunţul :
Copilul rămăsese cu gura căscată în faţa înaltului om de zăpadă.
predicatul este :

☐ a) verbal, exprimat prin locuţiune verbală ;
☐ b) verbal, exprimat prin verbul *a rămâne* ;
☐ c) nominal, alcătuit din verbul copulativ *a rămâne* şi nume predicativ.

8 În enunţul :
Familia ajunsese la sapă de lemn, în urma trădării neaşteptate.
predicatul este :

☐ a) verbal ;
☐ b) nominal ;
☐ c) verbal locuţional.

9 În enunţul :
A fi iertat când greşeşti este o dovadă de înţelegere din partea semenilor.
verbul *a ierta* este :

☐ a) predicat verbal ;
☐ b) predicat nominal ;
☐ c) îndeplineşte altă funcţie sintactică.

10 În cazul predicatului nominal, partea de vorbire prin care este exprimat numele predicativ nu poate sta în cazul :

☐ a) genitiv ;
☐ b) vocativ ;
☐ c) dativ.

11 În enunţul :
Uite ce frumoasă privelişte !
predicatul este exprimat prin :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) adverb predicativ ;
☐ b) verb predicativ ;
☐ c) interjecție predicativă.

12 Când subiectul este multiplu, fiind exprimat prin pronume personale de persoana I, a II-a și a III-a, acordul predicatului verbal se face :

☐ a) la persoana a II-a, plural ;
☐ b) la persoana a III-a, plural ;
☐ c) la persoana I, plural.

13 Numele predicativ se acordă cu subiectul în gen, număr și caz când este exprimat prin :

☐ a) adverb ;
☐ b) pronume ;
☐ c) adjectiv.

14 În enunțul :
E frumos să-ți ajuți prietenii la nevoie.
numele predicativ este exprimat prin :

☐ a) adjectiv ;
☐ b) adverb ;
☐ c) substantiv provenit din adjectiv.

15 Subordonata predicativă este echivalentă în planul frazei cu :

☐ a) predicatul verbal ;
☐ b) predicatul nominal ;
☐ c) numele predicativ.

16 Termenul regent al subordonatei predicative poate fi :

☐ a) verb predicativ ;
☐ b) verb copulativ ;
☐ c) verb auxiliar.

17 În enunțul :
Problema este / unde vei locui / când vei ajunge acolo.
adverbul relativ *unde* introduce :

☐ a) o subordonată circumstanțială de loc ;
☐ b) o subordonată atributivă ;
☐ c) o subordonată predicativă.

18 În enunțul :
Rămâne / cum am hotărât.
adverbul relativ *cum* introduce :

☐ a) o subordonată circumstanțială de mod ;
☐ b) o subordonată predicativă ;
☐ c) o subordonată subiectivă.

19 În enunțul :
Fiindcă a muncit atât de mult, el pare să fi obosit.
conjuncția *să* introduce :

☐ a) o subordonată completivă directă ;
☐ b) o subordonată predicativă ;
☐ c) o subordonată circumstanțială de mod.

20 În enunțul :
Dacă vii la mine azi / înseamnă / că ți-a trecut supărarea.
subordonata introdusă prin conjuncția *că* este :

☐ a) subiectivă ;
☐ b) completivă directă ;
☐ c) predicativă.

21 Propoziția subordonată din enunțul :
Destinul tău este să conduci omenirea.
poate fi contrasă în :

☐ a) complement direct ;
☐ b) subiect ;
☐ c) nume predicativ.

22 Un verb copulativ poate primi :

☐ a) o subordonată predicativă ;
☐ b) doar două subordonate predicative ;
☐ c) mai multe subordonate predicative.

23 Un verb copulativ poate primi, în același timp :

☐ a) o subordonată subiectivă și una predicativă ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ b) o subordonată predicativă și una completivă directă ;
☐ c) o subordonată completivă directă și una subiectivă.

24 Între un nume predicativ și o subordonată predicativă poate fi :

☐ a) relație de subordonare ;
☐ b) relație de coordonare ;
☐ c) nu se poate stabili nici un fel de relație.

25 Subordonata predicativă din enunțul :
Oamenii aceia păreau că suferă din pricina oboselii.
poate fi contrasă în :

☐ a) verb la infinitiv ;
☐ b) substantiv ;
☐ c) verb la gerunziu.

26 Subordonata predicativă se desparte prin virgulă de regentă :

☐ a) în mod obligatoriu ;
☐ b) facultativ (în funcție de text) ;
☐ c) nu se desparte niciodată.

27 Subordonata predicativă poate avea :

☐ a) doar o regentă ;
☐ b) numai două regente ;
☐ c) mai multe regente.

28 Modelul structural următor :

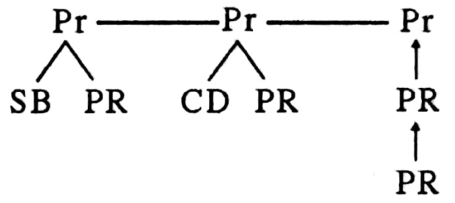

poate fi :

☐ a) realizabil ;
☐ b) nerealizabil ;
☐ c) parțial realizabil.

Scanned with OKEN Scanner

ATRIBUTUL ŞI PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ

Definiţia atributului; întrebări • Termenul regent • Felul atributului (exprimarea) • Topică şi punctuaţie • Definiţia subordonatei atributive • Termenul regent • Elemente relaţionale • Topică şi punctuaţie • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi atributul.
2. Precizaţi întrebările atributului.
3. Exemplificaţi atributul având ca termen regent substantivul şi locuţiunea substantivală.
4. Alcătuiţi două propoziţii în care atributul să aibă termen regent două pronume diferite.
5. Exemplificaţi atributul cu termen regent un numeral.
6. Precizaţi cazurile în care poate sta substantivul şi pronumele pentru a îndeplini funcţia de atribut.
7. Exemplificaţi atributul pronominal exprimat prin pronume personal în cazurile nominativ, acuzativ, genitiv.
8. Explicaţi formele de dativ posesiv şi exemplificaţi-le prin pronume de diferite persoane.
9. Compuneţi un enunţ în care să se găsească substantive în cazurile acuzativ, genitiv, dativ, îndeplinind funcţia sintactică de atribut substantival prepoziţional.
10. Exemplificaţi funcţia sintactică de atribut exprimat prin adjectiv în cazurile dativ, acuzativ şi nominativ.
11. Precizaţi cazul care acceptă doar o funcţie sintactică şi anume aceea de atribut adjectival ; exemplificaţi.
12. Exemplificaţi atributul exprimat prin numeral cardinal cu valoare substantivală şi prin numeral cardinal cu valoare adjectivală.
13. Alcătuiţi o propoziţie în care atributul să fie exprimat prin numeral multiplicativ cu valoare adjectivală.
14. Exemplificaţi atributul pronominal exprimat prin pronume posesiv în cazurile genitiv şi acuzativ.
15. Daţi exemple de două propoziţii în care atributul să fie exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, forma de feminin, simplă şi compusă, în cazul genitiv.

Scanned with OKEN Scanner

16. Alcătuiţi o frază în care adjectivul pronominal relativ să fie element relaţional, dar şi atribut adjectival precedat de prepoziţie.
17. Exemplificaţi atributul pronominal exprimat printr-un pronume negativ în cazurile genitiv şi acuzativ.
18. Daţi exemple de propoziţii prin care să exemplificaţi atributul verbal exprimat prin verbe la modurile nepredicative: supin, gerunziu, participiu.
19. Exemplificaţi atributul adverbial.
20. Disociaţi atributul adjectival exprimat prin adverb cu valoare adjectivală de atributul adverbial.
21. Alcătuiţi două propoziţii prin care să exemplificaţi atributul exprimat prin interjecţie şi prin interjecţie cu valoare adjectivală.
22. Evidenţiaţi deosebirea dintre atributul adjectival şi cel verbal, exprimate prin verbe la modul gerunziu.
23. Precizaţi care este topica atributului.
24. Arătaţi – prin exemple – punctuaţia atributului.
25. Definiţi apoziţia.
26. Precizaţi care este cazul apoziţiei.
27. Exemplificaţi apoziţia simplă şi dezvoltată.
28. Exemplificaţi apoziţia neizolată.
29. Actualizaţi următoarele modele structurale:

a) AT + AT + C + AT + PR + SB + AT

b) $\frac{C}{s} + \frac{AT}{adj} + \frac{AT}{adj} + \frac{SB}{s} + \frac{AT}{adj} + \frac{AT}{s} + \frac{PR}{v} + \frac{C}{s}$

30. Definiţi subordonata atributivă.
31. Precizaţi care este simbolul acestei subordonate.
32. Exemplificaţi, prin trei fraze, termenii regenţi diferiţi ai subordonatei atributive.
33. Alcătuiţi fraze în care subordonata atributivă să fie introdusă prin pronume relative diferite (*care, cine, ce, câtă*).
34. Construiţi o frază în care subordonata *cine mă va ajuta* să fie atributivă.
35. Exemplificaţi subordonata atributivă introdusă prin adverbele relative *cum, când, unde*.
36. Alcătuiţi fraze în care termenul regent *întrebarea* să primească trei subordonate atributive introduse prin *că, să* şi *dacă*.
37. Precizaţi topica subordonatei atributive.
38. Exemplificaţi punctuaţia subordonatei atributive.
39. Exemplificaţi punctuaţia apoziţiei.
40. Actualizaţi următoarele modele structurale:

Scanned with OKEN Scanner

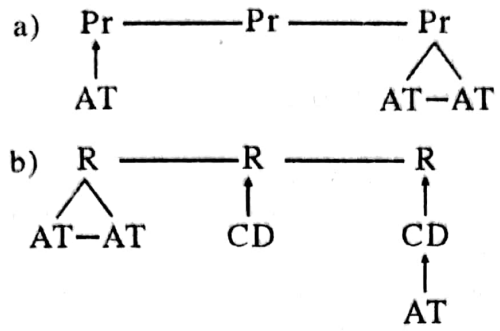

41. Precizaţi în ce figură de stil se constituie apoziţia din versurile :

„Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci…" (M. Eminescu)

42. Identificaţi atributele care au funcţionalitate artistică în fragmentele următoare :

a) „Departe, munţii cu fruntea încununată de codri, cu poalele pierdute în văi cu izvoare albe. Nouri mari, rotunzi şi plini pare-că de vijelie, treceau pe cerul adânc-albastru… stanuri negre şi trunchete despicau pe ici, pe colo, negurile de întuneric şi un brad se înălţa singur şi detunat pe-un vârf de munte în faţa soarelui ce apunea…" (M. Eminescu)

b) „Mic, cu solzi ca de balaur,
Trupu-i fin se clatină :
Juvaer de smalţ şi aur
Cu sclipiri de platină." (G. Topîrceanu)

43. Comentaţi descrierea portretistică de mai jos, urmărind frecvenţa epitetului adjectival :

„Ridicându-şi căciula cea miţoasă, vedem o frunte atât de netedă, albă, corect boltită, care coincide pe deplin cu faţa într-adevăr plăcută a tânărului. Părul, numai cam prea lung, curgea în iţe negre până pe spate, dar uscăciunea neagră a părului contrasta plăcut cu faţa fină, dulce, copilărească a băietanului. Asupra feţei sale palide, musculoase, expresive, se ridica o frunte senină şi rece ca cugetarea unui filozof." (M. Eminescu)

44. Precizaţi prin ce procedee artistice au devenit sugestive versurile (cu referire la atribute) :

a) „Printre armuri, prin surele ganguri
mândră şi albă trăia, lângă scutul seniorului, Uta.
Caldă şi castă, sub arătările inului,
minunea fiinţei se apăra." (L. Blaga)

b) „Ciulindu-şi urechile
prind străvechile
rotiri, sus, de tulbure
foc şi de murmure." (L. Blaga)

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Iubita mea, de care ţi-am vorbit şi care era o fată inteligentă, şi-a dat seama de dezastrul care o aştepta şi a vrut să ne sinucidem. Orice femeie care iubeşte un bărbat fuge de el, ca să rămână în amintirea lui ca o apariţie luminoasă." (G. Călinescu)
2. „Pe la prânzişor dădu drumul vitelor să mai pască ce-or găsi pe ogoarele dimprejur, iar el se aşeză să îmbuce din merindea ce şi-o adusese, în tihnă, mulţumit şi cu gândul numai la brazdele cele noi." (Liviu Rebreanu)
3. „Sindrofiile se ţineau în fiecare duminică, pe rând, la câte una din fetele «inteligenţei» satelor dimprejur, bune prietene, care alcătuiau un cerc deosebit şi pentru care întâlnirile acestea, împreună cu balul din octombrie şi serata dansantă din februarie, organizate de profesorii şi elevii liceului din Armandia, erau distracţiile cele mai înalte. De obicei nu erau poftiţi cavalerii. Totuşi gazda avea îngăduinţa tacită de a chema pe tânărul care-i făcea curte mai stăruitor, pricinuind o surpriză plăcută tuturor." (Liviu Rebreanu)
4. „Domnul Sârbu comunică abia la spital doctorului Stamate, cel pe care îl căutase imediat la telefon, după ce Vali îi relatase ce era cu fostul soţ al sorei lui, ştirea că doctorul Munteanu evadase din lumea medicală. În aceeaşi dimineaţă primi însă un telefon de la redacţia revistei „Neurologie-psihiatrie şi Neurochirurgie", revista în conducerea căreia lucrase până curând şi unde trimisese un fragment din studiul său despre *Neurastenia bătrâneţii* şi redacţia îi cerea acum studiul să-l publice în întregime." (Marin Preda)
5. „Urmase o scenă care ar fi trebuit să fie culminantă şi care nu fusese decât o încălcire de cuvinte haine, un schimb de injurii mult timp mestecate şi acum scuipate în obraz. [...] Văzând că pierde teren, Lina dădu lovitura cea mare, pe care e drept că nici Rim n-o aştepta." (H.P. Bengescu)
6. „Intervenţia lui Walter în favoarea unchiului necunoscut îi deşteptase ideea că ele două singure nu erau, poate, de ajuns, că le trebuia un contingent de întărire în lupta de cucerire a domeniului Efraim. [...] Lumina care invadase camerele acum nu-l mai supăra ; i se ridicase de pe conştiinţă o cortină grea..." (H.P. Bengescu)
7. „Schimbarea aceasta ameţitoare, care dădea pornirilor lui o astfel de agresivitate, îi aducea pe buze bâlbâieli bizare, pe care nu credea că avea să le pronunţe vreodată, parcă ar fi vrut să spună ceva mai presus de cuvinte, dar din care nu se înţelegea decât că aceste implorări duioase erau şi ele nestăpânite." (Marin Preda)
8. „Tânărul jură că n-ar fi fost decât glume umflate de gura răuvoitoare a oamenilor sau mai bine a femeilor din sat, care dacă nu bârfesc, nu trăiesc... Numaidecât învăţătorul trebuia să ceară permutarea în alt judeţ, căci preotul avea mijloace să capete aprobare imediată." (I.L. Caragiale)
9. „Soarele, scăpătând la apus, se uită îndărăt cu stăruinţă caldă la pădurişteа de mesteacăni, unde atâtea păsări ale primăverii se cheamă, se întreabă şi-şi răspund, unde se îngână şi se-ntrec în fel de fel de glasuri, întorcându-se fiecare la cuibul său." *(I.L. Caragiale)*
10. „S-a mai mângâiat puţintel cu făgăduielile astea biata împărătească care era – fireşte – destul de amărâtă că adusese pe lume aşa spurcăciune de broscoi. Şi, adevărat, nici n-a început copilul să gângurească bine, că numaidecât s-a pornit să spună fel de fel de vorbe cuminţi şi pline de duh, şi tot ce făcea îl prindea ş-avea haz, că o lume întreagă se minuna de el." (I.L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

11. „Mi se părea că în jurul meu râdeau morţi a căror feţe galbene erau spoite cu roşu şi mă pomeneam că mă uitam ore întregi în oglindă, strâmbându-mă la mine singur; lucrul de care mă temeam mai mult era nebunia, mi-era frică să nu înnebunesc."
(Mihai Eminescu)

12. „O uliţă strâmtă, cu case vechi şi hârbuite a căror caturi de sus erau mai largi decât cele de jos, cerdacuri înalte în care şed bătrânii vorbind de ale lor, obloane deschise ale ferestrelor cu gratii prin care vezi oale cu flori galbene ca de aur, acesta era târgul Ieşilor." (Mihai Eminescu)

13. „Maestrul Ruben era un bătrân de o antică frumuseţe. O frunte înaltă, pleşuvă, încreţită de gânduri, ochi suri, boltiţi adânc sub capul cel înţelept, barba lungă care curgea de sub adâncii umeri ai obrazului îi da arătarea unui înţelept din vechime."
(Mihai Eminescu)

14. „Casa era un acoperământ ţuguiat, pereţii erau de piatră mică ca aceea cu care se pietruiesc fântânile şi orice tencuială căzuse de pe ele, încât părea o bucată din ruina unei cetăţi. Obloanele erau mult mai largi decât ferestrele şi la un cerdac ţinut în aer de stâlpi de zid duceau nişte scări înalte, care ajungeau la jumătatea întregii înălţimi a casei."
(Mihai Eminescu)

15. „Apoi luându-şi ziua bună de la călătoarea încredinţată lui, iute se întoarnă înapoi, zburând neîncetat de frică să nu-i mai rupă cineva şi celălalt picior, iar nemernica drumeaţă, lăcrimând, îl petrecea cu ochii în zbor, mergând spre fântâna ce-i arătase el." (Ion Creangă)

16. „Hârca aceasta de babă era scroafa cu purceii din bulhacul despre care v-am spus că dăduse moşneagul, crescătorul lui Făt-Frumos. Ea, prin drăcăriile ei, prefăcuse atunci pe stăpânu-său, în purcelul cel ogârjit, răpciugos şi răpănos, cu chip să-l poată face mai pe urmă să ieie vreo fată de-a ei, din cele unsprezece ce avea şi care fugiseră după dânsa din bulhac." (Ion Creangă)

17. „Dar neaflând care-i vinovatul şi nebizuindu-se în putere a se bate cu toţi, se puse la făcut metanii şi a ne blestema, de-i curgea foc din gură... Peste câteva zile am mai tăiet gustul de popie unuia, care venise în gazdă la noi şi se duse şi el cu tălpile beşicate pe urma lui Oşlobanu." (Ion Creangă)

18. „...Dar poziţia fetei, neclintirea astea de minute şi sferturi de ceas nu contribuia cu nimic să-mi alunge gândul că mă muia în fericire. Când îndrăznii să ridic din nou privirile spre donna Alba, cu sfiiciunea acea înfricoşată care urmează păcatului, o găsii preocupată să trimeată sau să răspundă la saluturi în diferite puncte ale sălii."
(Gib Mihăescu)

19. „Mîna pe care obişnuia s-o pună teatral pe inimă nu se ridica decât să pipăie prin stofă hârtia, care-l asigura că puterea lui nu scădea cu nimic. Cu siguranţă că-şi pusese rezerva la păstrare, chiar în momentele acelea de zbucium al putredei lui conştiinţe, cu care izbutise să mă amăgească şi pe mine." (Gib Mihăescu)

20. „Cam prin martie am aflat de la Ladima, pe care l-am întâlnit venind într-o după amiază de la «Arta Decorativă», de oarecare dificultăţi cu care lupta doamna T. şi care se puteau sfârşi aproape dezastruos pentru ea. După divorţ, din pricina prăbuşirilor valutare care reduceau toată averea părintească la Casa din Câmpulung şi la câteva petece de livadă, doamna T. a trecut prin clipe foarte grele." (Camil Petrescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Atributul determină :

☐ a) pronume ;
☐ b) adjective ;
☐ c) adverbe.

2 Atributul substantival primeşte prepoziţie când substantivul este în :

☐ a) cazul nominativ ;
☐ b) cazul acuzativ ;
☐ c) cazul vocativ.

3 În cazul vocativ poate îndeplini funcţie sintactică :

☐ a) pronumele ;
☐ b) substantivul ;
☐ c) adjectivul.

4 Pronumele personal de persoana I care îndeplineşte funcţia sintactică de atribut pronominal nu poate sta în :

☐ a) cazul acuzativ ;
☐ b) cazul genitiv ;
☐ c) cazul nominativ.

5 În textul :

„Şi eu, când mă gândesc la casa părintească din Humuleşti... parcă-mi saltă şi acum inima de bucurie."

(Ion Creangă)

cuvântul *mi* îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement indirect exprimat prin pronume personal ;
☐ b) atribut pronominal exprimat prin pronume personal ;
☐ c) atribut pronominal exprimat prin pronume posesiv.

6 În textul :

„Mă duc, ziua miazamare, la Moş Vasile, fratele tatei cel mai mare să fur nişte cireşe." (Ion Creangă)

grupul de cuvinte *cel mai mare* trebuie analizat drept :

☐ a) atribut adjectival exprimat prin adjectiv aflat la superlativ relativ de superioritate ;
☐ b) atribut substantival exprimat prin substantiv provenit din adjectiv prin articularea acestuia ;
☐ c) două atribute adjectivale : unul, exprimat prin adjectivul pronominal demonstrativ *cel* şi celălalt exprimat prin adjectivul *mare* la comparativ de superioritate.

7 Atributul adjectival nu poate fi exprimat prin adjectiv pronominal provenit din :

☐ a) pronume posesiv ;
☐ b) pronume personal ;
☐ c) pronume relativ.

8 În textul :

„E dat *acestui* trist norod
Şi oul sterp ca de mâncare." (Ion Barbu)

cuvântul *acestui* este :

☐ a) atribut pronominal ;
☐ b) complement indirect ;
☐ c) atribut adjectival.

9 În textul :

„Înserase mai de-a bine ; Crengi uscate, peste mine,/ *bâzâind* la vântul strâmb,/ îmi ziceau răstit din drâmb."

verbul la gerunziu îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) atribut adjectival ;
☐ b) atribut verbal ;
☐ c) complement circumstanţial de mod.

10 În textul :

„Ea muşcă din păşune şi din tină/

Se-mplântă-adânc şi neînduplecat/ În câmpul până-atunci *transfigurat*/ de calda revărsare de lumină."
termenul subliniat îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) complement circumstanţial de mod ;
☐ b) atribut verbal ;
☐ c) atribut adjectival.

11 În textul :
„Dumneata m-ai învăţat să preţuiesc poezia domnului Bucuţă încă de pe vremea când publicam versuri."
substantivul propriu îndeplineşte funcţia sintactică de :

☐ a) atribut substantival în cazul acuzativ ;
☐ b) apoziţie neizolată ;
☐ c) atribut substantival în cazul genitiv împreună cu substantivul *domnului*.

12 În textul :
„...cu vechi suflet din răsărit, iubesc *Craii de Curtea-veche*, romanul domnului Mateiu Caragiale."
cuvintele *din răsărit* îndeplinesc funcţia sintactică de :

☐ a) complement circumstanţial de loc ;
☐ b) atribut substantival prepoziţional ;
☐ c) atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din participiu.

13 Termenii atributului multiplu, aflaţi în raport de coordonare copulativă :

☐ a) se despart totdeauna prin virgulă ;
☐ b) nu se despart prin virgulă ;
☐ c) uneori se despart prin virgulă.

14 Termenii atributului multiplu aflaţi în coordonare disjunctivă :

☐ a) se despart prin virgulă ;
☐ b) nu se despart prin virgulă ;
☐ c) se despart în anumite situaţii.

15 Atributul adverbial :

☐ a) precedă termenul regent ;
☐ b) urmează termenul regent ;
☐ c) poate fi intercalat între predicat şi subiect, când acesta din urmă este exprimat printr-un substantiv, regent pentru adverb.

16 Subordonata atributivă poate avea ca termen regent :

☐ a) o locuţiune substantivală ;
☐ b) o interjecţie ;
☐ c) un adjectiv.

17 În textul :
Îl întâlnesc pe ăla de-ţi dădu scrisoarea.
elementul relaţional *de* introduce :

☐ a) o subordonată condiţională ;
☐ b) o subordonată cauzală ;
☐ c) o subordonată atributivă.

18 Subordonarea atributivei se realizează prin :

☐ a) joncţiune ;
☐ b) juxtapunere ;
☐ c) inerenţă.

19 Joncţiunea atributivei nu se poate realiza prin :

☐ a) conjuncţii coordonatoare ;
☐ b) pronume relative compuse ;
☐ c) adverbe relative.

20 În enunţul :
Nu am nici un fel de mijloc ca să pot pătrunde acolo.
conjuncţia *ca... să* introduce :

☐ a) o subordonată circumstanţială de scop ;
☐ b) o subordonată atributivă ;
☐ c) o completivă indirectă.

21 În textul :
După felul cum vorbea n-ai fi zis că e conştient de situaţia în care se află.
adverbul relativ *cum* introduce :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) o subordonată atributivă ;
☐ b) o subordonată circumstanţială de mod ;
☐ c) o subordonată circumstanţială de relaţie.

22 Subordonata atributivă din textul următor :

„Poate cu tine, care ai trecut pe la părintele Duhu, să mă pot desluşi."

(Ion Creangă)

s-a despărţit prin virgulă, pentru că :

☐ a) este o atributivă apoziţională ;
☐ b) este o atributivă explicativă ;
☐ c) este o atributivă determinativă.

23 Locul atributivei în frază este :

☐ a) după termenul regent ;
☐ b) înaintea termenului regent ;
☐ c) numai intercalată.

24 În textul :

„Dacă e însemnat Asachi, dacă merită recunoştinţa noastră şi a câtor generaţii se vor mai succeda, nu este pentru nuvele..."

conjuncţia *şi* marchează :

☐ a) raport de coordonare copulativă între două propoziţii ;
☐ b) raport de coordonare copulativă între un atribut şi subordonata corespunzătoare ;
☐ c) raport de subordonare între o propoziţie regentă şi subordonata ei.

Scanned with OKEN Scanner

COMPLEMENTUL DIRECT ŞI PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ

Definiţia complementului direct; întrebări • Termenul regent • Exprimarea complementului direct • Complementul direct reluat sau anticipat • Topică şi punctuaţie • Definiţia subordonatei completive directe • Termenul regent • Elemente relaţionale • Topică şi punctuaţie • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi complementul direct.
2. Exemplificaţi complementul direct reluat şi anticipat; motivaţi faptul.
3. Alcătuiţi propoziţii în care termenul regent pentru complementul direct să fie un verb tranzitiv la modul condiţional, timpul prezent.
4. Alcătuiţi două enunţuri în care termenul regent pentru complementul direct să fie un verb la modul gerunziu şi unul la modul supin.
5. Alcătuiţi două enunţuri în care termenul regent pentru complementul direct să fie un verb la modul infinitiv.
6. Exemplificaţi un complement direct având termen regent o locuţiune verbală tranzitivă.
7. Definiţi verbele tranzitive, stabilind astfel o relaţie între acestea şi complementul direct.
8. Precizaţi cazul şi întrebările complementului direct.
9. Exemplificaţi, prin două propoziţii, complementul direct exprimat printr-un substantiv comun şi unul propriu.
10. Exemplificaţi, prin două propoziţii, complementul direct exprimat prin substantive provenite din adverbe şi din adjective (prin articulare).
11. Exemplificaţi complementul direct exprimat printr-o locuţiune substantivală.
12. Exemplificaţi complementul direct exprimat prin formele neaccentuate ale pronumelui de persoana I şi a II-a, la singular şi la plural.
13. Alcătuiţi propoziţii în care complementul direct exprimat prin pronume de persoana a III-a, la singular şi la plural, să fie legate prin cratimă – la dreapta şi la stânga – de alte părţi de vorbire.
14. Alcătuiţi propoziţii în care complementul direct să fie exprimat prin formele neaccentuate ale pronumelui de persoana a II-a, la singular şi la plural, legate la dreapta de verbul aflat la perfect compus şi la prezentul condiţional.
15. Exemplificaţi complementul direct exprimat prin pronume demonstrativ de apropiere, formă compusă, la singular şi la plural.

Scanned with OKEN Scanner

16. Alcătuiţi două propoziţii în care complementul direct să fie exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, formă simplă, la masculin şi la feminin, numărul singular.
17. Exemplificaţi complementul direct prin formele pronumelui posesiv care denumesc un posesor şi mai multe obiecte posedate, la masculin şi feminin.
18. Alcătuiţi două enunţuri în care complementul direct să fie exprimat prin numeral cardinal şi numeral colectiv.
19. Exemplificaţi complementul direct exprimat printr-un pronume relativ simplu şi unul compus.
20. Exemplificaţi funcţia sintactică de complement direct a pronumelui interogativ.
21. Alcătuiţi propoziţii prin care să exemplificaţi complementul direct exprimat prin verb la modul gerunziu şi la modul supin.
22. Alcătuiţi propoziţii prin care să exemplificaţi complementul direct exprimat prin verb la infinitiv (cu prepoziţia caracteristică şi fără prepoziţie).
23. Identificaţi complementele directe din textul:

    Dacă singur nu-ţi păstrezi rangul şi laşi pe altul să-ţi treacă înainte, apoi lucrul acesta se află şi nimeni nu mai are încredere în tine.
24. Analizaţi complementele directe din textul:

    E imoral să-l las să se înece pe unul pe care l-am scăpat o dată de la înec.
25. Precizaţi prepoziţiile cu care se formează complementul direct şi exemplificaţi-le.
26. Precizaţi în ce situaţii complementul direct se construieşte cu prepoziţii şi când se construieşte fără prepoziţii.
27. Transformaţi complementele directe din textul de mai jos în propoziţiile subordonate corespunzătoare:

    Pot spune că nimic nu-i mai preţios ca sănătatea, zicea el, şi simţea intrând în el soare şi bucurie.
28. Definiţi subordonata completivă directă.
29. Exemplificaţi completiva directă având termen regent un verb tranzitiv la modul conjunctiv şi unul la modul infinitiv.
30. Exemplificaţi completiva directă având termen regent o locuţiune verbală şi o interjecţie.
31. Alcătuiţi fraze în care completiva directă să fie introdusă prin pronumele relativ *cine*, fără prepoziţie, apoi prin acelaşi pronume însoţit de prepoziţiile *la, cu, de, pentru*.
32. Alcătuiţi două fraze în care completiva directă să fie introdusă printr-un adjectiv pronominal relativ, precedat de prepoziţie şi apoi fără prepoziţie.
33. Exemplificaţi completiva directă introdusă prin conjuncţii universale simple.
34. Exemplificaţi completiva directă introdusă prin conjuncţii subordonatoare compuse.
35. Alcătuiţi trei fraze în care subordonata completivă directă să fie introdusă prin adverbe relative pronominale.

Scanned with OKEN Scanner

36. Contrageţi completivele directe apărute în frazele alcătuite conform cerinţelor formulate mai sus.

37. Alcătuiţi o frază în care completiva directă să preceadă propoziţia regentă.

38. Exemplificaţi o subordonată completivă directă anticipată de un pronume personal.

39. Exemplificaţi o subordonată completivă directă reluată printr-un pronume demonstrativ.

40. Precizaţi punctuaţia completivei directe.

41. Actualizaţi următoarele modele structurale:

a) Pr ——— Pr
SB CD CD

b) Pr ——— Pr ——— Pr
CD şi CD AT PR
CD CD

42. Precizaţi şi explicaţi deosebirea – din punctul de vedere al expresivităţii – dintre formele subliniate din enunţurile care urmează:

a) A găsit-*o* flămândă şi înfrigurată şi a adus-*o* acasă.
Na-ţi-*o* frântă că ţi-am dres-*o*.

b) Mi-a dat cărţile pe care *le* are în bibliotecă.
Le are cu matematica.

43. Precizaţi figura de stil realizată prin complementele directe:

„Facem noi ce facem şi sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală, mai un vătrai cu belciug, mai beşica cea de porc a mea." (I. Creangă)

44. Identificaţi figura de stil constituită de complementul direct din versurile:

„Te-ai împăcat sau suferi de vremea ce-a crescut?
La ce visezi când ziua pe lampa ta se curmă
Şi cade-n geam zăpada la ceasul cunoscut.
Tu, care-ai stat bătaia s-asculţi, pe cea din urmă!" (T. Arghezi)

45. Numiţi procedeul artistic care, în plan gramatical, corespunde complementului direct:

„Secunda-ntrece veacul şi timpul se-ncovoaie..." (T. Arghezi)

46. Pentru a se evita monotonia exprimării în cazul subordonării completivelor directe prin conectivele *că* şi *să* scriitorii apelează la altele, mai puţin obişnuite; precizaţi scopul folosirii lor în textele de mai jos, care aparţin stilului beletristic:

a) „A pus caii la brişcă şi a plecat repede la târg să întrebe pe avocat *cu ce* forme intră cineva în stăpânirea averii." (I.L. Caragiale)

b) „Nu pot pricepe, domniţă, *cum* o făptură minunat de frumoasă cum eşti să fie aşa de amărâtă."

c) L-au întrebat *dincotro* vine şi *încotro* se duce şi *dacă* are părinţi şi rude.

d) „Iusuf îl întrebă când trebuie să se întoarcă la Kavala, căci nu mai voia să meargă la Sumen."

e) *Pe cine* m-o supăra cu atâtica măcar, îl plesnesc şi-l trimit numaidecât la agie să-şi ia merticul." (I.L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Aglae începu să fie preocupată de sănătatea ei, găsi că are reumatisme şi manifestări artritice şi află că un tratament cu iod, acum când e cald, ar fi fost foarte nimerit, mai ales injectabil." (G. Călinescu)
2. „Pe cea mai delicioasă fată îţi dau voie s-o iubeşti, s-o slăveşti, dar, dacă vrei să-ţi rămână neştearsă în amintire, fugi de ea." (G. Călinescu)
3. „Se hotărâse chiar să spună preotului că e nedrept cu Ion, dar nu găsise momentul potrivit şi curajul trebuincios. Acum, faţă cu flăcăul, îşi vărsa toată nemulţumirea pe care ar fi vrut s-o trântească lui Belciug." (Liviu Rebreanu)
4. „Ştia bine că George nu încetează de-a merge pe la Vasile Baciu ; deseori a trebuit să aştepte până ce-l vedea plecând şi apoi se culca Baciu şi stingea lumina... Sufletul Anei se scălda într-o bucurie nemărginită ; vedea numai că acum vine mereu şi-l aştepta. De cum se însera o cuprindea nerăbdarea şi, gătind cina sau aşezând prin casă, inima ei îl simţea întruna pe-afară." (Liviu Rebreanu)
5. „În fiecare zi Lina credea că Rim va zice sau va face ceva şi în fiecare seară sta prostită de impasibilitatea lui. Sfârşi prin a crede că Rim nu a înţeles destul de bine. Ce n-a înţeles n-ar fi putut spune. Dar numai aşa se putea explica." (H.P. Bengescu)
6. „După multe ocoluri o rugase a-i permite să iasă cu şoferul pentru a învăţa să conducă ; avea o patimă pentru volan şi la nevoie putea fi de ajutor ; firește, lucrul nu se putea pune în practică decât atunci când ieşea Aimée." (H.P. Bengescu)
7. „Boierul acela cică era cam zgârcit, dar, văzând că Ivan era om împărătesc, n-are ce să facă şi... vrând nevrând porunceşte unei slugi să deie lui Ivan ceva de mâncare şi apoi să-l culce în nişte case nelocuite, unde culca pe toţi musafirii care veneau, aşa, nitam-nisam." (Ion Creangă)
8. „Le spuse apoi boierul despre originea românilor, cum şi de cine au fost ei aduşi pe aceste locuri, despre suferinţele lor şi cum au ajuns a fi dezbinaţi şi împrăştiaţi prin alte ţări." (Ion Creangă)
9. „Spunea tata că i-au spus şi lui bătrânii, care auziseră din gura lui moş Nechifor, că pe vremea aceea era bine să fii harabagiu în Târgul-Neamţului, că te-apucau pe-amânele." (Ion Creangă)
10. „Am luat puştile lor încărcate şi alergând prin camerele largi şi luminate ale castelului am zdrobit ceea ce ne ieşea în cale. Smulsei uşa cea mare şi intrai într-un salon mare c-o uşă ce da în balcon. Văzui cum se repede dintr-un colţ spre noi un om înalt, cu doi ochi înfricoşaţi." (M. Eminescu)
11. „Închipuieşte-ţi că toţi oamenii ar vrea să asculte, cum asculta şi Beethoven, natura vocii omeneşti. Dar acela scria muzică pentru voci cum crede el c-ar trebui să fie şi te trezeşti faţă cu o operă care ţi se pare că fuge dinaintea ochilor." (M. Eminescu)
12. „Acolo, a chemat îndată un samsar şi i-a spus să-i găsească fără zăbavă o pereche de case frumoase, cu încăperi multe pentru stăpâni, musafiri şi slugi, cu grădină şi fântână-n curte, cu toate câte trebuiesc pentru aşezarea cuviincioasă a unui negustor chiabur." (I.L. Caragiale)
13. „Nu-ţi mai spun cum am scăpat, câte şi mai câte am pătimit, prin atâtea depărtări, pe mări şi pân ţări am învăţat şi ştiu să vorbesc destule limbi străine, m-am chivernisit cumsecade, ajungând să am o stare destul de bună." (I.L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

14. „Iubite frate Abu Hasan, prea eşti aspru cu mine. Te rog nu-mi mai spune astfel de vorbe care mă mâhnesc. Fă-mi mai bine hatârul şi-mi povesteşte ca la un adevărat frate ce ţi s-a întâmplat, ca să-ndreptez răul ce zici că ţi l-am făcut, şi să-ţi cer iertare că, de ţi-oi fi făcut vreun rău, n-a fost cu voia mea." (I.L. Caragiale)

15. „Aşteptam cu nerăbdare ca să se ridice cortina pentru a mă încredinţa dacă rotundele şi întunecatele oglinjoare fosforice emanau cu adevărat spre mine radiaţiile lor şi dacă reflectau ceea ce ţâşnea exclusiv din sufletul meu. În fierberea nerăbdătoarei aşteptări mă găsi Raoul, pe care-l despărţiseră de mine câteva capete care ne împiedicară să ne vedem." (Gib Mihăescu)

16. „Ezitările mele nu mai putură să reziste în faţa competenţei lui în materie, aşa că trebui să convin că iubita asta nu poate să fie una şi aceeaşi persoană cu prietena mea din mansarda madam Matildei. Mă invită la el cu braţele deschise, şoptindu-mi că nu va vesti pe amica lui, căreia doreşte să-i facă o surpriză." (Gib Mihăescu)

17. „Firişorul crescu şi deveni şuvoi, apoi începu să curgă în oala imensă. Între jgheab şi fundul oalei se revărsă în cer o jerbă de scântei, care inundă şi dilată pereţii halei, în timp ce Mateescu îşi retrase braţul, ferindu-se." (Marin Preda)

18. „El însă nu plecă şi reveni hotărât asupra concediului simţind că i se întâmplă ceva decisiv. Femeia aceasta, în ciuda intimităţii ei, se ferea de el, iar el nici măcar nu mai putea să doarmă gândindu-se la ea. Neştiind ce să facă se duse ca un orb spre clădirea administraţiei şi urcă spre birourile în care se afla Serviciul financiar." (Marin Preda)

19. „Nu puteau să facă nimic, pentru că îi atrăgea tocmai ceea ce voiau să păstreze, fiindcă nu se cunoşteau şi nu aveau din ce trăi în orele lungi pe care le petreceau împreună. El nu ştia să povestească nimic şi nu ştia nici să asculte, iar ea era preocupată cum să facă să amâne pentru zilele următoare bâlbâielile cu care el o întâmpina la ieşirea din uzină." (Marin Preda)

20. „Năvălise peste noi războiul cu foamete şi sânge şi moarte. Încercam acum să mă duc. Nu ştiam până unde voi ajunge, nici dacă voi apuca să mă întorc să povestesc ce-am văzut. Poate că prin ochii mei voiau să vadă lumea părinţii, moşii şi strămoşii."
(Zaharia Stancu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip B

1 Complementul direct poate avea ca termen regent un adverb?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

2 Complementul direct poate avea ca termen regent un verb predicativ la mod nepredicativ?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

3 Complementul direct poate avea ca termen regent verbul copulativ *a părea*?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

4 Complementul direct răspunde la întrebarea *pe ce*?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

5 Părţile de vorbire care au flexiune nominală şi îndeplinesc funcţia sintactică de complement direct stau *numai* în cazul acuzativ?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

6 Complementul direct poate fi exprimat prin numeral distributiv?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

7 Complementul direct poate fi exprimat prin numeral adverbial?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

8 Complementul direct poate fi exprimat prin adverb?

☐ a) nu;
☐ b) da.

---

9 Complementul direct este exprimat întotdeauna prin pronume precedat de prepoziţie?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

10 Complementul direct exprimat prin pronume personal poate fi reluat printr-un substantiv cu aceeaşi funcţie sintactică?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

11 Complementul direct exprimat prin pronume personal poate fi anticipat de un substantiv cu aceeaşi funcţie sintactică?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

12 Complementul direct exprimat prin substantive ce denumesc funcţii şi titluri primeşte prepoziţie?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

13 Mai multe complemente directe pot fi în raport de coordonare conclusivă?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

14 Un termen regent poate primi trei complemente directe exprimate prin părţi de vorbire diferite?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

15 Într-o propoziţie pot exista trei complemente directe cu termeni regenţi diferiţi?

☐ a) da;
☐ b) nu.

Scanned with OKEN Scanner

16 După interjecţia predicativă *iată* urmează complement direct?

☐ a) da;
☐ b) nu.

17 Complementul direct poate fi exprimat prin interjecţie?

☐ a) da;
☐ b) nu.

18 Complementul direct care precedă termenul regent se desparte prin virgulă de acesta?

☐ a) da;
☐ b) nu.

19 Subordonata completivă directă poate avea ca termen regent un verb predicativ la mod nepredicativ?

☐ a) da;
☐ b) nu.

20 Subordonata completivă directă poate avea ca termen regent un verb reflexiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.

21 Subordonata completivă directă poate avea ca termen regent o interjecţie?

☐ a) da;
☐ b) nu.

22 Subordonata subliniată din textul:

„Cât de cufundat eram în contemplarea cadrelor nu treceam cu vederea nici pe oaspeţi, interesanţi uneori, aşa că printre ei băgam de seamă *că se afla nelipsit un tânăr...*"

(Mateiu Caragiale)

este completivă directă?

☐ a) da;
☐ b) nu.

23 Subordonata completivă directă poate fi introdusă în frază prin pronumele relativ *cât*?

☐ a) da;
☐ b) nu.

24 Subordonata completivă directă poate fi introdusă în frază prin adjectivul pronominal relativ *ce*?

☐ a) da;
☐ b) nu.

25 Subordonata completivă directă poate fi introdusă în frază prin conjuncţia subordonatoare *dacă*?

☐ a) da;
☐ b) nu.

26 Subordonata completivă directă poate fi introdusă în frază prin conjuncţia subordonatoare *deşi*?

☐ a) da;
☐ b) nu.

27 Subordonata completivă directă poate fi introdusă în frază prin conjuncţia compusă *ca... să*?

☐ a) da;
☐ b) nu.

28 În textul:

„Am ţinut să salut zorile poeziei lui Philippide mai înainte de a slăvi amiaza."

(Ion Barbu)

subordonata este completivă directă?

☐ a) da;
☐ b) nu.

29 Subordonata completivă directă poate fi introdusă în frază prin adjectivul pronominal relativ *ce* precedat de prepoziţie?

☐ a) da;
☐ b) nu.

30 O subordonată completivă directă poate fi contrasă într-un complement direct exprimat prin verb la modul gerunziu?

☐ a) da;
☐ b) nu.

Scanned with OKEN Scanner

31 O subordonată completivă directă poate fi contrasă într-un complement direct exprimat prin substantiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.
(Dacă se poate, exemplificaţi.)

32 Un complement direct exprimat prin numeral poate fi transformat într-o subordonată completivă directă?

☐ a) da;
☐ b) nu.

33 Completiva directă poate fi reluată printr-un complement direct din regentă?

☐ a) da;
☐ b) nu.

34 Completiva directă poate fi anticipată printr-un complement direct exprimat prin pronume demonstrativ?

☐ a) da;
☐ b) nu.
(Dacă se poate, exemplificaţi.)

35 Completiva directă care precedă propoziţia regentă se desparte prin virgulă de aceasta?

☐ a) da;
☐ b) nu.

36 Subordonata completivă directă poate fi în relaţie de coordonare cu un complement direct din propoziţia regentă?

☐ a) da;
☐ b) nu.

Scanned with OKEN Scanner

COMPLEMENTUL INDIRECT ŞI PROPOZIŢIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ

Definiţia complementului indirect; întrebări • Termenul regent • Exprimarea complementului indirect • Topică şi punctuaţie • Definiţia subordonatei completive indirecte • Termenul regent • Elemente relaţionale • Topică şi punctuaţie • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi complementul indirect.
2. Precizaţi cazurile în care pot sta numele ce îndeplinesc funcţia sintactică de complement indirect.
3. Enumeraţi întrebările folosite pentru determinarea complementului indirect.
4. Exemplificaţi prin două propoziţii complementul indirect exprimat prin substantiv în cazul dativ (cu substantiv compus şi unul propriu).
5. Exemplificaţi complementul indirect exprimat prin substantiv în cazul genitiv şi în cazul acuzativ.
6. Alcătuiţi trei propoziţii în care complementul indirect să fie exprimat prin pronume personal în cazul acuzativ, genitiv şi dativ.
7. Alcătuiţi două propoziţii în care complementul indirect să fie anticipat şi reluat.
8. Alcătuiţi propoziţii în care complementul indirect să fie exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, cu forme compuse, la singular şi la plural.
9. Exemplificaţi complementul indirect exprimat prin pronumele posesiv de persoana I, un posesor, mai multe obiecte posedate, pentru cazurile dativ şi acuzativ.
10. Exemplificaţi complementul indirect exprimat prin pronume nehotărât compus cu particula *ori*, la cazul dativ.
11. Alcătuiţi fraze prin care să exemplificaţi funcţia sintactică de complement indirect pentru pronumele relative *cine* şi *care*, la cazul acuzativ.
12. Evidenţiaţi două situaţii când pronumele relativ poate să îndeplinească funcţia sintactică de complement indirect în dativ într-o propoziţie şi altă funcţie sintactică în altă propoziţie.
13. Exemplificaţi un complement indirect, având termen regent un verb intranzitiv aflat la modul conjunctiv, timpul prezent.
14. Exemplificaţi două complemente indirecte, având termen regent o locuţiune verbală şi un verb de conjugarea a III-a, la modul imperativ.

Scanned with OKEN Scanner

15. Exemplificaţi complementul indirect cu termen regent o interjecţie.

16. Alcătuiţi două propoziţii în care complementele indirecte să aibă drept termen regent un adverb şi un adjectiv.

17. Alcătuiţi două propoziţii în care complementele indirecte să fie exprimate prin numerale în cazurile dativ şi acuzativ.

18. Alcătuiţi două propoziţii în care complementele indirecte să fie exprimate prin numeral ordinal şi colectiv.

19. Identificaţi complementele indirecte din textul de mai jos :

Întotdeauna am mers la spectacol cu prietenii mei, discutând cu aceştia despre calitatea jocului actorilor şi despre concepţia regizorală.

20. Precizaţi şi exemplificaţi deosebirea dintre complementul indirect şi complementul sociativ şi instrumental.

21. Exemplificaţi două complemente indirecte având ca termen regent o locuţiune verbală la diateza activă şi alta la diateza reflexivă.

22. Exemplificaţi complementul indirect având ca termen regent un verb reflexiv şi două locuţiuni verbale impersonale.

23. Alcătuiţi două propoziţii în care complementul indirect să aibă ca termen regent un verb reflexiv în cazul dativ şi unul în cazul acuzativ.

24. Alcătuiţi propoziţii în care complementul indirect să fie exprimat prin verbe de conjugarea I, la modul gerunziu.

25. Exemplificaţi complementul indirect exprimat prin verb la modul supin.

26. Analizaţi complementele indirecte din textul :

Că la obârşie am fi barbari, cum s-a străduit a mă convinge, când i-am fost oaspete, capul ramurei siciliene, se poate... ; mi-ar plăcea să cobor din acel Thanus, căruia un glas tainic i-a poruncit să meargă...

27. Exemplificaţi complementul indirect exprimat prin verb la modul infinitiv, având ca termen regent un verb la perfect compus şi altul la prezent condiţional.

28. Alcătuiţi următorul model structural :

$$\frac{\text{complement indirect}}{\text{pronume}} + \frac{\text{predicat verbal}}{\text{verb predicativ}} + \frac{\text{complement indirect}}{\text{substantiv}} + \frac{\text{complement direct}}{\text{substantiv}} + \frac{\text{atribut}}{\text{adjectiv}}$$

29. Precizaţi topica şi punctuaţia complementului indirect.

30. Definiţi subordonata completivă indirectă.

31. Precizaţi care sunt întrebările şi simbolul subordonatei.

32. Dezvoltaţi un complement indirect dintr-o propoziţie alcătuită de voi într-o subordonată completivă indirectă.

33. Alcătuiţi o frază formată din patru propoziţii, dintre care două să fie completive indirecte ; contrageţi una dintre ele în partea de propoziţie corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

34. Alcătuiţi o frază în care subordonata completivă indirectă să fie cerută de un verb reflexiv la diateza activă, indicativ, prezent.

35. Alcătuiţi o frază din cinci propoziţii, din care două să fie completive indirecte, una având termen regent un adverb, iar cealaltă un adjectiv.

36. Disociaţi – prin exemple – subordonata completivă indirectă de subordonata completivă de agent.

37. Exemplificaţi o completivă indirectă şi o subordonată completivă sociativă; precizaţi deosebirea.

38. Alcătuiţi o frază în care subordonata completivă indirectă să fie introdusă prin pronume relativ compus.

39. Alcătuiţi o frază în care subordonata completivă indirectă să fie introdusă prin adjectiv pronominal relativ.

40. Exemplificaţi subordonata completivă indirectă introdusă prin adverbul relativ pronominal *când*.

41. Alcătuiţi un text în care completiva indirectă să fie introdusă prin conjuncţii subordonatoare simple.

42. Evidenţiaţi – printr-o frază – subordonata completivă indirectă având ca element relaţional conjuncţia *ca... să*.

43. Exemplificaţi funcţia sintactică de complement indirect, la nivelul frazei, a propoziţiei: *că vei pleca*.

44. Precizaţi topica subordonatei completive indirecte.

45. Exemplificaţi subordonata completivă indirectă care să preceadă propoziţia regentă.

46. Exemplificaţi punctuaţia completivei indirecte antepuse.

47. Exemplificaţi completiva indirectă reluată şi anticipată printr-un complement indirect exprimat prin pronume personal în cazul dativ.

48. Actualizaţi modelul structural:

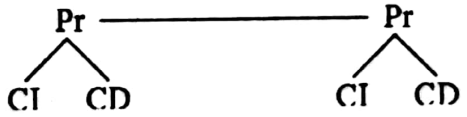

49. Observaţi conectivele prezente în cele trei texte literare pentru introducerea completivei indirecte şi precizaţi deosebirea dintre acestea şi cele apărute frecvent în textele ştiinţifice (de la punctul b):

a) S-a îndurat de el de s-a dus să-i aducă buruienile vindecătoare.
Nu-şi aducea aminte cu ce s-a îmbrăcat în noaptea aceea, dar putea spune că apariţia ei a fost fascinantă...
Trebuie să ne gândim şi noi cum şi ce să facem pentru a-l îmbuna.

b) Nu suntem siguri dacă e vorba aici de o reacţie în şir declanşată fără voie..." ;
Ne gândim să încercăm o nouă experienţă care să utilizeze datele obţinute prin stimularea artificială a agenţilor patogeni.

Scanned with OKEN Scanner

50. Precizați valoarea expresivă datorată termenului regent atipic pentru complementul indirect:

a) „Și somnul, vameș vieții,
Nu vrea să-mi ieie vamă." (M. Eminescu)

b) „Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet..." (M. Eminescu)

51. În textul:

„Și odată mi ț-o înșfacă ei, unul de-o mână și altul de cealaltă, și hai, hai! hai, hai!" (I. Creangă)

formele pronumelui personal în cazul dativ nu sunt complemente indirecte deși au forma corespunzătoare; motivați prezența acestora și valoarea lor stilistică.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Deşi o socotea venită acolo pentru el, Marcian, nedumerit, credea că Elena nu vrea să-şi strice căsnicia ; nu provoca însă nici o explicaţie, temându-se să nu-i fie în defavoare şi se mulţumea cu ceea ce-i era îngăduit." (H.P. Bengescu)
2. „Era micul semn, gravat acolo cu bisturiul conştiinţei, un semn de care o femeie s-ar fi putut agăţa cu obstinare, dacă doctorul Walter ar fi fost menit să cunoască sufletul unei femei. Acesta îşi amintea cu un fel de grijă că Leonora a lipsit indispusă... Acuzat de impoliteţe, se crezuse dator să-i dovedească contrariul şi, apucând-o de mâini cu un elan neobicinuit, o conduse lângă birou." (H.P. Bengescu)
3. „Mândru şi mulţumit ca orice învingător, Ion simţea totuşi un gol ciudat în suflet. Se gândea cum să-şi muncească moşia şi în aceeaşi vreme inima îi umbla parcă aiurea, cercetând. Se mira şi se mânia văzând că oamenii şi-au căutat de nevoile lor precum şi-a căutat şi el de ale lui, că lumea şi-a urmat mersul ei, parcă el nici n-ar fi fost."
(Liviu Rebreanu)
4. „Îşi aduse aminte cât de dragă i-a fost Florica odinioară şi nu pricepea de ce vrea dânsa să se mărite cu altul, când el e aici şi o iubeşte ca şi atunci? Îşi reamintea cum i-a spus, în noaptea nunţii, că tot ea i-e dragă, şi apoi, totuşi, nici nu s-a mai gândit pe urmă la ea, ca şi când ar fi înghiţit-o pământul. Păreri de rău îi rodeau inima."
(Liviu Rebreanu)
5. „Ion era împăcat şi nu-i păsa de condamnare. Se bucura chiar că a scăpat de-o grijă şi se va putea ţine numai de necazul lui cu Vasile Baciu. Fiindcă se fixase ziua înfăţişării lor la judecată, Ion începea să aibă visuri urâte : ba că s-a bătut cu socrul său şi a rămas dedesubt, ba că Grofşoru l-a părăsit şi a trecut de partea lui Vasile Baciu, ba că Ana a cerut despărţenia..." (Liviu Rebreanu)
6. „Ba zău, încă mă mir c-am avut răbdare să ţin casă cu baba până acum [...]. În privinţa asta, îi mai bună legea voastră de-o mie de ori ; da' nu ca la noi, să fii nevoit să trăieşti cu una beteagă până la sfârşitul vieţii." (Ion Creangă)
7. „Iaca, giupâneşică, ce raiu al lui Dumnezeu e aici ; să tot trăieşti, să nu mai mori ! Numai dumneavoastră nu sunteţi deprinşi cu ce-i frumos pe lume. Ia mai dă-te oleacă jos, ca să strângem nişte târşuri şi să facem toată noaptea foc, să fugă ţânţarii şi toate gângăniile pe lume." (Ion Creangă)
8. „...Se sileşte bietul creştin din răsputeri să-i facă să înţeleagă care sunt roadele binefăcătoare ale Unirii, aducându-le aminte că tot pentru unirea tuturor se roagă şi sfânta biserică." (Ion Creangă)
9. „Mărturisesc că eram înduioşat de prinţul Preda care se repezi asupră-mi, mă înfăşură cu braţele şi mă sărută sentimental şi îndesat pe frunte. Singur mi-a mărturisit că nu şi-a dat seama că i-a scăpat dimensiunile ideii pe care i-o destăinuisem." (Gib Mihăescu)
10. „Într-adevăr, avea mare dar fata aceasta, şi te mirai de ce nu se consacră definitiv artei, pentru care dovedea atâta chemare. Spre marea mea satisfacţie, Voicuţa se achită strălucit de cele două roluri ale ei, de amoraş şi de domnişoară micuţă de pensio... Dar descendenta domniţei Ralu, care făcuse să răsune la Bucureşti versurile lui Euripide, se străduia acum să dea nota cea mai justă vulgarităţii de suburbie." (Gib Mihăescu)
11. „Ca urmare a faptului că nu sunt în stare să aibă o opinie reală şi de discernământ, românii sunt poate şi neamul din lume cel mai sensibil la ridicolul exterior, ei nu-şi dau seama că au de pierdut, vorbesc mult, cu spor, dar fără fond." (Camil Petrescu)

Scanned with OKEN Scanner

12. „A doua zi, tata era mulţumit că în gazeta de seară într-adevăr n-a mai publicat nici unul din articolele promise şi nu-i mai era teamă că ziarul independent ce tocmai apăruse va mai publica ceva care să-i deranjeze." (Camil Petrescu)

13. „Când a intrat Abu Hasan, cu fetele cântând în urma lui, s-a uitat mult de jur-împrejur şi numai îndemnat de Mesrur, care i-a spus că se răcesc bucatele, s-a hotărât să se mişte din loc şi să meargă să se aşeze la masă. Încântat, după ce s-a uitat la fiecare din ele zâmbind: Drăguţelor de ce vă mai osteniţi să-mi faceţi vânt toate?"
(I.L. Caragiale)

14. „Preacinstite domnule, nu mă îndoiesc câtuşi de puţin că îmi arăţi atâta bunăvoinţă. Dar pot să te asigur că eu n-am nici păsuri, nici daraveri şi n-am să cer nimănui nimic. Sunt foarte mulţumit cu ce am şi prin urmare, foarte-ţi mulţumesc numai că ai poftit în casa mea şi mi-ai cinstit masa." (I.L. Caragiale)

15. „Ai dreptate, Abu Hasan – a răspuns de sus califul – şi gata sunt să te răsplătesc de tot ce ai păţit cum vei socoti tu de cuviinţă. De-acum înainte, eşti ca un frate pentru mine; cere-mi orice gândeşti că-ţi poate face plăcere şi al tău să fie!" (I.L. Caragiale)

16. „Când am citit, la un an după ce am ieşit de acolo, pasajul pe care ţi l-am relatat, mi-am dat seama că nu există ceva mai groaznic pentru umanitate, o crimă mai josnică la care se poate coborî o armată, decât asta, cu prizonierii îngheţaţi." (Marin Preda)

17. „Oamenii nu sunt prea atenţi la ce fac şi tu cam exagerezi, cel puţin în ceea ce o priveşte pe fată. Tu ştii mai bine, poate că nu te înşeli; dar ce s-a întâmplat de ţi-ai adus aminte de toată chestia asta?... Nu se aştepta să-l vadă aici şi ceva de pe chipul ei îi lărgi brusc privirea, ghicind că trebuie să fie atentă la ce face şi la ce spune."
(Marin Preda)

18. „Când văd bujori îmi aduc aminte că este primăvară târzie şi începe vara cu zile înalte, albastre. Am cules bujori şi cu braţele încărcate drumul până la oraş a părut mai scurt." (Zaharia Stancu)

19. „A venit seara, pe urmă noaptea şi ne-am culcat. Toţi ai casei au adormit, afară de mine. Am rămas cu ochii deschişi, privind întunericul şi m-am gândit la ce se gândeşte, de regulă, un copil. Dorinţa de a vedea oraşul, teama ca nu cumva zorile să mă găsească adormit m-au ţinut treaz." (Zaharia Stancu)

20. „Un băiat aşa cum i-ar fi plăcut ei nu se prea găsea şi se cam îndoia că o să găsească, fiindcă celor pe care îi întâlnea le lipsea ba una, ba alta. Ea însăşi gândise că un băiat trebuie cunoscut mai bine, că puteai să cunoşti mai mulţi până când îl întâlneai pe cel ce-ţi era sortit." (Marin Preda)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip B

1 Complementul indirect poate avea termen regent un verb tranzitiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

2 Complementul indirect poate avea termen regent un adverb?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

3 Complementul indirect poate avea termen regent un adjectiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

4 Părțile de vorbire prin care se exprimă complementul indirect pot sta în cazul genitiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

5 Partea de vorbire prin care se exprimă complementul indirect poate primi prepoziție când stă în cazul dativ?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

6 Complementul indirect poate fi exprimat prin locuțiune substantivală în cazul dativ?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

7 Complementul indirect poate fi exprimat prin pronume reflexiv în cazul dativ?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

8 Complementul indirect poate fi exprimat prin pronume relativ în cazul genitiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

9 Complementul indirect poate fi exprimat prin pronume de întărire?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

10 Complementul indirect poate fi exprimat prin numeral cardinal propriu-zis în cazul dativ?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

11 Complementul indirect poate fi exprimat prin verb la modul participiu?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

12 Complementul indirect poate fi exprimat prin verb la modul gerunziu?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

13 Complementul indirect poate fi exprimat prin adverb?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

14 Complementul indirect poate fi exprimat prin adjectiv?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

15 Locul complementului indirect este întotdeauna după termenul regent?

☐ a) da;
☐ b) nu.

---

16 Mai multe complemente indirecte pot fi în relație de coordonare copulativă dacă sunt exprimate prin părți de vorbire diferite?

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) da ;
☐ b) nu.

17 Două complemente indirecte pot fi în relație de coordonare disjunctivă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

18 Când precedă regenta, complementul indirect se desparte de termenul regent ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

19 Complementul indirect exprimat prin pronume posesiv în cazul dativ poate fi reluat printr-un alt pronume cu aceeași funcție sintactică ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

20 Subordonata completivă indirectă răspunde la întrebarea *pe ce* ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

21 Subordonata completivă indirectă poate avea ca termen regent o locuțiune verbală la mod nepredicativ ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

22 Subordonata completivă indirectă poate avea ca termen regent o interjecție ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

23 Subordonata completivă indirectă poate avea ca termen regent un adjectiv ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

24 Subordonata completivă indirectă poate fi introdusă în frază prin pronume relative fără prepoziție ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

25 În textul :

„Sunt o natură absolut plebeiană, un nibelung robit *să prefacă aurul împrumutat în coroane.*"

subordonata subliniată este completivă indirectă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

26 În textul :

„Și răi ghioci și toporași
Din gropi ieșeau să-l ocărască,
Sterp îl făceau și nărăvaș
Că nu voia să înflorească." (Ion Barbu)

subordonata subliniată este completivă indirectă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

27 În textul :

„Un trunchi cu prăpădite crăci vechi, ce stau gata *să pice.*"

subordonata subliniată este completivă indirectă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

28 Subordonata completivă indirectă are elemente relaționale specializate ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

29 Subordonata completivă indirectă poate fi introdusă prin adverbe pronominale fără prepoziție ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

30 Subordonata subliniată din textul :

„Dar mi-e rușine [...]
Că scoală satu'n capul meu..."
(George Coșbuc)

este completivă indirectă ?

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) da ;
☐ b) nu.

31 Subordonata completivă indirectă poate fi reluată printr-un complement indirect în propoziţia regentă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

32 Subordonata completivă indirectă poate fi anticipată de un complement indirect în propoziţia regentă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

33 Subordonata completivă indirectă are în regentă corelative ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

34 Locul subordonatei completive indirecte este întotdeauna după regentă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

35 Completiva indirectă poate fi contrasă într-un complement exprimat prin verb la modul infinitiv ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

36 Completiva indirectă cu termen regent un verb la modul gerunziu poate fi contrasă în complement indirect exprimat prin substantiv ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

37 Subordonata completivă indirectă se desparte întotdeauna prin virgulă când precedă regenta ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

38 O completivă indirectă poate fi în relaţii de coordonare cu un complement indirect aflat în propoziţia regentă ?

☐ a) da ;
☐ b) nu.

Precizare : în cazul alegerii răspunsului corespunzător lui *da*, acesta se motivează sau se exemplifică (după caz).

Scanned with OKEN Scanner

COMPLEMENTELE CIRCUMSTANŢIALE ŞI PROPOZIŢIILE SUBORDONATE CIRCUMSTANŢIALE

Definiţia complementelor circumstanţiale; întrebări • Termenul regent • Exprimarea complementelor circumstanţiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop • Topică şi punctuaţie • Definiţia propoziţiilor subordonate circumstanţiale (CL, CT, CM, CZ, CS, CV, CŢ, CNS) • Termenul regent • Elemente relaţionale • Adverbe corelative • Topică şi punctuaţie • Valori stilistice

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Pe lângă verbul *a plecat* construiţi toate complementele circumstanţiale învăţate.
2. Identificaţi complementele circumstanţiale din textele următoare şi precizaţi felul lor :
   a) „Vru să-l piarză cu orice chip şi, neîndrăznind a-l prigoni pe faţă, trimise ucigaşi spre a-l prinde şi a-l aduce la Bucureşti, sau a-l ucide prin taină." (N. Bălcescu)
   b) „Atunci mezinul se vâră iute în horn şi, sprijinit cu picioarele de prichiciu şi cu nasul de funingine, tace ca peştele şi tremură ca varga de frică." (I. Creangă)
   c) „...se ducea cu tată-său în munte, la făcut ferestrea, şi lucra toată săptămâna ca un bărbat pentru nimica toată..." (I. Creangă)
   d) „Ocoli casa, trecu prin faţa grajdurilor, îndreptându-se spre livadă. Deschise, săltând-o, poarta-naltă de nuiele împletite." (I. Teodoreanu)
3. Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi complementele circumstanţiale de loc care arată : locul unde se petrece acţiunea, punctul de plecare, direcţia, limita acţiunii, spaţiul străbătut.
4. Construiţi propoziţii în care să exemplificaţi părţile de vorbire prin care se exprimă CL.
5. Faceţi analiza gramaticală a complementelor circumstanţiale de loc din următoarele texte :
   a) „Într-un colţ al odăii, câteva merţe de fasole ; în altul, sămânţă de cânepă ; în al treilea, o movilă de mere domneşti şi pere de Rădăşeni, care trăiesc până pe după Paşti ; în al patrulea, mazere şi bob, despărţite prin o scândură lată, iar alături, nişte bostani turceşti ; într-o putină pere uscate şi dulci ca smochinele ; mai încolo, un teanc de chite de cânepă şi de in." (I. Creangă)
   b) „Afară coborâse întunerecul. Jur împrejur, de după dealurile negre, se înălţaseră nouri leneşi, iar din pădure o ceaţă lăptoasă îşi întinsese peste Făget pânzele prin care de-abia licăreau stelele în creştetul încă senin al cerului." (L. Rebreanu)
6. Exemplificaţi următoarele complemente exprimate prin substantive precedate de prepoziţia *pe* : CD, CI, CL.

Scanned with OKEN Scanner

7. Exprimaţi prin substantivul *pădure* precedat de prepoziţia *din* următoarele funcţii sintactice: AT, CL.

8. Transformaţi CL în propoziţia subordonată corespunzătoare:

   Pretutindeni se văd urme ale trecutului neamului românesc.

9. Exemplificaţi elementele de relaţie prin care se introduce propoziţia subordonată CL.

10. Introduceţi prin adverbul relativ *unde* următoarele propoziţii subordonate: SB, PR, AT, CD, CI, CL.

11. Identificaţi propoziţiile subordonate CL din textele următoare:

   a) „Oriîncotro te-i uita, vezi colori felurite ca un întins curcubeu şi tabloul cel mai încântător farmecă vederea." (N. Bălcescu)

   b) „Din izvoare şi din gârle
   Apa sună somnoroasă;
   Unde soarele pătrunde
   Printre ramuri a ei unde,
   Ea în valuri sperioase
   Se azvârle." (M. Eminescu)

   c) „Acolo unde-n Argeş se varsă Râul Doamnei
   Şi murmură pe ape copilăria mea,
   Ca Negru-vodă, care descălecând venea,
   Mi-am ctitorit viaţa pe dealurile toamnei." (I. Pillat)

12. Construiţi propoziţii în care CT să răspundă pe rând, la următoarele întrebări: *când ? / de când ? / până când ? / cât timp ?*

13. Exemplificaţi părţile de vorbire prin care se exprimă CT.

14. Faceţi analiza gramaticală a complementelor circumstanţiale de timp din textele următoare:

   a) „Spre seară, înainte de a se întoarce groparul din Făget, se auzi prin sat că cei trei împricinaţi au fost osândiţi la moarte de Curtea Marţială şi că chiar mâine vor fi spânzuraţi." (L. Rebreanu)

   b) „A doua zi Vidor veni acasă la amiazi, numai să dea de ştire că cei trei au fost spânzuraţi într-o branişte, la marginea şoselei, jumătate calea între Lunca şi Făget." (L. Rebreanu)

   c) „Noaptea s-au spălat nourii de pe cer iar la revărsarea zorilor de marţi s-au umplut văile Bârladului, între codri, ca de un abur de lapte..." (M. Sadoveanu)

15. Identificaţi CT şi propoziţiile subordonate CT din textele următoare:

   a) „Acum, când a ajuns flăcău voinic şi a deprins toate vicleşugurile sălbăticiunilor, a izbutit s-o prinză o dată în undiţă. Numai o clipă! Când, cu inima săltând nebuneşte, se arcui s-o tragă afară, lostriţa scăpă şi se duse cu nadă cu tot." (V. Voiculescu)

   b) „Iar când nu poţi
   Nici plânge şi nici râde,
   Când nu poţi mângâia
   Şi nici cânta
   Cu-al tău pământ,
   Cu cerul tău în faţă,
   Tu taci atuncea
   Tot în limba ta." (Gr. Vieru)

16. Construiţi fraze în care propoziţia subordonată CT să fie introdusă, pe rând, prin următoarele adverbe relative şi locuţiuni conjuncţionale: *când, oricând, cum, până să, după ce, de câte ori*.

Scanned with OKEN Scanner

17. Contrageţi propoziţiile subordonate CT din textele următoare:

a) „După ce căpătarăm lămuririle trebuincioase, plecarăm înainte." (C. Hogaş)

b) „Când furăm aproape de ea, îşi ridică spre noi, cu o lene aristocratică, privirile-i spălăcite şi verzi..." (C. Hogaş)

c) „Când ajunserăm în poiana Dumbrăvii, caii erau deshămaţi pe lângă trăsuri." (C. Hogaş)

18. Construiţi propoziţii în care CM să aibă, pe rând, ca termen regent un verb, un adjectiv, un adverb.

19. Exemplificaţi părţile de vorbire prin care se exprimă CM.

20. Daţi câte două exemple de CM propriu-zis şi de CM comparativ.

21. Analizaţi CM din textele următoare:

a) Şi eu eram vesel ca vremea cea bună şi sturlubatic şi copilăros ca vântul în tulburarea sa." (I. Creangă)

b) „Trestiile tresăriră şi ele frământându-se. Balta scăpără de bulbuci. Şi pânza de stropi ne învălui brusc, apoi rămase curgând asupra noastră." (M. Sadoveanu)

c) „Şi cârduri de raţe pluteau lin, navigând delicat în zona strălucită." (M. Sadoveanu)

d) „Ninge naiv." (I. Teodoreanu)

e) „O rază
ce vine goană din apus
şi-adună aripile şi se lasă tremurând
pe-o frunză." (L. Blaga)

f) „O, sufletul!
Să mi-l ascund mai bine-n piept
şi mai adânc
Să nu-l ajungă nici o rază
de lumină!" (L. Blaga)

22. Transformaţi CM în propoziţiile subordonate corespunzătoare:

a) Ne privea pe toţi, fără a spune ceva.

b) Au plecat conform înţelegerii cu părinţii.

c) Sportivul al doilea a alergat foarte repede.

23. Identificaţi CM şi propoziţiile subordonate CM din textul următor:

„Şi cum şerpuia poteca la deal, după cum îi venea la îndemână, faţă de îndoiturile largi ale pământului de sub dânsa, tot aşa şi Pisicuţa şerpuia la pas, suflând des şi opintindu-se din greu, când drumul suia mai pieptiş." (C. Hogaş)

24. Alcătuiţi o frază după următoarea schemă:

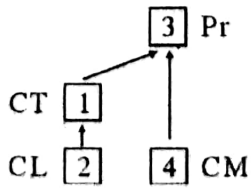

25. Exemplificaţi şase locuţiuni conjuncţionale prin care se pot introduce propoziţiile subordonate CM.

Scanned with OKEN Scanner

26. Construiţi propoziţii în care CZ să aibă ca termen regent verbele *plângea, se mira,* şi adjectivele *roşu, palid.*

27. Exemplificaţi CZ exprimate prin:

a) substantiv precedat de prepoziţie în cazul Ac;
b) pronume precedat de locuţiune prepoziţională în cazul G;
c) substantiv precedat de prepoziţie în cazul D;
d) adjectiv precedat de prepoziţie în cazul Ac;
e) verb la gerunziu;
f) construcţie gerunzială.

28. Transformaţi CZ din textul următor în propoziţia subordonată corespunzătoare:

„Dar turturica, fiind mai uşoară, ajunge mai înainte; şi pândind tocmai când era soarele în cruce de se odihneau munţii numai pentru o clipită, se repede ca prin foc şi ie trei smicele de măr dulce şi apă vie şi apă moartă, şi apoi, ca fulgerul se întoarce înapoi." (I. Creangă)

29. Introduceţi prin adverbul relativ *cum* următoarele propoziţii subordonate circumstanţiale: CM, CT, CZ.

30. Construiţi fraze în care propoziţiile subordonate CZ să fie introduse prin conjuncţii (2 exemple) şi prin locuţiuni conjuncţionale (4 exemple).

31. Contrageţi propoziţiile subordonate CZ din textele următoare:

a) „– Harap-Alb, pentru că eşti aşa de bun şi te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreu să-ţi fac şi eu un bine în viaţa mea..." (I. Creangă)

b) „Şi, fiindcă Pisicuţa, din iarba înaltă în care stătea înmormântată până la gât, sforăia deznădăjduit, mă dusei s-o dezleg din pripon şi s-o aduc între întărituri."
(C. Hogaş)

32. Exemplificaţi CS exprimate prin verb la supin, verb la infinitiv precedat de prepoziţie şi substantiv precedat de prepoziţie în cazul Ac.
Transformaţi, apoi, aceste complemente în propoziţiile subordonate corespunzătoare.

33. Analizaţi CS din textele următoare:

a) „Spre a merge la Almaş pe drumul mare, ar fi trebuit să suim dealul Balaurului, ce se râdică dincolo de Dărmăneşti." (C. Hogaş)

b) D-apoi vara, în zilele de sărbătoare, cu fetele pe câmpie, pe colnice şi mai ales prin luncile şi dumbrăvile cele pline de mândreţe, după cules răchiţică de făcut gălbenele [...] cine umbla?" (I. Creangă)

34. Exemplificaţi elementele de relaţie prin care se introduce propoziţia subordonată CS atunci când aceasta este negativă.

35. Precizaţi felul propoziţiilor introduse prin conjuncţia subordonatoare *să* din următoarele texte:

a) „Mai am un singur dor:
În liniştea serii
Să mă lăsaţi să mor
La marginea mării." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Mă sculai şi rugai pe baciul cel bătrân să ne găsească vrun loc mai potrivit pentru noapte. Baciul, însă, om cu socoteală, ne îndemna să rămânem în stână, trăgându-ne luarea-aminte asupra frigului de afară şi chiar asupra lupilor, ce rătăceau câteodată prin părţile locului." (C. Hogaş)

c) „Mă hotărâi să mă culc. Îmi aşezai bocceaua într-un colţ al şandramalei, îndesai pălăria pe cap, legându-i cu o batistă marginile peste urechi..." (C. Hogaş)

d) „– Aveam de gând să mă sui pe plută şi să plec la Piatra.
– Ei, şi ce te-ai oprit?" (C. Hogaş)

e) „Şi cum intră iar în pădure, simţi într-adevăr o cărare umblată. Se opri să se odihnească un minut şi să-şi mai şteargă năduşeala pe gât şi pe faţă." (L. Rebreanu)

f) „Negreşit, oamenii sunt şi buni şi răi, dar e necesar să se precizeze în ce împrejurări." (Camil Petrescu)

36. Precizaţi felul complementelor subliniate în următoarele propoziţii:

a) Îl cunosc *de mic*.

b) Era gârbovă *de bătrâneţe*.

c) Se pregătea *de sărbătoare*.

Transformaţi aceste complemente în propoziţiile subordonate corespunzătoare.

37. Alcătuiţi o frază după următoarea schemă:

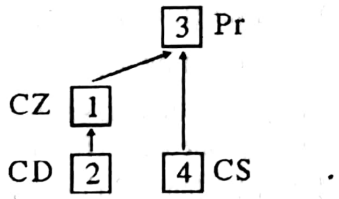

38. Exemplificaţi elementele de relaţie prin care se introduce propoziţia subordonată CŢ.

39. Identificaţi propoziţiile subordonate CŢ din textele următoare:

a) „Ai carte, ai parte." (*Proverbe şi zicători*)

b) „– Dacă poate să-l facă, facă-l, moşnege; şi atunci fata şi jumătate din împărăţia mea ale lui să fie. Iară de nu, atunci... poate-i fi auzit ce-au păţit alţii, mai de viţă decât dânsul?! Dacă te prinzi aşa, apoi mergi de-ţi adă feciorul încoace. Iară de nu, caută-ţi de drum şi nu umbla cu gărgăunii în cap." (I. Creangă)

c) „Dacă prin absurd nu se întâmplă nimic, şi dacă merg întins, aşa ca un cadavru ambulant, singur în picioare în tot largul câmpului, fără să mă opresc o clipă, orice s-ar întâmpla, sfertul de ceas trebuie să treacă." (C. Petrescu)

40. Exemplificaţi propoziţii subordonate CV introduse prin următoarele elemente de relaţie: conjuncţii (3 exemple), locuţiuni conjuncţionale (4 exemple), pronume şi adjective pronominale nehotărâte (2 exemple), adverbe relative (2 exemple).

41. Introduceţi prin conjuncţia subordonatoare *dacă* următoarele propoziţii: CŢ, CT, CV.

42. Identificaţi propoziţiile subordonate CV din următoarele texte:

a) „Deşi eram la jumătatea lui april, pădurea încă mărturisea suferinţa iernii."
(M. Sadoveanu)

Scanned with OKEN Scanner

b) Cu toate că duceam de câteva zile o viaţă idilică, şi ni s-ar fi cuvenit, prin urmare, să gustăm un minut de odihnă sub umbra stufoasă a vreunui fag, totuşi ne mulţumirăm, deocamdată, cu umbra rară şi îngustă a unui tânăr brad, care nu înlesnea răcoroasa-i ospitalitate decât capetelor noastre pârlite şi înfierbântate de arşiţa zilelor de cuptor." (C. Hogaş)

c) „Acolo, cu urechile plesnite, chiar dacă nu e adăpost de obuze, cel puţin nu putem fi văzuţi şi e neasemănat lucru această rupere din vederea morţii."

(Camil Petrescu)

d) Vii, nu vii, eu tot plec.

43. Daţi câte două exemple de propoziţii subordonate CNS care arată urmarea unei acţiuni sau a unei însuşiri exprimate în propoziţia regentă.

44. Precizaţi felul propoziţiilor introduse prin conjuncţia subordonatoare *de* din textele următoare:

a) „– Tu să şezi la grajd, nedezlipit, şi să îngrijeşti de calul meu ca de ochii din cap, că de-oi veni pe acolo şi n-oi găsi trebile făcute după plac, vai de pielea ta are să fie." (I. Creangă)

b) „– Harap Alb, pentru că eşti aşa de bun şi te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreu să-ţi fac şi eu un bine în viaţa mea..." (I. Creangă)

c) „Şi aşa fugeam de tare pe prund, de săreau pietrele, pe care le stârneam cu picioarele, cât mine de sus." (I. Creangă)

45. Identificaţi propoziţiile subordonate CNS din următoarele texte:

a) „Gerilă, văzând că toţi îi stau împotrivă, se mânie atunci şi unde nu trânteşte o brumă pe păreţi de trei palme de groasă, de au început a clănţăni şi ceilalţi de frig, de sărea cămeşa de pe dânşii." (I. Creangă)

b) „Eram atât de grăbiţi să poposim undeva la umbră, încât nici nu băgam în samă pe un întreg popor de broscoi cu ochi holbaţi şi verzi, care – ieşiţi pe jumătate din umedele şi glodoasele lor locuinţi – ne salutau orăcăind şi apoi dispăreau iute la apropierea noastră." (C. Hogaş)

c) „Tremur atât de tare, îmi clănţăne dinţii în aşa fel, că mi-e teamă să nu simtă cei de lângă mine." (Camil Petrescu)

46. Introduceţi prin conjuncţia subordonatoare *că* următoarele propoziţii: SB, PR, AT, CD, CI, CZ, CV, CNS.

47. Alcătuiţi o frază în care să fie toate felurile de propoziţii subordonate circumstanţiale învăţate.

48. Pe lângă propoziţia principală regentă *Citeşte* construiţi, pe rând, toate propoziţiile subordonate circumstanţiale învăţate.

49. Exemplificaţi adverbele corelative.

50. Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi punctuaţia propoziţiilor subordonate circumstanţiale învăţate.

51. Faceţi analiza sintactică a frazelor următoare:

a) „– Fătul meu, bun tovarăş ţi-ai ales; de te-a învăţat cineva, bine ţi-a priit, iară de ai făcut-o din capul tău, bun cap ai avut. Mergi de acum tot înainte, că tu eşti vrednic de împărat. Numai ţine minte sfatul ce-ţi dau: în călătoria ta ai să ai trebuinţă şi de răi şi de buni, dar să te fereşti de omul roş, iară mai ales de cel spân,

Scanned with OKEN Scanner

cât îi putea; să n-ai de-a face cu dânșii, căci sunt foarte șugubeți. Și la toată întâmplarea calul, tovarășul tău, te-a mai sfătui și el ce ai să faci, că de multe primejdii m-a scăpat și pe mine în tinerețele mele. Na-ți acum și pielea asta de urs, că ți-a prinde bine vreodată." (I. Creangă)

b) „– Nică, dragul mamei! vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăzul cela pe jos; și eu asemenea nu-mi văd capul de trebi. Tu mai lasă drumurile și stăi lângă mămuca, de-i fă ţevi și leagănă copilul; c-apoi și eu ți-oi lua de la Folticeni o pălăriuță cu tăsma ș-o curăluşă de cele cu chimeriu, știi colè ca pentru tine."
(I. Creangă)

c) „– ...Când începe a toca la biserică, Zahei al tău cel cuminte fuga și el afară și începe a toca în stative, de pârâie pereții casei și duduie ferestile. Iar stropșitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleștele și vătraiul, face o hodorogeală și un tărăboi, de-ți ie auzul; apoi își pun câte-o ţoală în spate și câte-un coif de hârtie în cap și cântă «aliluia și Doamne miluiește, popa prinde pește», de te scot din casă. Și asta în toate zilele de câte două-trei ori, de-ți vine câteodată să-i coseşti în bătaie, dac-ai sta să te potriveşti lor." (I. Creangă)

d) „Și când îmi aruncam ochii spre negurile munților din miazăzi și când închipuirea mea străbătea în taina lor adâncă și liniștită, mi se părea că ceva mă soarbe, că întreaga mea ființă se subție, ca suptă de o gură nevăzută, și că nu rămânea din ea decât ceva sec și neînsufleţit." (C. Hogaș)

e) „Îi lipăiau pașii pe uliță, parc-ar fi fost desculț, iar pintenii zăngăneau, regulat, subțire și dulce, ca niște clopoței de argint într-o depărtare nehotărâtă. Întâlni câteva siluete negre și două căruțe venind de pe front, la pas, cu răniții...
Își iuțea mersul fără să-și dea seama, ca și cum ar fi vrut să ajungă undeva la oră fixă." (L. Rebreanu)

f) „Eu privisem mai întâi pe geam, ca să văd dacă e înăuntru și să nu fiu deci surprins de prezența ei (așa făceam la orice restaurant și teatru), ca să nu-i dau pe față tulburarea mea, ci, dimpotrivă, să intru cu o figură de om fericit." (Camil Petrescu)

g) „În spate, artileria nemțească a devenit turbată și pare că a sporit numărul gurilor de foc, căci bate în pădurea care saltă trunchiuri întregi și aşchii, fumegând; iar unele obuze trec scurt peste deal, căci bat, se vede, și vâlceaua pe unde am venit noi." (Camil Petrescu)

h) „Dar nu aveam totuși curajul să trecem prin focul de baraj. Dacă artileria inamică ar fi bătând o zonă fixă, nevăzută de cei care conduc focul, calculată doar pe hârtie, parcă hotărârea ar fi mai ușoară. Ar fi ca un fel de loterie, la care chiar dacă nu ai decât o șansă infimă, trebuie să încerci." (Camil Petrescu)

i) „Nu-i vine să creadă parcă văzându-ne, și, deși trebuie să aibă febră, zâmbește."
(Camil Petrescu)

j) „Ancuța ieși în ușă, ca să-și primească banii de gazdă. Măcar că nu mai era tânără, era frumoasă femeie, plină și voinică. Îmi zâmbea viclean, clătinând din cap, căci toate le pricepea și toate le vedea. Era ca și Ancuța astălaltă care se uită acuma la mine și râde. Dar asta-i mai tânără și mai frumoasă." (M. Sadoveanu)

k) „– Îmi pare rău, scumpa mea scrumbie cugetătoare, că tocmai la jir te-ai supărat, deși sunt încredințat că, de-ai scurma în străvechea ta genealogie, ai găsi neapărat și vreun mistreț printre iluștrii tăi strămoși; mai mult încă, s-ar putea prea ușor..."
(C. Hogaș)

l) „De unde vezi Piteștii și Argeșul și țara
Zăvoaielor albastre când le îmbracă vara,

De unde prinzi lumina jucând pe Râul Doamnei
Prin luncile de aur sub cerurile toamnei,
Acolo unde casa-şi înalţă alb pridvorul,
Prietene, te-aşează să-ţi murmure izvorul,
Şi ca Florica toată în suflet să-ţi rămână,
Mai stai s-auzi trecutul cum cântă la fântână." (I. Pillat)

52. Comentaţi valoarea stilistică a complementelor circumstanţiale din textele următoare :

a) „Atunci mezinul se vâră iute în horn... tace ca peştele şi tremură de frică. Asemenea şi cel mijlociu, ţuşti ! iute sub chersin se ghemuieşte acolo cum poate, tace ca pământul şi-i tremură carnea pe dânsul de frică." (I. Creangă)

b) „Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet,
Sufletu-mi nemângâiet
Îndulcind cu dor de moarte." (M. Eminescu)

c) „Din stânga, din dreapta, din faţă
Din râpi şi pe-o sută de căi
Ies dungi purtătoare de ceaţă." (G. Coşbuc)

d) „Într-un avânt de nedescris, cumpănindu-se, legănându-se, ajungându-se pe drum, lăsându-se în urmă, privind cu fereştile lor sparte, prinzând în treacăt soarele pe spiţele lor, aprinzând lumini fugare pe lanţuri şi alămuri... aşa mergea convoiul acesta bizar." (D. Anghel)

e) „Salcâmii plini de floare
Se uită lung spre sat
Şi-n soare
Frunzişul legănat
Le-atârnă ca o barbă." (G. Topîrceanu)

f) „Fantastic joacă rândunici zglobii
În cerul plin de umbră şi
lumină." (D. Anghel)

g) „Printre lucruri când umblăm, pe-aproape sau departe,
cerul singur cu tăria lui albastră
ne urmează pretutindeni în viaţă şi în moarte.
Da, zenitul e mereu deasupra noastră ! " (L. Blaga)

53. Alcătuiţi două texte (în stil ştiinţific şi în stil artistic) în care să folosiţi diferite complemente circumstanţiale. Comentaţi folosirea acestor complemente, ţinând seama de trăsăturile celor două stiluri.

54. Exemplificaţi şi comentaţi valoarea stilistică a folosirii frecvente a propoziţiilor subordonate CT înaintea regentei, în opera lui I. Creangă.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru analiză

1. „Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizonu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni,
Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie...
Urlă câmpul și de tropot și de strigăt de bătaie." (M. Eminescu)

2. „Auzind aceste, lupul se duse la un fierar și puse să-i ascută limba și dinții pentru a-și subția glasul, ș-apoi întorcându-se începu iar:
Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți..." (I. Creangă)

3. „Craiul însă, vrând să-l ispitească, tace molcum, și pe înserate, se îmbracă pe ascuns într-o piele de urs, apoi încalecă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale și se bagă sub un pod." (I. Creangă)

4. „Însă în această noapte, credinciosul împăratului simțind ce s-a petrecut și făcându-i-se milă de nenorocita străină, ș-a pus în gând să descopere vicleșugul babei."
(I. Creangă)

5. „Sfânta Miercuri auzind aceasta, s-a arătat cu mare părere de rău, dar neavând nici o putere a dat drumeței un corn cu prescure și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană la drum." (I. Creangă)

6. „De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul." (G. Coșbuc)

7. „Mi-e bine-acum, și-așa socot
Că nu va trece luna
Și-oi fi scăpat de-aici de tot.
Dar vezi te rog de una:
Să nu mai faci cum ai făcut
S-aduni la tine satul,
De veselă că ți-ai văzut
Acasă iar băiatul!" (G. Coșbuc)

8. „După câteva ceasuri de un mers anevoios, ieșirăm în drumul mare al Pipirigului. La Dumesnicu ne oprirăm spre a ne odihni puțin la un han așezat pe șosea, la ieșirea din pădurile Săcului." (C. Hogaș)

9. „În luncile Siretului, într-un loc la marginea câmpiei, se arătaseră oameni pribegi, veniți de la miazănoapte, din depărtări necunoscute. Asta a fost în adânc trecut, în veacuri vechi și-n tinereța lumii." (M. Sadoveanu)

10. „Deasupra, în cerul fără nouri, plutiră un timp doi vulturi, scriind cercuri contrare, cu aripile lor deschise. Unul chemă strident din depărtările-i înalte; apoi se lăsară spre miazăzi și se mistuiră în albastru." (M. Sadoveanu)

11. „Apoi vin aicea, în bălți, fel de fel de paseri din toate împărățiile pământului. Primăvara, întâi și-ntâi, vin gâștele și gârlițile. Zice că gârlițile vin tocmai de la America." (M. Sadoveanu)

12. „Își ondula lin capul, plutind măreț, și glasul lui era moale și catifelat ca amurgul. Când simți barca și zări dușmanul, tresări cu putere sfărmând balta și bătu din aripi încovoiate, cu gâtul lung întins spre pământufurile trestiilor."
(M. Sadoveanu)

13. „Când deodată un erete,
Poliţai din naştere,
Peste baltă şi boschete
Vine-n recunoaştere." (G. Topîrceanu)

Scanned with OKEN Scanner

14. „Ceasul e pe-aproape, pe-aici
Trebuie să treacă
Poate cam pe la toacă...
Cam după amurgul cu mirodenii..." (T. Arghezi)

15. „În decembrie 1989, idealiștii ies în stradă, la Timișoara, strigă «vrem libertate», înfruntă gloanțele, sunt duși în beciuri, bătuți sălbatec." (O. Paler)

16. „Iar unde cădea,
Ce mi se făcea?
O fântână lină,
Cu apă puțină,
Cu apă sărată
Cu lacrimi udată!" (*Monastirea Argeșului*)

17. „Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică, și ia acuș te scarpin, dacă vrei, ba ș-un topor îți fac, dacă mă crezi, de-i zice «aman, puiule» când îi scăpa din mâna mea!" (I. Creangă)

18. „– Din partea mea, mâncarea-i numai o zăbavă; băuturica mai este ce este, zise Setilă; și aș ruga pe luminarea-sa că, dacă are de gând a ne ospăta, după cum s-a hotărât, apoi să ne îndesască mai mult cu udeala, pentru că acolo stă toată puterea și îndrăzneala." (I. Creangă)

19. „– Du-te în Pădurea Cerbului, cum îi ști tu, și măcar fă pe dracul în patru, sau orice-i face, dar numaidecât să-mi aduci pielea cerbului, cu cap cu tot, așa bătute cu pietre scumpe, cum se găsesc." (I. Creangă)

20. „...Atunci sai răpede înlăuntru de-ți ia sălăți într-ales și câte-i vrea de multe, căci pe urs l-am pus eu la cale. Dar, la toată întâmplarea, de-i vedea și-i vedea că s-a trezit și năvălește la tine, zvârle-i pielea cea de urs și apoi fugi încoace spre mine cât îi putea." (I. Creangă)

21. „Și apoi, în zori de ziuă, când e somnul mai dulce, de doarme și pământul sub om, o mulțime de furnici de cele mărunțele au străbătut înlăuntrul palatului și au început a pișca din somn pe împăratul, de-l frigeau nu altăceva." (I. Creangă)

22. „De te-ating, să feri în laturi
De hulesc, să taci din gură;
Ce mai vrei cu-a tale sfaturi,
Dacă știi a lor măsură;
Zică toți ce vor să zică,
Treacă-n lume cine-o trece;
Ca să nu-ndrăgești nimică,
Tu rămâi la toate rece." (M. Eminescu)

23. „După ce Nastasia s-a dus unde ne ducem toți, cu păstrăvii, căprioarele și bisacănul din curături, Broz a lăsat căsuța pustie și și-a alcătuit o colibă în cea mai depărtată râpă, ca să-l uite toți și să nu se mai știe nimica de dânsul." (M. Sadoveanu)

24. „Cum soarele înclină spre al treilea ceas de după amiază și cum demonul care mi-e tovarăș îmi sugerează o serie de raționamente în legătură cu graba ce trebuie să pun, cu lenea de a mă dezbrăca și a trece prin apă, cu îndrăzneala firească a omului de a înfrânge rânduielile inerției, – pun piciorul pe trunchiul cel vechi." (M. Sadoveanu)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Pe lângă verbul *aleargă* se pot construi :
- ☐ a) atribute şi complemente de orice fel ;
- ☐ b) toate complementele circumstanţiale ;
- ☐ c) numai CM.

2 Prin substantiv precedat de prepoziţie în cazul Ac se pot exprima :
- ☐ a) toate complementele circumstanţiale ;
- ☐ b) numai CL, CT, CM ;
- ☐ c) numai CL.

3 În textul următor :
„Zvârlind undiţa *în baltă*, un pescar adevărat se găseşte în fericita situaţie de a nu se gândi la nimic."
(M. Sadoveanu)
CL arată :
- ☐ a) locul acţiunii ;
- ☐ b) spaţiul străbătut ;
- ☐ c) direcţia acţiunii.

4 Propoziţia subordonată introdusă prin adverbul relativ *unde*, din fraza de mai jos :
„Mai întâi, locurile unde îşi exercită pescarul meşteşugul său au nişte nume de o mare delicateţă, ceea ce dovedeşte că sălbăticia primitivă, care a ocrotit poate şi aici, odinioară, acest sport, de mult nu mai este măcar o amintire."
(M. Sadoveanu)
este :
- ☐ a) CL ;
- ☐ b) AT ;
- ☐ c) alt fel de subordonată.

5 Prin forma verbului *a scălda* la supin (*la scăldat*) se pot exprima :
- ☐ a) CL, CS ;
- ☐ b) numai CL ;
- ☐ c) numai CS.

6 CT se poate exprima prin substantiv precedat de prepoziţie :
- ☐ a) în cazul Ac ;
- ☐ b) în cazurile Ac, G, D ;
- ☐ c) în cazurile Ac şi G.

7 Propoziţia subordonată introdusă prin adverbul relativ *cum*, din fraza următoare :
„Fluşturaticii fulgi de nea
s-ar aşeza-n noroi,
dar cum li-e silă –
se ridică iar
şi zboară să-şi găsească
cuib pe ramuri. (L. Blaga)
este :
- ☐ a) CT ;
- ☐ b) CZ ;
- ☐ c) alt fel de subordonată.

8 Adverbul relativ *când* poate introduce :
- ☐ a) numai propoziţia subordonată CT ;
- ☐ b) CT şi alte subordonate : CV, CŢ ;
- ☐ c) orice subordonată circumstanţială.

9 CM determină :
- ☐ a) orice parte de vorbire flexibilă ;
- ☐ b) verbe, adjective, adverbe ;
- ☐ c) predicate.

10 În exemplul de mai jos :
„Şi neştiind ce să facă, zise lui Ipate cu binişorul :
– Om bun, na-ţi bani în locul grâului ce mai ai a lua, şi lasă-mă în pace."
(I. Creangă)
verbul la gerunziu este :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) CM;
☐ b) CT;
☐ c) CZ.

11 Propoziţia subordonată subliniată în fraza de mai jos:
„Când îi omul în doi peri, să te fereşti de dânsul c-atunci e *cum îi mai rău.*" (I. Creangă)
este:
☐ a) CM;
☐ b) PR;
☐ c) alt fel de subordonată.

12 CZ din textul următor:
„Ipate, ca cel cu grija-n spate, se frământă el cu mintea cât se mai frământă, şi, obosit fiind, se lăsă oleacă jos pe iarbă şi adormi dus." (I. Creangă)
se exprimă prin:
☐ a) construcţie gerunzială;
☐ b) verb la diateza pasivă;
☐ c) verbul *a fi* la diateza activă.

13 Complementul subliniat în textul de mai jos:
„Când am tras din baltă cel dintâi rac, am ţipat *de bucurie...*" (M. Sadoveanu)
este:
☐ a) CI;
☐ b) CZ;
☐ c) CM.

14 Propoziţia subordonată CZ poate fi introdusă prin:
☐ a) conjuncţie subordonatoare, locuţiune conjuncţională, adverb relativ;
☐ b) pronume relativ;
☐ c) numai prin conjuncţie subordonatoare.

15 CS se poate exprima prin verb:
☐ a) la orice mod nepersonal;
☐ b) la infinitiv şi supin;
☐ c) numai la infinitiv.

16 Propoziţia subordonată introdusă prin conjuncţia *să*, din fraza:
„Dar domnul procuror a venit să ancheteze." (I.Al. Brătescu-Voineşti)
este:
☐ a) CZ;
☐ b) CS;
☐ c) alt fel de subordonată.

17 Prin conjuncţia subordonatoare *dacă* se pot introduce:
☐ a) propoziţii CŢ, CZ, CT, CV;
☐ b) numai propoziţii CŢ;
☐ c) toate propoziţiile subordonate circumstanţiale.

18 Propoziţia introdusă prin conjuncţia subordonatoare *de*, din fraza următoare:
„– ...Numai cată să fie aşa, că de te-oi prinde cu oca mică, greu are să-ţi cadă." (I. Creangă)
este:
☐ a) CT;
☐ b) CZ;
☐ c) CŢ.

19 Conjuncţia subordonatoare *că* poate introduce următoarele propoziţii circumstanţiale:
☐ a) CZ, CV, CNS;
☐ b) numai CZ;
☐ c) orice fel de circumstanţială.

20 În fraza de mai jos:
Mă ajuţi[1]/, nu mă ajuţi[2]/, eu tot încerc.[3]/
P_1 şi P_2 sunt propoziţii:
☐ a) principale;
☐ b) CŢ;
☐ c) CV.

21 Propoziţia subordonată CV poate fi introdusă prin:
☐ a) conjuncţii, locuţiuni conjuncţionale, pronume şi adjective pronominale nehotărâte, adverbe relative;
☐ b) numai prin conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale;
☐ c) numai prin conjuncţii subordonatoare.

Scanned with OKEN Scanner

22 Propoziția subordonată subliniată în fraza de mai jos :

„Moș Nechifor avea o biciușcă de cele de cânepă, împletită de mâna lui și cu șfichiul de mătasă, cu care pocnea, *de-ți lua auzul.*" (I. Creangă)

este :

☐ a) CM ;
☐ b) CNS ;
☐ c) alt fel de subordonată.

23 Propoziția subordonată CNS poate sta :

☐ a) înaintea regentei ;
☐ b) numai după regentă ;
☐ c) după regentă sau înaintea acesteia.

24 Propozițiile subordonate subliniate în frazele de mai jos se despart prin virgulă de regenta lor ?

A. „Judecătorul *după ce-i ascultă pe amândoi cu luare-aminte* zise celui cu două pâni :
– Și nu ești mulțămit cu împărțeala ce s-a făcut, omule ? " (I. Creangă)

☐ a) se desparte, deoarece precedă regenta ;
☐ b) nu se desparte ;
☐ c) fiind plasată între părți de propoziție ale regentei, se izolează de acestea prin virgulă.

B. „Și toate plâng cu tine
Și toate te-nțeleg
Că-n versul tău cel jalnic
Vorbește-un neam întreg."
(G. Coșbuc)

☐ a) se desparte, deoarece urmează regentei ;
☐ b) nu se desparte ;
☐ c) se desparte prin virgulă de regentă.

C. „*Deși am iubit-o până la idolatrie* tot mi se pare că n-am iubit-o destul și la gândul acesta mă cuprinde remușcarea." (Mateiu Caragiale)

☐ a) se desparte prin virgulă de regenta ei ;
☐ b) nu se desparte ;
☐ c) se desparte, deoarece precedă regenta.

25 Prin contragerea propoziției subordonate subliniate în fraza de mai jos :

„*Cum nu i se putea tăgădui nici partea lui de dreptate*, găsii de prisos să mă ridic ca să apăr acel trecut, vedeniei căruia pana mea datora o minunată tâmplă de icoane ce migălisem în tinerețe cu o osârdie aproape cucernică."
(Mateiu Caragiale)

rezultă un complement circumstanțial :

☐ a) de cauză ;
☐ b) de mod ;
☐ c) de timp.

26 Pe lângă verbul *învață* se pot construi :

☐ a) toate propozițiile subordonate ;
☐ b) numai propozițiile subordonate circumstanțiale ;
☐ c) orice propoziție subordonată, cu excepția propozițiilor AT și PR.

27 CM are, în mod obișnuit, următoarea valoare stilistică :

☐ a) epitet ;
☐ b) comparație ;
☐ c) antiteză.

Scanned with OKEN Scanner

II. FONETICA

Definiţie • Sunete şi litere (relaţia sunet-literă) • Clasificarea sunetelor • Grupuri vocalice • Silaba • Despărţirea cuvintelor în silabe • Accentul

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Precizaţi câte litere şi câte sunete sunt în cuvintele: *aer, cer, chem, chip, ciot, giulgiu, ger, ghete, ghindă, ied, axă, examen, xilofon, yoga.*
2. Daţi câte un exemplu pentru fiecare din următoarele categorii de cuvinte formate din:
   a) consoană + semivocală + vocală + consoană;
   b) vocală + semivocală;
   c) semivocală + vocală;
   d) vocală + consoană + consoană + consoană.
3. Identificaţi grupurile vocalice din cuvintele date şi precizaţi felul lor: *caută, nourii, meu, toaca, noaptea, viaţa, valea, pieritor, voios, ziua, neagră, înmărmureai, văpaie, tânguios, feerie, propriu, propria, steaua, noian, ploaie, armonia-i, durduind, inimioarei.*
4. Daţi câte două exemple de cuvinte pentru fiecare dintre următoarele grupuri vocalice:
   a) diftongi: *oa, ua*;
   b) triftongi: *ioa, iau*;
   c) vocale în hiat: *i-a, i-e, i-i.*
5. Subliniaţi formele corecte ale cuvintelor: *greşală/greşeală; clujan/clujean; jecmăni/jăcmăni; înşela/înşăla; oblojală/oblojeală.*
6. Scrieţi pluralul următoarelor substantive şi adjective feminine: *plajă, tijă, gureşă, leneşă.*
7. Scrieţi verbele *a înfăţişa, a angaja, a înfricoşa, a îngrăşa* la indicativ, prezent, persoana a III-a, numărul singular.
8. Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi verbele *a îngriji, a sfârşi, a citi* la indicativ, imperfect, persoana a III-a, numărul singular.
9. Scrieţi verbele *a aşeza* şi *a înşela* la indicativ, prezent, persoana a III-a, numărul singular.
10. Subliniaţi formele corecte ale cuvintelor: *ied/ed; băieş/băeş; atribuie/atribue; constituie/constitue.*
11. Daţi şase exemple de cuvinte care conţin consoană dublă.
12. Accentuaţi cuvintele: *femeie, felinar, lapoviţă, prepeliţă, saltea, veveriţă, caracter, duminică, ianuarie, regizor, farmacie.*

Scanned with OKEN Scanner

13. Precizați deosebirea morfologică dintre următoarele cuvinte accentuate diferit: *imóbil/imobíl; acéle/ácele; véselă/veséllă; erá/éra; încúie/încuié.*

14. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte: *aici, auzeau, boreal, leonin, ființă, creație, ouă, poluare, afectuos.*

15. Despărțiți în silabe și motivați despărțirea următoarelor cuvinte: *abil, lege, capsă, afla, atlet, evlavie, pehlivan, suplu, filtru, codru, tablou, turlă, lingvist, sculptor, somptuos, punctie, arctic, astmatic, abstract.*

16. Subliniați exemplele corecte de despărțire în silabe: *i-ne-gal/in-e-gal; in-ert/i-nert; a-nor-ga-nic/an-or-ga-nic; nes-ta-bil/ne-sta-bil; su-bli-ni-a/sub-li-ni-a.*

17. Comentați următoarele aliterații:

a) „Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare..." *(M. Eminescu)*

b) „Prin vulturi vântul viu vuia..." (G. Coșbuc)

18. Precizați starea sufletească a personajului care determină lungirea vocalei în următorul text:

„Știi că are haz și asta! Voi să vă lăfăiți și să huzuriți de căldură, iară eu să crăp de frig. Buună treabă!" (I. Creangă)

19. Exemplificați și comentați contribuția modificărilor fonetice ale unor neologisme la caracterizarea personajelor în comediile lui I.L. Caragiale.

Scanned with OKEN Scanner

Cuvinte propuse pentru exerciţii fonetice

1. Litere/sunete

- copii, gir, cimbru, veghe, aceea, pleosc, cine, tăcea, geam, nuci, dragi, girafă, gerunziu, ghemotoc, ghici, ghioagă, ceai, ceas, celălalt, centru, cerere, ceva, chei, chiar, chiciură, chintesenţă, chioşc, chiriaş, chist, chiui, cimbru, cinci, cioară, citaţie, civil, pix, fix, axiomă, claxon, axion, extenua, exterior, extirpa, extras, exuberant, extrinsec.

2. Grupuri vocalice

- aberaţie, ablaţiune, abulie, acţiune, aerodinamic, afilia, agreabil, aidoma, alienare, altoi, ambreia, amiază, amploare, andrea, anteriu, anuar, aoleu, alcool, apropia, argou, aspectuos, aur, baie, batalion, bauxită, biciui, biliard, biosferă, bojdeucă, beau, breviar, bunăvoie, cai, capricios, cardiologie, casierie, cauţiune, cicoare, citaţie, coclauri, concluzie, conştient, coreean, coopta, credeau, cuier, cuviinţă, dădeam, deocamdată, detaliat, dialectolog, elogia, eşantion, familie, feroviar, fluorură, genial, goniometric, haini, iaurgiu, idealism, ideogramă, iniţiere, instituţie, invariabil, înfăptuiai, încontinuu, îndoiai, lăcrămioară, leoarcă, mausoleu, mediteranean, mierlă, neaoş, noian, nouă, obligatoriu, odios, osteomielită, paie, pavilion, pecetlui, periuţă, persuasiune, pierde, prealabil, probatoriu, radiator, radio, reluai, rulou, salatieră, sanie, seboree, sinuos, sfâşietor, spaţial, statuar, stereotip, telegrafia, toasta, tracţiune, traumatism, trusou, trotuar, ulii, uşier, variaţie, vestiar, vitraliu, zeamă, zeitate, zguduială, zmeu, zvăpăiat.

3. Despărţirea în silabe

- abisal, ablaţiune, abraziv, abroga, abţine, acces, acnee, acţiona, astmatic, acvilă, adineauri, aerob, agreează, ahtiat, allegro, altceva, ambiant, amprentă, anticariat, antreprenor, aplicat, aprilie, apropia, arbitru, arhiereu, arie, atlas, atribut, austriac, avanpremieră, arctic, barieră, bancnotă, beatitudine, bibliografie, biochimie, bâtlan, botgros, bursier, cablu, cabrioletă, carlingă, cartografia, cataclism, ceainic, chestionar, chihlimbar, cifru, ciclon, clauză, cnocaut, coautor, cofraj, compliment, conclusiv, confluent, conjuncţional, conjectură, conlocuitor, cornet, contractual, coproprietar, cordaj, culoare, cvadruplu, descendent, deschide, descoase, despăduri, despodobi, despre, despotism, deszăpezi, dezacord, dezbate, dezerta, deziluzie, dezinvoltură, deznoda, dezvolta, dezordine, diametral, dictatorial, difracţie, dimprejur, distribuţie, dumbravă, enciclopedie, excavaţie, excrescenţă, expectativă, expropria, februarie, fluctuaţie, fracţiune, funcţional, gangster, gherghefuri, gâtlej, glasvand, grandilocvent, hipnotism, igienă, impregna, incluziune, inflamaţie, inopinat, inerţie, inerva, inovaţie, insensibil, insignă, instrucţie, irascibil, îmblânzi, împiedica, împrăştia, înapoi, înăuntru, înălbi, înfrupta, înnămoli, jertfi, jgheaburi, jonglerie, jurisdicţional, kantianism, leuştean, liliac, linear, litru, lubrifiant, lustruială, lăcrămioară, maliţiozitate, martie,

Scanned with OKEN Scanner

miocardită, mlădios, mreană, nemaiauzit, niciodată, nucleu, obiecție, optician, ortografia, patriarhal, pecetlui, perspicace, preambul, preelectoral, psalmodia, punctual, radioactiv, reconstrucție, restricție, rutier, sangvin, sandviș, sculptură, somptuozitate, stearină, striație, stupefacție, subliniat, subtitlu, subiect, sufleu, școală, tactică, turlă, transatlantic, transcriere, transhumanță, trotuar, țiuie, unchiaș, vectorial, violacee, zglobiu, zodiac, zootehnic.

4. Accentul

- abces, abdomen, abiotic, acadea, accesoriu, acolo, aceleiași, actor, actriță, actual, alo, altcum, alteori, amforă, amândurora, antebelic, antic, aoleu, biftec, bivoliță, capodoperă, cestălalt, cincizeci, clauză, cnocaut, ctitor, convenție, cratimă, demisol, diabolic, director, diuretic, douăzeci și unu, eroziune, etică, examen, fațeți, fotbal, fluctuație, funcție, guașă, infanterie, iunie, ingenuu, întocmai, jurisconsult, maliții os, matematică, maxim, nouă, noptatic, obiect, ofsaid, oricare, oriunde, pacient, perplecși, paisprezece, parcimonios, plantație, prealabil, preexistent, prenume, psihiatru, radio, reporter, roșiatic, rutier, septembrie, santinelă, sceptic, stative, suporter, tomnatic, trufaș, ulii, ușier, vector, vultur, zmeură, zootehnic.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru exerciţii fonetice

1. „Iată lacul. Luna plină
Poleindu-l, îl străbate ;
El aprins de-a ei lumină,
Simte-a lui singurătate." (M. Eminescu)

2. „La steaua care-a răsărit
E-o cale atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă." (M. Eminescu)

3. „O făclie e înfiptă într-un stâlp de piatră sură
Lucii picături de smoală la pământ cad sfârâind..." (M. Eminescu)

4. „Pe genunchii mei şedea-vei,
Vom fi singuri - singurei,
Iar în păr înfiorate
Or să-ţi cadă flori de tei." (M. Eminescu)

5. „Caii mării, albi ca spuma,
Bouri nalţi cu steme-n frunte,
Cerbi cu coarne rămuroase,
Ciute sprintene de munte." (M. Eminescu)

6. „Cu săgeata-i otrăvită
A sosit ca să mă certe
Fiul cerului albastru
Şi-al iluziei deşerte." (M. Eminescu)

7. „Cine-i palida minune,
Ce priveşte parcă-n veci
Printre stânci de pietre seci,
Cum se scutură de spume
Ale mării unde reci?" (M. Eminescu)

8. „Ce suflet trist şi făr'de rost
Şi din ce lut inert,
Că dup-atâtea amăgiri
Mai speră în deşert?" (M. Eminescu)

9. „Într-un viscol al personalităţii se clatină trecutul ei ca o catapeteasmă fără icoane. Ultimul vifor îi trecuse prin suflet ca o cireadă de sfincşi." (T. Arghezi)

10. „Le-am povestit copiilor că iernile noastre erau albe ca un cearşaf cu ţurţuri de dantelă şi că din cerul albastru, - de neînchipuit, - se lăsa toată ziua, toată noaptea şi patru luni întregi, un material vioi, pe care nu-l puteam înfăţişa în gospodăria noastră cu nimic decât cu zahărul pisat, în bucăţi şi căpăţâni." (T. Arghezi)

11. „În serile de ploaie, cu alicele delicate, de sticlă, ale vântului aruncate în geamuri, culcuşul şi somnul aveau pentru Vintilă îmbierile pantelor dulci pentru păraie."
(T. Arghezi)

12. „Pe muchia crestelor de piatră uscată, acolo unde fruntea muntelui dă în prăpăstii şi se scobeşte pe dedesubt, ca sprânceana, creşte floarea roşiatică înstelată, a cărei mireasmă întrece gingăşia lacrimii şi a oftatului, micşuneaua muntelui, cyclamena."
(T. Arghezi)

Scanned with OKEN Scanner

13. „Cu isteţimea lui, Piţigoiul de Aur se duse la balconul altei împărătese din tărâmurile calde, care tocmai citea o scrisoare de la tânărul ei împărat, dus departe, în cuprinsurile Mării de Mărgean, ca să cumpere şi să aducă, pe spinări de cămile şi elefanţi, grâu şi secară pentru supuşii lui." (T. Arghezi)

14. „Vom umbla în ciorapi de lână, la noapte, încet, pe turla bisericii din sat, până-n scânteia crucii, şi, acolo, ne vom întinde, în vârful picioarelor, până la constelaţii." (T. Arghezi)

15. „Nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe. Copiii, ca şi oamenii mari, sunt mai simţitori la vorbe decât la fapte, plăcându-le mai mult decât faptele făcute faptele povestite." (T. Arghezi)

16. „Viaţa e o jucărie, şi toate sunt făcute numai pentru joacă." (T. Arghezi)

17. „Ţi-am spânzurat de pereţi o mie de jucării, şi toţi copacii din pădurile muntelui alb, la piciorul căruia paşte lumină verde calul nostru roşu, sunt plini de maimuţoi cocoşaţi, de îngeri cu elastic, pe care i-a prins în codri dorinţa noastră de a da vocilor vântului o îndreptăţire, şi pustietăţii molcome dintre frunze o viaţă împărechiată cu oameni reduşi în mucava." (T. Arghezi)

18. „Sunt ca un lăcătuş de aur, care vrea să făurească un belciug şi ar trebui să strice o trâmbiţă sau un chivot ca să facă belciugul pentru staul." (T. Arghezi)

19. „Ai băgat de seamă, copila mea, aceea care nu ştii să citeşti povestirile scrise şi niciodată n-ai să auzi povestirile grăite, jumătate de umbră şi jumătate de nefiinţă, cum te găseşti tu undeva în închipuire şi, desigur, nicăieri, dar totuş continuu prezentă în marile mele aşteptări?" (T. Arghezi)

20. „Profesorul meu rostea sistematic *o* ca *u*, *e* ca *a*, *i* în loc de *e*, izbutind să-şi ridice idiomul la limba incertă a unei grădini zoologice, însă deficitar în ceea ce iubea cu deosebire să demonstreze, guturala pariziană." (T. Arghezi)

21. „Starea sufletească a doamnei e ca scepticismul unui călător învăţat cu drumul lung, pe care l-a făcut de mai multe ori cu acceleratul. Ştie toate staţiile pe dinafară şi are indiferenţa controlorului de bilete." (T. Arghezi)

22. „– Hai repede la Nicola, să-i ducem vestea cea bună!... Plecăm, cel mai târziu, mâine, duminică, către seară, ca să ajungem la Slobozia marţi dimineaţa şi să găsim un loc bun. Avem o zi şi două nopţi de mers cu căruţa; calul o să tragă la pas şi la trap, după puteri şi după cât o să ne afarisim pe la hanuri." (P. Istrati)

23. „– Da, se învoi ţăranul, n-am fost mai cinstit ca tine, de asta îţi las un galben: dar dă-mi-i înapoi pe ăilalţi patru. De nu, m-arunc în Ialomiţa, şi păcatu-i pe capu tău... Am acasă femeie tânără şi singurică... ne-am luat din dragoste... Şi ăi cinci galbeni erau toată averea noastră, salba ei. Voiam să cumpăr doi cai cu ei, să am cu ce ara pământul..." (P. Istrati)

24. „– Păi iată cum: într-o zi, înaltpreasfinţia-sa trebuia să meargă într-un oraş să ia parte la o ceremonie oficială. I s-a adus caleaşca cea mai bună, şi sfinţia-sa s-a urcat. Dar surugiul era tare nemulţumit, cu tot bacşişul gras care-l aştepta; pricina era că, aşa cum ştim cu toţii, un surugiu nu poate mâna caii fără să-i înjure. Pentru el, să-nvârtă biciul pe deasupra capului şi să înjure era mai important decât bacşişul, şi surugiul mitropolitului nu putea să-şi facă numele de ocară." (P. Istrati)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip B

1 În cuvintele *chimie, axă, toți,* există un număr de litere și de sunete, după cum urmează:
- *chimie* = 6 litere; 6 sunete
☐ a) da;
☐ b) nu.
- *axă* = 3 litere; 4 sunete
☐ a) da;
☐ b) nu.
- *toți* = 4 litere; 3 sunete
☐ a) da;
☐ b) nu.

2 Cuvintele *ideal, vie, piatră, tăiau* conțin următoarele grupuri vocalice:
ideal – diftong
☐ a) da;
☐ b) nu.
vie – vocale în hiat
☐ a) da;
☐ b) nu.
piatră – vocale în hiat
☐ a) da;
☐ b) nu.
tăiau – triftong
☐ a) da;
☐ b) nu.

3 Forma corectă a verbului *a ședea* la indicativ, prezent, persoana a III-a, numărul singular, este *șade ?*
☐ a) da;
☐ b) nu.

4 Substantivele date se scriu și se pronunță corect *mătasă, tusă.*
☐ a) da;
☐ b) nu.

5 Cuvintele date se scriu și se pronunță corect:
rucsac
☐ a) da;
☐ b) nu.
coxerie
☐ a) da;
☐ b) nu.
ticsit
☐ a) da;
☐ b) nu.
ficse
☐ a) da;
☐ b) nu.
acsiomă
☐ a) da;
☐ b) nu.
perplexi
☐ a) da;
☐ b) nu.

6 Următoarele adjective se scriu și se pronunță corect *tomnatic, îndemânatic.*
☐ a) da;
☐ b) nu.

7 Adjectivele *francez, englez, chinez* se scriu și se pronunță corect la plural: *franceji, engleji, chineji.*
☐ a) da;
☐ b) nu.

8 Gerunziul verbelor *a crea* și *a agrea* este *creind, agreind.*
☐ a) da;
☐ b) nu.

9 Cuvintele date se scriu și se pronunță corect:
înnoda
☐ a) da;
☐ b) nu.

Scanned with OKEN Scanner

interregn
☐ a) da ;
☐ b) nu.
posttraumatic
☐ a) da ;
☐ b) nu.

10 Cuvintele *bolnav, doctoriţă, fenomen, şerbet, lapoviţă* se accentuează astfel :

bolnáv
☐ a) da ;
☐ b) nu.
doctoríţă
☐ a) da ;
☐ b) nu.
fenómen
☐ a) da ;
☐ b) nu.
şérbet
☐ a) da ;
☐ b) nu.
lapovíţă
☐ a) da ;
☐ b) nu.

11 În versul :
„De-au trebuit să piară…"
(M. Eminescu)
sunt 9 silabe.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

12 Cuvintele *abrevia, suplu, atlet, onctuos, jertfă, sancţiune, dreptunghi, vârstnic, inexpresiv* se despart în silabe astfel :

a-bre-vi-a
☐ a) da ;
☐ b) nu.
sup-lu
☐ a) da ;
☐ b) nu.
a-tlet
☐ a) da ;
☐ b) nu.
on-ctu-os
☐ a) da ;
☐ b) nu.
jer-tfă
☐ a) da ;
☐ b) nu.
sanc-ţi-u-ne
☐ a) da ;
☐ b) nu.
drept-unghi
☐ a) da ;
☐ b) nu.
vâr-stnic
☐ a) da ;
☐ b) nu.
i-nex-pre-siv
☐ a) da ;
☐ b) nu.

13 Cuvintele *articol, capitol, opera citată, pagina, academician, arhitect, doctor, profesor, inginer, locotenent, dumneata, anul curent, numărul, observaţie* se abreviază astfel :

art.
☐ a) da ;
☐ b) nu.
capit.
☐ a) da ;
☐ b) nu.
op.cit.
☐ a) da ;
☐ b) nu.
pag.
☐ a) da ;
☐ b) nu.
acad.
☐ a) da ;
☐ b) nu.
arhit.
☐ a) da ;
☐ b) nu.
dr.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

Scanned with OKEN Scanner

prof.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

ingin.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

loc.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

dumn.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

an c.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

nr.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

observ.
☐ a) da ;
☐ b) nu.

Scanned with OKEN Scanner

III. VOCABULARUL

Definiţie • Vocabularul fundamental şi masa vocabularului • Clasificări ale cuvintelor după diferite criterii • Structura morfologică a cuvintelor • Mijloace de îmbogăţire a vocabularului • Probleme de ortografie • Sensul cuvintelor; modificări de sens

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi vocabularul.
2. Definiţi fondul principal lexical sau vocabularul fundamental.
3. Enumeraţi trei caracteristici ale masei vocabularului.
4. Precizaţi compoziţia etimologică a lexicului limbii române.
5. Enumeraţi zece cuvinte aparţinând substratului limbii române.
6. Scrieţi elemente de adstrat, precizând şi partea de vorbire respectivă.
7. Grupaţi după arii semantice următorii termeni, precizând şi cărui element component al lexicului aparţin: *ochi, munte, bou, frate, dinte, floare, mei, soră, câmp, secară, deget, apă, caş, vin, soare, tindă, unt, coapsă, fântână.*
8. Enumeraţi câte cinci cuvinte împrumutate din limbile bulgară, maghiară, greacă şi turcă.
9. Alcătuiţi câte trei propoziţii în care să folosiţi neologisme de origine franceză şi germană.
10. Având în vedere criteriul semantic, precizaţi natura cuvintelor subliniate din textele:
    a) „Era un cer *plumburiu* de toamnă şi vântul apleca prelung copacii. Frunzele uscate treceau grăbit prin aerul *cenuşiu*." (Mihail Sadoveanu)
    b) „Am ieşit împotriva duşmanilor creştinătăţii, i-am *biruit, i-am călcat în picioare* şi pe toţi *i-am trecut subt ascuţişul sabiei*." (Mihail Sadoveanu)
    c) „*Sus* bat tobele
    Jos cad negurile." *(Culegere de poezii populare)*
    d) „Vara petreceri, Alpii cu frunţile de gheaţă – Ei fac din *noapte ziuă* ş-a zilei ochi închid." (Mihai Eminescu)
11. Precizaţi deosebirea dintre paronime şi cuvintele-pereche; exemplificaţi prin câte trei propoziţii.
12. Stabiliţi natura cuvintelor subliniate din enunţurile:
    a) Avea *o mină* obosită şi cearcăne viorii i se adânciseră sub ochi.
    b) Din *mină* începură să iasă oamenii negri şi încovoiaţi.
    c) În urma săpăturilor arheologice au fost găsite multe podoabe şi o *mină* de proveniență grecească.

Scanned with OKEN Scanner

13. Demonstrați – prin exemple – că termenii *a veni* (verb), *mândru* (adjectiv), *ochi* (substantiv) sunt polisemantici.

14. Precizați sensurile cuvintelor subliniate din textele:

a) „Pe-un picior de plai
Pe-o *gură* de rai..." (Mioriţa)

b) „El pornea
dar pradă nu căta.
Ci arătările şi toată creatura
cu zvonul morţii
El dorea să le împace,
sărutându-le cu *gura*." (Lucian Blaga)

c) La *gura* peşterii îngrămădi un morman de vreascuri.

15. Urmăriţi etapele prin care a trecut cuvântul *masă* pentru a deveni cuvânt polisemantic.

16. Scrieţi zece unităţi frazeologice – proverbe, expresii, locuţiuni – în care să apară cuvântul *gură*.

17. Precizaţi felul (natura) cuvintelor subliniate ţinând seama de aria şi puterea de circulaţie a acestora:

„Peste *zobonul* de stofă aurită purta un *benişel* de *felendreş* albastru blănit cu samur, *a căruia mânice* atârnau dinapoi, era încins cu un colan de aur, ce se încheia cu mari *paftale*... *Şlicul* cu samur era împodobit cu un *surguci* alb şi sprijinit cu o floare mare de smaragde." (Costache Negruzzi)

18. Scrieţi sinonimele arhaismelor: *postelnic, aplat, mezat, agă, calemgiu, bogasier*.

19. Precizaţi deosebirea dintre un regionalism şi un termen popular.

20. Exemplificaţi – prin propoziţii – lanţurile sinonimice ale cuvintelor: *vopsea, han, oghial, croitor* (termenul literar şi termenii regionali).

21. În fragmentul:

„Se auzea numai foarte slab, ca un fior din ceaţa răsăritului, zvonul mării. Disdedimineaţă răsărise soarele în neguri; stătuseră păclele asupra întinderilor până într-un târziu." (Mihail Sadoveanu)

întâlniţi:

a) paronime;
b) sinonime;
c) omonime.

22. Identificaţi regionalismele din textul:

„Acuma bacii umblă cu oile şi sutarii îi dau samă de toate... şi Vatamanii lui de la tamazlâcurile de boi din aceleaşi păşuni dintre gârle îi aduc aşijderea sămi cuviincioase şi-i dau socoteală pentru marfa gata să purceadă în tot anul cătră târgul cel mare al membrilor." (Mihail Sadoveanu)

23. Definiţi jargonul şi exemplificaţi-l.

24. Selectaţi cuvintele argotice din textul:

„Cum să fie? Ei ţipau şi noi îi cujbeam, rosti scurt Nicu Piele. – Leagă căţeaua, moară neferecată ce eşti! – Mucles! Dă-te-n câştig!

Scanned with OKEN Scanner

Un câine mare și lățos se gudura la picioarele lui Treanță. – Da' de soilit unde soilim și noi?" (Eugen Barbu)

25. Scrieți sinonimele neologice pentru cuvintele: *îndemânatic, nepărtinitor, cerere, a opri, a cere, vorbăreț, copilăros, ceresc, stea, ciudat, binevoitor.*
26. Exemplificați sinonimele și echivalentele frazeologice ale cuvântului *a muri*.
27. Scrieți cinci locuțiuni în care s-au păstrat cuvinte arhaice al căror sens inițial a dispărut.
28. Scrieți șapte neologisme care, prin circulație intensă în rândul vorbitorilor, și-au pierdut caracterul neologic.
29. Formați noi cuvinte, diferite ca părți de vorbire, cu sufixul *-iș*.
30. Formați noi cuvinte prin prefixarea negativă, utilizând patru prefixe negative diferite.
31. Explicați particularitățile folosirii prefixelor *des-/dez-* în formarea de noi cuvinte.
32. Subliniați prefixele din cuvintele: *prefacere, reconciliere, reporter, (a) pretinde, cooperare, constant, (a) dezonora, (a) dezmetici.*
33. Scoateți pe două coloane cuvintele formate prin sufixare și cele împrumutate din alte limbi: *pianist, automobilist, tractorist, locuibil, onorabil, măsurabil, fenomenal, pasifloral, săptămânal, marginal.*
34. Exemplificați în cinci propoziții prefixoidele cele mai cunoscute.
35. Exemplificați și explicați sensurile următoarelor cuvinte: *devotament – devoțiune; învesti – investi; învederat – inveterat; alocuțiune – elocuțiune.*
36. Formați – prin procedeul compunerii prin alăturare – trei substantive și trei adjective.
37. Formați – prin procedeul compunerii prin contopire – trei verbe, trei prepoziții și trei adverbe.
38. Precizați procedeul prin care s-au format cuvintele: *aprozar, comaliment, plafar.*
39. Enumerați cinci sufixe și prefixe afective și exemplificați-le, comentând valoarea lor expresivă.
40. Urmăriți formarea de noi cuvinte prin conversiune, plecând de la cuvintele *frumos* și *a citi*.

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru exerciţii lexicale

1. „Critica stilului implică fatal critica gândirii – scria Paul Zarifopol, înţelegând bine legătura indisolubilă dintre gândire şi limbă. Calitatea exprimării reflectă un nivel intelectual, care este receptacolul şi distilatorul culturii individuale." (Gheorghe Bulgăr)
2. „Există un aspect al mitului care se cuvine subliniat: mitul înfăţişează sacralitatea absolută, pentru că relatează activitatea creatoare a zeilor, dezvăluie sacralitatea lucrării lor." (Mircea Eliade)
3. „Sadoveanu pare a prefera viziunea fulgurantă, luminată în scăparea unei scântei, a gestului rapid şi elocvent... Viziunea este construită din perspectiva negustorilor, a căror naivitate este izbită de podoaba cavalerească a ducelui." (Tudor Vianu)
4. „Mă, mucosule! De ce faci zaur? Aici eu comand! Vrei molan, vrei crăpelniţă? Cere! De plătit, eu plătesc! Ăl mai mare!
Şi l-a dilit cu laba peste gură, să-l înveţe că între hoţi unul taie şi spânzură, nu o sută." (Eugen Barbu)
5. „Să vii nesmintit să întorci dumneata pologul, să nu mai întârzii că astfel nu isprăvesc cu cositul, că delniţa-i măricică... În tindă flacăul îşi luă coasa din cui, agăţă traista în coasă şi coasa pe umăr şi porni." (Liviu Rebreanu)
6. „Când punea mama laptele la prins, eu, fie post, fie câşlegi, de pe-a doua zi şi începeam a linchi groşciorul de pe deasupra oalelor; şi tot aşa în toate zilele, până ce dam de chişleag." (Ion Creangă)
7. „Într-o dimineaţă, miercuri înainte de Duminica Mare, moş Nechifor deciocălase căruţa şi-o ungea; când numai iaca se trezeşte la spatele lui cu jupân Ştrul, negustor de băcan, iruri, ghileală, sulimineală, boia de păr, chiclazuri, peatră-vânătă, salcie, fumuri şi alte otrăvuri." (Ion Creangă)
8. „Ei, doamne! ţaţo, parol, ştii că eşti curioasă! Ce, pentru comediile alea mergem noi? Mergem să mai vedem şi noi lumea. Ce, adică toţi câţi merg acolo înţeleg ceva, gândeşti? Merg numai aşa de un capriţ, de un pamplezir..." (I.L. Caragiale)
9. „Ştiţi una, boieri? – adaogă baronul Calicevski scoţând cu lene trei carboanţe şi câteva ruble din buzunarul jiletcii – cu otuzbir şi cu panţarolă ne pierdem timpul în zadar; aideţi mai bine, să facem un stosişor." (Nicolae Filimon)
10. „Aoleu, cum mănânci tu din sudoarea mea şi cum mă laşi pe mine să mă lihnesc de foame! Aoleu, zănaticule, aoleu, candriule, că eu, sărman de capul meu, îmi ciopârţesc ciolanele ca să te îndop pe tine, ş-acum tu, afurisitule, mă huiduieşti."
(Liviu Rebreanu)
11. „Buhuhu, uhu de zor
Şi-înc-o dată, prin mosor
Doar i-o da mai mult îndemn
Coadei lingurii de lemn
Lemn de leac
Doar l-o-ntoarce berbeleac
Doar l-o duce vălătuc
Pe ibovnicul uituc." (Ion Barbu)
12. Şi după asta, la două zile, n-ai sărit peste zaplaz în curtea tătuţei şi n-ai venit la fereastra mea, ca să-mi spui ceva la ureche? Te-au simţit câinii şi au sărit hămăind care încotro... A trebuit să te caţeri pe stâlpul cerdacului şi să te vâri pe sub streşină, în pod... Dumitale îţi vine a pruji ca totdeauna." (Mihail Sadoveanu)
13. „Boii care purtau acele arme grele de bronz, pe căruţe joase cu roate scunde, păşteau în imaşurile apelor, cu bouarii şi haidăii lor. Jugurile, protapele şi tânjelile erau

Scanned with OKEN Scanner

înşirate la odăile Cetăţuii. Când primea căpitanul de nemţi poruncă de mişcare, apoi un pristav anume rânduit dădea glas din surlă..." (Mihail Sadoveanu)

14. „Ninsoarea se lăsase pe garduri şi zaplazuri d-amândouă părţile ulicioarei. Zăpada încărcase crengile de copaci şi acoperământele caselor. Gheţuşul trosnea sub paşi şi el trecea cu dânsa de braţ... era în scurteică cu guler de blană, roşie la faţă, capşonul alb de lână înconjura faţa, fruntea." (Mihai Eminescu)

15. „Mai în laturile caselor domneşti, în care răspundeau printr-o tindă de scânduri, erau beceriile sau cuiniile şi cuptoarele pităriei; în sus, mai pe deal, din dosul bisericei, jicniţa cu toată zahareaua, şi-n sfârşit, de-a lungul zidului se adăposteau saielile cu vite şi zalhanaua Curţii domneşti." (Alexandru Odobescu)

16. „Florile de Coada-Şoricelului şi de Traista-Ciobanului stimulează secreţia biliară şi mărirea diurezei cu eliminare de toxine." (Mircea Alexan)

17. „Stătea mult şi pe la noi/ Mai bea câte-o cimpoaică de ţuică,/ să fie de sufletul lui Tică şi-al mumii/ Lua târnul de nuiele, să fie curăţenie în curte." (Marin Sorescu)

18. „Tot Vlad Vodă e-ahăstor dă vină/ Numa Dumnezieu lui să plătească/ Căci el ne-au băgat în hastă tină/ Dar viţa noastră ţigănească/ Cu toată lumea trăieşte-n pace/ Şi zieu, bătalia nu-i place." (Ion Budai Deleanu)

19. „Un tânăr necunoscut îi deschise şi-l pofti să intre; acolo, în jurul unei mese rotunde stăteau alţi doi băieţi şi trei fete tinere şi frumoase care-l priveau nedumerite pe tânărul, care, fără să întrebe cine este şi ce vrea necunoscutul, îi dădu voie să intre musafirului neaşteptat." (Petru Popescu)

20. „Pentru fărădelegile ce-ai săvârşit asupra neamului meu îţi vei primi pedeapsa numaidecât; ţi-ai bătut joc de binecuvântarea noastră, dată cu tot sufletul, pe când erai viteaz şi neîntinat, când ai cerut adăpost la noi şi ţi l-am dat." (Alexandru Mitru)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Cuvintele *autostradă, container, robot, metaforă, semnificant, valenţă* aparţin :

☐ a) fondului principal lexical ;
☐ b) masei vocabularului ;
☐ c) unui anumit limbaj tehnico-ştiinţific.

2 Cuvintele *lodbă, ir, corhană, hobot* sunt :

☐ a) regionalisme ;
☐ b) arhaisme ;
☐ c) elemente populare.

3 Cuvintele cu acelaşi sens şi forme diferite se numesc :

☐ a) paronime ;
☐ b) omonime ;
☐ c) sinonime.

4 Fonetismele prezente în cuvintele *îmblă, priimi, părete, împle* sunt de natură :

☐ a) regională ;
☐ b) arhaică ;
☐ c) populară.

5 Cuvintele *prezicere, reluare, antevorbitor, supraproducţie* sunt formate prin :

☐ a) contopire ;
☐ b) derivare cu prefixe ;
☐ c) derivare cu prefixe şi sufixe.

6 Cuvântul *bizar* este sinonim pentru :

☐ a) straniu ;
☐ b) misterios ;
☐ c) străin.

7 Antonimul cuvântului *cinstit* este :

☐ a) imoral ;
☐ b) impur ;
☐ c) necinstit.

8 În enunţurile :
Vizitiul stătea ţanţoş *pe capra* trăsurii.
A reuşit să sară *capra*, dar s-a lovit la aterizare.
Capra păştea iarbă verde.
cuvintele subliniate sunt :

☐ a) omonime ;
☐ b) polisemantice ;
☐ c) sinonime.

9 Sinonimul neologic potrivit pentru verbul *a opri* este :

☐ a) a întrerupe ;
☐ b) a sista ;
☐ c) a stopa.

10 Cuvântul alcătuit prin contopire este :

☐ a) Romarta ;
☐ b) dreptunghi ;
☐ c) superproducţie.

11 În enunţul :
Au ajuns, în sfârşit, şi ei la putere.
cuvântul *şi* este :

☐ a) conjuncţie ;
☐ b) adverb ;
☐ c) prepoziţie.

12 Cuvântul *calorimetru* s-a format prin :

☐ a) derivare de la cuvântul *cal* ;
☐ b) contopire a două cuvinte ;
☐ c) împrumut din altă limbă.

13 Cuvintele *alienaţie* şi *alienare* sunt :

☐ a) cuvinte-pereche ;
☐ b) paronime ;
☐ c) omonime.

14 Grupul de sunete *sub*, cu ajutorul căruia se pot forma cuvinte diferite, constituie :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) prefix ;
☐ b) sufix ;
☐ c) prepoziţie.

15 Sufixul *-iş* este :
☐ a) adjectival ;
☐ b) adverbial ;
☐ c) verbal.

16 Sufixul *-an* este prezent în derivarea :
☐ a) unor substantive ;
☐ b) unor adverbe ;
☐ c) unor adjective.

17 Cu ajutorul sufixului *-eşte* se pot forma :
☐ a) substantive ;
☐ b) adverbe ;
☐ c) adjective.

18 Dintre cuvintele următoare s-a format prin prefixare negativă :
☐ a) nevolnic ;
☐ b) nestatornic ;
☐ c) nemernic.

19 Dintre cuvintele următoare s-a format cu prefixul *dis-* :
☐ a) distins ;
☐ b) discontinuu ;
☐ c) dispreţ.

20 Dintre prefixele următoare sunt opuse ca sens :
☐ a) ante – anti ;
☐ b) hiper – hipo ;
☐ c) inter – intra.

21 Prefixul *dez-* apare în formarea unor cuvinte, pornind de la un cuvânt bază care începe cu :
☐ a) o consoană surdă ;
☐ b) o consoană sonoră ;
☐ c) orice consoană.

22 Cuvintele *subtitlu, subofiţer, sublimiere* s-au format prin :
☐ a) derivare cu prefixul *sub-* ;
☐ b) contopirea prepoziţiei *sub* cu un substantiv ;
☐ c) împrumut din alte limbi.

23 Cuvântul polisemantic este acela care :
☐ a) are aceeaşi formă şi sensuri diferite ;
☐ b) are aceeaşi formă şi mai multe sensuri ;
☐ c) este diferit ca formă şi ca sens.

24 Cuvintele-pereche aparţin grupurilor de :
☐ a) omonime ;
☐ b) paronime ;
☐ c) antonime.

25 Forma corectă a cuvântului este :
☐ a) juristconsult ;
☐ b) jurisconsult ;
☐ c) juristconsul.

26 Cuvântul *nemernic* a cunoscut o modificare de sens, prin :
☐ a) înnobilare de sens ;
☐ b) depreciere de sens ;
☐ c) păstrarea unui sens neutru.

27 Sensul iniţial al cuvântului *prost* a fost sinonim cu :
☐ a) incapabil de a învăţa ;
☐ b) nătâng ;
☐ c) om fără instrucţie.

28 Sensul regionalismului *a clipoci* este :
☐ a) a susura ;
☐ b) a moţăi ;
☐ c) a clipi repede.

29 Sensul cuvântului arhaic *postelnic* este :
☐ a) ambasador ;
☐ b) ministru ;
☐ c) primar.

Scanned with OKEN Scanner

30 În enunţul :
Am văzut o babă bătrână care voia să se întoarcă înapoi, în satul natal.
greşeala este :
☐ a) anacolutul ;
☐ b) pleonasmul ;
☐ c) truismul.

31 Forma corectă a substantivului din locuţiunea *a da... în ţară* este :
☐ a) şfoară ;
☐ b) sfoară ;
☐ c) sfară.

32 Sinonimul verbal pentru locuţiunea *a se face de râs* este :
☐ a) a se înjosi ;
☐ b) a se compromite ;
☐ c) a se ruşina.

33 Sinonimul adjectival pentru amăgitor este :
☐ a) specific ;
☐ b) specios ;
☐ c) special.

34 Cuvintele *temerar* şi *temător* sunt :
☐ a) sinonime ;
☐ b) paronime ;
☐ c) cuvinte-pereche.

35 În enunţul :
„E o treabă de mântuială, n-are nici cap, nici coadă."
cuvântul *cap* este sinonim cu :
☐ a) minte ;
☐ b) început ;
☐ c) capăt.

36 Forma corectă a cuvântului este :
☐ a) divident ;
☐ b) dividend ;
☐ c) devidend.

37 Darul de a ghici lucrurile ascunse se numeşte :
☐ a) divinizare ;
☐ b) divinaţie ;
☐ c) divinitate.

38 Sinonimul cuvântului *captivant* este :
☐ a) pasional ;
☐ b) pasionat ;
☐ c) pasionant.

39 Cuvintele *grijă* şi *grijanie* sunt :
☐ a) sinonime ;
☐ b) cuvinte diferite ;
☐ c) paronime.

40 Cuvintele *dezmierda* şi *dezmetici* s-au format prin :
☐ a) derivare cu prefixe ;
☐ b) derivare cu sufixe ;
☐ c) sunt moştenite din limba latină.

41 Forma corectă a cuvântului este :
☐ a) preşedenţie ;
☐ b) preşidenţie ;
☐ c) preşedinţie.

42 Cuvintele care au aceeaşi formă şi sensuri diferite sunt :
☐ a) paronime ;
☐ b) sinonime ;
☐ c) omonime.

43 Neologismele *valoare, eficienţă, efort, tandreţe, pianist* sunt de origine :
☐ a) germană ;
☐ b) franceză ;
☐ c) engleză.

44 Cuvintele *cuşmă, grapă, gard, zgardă, ţarină, zestre, copac* sunt de origine :
☐ a) slavă ;
☐ b) latină ;
☐ c) daco-getă.

45 Cuvintele *cărămidă, condei, diac, dascăl, hrisov, horă, mustaţă* sunt de origine :

Scanned with OKEN Scanner

- ☐ a) bulgară ;
- ☐ b) greacă ;
- ☐ c) turcă.

46 Cuvintele *brazdă, coasă, muncă, marfă, obraz, ogor, răzor, snop, scump* aparţin :

- ☐ a) substratului limbii române ;
- ☐ b) adstratului limbii române ;
- ☐ c) stratului limbii române.

47 Cuvintele *cale ferată, purtător de cuvânt, război-fulger* sunt formate prin :

- ☐ a) compunere prin alăturare ;
- ☐ b) împrumut (neologisme) ;
- ☐ c) calcul lingvistic.

Scanned with OKEN Scanner

IV. NOŢIUNI DE STIL ŞI DE COMPOZIŢIE

Definiţia stilului • Stiluri funcţionale şi stiluri individuale • Caracteristicile stilurilor • Mijloacele expresivităţii, proprii stilului beletristic • Modalităţi compoziţionale • Vorbirea directă şi vorbirea indirectă • Tipuri de compuneri în diferite stiluri

Exerciţii de sistematizare şi consolidare

1. Definiţi o calitate generală a stilului şi opusul acesteia. Exemplificaţi-le.
2. Exemplificaţi următoarele calităţi particulare ale stilului: *simplitatea, fineţea, ironia*, pe baza operelor literare studiate.
3. Enumeraţi şase elemente lingvistice care marchează oralitatea stilului lui I. Creangă şi exemplificaţi-le.
4. Precizaţi, pe baza fragmentelor date, deosebirile dintre stilul ştiinţific şi stilul beletristic:

A a) „Nu se ridicase încă ceaţa de pe văile de lângă Vaslui, când masa oastei turceşti fusese desfăcută în bucăţi şi cuprinsă de panică a început să fugă, fiind urmărită îndeaproape de infanteriştii şi călăreţii moldoveni, care aveau caii odihniţi. Oastea Moldovei a urmărit resturile oastei otomane şi a luat numeroşi prizonieri, în special pe cei sosiţi după ei." (N. Grigoraş – *Moldova lui Ştefan cel Mare*)

b) „După ceasul al cincilea, au fâlfâit perdelele ceţii şi au prins a fi mânate de un vânt din răsărit. Se părea că acel vânt le învăluie în sus, amestecându-le cu nourii coborâţi. Spuneau bătrânii că niciodată nu s-ar fi văzut astfel amestecate ceţele de jos cu nourii de sus, şi a binevoit domnul-Dumnezeu să fie asta tocmai în acel răstimp de greu cumpăt. Se vedea împrejurimea umplută de spaimele morţii şi risipirii, puştile intrate ca în sorb, cu vitele şi omenirea care le slujeau, cai şi călăreţi căzuţi cât n-ar fi fost chip să-i numeri. Cât vedeau ochii în josul mlaştinei şi apei, se afla lume şi dobitoc măcinat în vârtejul urgiei şi risipit grămezi ca de o mânie sfântă. Zdrobirea aceasta a balaurului se încreţea încă de zvârcoliri şi tresărea de gemete. Pe sub nouri au trecut două învăluiri de corbi." (M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

B a) „Medicii aflaţi la patul lui de suferinţă au hotărât să-i facă o operaţie eroică, adică să-i ardă cu fierul roşu rănile infectate. Propunerea lor a fost acceptată de membrii familiei şi chiar de Ştefan, deşi medicii au declarat că în urma acestei operaţii nu sunt siguri că pacientul va supravieţui. Sub fierul roşu al medicilor, Ştefan cel Mare nu şi-a pierdut voinţa de fier şi judecata nu i-a fost întunecată de durerile grozave provocate de operaţie..." (N. Grigoraş – *op.cit.*)

b) „Doftorul Şmil: Eu să-ndrept? Nu îndrept nimic dacă nu îndrept piciorul Domnului la al cărui nume să închină stăpânul meu... Am cerca... dar sunt dureri... grozave dureri... o! brrrr!
Ştefan: Ce dureri, Şmil?
Doftorul Şmil: În loc să faci un foc mare, să tai piciorul şi să-l lepezi în foc, mai bine ar fi să iei tăria focului şi să arzi răul care se întinde... Brrr. Grozave dureri!

Scanned with OKEN Scanner

Ştefan: Brrr! grozave dureri... Şi se sfârşeşte. O! ho! ho! prieteni, şi vă e milă?... Ardeţi stricăciunea după acest stârv care a fost odinioară nebiruitul Ştefan! Puneţi foc pretutindeni, ş-aici... ş-aici... ş-aici... până-ţi preface în scrum trecuta mărire de o clipă ce-a strălucit în faţa atâtor orbi, domnii creştinătăţii! Şmil... a! Şmil... puteai să-mi spui de-a dreptul... Pe coconi să-i momeşti, dar pe Ştefan... Ardeţi degrab' şi fără milă!"

(B.Şt. Delavrancea – *Apus de soare*)

5. Realizaţi două descrieri, una ştiinţifică şi alta beletristică, a munţilor Bucegi, a unui fenomen al naturii, a unui proces psihic etc. (la alegere).

6. Argumentaţi apartenenţa următorului text la stilul oficial (administrativ):

„3. Articolul 1 va avea următorul cuprins:

Art.1-(1) Activitatea de calificare, recalificare şi perfecţionare a pregătirii profesionale a şomerilor are ca obiectiv, potrivit Legii nr.1/1991 privind protecţia socială a şomerilor şi reintegrarea lor profesională, perfecţionarea formelor de protecţie socială a persoanelor neocupate, mărirea şanselor acestora de reintegrare profesională.

(2) Calificarea, recalificarea şi perfecţionarea pregătirii profesionale a şomerilor se organizează de către direcţiile de muncă şi protecţie socială, după cum urmează:

a) prin centrele proprii de calificare, recalificare şi perfecţionare a şomerilor;

b) prin unităţi de învăţământ organizate conform legii, pe bază de convenţie. („Monitorul Oficial al României", Partea I, Nr. 91, 15 mai, 1995)

7. Argumentaţi apartenenţa la stilul publicistic a unui articol despre Mircea Eliade.

8. Motivaţi apartenenţa la un anumit stil funcţional a următorului text:

„Bucuria de a cutreiera librăriile o mai încerc şi azi, dar sporadic. Trec peste lipsa cronică de timp. Altele sunt cauzele răririi contactelor. Una este invazia de carte proastă. Strălucitoarele, lăcuitele coperte nu-mi mai produc nici o impresie când citesc titlurile. Cred că abia la o sută de titluri, unul merită atenţie. Spectacolul e deprimant. A doua cauză este de ordin practic. Dacă avem zeci (sute?) de edituri particulare, librăriile au rămas de stat. În afară de Humanitas, care are librării proprii (pe cele de la Bucureşti şi Sibiu le ştiu foarte bine), şi poate de încă una ori două, celelalte edituri îşi desfac producţia prin centrele de librării de odinioară. Bănuiesc că există contracte. Dar nu ştii niciodată unde să cauţi o carte tipărită de o editură particulară. Dai peste ele în câte un stand din Piaţa Dorobanţi, bunăoară, unde numai la cărţi nu te-ai aştepta. Dai peste ele şi în librării, dar nu ştii dinainte în care anume. Am pierdut multe cărţi pe care mi le-aş fi dorit, din această pricină. Am pierdut şi o parte din plăcerea de a le căuta. E, într-un fel, ca pe vremuri, când se întâmpla să cumperi unt ori brânză de la un magazin de peşte, dar degeaba colindai magazinele de lactate. Oare nu s-ar putea ca fiecare editură să comunice, pe o cale sau pe alta, librăriile în care îşi desfac produsele? Oare nu s-ar putea ca fiecare editură (sau grup de edituri) să-şi aibă librăria?"

(N. Manolescu – *Librării*, în „România literară", 16-12 sept. 1995)

9. Exemplificaţi aspecte ale funcţionalităţii stilistice a substantivului în următoarele stiluri funcţionale: oficial (administrativ), tehnico-ştiinţific, beletristic.

Scanned with OKEN Scanner

10. Valorificând diferite reviste și ziare, exemplificați următoarele forme publicistice: articolul, comentariul, cronica, foiletonul, interviul, reportajul.

11. Elaborați un text în stil colocvial, precizând elementele lingvistice care dau comunicării încărcătură afectivă.

12. Argumentați apartenența următorului text la stilul beletristic:

„Zguduirea, șocul mâhnirii încetă apoi după asalturi repetate în care suferința atingea creasta înaltă a eliberării, eliminând, ca pe-un microb periculos, duioșia abjectă a stârpiturii umane, gardianul care crezusem o clipă că venise să-mi dea drumul să mă duc în dormitor și să dorm cu ceilalți. Printre crăpăturile scândurii zării lumina răsăritului și curând auzii goarna care suna deșteptarea. Un gardian veni și îmi dădu drumul, alergai să mă îmbrac și să mănânc, apoi coborârăm în întunericul minei. Seara, mă dezbrăcai și căzui într-un somn asemănător plumbului pe care îl dislocam din galerii, dar o mână mă zgâlțâi și mă smulse din el: la carceră! Era același gardian din seara trecută. Încercai să-mi arunc pe umeri mantaua și să-mi vâr picioarele în bocanci: nu, fără manta și bocanci! În cămașă și desculț."

(M. Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni*)

13. Enumerați și exemplificați resursele expresive ale limbii la nivelul structurii fonetice.

14. Introduceți termenii următoarei serii sinonimice în contexte potrivite: *cap, căpățână, craniu, bilă, bostan, scăfârlie, țeastă.*

15. Exemplificați și comentați valoarea expresivă a sinonimiei în opera sadoveniană.

16. Exemplificați valorile expresive ale lexicului în poezia eminesciană.

17. Comentați valoarea expresivă a diminutivelor în *Povestea lui Harap-Alb* de I. Creangă.

18. Comentați valoarea stilistică a arhaismelor într-un text de M. Sadoveanu și a neologismelor într-un text de G. Topîrceanu.

19. Identificați cuvintele folosite cu sens figurat:

a) „Dinspre pădurea de fagi unde s-a prăvălit soarele, coboară umbre cernind culmile și prin sita lor, răzleț, licurici tremurători se ivesc împrejur." (O. Goga)

b) „La răspântia uliței, coborând spre casă mă mai opresc o dată în drum și cum privesc înapoi țintirimul îmi răsare în amurgul târziu semănat cu limbi de flăcări gălbui-albastre, cuprinzând din toate părțile trupul bisericii într-o cunună de foc ca o aureolă..." (O. Goga)

c) „Așa cum am pomenit-o de mult, casa bătrână cu umeri gârbovi, cu acoperișul de șindrilă pe care crește mușchiul sau de țiglă înnegrită de ani, dărăpănată și obosită [...] adăpostește totuși o concepție morală, un laborator sufletesc în acțiune permanentă." (O. Goga)

d) „...pe creasta dealului s-a ivit luna poleind cu strălucirea ei brumată vârfurile copacilor și atingând în drum cu un mănunchi de raze turnul bisericii din deal... Satul doarme și împrejur respiră eternitatea..." (O. Goga)

20. Realizați un text narativ în care să ilustrați valoarea stilistică a frecvenței verbelor.

21. Comentați frecvența substantivelor și a adjectivelor în următorul text:

Scanned with OKEN Scanner

„Sfios, amurgul toamnei mohorâte
Își mișcă-ncet podoaba lui bolnavă,
Ca din cădelnițî fumul din tămâie,
Prelung se zbate frunza din dumbravă.
Tu stai în prag, și din frăgar o frunză
La sânul tău s-a coborât să moară,
Iar vântul spune crengilor plecate
Povestea ta, frumoasă domnișoară..."
(O. Goga)

22. Realizați un text descriptiv în care să ilustrați mijloacele expresivității la nivel morfologic; precizați-le.

23. Exemplificați și comentați valoarea stilistică a abaterilor de la topica obișnuită în poezia argheziană.

24. Dați două exemple din opera lui I.L. Caragiale, pentru a ilustra valoarea stilistică a semnelor de punctuație.

25. Faceți observații privind: a) epitetul eminescian; b) metafora în poezia lui L. Blaga; exemplificați. Comentați câte un exemplu.

26. Faceți analiza stilistică a următoarelor texte:

a) „Peste vârfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună." (M. Eminescu)

b) „Era o zloată nemaipomenită: ploaie, zăpadă, măzărică și vânt vrăjmaș, de nu mai știa vita cum să se-ntoarcă să poată răsufla. Deși aproape de nămiez, în tot satul era astâmpăr desăvârșit ca-n puterea nopții; ba nici glas de câne nu se mai auzea – cine știe în ce adăposturi se odihneau paznicii curților! Drumul parcă era pustiu: care om cuminte să-nfrunte așa tărie de vreme? Pe la toacă, s-a hotărât vântul să bată numai dintr-o parte; ploaia a contenit; a-nceput ninsoare mărunțică și deasă, și s-a pornit crivățul s-o vârtejească. Așa vreme ține trei zile și trei nopți: halal de cine n-are nici pentru vatră, nici pentru căldare!"
(I.L. Caragiale)

27. Precizați ce figuri de stil sunt în următoarele texte. Comentați, la alegere, două dintre ele:

a) „Argint e pe ape și aur în aer..." (M. Eminescu)

b) „Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate..." (M. Eminescu)

c) „Căci te iubesc, copilă, ca zeul nemurirea,
Ca preotul altarul, ca spaima un azil;
Ca sceptrul mâna blândă, ca vulturul mărirea,
Ca visul pe-un copil." (M. Eminescu)

d) „Pentru-a cruții biruință se mișcară râuri-râuri
Ori din codri răscolite, ori stârnite din pustiuri;
Zguduind din pace-adâncă ale lumii începuturi,
Înnegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi
Se mișcau îngrozitoare ca păduri de lănci și săbii,
Tremura înspăimântată marea de-ale lor corăbii." (M. Eminescu)

e) „În zadar, ca s-o mai cate, tu trimiți în lume crainic,
Nimeni n-a afla locașul, unde ea s-ascunde tainic." (M. Eminescu)

f) „Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cireș..." (M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

g) „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă
Prin care trece albă regina nopţii moartă." (M. Eminescu)

h) „Codrul clocoti de zgomot şi de arme şi de bucium..." (M. Eminescu)

i) „Împărat slăvit e codrul,
Neamuri mii îi cresc sub poale..." (M. Eminescu)

j) „Vâjâind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie..." (M. Eminescu)

k) „Ea un înger ce se roagă - El un demon ce visează;
Ea o inimă de aur - El un suflet apostat." (M. Eminescu)

l) „Au nu ai fost june, n-ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?" (M. Eminescu)

m) „Vezi, rândunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc,
S-aşează bruma peste vii -
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?" (M. Eminescu)

n) „Trece lebăda pe ape,
Între trestii să se culce..." (M. Eminescu)

28. Relataţi în stil beletristic o întâmplare deosebită din viaţa voastră.

29. Precizaţi modalităţile de redare a vorbirii şi exemplificaţi-le cu fragmente din opera *Morometii* de M. Preda.

30. Daţi un exemplu de monolog interior din opera *Cel mai iubit dintre pământeni* de M. Preda. Argumentaţi că textul respectiv este un monolog interior.

31. Redactaţi o cerere de motivare a absenţelor la cursurile şcolare.

32. Alcătuiţi o alocuţiune cu prilejul adunării festive prilejuite de absolvirea liceului.

33. Realizaţi o intervenţie, în cadrul activităţii de cerc, despre poezia blagiană şi pictura expresionistă.

34. Exemplificaţi patru ştiri din presa locală (sportivă, politică, economică şi culturală). Caracterizaţi acest tip de compoziţie.

35. Redactaţi patru anunţuri publicitare cu conţinut diferit.

36. Realizaţi un interviu cu un absolvent de liceu în ultima zi de şcoală.

37. Scrieţi un reportaj despre încheierea cursurilor şcolare.

38. Relevaţi caracteristicile discursului, pe baza textului *Lauda ţăranului român*, discursul de recepţie al scriitorului L. Rebreanu la primirea acestuia în Academia Română.

39. Consideraţi-vă reporter participant la masa-rotundă cu tema *Pregătirea de specialitate şi cultura generală* şi formulaţi zece întrebări în legătură cu această temă.

40. Formulaţi opt întrebări ale anchetei *Pregătirea elevilor pentru examenul de bacalaureat*.

41. Exemplificaţi, pe baza presei locale, articolul de fond şi articolul informativ şi precizaţi deosebirile.

Scanned with OKEN Scanner

42. Relevaţi trăsăturile caracteristice ale articolului program al unei reviste literare.

43. Realizaţi o notă de lectură despre o carte de M. Eliade, E. Cioran, C. Noica (la alegere).

44. Realizaţi recenzia unei cărţi ştiinţifice şi a uneia belestristice.

45. Redactaţi cronica dramatică a unui spectacol de teatru televizat.

46. Realizaţi cronica muzicală a unui concert de muzică simfonică, populară, pop, rock etc. (la alegere).

47. Redactaţi o cronică plastică despre lucrările de pictură dintr-o expoziţie organizată la Galeriile de Artă.

48. Realizaţi cronica sportivă a unei competiţii desfăşurate pe terenul sportiv al liceului.

49. Elaboraţi următoarele tipuri de scrisori: amicală, de mulţumire, de felicitare, de recomandare, de condoleanţe.

50. Definiţi eseul şi exemplificaţi trăsăturile acestuia pe baza unei opere de M. Eliade.

51. Realizaţi planul dezvoltat al uneia din următoarele lucrări:

- Formarea limbii române
- Mijloace de îmbogăţire a vocabularului
- Clasificarea verbelor
- Cazurile substantivului
- Predicatul
- Subiectul şi propoziţia subiectivă
- Arta narativă în opera lui I. Creangă
- Limbajul poetic eminescian

52. Alcătuiţi la alegere o compunere pe următoarele teme:

- Eminescu
- Gânduri despre mileniul al III-lea
- Culorile pădurii româneşti
- Dorul

Scanned with OKEN Scanner

Texte suplimentare propuse pentru exerciţii

1. „Împotriva obiceiului său, Lăpuşneanu, în ziua aceea, era îmbrăcat cu toată pompa domnească. Purta coroana Paleologilor şi peste dulama poloneză de catifea stacojie avea cabaniţa turcească. Nici o armă nu avea alta decât un mic junghi cu plăselele de aur ; iar printre bumbii dulămii se zărea o zea de sârmă." (C. Negruzzi)

2. „E noapte naltă, naltă ; din mijlocul tăriei
Veşmântul său cel negru, de stele semănat
Destins cuprinde lumea, ce-n braţele somniei
Visează câte-aievea deşteaptă n-a visat,
Tăcere este totul şi nemişcarea plină :
Încântec sau descântec pe lume s-a lăsat ;
Nici frunza nu se mişcă, nici vântul nu suspină
Şi apele dorm duse şi morile au stat." (I.H. Rădulescu)

3. „Dorul meu pe unde pleacă,
Nu-i pasăre să-l întreacă :
E mai repede ca vântul
Ca fulgerul şi ca gândul." *(Colecţia Jarnik-Bârseanu)*

4. „Este fără îndoială încărcată de o adâncă şi calmă frumuseţe priveliştea unei câmpii în care lungi şiruri de plopi foşnesc sub razele lunii ; dar în acelaşi timp, nu cunosc priveliştе mai pură şi plină de poezie decât a unei pajişti asupra căreia cade lumina. De fiecare dată, verdele proaspăt şi crud al ierbii surprinde şi încântă prin intensitatea cu care se pune în evidenţă adânca forţă vitală a firii."

(G. Bogza)

5. „Ce deasă ceaţă, vai, ce ceaţă deasă...
Nu mai cunoaştem drumul către casă...
Suntem uşori şi ceaţa e ca fumul
Vai, unde-o fi, unde s-ascunde drumul ?
Ce ceaţă deasă, vai ce ceaţă mare !
Unde-i cărarea, doamnă învăţătoare ? (Eugen Jebeleanu)

6. „Politica monetară este ansamblul reglementărilor pe care Banca centrală le impune celorlalte bănci. Trebuie să se asigure securitatea depunătorilor, verificând gestiunea corectă a băncilor, supraveghind cecurile fără acoperire, impunând tuturor reguli de prudenţă. Banca Centrală trebuie să vegheze la buna funcţionare a monedei. Aproape în întreaga stare a umanităţii, moneda era constituită din piese metalice, iar încrederea pe care o inspiră era proporţională cu greutatea în aur şi argint, garantată de cel care dobândise dreptul de a bate monedă." (Michel Didieu)

7. „Datele cu privire la intrările de resurse fizice (materiale, financiare şi umane) şi la ieşirile din procesul de transformare sunt colectate şi prelucrate de un procesor de informaţii şi sunt convertite în informaţii.
O altă sursă de date pentru procesorul de informaţii o constituie mediul extern ; destinatarii principali ai informaţiilor sunt managerii." (Panaite C. Nica)

8. „Dacă înălţimea unei piramide P este l, atunci un plan paralel cu baza, situat în acelaşi semispaţiu cu vârful V faţă de planul bazei, la distanţa l' de vârf, l'≤l, secţionează piramida după o suprafaţă poligonală asemenea cu baza, raportul de asemănare fiind l'/l. *(Manual de geometrie)*

Scanned with OKEN Scanner

9. „Am primit de la Ionescu Vasile, domiciliat în Iaşi, strada Vasile Lupu, numărul 4, bloc A_{1-3}, scara B, etaj V, apartament 25, suma de lei 5000 (cinci mii) reprezentând costul unor manuale şcolare pe care mi le-a solicitat.

Semnătura, Ion Mitrache"

10. „Cel mai răspândit tip de disc optic este CD-ROM (Compact Disk-Read Only Memory, pentru memorie numai de citit, bazată pe compact disc). Aceste discuri sunt folosite pentru a distribui informaţii preînregistrate spre utilizatori. Un disc CD-ROM este citit de o unitate optică de disc – un periferic al calculatorului." (D. Oprea)

11. „În legătură cu situaţia propusă de dumneavoastră spre analiză, subsemnatul, Radu Dan, laborant, vă aduc la cunoştinţă că datorită folosirii excesive, neeconomicoase a buteliilor de gaze lichefiate, în cele două laboratoare de chimie ale liceului, nu există condiţii pentru efectuarea lucrărilor de laborator planificate în perioada 25-30 noiembrie. Se impune de urgenţă repartizarea unei butelii suplimentare, pentru ca lucrările practice ale elevilor să se poată realiza." (C. Parfene)

12. „Potrivit unei statistici efectuate de Comisia Naţională pentru Statistică, numărul şomerilor în România la 19 august, era de 1.053.359 de persoane, mai puţin cu 9,4% faţă de luna precedentă." („Monitorul")

13. „*Braveheart* (*Inimă neînfricată*) este o reconstituire a istoriei Scoţiei de secol XIII, într-o superproducţie care durează şaptezeci şi trei de minute, care a costat şaptezeci de milioane de dolari şi care a utilizat o mie şapte sute de soldaţi din armata irlandeză pentru figuraţie. Eroul principal e interpretat de Mel Gibson, actorul care, deşi născut în Statele Unite, şi-a început cariera în Australia. Partenera lui Mel Gibson este frumoasa Sophie Marceau plecată şi ea la Hollywood în căutarea succesului care n-a întârziat să-i surâdă..." („Monitorul")

14. „Mă numesc Ileana Răutu. M-am născut în satul Plopeni, comuna Valea Largă, judeţul Timiş, în ziua de 8 august 1975, într-o familie de învăţători. Părinţii mei, Alexandru şi Ioana Răutu, sunt originari din Moldova, din comuna Leţcani. Mai am doi fraţi: unul, mai mare decât mine, este student în anul II la Facultatea de Drept; al doilea frate e mai mic decât mine, fiind elev în clasa a X-a la Liceul de informatică din Timişoara..." (C. Parfene)

15. „Domnule profesor, ştim că aţi revenit în ţară după o îndelungată absenţă – pe care am resimţit-o cu toţii – timp în care aţi locuit la Roma.

– E adevărat. Am găsit în Italia o a doua ţară care m-a primit cu braţele deschise, ceea ce nu înseamnă că mi-am uitat ţara de suflet care este şi va rămâne România, ţara dorului şi a doinei.

– O să rămâneţi mult timp în Iaşi, oraşul studenţiei dumneavoastră?

– Atâta timp cât îmi va fi necesar să organizez activităţi comune ale Facultăţii de Litere din Iaşi cu Facultatea de Litere de la Universitatea din Roma şi să stabilesc o fructuoasă colaborare între profesorii români, recunoscuţi pentru buna şi eficienta pregătire profesională, pentru deschiderea către noutăţile culturale universale.

– Ce cărţi aţi publicat în străinătate?

– Multe. Dar cea mai dragă-mi este *Undeva, lângă cerul albastru...*"

16. „Un semn sau *reprezentamen* este un element prim care întreţine cu unul secund, numit obiectul său, o relaţie triadică atât de autentică, încât ea poate determina ca un al treilea, numit *interpretantul său*, să întreţină aceeaşi relaţie triadică, în aşa fel încât ea nu se reduce la vreun complex de relaţii diadice." (M. Mureşanu Ionescu)

17. „– ...'Poi dă, măi femeie, tot eşti tu bisericoasă, de s-a dus vestea; încaltea ţ-au făcut şi băieţii biserică aici pe loc, după cheful tău, măcar că-ţi intră biserica în casă, de departe ce-i... De-amu puneţi-vă pe făcut priveghi de toată noaptea şi parascoveni

câte vă place, măi băieţi, dacă vi-i voia să vă deie mă-ta în toate zilele numai colaci de cei unşi cu miere de la «Patruzeci de sfinţi» şi colivă cu miez de nucă."

(I. Creangă)

18. „Scumpul şi iubitul meu Titi,

Tu trebuie să fii foarte supărat pe mine, văzând c-a trecut duminica şi nu ţi-a ajuns scrisoarea, dar nu mă învinui de uitare, căci eu m-am gândit la tine şi cauze în afară de voinţa mea m-au împiedicat să-ţi scriu. De-ai şti cât doresc să fiu lângă tine, mi-e lehamite de lumea asta care nu mă lasă în pace şi care mă destramă; am momente atât de jalnice că văd viaţa alandala şi aş vrea să mor [...]. Te îmbrăţişez de-o mie şi de-o mie de ori, nu mă uita.

Tolla"

19. „Domnule Predescu,

Membrii cercului de poezie *Parnas* de pe lângă Facultatea de Litere de la Universitatea Al.I. Cuza din Iaşi intenţionează să editeze o revistă literară pentru tinerii talentaţi. Revista va avea o rubrică specială destinată scriitorilor consacraţi. V-am ruga să ne trimiteţi pentru numărul inaugural câteva din poeziile pe care le consideraţi potrivite.

Cu deosebită consideraţie,

Virgil Plopeanu, redactorul revistei"

20. „Apariţia corporală a zeilor, ca în invocaţia saphică adresată către Afrodita, nu trebuie înţeleasă ca o libertate poetică, apariţiile acestea constituie halucinaţii frecvente. Într-un mod cu totul superficial, foarte multe, chiar şi dorinţa de moarte, le considerăm drept retorice." (Nietzsche)

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă – tip A

1 Textul :

„Preumblându-mi ochii, când peste şesul cu străluciri şi scânteie, când prin munţii cu tainice şi răcoroase raze, mă aşezasem pe un bolovan de piatră şi, aşteptând să dispară cu totul soarele, nu mă puteam sătura de asemenea privelişti ce nouă, orăşenilor, ne este dat arareori a le vedea."

(Alexandru Odobescu)

aparţine :

☐ a) stilului ştiinţific ;
☐ b) stilului beletristic ;
☐ c) stilului publicistic.

2 Fragmentul următor :

„Pentru a ajunge la Dunăre, apele Jiului pornite din căldările de pe clina sudică a Retezatului, străbat un drum lung de aproape 350 de kilometri, care-l situează printre primele zece râuri din ţara noastră, ceva mai lung decât Argeşul (340 de km.), Buzăul (334 de km), cu puţin mai scurt decât Someşul (luat pe toată întinderea lui)."

(L. Badea)

aparţine :

☐ a) stilului publicistic ;
☐ b) stilului beletristic ;
☐ c) stilului ştiinţific.

3 Textul :

„Sub denumirea de daci sau geţi se înţelege populaţia care, din timpuri străvechi, a locuit pe teritoriul ţării noastre, întinzându-se în anumite perioade de timp, şi dincolo de aceste hotare. Atât numele de daci (în greceşte Dakoi, Dakai, Dakes ; în latineşte Daci), cât şi acelea de geţi (Getai, Getae ; o singură dată, la Adrian, Getinoi) sunt nume colective, designând aceeaşi populaţie, compusă dintr-o mulţime de triburi care vorbeau, cu variaţii locale, aceeaşi limbă."

(Istoria României)

aparţine :

☐ a) stilului beletristic ;
☐ b) stilului ştiinţific ;
☐ c) stilului oficial-administrativ.

4 Textul :

„Art.35 – Învăţământul liceal asigură tinerilor cunoştinţele ştiinţifice, culturale şi de specialitate, precum şi calificarea în meserii necesare încadrării în muncă sau continuării studiilor în învăţământul superior." („Monitorul Oficial")

aparţine :

☐ a) stilului beletristic ;
☐ b) stilului oficial-administrativ ;
☐ c) stilului ştiinţific.

5 Textul :

„– Aveţi o putere de muncă extraordinară, spun eu. Când izbutiţi să scrieţi atâta ? Lucraţi repede ?

– Nu lucrez aşa repede, pe cât se zice. Sunt calomniat când se spune că aş scrie o piesă de teatru în câteva zile. Procesul de creaţie e mult mai complicat : întâi port în mine un an întreg subiectul ; după aceea mă aşez la lucru şi-l scriu într-o săptămână." (Vasile Netea)

aparţine :

☐ a) stilului ştiinţific ;
☐ b) stilului beletristic ;
☐ c) stilului publicistic.

6 În textul :

„Ah ! Atuncea ţi se pare
Că pe cap îţi cade cerul.
Unde voi găsi cuvântul
Ce exprimă adevărul ?"

(Mihai Eminescu)

calitatea stilului este :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) claritatea ;
☐ b) puritatea ;
☐ c) simplitatea.

7 În textul :
„Dacă Europa... să fie cu ochii aţintiţi asupra noastră, dacă mă pot pronunţa astfel, care lovesc soţietatea, adică fiindcă din cauza zguduirilor... şi idei subversive şi mă-nţelegi... mai în sfârşit... pentru care în ocaziuni solemne... naţiunea... România... ţara în sfârşit." (I.L. Caragiale)
defectul stilului este :
☐ a) prolixitatea ;
☐ b) truismul ;
☐ c) galimatiasul.

8 În textul :
„Fraţilor ! După lupte seculare care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat." (I.L. Caragiale)
defectul stilului, defect opus clarităţii, este :
☐ a) pleonasmul ;
☐ b) nonsensul ;
☐ c) echivocul.

9 În textul :
„Umbra creştea în juru-i. Lucirile de pe vârfuri ale soarelui se şterseseră. Pădurea avea în răstimpuri înfiorări rare, după care urmau alinări, linişti ca din alte lumi. Şi căprioara sta singură, şi sângele i se scurgea în iarba moale a tărâmului. Sara venea şi prin bradul de pe pisc trecu o oftare." (Mihail Sadoveanu)
calitatea stilului este :
☐ a) precizia ;
☐ b) corectitudinea ;
☐ c) proprietatea.

10 O abatere de la o calitate particulară a stilului numită *armonie* este :
☐ a) tautologia ;
☐ b) cacofonia ;
☐ c) anacolutul.

11 În textul :
„Se adevereşte prin prezenta că Paul Costinescu este student în anul al II-lea al Facultăţii de Matematică şi frecventează regulat cursurile. S-a eliberat prezenta adeverinţă pentru a-i servi la obţinerea abonamentului de tramvai."
caracteristica stilului căruia îi aparţine este :
☐ a) prezenţa unor clişee ;
☐ b) lipsa formalismului ;
☐ c) implicarea afectivă.

12 În textul de mai jos :
„De ce m-am oprit – veţi întreba – în leagănul de piatră al legendei despre Olt? De ce ne-am oprit la mânăstirea Cozia? De ce ne-am oprit, urmând cursul Oltului, la Feldioara? Pentru că menirea noastră este să călătorim, să scoatem din uitare locuri şi fapte, oameni care au fost, dar şi să observăm cum se scrie acum o istorie, cum românii de azi sunt vrednici urmaşi ai celor de altădată."
(Geo Bogza)
este evidentă :
☐ a) exprimarea neutră ;
☐ b) prezenţa unor construcţii retorice ;
☐ c) lipsa afectivităţii.

13 Fragmentul următor :
„– Ei, şi ce mai vrei dumneata să ştii de la mine?
– Ceva despre copilăria dumneavoastră, despre cei care v-au trezit dragostea pentru literatură.
– Despre toate lucrurile astea – a spus domnul Brătescu-Voineşti – am vorbit pe larg într-o conferinţă a mea ţinută la Facultatea de Litere.
– Am citit ultima dumneavoastră carte... dar aş vrea să vă aud spunându-mi, acum, unele lucruri, pe care poate nu le-aţi spus acolo."
(Vasile Netea)
aparţine :

Scanned with OKEN Scanner

☐ a) unui interviu ;
☐ b) unei cronici ;
☐ c) unui reportaj.

14 Textul ce urmează :
„Sub cerul nostru-nduioşat
E mai domoală hora
Căci cântecele noastre plâng
În ochii tuturora."
(Octavian Goga)
îşi datorează expresivitatea :
☐ a) personificărilor ;
☐ b) epitetelor cromatice ;
☐ c) comparaţiilor.

15 Impresia de dinamism a versurilor :
„Mircea însuşi mână-n luptă vijelia îngrozitoare/ Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare ; / Duduind soseau călării ca un zid înalt de suliţi/ Printre cetele păgâne trec rupându-şi large uliţi." (M. Eminescu)
e obţinută prin :
☐ a) cadenţă precipitată a ritmului ;
☐ b) interferenţa prezentului cu imperfectul ;
☐ c) exprimarea metonimică.

16 În versurile :
„În cuib fraged : cir-li-lai
Fox
Al meu, îţi place, hai ?
Cir-li-lai, Cir-li-lai
În copaie când te lai
Vir-o-con-go-eo-lig
Oase închise afară-n frig
Lir-liu-gian, Lir-liu-gian
Pe dulci lespezi de mărgean." (I. Barbu)
expresivitatea este realizată la nivel :
☐ a) lexical ;
☐ b) fonetic ;
☐ c) morfologic.

17 În versurile :
„Tăcerea vocile şi le-a pierdut,
Care-o făceau pe vremuri să răsune
Aud ţărâna doar a vocilor străbune."
(Tudor Arghezi)
abaterea topică ce aduce expresivitatea este :
☐ a) izolarea ;
☐ b) inversiunea ;
☐ c) dislocarea topică.

18 În versurile :
„De-atâtea nopţi aud plouând
Aud materia plângând
Sunt singur şi mă duce-un gând
Spre locuinţele lacustre."
(George Bacovia)
rima în *-ând* este folosită pentru a sugera :
☐ a) prin închiderile consonantice – durere ;
☐ b) o acţiune repetabilă, ciclică ;
☐ c) o necesitate prozodică.

19 În versurile :
„Sus pe plai
Tăcutul crai
Al nopţii reci
Umbrind poteci
Se-nalţă-n zări."
(Ştefan Octavian Iosif)
procedeul artistic de bază care asigură expresivitatea este :
☐ a) inversiunea ;
☐ b) metafora ;
☐ c) personificarea.

20 În versurile :
„Prin vulturi vântul viu vuia
Vrun prinţ mai tânăr când trecea."
(George Coşbuc)
expresivitatea – la nivel fonetic – este obţinută prin :
☐ a) asonanţă ;
☐ b) aliteraţie ;
☐ c) sincopă.

21 Ca procedeu artistic, metafora se poate confunda cu :
☐ a) simbolul ;
☐ b) comparaţia ;
☐ c) metonimia.

Scanned with OKEN Scanner

22 Calitatea stilului oficial administrativ – obiectivitatea – mai apare și în:

- ☐ a) stilul publicistic;
- ☐ b) stilul științific;
- ☐ c) stilul beletristic.

23 Îndeplinește funcția de comunicare într-o sferă restrânsă:

- ☐ a) stilul publicistic;
- ☐ b) stilul colocvial;
- ☐ c) stilul științific.

24 Stilul beletristic valorifică:

- ☐ a) numai limbajul literar;
- ☐ b) depășește toate aspectele limbii literare;
- ☐ c) se limitează la anumite aspecte literare.

25 Cuvintele cu sens figurat pot să apară în lucrări ce sunt redactate în:

- ☐ a) stil științific;
- ☐ b) stil colocvial;
- ☐ c) stil publicistic.

26 În textul:

„E destul să te gândești ce se poate face cu banii, ca să și guști bucuria lucrului pe care nu l-ai cumpărat. Ai simțit bucuria... De ce să-l mai cumperi?... Râdeți, voi, râdeți... Ce lucru poate fi mai luminat ca un jăratic de galbeni pe o masă?... Voi râdeți... cu hohote..." (B. Șt. Delavrancea)

expresivitatea se datorează:

- ☐ a) repetiției unor cuvinte;
- ☐ b) semnelor de punctuație care cumulează o triplă semnificație;
- ☐ c) alternanței timpurilor.

27 Oralitatea este o trăsătură:

- ☐ a) particulară a stilului;
- ☐ b) generală a stilului;
- ☐ c) constituie ea însăși un stil: stilul oral.

28 Stilul beletristic se aseamănă cu celelalte stiluri prin:

- ☐ a) scopul comunicării;
- ☐ b) mijloacele de comunicare;
- ☐ c) utilizarea diverselor resurse ale limbii.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

I. **TEXTE ÎNSOŢITE DE CERINŢE COMPLEXE REFERITOARE LA:**
   - **fonetică**
   - **gramatică**
   - **vocabular**
   - **stilistică şi compoziţie**

II. **TEXTE PROPUSE PENTRU ANALIZĂ**

Scanned with OKEN Scanner

În cadrul acestei secţiuni a lucrării s-au folosit simbolurile :

- ■ – cerinţe referitoare la fonetică
- ● – cerinţe referitoare la gramatică
- ▲ – cerinţe referitoare la vocabular
- ◆ – stilistică şi compoziţie

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE ÎNSOŢITE DE CERINŢE COMPLEXE

1. „În fundul grădinii avea şi un măr care făcea mere de aur şi de când îl avea el nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând şi pârgâindu-se, venea oarecine noaptea şi i le fura tocmai când erau să se coacă."

(*Prîslea cel voinic şi merele de aur*)

■ a) Identificaţi în text grupurile vocalice şi precizaţi felul lor.

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Precizaţi valoarea verbului *a avea* în text; exemplificaţi altă valoare a acestui verb.
c) Construiţi propoziţii cu alte valori morfologice decât în text ale cuvintelor: *un, care, de, şi, noaptea*.
d) Faceţi analiza sintactică a frazei.
e) Alcătuiţi din propoziţiile de mai jos trei fraze, apoi o singură frază:
1. A fost odată un împărat mare şi puternic.
2. El avea pe lângă palatele sale o grădină frumoasă şi bogată.
3. În fundul grădinii era un măr.
4. Mărul făcea mere de aur.
5. Împăratul nu mâncase niciodată din pom mere coapte.
6. De fiecare dată, în timpul pârguirii merelor, cineva le fura noaptea.
f) Obţineţi o propoziţie dezvoltată prin contragerea tuturor subordonatelor din această frază.
g) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei astfel obţinute.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *grădină*.
b) Precizaţi sensul următoarelor expresii şi locuţiuni în structura cărora intră verbul *a face*:
- a nu face brânză (cu cineva);
- a face zâmbre;
- a nu face purici (mulţi) într-un loc (sau nicăieri);
- a face spume (la gură);
- a face o gură cât o şură;
- a face ochi;
- a face faţă;
- a face feţe-feţe;
- a face cale întoarsă;
- a face pe dracu în patru;
- a face din ţânţar armăsar;
- a face (cuiva) chica topor;
- face ce face şi...
- ce (mai) faci?
- văzând şi făcând;
- a face caz (de ceva sau cineva);
- nu face nimic;
- a face (cuiva) zile fripte;
- a face (cuiva) cu degetul;
- a face (cuiva) cu ochiul;
- scump, dar face;
- nu face nici două parale.

◆ a) Valorificând unul dintre motivele specifice basmului, întâlnit şi în basmul *Prîslea cel voinic şi merele de aur*, realizaţi o scurtă naraţiune, în care să ilustraţi un aspect al funcţionalităţii stilistice a verbului în textul literar.

2. „– Corb, corbişor, du-te la ăl izvor de-ţi moaie aripioara'n apă şi vin de-mi pică o picătură pe limbă, că mi s'a uscat de tot şi mă răpune Zorilă; du-te, corbuleţul meu, că de mi-ei face ăst bine mare ţi-oi da două stârvuri să mănânci." (*Zorilă Mireanu*)

■ a) Precizaţi grupurile vocalice din cuvintele *moşie, aripioara, meu, mi-ei* şi indicaţi felul lor.

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizați atributele adjectivale din text.
b) Alcătuiți propoziții în care substantivul *izvor* să îndeplinească funcția de nume predicativ în cazurile N, G, Ac.
c) Delimitați propozițiile din text și precizați felul lor.
d) Alcătuiți fraze în care conjuncția *că* să introducă alte subordonate decât în text; precizați felul lor.
e) Motivați folosirea virgulei în text.
f) Explicați folosirea cratimei în text.

▲ a) Dați alt exemplu după modelul celui din text, pentru schimbarea valorii gramaticale a adverbului.
b) Scrieți șase locuțiuni verbale în structura cărora intră verbul *a da* și alcătuiți cu ele propoziții.

◆ a) Enumerați elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

3. „– Domnia ta, tată, știi prea bine că n-am ieșit din poruncile împărăției tale nici cât negru sub unghie; și dacă acum cutez a stărui în rugăciunea mea, este numai că voiesc, dac-aș putea, să împlinesc o dorință care nu dă odihnă sufletului măriei tale, dorință pe care te silești de mulți ani și cu mari cheltuieli să o împlinești." (*Pasărea măiastră*)

■ a) Dați șase exemple de cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-a*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: „care nu dă odihnă sufletului măriei tale".
b) Scrieți adverbul *bine* la toate gradele de comparație; exemplificați mai multe posibilități de redare a superlativului absolut.
c) Delimitați propozițiile din text, precizați felul lor și raporturile sintactice; la propozițiile subordonate indicați termenul regent.
d) Transformați în subordonatele corespunzătoare: *a stărui, o dorință*.
e) Alcătuiți fraze în care propoziția CD să fie introdusă prin următoarele elemente de relație: *care, cine, ce, dacă, să, unde, când, cum*.

▲ a) Scrieți sinonimul neologic al cuvintelor: *a stărui, a împlini*.
b) Identificați cuvintele derivate din text; explicați formarea lor.
c) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a ieși*.

◆ a) Comentați folosirea sinonimului frazeologic: *nici cât negru sub unghie*.

4. „Ajungând la pod, unde se năpusti asupra ei un lup cu niște ochi turburați și zgâiți de băga fiori în oase, cu o gură mare și cu o limbă ca de dihanie turbată, cu colții rânjiți și clănțănind de parcă nu mâncase de o lună de zile; și când să înfigă ghiarele sale cele sfâșietoare, fata dete călcâie calului, și unde se răpezi asupra lupului cu paloșul în mână, de să-l facă mici fărâmi; și dacă nu se da în lături lupul, în două îl făcea cu paloșul; căci ea nu glumea, fiindcă-și pusese credința în Dumnezeu, și dorea ca vrând-nevrând să împlinească slujba ce și-o luase asupră." (*Ileana Simziana*)

■ a) Scrieți șase cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-i*.

● a) Analizați pronumele și adjectivele pronominale din text.
b) Alcătuiți două propoziții în care să exemplificați atributul substantival prepozițional în cazul G.
c) Exemplificați alte patru funcții sintactice decât în text ale verbului la modul gerunziu.
d) Faceți analiza sintactică a frazei.
e) Pe lângă propoziția principală regentă *A luat*, construiți toate subordonatele posibile; precizați-le.

▲ a) Identificați locuțiunile și expresiile din text.
b) Scrieți familia lexicală a cuvântului *pod*.
c) Exemplificați următoarele sensuri ale substantivului *gură*: sensul propriu de bază, sensul propriu secundar, sensul figurat.

Scanned with OKEN Scanner

◆ a) Comentaţi construcţia cu *unde*, specifică vorbirii populare:
„Ajungând la pod *unde* se năpusti asupra ei un lup..."
„...şi *unde* se răpezi asupra lupului cu paloşul în mână."

5. „Cum au sosit ei, au sfârşit şi ea de legat sacul şi după aceea le-au dat de mâncat şi dându-se într-o parte a stat ca o argată de-a privit cum ospătează şi cum vorbeau tot despre fata aceea care venise într-această duminică la biserică mult mai gătită şi mai mândră decât înainte şi cum şi-a pierdut un papuc, pe care l-au aflat flăcăii şi cum ei s-au sfătuit ca să o caute cu papucul acela prin tot satul zicând că pe al căreia picior s-o potrivi, aceea va fi fata cea frumoasă şi bogată." (*Fata babei şi fata moşneagului*)

■ a) Daţi şase exemple de cuvinte care conţin vocalele în hiat *u-i*.

● a) Motivaţi scrierea cu doi de *-i*: *flăcăii*.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: „aceea va fi fata cea frumoasă şi bogată".
c) Construiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *o*; precizaţi-le.
d) Alcătuiţi două propoziţii în care să folosiţi formele verbului *a privi* la:
- diateza activă, modul infinitiv, timpul perfect;
- diateza pasivă, modul infinitiv, timpul prezent.
e) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *tot* din text.
f) Exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale verbului la supin.
g) Dezvoltaţi în subordonatele corespunzătoare: *de mâncat; ca o argată*.
h) Faceţi schema frazei.
i) Construiţi fraze în care adverbul relativ *cum* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text; precizaţi-le.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *a sfârşi, a lega, a da, a vorbi, a veni, a pierde*.

◆ a) Identificaţi în text aspecte specifice naraţiunii de tip popular.

6.
„Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate
Ş-oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor,
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă..."
(*Mioriţa*)

■ a) Scrieţi cuvintele din text care conţin diftongi; subliniaţi diftongii.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *a bate, pe mine, de sânge, de omor, curat*.
b) Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul *a* să aibă alte valori morfologice decât în text; precizaţi-le.
c) Daţi câte un exemplu de anticipare a CD şi de reluare a CI.
d) Faceţi analiza sintactică a frazei.
e) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *de omor*.
f) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *vânt*.
b) Daţi alte exemple de schimbare a valorii gramaticale a adjectivului decât cel din text.
c) Precizaţi sensurile adjectivului *mândru* în următoarele contexte:
1. „Iubesc o fată frumoasă... fata Genarului, om mândru şi sălbatec."
(M. Eminescu)
2. „Încrede-te, stăpână, zise Galben-de-Soare, căci voi fi mândru să încalece pe mine o viteză ca tine." (P. Ispirescu)
3. „Te-am ruga, mări, ruga,
Să-mi trimiţi prin cineva
Ce-i mai mândru-n valea ta."
(M. Eminescu)
d) Scrieţi şase expresii şi locuţiuni în structura cărora intră verbul *a strânge*.

Scanned with OKEN Scanner

◆ a) Comentaţi sugestia poetică a epitetului metaforic „lacrimi de sânge".
b) Relevaţi valoarea stilistică a frecvenţei verbelor în rimă.

7. „– Alei! corbi, corbişor,
De vrei tu să-mi faci pe dor,
Ţine ineluşul meu
Şi du-l unde voiesc eu,
În munţii Catrinului,
În pădurea Pinului,
La conacul lui Novac.
Lui Novac, Baba Novac,
Şi mă giur că de-oi scăpa,
Pe tine te-oi adăpa
Nu cu sânge păseresc,
Dar cu sânge păgânesc!" *(Novac şi Corbul)*

■ a) Precizaţi câte litere şi câte sunete sunt în cuvintele: *vrei, faci, meu, sânge.*

● a) Faceţi analiza gramaticală a verbelor din text.
b) Exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *lui*; precizaţi-o.
c) Realizaţi schema frazei.
d) Alcătuiţi o propoziţie în care pronumele personal *mi* să aibă altă funcţie sintactică în cazul dativ decât în text.
e) Exemplificaţi alte adjective pronominale decât în text; precizaţi-le.
f) Alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *unde* să introducă următoarele subordonate: SB, PR, AT, CD, CI.

▲ a) Construiţi enunţuri în care să ilustraţi următoarele sensuri ale verbului *a ţine*:
- a avea ceva în mână (sau în braţe), a nu lăsa să-i scape;
- a fi legat sufleteşte de ceva, a iubi;
- a apăra un loc de invazia duşmanului, a opri (cu armele) intrarea într-un loc;
- a fi căsătorit cu cineva;
- a dura, a dăinui;
- a ajunge (pentru un timp oarecare), a fi destul, a nu se termina (mai mult timp);
- a nu-i da pace, a nu-l lăsa (despre boli).

b) Scrieţi cinci locuţiuni verbale, în structura cărora intră verbul *a ţine*.

◆ a) Comentaţi procedeele artistice; puneţi în evidenţă frecvenţa acestora în poezia populară prin exemplificări din alte opere.

8. „O şoaptă de sus
Aievea mi-a spus
Că orice-am lucra
Noaptea s-a surpa,
Până-om hotărî
În zid de-a zidi
Cea-ntâi soţioară,
Cea-ntâi sorioară
Care s-a ivi
Mâni în zori de zi,
Aducând bucate
La soţ ori la frate.
Deci dacă vroiţi
Ca să isprăviţi
Sfânta monastire
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm
Cu toţi să giurăm
Şi să ne legăm
Taina s-o păstrăm." (*Monastirea Argeşului*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *şoaptă, aievea, surpa, soţioară, isprăviţi.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *de sus, orice, s-a surpa, care, bucate, taină.*
b) Exprimaţi altă funcţie sintactică decât în text a adverbului precedat de prepoziţia: *de sus*; precizaţi-o.
c) Exemplificaţi adjectivul pronominal nehotărât *orice.*
d) Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *cea* în text; exemplificaţi celelalte valori morfologice ale acestui cuvânt.
e) Construiţi propoziţii în care să exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui personal de persoana I, plural, în cazul acuzativ.
f) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; indicaţi termenul regent al fiecărei propoziţii subordonate.
g) Contrageţi propoziţia a treia.
h) Transformaţi în subordonatele corespunzătoare: *la soţ, la frate.*

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Identificaţi în text câte un exemplu pentru următoarele mijloace de îmbogăţire a vocabularului: derivarea, compunerea, schimbarea valorii gramaticale.
b) Scrieţi patru cuvinte din familia lexicală a cuvântului *zid* şi precizaţi structura lor morfologică.
c) Explicaţi sensul expresiilor: *a trăi cât zidul Goliei; a pune pe cineva la zid.*
◆ a) Enumeraţi elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

9. „Vai de mine! ce m-oi face?
Ce iubesc mamei nu-i place.
De-ar plăcea mamei ca mie,
Duce-m-aş la cununie,
Şi m-aş duce ca vântul
Când spulberă pământul.
Iar de-a fi să mă mărit
Cu omul ce-mi e urât,
Duce-m-aş iar ca vântul
Ca să-mi aflu mormântul." (*Omul urât*)

■ a) Identificaţi în text grupurile vocalice; precizaţi felul lor.
● a) Faceţi analiza gramaticală a pronumelor din text.
b) Indicaţi valorile morfologice ale cuvântului *iar* în text.
c) Precizaţi valorile verbului *a fi* în text; exemplificaţi altă valoare a acestui verb.
d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
e) Motivaţi folosirea cratimei în text.
▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *pământ*.
b) Introduceţi în propoziţii antonimele cuvintelor: *a iubi, a plăcea, urât.*
◆ a) Comentaţi folosirea comparaţiei în text.
b) Completaţi cu comparaţii potrivite:
- a tăcea...
- a cânta...
- a fugi...
- a semăna...
- a dormi...

c) Daţi două exemple de comparaţii cu caracter concret, de tip popular, din opera lui Ion Creangă.

10. „– De ce voi vă clătinaţi
Şi mereu vă legănaţi
Cu vânt şi fără de vânt,
Cu crengile la pământ?

– Cum să nu ne clătinăm
Şi să nu ne legănăm,
Când vin meşteri de la ţară
Cu securi şi cu topoară,
Ca pe noi să ne doboară,
Să ne-ncarce pe trei cară,
Să ne ducă-n gios la ţară,
Să ne facă temnicioară,
Temnicioară robilor,
Lacrimă drăguţelor
Şi blăstăm măicuţelor!"
(*Câte paseri sunt pe lume*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin triftongul *ioa*.
● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „vin meşteri de la ţară".
b) De la numeralul cardinal propriu-zis *trei* formaţi următoarele numerale: multiplicativ, distributiv, adverbial, ordinal şi exemplificaţi-le în propoziţii.
c) Exemplificaţi şase funcţii sintactice ale numeralului cardinal *trei* cu valoare substantivală.
d) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele.
e) Contrageţi ultima propoziţie.
f) Construiţi fraze în care adverbul relativ *când* să introducă următoarele subordonate: SB, PR, AT, CD, CI.
g) Motivaţi folosirea virgulei în text.
▲ a) Daţi patru exemple de diminutive, derivate cu alte sufixe decât cele din text.
b) Precizaţi sensurile verbului *a veni* în următoarele contexte:

Scanned with OKEN Scanner

1. „Venea din cer pe câmp amurgul." (O. Goga)
2. „Venea în toate zilele să cerceteze cum îi mai merge." (I.L.Caragiale)
3. „Afin, știind din ce venea boala intră la împărătească." (P. Ispirescu)

c) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte două sensuri ale aceluiași verb.

◆ a) Puneți în evidență modalitățile prin care se accentuează caracterul liric al textului în partea finală.

11. „Cântați pre-mpăratul
Că nu-i ca dâns altul
Să domnească-n lume
Cu sfântul său nume.
Cântați să-nțăleagă
Preste lume largă,
Că Dumnedzău poate
Pre limbi preste toate,
De le-mblândzește
Și le înpărătește."
(Dosoftei – *Psaltire, Psalm 46*)

■ a) Identificați în text fonetisme arhaice și fonetisme regionale.

● a) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați funcțiile sintactice ale pronumelui nehotărât *altul* în cazurile dativ și genitiv.
b) Scrieți adjectivele pronominale nehotărâte care provin din următoarele pronume nehotărâte: *unul, altul, vreunul* și exemplificați-le în propoziții.
c) Construiți propoziții în care să exemplificați funcția sintactică de atribut a substantivului *lume* în cazurile G, Ac, N, D.
d) Precizați felul subordonatelor din text.
e) Transcrieți textul în limba literară de astăzi; faceți observații, comparând formele morfologice și construcțiile sintactice din textul lui Dosoftei cu cele din textul obținut prin transcriere.

▲ a) Scrieți sinonime ale cuvintelor *a înțelege* și *larg*.
b) Precizați sensurile substantivului *lume* în următoarele contexte:
1. „În aer rumene văpăi
Se-ntind pe lumea-ntreagă..." (M. Eminescu)
2. „Colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos..." (M. Eminescu)
3. „Și se duc pe rând, pe rând,
Zarea lumii-ntunecând..." (M. Eminescu)
4. „Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos." (M. Eminescu)
5. „Ții tu minte câte-n lume-ai auzit?" (M. Eminescu)

◆ a) Relevați influența populară asupra versificației textului lui Dosoftei.

12. „Fost-au acest Ștefan vodă om nu mare de stat, mânios și de grabă a vărsa sânge nevinovat. De multe ori la ospețe omorâia fără giudeț. Amintrelea era om întreg la fire, neleneșu, și lucrul său îl știia a-l acoperi, și unde nu gândeai, acolo îl aflai. La lucruri de război meșter; unde era nevoie, însuși se vârâia, ca văzându-l ai săi, să nu îndărăpteze și pentru aceia raru războiu de nu biruia. Și unde-l biruia alții, nu pierdea nădejdea, că știindu-să căzut gios, să rădica de-asupra biruitorilor. Mai apoi, după moartea lui, și ficiorul său, Bogdan vodă, urma îi luase, de lucruri vitejăști, cum să tâmplă: den pom bun, roadă bună op să iase". (Gr. Ureche – *Letopisețul Țării Moldovei*)

■ a) Scrieți șase cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-o*.

● a) Analizați pronumele și adjectivele pronominale din text.
b) Alcătuiți o propoziție în care substantivul *om* să aibă funcția sintactică de complement de agent; analizați predicatul acestei propoziții.
c) Alcătuiți o propoziție despre Ștefan cel Mare după următoarea schemă:
AT + PR + SB + AT.
d) Completați cu adjectivul pronominal de întărire: *Vodă... venea la hramul mănăstirii.*
e) Identificați în text particularități ale frazei lui Grigore Ureche.

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Scrieţi opt adjective formate cu prefixul *ne-*.
b) Scrieţi antonimele cuvintelor: *mare, nevinovat, a acoperi, acolo, a pierde, nădejde, jos* şi alcătuiţi cu ele propoziţii.
c) Precizaţi sensurile substantivului *fire* în următoarele contexte:
1. „Firea întreagă părea cuprinsă de o solemnă încremenire." (C. Hogaş)
2. „Toarce-n sat cu ziua fata,
Dar e veselă din fire." (George Coşbuc)
3. „Pacostea de zmeu băgă de seamă că voinicul se frământă cu firea pentru sănătatea mă-sii." (P. Ispirescu)
d) Scrieţi un sinonim pentru locuţiunea adjectivală *în toată firea* şi un altul pentru locuţiunea adverbială *peste fire*. Apoi, alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi aceste sinonime.

◆ a) Comentaţi portretul lui Ştefan cel Mare.
b) Comparaţi acest portret cu cel realizat de M. Sadoveanu:
„Vodă Ştefan, călcând atunci în al patruzecilea an al vârstei, avea obrazul ars proaspăt de vântul de primăvară. Se purta ras, cu mustaţa uşor cărunţită. Avea o puternică strângere a buzelor şi o privire verde tăioasă. Deşi scund de statură, cei dinaintea sa, opriţi la zece paşi, păreau că se uită la el de jos în sus."
(M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)
Stabiliţi asemănări şi deosebiri în privinţa artei portretului.

13. „Puternicul Dumnezeu, cinstite şi iubite cetitoriule, să-ţi dăruiască, după aceste cumplite vremi anilor noştri, cândva, şi mai slobode vacuri, întru care, pre lângă alte trebi, să aibi vreme şi cu cetitul cărţilor a face iscusită zăbavă, că nu iaste altă şi mai frumoasă şi mai de folos în toată viaţa omului zăbavă, decât cetitul cărţilor; căci, cu cetitul cărţilor, cunoaştem pe ziditoriul nostru Dumnezeu, cu cetitul laudă îi facem pentru toate a lui cătră noi bunătăţi, cu cetitul, pentru greşalele noastre, milostiv îl aflăm."
(M. Costin – *De neamul moldovenilor, din ce ţară au ieşit strămoşii lor. Predoslovie*)

■ a) Scrieţi opt cuvinte care conţin diftongul *eu*.

● a) Analizaţi morfologic: „Puternicul Dumnezeu, cinstite şi iubite cetitoriule, să-ţi dăruiască...".
b) Identificaţi în text dativul adnominal.
c) Declinaţi sintagma *anii aceştia*; alcătuiţi propoziţii cu formele de D şi G şi precizaţi funcţia sintatică a substantivului *ani*.
d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.

▲ a) Arătaţi cu ce sens foloseşte M. Costin următoarele cuvinte: *iscusită, bunătăţi, ziditor*.
b) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *a citi* şi analizaţi structura morfologică a trei derivate.
c) Precizaţi echivalentul semantic actual al termenilor arhaici *slobod, zăbavă*.

◆ a) Comentaţi frecvenţa adjectivului *cumplite* în opera lui M. Costin.
b) Argumentaţi, pe baza acestei fraze testamentare lăsate de cronicar cititorului, aprecierea lui G. Călinescu: „...ceea ce iese de sub pana lui, mult mai puţin spontan, este rodul unei arte".
c) Susţineţi cu exemple afirmaţia: „Din tradiţia Costin se naşte tipul sadovenian de povestitor meditativ". (E. Sorohan)

14. „Şi-au dzis Purice aprodul: «Doamne, eu mă voi face o moviliţă, şi vino de sui pe mine şi încalecă». Şi s-au suit pe dânsul Ştefan-vodă şi au încălecat pre cal. Şi atunce au dzis Ştefan-vodă: «Sărace Purice, de-oi scăpa eu şi tu, atunce ţi-oi schimba numele din Purice în Movilă»." (I. Neculce – *O samă de cuvinte*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Scrieţi zece cuvinte cu diftongul *oa*.

● a) Analizaţi morfologic şi sintactic: „Doamne, eu mă voi face o moviliţă...".
b) Exemplificaţi altă valoare a verbului *a se face* decât în text.
c) Alcătuiţi propoziţii în care pronumele personal *dânsul* să aibă următoarele funcţii sintactice: n.p. (Ac), CI (Ac), C de agent (Ac), CI (G).
d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor:
e) Alcătuiţi o frază în care propoziţia subordonată CŢ să fie introdusă prin conjuncţia *să*.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *a sui*; precizaţi sufixele şi daţi alte exemple de cuvinte derivate cu aceleaşi sufixe.
b) Precizaţi sensurile verbului *a zice* în următoarele contexte:
1. „Unii spuneau într-un fel, alţii în alt fel şi multe se ziceau pe seama fetei împăratului Roş." (I. Creangă)
2. „Mort, copt trebuie să te iau cu mine, dacă zici că ştii bine locurile pe aici." (I. Creangă)
3. „Începe a zice dulce cântece de inimă albastră." (M. Sadoveanu)
4. „I-e ruşine omenirii să vă zică vouă oameni." (M. Eminescu)
5. „Mai ştiu eu cum să zic, ca să nu greşesc?" (I. Creangă)

◆ a) Identificaţi în text aspecte ale oralităţii stilului lui I. Neculce.
b) Motivaţi afirmaţia lui G. Călinescu: „Când citeşti cronica lui I. Neculce, un nume îţi năvăleşte numaidecât în minte: Creangă".
c) Povestiţi o întâmplare în stilul lui I. Neculce.

15. „Trece prin pădurea verde
Şi să duce de se pierde.
Zboară până de tot cade,
Dar pre lemn verde nu şade.

Unde vede apă rece,
Ea o tulbură şi trece;
Unde e apa mai rea,
O mai tulbură şi ea.

Unde vede vânătorul
Acolo o duce dorul,
Ca s-o vază, s-o lovească,
Să nu se mai pedepsească."
(Ienăchiţă Văcărescu – *Amărâtă turturea*)

■ a) Scrieţi zece cuvinte care să conţină diftongul *-ea*.

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Declinaţi sintagma *pădurea verde*; schimbaţi locul adjectivului şi realizaţi declinarea.
c) Exemplificaţi în propoziţii cinci funcţii sintactic ale substantivului *pădure* în cazul acuzativ.
d) Alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *unde* să introducă următoarele subordonate: SB, PR, AT, CD, CI.
e) Pe lângă propoziţia principală regentă *S-a dus* construiţi diferite propoziţii circumstanţiale şi precizaţi felul lor; contrageţi aceste subordonate.
f) Delimitaţi propoziţiile din text, indicaţi felul lor şi raporturile sintactice.
g) Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi alte adverbe corelative decât în text.

▲ a) Exemplificaţi în propoziţii următoarele sensuri ale verbului *a trece*:
- a merge fără a se opri (printr-un anumit loc sau prin dreptul cuiva);
- a merge într-o anumită direcţie, spre o anumită ţintă sau cu un anumit scop;
- a se abate pe undeva sau pe la cineva, a face o vizită (scurtă) cuiva;
- a depăşi (un anumit loc sau punct), a merge mai departe de..., a lăsa în urmă;
- a transporta (dincolo de... sau peste...);
- a se duce într-alt loc, a merge dintr-un loc în altul;
- a ajunge la..., a fi transmis (din mână în mână) până la...;
- a introduce (pe cineva sau ceva) într-o clasificare, într-o rubrică;

Scanned with OKEN Scanner

- a susţine cu succes un examen, a fi declarat reuşit, admis;
- a avea de suferit, de îndurat, de trăit, a fi supus la...;
- a se scurge, a se desfăşura;
- a dispărea, a pieri (după un anumit timp);
- a depăşi o anumită vârstă, o anumită limită de timp.

b) Scrieţi între paranteze câte un adjectiv sinonim:

om - rău de inimă (...)
- rău de gură (...)
- rău de lucru (...)

◆ a) Ilustraţi pe baza textului influenţa populară asupra poeziei lui I. Văcărescu.

16. „Dacă voi nu mă vreţi, eu vă vreu, răspunse Lăpuşneanul, a căruia ochi scântieră ca un fulger, şi dacă voi nu mă iubiţi, eu vă iubesc pre voi, şi voi merge ori cu voia, ori fără voia voastră..." (C. Negruzzi - *Alexandru Lăpuşneanul*)

■ a) Scrieţi zece cuvinte care conţin diftongul *oi*.

● a) Arătaţi felul propoziţiei „răspunse Lăpuşneanul", după felul comunicării, structură, formă.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic: „voi nu mă iubiţi".

c) Treceţi verbul *a iubi* la diateza pasivă, modul indicativ, timp prezent, persoana a II-a, plural, şi construiţi cu acest verb o propoziţie în care complementul de agent să fie exprimat prin pronume posesiv.

d) Exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale pronumelui personal în cazul N.

e) Faceţi schema frazei.

f) Construiţi fraze în care conjuncţia *dacă* să introducă alte şase tipuri de subordonate decât în text; precizaţi felul lor.

▲ a) Exemplificaţi sensul figurat al substantivului *fulger*.

b) Precizaţi sensurile verbului *a merge* în următoarele contexte:

- „Caii mergeau acum mai greu pe drumul desfundat." (M. Sadoveanu)
- „N-ar trebui să meargă nerăsplătit de la faţa ta." (I. Creangă)
- „Aşa mi-a fost sortit şi n-am ce face; trebuie să merg cu Harap-Alb şi pace bună." (I. Creangă)
- „Trenul mergea tot mai departe." (D. Zamfirescu)
- „Nu ţi-a merge tot aşa, pe somn, pe mâncare şi pe bere." (V. Alecsandri)

c) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte sensuri ale acestui verb.

◆ a) Ilustraţi funcţia stilistică a limbajului arhaic în nuvela lui C. Negruzzi.

b) Arătaţi ce calitate a stilului lui C. Negruzzi este pusă în evidenţă de acest fragment.

17. „- De aş şti că mă vei şi omorî, nu pot să tac. Ieri, când voiam să intru, o jupâneasă cu cinci copii s-au aruncat înaintea rădvanului meu şi m-au oprit arătându-mi un cap ţintuit în poarta curţii. «Ai să dai seamă, doamnă! îmi zise, că laşi pre bărbatul tău să ne taie părinţii, bărbaţii şi fraţii. Uită-te, doamnă, acesta-i bărbatul meu, tatăl copiilor acestora, care au rămas săraci! Uită-te!» şi îmi arăta capul sângeros şi capul se uita la mine grozav! Ah! Stăpâne! de atunci neîncetat văd capul acela şi mi-e tot frică! Nu pot să mă odihnesc." (C. Negruzzi - *Alexandru Lăpuşneanul*)

■ a) Scrieţi zece cuvinte care conţin diftongul *ie*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Uită-te, doamnă, acesta-i bărbatul meu, tatăl copiilor acestora, care au rămas săraci!"

b) Exemplificaţi altă valoare a verbului *a rămâne* decât în text.

c) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi funcţiile sintactice ale numeralului ordinal *al cincilea* cu valoare substantivală, în cazul acuzativ.

Scanned with OKEN Scanner

d) Alcătuiți o propoziție în care să exemplificați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *moale*.
e) Precizați funcția sintactică a adverbului subliniat:
1. „...*de atunci* neîncetat văd capul acela..."
2. Întâmplarea *de atunci* nu o pot uita.
f) Delimitați propozițiile din text, arătați felul lor și raporturile sintactice dintre ele.
g) Construiți regente potrivite, astfel încât propoziția subordonată *să mă odihnesc* să fie: SB, PR, AT, CI, CS, CV; indicați termenul regent al fiecărei subordonate.

▲ a) Folosind dicționarul, explicați sensul următoarelor substantive compuse: *cap-de-mort, capul-lui-Adam, capul-ariciului, capul-șarpelui, cap-de-cocoș*.
b) Scrieți antonimele cuvintelor: *a intra, înainte, sărac*.

◆ a) Comentați frecvența construcțiilor exclamative în text.

18. „Dacă din întâmplare faci o plimbare sentimentală pe colinele care încing Iașii la apus, dacă-ți dai osteneala să urci până la feluritele mănăstiri, și cu deosebire la Galata, care, o spunem cu umilință, ține de Sfântul Mormânt, dacă te oprești la câțiva pași dedesubtul ruinelor palatului Ipsilanti, căzut în zorii lui ca și stăpânii, uimirea ce te cuprinde e mare pentru cât de frumoasă e panorama pe care o desfășoară Iașii."
(Alecu Russo – *Iașii și locuitorii lui în 1840*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *oprești, cuprinde, litru, acru, afla, atlet, abrevia*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: „pe care o desfășoară Iașii".
b) Declinați substantivul propriu Galata.
c) Alcătuiți propoziții în care substantivul Galata să aibă următoarele funcții sintactice: AT (G), AT (Ac), AT (N).
d) Dați un exemplu de CL exprimat prin substantiv în alt caz decât în text.
e) Faceți schema frazei.
f) Contrageți propozițiile atributive din text.

▲ a) Scrieți un sinonim neologic pentru locuțiunea adverbială *din întâmplare*.
b) Identificați în text neologismele.

◆ a) Alcătuiți un text descriptiv despre panorama orașului Iași, la care se referă Alecu Russo; argumentați apartenența textului realizat la un anumit stil funcțional.

19. „V-am spus, cum mi se pare, de nu îți fi uitat,
Că lupul se-ntâmplase s-ajungă împărat.
Dar fiindcă v-am spus-o, voi încă să vă spui
Ceea ce s-a urmat subt stăpânirea lui." (Gr. Alexandrescu – *Lupul moralist*)

■ a) Scrieți zece cuvinte care conțin diftongul *ui*.
b) Identificați în text o particularitate fonetică specifică graiului muntean.

● a) Analizați predicatele din text.
b) Alcătuiți o propoziție în care să exemplificați altă valoare decât în text a verbului *a ajunge*.
c) Faceți analiza sintactică a frazei.
d) Alcătuiți fraze în care propoziția subordonată CZ să fie introdusă prin: locuțiune conjuncțională (*din moment ce*), adverb relativ (*cum, unde*), conjuncție (*dacă*).
e) Motivați folosirea virgulei în text.

▲ a) Folosind dicționarul, explicați sensul următoarelor substantive compuse: *lupul-bălții, lup-de-mare, lupul-vrăbiilor, lupul-albinelor, barba-lupului, gura-lupului, ochiul-lupului*.
b) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a urma*.
c) Scrieți două derivate substantivale și două derivate adjectivale din familia lexicală a cuvântului *a uita*.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

Scanned with OKEN Scanner

20. „Puind pe săteni la clacă oarecare arendaş,
S-a-ntâmplat în ei să fie şi un leneş, nevoiaş,
Care de-l punea la sapă, adormia în mâini cu ea,
De-i da coasa să cosească, nu ştia cum să o ia,
De-i da securea să taie, înnopta până să dea,
Abia stând şi-aridicându-şi cioarecii care-i cădea." (A. Pann – *Povestea vorbii*)

■ a) Identificaţi grupurile vocalice şi precizaţi felul lor.

● a) Indicaţi subiectul fiecărei propoziţii.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: *oarecare, s-a-ntâmplat, coasa, -i.*
c) Delimitaţi propoziţiile din text şi arătaţi felul lor.
d) Contrageţi propoziţia: *să cosească.*
e) Alcătuiţi regente potrivite, astfel încât propoziţia subordonată *să cosească* să fie, pe rând, SB, PR, AT, CD, CI, CŢ, CV.
f) Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi următorii termeni regenţi ai propoziţiei SB:
- verb personal
- expresie verbală impersonală
- adverb predicativ.

▲ a) Scrieţi opt cuvinte derivate cu prefixul *în-*.
b) Daţi alte exemple de schimbare a valorii gramaticale a adjectivului, după modelul celui din text.
c) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a tăia*.

◆ a) Comentaţi nota populară şi arhaică a textului.

21. „Eu mă duc în faptul zilei, mă aşez pe malu-i verde
Şi privesc cum apa curge şi la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă-n vălurele pe prundişul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpând malul nisipos."
(Vasile Alecsandri – *Malul Siretului*)

■ a) Scrieţi cuvinte care conţin grupurile *pt* şi *pţ* precedate de consoane şi despărţiţi-le în silabe.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „mă aşez pe malu-i verde".
b) Scrieţi zece adjective care nu au grade de comparaţie şi alcătuiţi cu ele propoziţii.
c) Alcătuiţi o propoziţie în care substantivul *apă* (nearticulat), în cazul G, precedat de prepoziţie, să aibă funcţia sintactică de CL.
d) Exemplificaţi funcţiile sintactice ale verbului *a pierde* la modul participiu.
e) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
f) Contrageţi propoziţiile subordonate.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *verde*.
b) Explicaţi sensul următoarelor expresii:
- Paşte, murgule, iarbă verde!
- Adio şi un praz verde!

◆ a) Relevaţi, pe baza textului, particularităţi ale stilului descriptiv, specific pastelurilor lui V. Alecsandri.

22. „Deci îi plăcea să-nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau bici de urgie,
Şi mult iubea când ţara striga: «La luptă, Dane!»
Să vânture ca pleava oştirile duşmane.
Atunci a lui mânie ca trăznetul era,
În patru mari hotare tuna şi fulgera,
Iar ţara dormea-n pace pe timpii cei mai răi
Cât Dan veghea-n picioare la căpătâiul ei." (V. Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Alcătuiți zece cuvinte care conțin diftongul *iu*.

● a) Analizați atributele din text.
b) Precizați funcția sintactică a pronumelui personal în propoziția: *Ai lui nu veniseră*.
c) Alcătuiți fraze în care propozițiile subordonate AT să fie introduse prin alte elemente de relație decât în text.
d) Despărțiți textul în propoziții și arătați felul acestora și raporturile sintactice; la propozițiile subordonate indicați termenul regent.
e) Exemplificați alte posibilități de exprimare a predicatului verbal decât în text; precizați-le.
f) Exemplificați dativul etic.

▲ a) Explicați sensurile figurate ale verbului *a fulgera* în următoarele contexte:
1. „În lucirile amurgului, oțelele oșteanului fulgerau." (M. Sadoveanu)
2. „Un gând nebun deodată îi fulgeră prin minte..." (G. Coșbuc)
3. „L-a fulgerat un braț hain!" (G. Coșbuc)
b) Precizați structura morfologică a următoarelor derivate: *restrigat, strigătură, strigător*.

◆ a) Identificați în text particularități stilistice ale romantismului românesc.

23. „Într-o dimineață din luna lui octombrie, anul 1814, un june de 22 de ani, scurt la statură, cu fața oacheșă, ochi negri plini de viclenie, cu nas drept și cu vârful cam ridicat în sus, ce indică ambițiunea și mândria grosolană, îmbrăcat cu un anteriu de șamalgea rupt în spate, cu caravani de pânză de casă vărsiți cafeniu, încins cu o bucată de pânză cu mărginile cusute în gherghef, cu picioarele goale băgate în niște iminei de saftian, care fuseseră odată roșii dar își pierduseră coloarea din cauza vechimei, la încingătoare cu niște călimări colosale de alamă, în cap cu cauc de șal, a cărui coloare nu se putea distinge din cauza peticelor de diferite materii cu care era cârpit, și purtând ca veșmânt de căpetenie o fermenă de pambriu ca paiul grâului, căptușit cu bogasiu roșu, un astfel de june sta în scara caselor marelui postelnic Andronache Tuzluc, rezimat de stâlpii intrării și absorbit în niște meditațiuni care, reflectându-se în trăsăturile feței sale, lăsau să se vază până la evidență că gândirea ce-l preocupa nu era decât planuri ambițioase, ce închipuirea lui cea vie îi punea înainte, și obstacolile ce întâmpina în realizarea lor."
(N. Filimon – *Ciocoii vechi și noi*)

■ a) Scrieți șase cuvinte care conțin vocalele în hiat *e-o*.

● a) Analizați complementele din text.
b) Alcătuiți propoziții în care CZ din text să se exprime prin aceleași substantive, dar în cazul dativ.
c) Alcătuiți propoziții în care numele predicativ să se exprime prin alte părți de vorbire decât în text; precizați-le.
d) Delimitați propozițiile din text și indicați felul lor.
e) Motivați punctuația propozițiilor subordonate AT din text.
f) Exemplificați ortogramele *o dată/odată* și motivați scrierea.

▲ a) Identificați arhaismele lexicale din text; folosind dicționarul, explicați-le sensul.
b) Scrieți câte un sinonim pentru următoarele locuțiuni adverbiale: *în față, din față, pe față*.

◆ a) Comentați mijloacele de realizare a portretului lui Dinu Păturică.
b) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

24. „Dinu Păturică, cum se instală în postul de vătaf pe care-l dorise atât de mult, chemă pe toate slugile curții și le ținu un cuvânt prin care le făcu cunoscut că, în timpul fostului mai-nainte vătaf, se făcuse mare risipă în curtea stăpânului său și că el nu va suferi să se urmeze și în timpul său asemenea fapte." (N. Filimon – *Ciocoii vechi și noi*)

■ a) Scrieți opt cuvinte care conțin diftongul *ău*.

Scanned with OKEN Scanner

● a) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvintelor *toate* şi *care*.
b) Analizaţi morfologic şi sintactic: „se făcuse mare risipă în curtea stăpânului său".
c) Precizaţi funcţia sintactică a substantivului *vătaf* în următoarele propoziţii:
1. Se instalase în postul de vătaf.
2. Postul lui era de vătaf.
3. Fusese chemat de vătaf.
4. Îşi aminti atunci de vătaf.
d) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la propoziţiile subordonate indicaţi termenul regent.
e) Contrageţi prima subordonată.
f) Dezvoltaţi în subordonata corespunzătoare *stăpânului*.
g) Motivaţi punctuaţia textului.

▲ a) Precizaţi structura morfologică a cuvântului *suferinţă*; exemplificaţi alte cuvinte derivate cu acelaşi sufix.
b) Alcătuiţi un enunţ în care să exemplificaţi alt sens al verbului *a suferi* decât în text.

◆ a) Comentaţi folosirea antitezei în romanul *Ciocoii vechi şi noi* de N. Filimon.
b) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

25. „ Cu toate acestea, şezând acuma colea, fără grijă, răsturnat în jeţul meu, privind liniştit pe fereastră cum mugurul liliacului se despică şi-nverzeşte subt aburoasele sărutări ale soarelui de aprilie şi ascultând, cu o dulce răpire, cum vrăbiile limbute ciripesc şi cum brotăcelul cântă vesel înturnarea zilelor calde, te încredinţez că mi-ar place să străbat – fără totuşi de a mă mişca din loc – şi codrii umbroşi, alergând cu gândul în goana cerbilor, şi piscurile de stâncă, dupe urmele ideale ale caprei-negre, şi vizuinele de prin munţi, în prepusa dibuire a urşilor, şi luncile cu richită, dupe umbra dârei de mistreţ, ba chiar şi pustiile năsipoase, pe unde mi s-ar năluci vânători eroice de tigri înfricoşaţi şi de lei fioroşi."
(Alexandru Odobescu – *Pseudo-kynegetikos*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin vocalele în hiat *e-a*.

● a) Scrieţi verbele *a plăcea* şi *a tăcea* la condiţional-optativ, prezent, persoana a III-a, singular şi indicativ viitor, persoana a III-a, singular.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: „pe unde mi s-ar năluci vânători eroice de tigri înfricoşaţi şi de lei fioroşi".
c) Exemplificaţi funcţiile sintactice ale verbului la modul infinitiv.
d) Faceţi schema frazei.
e) Alcătuiţi o frază după următoarea schemă:

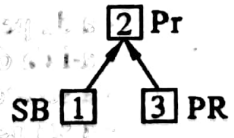

f) Contrageţi subordonatele din fraza pe care aţi construit-o.

▲ a) Scoateţi din text cuvintele derivate şi precizaţi sufixele şi prefixele.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a despica*.

◆ a) Comparaţi modalitatea peisagistică a lui Alexandru Odobescu şi cea a lui Calistrat Hogaş.
b) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

26. „Ţiu minte că într-un timp când, departe de toţi ai mei şi cu sufletul adânc întristat, trăiam într-un colţişor al Franciei, pe malul unui râu şi în vecinătatea unei mari păduri, în toate serile, la ora când aburii înălţându-se de pe apă începeau a înnegura orizontele amurgit, un sunet de corn răsuna pe malul opus al râului şi repeta câteva ori d-a rândul

Scanned with OKEN Scanner

una din acele fanfare vânătoreşti, al căror ritm iute şi chiar glumeţ pare că se îngână cu vibraţiunile melancolice şi prelungite ale instrumentului ce le produce."

(Alexandru Odobescu – *Pseudo-kynegetikos*)

■ a) Scrieţi opt cuvinte care conţin diftongul *ai*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „un sunet de corn răsuna de pe malul opus al râului".
b) Exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *adânc*.
c) Alcătuiţi propoziţii în care substantivul *sunet* să fie determinat, pe rând, de un atribut adjectival şi de un atribut adverbial.
d) Construiţi propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să se exprime prin adverb, locuţiune adverbială, verb la supin.
e) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
f) Dezvoltaţi în subordonatele corespunzătoare: *a înnegura, înălţându-se*.

▲ a) Scoateţi din text cuvintele derivate şi precizaţi sufixele.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensurile diferite ale adjectivului *iute*.

◆ a) Faceţi observaţii privind „armonia lentă a perioadei lui Odobescu". (T. Vianu)

27. „– ...Capul cerbului are să te strige până atunci mereu pe nume, ca să te vadă, dar tu nu cumva să te îndupleci de rugămintea lui şi să te iţeşti la dânsul, că are un ochi otrăvit şi când l-a pironi spre tine, nu mai trăieşti."

(I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

■ a) Scoateţi din text cuvintele care conţin diftongi şi subliniaţi diftongii.

● a) Analizaţi morfologic şi sintactic: *are să strige, de rugămintea, lui, la dânsul, a pironi*.
b) Scrieţi verbul *a vedea* la persoana a III-a, singular, perfect compus, la diateza pasivă.
c) Alcătuiţi propoziţii în care complementul de agent al acestui verb să se exprime, pe rând, prin pronume nehotărât, pronume posesiv, numeral cardinal, numeral ordinal.
d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi propoziţia a doua.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *de rugămintea*.

▲ a) Scrieţi formele de plural ale substantivului *cap*; introduceţi-le în enunţuri şi indicaţi-le sensul.
b) Explicaţi sensul următoarelor locuţiuni şi expresii în structura cărora intră cuvântul *cap*:

- din cap până-n picioare;
- nici în ruptul capului;
- cu noaptea-n cap;
- cap la cap;
- bătut în cap;
- cu scaun la cap;
- a se da peste cap;
- a da peste cap;
- a-i da de cap;
- a scoate capul în lume;
- a sta pe capul cuiva.

◆ a) Comentaţi folosirea termenilor subliniaţi din punctul de vedere al expresivităţii textului:
...să priveşti la dânsul...
...să te iţeşti la dânsul...
...să te holbezi la dânsul...

28. „– ...Hai, nu mai sta la îndoială şi dă-mi-le, căci atunci are să fie bine şi de stăpânu-meu şi de stăpână-ta, şi de mine şi de tine, iară de nu mi le-i da, stăpânul meu Harap-Alb este în primejdie, şi de noi încă n-are să fie bine." (I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

■ a) Scoateţi din text cuvintele care conţin vocale în hiat.

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizaţi predicatele din text.
b) Construiţi un enunţ în care să exemplificaţi altă funcţie sintactică decât în text a adverbului *atunci*
c) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
d) Construiţi fraze în care să exemplificaţi următoarele valori ale verbului *a fi* ca termen regent:
- verb copulativ personal;
- verb predicativ impersonal.
Precizaţi felul subordonatei.
e) Pe lângă propoziţia principală regentă *Hai,* construiţi următoarele tipuri de subordonate: CL, CS, CZ, CT, CV.
f) Motivaţi folosirea cratimei în text.

▲ a) Construiţi un enunţ în care să ilustraţi schimbarea valorii gramaticale a adverbului *bine*.
b) Arătaţi cum s-au format cuvintele: *binevoi, binefăcător, binevenit, binişor*.

◆ a) Identificaţi în text elementele de oralitate a stilului.
b) Relevaţi particularităţile basmului lui Ion Creangă, în comparaţie cu basmul popular.

29. „Atunci, deodată, tuturor mesenilor pe loc li s-a stricat cheful şi au început a vorbi care ce ştia şi cum îl ducea capul: unii spuneau că împăratul Roş, având inimă haină, nu se mai satură de a vărsa sânge omenesc; alţii spuneau că fata lui este o farmazoană cumplită şi că din pricina ei se fac atâtea jertfe, alţii întăreau spusele celorlalţi, zicând că chiar ea ar fi venit în chip de pasere de a bătut acum la fereastră, ca să nu lase şi aici lumea în pace. Alţii ziceau că, oricum ar fi, dar paserea aceasta nu-i lucru curat; şi că trebuie să fie un trimis de undeva, numai pentru a iscodi casele oamenilor."
(I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

■ a) Identificaţi în text cuvintele care conţin grupuri vocalice şi precizaţi felul acestora.

● a) Faceţi analiza gramaticală a pronumelor din text.
b) Indicaţi funcţia sintactică a verbelor la moduri nepersonale.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi arătaţi felul lor.
d) Transformaţi două complemente diferite din text în subordonatele corespunzătoare.
e) Contrageţi două propoziţii subordonate diferite din text.
f) Alcătuiţi o frază după următoarea schemă:

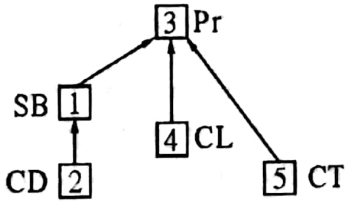

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi sensuri diferite ale adjectivului *curat*.
b) Scrieţi şase adjective derivate cu sufixul *-esc*.

◆ a) Enumeraţi elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

30. „– Ce ai, draga mamei, ce-ţi este?
– Mamă, mamă! Copilul meu are să moară.
– Când şi cum?
– Iată cum. Vezi drobul cel de sare de pe horn?
– Îl văd. Şi?!...
– De s-a sui mâţa, are să-l trântească drept în capul copilului şi să mi-l omoare.
– Vai de mine şi de mine, că bine zici, fata mea, se vede că i s-au sfârşit mititelului zilele!" (Ion Creangă – *Poveste. Prostia omenească*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Scoateţi din text cuvintele care conţin grupuri vocalice ; precizaţi felul acestora.

● a) Indicaţi valorile verbului *a avea* în text.
b) Alcătuiţi o propoziţie în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *drept*.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic : $ce_{(1)}$, $ce_{(2)}$, *meu*, *iată*, *de pe horn*.
d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
e) Motivaţi punctuaţia textului.

▲ a) Construiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a zice*.
b) Precizaţi sensurile adjectivului *drept* în următoarele contexte :
1. „Vitoria îşi trase broboada peste gură şi rămase dreaptă pe scăunaşul ei..." (M. Sadoveanu)
2. „Luna mare se ridicase şi câmpiile se lămureau drepte până cine ştie unde..." (M. Sadoveanu)
3. „– Atuncea eu îţi sunt moş drept, frate cu tatăl tău..." (M. Sadoveanu)
4. „Scoase din urechea lui cea dreaptă o perie." (P. Ispirescu)

◆ a) Identificaţi elementele care marchează specificul stilistic al textului.
b) Treceţi textul în vorbire indirectă.

31. „Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul, în care se oglindeşte cu mâhnire Cetatea Neamţului de atâtea veacuri ! Dragi-mi erau tata şi mama, fraţii şi surorile, şi băieţii satului, tovarăşii mei din copilărie, cu care, în zilele geroase de iarnă, mă desfătam pe gheaţă şi la săniuş, iar vara, în zilele frumoase de sărbători, cântând şi chiuind, cutreieram dumbrăvile şi luncile umbroase, prundul cu ştioalnele, ţarinile cu holdele, câmpul cu florile şi mândrele dealuri, de după care-mi zâmbeau zorile în zburdalnica vârstă a tinereţii ! " (I. Creangă – *Amintiri din copilărie*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele : *cetatea, atâtea, veacuri, băieţii, chiuind, ştioalnele.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic :
„...în care se oglindeşte cu mâhnire Cetatea Neamţului de atâtea veacuri ! "
b) Construiţi enunţuri în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor : *cea, frumos, limpede care, -mi, vara, iar.*
c) Construiţi un enunţ în care să folosiţi substantivul *drag*.
d) Analizaţi morfologic : „E o zăpadă, afară, de-a mai mare dragul". (M. Sadoveanu)
e) Indicaţi subiectul fiecărei propoziţii din text.
f) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
g) Contrageţi prima propoziţie atributivă.
h) Motivaţi punctuaţia propoziţiilor atributive în text.

▲ a) Scoateţi din text cuvintele derivate şi precizaţi-le structura morfologică.

◆ a) Comentaţi folosirea enumeraţiei în acest fragment din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.

32. „– Ce spui, cumnată ? Da' că l-aş ucide în bătaie, când aş afla că el a prins pupăza, s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, las' pe mine, că ţi-l ieu eu la depănat !

– Nici te mai îndoi despre asta, cumnată Smarandă, zise mătuşa, căci de zbânţuitul ista al dumitale nimica nu scapă ! Ce mai atâta ? Mi-au spus mie cine l-au văzut că Ion a luat pupăza ; gâtul îmi pun la mijloc ! " (I. Creangă – *Amintiri din copilărie*)

■ a) Scoateţi din text cuvintele care conţin triftongi.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „...de zbânţuitul ista al dumitale nimica nu scapă ! "
b) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei : „– Ce spui, cumnată ? "
c) Construiţi enunţuri în care să exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *ce*.

Scanned with OKEN Scanner

d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
e) Alcătuiţi fraze în care propoziţia CZ să fie introdusă prin diferite elemente de relaţie.
f) Motivaţi punctuaţia textului.

▲ a) Scrieţi cinci locuţiuni verbale în structura cărora să intre verbul *a lua*.
b) Construiţi enunţuri în care să folosiţi verbele sinonime ale acestor locuţiuni verbale.

◆ a) Identificaţi elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

33. „În sfârşit, ca să nu-mi uit vorba, toată noaptea cea dinainte de plecare, până s-au revărsat zorile, m-am frământat cu gândul fel şi chip, cum aş putea îndupleca pe mama să mă ducă mai bine la mănăstire; şi tocmai când eram hotărât a spune mamei aceste, iaca şi soarele răsare, vestind o zi frumoasă, şi Luca Moşneagul, însurăţel de-al doilea, a cărui tânără nevastă avusese grijă să-l trezească la timp şi să îl pregătească de pornire... se şi aude strigând afară..." (I. Creangă – *Amintiri din copilărie*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *noaptea, dinainte, îndupleca, aude*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic:
„...cum aş putea îndupleca pe mama să mă ducă mai bine la mănăstire."
b) Faceţi schema frazei.
c) Transformaţi în subordonatele corespunzătoare: *îndupleca, a spune*.
d) Precizaţi funcţia sintactică a pronumelui relativ în text.
e) Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi celelalte funcţii sintactice ale acestui pronume.
f) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *vorbă*.
b) Scrieţi antonimele a patru cuvinte din text.

◆ a) Identificaţi în text aspecte ale oralităţii stilului lui Ion Creangă.

34. „Şi cum stam eu şi mă chiteam în capul meu că şerpe cu pene nu poate să fie – după cum auzisem, din oameni, că se află prin scorburi câteodată şi şerpi – unde nu mă îmbărbătez în sine-mi şi iar bag mâna să scot pupăza... pe ce a fi... dar ea, sărmana, se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburii, undeva, căci n-am mai dat de dânsa nicăieri; parcă intrase în pământ." (Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

■ a) Scoateţi din text cuvintele care conţin grupuri vocalice; precizaţi felul acestora.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *cu pene, câteodată, iar, se mistuise, de frica, de dânsa*.
b) Alcătuiţi două propoziţii în care verbul *a vedea* să fie la moduri nepersonale şi la diateza pasivă; indicaţi funcţiile lui sintactice.
c) Construiţi o propoziţie în care substantivul *scorbură* să fie în cazul genitiv şi să îndeplinească funcţia sintactică de CL.
d) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Construiţi o frază în care verbul *auzisem* să fie termen regent pentru o propoziţie CD şi o propoziţie CT.
f) Exemplificaţi şi alte tipuri de subordonate introduse prin conjuncţia *că* decât cele din text; precizaţi-le.

▲ a) Construiţi enunţuri în care verbul *a intra* să fie folosit cu sens figurat.
b) Alcătuiţi propoziţii cu omonimul cuvântului *pană*.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

35. „– Las', măi Ştefane şi Smărănducă, nu vă mai îngrijiţi atâta, că azi e duminică, mâine luni şi zi de târg, dar marţi, de-om ajunge cu sănătate, am să ieu nepotul cu mine şi am să-l duc la Broşteni cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la şcoala lui Baloş, şi-ţi vede voi ce-a scoate el din băiet, că de ceilalţi băieţi ai mei, Vasile şi Gheorghe, am rămas tare mulţămit, cât au învăţat acolo." (Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Identificaţi în text cuvinte cu particularităţi fonetice regionale.

● a) Analizaţi predicatele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi patru funcţii sintactice ale pronumelui demonstrativ *ceilalţi* în cazul acuzativ.
c) Exemplificaţi altă valoare decât în text a verbului *a rămâne*.
d) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Contrageţi ultima propoziţie.
f) Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie în text.

▲ a) Precizaţi structura morfologică a următoarelor cuvinte derivate: *îngriji, îngrijitor*.
b) Explicaţi sensul următoarelor expresii:
- a scoate apă din piatră (seacă);
- a scoate castanele din foc cu mâna altuia;
- a scoate sabia (din teacă);
- Pe unde scot cămaşa?
- prinde orbul, scoate-i ochii;
- de departe calu-ţi bate, de aproape ochii-ţi scoate;
- fuge de-şi scoate ochii.

◆ a) Motivaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

36. „Ei, ei! Ce-i de făcut, Ioane? Fetele de la ghilit, care văzuse asta, numa-şi dau ghiont una alteia şi chicoteau pe socoteala mea, de răsuna prundul. Iar eu intram în pământ de ruşine şi cât pe ce să mă înec, de ciudă ce-mi era. Şi din dragostea cea mare de mai dinioară, îmi venea să le strâng de gât, nu altăceva. Dar vorba ceea: Poţi opri vântul, apa şi gurile oamenilor? De aceea le-am lăsat şi eu pe fete să râdă, până li s-a duce gura la urechi, şi pândind vreme pe când şed ele plecate şi dau pânza în apă la ghilit', fac ţuşti! din baltă ş-o ieu la sănătoasa." (Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *prundul, ciudă, ceea, opri*.

● a) Analizaţi verbele la moduri nepersonale din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte posibilităţi de exprimare a atributului adjectival decât în text.
c) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
d) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *de la ghilit*.
e) Contrageţi propoziţia „să râdă".

▲ a) Scrieţi verbul sinonim cu locuţiunea verbală *o ieu la sănătoasa*.
b) Exemplificaţi alte locuţiuni verbale din opera lui Ion Creangă sinonime cu acelaşi verb.
c) Identificaţi în text cuvinte aparţinând vocabularului fundamental.

◆ a) Argumentaţi, pe baza textului, oralitatea stilului lui Ion Creangă.

37. „Netăgăduit că sunt multe lucruri la priceperea cărora nu-l ajunge capul pe-un membru gros de la primărie sau pe-un subcomisar de poliţie, deşi aceştia sunt în genere oamenii care pricep tot; cel puţin când e vorba de insuflarea de respect în cetăţeanul măcelar cu măsuri false, oameni mai îndemânatici decât cei doi de sus nu cunosc. Totuşi ni se pare – se înţelege că nu impunem nimănui părerea – că, în afară de cumpene strâmbe şi găinării în faţa uliţii, mai există oarecari lucruri, de-o însemnătate secundară, de exemplu filozofia, poezia, artele, tot lucruri care scapă perspicacităţii numiţilor domni, dar a căror existenţă nu se poate nega... Lumea nu-i cumu-i, ci cum o vedem... Lumea cum o vedem nu există decât în creierul nostru." (Mihai Eminescu – *Archaeus*)

■ a) Sesizaţi particularităţile fonetice, precizând dacă sunt fonetisme arhaice sau regionale.

● a) Analizaţi predicatele nominale.

Scanned with OKEN Scanner

b) Selectaţi pronumele nepersonale şi analizaţi-le sintactic şi morfologic.
c) Precizaţi funcţia sintactică a substantivului *uliţă* în text; exemplificaţi alte funcţii sintactice ale aceluiaşi substantiv, în acelaşi caz.
d) Scrieţi şi exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *o*.
e) Despărţiţi textul în propoziţii.
f) Precizaţi natura tuturor elementelor relaţionale.
g) Contrageţi subordonatele atributive în părţile de propoziţie corespunzătoare.

▲ a) Selectaţi cuvintele formate prin derivare cu prefixe.
b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *cetăţean*; urmăriţi structura morfematică a cel puţin trei din termenii formaţi.
c) Introduceţi cuvântul *vorbă* în alte contexte (locuţiuni sau expresii); precizaţi sensurile.
d) Găsiţi antonimele cuvintelor: *gros, pricepere, afară, a nega, perspicacitate*.

◆ a) Discutaţi valorile stilistice ale epitetelor.
b) Sesizaţi sensul repetiţiei substantivului *lume* şi a verbului *a fi*.

38. „Învăţătură nu-ţi mai dau, căci e de prisos; când umbra ta, ca umbră încă, va începe a vorbi, ea va fi atotştiitoare şi-ţi va spune ce trebuie să faci; când te vei muta tu în firea ei, atunci vei fi tu atotştiitor şi în orice caz nu mai ai nevoie de mine. Dar vei fi băgat de seamă o împrejurare: cartea mea, cetind-o în şir, rămâne neînţeleasă... dar oriunde-i începe, răsfoind tot la a şeptea filă, o limpezire dumnezeiască e în fiecare şir. Aceasta e o taină pe care nici eu n-o pricep, şi se zice că unui om încredinţat despre fiinţa lui Dumnezeu nici nu-i poate veni în minte cugetul ascuns în această ciudată numărătoare"

(Mihai Eminescu – *Sărmanul Dionis*)

■ a) Exemplificaţi diftongul *ie* şi hiatul *i-e* pornind de la termeni aflaţi în text.
b) Explicaţi folosirea cratimei în text.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic verbele din prima frază.
b) Selectaţi şi analizaţi adjectivele pronominale.
c) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *o*.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Precizaţi elementul relaţional care introduce în text subordonata cauzală; exemplificaţi alte elemente pentru aceeaşi subordonată.

▲ a) Selectaţi cuvintele formate prin diferite procedee; precizaţi-le.
b) Scrieţi sinonimele cuvântului *împrejurare*.
c) Introduceţi în expresii şi locuţiuni verbul *a da*; observaţi polisemantismul acestuia.
d) Exemplificaţi formarea de noi cuvinte după modelul cuvântului *neînţeleasă*.

◆ a) Observaţi contribuţia locuţiunilor la sublinierea oralităţii stilului; scrieţi şi alte procedee (trei) care pot fi folosite în acelaşi scop.
b) Explicaţi valoarea expresivă a punctelor de suspensie din interiorul textului.

39. „Legănate de mişcarea sunetelor, gândurile omului începură să sfârâie încet-încet iute în cercuri strâmte, apoi domol în cercuri din ce în ce mai largi şi tot mai domol şi tot mai larg. Când cercul unui gând ajunse-n fine aşa de larg încât conştiinţei îi era peste putinţă din centru să-l mai urmărească din ce se tot depărta, omului i se pare că aude afară un cântec de trâmbiţe." (I.L. Caragiale – *În vreme de război*)

■ a) Pornind de la prima silabă a cuvântului *legănate*, alcătuiţi alte zece cuvinte, cu acelaşi număr de silabe.

● a) Analizaţi cuvintele: *de mişcarea, omului, în cercuri, din ce în ce, mai domol, aşa, peste putinţă, afară, în fine*.
b) Scrieţi valorile sintactice ale cuvântului *tot*.
c) Exemplificaţi alte funcţii sintactice ale cuvântului *omului*, precizând şi cazul.
d) Observaţi părţile de vorbire prin care este exprimat numele predicativ în text; exemplificaţi-l prin încă cinci părţi de vorbire diferite de cele din text.

Scanned with OKEN Scanner

e) Analizați sintactic textul, arătând natura elementelor relaționale.
f) Alcătuiți opt fraze în care subordonatele să fie introduse prin conjuncția *să*.

▲ a) Precizați procedeul de formare a sintagmei *încet-încet*; exemplificați-o prin alte situații și motivați repetarea adjectivului.
b) Precizați sensul cuvântului *a sfârâi* în text; exemplificați alte sensuri în diferite contexte.
c) Scrieți sinonimele cuvântului *domol*.

◆ a) Comentați rolul epitetelor în sporirea efectului artistic.
b) Observați frecvența sunetelor moi *l*, *m*, și arătați rolul lor în stabilirea unei anumite atmosfere.

40. „A vrut bunica să-l mustre, să-l îndemne la supunere, zicându-i că așa bate stăpânul, să-nveţe băieții minte; că trebuie să aibă copilul răbdare dacă e la stăpân, că dacă n-a vrut să-nveţe carte și nici la stăpân nu vrea să stea, atunci ce-o să facă el? s-ajungă vagabond ori pungaș, ori să se prăpădească pe drumuri... Și și-a adus aminte baba că adineaori, acu, a împlinit copilul copilului ei de-abia atâta și că e destul de mâhnit și de bătut de ziua lui, când alți copii cine știe ce bunătăți și ce mângâieri au de ziua lor."
(I.L. Caragiale – *Cănuță, om sucit*)

■ a) Observați diftongul cu cea mai mare distribuire în text.
b) În cuvântul *ziua* apare hiatul *i-u*; exemplificați-l cu alte patru cuvinte.

● a) Analizați sintactic și morfologic pronumele.
b) Explicați alte funcții sintactice ale cuvântului *bunica* (opt) precizând și cazul.
c) Analizați predicatele nominale.
d) Treceți substantivul *ziua* la genitiv-dativ, numărul singular și explicați aceste forme.
e) Treceți locuțiunea verbală *a-și aduce aminte* la diateza pasivă la același mod și timp cu locuțiunea din text.
f) Analizați sintactic textul, precizând elementele relaționale și termenul regent pentru fiecare subordonată.
g) Observați valoarea funcțională a conjuncției *că* în text; scrieți alte subordonate introduse prin această conjuncție.
h) Contrageți propozițiile a doua și a treia în părțile de propoziție corespunzătoare.

▲ a) Găsiți sinonimele verbului *a mustra* (verbe și locuțiuni).
b) Scrieți antonimele cuvintelor: *destul, a sta, bunătate, ziuă, a mustra, mâhnit*.

◆ a) Observați îmbinarea mai multor stiluri în text.
b) Comentați valoarea stilistică a enumerației realizate la nivelul frazei.

41. „Dar orice se-ntâmplă des nu ne mai mișcă; orice minune a treia oară trebuie să ni se pară lucru foarte firesc. Pentru aceea hangiul primi fără multă emoție vizita înstrăinatului, care venea cine știe de unde, de departe." (I.L. Caragiale – *În vreme de război*)

■ a) Precizați câte sunete și câte litere sunt în cuvintele: *orice, aceea, cine, Caragiale*.

● a) Scrieți la plural adjectivele: *firesc, bărbătesc, frățesc* și folosiți-le în enunțuri.
b) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați altă funcție sintactică decât în text a pronumelui nehotărât *orice*.
c) Analizați substantivele din text.
d) Exemplificați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *des*.
e) Delimitați propozițiile din text, precizați felul lor și raporturile sintactice; la subordonate indicați termenul regent.
f) Contrageți prima subordonată.

▲ a) Introduceți în contexte potrivite cuvintele: *emoțional, emoționat, emoționant*.
b) Scrieți sinonime ale locuțiunii adjectivale *de minune* și ale locuțiunii adverbiale *ca prin minune*; folosiți-le în enunțuri.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

Scanned with OKEN Scanner

42. „Hangiul deschise gura mare să spună ceva, dar gura fără să scoată un sunet nu se mai putu închide; ochii clipiră de câteva ori foarte iute şi apoi rămaseră mari, privind ţintă, peste înfăţişarea aceea, în depărtări neînchipuite; mâinile voiră să se ridice, dar căzură ţepene de-a lungul trupului, care se-ntinsese-n sus, nălţându-şi trupul afară din umeri, ca şi cum o putere nevăzută l-ar fi tras de păr vrând să-l desprindă de pământ, unde parcă era înşurubat." (I.L. Caragiale – *În vreme de război*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *înşurubat, nevăzut, nestabil, vârstnic.*

● a) Analizaţi verbele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte două funcţii sintactice ale substantivului *pământ* precedat de prepoziţia *de* în afara celei din text.
c) Exemplificaţi un atribut adverbial, exprimându-l printr-un adverb din text.
d) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Contrageţi prima subordonată.
f) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Exemplificaţi zece antonime formate prin prefixare.
b) Alcătuiţi un enunţ în care să exemplificaţi omonimul cuvântului *păr* din text.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

43. „Şi cum el împletea, ea privea la degetele lui, care strângeau pleata, răsuceau coarda şi-o împleteau cu măiestrie între celelalte, privea la mâna lui, care nu atinsese niciodată sapa, nici coarnele plugului, ci numai biciul uşurel şi frâul calului, la mâna albă şi la degetele lui subţiri şi lungi, privea la cămaşa lui albă ca floricelele, la faţa lui rasă neted, la mustaţa lui lungă, la ochii lui verzui, care acum se mişcau cu atâta vioiciune, privea şi asculta vorbele vesele, care curgeau întruna peste buzele lui, privea şi asculta şi-şi aducea aminte pe omul rece şi aspru la faţă, pe care-l privise c-o uimire copilărească atunci, în ziua aceea, când el sosise pentru întâia oară la Moara cu noroc, pe omul tăcut, pe care-l crezuse odinioară aşa de rău şi de primejdios şi care acum îşi petrecea timpul cu dânsa şi se bucura când vedea că Petrişor saltă de bucurie." (I. Slavici – *Moara cu noroc*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin triftongul *iai*.

● a) Precizaţi valoarea morfologică a cuvintelor: *părere de rău, rea-voinţă, rea-credinţă, de răul (cuiva).*
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: *cu măiestrie, la mâna, ca floricelele, întruna, -şi aducea aminte, crezuse, cu dânsa, de bucurie.*
c) Exemplificaţi atributul pronominal exprimat prin pronume personal în alte cazuri decât în text.
d) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Contrageţi două propoziţii AT din text.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *ca floricelele.*
g) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Explicaţi sensul expresiilor: *negru pe alb, noapte albă.*
b) Scrieţi şase cuvinte derivate cu prefixul *răs-* şi introduceţi-le în enunţuri.

◆ a) Indicaţi modul de expunere compoziţională în acest fragment din opera *Moara cu noroc* de I. Slavici şi relevaţi-i aspectele specifice din punct de vedere stilistic.

44. „Şi iar se gândea la învoiala pe care o făcuse în strâmtoarea sa, la banii, la primejdiile ce-l împresurau, la iarna ce se apropia şi la zilele bune, pe care le avusese, când nu avea nici porci la îngrăşare, nici vaci cu lapte, nici căruţă pe răzoare, nici cai sprinteni, nici bani bine număraţi în ladă." (I. Slavici – *Moara cu noroc*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *învoiala, banii, primejdiile, apropia.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „iar se gîndea la învoiala".
b) Exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *nici*.

Scanned with OKEN Scanner

c) Alcătuiți un enunț în care să exemplificați o altă valoare a verbului *a avea* decât în text.
d) Construiți fraze în care să includeți adjectivele pronominale relative *care* și *ce*.
e) Delimitați propozițiile din text, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Transformați în subordonata corespunzătoare: *la învoiala*.
g) Contrageți subordonata: „pe care le avusese".

▲ a) Indicați sufixele următoarelor cuvinte derivate: *gândire, gândirism, gânditor*.
b) Precizați sensurile verbului *a avea* în următoarele contexte:
1. „Avea Ileana ochi de soare și galben păr..." (G. Coșbuc)
2. „Știuca... avea cel puțin șase kilograme." (M. Sadoveanu)
3. „– Am auzit că ai o furcă de aur, care toarce singură." (I. Creangă)
4. „Împăratul nici n-avea vreme să se minuneze." (P. Ispirescu)

◆ a) Comentați din punct de vedere stilistic fragmentul din opera *Moara cu noroc* de I. Slavici.

45. „– Ești un om netrebnic și grozav trebuie să te fi ticăloșit tu în tine pentru ca să-mi spui ceea ce nu crezi nici tu însuți, zise ea și se depărtă fără zgomot. Apoi, din prag, ea îi mai aruncă vorbele: Tu ești acela care se pleacă înaintea lui ca o slugă, iar nu eu, Ghiță! Să ne ferească pe noi Dumnezeu să nu ai tu cumva ceva pe sufletul tău, că atunci toată viața noastră e mai rea decât o robie!" (I. Slavici – *Moara cu noroc*)

■ a) Scoateți din text cuvintele care conțin grupuri vocalice și precizați felul acestora.

● a) Analizați predicatele din text.
b) Identificați în text pronumele și adjectivele pronominale; indicați-le felul și funcția sintactică.
c) Alcătuiți un enunț în care să exemplificați altă valoare morfologică a cuvântului *grozav* decât în text.
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
e) Construiți fraze în care propoziția SB să aibă alt termen regent decât în text.
f) Pe lângă propoziția principală regentă *Să spui* construiți o subordonată CD și o subordonată CI.

▲ a) Scrieți familia lexicală a cuvântului *om*; introduceți în enunțuri trei derivate substantivale din această familie lexicală.
b) Explicați sensul următoarelor expresii:
- Așa vine vorba.
- Auzi vorbă!
- Vorba e vorbă.
- Ce mai (atâta) vorbă?
- Fie vorba între noi!
- Vorbă să fie!
- Dacă ți-i vorba de-așa/ dacă așa ți-i vorba...

◆ a) Relevați, pe baza textului, contribuția dialogului la surprinderea trăirii sufletești a personajului.

46. „În clipa când văzuse mânia lui Pintea, el luase hotărârea de a-și trimite nevasta și copiii de sărbători la Ineu și de a se duce astfel, neștiut de nimeni, să caute undeva un loc ascuns, unde să-i cheme în urmă la sine și să-și petreacă zilele vieții pierdut în lume și nesupărat de nimeni, deoarece Lică nu putea să-l vânză, iară Pintea nu știa nimic."
(I. Slavici – *Moara cu noroc*)

■ a) Accentuați cuvintele: *trimiteți, duceți, vindeți*.

● a) Motivați scrierea cuvintelor: *viețiI, copiii*.
b) Analizați sintactic și morfologic: „să caute undeva un loc ascuns".
c) Exemplificați alte trei funcții sintactice decât în text ale pronumelui negativ *nimeni*.
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
e) Transformați în subordonata corespunzătoare: *de a se duce*.
f) Construiți fraze în care propoziția subordonată CZ să fie introdusă prin alte elemente de relație decât în text.

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale cuvântului *pierdut*.
b) Identificaţi în text cuvintele derivate.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

47. „De-aceea una-mi este mie
De ar vorbi, de ar tăcé ;
Dac-al ei glas e armonie,
E şi-n tăcere-i «nu ştiu ce».” (Mihai Eminescu – *De-or trece anii*)

■ a) Indicaţi numărul silabelor din primul vers.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „al ei glas e armonie”.
b) Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *-i* în text ; exemplificaţi altă valoare morfologică a acestui cuvânt.
c) Exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale pronumelui personal în cazul G.
d) Exemplificaţi numele predicativ exprimat prin substantiv în alte cazuri decât în text.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Pe lângă propoziţia principală regentă *Ştie* construiţi subordonate CD introduse prin diferite elemente de relaţie.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensurile verbului *a şti*.
b) Explicaţi sensul fiecărei expresii :
- nu ştiu, n-am văzut ; - pe cât (după cât) ştiu ;
- tu ştii una, eu ştiu mai multe ; - ştiu eu ?

◆ a) Enumeraţi calităţile particulare ale stilului ; faceţi observaţii, din acest punct de vedere, la strofa din poezia *De-or trece anii*.

48. „Se pare cum că alte valuri
Cobor mereu pe-acelaşi vad,
Se pare cum că-i altă toamnă,
Ci-n veci aceleaşi frunze cad.” (M. Eminescu – *Cu mâne zilele-ţi adaogi*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele : *aceleaşi, nouă, pierde, luase, poezie*.

● a) Analizaţi morfologic şi sintactic : „alte valuri/Cobor mereu pe-acelaşi vad”.
b) Exemplificaţi, în propoziţii, pronumele din care provin adjectivele pronominale din text.
c) Precizaţi valoarea verbului *a părea* în textul :
„Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet...” (M. Eminescu)
d) Exemplificaţi alte şase locuţiuni adverbiale decât în text, explicaţi modul lor de formare şi alcătuiţi cu ele propoziţii.
e) Delimitaţi propoziţiile din text, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Alcătuiţi fraze în care să exemplificaţi alte tipuri de raporturi de coordonare decât în text.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a cădea*.
b) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *frunză*.

◆ a) Formulaţi ideea poetică din poezia *Cu mâne zilele-ţi adaogi*.
b) Comentaţi folosirea antitezei şi a repetiţiei în această poezie.
c) Relevaţi expresivitatea textului la nivel fonetic.

49. „– Ce mi-i vremea, când de veacuri
Stele-mi scânteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vântu-mi bate, frunza-mi sună ;
Şi de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.” (M. Eminescu – *Revedere*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Identificaţi în text grupurile vocalice şi precizaţi felul lor.

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Exemplificaţi altă funcţie sintactică decât în text a pronumelui personal de persoana I, singular, cazul dativ, formă neaccentuată.
c) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
d) Alcătuiţi fraze în care conjuncţia *că* să introducă următoarele subordonate: CNS şi CV.
e) Motivaţi folosirea cratimei în text.

▲ a) Arătaţi cum s-au format următoarele cuvinte: *bunăvoie, bunăvoinţă, bunăstare, bună-cuviinţă, bună-credinţă*.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a bate*.

◆ a) Comparaţi textul popular cu textul eminescian; faceţi observaţii privind relaţia între poezia populară şi creaţia lui M. Eminescu:

„Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna lupul îl ascult.
Cum la margini de părâu
Hăuleşte a pustiu."

„Ia, eu fac ce fac de mult
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le."

50. „De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Şi-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint;
Acolo lângă izvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet.
Pare că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă,
Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint,
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind..."

(M. Eminescu – *Călin/ File din poveste*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *codri, aspru, suplu, sihlă, afla*.

● a) Formaţi pluralul substantivelor: *coajă, părâu, peisaj*.
b) Analizaţi substantivele şi adjectivele din text.
c) Precizaţi valorile verbului *a părea* în text.
d) Exemplificaţi alte părţi de vorbire prin care se exprimă subiectul decât în text.
e) Delimitaţi propoziţiile din text, arătaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *de omăt*.

▲ a) Explicaţi formarea cuvântului *licurind*.
b) Construiţi enunţuri cu antonimele a patru cuvinte din text.

◆ a) Identificaţi în text mijloacele expresivităţii la fiecare nivel al limbii.

51. „Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sâmburul lumii de viaţă dătător,
Nu era azi, nici mâne, nici ieri, nici totdeuna,
Căci unul erau toate şi totul era una,
Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată
Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi:
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?" (M. Eminescu – *Rugăciunea unui dac*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin diftongul *au*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *nimic, de viaţă, toate, niciodată, cine*.
b) Exemplificaţi atributul pronominal exprimat prin pronume reflexiv (în acuzativ, în dativ).

Scanned with OKEN Scanner

c) Precizaţi valorile verbului *a fi* în text.
d) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.
e) Construiţi fraze în care propoziţia subordonată CT să fie introdusă prin alte elemente de relaţie decât în text.
f) Contrageţi aceste subordonate CT.

▲ a) Precizaţi sensul cuvintelor subliniate:
1. „Se poate ca bolta de sus să se spargă
Să cadă *nimicul* cu noaptea lui largă..." (M. Eminescu)
2. „Aducerile-aminte pe suflet cad în picuri,
Redeşteptând în faţă-mi trecutele *nimicuri*..." (M. Eminescu)
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi schimbarea valorii gramaticale a pronumelui reflexiv şi a pronumelui personal.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a negaţiei în text.

52. „Trecut-au anii ca nori lungi pe şesuri
Şi niciodată n-or să vină iară,
Căci nu mă-ncântă azi cum mă mişcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri,

Ce fruntea-mi de copil o-nseninară,
Abia-nţelese, pline de-nţelesuri..." (M. Eminescu – *Trecut-au anii*)

■ a) Scoateţi din text cuvintele care conţin diftongi; subliniaţi diftongii.
b) Despărţiţi în silabe cuvintele: *niciodată, despre, nestabil, inegal.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „trecut-au anii ca nori lungi pe şesuri".
b) Exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *ce*.
c) Identificaţi adverbele din text şi arătaţi felul lor.
d) Declinaţi substantivul *anii*; exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale acestui substantiv: AT (Ac), CT (Ac), AT (G), CT (G).
e) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *nor*.
b) Scrieţi derivatele substantivale de la verbele *a mişca, a trece*; introduceţi aceste derivate în enunţuri în care să exemplificaţi sensurile diferite ale acestor cuvinte.

◆ a) Comentaţi folosirea comparaţiei în text.

53. „Arald, ce înseamnă pe tine negrul port
Şi faţa ta cea albă ca ceara, neschimbată?
Ce ai, de când pe sânu-ţi tu porţi o neagră pată,
De-ţi plac făclii de moarte, cântare-ntunecată?
Arald! De nu mă-nşeală privirea, tu eşti mort!" (M. Eminescu – *Strigoii*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *neagră, făclii, neschimbată, moarte.*

● a) Analizaţi predicatele.
b) Scrieţi zece adjective care nu au grade de comparaţie şi alcătuiţi cu ele propoziţii.
c) Exemplificaţi alte părţi de vorbire prin care se exprimă numele predicativ decât în text.
d) Exemplificaţi altă valoare decât în text a verbului *a însemna*.
e) Construiţi propoziţii în care cuvântul *cea* să aibă alte valori morfologice decât în text.
f) Delimitaţi propoziţiile din text şi precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.

▲ a) Construiţi o propoziţie în care să exemplificaţi omonimul unui cuvânt din text.
b) Transformaţi locuţiunile adverbiale *în faţă, din faţă* în locuţiuni prepoziţionale şi alcătuiţi propoziţii în care să le folosiţi.

◆ a) Comentaţi imaginea: „...pe sânu-ţi tu porţi o neagră pată".

Scanned with OKEN Scanner

54. „Și tainic genele le plec,
Căci mi le împle plânsul
Când ale apei valuri trec
Călătorind spre dânsul;
Luceşte c-un amor nespus
Durerea să-mi alunge,
Dar se înalță tot mai sus,
Ca să nu-l pot ajunge."
(M. Eminescu – *Luceafărul*)

■ a) Scrieți șase cuvinte care conțin diftongul *ei*.
● a) Analizați sintactic și morfologic: „...ale apei valuri trec/Călătorind spre dânsul".
b) Exemplificați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *tainic*.
c) Alcătuiți o propoziție în care să exemplificați altă valoare a verbului *a ajunge* decât în text.
d) Construiți propoziții în care verbul *a călători* (la infinitiv prezent) să îndeplinească, pe rând, următoarele funcții sintactice: SB, n.p., ATv, CD, CI, CT, CM.
e) Delimitați propozițiile din text și precizați felul lor.
f) Contrageți propoziția a treia.
▲ a) Scrieți antonimele a două cuvinte din text și construiți cu ele propoziții.
b) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sinonimele cuvântului *tainic*.
◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

55. „În vremea asta Cătălin,
Viclean copil de casă,
Ce împle cupele cu vin
Mesenilor la masă,

Un paj ce poartă pas cu pas
A-mpărătesei rochii,
Băiat din flori și de pripas,
Dar îndrăzneț cu ochii,

Cu obrăjei ca doi bujori
De rumeni, bată-i vina,
Se furișează pânditor
Privind la Cătălina."
(M. Eminescu – *Luceafărul*)

■ a) Scrieți cinci cuvinte care conțin diftongul *ia* și cinci cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-a*.
● a) Analizați atributele din text.
b) Faceți analiza sintactică a celei de a doua propoziții din text.
c) Delimitați propozițiile din text și precizați felul lor.
d) Construiți fraze în care propozițiile AT să fie introduse prin alte elemente de relație decât în text.
e) Contrageți propozițiile AT din frazele pe care le-ați construit.
f) Motivați folosirea virgulei în text.
▲ a) Indicați sensul cuvântului *rumen* în următoarele contexte:
1. „În apus, se vedeau bucăți rumene de cer, ori nouri vineți în care soarele înflăcărat se cufunda." (M. Sadoveanu)
2. „În aer rumene văpăi
Se-ntind pe lumea-ntreagă..." (M. Eminescu)
b) Arătați ce exprimă expresia *bată-l vina*.
c) Scrieți un sinonim neologic pentru adjectivul *vinovat* și introduceți-l într-un enunț.
◆ a) Faceți observații privind compoziția poemului *Luceafărul*.

56. „Rezerva dar ce un simțământ de dreptate elementară ne impune să o facem este că în cercetarea următoare nu vom avea în vedere decât poeziile, din norocire cele mai numeroase, pe care le-a scris Eminescu în epoca deplinei sale dezvoltări [...]. Condiția fundamentală a acestei ridicări a formei poetice era o mânuire perfectă a limbei materne pentru ca ea să fie pregătită pentru o concepțiune mai întinsă și să poată crea din propria ei fire veșmântul noilor cugetări. Aceasta este lupta dreaptă ce o încearcă Eminescu pentru a turna în formă nouă limba veche și-înțeleaptă." (T. Maiorescu – *Eminescu și poeziile lui*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Selectaţi cuvintele în care apar fonetisme arhaice.

● a) Analizaţi morfologic atributele substantivale.
b) Selectaţi verbele la modurile nepredicative şi precizaţi funcţia lor sintactică.
c) Formaţi genitiv-dativul substantivului *condiţie*, pentru singular, articulat; explicaţi regula şi excepţia.
d) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *nouă*.
e) Alegeţi adjectivele care nu pot avea grade de comparaţie.
f) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi-le prin retranscriere; arătaţi felul lor.
g) Explicaţi punctuaţia textului.

▲ a) Găsiţi sinonimul expresiei *a avea în vedere*.
b) Formaţi alte locuţiuni verbale după modelul verb + prepoziţia *în* + substantiv nearticulat.
c) Scrieţi antonimul cuvântului *norocire* şi echivalentul lui uzual.
d) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *a scrie*.

◆ a) Comentaţi valoarea expresivă a două dintre epitetele folosite.

57. „Însă o condiţiune fără de care nu poate fi interes şi plăcere este ca mai întâi de toate poezia să fie înţeleasă, să vorbească la conştiinţa tutulor; prin urmare, ea nu-şi poate alege obiecte care se ţin de domeniul ocupaţiunilor exclusive, precum sunt cele ştiinţifice, fiindcă aceste rămân neînţelese pentru marea majoritate a poporului, ci este datoare să ne reprezinte simţăminte şi pasiuni, fiindcă acestea sunt comune tutulor oamenilor, sunt materia înţeleasă şi interesantă pentru toţi. Ceea ce separă pe oameni deolaltă este cuprinsul diferit cu care şi-au împlinit mintea; ceea ce îi uneşte este identitatea mişcărilor de care se pătrunde inima lor." (T. Maiorescu – *O cercetare critică asupra poeziei române*)

■ a) Alegeţi cuvintele care conţin grupuri de sunete vocalice identice ca formă, dar diferite din punctul de vedere al naturii sunetelor.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic termenii ultimei fraze a textului.
b) Precizaţi forma de nominativ a cuvântului *tuturor*; declinaţi-l în propoziţii şi observaţi deosebirea faţă de forma folosită de critic.
c) Selectaţi locuţiunile adverbiale din text şi observaţi modul de formare.
d) Despărţiţi fraza în propoziţii; precizaţi felul acestora şi funcţia sintactică.
e) Treceţi verbul *a ţine* la alte diateze, dar la modul, timpul şi persoana formei din text.

▲ a) Observaţi formele arhaice gramaticale, lexicale şi fonetice.
b) Precizaţi sensul cuvântului *a împlini* în text; alcătuiţi enunţuri în care verbul să capete alte sensuri.
c) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *ştiinţă*.

◆ a) Comentaţi simetria frazelor.

58. „Nu e cu putinţă ca un popor să se bucure de formele din afară ale unei culturi înalte şi să urmeze totodată înlăuntru apucăturile barbariei şi, fiindcă să dai înapoi e cu neputinţă, nouă ne rămâne alternativa să cerem de la clasele noastre culte atâta conştiinţă câtă trebuie să o aibă şi atâta ştiinţă câtă o pot avea." (T. Maiorescu – *Critice*)

■ a) Selectaţi cuvintele în care se găsesc diftongi.

● a) Analizaţi predicatele.
b) Selectaţi atributele adjectivale şi analizaţi-le.
c) Precizaţi ce parte de vorbire este cuvântul *câtă* şi ce funcţie sintactică îndeplineşte.
d) Scrieţi şi exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *ca*.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
f) Alcătuiţi fraze în care subordonatele să fie introduse prin *câtă* (pronume relativ).

▲ a) Găsiţi perechi de antonime; după modelul respectiv, alcătuiţi şi altele, pornind de la cuvinte din text.

Scanned with OKEN Scanner

b) Argumentați omonimia cuvântului *cultură*.
c) Demonstrați că termenul *clasă* este polisemantic.

◆ a) Explicați ce valoare stilistică are antepunerea subordonatelor.

59. „Tinerimea de astăzi, de la care atârnă îndreptarea în viitor, trebuie să înțeleagă o dată unde este adevărul și unde este eroarea în această luptă de idei; trebuie dovedită acuzarea care am adus-o celor mai mulți din publiciștii noștri, acuzarea lipsei de conștiință în privința voinței de a spune adevărul în chestiile de care se ocupă."

(T. Maiorescu – *Direcția nouă în poezia și proza română*)

■ a) Observați și comentați cinci alternanțe fonetice.

● a) Analizați morfologic subiectele.
b) Analizați sintactic și morfologic: „celor mulți din publiciștii noștri", „în privința voinței de a spune".
c) Despărțiți textul în propoziții; scrieți felul acestora și precizați termenul regent pentru fiecare din acestea.
d) Dezvoltați în propoziții subordonate corespunzătoare, următoarele părți de propoziții: *în privința voinței* și *de a spune*.
e) Contrageți subiectivele din text în subiecte.

▲ a) Scrieți familia lexicală căreia îi aparține cuvântul *voință*.
b) Găsiți trei sinonime pentru termenul *luptă*.
c) Selectați două neologisme și găsiți-le dubletul; introduceți cuvântul *adevărul* în expresii, locuțiuni, proverbe și zicători; găsiți echivalentele acestora.

◆ a) Motivați folosirea repetiției unor termeni.

60. „De la noi, spectatorii, trebuie să cerem ca înaintea unei opere de artă să ne prezentăm dispuși, nepreveniți, fără intenții străine artei; căci dacă artistul nu este totdeauna capabil de a lucra, ci trebuie să fie inspirat, nici spectatorul nu este în fiece moment capabil de a primi o impresie estetică; poate că unii nu sunt capabili niciodată; și cine la o piesă de teatru nu-și poate uita grijile sale personale, sau legăturile de partid politic, sau catehismul său de morală convențională acela să nu se mai amestece în ale artei."

(T. Maiorescu – *Comediile d-lui I.L. Caragiale*)

■ a) În primele zece cuvinte notați vocalele, semivocalele, consoanele surde (c.sd.) și consoanele sonore (c.sr.).

● a) Analizați sintactic și morfologic: „înaintea unei opere de artă să ne prezentăm dispuși, nepreveniți, fără intenții străine artei", „în fiece moment capabil de a primi o impresie estetică".
b) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
c) Exemplificați raportul de coordonare adversativă prin conjuncția *ci* în patru situații în propoziții și în două situații în frază.
d) Alcătuiți fraze în care pronumele *cine* să introducă patru subordonate diferite (în afara celei din text).

▲ a) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *grijă*; cu cinci dintre termenii derivați alcătuiți o frază (o scurtă compunere).
b) Selectați termenii ce aparțin unui anume limbaj specializat; denumiți-l.
c) Scrieți antonimele pentru cuvintele: *niciodată, capabil, prevenit*.

◆ a) Observați expresivitatea textului datorată sintaxei atipice.

61. „Ș-apoi, munții Văraticului sunt așa de înalți, pădurile atât de umbroase, văile atât de tăinuite și de adânci, râurile atât de limpezi, fânețele atât de dese, de înalte și de înflorite, aerul atât de îmbălsămat, încât sufletul cel mai zglobiu se simte înmuiet de o dulce melancolie, și ochiul călătorului se oprește visător când pe o frunză de mesteacăn tremurătoare, când pe potirul rumen al unei flori, ce se leagănă molatic sub mângâierea dulce a

Scanned with OKEN Scanner

vântului, când pe unda, care, veselă că a izbutit să se suie pe spetele unui bolovan greoi, trece de ceea parte, îi spune o glumă şi-şi urmează drumul înainte, scăldându-se în raze de soare." (C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *ă-i*.

● a) Indicaţi predicatul şi subiectul fiecărei propoziţii.
b) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi* în text.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic: „şi-şi urmează drumul înainte, scăldându-se în raze de soare".
d) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor *molatic* şi *greoi*.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Transformaţi în subordonatele corespunzătoare: *cel mai zglobiu, de mesteacăn*.
g) Contrageţi propoziţia subordonată: „ce se leagănă molatic sub mângâierea dulce a vântului".

▲ a) Scrieţi sinonime ale verbului *a sui* şi construiţi cu ele propoziţii.
b) Folosiţi în propoziţii antonimele cuvintelor: *înalt, limpede, des, vesel, a sui, înainte*.
c) Alcătuiţi mai multe enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale adjectivului *dulce*.

◆ a) Relevaţi deosebirile între descrierea artistică şi descrierea ştiinţifică.
b) Identificaţi în text procedeele artistice specifice descrierii.
c) Completaţi cu termeni potriviţi următoarelor epitete:

...umbrit	...dulce
...tăinuit	...tremurător
...zglobie	...molatică.

62. „Întorcând privirea spre apus, îţi vine să crezi că un popor de uriaşi a însufleţit cândva aceste locuri şi că, precum odinioară s-a zvârlit munte peste munte spre a se lua cerul cu asalt, tot astfel şi aici s-au îngrămădit, una peste alta, acele stânci enorme spre a-şi da, poate, pământul mâna cu cerul. Şi sunt acele stânci atât de imense, atât de goale şi tăiate de nişte mâini supranaturale, pe linii aşa de lungi şi de capriţios unghiulate, încât îţi aduc ameţeală în suflet, îţi curmă firii gândirii, te apasă pe creieri şi te lasă înmărmurit şi mut."
(C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Identificaţi în texte cuvintele care conţin diftongi şi precizaţi-i.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *întorcând, să crezi, de uriaşi, aceste, odinioară, de nişte mâini*.
b) Scrieţi verbul *a întoarce* la gerunziu, la diateza reflexivă şi la diateza pasivă.
c) Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi aceste forme ale verbului *a întoarce* şi indicaţi funcţia lor sintactică.
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *spre apus*.
f) Faceţi schema relaţională a celei de-a patra propoziţii.

▲ a) Scrieţi sinonime ale cuvintelor: *apus, uriaşi, enorme, supranaturale* şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Completaţi cu sinonime ale locuţiunilor adjectivale şi ale celor adverbiale:
- broderie de mână (...);
- om cu dare de mână (...);
- lucrează mână-n mână (...);
- procurase pe sub mână (...).

◆ a) Comentaţi hiperbolizarea imaginii în text.

Scanned with OKEN Scanner

63. „Și când îmi aruncam ochii spre negurile munților din miazăzi și când închipuirea mea străbătea în taina lor adâncă și liniștită, mi se părea că ceva mă soarbe, că întreaga mea ființă se subție, ca suptă de o gură nevăzută, și că nu rămânea din ea decât ceva sec și neînsuflețit." (C. Hogaș – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *ochii, miazăzi, străbătea, soarbe, ființă.*

● a) Analizați sintactic și morfologic: „îmi aruncam ochii spre negurile munților din miazăzi".
b) Exemplificați altă valoare decât în text a verbului *a rămâne.*
c) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte funcții sintactice ale pronumelui nehotărât *ceva* decât în text; precizați-le.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Contrageți prima propoziție subordonată.
f) Transformați n subordonatele corespunzătoare: *ca suptă, nevăzută.*

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a arunca.*
b) Explicați sensul cuvântului *negură* în fiecare din contextele următoare:
1. „Și neguri cresc
Din negre văi
Plutind pe munți..." (Șt.O. Iosif)
2. „O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi." (M. Eminescu)

◆ a) Comentați două procedee artistice diferite din text.

64. „Eu am fost întotdeauna amantul nestrămutat al marilor privelişti ale naturii şi, deşi eram încredinţat că nu voi avea nici un punct de razim împotriva dezlănţuirii nebune a puterilor văzduhului, simţeam totuşi în sufletul meu o neînţeleasă mulţumire."
(C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *dezlănțuirii, simțeam, sufletul, neînțeleasă.*

● a) Analizați atributele din text.
b) Completați cu formele articolului posesiv-genitival:
această înălțime... munților
culmile înverzite... munților
brazii falnici... munților
peisajul pitoresc... munților.
c) Alcătuiți enunțuri în care să folosiți alte prepoziții specifice cazului genitiv decât în text.
d) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte funcții sintactice ale substantivului *suflet* în cazul Ac decât în text.
e) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Contrageți subordonata CI din text.

▲ a) Scoateți din text cuvintele derivate și indicați afixele.
b) Scrieți sinonimele cuvintelor: *întotdeauna, privelişti, putere, neînțeles* și folosiți-le în enunțuri.

◆ a) Identificați în text particularități ale stilului lui C. Hogaș.

65. „Cu toate că duceam de câteva zile o viață idilică, și ni s-ar fi cuvenit, prin urmare, să gustăm un minut de odihnă sub umbra stufoasă a vreunui fag, totuși ne mulțumirăm, deocamdată, cu umbra rară și îngustă a unui tânăr brad, care nu înlesnea răcoroasa-i ospitalitate decât capetelor noastre pârlite și înfierbântate de arșița zilelor de cuptor."
(C. Hogaș – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *viață, stufoasă, vremuri, deocamdată, înfierbântate.*

● a) Analizați sintactic și morfologic: „să gustăm un minut de odihnă sub umbra stufoasă a vreunui fag".

Scanned with OKEN Scanner

b) Motivaţi scrierea *brazi/brazii*.
c) Exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor: *tânăr, care, -i*.
d) Alcătuiţi propoziţii în care substantivul *viaţă* să aibă următoarele funcţii sintactice: AT (G), CI (D), CI (Ac), CT (Ac).
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Contrageţi ultima subordonată.
g) Construiţi fraze în care verbul *a duce* să fie termen regent al subordonatelor CD şi CI.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *rară, tânăr, îngustă* şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale adjectivului *stufos*.

◆ a) Identificaţi în text particularităţi ale stilului lui C. Hogaş.

66. „Îmi veni în minte o idee genială: vârâi mâna în desagi şi scosei iute prosopul meu de drum cât toate zilele de lung, al cărui miros heteroclit eram încredinţat că va covârşi şi se va înălţa victorios peste toate miresmele acre şi sălbatice ale tuturor fiarelor universului..." (C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Identificaţi în text cuvintele care conţin grupuri vocalice şi precizaţi-le.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *iute, prosopul, al cărui, toate*.
b) Exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor: *toate, victorios*.
c) Alcătuiţi propoziţii în care substantivul *idee* să aibă următoarele funcţii sintactice: n.p. (N), AT (G), CI (D), CD (Ac).
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Alcătuiţi fraze în care verbul *a înălţa* (la diateza pasivă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular) să fie termenul regent al subordonatelor CT, CL, CZ, CS.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *genială*.

▲ a) Scrieţi sinonime ale cuvintelor: *drum, a se înălţa, victorios, mireasmă* şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Exemplificaţi sensurile adjectivului *iute* în următoarele contexte:
1. „Tare ca piatra,
Iute ca săgeata..." *(Sorcova)*
2. „Iar te-ai supărat? Da' iute eşti!" (V. Alecsandri)
3. „...simţi pătrunzându-i în nări mirosul iute al gunoiului de cai."
(M. Sadoveanu)

◆ a) Identificaţi în text particularităţi ale stilului lui C. Hogaş.

67. „– Să-ţi spun drept, cucoane, că m-ai vârât în spărieţi cu pistolul d-tale, şi, dacă nu-l întindeai spre mine, când m-ai zărit în tufe, o luam la sănătoasa prin pădure."
(C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin triftongul *eai*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *cucoane, spre mine, m-, o luam la sănătoasa, prin pădure*.
b) Exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *drept*.
c) Alcătuiţi propoziţii în care pronumele personal de politeţe să aibă următoarele funcţii sintactice: SB (N), n.p. (N), CD (Ac), C de agent (Ac), CI (G).
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Contrageţi subordonata: „când m-ai zărit în tufe".
f) Scrieţi verbul *a spune* la modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a nr. singular, la cele trei diateze.
g) Alcătuiţi fraze în care acest verb, folosit, pe rând, la cele trei diateze, să fie termenul regent al unei propoziţii SB.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a întinde*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Explicați sensurile adjectivului *drept (dreaptă)* în următoarele exemple :
- haină dreaptă ;
- perete drept ;
- câmpie dreaptă ;
- judecată dreaptă ;
- luptă dreaptă ;
- parte dreaptă.

◆ a) Argumentați apartenența textului la un anumit stil funcțional.

68. „Iar Linii, de s-ar întâmpla
Să vă-ntâlniți vrodată,
Să-i spui că-s sănătos și-aș vrea
S-o aflu măritată.
Tu uită-i-te-n ochi să vezi
De-o doare ori n-o doare ;
Iar dacă vei vedea-o stând
Nepăsătoare,
Să-i spui că m-ai lăsat rănit
Pe umedele paie."
(G. Coșbuc – *Rugămintea din urmă*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *a-o*.

● a) Faceți analiza sintactică a ultimei propoziții din text.
b) Analizați pronumele personale din text.
c) Delimitați propozițiile din text, precizați felul lor și raporturile sintactice.
d) Contrageți subordonatele : „De-o doare/ ori/ n-o doare".
e) Alcătuiți fraze, în care conjuncția *de* să introducă alte patru tipuri de subordonate decât în text.
f) Puneți subordonata „că-s sănătos" în relație cu alți termeni regenți și precizați felul subordonatei.
g) Motivați folosirea cratimei în text.

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați expresii în structura cărora intră substantivul *ochi*.
b) Precizați sensul adjectivului *umed* în fiecare din următoarele contexte :
1. „E umed cimbrul pe colină." (Alexandru Macedonski)
2. „Venea miros de pământ umed din văi." (M. Sadoveanu)
3. „...trecea ca un plâns greu numai în largul câmpiilor și prin văzduhul umed."
(M. Sadoveanu)
4. „...o privea dulce, cu ochii lui negri și umezi." (M. Sadoveanu)

◆ a) Identificați elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

69. „A fost atâta chiu și cânt
Cum nu s-a pomenit cuvânt !
Și soarele mirat sta-n loc,
Că l-a ajuns și-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
P-acest pământ ! " (G. Coșbuc – *Nunta Zamfirei*)

■ a) Indicați numărul sunetelor și al literelor din cuvintele : *chiu, ajuns, acest, joc*.
b) Despărțiți în silabe cuvintele : *chiui, chiuit*.

● a) Faceți analiza sintactică a ultimei propoziții.
b) Exemplificați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *atâta*.
c) Alcătuiți propoziții în care substantivul *joc* să aibă următoarele funcții sintactice : AT (G), AT (Ac), AT (N).
d) Exemplificați alte valori decât în text ale verbelor *a fi* și *a avea*.
e) Delimitați propozițiile din text, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Contrageți ultima subordonată din text.

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale substantivului *noroc*.
b) Precizați sensurile verbului *a pomeni* în următoarele contexte :
1. „A pomeni ea baba mea, câte zilișoare o avea, de necazul acesta..."
(I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

2. „Moşneag albit de zile negre,
Aşa îl pomenise satul." (O. Goga)
3. Aşa zăpadă n-am pomenit de când eram cu nasul în sânul mamei."
(B.Şt. Delavrancea)
4. „...slujeşte câte trei liturghii pe zi şi pomeneşte la hurtă: pe monahi şi ieromonahi..." (I. Creangă).

◆ a) Comentaţi din punct de vedere stilistic strofa din poezia *Nunta Zamfirei* de G. Coşbuc.

70. „Să verşi păgân potop de apă
Pe şesul holdelor de aur;
Să piară glia care poartă
Înstrăinatul nost' tezaur;
Ţărâna trupurilor noastre
S-o scurmi de unde ne-ngropară
Şi să-ţi aduni apele toate –
Să ne mutăm în altă ţară!"
(O. Goga – *Oltul*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *aur, piatră, glia, tezaur, toate.*

● a) Analizaţi complementele din text.
b) Scrieţi verbul *a aduna* la infinitiv, la cele trei diateze şi includeţi formele verbale respective în enunţuri, precizându-le funcţia sintactică.
c) Faceţi schema relaţională a primei propoziţii.
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.
e) Contrageţi propoziţia subordonată AT.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *toate.*

▲ a) Alcătuiţi un enunţ în care să exemplificaţi omonimul cuvântului *poartă* din text.
b) Scrieţi şase cuvinte derivate cu prefixul *în-* şi includeţi-le în enunţuri.

◆ a) Relevaţi, pe baza textului, particularităţile limbajului poetic al lui O. Goga.

71. „Spuneau bătrânii că niciodată nu s-ar fi văzut astfel amestecate ceţele de jos cu nourii de sus, şi a binevoit domnul Dumnezeu să fie asta tocmai în acel răstimp de greu cumpăt. Se vedea împrejurimea umplută de spaimele morţii şi risipiri, puştile intrate ca în sorb, cu vitele şi omenirea care le slujeau, cai şi călăreţi căzuţi cât n-ar fi fost chip să-i numeri."
(M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *niciodată, astfel, nourii, slujeau.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *ceţele, asta, greu, care, căzuţi, să numeri.*
b) Alcătuiţi o propoziţie în care să exemplificaţi altă funcţie sintactică a adverbului *jos* precedat de prepoziţia *de* decât în text.
c) Motivaţi scrierea cu doi de *-i* a cuvintelor: *nourii, morţii.*
d) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi funcţiile sintactice ale verbului *a spune* la supin.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Alcătuiţi fraze în care verbul *spuneau* să fie termen regent al următoarelor subordonate: SB, CD, CI, CZ, CV, CT.

▲ a) Identificaţi în text cuvintele derivate şi cuvintele compuse.
b) Scrieţi antonimele cuvintelor: *niciodată, greu, umplută, intrate, căzuţi* şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

72. „Se vorbeşte prin sate despre măria-sa că-i om nu prea mare de stat, însă groaznic când îşi încruntă sprânceana. Iar când vine la o sfântă mănăstire, n-are de ce se uita groaznic. Când vine la o sfântă mănăstire (dacă vine într-adevăr şi nu scornesc aceşti monahi vorbe deşarte), când vine la o sfântă mănăstire, măria-sa trebuie să se uite blajin în jurul său. Vede ici un prunc; vede ici o fată; vede dincolo o nevastă. Al cui e pruncul acesta? a cui e nevasta asta?" (M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Identificaţi în text cuvintele care conţin diftongi şi precizaţi-i.

● a) Analizaţi predicatele din text.
b) Analizaţi complementele de loc: *Stăteau* - în jurul lui.
- în jurul său.
- în juru-i.
c) Faceţi analiza sintactică a ultimei propoziţii.
d) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi alte valori ale verbului *a fi* decât în text.
e) Despărţiţi textul în propoziţii; precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.
f) Contrageţi subordonata: „când vine la o sfântă mănăstire".
g) Alcătuiţi fraze în care verbul *vede* să fie termen regent al următoarelor subordonate: SB şi CD.

▲ a) Precizaţi structura morfologică a cuvântului *încruntă*.
b) Completaţi cu sinonime ale cuvintelor subliniate, potrivite în contextul dat:
- vorbe *deşarte*;
- *nu scornesc*;
- să se uite *blajin*.

◆ a) Relevaţi particularităţile stilistice ale acestui text sadovenian de evocare a figurii marelui voievod.

73. „– Deci, Gogolea, să te duci mai bine în pustia ta, de unde ai venit. Să zicem că domnia ar pofti să-ţi deie o slujbă, ca să te răscumperi, şi să ai de la luminăţia sa toate iertările şi mare milă; vite câte să nu poţi număra din dobânzile măriei-sale; şi pământ în stăpânire cât vezi cu ochii... Ce folos! căci n-ai puterea statorniciei. Şi măria-sa Ştefan cere de la slujitorii săi mai ales statornicie." (M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

■ a) Precizaţi câte litere şi câte sunete sunt în cuvintele: *zicem, ochii, ce, statornicie, cere*.

● a) Analizaţi complementele directe şi complementele indirecte din text.
b) Exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvintelor *ce* şi *cât*.
c) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei a doua.
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Contrageţi subordonata: „ca să te răscumperi".
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: „de la slujitorii".

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a pofti*.
b) Scrieţi sinonime ale cuvintelor: *a cere, statornicie, a zice, a da* şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

74. „Noaptea, s-au spălat norii de pe cer, iar la revărsarea zorilor de marţi s-au umplut văile Bârladului, între codri, ca de un abur de lapte. Era deasă pâcla, s-o tai cu cuţitul, cum spuneau pământenii. «Hadâmbul nu vede nimica şi-şi dă cu degetele în ochi», prujeau oamenii de la munte, după naravul lor cel rău."

(M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *noaptea, nourii, umplut, codri, lapte, pâcla*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *de pe cer, văile, între codri, deasă, cel rău*.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor: *noaptea, marţi, o, şi, cel*.
c) Exemplificaţi altă valoare decât în text a verbului *a avea*.
d) Despărţiţi textul în propoziţii; precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Transformaţi în subordonatele corespunzătoare: *noaptea, între codri, de la munte*.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *munte*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Explicaţi sensul verbului *a da* în fiecare context:
1. „...le-a dat trei feluri de mâncări." (I.L. Caragiale)
2. „Să iei pielea cea de porc şi în foc s-o dai." (I. Creangă)
3. „Şi dând Dumnezeu un vânt bun, corăbiile mergeau ca săgeata." (P. Ispirescu)
4. „Îl deteră pe la şcoli şi filosofi." (P. Ispirescu)
5. „Mi-ai dat cu frâul în cap, să mă prăpădeşti." (I. Creangă)

c) Scrieţi derivate diminutivale de la următoarele cuvinte: *codru, noapte, nor, om.*

◆ a) Relevaţi particularităţile stilistice ale textului.

75. „- Trebuie să-l apărăm, adevărat este, căci deocamdată n-avem ce face. Să nu uităm însă a pune în preajma lui bună priveghere pentru folosul nostru. Cată să ştiu cum se mişcă şi cu cine se adună, hatmane; şi mai ales vreau să ştiu dacă intră la el ori ies de cătră dânsul răvaşe în privinţa unei înţelegeri pe care domnia-ta o cunoşti ca şi mine. Nebunul a vrut să mă încredinţeze că a fost un vânt care a suflat şi-a trecut. Dar eu nu pot crede în ce spune el şi am dorinţa să fiu cu grijă." (M. Sadoveanu - *Zodia Cancerului*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *trebuie, deocamdată, preajma, suflet.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Să nu uităm însă a pune în preajma lui bună priveghere pentru folosul nostru".

b) Exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale pronumelui personal de persoana a III-a, nr. singular, genul masculin.

c) Alcătuiţi enunţuri în care să folosiţi alte locuţiuni prepoziţionale specifice cazului genitiv decât cea din text.

d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.

e) Construiţi fraze în care verbul *ştiu* să fie termen regent al următoarelor subordonate: CT, CZ, CV.

f) Faceţi contragerea propoziţiei subordonate: „că a fost un vânt".

g) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *crede.*

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a fi.*

b) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *bun.*

◆ a) Motivaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

76. „- Ai dreptate, cinstite comise, încuviinţă moş Leonte. Omul care vorbeşte şi râde în cea dintâi clipă când te-a văzut, nu are întru sine nici viclenie, nici ascunziş, şi mai ales dacă Dumnezeu l-a lăsat să se nască în zodia Leului şi sub stăpânirea planetei Soarelui, apoi nu va găsi împotrivire nici ca să dobândească avere, nici să se bucure de cinste la cei mari. Lucrurile lui sunt vrednice şi spornice; şi măcar că va umbla semeţ şi va scârţâi din picioare, se va arăta pururea blajin şi cu prietinie..." (M. Sadoveanu - *Hanu Ancuţei*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *încuviinţă, viclenie, zodia, Leului, umbla.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Lucrurile lui sunt vrednice şi spornice".

b) Indicaţi valorile verbului *a avea* în text.

c) Alcătuiţi un enunţ în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *nici.*

d) Construiţi propoziţii în care să exemplificaţi cinci funcţii sintactice ale substantivului *om* în cazul genitiv.

e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.

f) Alcătuiţi fraze în care tipurile de subordonate care apar în text să fie introduse prin alte elemente de relaţie.

g) Contrageţi prima propoziţie subordonată din text.

h) Motivaţi punctuaţia propoziţiilor subordonate din text.

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Scoateți din text cuvinte care aparțin vocabularului fundamental și argumentați apartenența lor la această parte a vocabularului.
b) Scrieți sinonime ale cuvintelor: *a încuviința, viclenie, împotrivire, a dobândi, pururea.*
● a) Enumerați elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

77. „Iaca de ce trebuie să vă uitați ca la un lucru rar la calul meu cel roib, pintenog de trei picioare: pentru că aista-i moștenire din iapa lui Vodă și când rânchează el și râde, parcă ar avea o amintire din alt veac și din acele zile ale tinereții mele. Ș-acuma să mai primim vin în ulcele și să încep altă istorie pe care demult voiam să v-o spun..."
(M. Sadoveanu – *Hanu Ancuței*)

■ a) Precizați ce grupuri vocalice conțin următoarele cuvinte din text: *trebuie, uitați, meu, trei, voiam, aista-i, iapa, veac, istorie.*
● a) Analizați sintactic și morfologic: *la calul, cel roib, moștenire, mele, acuma, altă.*
b) Faceți analiza sintactică a propoziției: „...parcă ar avea o amintire din alt veac și din acele zile ale tinereții mele".
c) Alcătuiți propoziții în care substantivul *lucru* însoțit de articol nehotărât să aibă următoarele funcții sintactice: n.p. (N), n.p. (Ac), n.p. (G).
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice; la subordonate indicați termenul regent.
e) Contrageți ultima propoziție subordonată din text.
f) Transformați în subordonata corespunzătoare: *rar.*
g) Motivați folosirea cratimei în text.
▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensurile diferite ale verbului *a primi.*
b) Explicați sensul următoarelor substantive compuse: *piciorul-caprei, piciorul-cocoșului, piciorul-vițelului.*
c) Exemplificați următoarele sensuri ale substantivului *picior*: sensul propriu (de bază/secundar) și sensul figurat.
◆ a) Enumerați elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

78. „– Stăi, să pun lumina deoparte și să-nchid porțile, a grăit ea – și pe urmă spune ce ai de spus. Eu știu că nu ești om cu mintea întreagă, căci te pui cu stăpânirea. Se vede că nu ești înțelept, căci iubești o copilă de boier. Asta-i dragoste cu primejdie. Dar am înțeles că ai făcut o ispravă mare în târg la Ieși, la turnul Goliei. Se bat cap în cap arnăuții și neferii Domniei și te caută pe toate drumurile. Au să te găsească ș-au să te taie."
(M. Sadoveanu – *Hanu Ancuței*)

■ a) Identificați în text cuvintele care conțin vocale în hiat.
● a) Analizați sintactic și morfologic: *stăi, deoparte, ce, nu ești înțelept, au să te taie.*
b) Faceți analiza sintactică a propoziției: „Asta-i dragoste cu primejdie".
c) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *înțelept.*
d) Delimitați propozițiile din text, precizați felul lor și raporturile sintactice; la subordonate indicați termenul regent.
e) Alcătuiți fraze în care conjuncția *că* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.
f) Construiți o frază în care verbul *știu* să fie termen regent al unei propoziții subordonate CD.
▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a sta.*
b) Scrieți familia lexicală a cuvântului *copil.*
◆ a) Enumerați elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

79. „Aș îndrăzni să-ți repet acest învățământ: că e bine să te integrezi peisajului și să te armonizezi în toate, ca să-ți cânte ființa de puterea acestui pământ și să simți că te adaugi neamului tău." (M. Sadoveanu – *Bistrița și Ceahlăul*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Accentuaţi diferit cuvintele : *armonie, fiinţa, acele.*
b) Daţi alte exemple decât cele de la subpunctul a) care să ilustreze rolul accentului în deosebirea sensului cuvintelor.

● a) Analizaţi adjectivele pronominale din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care substantivul *peisajul* să aibă următoarele funcţii sintactice : AT (G), CL (Ac), AT (Ac), CI (D).
c) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei a doua, precizaţi felul ei şi raporturile sintactice cu celelalte propoziţii.
d) Contrageţi subordonata : „ca să-ţi cânte fiinţa de puterea acestui pământ".

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *pământ.*
b) Explicaţi sensul verbului *a simţi* în fiecare context :
1. „Ei mergeau fără a simţi că merg, părându-li-se calea scurtă." (I. Creangă)
2. „Călugăriţa simţi, sări odată în sus şi, văzând că lipseşte vasul, începu a boci."
(P. Ispirescu)
3. „Eminescu simţea, ca un poet adevărat, că nu e cu putinţă o literatură temeinică fără o limbă flexibilă şi autentică." (G. Călinescu)
4. „Ea din noaptea amintirii o vecie-n-treagă scoate
De dureri, pe care însă le simţim ca-n vis pe toate." (M. Eminescu)

◆ a) Realizaţi o descriere de natură în stilul specific lui M. Sadoveanu.

80. „Ascultând pierdut, Apostol Bologa se pomeni deodată cu o întrebare înfricoşătoare, pe care ştia desluşit că a purtat-o în suflet toată viaţa, fără să o privească vreodată drept în faţă, ca şi cum i-ar fi fost ruşine şi groază de ea. Straniu era însă că întrebarea cuprindea şi răspunsul pe care Apostol îl dorea cu patimă şi de care totuşi se ferea, ca un copil încăpăţânat care a săvârşit greşeli peste greşeli şi nu mai îndrăzneşte să apară în ochii părinţilor poate tocmai fiindcă e sigur de iertarea greşelilor."
(L. Rebreanu – *Pădurea spânzuraţilor*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele : *desluşit, suflet, fiindcă, iertarea.*

● a) Analizaţi complementele din text.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor *desluşit, drept, straniu, sigur.*
c) Motivaţi scrierea substantivului *copiii.*
d) Exemplificaţi funcţiile sintactice ale acestui substantiv în cazul nominativ.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice ; la subordonate indicaţi termenul regent.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare : *ascultând.*
g) Contrageţi propoziţia subordonată : „fără să o privească vreodată drept în faţă".
h) Construiţi fraze în care conjuncţia subordonatoare *că* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Scrieţi sinonime ale cuvintelor *deodată, straniu, a săvârşi, a îndrăzni, greşeală* şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Comentaţi sugestia numelui personajului principal din romanul *Pădurea spânzuraţilor* de L. Rebreanu.
b) Identificaţi în text particularităţi ale stilului lui L. Rebreanu.

81. „Vru să se ferească şi acuma, închise pleoapele, dar atunci întrebarea îi aprinse în suflet o flacără albă, în jurul căreia se înşiruiră toate gândurile vieţii lui, de la crâmpeiele cele mai infime ce i-au murit în creieri înainte de a se limpezi, până la cugetările grele, ordonate, mândre, pe care el le alesese cu încredere drept călăuze de viaţă, şi toate deopotrivă de palide şi de supuse, ca nişte robi împrejurul stăpânului atotputernic..."
(L. Rebreanu – *Pădurea spânzuraţilor*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *pleoapele, suflet, deopotrivă, atotputernic.*

● a) Analizați sintactic și morfologic: *în jurul căreia, lui, ce, înainte de a se limpezi, pe care, alesese, împrejurul stăpânului.*
b) Scrieți verbul *a închide* la:
- diateza activă, modul infinitiv, timpul perfect;
- diateza pasivă, modul infinitiv, timpul prezent.
c) Includeți aceste forme ale verbului în propoziții și precizați-le funcția sintactică.
d) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați adjectivele pronominale care provin din pronumele relative din text.
e) Construiți o propoziție în care să exemplificați funcția sintactică de atribut a substantivului *viață* în alt caz decât în text.
f) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
g) Contrageți propozițiile subordonate AT din text.
h) Motivați folosirea virgulei în text.

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să ilustrați polisemia verbului *a se limpezi*.
b) Scrieți familia lexicală a cuvântului *suflet* și alcătuiți enunțuri în care să folosiți diferite derivate, precizându-le valoarea morfologică și funcția sintactică.

◆ a) Comentați imaginea: „întrebarea îi aprinse în suflet o flacără albă".

82. „Îl supără atâta suficiență și întoarse ochii în cealaltă parte, unde era Klapka, apărătorul, care, vrând să-l îmbărbăteze, îi făcu un semn atât de ciudat, că i se strâmbă fața, iar Apostol se cutremură și se simți îndată părăsit și singur ca într-o câmpie nemărginită, plină de mărăcini și buruieni otrăvitoare. Și totuși atunci i se stinseră toate îngrijorările, și sufletul i se pătrunse de încredere mare." (L. Rebreanu – *Pădurea spânzuraților*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-e* și patru cuvinte care conțin diftongul *ie*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: „unde era Klapka, apărătorul".
b) Alcătuiți enunțuri în care cuvintele: *îi, ciudat, un, și* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
c) Scrieți substantivul *câmpie* la cazul genitiv, cu articolul hotărât, la singular și la plural.
d) Exemplificați funcții sintactice ale acestui substantiv în cazul G, folosind forma de singular (cu articol hotărât).
e) Construiți propoziții în care să exemplificați funcțiile sintactice ale pronumelui demonstrativ de depărtare *cealaltă* în cazurile: N, Ac, D, G.
f) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice; la subordonate indicați termenul regent.
g) Transformați în subordonata corespunzătoare: *vrând*.
h) Contrageți propoziția subordonată: „să-l îmbărbăteze".
i) Puneți subordonata *să-l îmbărbăteze* în relație cu alți termeni regenți decât în text și precizați-i felul.

▲ a) Identificați în text cuvintele derivate și indicați afixele.
b) Alcătuiți enunțuri în care să ilustrați polisemia cuvântului *semn*.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

83. „Lăsând Jidovița, drumul urcă întâi anevoie până ce-și face loc printre dealurile strâmtorate, pe urmă însă înaintează vesel, neted, mai ascunzându-se printre fagii tineri ai Pădurii-Domnești, mai poposind puțin la Cișmeaua-Mortului, unde picură veșnic apă de izvor răcoritoare, apoi cotește brusc pe sub Râpele-Dracului, ca să dea buzna în Pripasul pitit într-o scrântitură de coline." (L. Rebreanu – *Ion*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-i* și patru cuvinte care conțin diftongul *ii*.

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „unde picură veşnic apă de izvor răcoritoare".
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvintelor: *întâi, tineri, ai, mai, puţin, veşnic*.
c) Identificaţi în text locuţiunile şi precizaţi felul lor.
d) Analizaţi substantivele proprii compuse din text.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Construiţi fraze în care adverbul relativ *unde* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.
g) Contrageţi ultima propoziţie subordonată din text.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi polisemia verbului *a se urca*.
b) Scrieţi sinonime ale cuvintelor: *anevoie, veşnic, brusc, pitit* şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Faceţi observaţii privind arta compoziţiei în romanul *Ion* de L. Rebreanu.
b) Argumentaţi modul de expunere compoziţională pe care se bazează textul.

84. „– Lasă-mă în pace, şi am ieşit în luminişul de iarbă şi lună. E în mine acum o deznădejde mistuitoare, care numai la gândul că trebuie să mă duc acasă îmi îngroaşă vinele gâtului. Simt nevoia să alerg, să umblu pe poteci. Nu ştiu ce să fac şi mă ispiteşte, ca o şoaptă seacă, gândul să plec totuşi la Câmpulung, acolo unde se aleg firele norocului meu. Un îndemn de prudenţă îmi spune însă că aş zădărnici poate totul, printr-o greşeală de impulsiv." (Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *i-a* şi patru cuvinte care conţin diftongul *ia*.

● a) Analizaţi predicatele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi atributul substantival exprimat prin substantiv precedat de prepoziţie în alte cazuri decât în text.
c) Exemplificaţi CM, exprimându-l prin adverb, locuţiune adverbială şi substantiv precedat de prepoziţie (în cazurile Ac, D şi G).
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.
e) Contrageţi propoziţia subordonată: „să umblu pe poteci".
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *mistuitoare*.
g) Puneţi subordonata *ce să fac* în relaţie cu diferiţi termeni regenţi şi precizaţi felul ei.
h) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Identificaţi în text cuvintele derivate.
b) Scrieţi sinonime ale cuvintelor: *mistuitoare, a ispiti, prudenţă, greşeală* şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Comentaţi folosirea timpului prezent şi a persoanei I în text.

85. „Erau aceiaşi ochi înlăcrimaţi din vremea care a precedat căsătoria noastră, când eu n-o iubeam şi când o lăsam uşuratic să aştepte jumătăţi de oră şi mai bine, întârziind la rendez-vous-uri, când ea îmi făcea reproşuri înlăcrimate şi sfâşietor resemnate, care mă tulburau adânc, mă revoltau împotriva mea însumi, şi care au sfârşit prin a mă lega de ea cum se leagă o ruptură organică prin aderenţe."
(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întaia noapte de război*)

■ a) Identificaţi în text cuvintele care conţin vocale în hiat.

● a) Analizaţi atributele din text.
b) Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele: *sfâşietor* şi *adânc* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
c) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei: „care au sfârşit prin a mă lega de ea".
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.

Scanned with OKEN Scanner

e) Contrageți propoziția subordonată: „care a precedat căsătoria noastră".
f) Alcătuiți o frază în care propoziția subordonată AT să fie introdusă prin alt element de relație decât în text.
g) Construiți o frază în care verbul *a fi* (la modul indicativ, timp prezent, persoana a III-a, nr. singular) să fie termen regent al unei propoziții SB; contrageți apoi propoziția subiectivă.

▲ a) Identificați în text neologismele.
b) Explicați sensul fiecărei expresii:
- Acum mi-i vremea.
- N-a intrat vremea în sac.
- a i se apropia (cuiva) vremea.

c) Alcătuiți enunțuri în care să ilustrați sensuri diferite ale substantivului *vreme*.

◆ a) Comentați folosirea timpului trecut în text.

86. „Mă întrebam numai dacă nevastă-mea nu-și dă seama unde într-adevăr vor ajunge lucrurile, sau dacă o face cu intenție, căci în cazul acesta, oricât ar fi sângerat ruptura, oricât ar fi fost de grea părerea de rău, aș fi plecat imediat și în câteva săptămâni aș fi divorțat." (Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Identificați în text cuvintele care conțin grupuri vocalice și precizați felul acestora.

● a) Analizați predicatele din text.
b) Alcătuiți un enunț în care verbul *a ajunge* să aibă altă valoare decât în text.
c) Construiți enunțuri în care să folosiți locuțiunile din text; precizați-le felul și funcția sintactică (în enunțuri construite).
d) Declinați în propoziții: *cazul acesta*.
e) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Contrageți propoziția subordonată: „dacă o face cu intenție".

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să ilustrați sensuri diferite ale substantivului *caz*.
b) Explicați sensul cuvintelor: *cazual, cazualism, cazualitate, cazuar, cazuist, cazuistic, cazuistică*.

◆ a) Relevați deosebirile între romanul tradițional și romanul modern de analiză psihologică, în ceea ce privește construcția romanescă (în acest sens, comparați romanele *Ion* de L. Rebreanu și *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu).

87. „Trăsnetele de obuze se prăbușesc acum în plutonul meu. Cădem cu suflete rupte, în genunchi, ne aruncăm jos, care cum putem, apoi alergăm, apoi coborâm speriați, împrăștiați, fără să știm câți mai suntem, mai ales acoperiți de pământ și fum cum arătăm acum [...]. Nervii plesnesc, pământul și cerul se despică, sufletul a ieșit din trup ca să revină imediat ca să vedem că am scăpat [...]."

(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *trăsnetele, suflete, rupte, alergăm, despică*.

● a) Precizați subiectul fiecărei propoziții.
b) Faceți analiza sintactică a primei propoziții.
c) Analizați adverbele din text; precizați-le felul și funcția sintactică.
d) Alcătuiți un enunț în care cuvântul *câți* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
e) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Transformați în subordonata corespunzătoare: *de obuze*.

▲ a) Scrieți antonimele cuvintelor: *a cădea, a coborî, a împrăștia, a acoperi, a ieși* și folosiți-le în enunțuri.
b) Identificați în text cuvintele folosite cu sens figurat.

Scanned with OKEN Scanner

◆ a) Comentaţi :
- folosirea persoanei I plural ;
- folosirea verbelor.

88. „Pe mine mă minunează însă că ofiţerul răspunzător din frunte, cine o fi fost, nu şi-a pierdut totuşi capul, a putut să-şi dea seama de unde vin focurile, ce puţin numeros e inamicul... a detaşat, mi se spune, numai un pluton (uimitor de justă apreciere a situaţiei) şi a curăţat cu el, aşa în întuneric, păduricea. O astfel de faptă provoacă atâta încredere, că uiţi amărăciunea gândului că nu se iau suficiente măsuri de siguranţă. Numai acelui ofiţer hotărât i se datoreşte faptul că panica provocată în artilerie nu s-a transmis trupei întregi."

(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin triftongul *iau*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „ce puţin numeros e inamicul".
b) Alcătuiţi un enunţ în care cuvântul *uimitor* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
c) Exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale pronumelui personal de persoana I, nr. singular, în cazurile Ac şi D.
d) Declinaţi în propoziţii : *ofiţerul acela*.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Contrageţi propoziţia subordonată : „de unde vin focurile".

▲ a) Identificaţi în text cuvintele derivate.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a lua*.

◆ a) Relevaţi deosebirile dintre romanul tradiţional şi romanul modern de analiză psihologică, în ceea ce priveşte tehnicile specifice fiecărui tip de roman (comparaţi, în acest sens, romanul *Ion* de L. Rebreanu şi *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu).

89. „Mi s-a părut izbitor contrastul dintre încrederea senină cu care acest om privea destinele comunităţii (viitorul apropiat al ţării nu-i da nici o umbră de îngrijorare, indulgenţa lui pentru greşelile împotriva statului era foarte mare şi nici o măsură de prevedere nu i se părea necesară, deşi era un om politic şi ar fi trebuit să aibă simţul răspunderii) şi faptul că era, cu toate acestea, continuu neliniştit de soarta afacerilor lui personale, bănuind pe oricine, neîncrezându-se în abstracţii şi numărând pe degete, de două ori de fiecare dată, îngrijorat de orice posibilitate de eşec, gata, ca o fiară, să reprime, fără cruţare, orice ameninţare cât de vagă."

(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Identificaţi în text cuvintele care conţin vocale în hiat.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „cu care acest om privea destinele comunităţii".
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi patru funcţii sintactice ale pronumelui negativ *nici una*.
c) Construiţi un enunţ în care să exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *continuu*.
d) Identificaţi în text un atribut pronominal în cazul G, un atribut substantival prepoziţional în cazul Ac, un atribut substantival prepoziţional în cazul G.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Contrageţi ultima propoziţie subordonată din text.

▲ a) Scoateţi din text cuvintele derivate şi precizaţi rădăcina fiecăruia.
b) Scrieţi câte un sinonim pentru fiecare neologism din text.
c) Construiţi enunţuri potrivite pentru următoarele cuvinte : *abilitate/abilitare ; absolvi/ absorbi ; actiniu/actinie ; acromatic/ acromial*.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

Scanned with OKEN Scanner

90. „Eram acum destul de lucid ca să-mi dau seama că sunt aproape de pragul unei nenorociri, căci în asemenea împrejurări consiliile de război sunt, ca și regulamentele, necruțătoare și dau pedepse absolut disproporționate – douăzeci de ani de muncă silnică, pentru o palmă dată superiorului, de pildă – dar în același timp mă simțeam evadat din mine însumi, căzut ca pe un povârniș prăpăstios."

(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *consiliile, douăzeci, superiorului, prăpăstios.*

● a) Analizați predicatele din text.
b) Alcătuiți un enunț în care cuvântul *absolut* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
c) Scrieți verbul *a da* la modul supin și exemplificați următoarele funcții sintactice: SB, n.p., ATv, CD, CI, exprimate prin acest verb.
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
e) Alcătuiți fraze în care propoziția subordonată CI să fie introdusă prin alte elemente de relație decât în text.
f) Exemplificați șase verbe intranzitive și construiți pe lângă ele propoziții subordonate CI.
g) Contrageți, apoi, aceste propoziții subordonate CI.

▲ a) Scrieți câte două exemple de adjective derivate cu următoarele sufixe: *-os, -iu, -esc.*
b) Explicați sensul fiecărei expresii:
- a se lovi cu capul de pragul de sus;
- a pune piciorul în prag.
c) Alcătuiți un enunț în care să exemplificați sensul figurat al substantivului *prag.*

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

91. „Faptul că fusesem tratat de profesor cu atâta deferență măsurată, că timp de o oră fusesem pe catedră obiectul privirilor unei săli pline, în care erau și câteva studente, frumoase, necunoscute nouă, de la altă facultate probabil, sfiala admirativă cu care eram felicitat de colegi și de roiul de fete care mă înconjurase, la sfârșitul orei lângă catedră, o intimidaseră." (Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

■ a) Scrieți zece cuvinte care încep cu diftongul *ia.*

● a) Analizați predicatele din text.
b) Faceți analiza sintactică a primei propoziții.
c) Alcătuiți propoziții în care complementul de agent să se exprime prin alte părți de vorbire decât în text.
d) Exemplificați în propoziții pronumele nehotărât din care provin adjectivele pronominale din text și precizați-le funcția sintactică.
e) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Contrageți două propoziții subordonate AT din text.
g) Transformați în subordonata corespunzătoare: *necunoscute.*

▲ a) Identificați neologismele din text.
b) Scrieți sinonime ale cuvântului *deferență* și folosiți-le în enunțuri.

● a) Relevați, pe baza textului, particularități ale stilului lui Camil Petrescu.

92. „Evident că era destul să mă gândesc serios, ca să mă liniștesc, deși chiar simpla apropiere a lui și tot jignea, era peste putință ca să fie ceva între ei, oricât de mare ar fi fost așa de invocata perversitate femeiască... Întâi era un motiv de incompatibilitate, căci femeia aceasta nu putea suporta fizic nici o urâțenie. Asta mă făcea să nu mi-o pot închipui niciodată vânzându-se, de pildă, chiar în clipele ei de greutăți materiale vreunui bătrân flasc. Era destul, deci, toată iritarea mea spontană, să mă gândesc serios, ca să-mi dau seama că e cu neputință ca între doamna T. și D. să fie mai mult decât o strângere de mână." (Camil Petrescu – *Patul lui Procust*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Selectaţi cuvintele care conţin vocale în hiat; exemplificaţi vocalele respective prin alte cuvinte.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic adverbele; stabiliţi felul lor după origine.
b) Analizaţi adjectivele pronominale.
c) Precizaţi felul predicatelor.
d) Despărţiţi fraza în propoziţii, rescrieţi propoziţiile, arătând funcţiile lor sintactice în cadrul frazei.
e) Precizaţi felul propoziţiei introdusă prin adverbul relativ *oricât*; exemplificaţi alte valori relaţionale ale acestuia.

▲ a) Selectaţi cuvintele formate prin prefixare; cu prefixele respective formaţi alte cuvinte (câte trei pentru fiecare prefix).
b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *gând* şi urmăriţi structura morfematică a trei dintre termenii derivaţi.
c) Alegeţi trei neologisme din textul dat şi scrieţi-le sinonimele.

◆ a) Comentaţi funcţia stilistică a epitetelor prezente.

93. „Mărginoiu mi-a mărturisit mai târziu că a doua zi doamna T. i-a cerut stăruitor o întrevedere şi i-a spus că acest duel nu trebuie să aibă loc. Pe urmă, când el i-a explicat că e inevitabil, l-a implorat să facă aşa ca să nu existe victime; a stăruit atât, a plâns – mi-a spus el uimit – încât şi-a dat cuvântul de onoare că armele vor avea încărcătură insuficientă. N-a fost greu, mi-a spus, să-i convingă şi pe ceilalţi trei, nici unul dintre ei nedorind să-şi provoace complicaţii, în caz că unul dintre noi ar fi fost ucis. Aşa l-am cunoscut pe G.D. Ladima, despre care am aflat tot atunci că e ziarist în Bucureşti şi acum, sub fotografia asta legată cu panglică deasupra unui teanc de scrisori, îl descopăr parcă într-un mormânt." (Camil Petrescu – *Patul lui Procust*)

■ a) Marcaţi natura sunetelor în diftongii din cuvintele: *a doua, trebuie, aibă, stăruit, uimit, onoare*.
b) Despărţiţi în silabe: *inevitabil, ziarist, onoare, insuficientă*.

● a) Analizaţi predicatele nominale.
b) Transformaţi numele predicative în subordonatele corespunzătoare, acolo unde e posibil.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele.
d) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *un*.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul propoziţiilor.

▲ a) Selectaţi cuvintele formate prin derivare cu prefixe negative, daţi exemple de alte prefixe negative şi de cuvinte formate cu acestea (câte două pentru fiecare prefix).
b) Scrieţi sinonime pentru cuvântul *victimă*.
c) Alegeţi trei substantive obţinute prin sufixare şi cu sufixele respective derivaţi alte două-trei cuvinte.

◆ a) Precizaţi procedeele artistice care susţin caracterul confesiv al textului.

94. „Toate ar fi cum ar fi, dacă n-ar avea capul pe care îl are: rotund, cu fruntea limpede de orice cută, cu nasul frumos îndreptat în jos, cu arcadele geometrice, arcuite spre tâmple; orbitele ei sunt fără adâncime, ochii mari, sus, sunt despărţiţi ca o îndoire, de sprâncenele trase, iar jos, obrajii pornesc imediat de sub gene, reducând la minimum pleoapa... Se spune adesea: femeile nu trebuie să arate prea mult din corpul lor, căci atunci dispare misterul. Dac-ar fi adevărat că pe măsură ce o femeie se dezbracă pierde din personalitatea ei, ar însemna că la plajă, de pildă, femeile să fie mai puţin considerate decât pe stradă, ceea ce nu e adevărat." (Camil Petrescu – *Patul lui Procust*)

■ a) Selectaţi cuvintele care conţin diftongi; exemplificaţi-i prin alte cuvinte.
b) Observaţi cuvintele în care aceleaşi sunete formează diftongi şi hiat.

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizaţi predicatele.
b) Selectaţi complementele directe şi analizaţi-le.
c) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *fie*.
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul acestora şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Stabiliţi elementele relaţionale care introduc în text subordonate subiective ; exemplificaţi alte valori ale respectivelor elemente relaţionale.

▲ a) Precizaţi sensul de bază al verbului *a trage* ; introduceţi-l în diferite contexte, urmărind sensurile contextuale.
b) Selectaţi patru cuvinte din text care pot intra în relaţii de omonimie.

◆ a) Comentaţi procedeele artistice care susţin caracterul descriptiv al fragmentului.

95. „Cu vârful ghetelor roşii, voite mai strâmte totuşi decât cerea moda – lui Lică îi plăcuse totdeauna gheata strânsă pe picior – Lică împrăştia în drum spre casa Rimilor mormane de foi uscate ; unele cântau ca o ghitară când le zdrobea, altele putrede ca un covor de Smirna şi toate vopsite la fel cu rochiile femeilor, care nu mai vroiau să poarte decât culori de aur textil, proaspăt ori vechi, şi culori de rugină."

(H.P. Bengescu – *Concert din muzică de Bach*)

■ a) Scrieţi şase cuvinte care conţin triftongul *iau*.

● a) Analizaţi atributele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care substantivul *aur* să îndeplinească funcţia sintactică de nume predicativ în cazurile N, Ac şi G.
c) Exemplificaţi cinci funcţii sintactice ale verbului *a cânta* la modul supin.
d) Construiţi propoziţii în care să exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui nehotărât *altul* în cazurile G şi D.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Contrageţi ultima propoziţie subordonată din text.
g) Motivaţi punctuaţia textului.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi sensuri diferite ale cuvântului *foaie*.
b) Construiţi un enunţ în care să exemplificaţi sensul figurat al cuvântului *culoare*.
c) Exemplificaţi sensul fiecărei expresii :
- a pune vârf la toate ;
- în vârful picioarelor ;
- a i se sui (cuiva) părul în vârful capului ;
- a i se sui (cuiva) tot sângele în vârful capului.

d) Precizaţi sensul adjectivului *vechi* în fiecare context :
1. „Cântecul ce-ades ţi-l cânt
Când te-adorm în fapt de seară,
Puiule, e-un cântec sfânt,
Vechi şi simplu de la ţară." (Şt.O. Iosif)
2. „Hainele... sunt vechi şi ponosite." (I. Creangă)
3. „Pe sub sălcii vechi, într-o apă curată... bunicul a intrat cu crâsnicul lui."
(M. Sadoveanu)
4. „Dracul de la poartă, gândind că e vreun muştereu vechi de-al lor deschide."
(I. Creangă)
5. „Acele zâne ce străbat din timpurile vechi..." (M. Eminescu)

◆ a) Identificaţi în text particularităţi ale stilului Hortensiei Papadat-Bengescu.

96. „Prinţul Maxenţiu se plimba pe pistă corect sau sta pe sprint rigid, cu ochii dilataţi, cu privirea ştearsă, manechin îmbrăcat în ţinuta de sportsmann, fără o greşeală de eleganţă, pe când toată atenţia lui sta întoarsă înăuntru, cu grija ca nu cumva genunchiul să

Scanned with OKEN Scanner

se încovoaie brusc din neglijenţa unui ligament, ca nu cumva umerii să scapete şi toată păpuşa de panoptic să se prăvale undeva pe un loc de repaos pe care sensibilitatea lui istovită ar fi dorit totuşi să se poată întinde în căutarea odihnei."

(H.P. Bengescu – *Concert din muzică de Bach*)

■ a) Scrieţi verbele *a întinde, a pretinde* la modul imperativ, persoana a II-a, plural şi marcaţi accentul în rostirea lor.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „toată păpuşa de panoptic să se prăvale undeva pe un loc de repaos".
b) Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele *corect* şi *brusc* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
c) Precizaţi valoarea morfologică în text a cuvântului *înăuntru*.
d) Alcătuiţi un enunţ în care să ilustraţi schimbarea valorii gramaticale a acestui cuvânt.
e) Indicaţi funcţia sintactică, valoarea morfologică şi cazul cuvintelor subliniate:
Sensibilitatea *lui (sa, altuia, aceea)* ne impresionează.
f) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice; la subordonate indicaţi termenul regent.
g) Contrageţi ultima propoziţie subordonată din text.
h) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *istovită*.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi polisemia cuvântului *ochi*.
b) Scrieţi trei substantive comune compuse care s-au format din substantivul *ochi* în cazul nominativ şi un alt substantiv în cazul genitiv.
c) Exemplificaţi expresii în structura cărora intră cuvântul *ochi* şi explicaţi-le sensul.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.
b) În ce constă tehnica montajului discontinuu folosită de H.P. Bengescu?

97. „Era gata să facă reflecţia banală că acele porţi deschise arătau că a intrat acolo un oaspe nou: necazul; dar înlocuise cugetarea cu alta tot aşa de banală, dar mai exactă: necazul trăieşte cu oamenii în pace şi într-o zi nu mai vrea pace şi izbucneşte; atunci începe răscoala înăuntru până când nu mai încape şi izbeşte uşile în lături ca să iasă la văzul şi auzul tuturor, să se amestece şi să se încurce cu zvonul şi răutatea lumei."

(H.P. Bengescu – *Fecioarele despletite*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *reflecţie, funcţie, sancţiune, conjuncţie*.

● a) Exemplificaţi alte părţi de vorbire prin care se exprimă predicatul verbal decât în text.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: *era gata, acele, deschise, necazul, cu alta, în lături*.
c) Precizaţi gradul de comparaţie al adjectivelor din text.
d) Scrieţi forma substantivului *uşă* la cazul genitiv, numărul singular, cu articol hotărât şi folosiţi-o în propoziţii în care să exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale acestui substantiv în genitiv: AT, n.p., CL, CZ.
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Contrageţi prima propoziţie subordonată din text.

▲ a) Scrieţi antonimele a şase cuvinte din text şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Precizaţi sensul cuvântului *zvon* în următoarele contexte:
1. „Fiecare înţelegea că nu-i la mijloc decât un zvon nebun." (M. Sadoveanu)
2. „A înălţat încet-încet ochii şi i-a aţintit asupra căpitanului... ascultând în acelaşi timp zvonul norodului de afară." (M. Sadoveanu)
3. „Ca o vecernie domoală
Se stinge zvonul din dumbravă..." (O. Goga)
4. „Cobzarule, de-ai şti cât farmec
Şi voie bună răspândeşti
Cu zvonul cântecelor tale..." (Şt.O. Iosif)

Scanned with OKEN Scanner

◆ a) Definiți vorbirea directă (stilul direct), vorbirea indirectă (stilul indirect) și vorbirea indirectă liberă (stilul indirect liber).
b) Cum se realizează redarea vorbirii în fragmentul din romanul *Fecioarele despletite* de H.P. Bengescu?
c) Urmăriți cele două monologuri interioare de la începutul romanului *Concert din muzică de Bach* de H.P. Bengescu (monologul lui Rim; monologul Siei) transpuse în stil indirect liber și comentați:
- termenii specifici în care este realizat fiecare monolog interior;
- aprecierea ironică a autoarei.

98. „Pereții, care, spre a corespunde intenției clasice a scării de lemn, ale cărei capete de jos erau sprijinite pe doi copii de stejar, adulterări donatelliene, ar fi trebuit să fie de marmură sau cel puțin de stuc, erau grosolan tencuiți și zugrăviți cu șablonul și cu mâna, imitând picturile pompeiene, și îndeosebi porfirul, prin naive stropituri verzi și roșii."
(G. Călinescu – *Enigma Otiliei*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-i* și patru cuvinte care conțin diftongul *ii*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: *intenției, de lemn, ale cărei, de jos, doi, grosolan*.
b) Precizați felul predicatelor în text.
c) Exemplificați alte funcții sintactice decât în text ale pronumelui relativ *care*.
d) Exprimați altă funcție sintactică decât în text a substantivului *stejar* precedat de prepoziția *de*.
e) Construiți fraze în care propoziția subordonată SB să aibă alt termen regent decât în text.
f) Construiți fraze în care să introduceți prin conjuncția subordonatoare *să* următoarele tipuri de subordonate: PR, AT, CD, CI, CS, CȚ, CV, CNS.
g) Contrageți, la alegere, patru din aceste propoziții subordonate.

▲ a) Identificați neologismele din text.
b) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale substantivului *scară*.

● a) Comentați textul, relevând tehnica balzaciană a deschiderii romanului.
b) În ce constă viziunea modernă a Hortensiei Papadat-Bengescu în folosirea acestei tehnici? (vezi deschiderea romanului *Concert din muzică din Bach*)

99. „Câmpia era așa de plată și de întinsă încât nu i se zărea nici o margine. Fâșii enorme de pământ, care fuseseră lanuri de grâu, erau acum numai niște miriști isprăvite spre orizont, din care se ridica un bâzâit formidabil, fără oprire, de cosași, vărsați în atâta cantitate pe câmp, încât, la trecerea trăsurii, săreau ca niște stropi mărunți de noroi... Nu se vedea nici om, nici vietate, afară de insecte și de stoluri de vrăbii. Pluteau pe o mare galben-verzuie, în care valurile prea înalte împiedicau ochii să tragă linia orizontului."
(G. Călinescu – *Enigma Otiliei*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *u-e*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: „în care valurile prea înalte împiedicau ochii".
b) Identificați în text adjectivele fără grade de comparație.
c) Alcătuiți un enunț în care cuvântul *atâta* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
d) Scrieți verbul *a vedea* la diateza pasivă, modul conjunctiv, timpul perfect, persoana a III-a, nr. singular și folosiți-l într-o propoziție în care complementul de agent să fie exprimat prin pronume posesiv.
e) Alcătuiți propoziții în care substantivul *vrăbii* (nearticulat) să aibă următoarele funcții sintactice: SB (N), CD (Ac), AT (G), CI (D).
f) Precizați felul predicatelor din text.

Scanned with OKEN Scanner

g) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi rolul lor.
h) Contrageţi ultima propoziţie subordonată.
i) Alcătuiţi o frază în care propoziţia subordonată SB să aibă ca termen regent verbul *nu se vedea*; contrageţi propoziţia subiectivă.

▲ a) Exemplificaţi într-un enunţ omonimul cuvântului *mare* din text.
b) Exemplificaţi sensul propriu şi sensul figurat al verbului *a pluti*.

◆ a) Comparaţi cele trei secvenţe descriptive şi precizaţi deosebirile dintre descrierea ştiinţifică şi descrierea literară.

1. „Câmpia Bărăganului la est de valea Mostiştei este netedă, cu vegetaţie de stepă şi climă secetoasă. Doar câteva văi mai însemnate (Ialomiţa şi Călmăţui) traversează această câmpie roditoare, acoperită cu o cuvertură groasă, loess şi cu soluri cernoziomice. Apa se află pe alocuri la mare adâncime." (*Tratat de geografie*)
2. „...Et in Arcadia ego! Şi eu am văzut cârdurile de dropii, cutreierând cu pas măsurat şi cu capul aţintit la pază, acele şesuri fără margine, prin care aerul, răsfirat în unde diafane subt arşiţa soarelui de vară, oglindeşte ierburile şi bălăriile din depărtare şi le preface, dinaintea vederii fermecate, în cetăţi cu mii de minarete, în palate cu mii de încântări."

(Alexandru Odobescu – *Pseudo-kinegetikos*)

3. Textul aparţinând lui G. Călinescu.

100. „Se vede că scopul ei primitiv fusese de a sluji drept dugheană pentru petreceri în afara satului, căci avea un parter scund, cu stâlpi groşi de lemn şi obloane, iar deasupra, cat cu prispă. Casa era făcută evident din drugi de lemn, însă acoperită cu tencuială şi văruită. Lui Ioanide i se păru încântătoare de la distanţă, aşa cum era îndreptată către un infinit de iarbă.

– Aici, zise el de pe pătură, mi-ar place să trăiesc. Am să-mi cumpăr şi eu un stânjen de pământ colea, ca să-mi fac o casă între câţiva nuci; casa trebuie să se piardă între copaci şi păşune, să se pătrundă de aromele pământului." (G. Călinescu – *Bietul Ioanide*)

■ a) Precizaţi natura grupului vocalic *ui* întâlnit în cuvintele din text.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic verbele aflate la moduri nepredicative.
b) Analizaţi din punct de vedere morfologic subiectele.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul acestora, precum şi natura elementelor relaţionale.
d) Contrageţi subordonatele subiective.
e) Alcătuiţi fraze în care subordonate diferite să fie introduse prin conectivul *că*.
f) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *drept*.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *scund, drept, gros, infinit*.
b) Introduceţi în diferite contexte locuţionale verbul *a trăi*; scrieţi sinonimele expresiilor sau locuţiunilor respective.
c) Selectaţi, din text, cinci termeni aparţinând vocabularului fundamental.

◆ a) Demonstraţi că textul aparţine stilului beletristic.
b) Comentaţi sintagma „aromele pământului".

101. „Mă temeam de oameni pentru că trebuia să le răspund la salut, să vorbesc lucruri fără nici o importanţă, să-mi pierd timpul şi astfel, să nu pot rămâne singur pe cât voiam; singurătatea îmi era acum şi mângâiere şi hrană, puţini moderni cunoscând o solitudine mai aspră şi mai deznădăjduită decât mine. Fapte de mult uitate îşi recăpătau prospeţimea, amănunte pe care atunci nu le luam în seamă schimbau întregul câmp al viziunii mele interioare. Când era lună treceam prin pădure şi întârziam mult pe o stâncă unde-i strigam numele până ce oboseam, dar mă întorceam acasă cu o împăcare nespusă în suflet, căci mi se părea că ea îmi ascultase chemarea şi că vorbele mele au fost purtate de apă şi de vânt până la ea." (M. Eliade – *Maitreyi*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Alegeți cuvinte prin care să ilustrați regula de despărțire a grupurilor consonantice: vc-cv.

● a) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: *de oameni, le, nici o, singur, puțini, mai opră, decât mine, de mult, pe care, nu luam în seamă, mele, i.*
b) Despărțiți textul și realizați raportul de dependență sintactică.

▲ a) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *singur*.
b) Scrieți sinonimele cuvântului *singur*.
c) Urmăriți procedeul de formare a cuvântului *nespus*; formați, prin același procedeu patru substantive, patru adjective, patru verbe și patru adverbe.
d) Scrieți antonimele cuvintelor *întreg* și *prospețime*.

◆ a) Comentați procedeele prin care se realizează confesiunea (insistând pe caracterul subiectiv al relatării).

102. „Băteau unul după altul ceasurile în noapte și nu-mi venea să cred că ar fi posibil să n-o mai văd aici, lângă mine; așteptam zorile ca să-i pot spune că scurta despărțire îmi relevase adevărata iubire și numai acum am înțeles cât mi-era de dragă, acum, când mă temeam că o pot pierde; numai gândul că n-am s-o pot avea din nou alături de mine mă înfiora și îmi întuneca mintea, fiindcă nu credeam că aș fi putut supraviețui sănătos unei despărțiri de ea." (M. Eliade – *Maitreyi*)

■ a) Precizați natura grupului vocalic *io* din text; exemplificați grupul în aceeași ipostază, în alte șase cuvinte; găsiți și alte situații; exemplificați-le.

● a) Analizați sintactic și morfologic: *unul după altul, lângă mine, scurtă, îmi, dragă, îmi, sănătos.*
b) Precizați valorile morfologice ale cuvântului *sănătos*; exemplificați-le în propoziții.
c) Dezvoltați cuvintele *spune* și *supraviețui* în propoziții corespunzătoare funcțiilor sintactice pe care le îndeplinesc în propozițiile respective.
d) Delimitați propozițiile, arătați felul lor și raportul dintre ele.
e) Contrageți propoziția a treia.

▲ a) Stabiliți deosebirea între cuvintele-pereche *a releva* și *a revela*; exemplificați.
b) Introduceți substantivul *minte* în expresii și locuțiuni și precizați sensul construcțiilor echivalente găsite.

◆ a) Observați structura frazei; încercați s-o transpuneți în versuri albe; comentați efectul obținut.

103. „Mi se părea, de altfel, că eram tot timpul observat, nu din cine știe ce bănuială, ci pentru că se temeau toți să nu fiu stingherit în noua mea locuință. Când rămâneam singur, răzând de tot ceea ce îmi apărea straniu și neînțeles, primeam la fiecare ceas prăjituri și fructe, ceai cu lapte sau nuci de cocos bine curățite pe care mi le aducea un servitor cu bustul descoperit, singurul cu care puteam schimba câteva cuvinte în hindustani. Observam cum privește lucrurile mele, așa cum sta turcește lângă ușă și mă sorbea din ochi, neîndurându-se să plece, întrebându-mă dacă patul e destul de bun, dacă îmi place laptele crud, dacă mi-e dor de țară și știam că într-o cameră de sus îl așteaptă doamna Sen și celelalte femei cărora le va repeta cuvânt cu cuvânt tot ceea ce vorbisem." (M. Eliade – *Maitreyi*)

■ a) Selectați cuvintele care se înscriu în excepția de la regula a II-a a despărțirii grupurilor consonantice alcătuite din două consoane.

● a) Analizați atributele din text (din primele două fraze).
b) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *bine*.
c) Despărțiți textul în propoziții și realizați raportul de dependență sintactică.
d) Exemplificați valorile relaționale ale conjuncției *dacă*.
e) Precizați natura elementelor relaționale de subordonare din text.

▲ a) Selectați cuvintele formate cu sufixe și precizați felul acestora.

Scanned with OKEN Scanner

b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *a şti*; realizaţi o compunere în care să utilizaţi cel puţin şase din termenii familiei lexicale.
c) Găsiţi sinonimele locuţionale pentru sintagma *a sorbi din ochi*.

◆ a) Comentaţi sensul enumeraţiei la nivelul propoziţiei şi la cel al frazei.

104. „Când l-am citit, mi se părea că sunt graţiat sau că mi se amână pedeapsa. I-am scris o scrisoare lungă, în care-i spuneam că trebuie să mai contenim cu imprudenţele noastre acum, când toată lumea veghează pe inginer şi pe Chabu; adevărul era că nu ştiam nici eu cum o să se termine legătura aceasta a noastră, fiindcă deşi Maitreyi făcuse o sumă de aluzii doamnei Sen, pretextând că eu m-am îndrăgostit de o prietenă a ei, pe care noi o poreclisem Anasuya încă pe când citeam şi comentam împreună Sakuntala şi că nu ştiu cum să fac s-o cer în căsătorie; doamna Sen răspunsese că asemenea căsătorii nu conduc decât la nenorociri pentru ambii soţi, pentru că nimic durabil şi nimic fericit nu poate ieşi dintr-o pasiune, când această pasiune n-a fost corectată de tradiţie, adică de familie, de oameni care cunosc ce înseamnă pasiunea şi dragostea, căci a fi căsătorit nu înseamnă să culegi flori împreună, nici să te laşi consumat de o pasiune efemeră şi amăgitoare."

(M. Eliade – *Maitreyi*)

■ a) Observaţi corespondenţa între sunet şi literă în cuvintele care conţin sunetele č, ğ, g'.

● a) Analizaţi pronumele personale şi reflexive.
b) Declinaţi adjectivul *lungă* în poziţie antepusă substantivului; motivaţi formele flexionare apărute în declinare.
c) Despărţiţi textul în propoziţii; arătaţi felul fiecărei propoziţii.
d) Exemplificaţi valorile relaţionale ale adverbului *cum* (în afara celei din text).

▲ a) Încadraţi cuvântul *îndrăgostit* în familia lexicală corespunzătoare; arătaţi structura morfologică a acestuia.
b) Observaţi sufixul prin care s-a format adjectivul *durabil*; arătaţi structura morfologică a acestuia.
c) Scrieţi un sinonim neologic pentru *amăgitor*.

◆ a) Observaţi modalitatea de a sugera expresiv neputinţa realizării visului eroului.
b) Comentaţi epitetele *efemeră* şi *amăgitoare*, în funcţie de contextul literar.

105. „Era chiar încântată că viaţa pe care şi-o pregătea o va împiedica să iubească, fiindcă ajunsese să creadă că orice bărbat e o brută sau un imbecil şi că singurii care merită vreo consideraţie sunt cei care renunţă la plăcerile lumii, adică sihaştrii, filosofii, misticii; aproape că mă îngrozeam ascultând-o, căci de când mă retrăsesem aici ajunsesem să gândesc un lucru până la capăt, să cercetez o idee în toate implicaţiile ei, iar ea mă făcea fără voie să sufăr substanţa hibridă în căutare de absolut."

(M. Eliade – *Maitreyi*)

■ a) Observaţi natura grupului vocalic *ie*; exemplificaţi-l prin alte cinci cuvinte; precizaţi alte situaţii în care poate apărea acelaşi grup.

● a) Analizaţi subiectele şi numele predicative.
b) Analizaţi cuvintele: *orice, care, toate, fără voie, în căutare*.
c) Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *o* în text; scrieţi şi exemplificaţi şi alte valori.
d) Realizaţi analiza sintactică a frazei; precizaţi natura elementelor relaţionale.
e) Alcătuiţi şase fraze în care subordonate diferite să aibă ca termen regent verbul *ajunsesem*.

▲ a) Arătaţi prin exemple că termenul *care* este un omonim.
b) Scrieţi sinonimele cuvântului *imbecil*.
c) Selectaţi cinci neologisme din text.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a enumeraţiilor din text (la nivelul propoziţiei şi al frazei).

Scanned with OKEN Scanner

106. „Domnul Sen, când a auzit de convertire, s-a supărat și mi-a spus că nu trebuie să mă entuziasmez atât de repede pentru o religie în care nu mă atrage, deocamdată, decât ineditul și ceremonialul, că religia mea e mult mai bună decât a lui, și, dacă el nu și-o poate lăsa pe a sa, pentru că și-ar pierde locul în societate, eu nu am nici un motiv să încerc această experiență; de altfel, el nu va accepta decât după ce va primi consimțământul celor din țară, fiindcă nu trebuie niciodată să se uite că o religie se păstrează nu din convingere, ci din dragoste și respect pentru cei aproape nouă care cred încă în ea."
(M. Eliade – *Maitreyi*)

■ a) Exemplificați hiatul *i-a* prin cuvinte din text; scrieți, apoi, alte cinci exemple.

● a) Analizați sintactic și morfologic primele zece substantive.
b) Selectați pronumele demonstrative și posesive din text; analizați-le.
c) Scrieți și exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *de*.
d) Despărțiți textul în propoziții; arătați felul lor.
e) Precizați natura elementului relațional *după ce*; scrieți alte patru elemente relaționale în care să intre pronumele relativ *ce*.

▲ a) Selectați cuvintele obținute prin procedeul conversiunii.
b) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *religie*; marcați sufixele.
c) Explicați diferența de sens între *ceremonial* și *ceremonios*; exemplificați sensurile în propoziții.

◆ a) Precizați stilul în care este redactat textul și câteva particularități ale acestuia.

107. „Mâna aceea palidă, nervoasă, atât de stranie în meditația ei, care mă fascinase de la primul meu pas în salon, îmi comunica acum nu știu ce căldură feminină, ce neastâmpăr uimit, pe care-l simțeam năvălind în tot trupul; aș fi vrut să mă scutur, să mă smulg din beatitudinea aceea indiscretă, căci eram tot timpul conștient că mă aflam în mijlocul unor oameni streini, că ochii lor poate mă măsoară cu mirare sau ironie, dar mi-era peste putință să las mâna Ilenei." (M. Eliade – *Nuntă în cer*)

■ a) Selectați opt cuvinte în care să existe opt diftongi diferiți.

● a) Analizați pronumele și adjectivele pronominale.
b) Treceți verbul *a scutura,* prezent în text la o anumită diateză, prin toate diatezele, la timpul perfect compus; faceți precizările de rigoare cu privire la sensul verbului în enunțurile exemplificatoare.
c) Despărțiți textul în propoziții; scrieți felul propozițiilor subordonate, precizând și termenul regent al acestora.
d) Precizați elementul relațional pentru subordonata cauzală din text; exemplificați cauzala introdusă prin alte șase elemente relaționale.

▲ a) Alcătuiți familia lexicală în care se încadrează cuvântul *căldură*; precizați natura sufixelor și alternanțele fonetice.
b) Observați modul în care s-a format cuvântul *indiscret*; alegeți alte cuvinte din text care să permită formarea de noi cuvinte prin același procedeu.

◆ a) Comentați originalitatea determinărilor adjectivale, observând puterea lor de sugestie.

108. „Parcă începea să se pogoare o ceață ușoară, transparentă, prinsă ca o mare pânză de păianjen, între arbori; am grăbit pasul, ca și cum aș fi așteptat să primesc de undeva o dezlegare, să mi se arate ce trebuie să fac, să mi se arate un semn, ca să mă pot hotărî, deși eram, de altfel, hotărât mai dinainte să mă duc la Ileana." (M. Eliade – *Nuntă în cer*)

■ a) Selectați vocalele în hiat; scrieți alte zece vocale în hiat și exemplificați-le prin diferite cuvinte.

● a) Analizați sintactic și morfologic verbele.
b) Treceți adjectivul *ușoară* la toate gradele de comparație.
c) Scrieți și exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *mă*.

Scanned with OKEN Scanner

d) Despărţiţi textul în propoziţii şi arătaţi felul acestora.
e) Precizaţi valorile relaţionale ale conjuncţiei *să* în text; exemplificaţi şi alte valori.
f) Observaţi modul de realizare a coordonării în text.

▲ a) Introduceţi verbul *a face* în expresii şi locuţiuni şi precizaţi sensul contextual al acestuia.
b) Scrieţi sinonimele cuvântului *ceaţă* şi alcătuiţi propoziţii cu ele; exemplificaţi şi sensuri figurate ale aceluiaşi cuvânt sau ale sinonimelor respective.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a epitetelor, a comparaţiei şi a repetiţiei din textul dat.

109. „Nu ştiu dacă ai simţit vreodată cât e de gravă şi de definitivă o asemenea dragoste, dacă ţi-ai dat seama vreodată că, orice s-ar întâmpla, nu te mai poţi despărţi de fiinţa iubită, că eşti legat de ea până la moarte, în sensul concret al cuvântului, adică numai eventuala ei moarte îţi mai poate reda libertatea; altminteri, cât trăieşte ea, fie că eşti sau nu îndrăgostit, fie că vrea sau nu mai vrea iubita, te simţi al ei, legat de ea. Lucrurile acestea nu le înţeleg tinerii, şi în general nu prea le înţeleg cei care n-au trăit mult timp împreună cu o femeie; ştii prea bine că, chiar dacă te-ai despărţi de ea, ea continuând să existe, să trăiască undeva pe acest pământ, nu vei simţi cu adevărat libertatea." (M. Eliade – *Nuntă în cer*)

■ a) Exemplificaţi diftongul *ai* întâlnit în text prin alte zece cuvinte.

● a) Analizaţi predicatele nominale.
b) Treceţi verbul *a lega* la toate diatezele, la indicativ, prezent.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic adverbele.
d) Despărţiţi textul în propoziţii; realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Dezvoltaţi în subordonatele corespunzătoare următoarele părţi de propoziţie: *despărţi, moarte, libertatea*.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *concret, tânăr, a continua, a lega*.
b) Scrieţi sinonimele cuvântului *deces*, inclusiv cele locuţionale.

◆ a) Comentaţi rolul persoanei a II-a folosită cu sens general.

110. „Îmi dau seama cât de tulbure spun toate lucrurile acestea, deşi am încercat să le limpezesc şi să le adâncesc în carte. Am scris mai ales pentru a preciza sensul acesta, înfricoşător, al unirii, pentru că revelaţia unirii desăvârşite aceasta e; te regăseşti pe tine în clipa când te pierzi, dar nu-ţi regăseşti experienţa ta cotidiană, profilul tău spiritual, aşa cum se desenează în lumina tare a zilei, ci te simţi fiinţa desăvârşită, totală, liberă. Este straniu că ultimele nuanţe ale pronumelui posesiv au dispărut în clipa când Ileana a devenit a mea..." (M. Eliade – *Nuntă în cer*)

■ a) Selectaţi cuvintele în care apare grupul vocalic *au*; precizaţi natura acestuia şi exemplificaţi-l şi prin alte cuvinte.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic termenii primei fraze.
b) Declinaţi substantivul *unire* cu articol hotărât; precizaţi funcţiile sintactice ale substantivului respectiv în exemplele date.
c) Precizaţi funcţia sintactică a cuvântului *liberă*; exemplificaţi şi alte funcţii sintactice.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Dezvoltaţi cuvântul *a preciza* în propoziţia corespunzătoare.

▲ a) Scrieţi şi exemplificaţi sinonimele cuvântului *straniu*.
b) Precizaţi procedeele de formare a cuvintelor *înfricoşător* şi *desăvârşit*; stabiliţi structura morfematică a acestora.
c) Scrieţi cuvântul-pereche pentru *revelaţie*; exemplificaţi-le sensul în propoziţii.

◆ a) Selectaţi epitetele şi urmăriţi rolul lor în comunicarea gândurilor intime ale celui ce se confesează.

111. „Când eram foarte tânăr mi se întâmpla uneori să privesc faţa unui necunoscut şi să-mi spun: ce-ar fi ca omul acesta să fie tatăl meu? Nu-mi era greu să mi-l închipui.

Scanned with OKEN Scanner

Omul străin din fața mea ar fi putut să-mi fie cu adevărat tată, așa cum îl visasem eu: un bărbat cu tâmplele cărunte, mirosind foarte discret a apă de colonie, cu fața severă și ochii blânzi. Alteori aș fi vrut ca tatăl meu să se fi întâmplat să fie un medic ilustru, sau un căpitan de marină, sau un mare industriaș. Dar asta e cu totul altă poveste, fiindcă de fapt voiam să spun un lucru mai simplu, care mi se întâmplă încă și azi, deși din ce în ce mai rar, dar care mi-a tulburat toată adolescența și prima tinerețe."

(M. Eliade – *Nuntă în cer*)

■ a) Precizați natura grupurilor vocalice din cuvintele: *fie, colonie, ochii, industriaș.*

● a) Analizați predicatele nominale și subiectele.
b) Precizați funcția sintactică a cuvântului *altă*; exemplificați alte șase funcții sintactice, precizând și valoare morfologică.
c) Precizați valorile morfologice ale cuvântului *mai*.
d) Declinați substantivul *omul*.
e) Despărțiți textul în propoziții; indicați funcția sintactică a acestora și elementele relaționale.
f) Precizați termenul regent pentru subiectivele din text; exemplificați subiectivele cu alți termeni regenți.

▲ a) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *tânăr* și realizați o compunere cu unii din termenii derivați.
b) Scrieți sinonimele cuvintelor *blând* și *mare*.
c) Selectați opt cuvinte aparținând fondului principal lexical.

◆ a) Comentați realizarea portretului din textul dat.
b) Selectați trei procedee artistice diferite și observați valoarea lor stilistică.

112. „Mă-ntorceam atunci năuc, căutam scrisoarea ca s-o recitesc – deși o învățasem de mult pe dinafară – sau răscoleam din nou dulapurile, ca să întâlnesc încă o dată parfumul rochiilor ei, din ce în ce mai stins, să simt mângâierea bluzelor pe care de atâtea ori le îmbrăcase în fața mea; rămâneam mult timp în fața rafturilor, încercând să ghicesc ce volum i-ar fi atras ei atenția, unde ar fi socotit ea că se poate ascunde mai bine o scrisoare. Mi se părea atunci că cineva îmi indică brusc un titlu, că imaginea unei cărți persistă semnificativ în mintea mea; o scoteam înfrigurat din raft și o cercetam pe îndelete, ca și cum mi-ar fi fost teamă să-mi zdrobesc și această ultimă nădejde..." (M. Eliade – *Nuntă în cer*)

■ a) Urmăriți relația sunet-literă, în cazul sunetelor transmise prin mai multe litere.

● a) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *o*; precizați-le și pe cele din text.
b) Analizați sintactic și morfologic pronumele de gen feminin din text și adjectivele pronominale.
c) Despărțiți textul în propoziții; realizați raportul de dependență sintactică.
d) Exemplificați valorile relaționale ale conectivului *că*.
e) Stabiliți deosebirea dintre locuțiunile *din ce în ce* și *din moment ce*.

▲ a) Selectați cuvintele derivate și precizați structura lor morfematică.
b) Precizați sensul cuvântului *a zdrobi* în text; exemplificați alte patru sensuri ale cuvântului.
c) Găsiți antonimul cuvântului *stins*.

◆ a) Comentați valoarea stilistică a imperfectului.

113. „Vorbele acestea se leagă unele de altele mai repede decât aș fi eu dispus să le rostesc, fiindcă îmi lipsesc termenii poate. Și mai e un lucru, de care îmi dau bine seama: nu sunt obișnuit cu asemenea analize, deși nu acesta e termenul propriu, eu nefiind obișnuit să mă analizez. Mi-a plăcut întotdeauna să am lângă mine, gata pentru orice conversație inteligentă, câteva idei generale, deși, după întâmplările pe care ți le povestesc, am început să gândesc cu mai multă consistență. Dumneata ghicești prea bine ce vreau să spun, fiindcă e evident că ai avut de la început alte preocupări decât ale mele." (M. Eliade – *Nuntă în cer*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Selectaţi diftongii (precizaţi şi cuvintele).

● a) Analizaţi pronumele şi adjectivele din text.
b) Analizaţi subiectele.
c) Despărţiţi textul şi arătaţi felul propoziţiilor.
d) Contrageţi propoziţia a treia şi a patra în părţile de propoziţie corespunzătoare.
e) Exemplificaţi alte valori relaţionale ale pronumelui relativ *ce* (în afara celor din text).

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *a lega, repede, a plăcea, general, mult*; observaţi cum s-au format antonimele verbelor; scrieţi prefixe negative şi exemplificaţi-le.
b) Scrieţi sinonime pentru cuvântul *a povesti*.
c) Introduceţi adverbul *bine* în expresii şi locuţiuni şi scrieţi sinonimele acestora.

◆ a) Comentaţi procedeele prin care este susţinut tonul confesiv al textului literar.

114. „Îmi spuneam uneori, când pretindeam că sunt lucid, că e numai un joc, numai o părere, că mi se pare că m-am îndrăgostit, pentru că aşa i-am făgăduit ei, şi mă sileam să-i fac această bucurie, voiam să o văd fericită. Nu ştiu cum să-ţi spun mai bine ce s-a petrecut cu mine în acele zile, dar m-am trezit odată, când eram singur în odaia mea, că mi-e peste putinţă de suportat singurătatea, că e absurd să stau acolo, nefericit, când puteam atât de uşor să cobor şi s-o întâlnesc..." (M. Eliade – *Maitreyi*)

■ a) Scoateţi cuvintele care conţin vocale în hiat; despărţiţi cuvintele în silabe.

● a) Analizaţi complementele indirecte.
b) Selectaţi adjectivele şi specificaţi felul lor.
c) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvintelor *dur* şi *atât*.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi scrieţi felul acestora.
e) Observaţi elementele relaţionale pentru completiva indirectă; exemplificaţi şi alte elemente relaţionale.
f) Contrageţi primele două propoziţii subordonate în părţile de propoziţie corespunzătoare.
g) Explicaţi folosirea ultimelor patru virgule.

▲ a) Precizaţi – în diferite contexte – sensul verbului *a petrece* (*a se petrece*), inclusiv cel din text.
b) Scrieţi sinonimele cuvintelor *singur* şi *a făgădui*.
c) Selectaţi cuvintele derivate, precizând natura afixului.

◆ a) Comentaţi enumeraţia la nivelul frazei, precizând funcţia ei stilistică.

115. „Ea păşea ţeapănă ca o moartă, care ar fi împinsă sau atrasă de o putere din afară, străină de voinţa ei, spre un ţel tainic în noapte. Nu ştiu de ce nu mi-a venit să cred că e o femeie ca toate femeile, chiar înainte ca în ochii ei ţintiţi mari, ce arătau a privi înăuntru, şi în trăsăturile feţei sale prea sulemenite să-mi pară a recunoaşte... Dar, mai trebuia să mă îndoiesc, mai putea fi numai o bănuială, când în mâna cu degetele lungi rânjeau şapte safire de Ceylon?... Pentru un vechi berlinez ca mine ar fi fost copilăresc să mă las cuprins de uimire. În schimb mă simţeam îmboldit de o curiozitate josnică, ce m-a făcut câteva seri să pândesc mereu pe acolo." (M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Precizaţi natura primelor cinci grupuri vocalice.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele din prima frază.
b) Precizaţi funcţia sintactică a verbului la infinitiv *a recunoaşte*; treceţi-l la supin şi exemplificaţi cinci funcţii sintactice (diferite) pe care le poate avea.
c) Despărţiţi textul în propoziţii; arătaţi felul propoziţiilor şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
d) Contrageţi propoziţiile a doua şi a treia în părţile de propoziţie corespunzătoare.
e) Precizaţi elementele relaţionale pentru subiectivele din text; exemplificaţi aceeaşi subordonată cu alte cinci elemente relaţionale.

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Selectați cuvintele formate prin derivare.
b) Scrieți sinonimele cuvântului *tainic*.
c) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *putere*.

◆ a) Selectați un verb cu sens figurat din text; exemplificați-i sensul propriu.
b) Comentați două comparații și două epitete din textul dat, subliniind valoarea lor stilistică.
c) Observați valoarea stilistică a vocalelor deschise (*a, e*) și a diftongilor (*ia* și *ea*) în conturarea unei anumite atmosfere.

116. „Se vorbea astăzi, înainte să vii, că te-ai apucat să scrii un roman de moravuri bucureștene și m-am ținut să nu pufnesc în râs, poate pentru că în chestia asta ești chinez; cum ai să cunoști moravurile, când nu cunoști pe nimeni... Ei, dacă ai merge în case, în familii, s-ar schimba treaba, ai vedea câte subiecte ai găsi! ... Slujindu-i pentru a nu știam câta oară, făgăduiala cu care mă scăpam de plicticoasa stăruință ce de șase luni punea ca să mă atragă în acea casă deocheată, pentru nimic n-aș fi crezut că foarte curând, cu prilejul unei alte mese la Pașadia, el avea să-și ajungă mulțumită tocmai mie scopul; rău însă dacă mi-a părut în urmă de ceva, a fost numai pentru că nu l-am ajutat să și-l aducă la îndeplinire mai devreme." (M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Alegeți trei cuvinte care, prin mutarea accentului pe altă silabă, să aibă alt sens.

● a) Analizați sintactic și morfologic primele zece verbe ale textului.
b) Analizați pronumele personale și relative.
c) Exemplificați valorile morfologice ale cuvintelor *ai* și *mă*.
d) Analizați sintactic fraza, indicând felul propozițiilor și raporturile dintre ele.

▲ a) Găsiți omonimele din text.
b) Alcătuiți familia lexicală a verbului *a ști*; precizați structura morfologică a doi dintre termeni.
c) Găsiți sinonimele locuționale pentru expresia *a fi chinez*.

◆ a) Argumentați apartenența textului la stilul beletristic.

117. „Ca să zădărnicesc înfăptuirea nemernicului plan era, odată ce știam de el, o jucărie și voiam să fac în așa fel ca totul să rămâie îngropat în tăcere și uitare, cum s-ar fi întâmplat, dacă, îndată după ce ne despărțisem, Pirgu, întâlnind pe Pantazi, nu i s-ar fi spovedit și acestuia ca mie. Am fost recunoscător împrejurimilor cari au făcut să nu fiu de față la ceea ce urmă peste câteva ceasuri. La Arnoteni, înainte de masa de prânz, la care Pașadia fusese tocmai poftit de Pantazi, din salon, unde aceștia rămaseră singuri la aperitiv, se auziră deodată răcnete, bușeli, bufneli, zgomote de lucruri răsturnate și de sticlă ce se sparge și cred că se poate închipui fără caznă mutrele făcute de aceia ce alergând acolo văzură pe Pașadia și pe Pantazi încăibărați în chelfăneala cea mai deznădăjduită."
(M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Selectați vocalele în hiat.

● a) Analizați sintactic și morfologic adjectivele.
b) Precizați predicatele verbale locuționale și pe cele nominale.
c) Scoateți locuțiunile conjuncționale și pe cele adverbiale și explicați deosebirile dintre ele.
d) Precizați funcția sintactică a verbului la modul gerunziu *întâlnind*; exemplificați alte trei funcții sintactice ale aceluiași verb la același mod.
e) Despărțiți textul în propoziții; precizați natura termenului regent și felul propozițiilor.
f) Contrageți prima și a treia propoziție în părțile de propoziție corespunzătoare.

▲ a) Selectați cuvintele formate prin derivare cu prefixe.
b) Scoateți din text regionalismele și elementele populare.

Scanned with OKEN Scanner

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a enumeraţiei din fragment.
b) Observaţi amploarea frazei narative şi explicaţi semnele de punctuaţie care aduc limpezime acesteia.

118. „Gore Pirgu era o lichea fără seamăn şi fără pereche. Nesăratele lui giumbuşlucuri de soitar obraznic îi scoseseră faima de băiat deştept, la care se adăugase – de ce nu se ştie – şi aceea de băiat bun, deşi bun nu era decât la rele... Nu lăsa să i se toarne decât un deget de şampanie, peste care adăuga aproape o litră de apă minerală. Din tuspatru era singurul care nu ducea la băutură, se putea spune chiar că mai mult se făcea că bea! Se întâmpla, rar totuşi, să nu fie beat de dimineaţă şi când se cherchelea se ţinea de tot soiul de pozne, după săvârşirea cărora, niţel obraz să fi avut, ar fi trebuit să-i fie ruşine să mai dea ochii cu lumea." (M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Alegeţi din text cuvintele care să respecte regula a doua de despărţire a cuvintelor în silabe (grup de două consoane între două vocale) precum şi excepţiile de la regulă.

● a) Analizaţi adjectivele din text.
b) Precizaţi funcţia sintactică a cuvântului *lui* în text; exemplificaţi alte funcţii sintactice în acelaşi caz.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi stabiliţi raportul de dependenţă sintactică.
d) Precizaţi termenii regenţi pentru subordonatele subiective din text.

▲ a) Scoateţi elementele populare (familiare) şi scrieţi sinonimele lor literare.
b) Demonstraţi – prin exemple – că *ochi* este un cuvânt polisemantic; observaţi, de asemenea, rolul accentului (*óchi* şi *ochí*).

◆ a) Urmăriţi valoarea stilistică a epitetelor.
b) Arătaţi în ce constă valoarea sugestivă a locuţiunilor verbale din text.

119. „Că nu a fost drept ce-am săvârşit, se poate, socoteală nu am de dat însă decât Celui veşnic care, după cum spunea mătuşa Smaranda, pentru păcatele noastre are cumpănă deosebită şi înşeală la cântar. Şi nu roşesc că m-au făcut să tremur câteva rânduri scrise, pe mine care nu mai ştiu de câte ori am privit fără a clinti Moartea în faţă; nu, pentru că de data aceasta era vorba de averea mea şi pe lume altceva nu am mai sacru, pentru mine averea e totul... şi dacă în acea noapte la amintirea căreia mă tulbur încă, ar fi fost nevoie să făptuiesc ceva mai grav decât să nimicesc o zdreanţă de hârtie, ei bine, aşa cum mă vezi, crede-mă nu aş fi pregetat... nu eram sărac cu duhul!"

(M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Daţi exemple de cuvinte în care să apară grupurile consonantice *rt* şi *nt* întâlnite la unele cuvinte din text.
b) Enunţaţi regula a treia de despărţire a cuvintelor în silabe şi alegeţi cuvinte din text pentru a o susţine.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele.
b) Analizaţi predicatele locuţionale.
c) Treceţi verbul reflexiv-impersonal *se poate* la timpurile conjunctivului şi ale condiţionalului.
d) Exemplificaţi, prin propoziţii, valorile morfologice ale cuvântului *mine*.
e) Despărţiţi textul în propoziţii; scrieţi felul acestora şi precizaţi elementele relaţionale.
f) Dezvoltaţi părţile de propoziţie *mai grav* şi *fără a clinti* în subordonatele corespunzătoare.

▲ a) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *sărac*.
b) Scrieţi alte locuţiuni în care să se afle verbul *a fi*, după modelul: *a fi sărac cu duhul*.
c) Notaţi sinonimele expresiei *a fi sărac cu duhul*.

◆ a) Comentaţi sensul repetiţiei adverbului negativ *nu* în fragmentul de mai sus.
b) Găsiţi în text două metafore şi discutaţi valoarea lor stilistică.

Scanned with OKEN Scanner

120. „...sunt grec, urmă el, şi nobil mediteranian; cei mai vechi străbuni ce-mi cunosc erau, în suta a şaisprezecea, tâlhari de apă, oameni liberi şi cutezători, vânturând după pradă mările în lung şi-n larg, de la Iaffa la Baleare. Din Zuani cel roşu, prin doi din fiii săi, purced cele două capuri ale neamului. Că la obârşie am fi barbari, cum s-a străduit să mă convingă când i-am fost oaspe în palatul său din Catania, capul ramurii siciliene, zisă cu pardosul, fiindcă la vechea noastră stemă – pe scut, sprijinit de monoceri înlănţuiţi, în câmp albastru lebăda de argint luându-şi zborul cu gâtul străpuns de o săgeată purpurie – a adăogat, în cinstea unei înrudiri ilustre, în câmp de aur cu chenar de sângeap, un pardos negru, că am fi fost nomazi, se prea poate, de vreme ce toţi până la cei din urmă doi, el şi cu mine, am păstrat ca însemne tainice de stirpe părul roşcat şi ochii albaştri, dar netăgăduit rămâne că mă trag din corăbieri şi e singura mea deşertăciune, căci dacă strămoşii ar fi pe alese, cum se cam obişnuieşte pe la casele mari, pe cel dintâi l-aş voi tot corăbier; mi-ar plăcea să cobor din acel Thamus căruia un glas tainic i-a poruncit să meargă să vestească moartea marelui Pan." (M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Selectaţi cuvintele care să cuprindă sunetele *č, ğ, k'*; observaţi relaţia dintre sunete şi litere.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic primele zece substantive şi pronumele personale şi posesive.
b) Delimitaţi propoziţiile; scrieţi felul lor.

▲ a) Selectaţi cuvintele formate prin derivare şi analizaţi structura morfematică a patru dintre ele.
b) Reconstituiţi familia lexicală a cuvântului *tainic*.

◆ a) Alegeţi trei procedee artistice diferite din text şi comentaţi-le.

121. „Am înţeles din capul locului că nu-mi rămâne decât să mă resemnez: omul era osândit... A mai dus-o aşa câteva luni şi a mers să-şi ia locul de veci lângă mama. Mi-a trebuit o vreme să mă reculeg. Aproape nu mă mişcam de acasă, târziu am început să fac plimbări călare afară din oraş. Cu prilejul acesta am băgat de seamă că la pod, la «Marmizon», îmi ieşea mai întotdeauna în faţă o fată foarte frumoasă; de la un timp, mi-era un fel de grijă că n-aveam s-o mai întâlnesc şi dacă se întâmpla aşa mi-era ciudă. Pe nesimţite, plăcerea ce de la început îmi făcuse să o văd a ajuns o nevoie şi era din ce în ce mai amestecată cu duioşie. Ce-mi părea ciudat în toată istoria asta nu era că mă îndrăgostisem – îmi venise şi mie rândul – dar că mă îndrăgostisem tocmai de fata cu pricina, deoarece de la fire nu simt atragere decât pentru femeile oacheşe şi dânsa era bălană şi albă până la serbezime, aşa că nu trebuie să te mire, amice, dacă am să-ţi spun că, deşi am iubit-o cu patimă, nici-o clipă făptura ei n-a deşteptat într-a mea măcar o bănuială de poftă trupească."

(M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Alegeţi opt cuvinte care să cuprindă diftongi diferiţi şi trei cuvinte care să conţină aceleaşi sunete ca unii dintre diftongi, dar care să formeze hiat.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic atributele.
b) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvintelor *ce* şi *de*.
c) Selectaţi locuţiunile din text şi precizaţi felul lor.
d) Precizaţi funcţiile sintactice ale propoziţiilor şi elementele relaţionale.

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvântului *nevoie*.
b) Găsiţi sinonime neologice şi regionalisme pentru cuvintele *oacheş* şi *bălan*.
c) Exemplificaţi sensurile contextuale ale cuvântului *a (o) duce*.

◆ a) Comentaţi mijloacele prin care este susţinut caracterul confesiv al relatării.

122. „Nu pot uita acea aburoasă şi rece noapte de april, parcă bătută cu smântână de luna plină şi uşor îmbălsămată de zarzării înfloriţi, noapte care pentru mine avea să fie cea din urmă. Să nu-ţi închipui că voiam să mă prăpădesc, fiindcă îmi pierdusem averea; era dim-

Scanned with OKEN Scanner

potrivă: risipisem tot pentru că, de mult încă, mă hotărâsem s-o sfârşesc cu viaţa de care eram sătul; seninătatea cu care cei din sângele meu au ştiut să întâmpine moartea nu m-a părăsit câtuşi de puţin. Când liniştit m-am întors acasă, am găsit o fiţuică, sosită seara târziu, prin care eram chemat să mă înfăţişez negreşit la tribunal. Era ca să mi se aducă la cunoştinţă că, în ajun, fusese omorât unchiul meu, Iorgu."

(M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

■ a) Urmăriţi relaţia sunet-literă în cuvintele *rece, cea, acea.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *acea, bătută, uşor, zarzăre, avea să fie, de care, ce, meu, câtuşi de puţin, negreşit, fusese omorât.*
b) Analizaţi sintactic textul; precizaţi funcţiile sintactice ale propoziţiilor şi termenii regenţi pentru subordonate.
c) Alcătuiţi patru fraze în care subordonatele, diferite ca funcţie sintactică, să aibă termen regent verbul *au ştiut.*

▲ a) Exemplificaţi sensul contextual al cuvântului *sânge.*
b) Scrieţi sinonimele locuţionale pentru locuţiunea *a o sfârşi cu viaţa.*
c) Găsiţi antonimele cuvintelor: *tot, uşor, liniştit, devreme, a risipi.*

◆ a) Comentaţi stilistic prima frază, subliniind rolul procedeelor artistice.

123. Trecuseră toate ca nălucile, cu hăituri jalnice acoperite de tumultul nahlapilor şi se pierduseră departe; numai o sfărâmătură de plută se zărea în sus, învârtindu-se nălucă în volbura apelor, care aci o repezeau la vale, aci o ţineau iar în loc şi o întorceau în ochiurile uriaşe cu miezuri de sorb; pe ea o făptură omenească abia se mai ţinea cu amândouă mâinile pe o rămăşiţă de cârmă. Aliman se pregătea să intre voiniceşte în valuri şi s-o aştepte la loc prielnic, cu cangea în mână, când pluta se smulse din fierbătoare şi veni cât ai clipi ţintă la mal, sub picioarele lui. Dintre sfărâmături el scoase în braţe o fată, singura supravieţuitoare care nu fusese smulsă de apele hrăpăreţe." (V. Voiculescu – *Lostriţa*)

■ a) Cu trei din diftongii prezenţi în unele cuvinte alcătuiţi alte cuvinte şi formaţi propoziţii.

● a) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *o* în text.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic verbele din ultimele două fraze.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *toate, nălucile, amândouă, voiniceşte.*
d) Declinaţi în propoziţii cuvântul *amândouă.*
e) Realizaţi analiza sintactică a textului, precizând funcţiile sintactice ale propoziţiilor.

▲ a) Exemplificaţi sensurile diferite ale polisemanticului *ochi.*
b) Scrieţi sinonimele pentru cuvântul *nălucă.*

◆ a) Selectaţi cel puţin patru procedee artistice diferite şi urmăriţi rolul lor în creşterea sugestivităţii textului.

124. „Urlete din ce în ce mai îndepărtate, mai înăbuşite de zăbranicul lunii şi al tăcerii se pierdeau în tainele de dincolo de zarea noastră. Pe urmă nu mai ştiu... De emoţie, de durere, cred că am leşinat, sau poate că am adormit. Ceea ce ştiu e că m-am trezit în patul meu din odaia de culcare de la reşedinţă; era dimineaţă mare şi aprodul îmi adusese, ca de obicei, cafeaua la pat; cum se strecurase nesimţit omul cu mine în cârcă mi-a rămas o taină. Dacă n-ar fi fost durerea de la gleznă, aş fi fost convins că am visat; nu se putea să stau în pat, fiindcă venise o telegramă să mă prezint imediat la Bucureşti pentru mutare."

(V. Voiculescu – *În mijlocul lupilor*)

■ a) Selectaţi cuvintele în care apar grupuri de trei consoane; despărţiţi în silabe cuvintele şi stabiliţi regula după care aţi realizat despărţirea.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *din ce în ce, lunii, de dincolo, noastră, de durere, ceea ce, dimineaţa, nesimţit, mă, pentru mutare.*

Scanned with OKEN Scanner

b) Selectați conjuncțiile apărute în text și clasificați-le după criteriile cunoscute.
c) Delimitați propozițiile, precizați funcția lor sintactică și termenul regent pentru fiecare din ele.
d) Contrageți subiectivele din textul dat în părțile de propoziție corespunzătoare.

▲ a) Precizați sensul expresiei *în cârcă*; introduceți-o în diferite contexte și stabiliți sensul contextual.
b) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *om*; formați propoziții cu trei din termenii derivați și precizați valoarea gramaticală a acestora.

◆ a) Comentați o metaforă sub raportul expresivității și precizați alte două procedee artistice din text.

125. „...Și omul huiduit și hulit care stă în fața mea îmi inspira nu atât milă pentru singurătatea și părăsirea în care fusese alungat de societatea cu care nu se împăca, cât un intensiv interes pentru dârzenia lui în lupta vieții și forța cu care biruise până atunci lumea dușmănoasă, oamenii care pentru el erau adevărate fiare." (V. Voiculescu – *În mijlocul lupilor*)

■ a) Observați distribuția diftongilor; identificați-l pe cel ce se repetă și explicați cum este format.

● a) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: *huiduit, în fața mea, atât, părăsirea, fusese alungat, dârzenie, cu care, adevărate*.
b) Despărțiți textul în propoziții; retranscrieți-le, arătând felul lor și termenul regent pentru subordonate.
c) Alcătuiți șase fraze în care atributiva să fie introdusă prin alte elemente relaționale.

▲ a) Alegeți, din text, toate cuvintele formate prin derivare.
b) Introduceți cuvântul *viață* în expresii și locuțiuni sau scrieți proverbe și zicători în care să apară cuvântul *viață*; explicați sensul contextual.

◆ a) Comentați valoarea stilistică a epitetelor și efectul inversiunilor în textul literar.
b) Comentați valoarea stilistică a grupurilor *hu* și *in*.

126. „– Apoi și la noi a fost soare și frumos până mai ieri, și mă privi bănuitor, ca și cum mi-ar fi băgat vină că eu adusesem mizeria asta pe capul lor.

[...] Vremea cumplită s-a ținut scai, cu viscoliri de zăpadă izbită de obloane, de vânturile ce se învârtejeau dintr-o sută de părți deodată; barometru sta neclintit la furtună și, după câteva zile, privind culmile din ce în ce mai burzuluite, vânătorii s-au grăbit să mă părăsească. Prea eram păgubos. Am rămas doar cu pădurarii, cu care izbutisem să mă înțeleg; pricepuseră și ei că trebuie să trag în poză cocoșii, și mai ales să-i prinz făcând renumitele lor jocuri și oratii de nuntă." (V. Voiculescu – *Misiune de încredere*)

■ a) Selectați cuvintele trisilabice.

● a) Analizați complementele circumstanțiale de mod și subiectele.
b) Precizați valoarea morfologică a cuvintelor: *păgubos, câteva, orice*; stabiliți și funcțiile sintactice în text.
c) Dezvoltați în propozițiile corespunzătoare cuvintele *cumplită* și *făcând*.
d) Identificați propozițiile regente și subordonatele lor.

▲ a) Selectați cuvintele populare și construcțiile locuționale populare.
b) Scrieți sinonimele cuvântului *frumos*; alcătuiți familia lexicală a aceluiași cuvânt.
c) Observați structura morfologică a cuvântului *învârtejire*.

◆ a) Comentați personificările.
b) Urmăriți valoarea expresivă a determinărilor adjectivale și substantivale.
c) Observați frecvența consoanelor *z*, *v* și *d* și motivați prezența acestora.

127. „Fără să fi crezut că e mare lucru, bănuiam toți o taină, firească poate pentru alții; nedezlegarea ei pe mine mă ținea însă sub obsesia unei vrăji neprielnice, mai cu seamă că ori de câte ori cercam s-o dobor, mă simțeam deodată vlăguit, golit de viață, parcă îm-

Scanned with OKEN Scanner

puşcătura m-ar fi atins şi pe mine; mă clătinam cu o senzaţie de sfârşeală şi eram nevoit să mă sprijin, ca să-mi vin în fire. Şi cum nu vream să cred altceva, puneam asta pe seama loviturii ce-mi pricinuia arma prea încărcată, care îmi smucea din loc umărul până să mi-l amorţească. Mă hotărâi să schimb arma." (V. Voiculescu – *Lipitoarea*)

■ a) Observaţi relaţia sunet-literă în cuvintele: *cercam, altceva, pricinuia, schimb.*
b) Observaţi frecvenţa vocalei deschise *a*, însoţită sau nu de semivocală.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele şi substantivele: *o taină, obsesia, unei vrăji, arma.*
b) Analizaţi predicatele nominale şi locuţionale.
c) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *mă* (în propoziţii).
d) Precizaţi funcţia sintactică a adjectivului *vlăguit*; exemplificaţi alte patru funcţii sintactice ale acestuia.
e) Exemplificaţi valorile relaţionale ale adverbului relativ pronominal *cum* .
f) Analizaţi sintactic textul, alcătuind raportul de dependenţă sintactică.
g) Alcătuiţi fraze în care subordonata „ca să-mi vin în fire" să aibă cinci funcţii sintactice (în afara celei din text).
h) Explicaţi semnele de punctuaţie.

▲ a) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *a bănui*.
b) Scrieţi o serie sinonimică de şase termeni pentru adjectivul *vlăguit*; specificaţi sinonimele neologice şi regionale.
c) Precizaţi structura morfologică a cuvântului *nedezlegare*.
d) Exemplificaţi – prin propoziţii – polisemia cuvântului *mine* şi omonimia aceluiaşi cuvânt.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a epitetelor.
b) Observaţi rolul imperfectului în realizarea atmosferei de mister prelungit.

128. „Mă străduiam astfel să compun pe Margareta în cer, cu mult deasupra celei închipuite de Goethe. Nu s-o închipui ca o martiră naivă, o mică sfântă abstractă, ci ca pe eternul feminin, uriaşă putere cosmică liberatoare, căci iertarea nu e decât liberare, care urcă la rolul de virtute creatoare pasiunile care pentru noi, aici, pe pământ, sunt doar păcate care ne strivesc sub ele." (V. Voiculescu – *Iubire magică*)

■ a) Puneţi accentul pe cuvintele: *astfel, acolo, martir.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *în cer, cu mult deasupra celei închipuite de Goethe, eternul, care, doar, ne, aici.*

▲ a) Alegeţi cuvintele care şi-au schimbat valoarea gramaticală prin conversiune.
b) Demonstraţi – prin exemple – că termenul *care* este omonim.
c) Scrieţi sinonimele cuvântului *naiv*.
d) Selectaţi patru neologisme din text; exemplificaţi-le în alte contexte.

◆ a) Comentaţi rolul inversiunii în sporirea expresivităţii textului.
b) Selectaţi o metaforă şi observaţi plasticitatea acesteia.

129. „Fără să mă întreb dacă prorocirea asta o făcea întemeiat pe misterioasa meteorologie a fiarelor şi a oamenilor sau dacă se lega să săvârşească chiar el, cu meşteşugurile lui, minunea pe care mi-o întindea cu simplitatea şi siguranţa cu care mi-ar fi făgăduit un pahar cu apă pe care o ştia aflătoare sigur în fântâna din grădină, m-a impresionat legământul ăsta al lui; cât voi umbla cu el, timpul are să fie frumos."

(V. Voiculescu – *Misiune de încredere*)

■ a) Alegeţi cuvinte în care diftongii (fără sunet consonantic) să alcătuiască silabe; subliniaţi semivocalele.

● a) Analizaţi verbele aflate la moduri predicative.
b) Scrieţi valorile morfologice ale cuvântului *mă*; exemplificaţi-le.

Scanned with OKEN Scanner

c) Scoateți din text atributele substantivale și pronominale; analizați-le.
d) Delimitați propozițiile și arătați felul lor.
e) Alcătuiți cinci fraze în care subordonatele să fie introduse prin *cât*.

▲ a) Găsiți sinonimele cuvântului *prorocire*.
b) Explicați cum s-a format cuvântul *întemeiat*; de la rădăcina respectivă, formați și alte cuvinte.
c) Formați cinci substantive cu sufixul prezent în *legământ*.

◆ a) Comentați imaginea „misterioasa meteorologie a fiarelor și animalelor".

130. „Bântuit de duhuri și vârtejuri lăuntrice, lacul se știa că e fără fund, lac rău: înhață și ce apucă nu mai dă drumul. La față se arată curat și ademenitor, dar la numai câteva palme dedesupt mișună o plasă vie de brădiș lacom, răsfirat ca o nesfârșită caracatiță, care te prinde și te încâlcește, fără putință de scăpare [...] nu era îngăduit să-i calci anume locuri, mai ales mijlocul, care sta ca un iezer aparte, miez negru, viu, unde vine de ape groase ca pe picior zbucnite din alte tărâmuri bulbuceau în afunzișuri, primenindu-l necontenit cu rotiri de unde când calde, când înghețate; peste alte colțuri de pe fața lui întunecată stau puse legături și opreliști care nu se ridicau decât la anumite zile, după datine și rânduieli bătrâne și numai de către oameni care cunoșteau cuviințele și se înfățișau cu îmbunări și descântece. Trebuia să-i știi toanele, să-i respecți năravurile ca să te lase să-l tulburi și să-ți dea slobozenie să umbli în visteriile lui cu pește."

(V. Voiculescu – *Lacul rău*)

■ a) Selectați patru cuvinte care să prezinte alternanțe fonetice, fie vocalice, fie consonantice.

● a) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: *ce, curat, numai, câteva, bine, lui, anume*.
b) Scoateți pe trei coloane prepozițiile simple, prepozițiile compuse și locuțiunile prepoziționale.
c) Analizați verbele aflate la moduri nepredicative.
d) Realizați analiza sintactică a frazei.

▲ a) Scrieți antonimele cuvintelor: *viu, lacom, gros, cald, a tulbura*.
b) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *om*.
c) Selectați cuvintele aparținând registrului popular.

◆ a) Comentați comparațiile, subliniind rolul lor în plasticizarea descrierii.

131. „Iată, stă gata să dea seama și să plătească ceea ce i se cere. Va duce însă, de viu, acolo unde trebuie, solie despre toate câte nu se mai ajung, câte lipsesc, câte s-au pierdut, jălbar al celor părăsiți aci, jos pe lume. Și, luând blana, o făcu mototol și o zvârli cu putere în taur, ale cărui coarne îl ispiteau ca două vârfuri de lănci. Fiara nu mai răbdă și scăpărând ca un fulger spulberă blana în picioare, ajunse omul, îl prinse și, orăcăind îngrozitor, îl ridică în sulițele coarnelor și începu să se coboare cu el vijelios; într-o clipă, animalul a ieșit buluc din matca văii, duduind nebunește pe podină, unde unchiașul s-a desprins din înaltul coarnelor și a căzut în pășune, peste el trecând cu tropote zăporul cirezilor stârnite la omor, alergând după fruntaș."

(V. Voiculescu – *Ultimul Berevoi*)

■ a) Selectați cuvintele mono- și bisilabice.

● a) Analizați sintactic și morfologic primele zece substantive.
b) Declinați – în propoziții – sintagma „ascuțite coarne".
c) Despărțiți textul în propoziții și realizați raportul de dependență sintactică.

▲ a) Selectați regionalismele și termenii populari; scrieți sinonimele aparținând limbii literare.
b) Alegeți verbele cu sens figurat și locuțiunile; explicați-le prin regulamentele lor cu sens propriu.

Scanned with OKEN Scanner

◆ a) Explicaţi rolul repetiţiei cuvântului *câte*.
b) Comentaţi două comparaţii şi o metaforă, subliniind puterea lor sugestivă.
c) Alegeţi acele cuvinte care contribuie la crearea impresiei de mişcare vijelioasă.
d) Comentaţi impresia creată de grupul consonantic *nd* precedat de vocalele *î* şi *i*.

132. „...Pesemne, departe, departe – pe acolo pe unde în zilele de vară soarele se avântă voinic pe cer – coborau acum, în străvechi odăjdii de lumină, zilele toamnei: cu zorii care înalţă, în mâinile lor galbene, racla străvezie a răsăriturilor de soare, în care odihnesc moaştele de aur ale celei dintâi toamne pământeşti; cu amurgurile gârbove de zare, purtând prin păduri toacele corbilor; cu vântul alb de anii lunii, cadelniţând pe înserat tămâia brumei..." (I. Teodoreanu – *Vacanţa cea mare*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *raclă, făclie, gâtlej, bâtlan*.

● a) Faceţi analiza gramaticală a substantivelor şi a adjectivelor din text.
b) Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale verbului *a purta* la modul supin: SB, n.p., ATv, CI.
c) Declinaţi substantivul *zi* la singular articulat şi nearticulat.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi propoziţiile subordonate AT din text.
f) Transformaţi în propoziţii subordonate AT două atribute din text.

▲ a) Identificaţi în text cuvintele folosite cu sens figurat.
b) Subliniaţi expresiile şi locuţiunile din textele de mai jos şi exemplificaţi-le sensul:
1. „Multă minte îţi mai trebuie, zise un străjer bătrân; se vede că ţi-ai urât zilele." (I. Creangă)
2. „Cu sfetnici vechi de zile mă-ntâmpinaşi în cale..." (M. Eminescu)
3. „Nu dorm nici zi, nici noapte..." (P. Ispirescu)
4. „La pământ îl arunca/ Şi zilele-i ridica..." (V. Alecsandri)
5. „Fără dânsul lucrările cancelariei n-ar fi putut fi la zi." (I.Al. Brătescu-Voineşti)
6. „Amâna din zi în zi şi de joi până mai apoi." (I. Creangă)
7. „Făcându-se ziua albă, vulpea iese la marginea drumului." (I. Creangă)

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

133. „L-am întrebat zilele trecute dacă nu crede că arhitectura mă condamnă la preocupări prea particulare, dacă nu mă va izola într-un cerc de probleme cu totul profesionale şi dacă nu-mi va lua ceea ce, oricare mi-ar fi meseria, mi se pare deasupra tuturor, esenţial: să fii în legătură cu ceea ce se plămădeşte în timpul tău, cu sensibilitatea acestui timp, cu căutările lui, cu sensul lui general." (M. Sebastian – *De două mii de ani*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *i-o* şi patru cuvinte care conţin diftongul *io*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *arhitectura, la preocupări, ceea ce, oricare, se plămădeşte, acestui*.
b) Faceţi analiza morfologică a cuvintelor subliniate: „să fii în legătură cu căutările *lui" (sale, acestea, acestuia, alor tăi)*.
c) Exemplificaţi alte patru funcţii sintactice ale pronumelui nehotărât *oricare*, în afara celei din text.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi propoziţia subordonată: „oricare mi-ar fi meseria".
f) Alcătuiţi fraze în care conjuncţia *dacă* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Scrieţi sinonime ale adjectivului *esenţial*.
b) Subliniaţi formele corecte ale substantivelor: *repercursiune/repercusiune, peremptoriu/peremtoriu, delicvent/delincvent, coreean/coreian*.
c) Construiţi, apoi, enunţuri în care să folosiţi aceste cuvinte.

◆ a) Enumeraţi calităţile generale ale stilului şi opusele lor; exemplificaţi.

Scanned with OKEN Scanner

134. „Nu m-a dezolat niciodată așa-zisa dramă a neputinței de a ne cunoaște unul pe altul și gândul că doi oameni pot vieţui laolaltă fără a înţelege nimic din ce se petrece esenţial în sufletul celuilalt; gândul acestei impenetrabile singurătăţi în care suntem prin firea noastră condamnaţi, departe de a mă îndurera, mă bucură. El satisface în mine o veche nostalgie după o sănătoasă, solidă și certă ignoranţă, singurul lucru durabil în această lume în care adevărurile sunt instabile..." (M. Sebastian – *De două mii de ani*)

■ a) Subliniaţi formele corecte ale cuvintelor: *fixi/ficși, prolixe/prolicse, ticsit/tixit, brusce/bruște, cox/cocs, ruxac/rucsac.*

● a) Analizaţi sintactic și morfologic: „doi oameni pot vieţui laolaltă fără a înţelege nimic".
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi cinci funcţii sintactice ale numeralului cardinal *doi* cu valoare substantivală.
c) Precizaţi valoarea morfologică și funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: „...se petrece în sufletul *celuilalt (celuilalt om)*".
d) Despărţiţi textul în propoziţii și indicaţi felul lor.
e) Transformaţi în subordonatele corespunzătoare: *a neputinţei, vieţui, fără a înţelege.*
f) Contrageţi prima propoziţie subordonată din text.

▲ a) Identificaţi neologismele din text.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să folosiţi sinonime ale acestor neologisme.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

135. „Da, plouă... și sună umil
Ca tot ce-i iubire și ură –
Cu-o muzică tristă, de gură,
Pe-aproape s-aude-un copil." (G. Bacovia – *Plouă*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *plouă, aproape, aude.*

● a) Analizaţi sintactic și morfologic: „ca tot ce-i iubire și ură".
b) Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele: *umil, tot, ce, o, de, un* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
c) Faceţi analiza sintactică a ultimei propoziţii.
d) Despărţiţi textul în propoziţii și precizaţi felul lor.
e) Construiţi fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.
f) Pe lângă propoziţia principală regentă *S-aude,* construiţi propoziţii subiective introduse prin pronume relativ, pronume nehotărât, conjuncţie subordonatoare, adverb relativ.
g) Motivaţi folosirea cratimei în text.

▲ a) Scrieţi familia lexicală a cuvântului *copil*; indicaţi valoarea morfologică a cuvintelor derivate.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensurile cuvântului *gură* (sensul propriu – de bază și secundar – și sensul figurat).
c) Explicaţi sensul fiecărei expresii:
- a ploua cu găleata;
- plouă de varsă;
- a ploua ca prin sită;
- parcă tot îi ninge și-i plouă.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

136. „Și parcă dorm pe scânduri ude,
În spate mă izbește-un val –
Tresar din somn, și mi se pare
Că n-am tras podul de la mal." (G. Bacovia – *Lacustră*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Scrieţi opt cuvinte care conţin vocalele în hiat *o-o*.

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte funcţii sintactice ale adjectivelor decât în text.
c) Exemplificaţi alte părţi de vorbire prin care se exprimă atributul adjectival, în afara adjectivului propriu-zis.
d) Construiţi propoziţii în care verbul *a dormi* la diateza activă, modul gerunziu, să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial (CT, CZ).
e) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
f) Contrageţi propoziţia subordonată din text în partea de propoziţie corespunzătoare.

▲ a) Explicaţi sensul fiecărei expresii:
- a dormi buştean;
- a dormi iepureşte;
- a dormi somnul de veci.
b) Alcătuiţi un enunţ în care să exemplificaţi omonimul cuvântului *somn* din text.
c) Construiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale cuvântului *pod*.

◆ a) Identificaţi mijloacele expresivităţii în text la fiecare nivel al limbii.

137. „În sat la noi,
Biserica, de veche ce era,
În anul când a fost cutremur pe pământ
S-a prăbuşit cu turlele-n şosea,
Şi-azi casele atâtea cât mai sunt
Par jucării
Pentru copii,
Iar plopii, coşuri negre de maşini
Ce-au treierat
Bucatele din sat, pentru străini...
Iar oamenii s-au pus la sfat
Cu popa ce-a sosit într-o cotigă
De la oraş,
Unde-a schimbat sedilele de caş
Cu trei duzini de lumânări de ceară,
Că-n cimitir la noi, ca-n orice sat,
Sunt îngropaţi şi trei flăcăi, morţi pentru Ţară."

(I. Minulescu – *Seară rurală*)

■ a) Exemplificaţi diftongii *oi* şi *ăi* prin câte cinci cuvinte.

● a) Analizaţi predicatele nominale şi locuţionale.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *la noi, atâtea, pentru copii, sedilele, trei, orice, morţi*.
c) Precizaţi funcţiile sintactice ale pronumelui relativ *ce* din text; exemplificaţi şi alte funcţii sintactice.
d) Treceţi verbul *a îngropa* la toate diatezele, la indicativ, perfect compus.
e) Delimitaţi propoziţiile, scrieţi felul lor şi precizaţi termenul regent.
f) Observaţi elementele relaţionale pentru AT din text; exemplificaţi aceeaşi subordonată cu alte elemente relaţionale.
g) Contrageţi subordonata cauzală în partea de propoziţie corespunzătoare.
h) Dezvoltaţi partea de propoziţie „pentru străini" în subordonata corespunzătoare.

▲ a) Observaţi sensul substantivului *bucate* în text şi precizaţi dacă are legătură, prin sens, cu substantivul *bucată*; scrieţi cel puţin opt substantive cu un sens la singular şi alt sens la plural.
b) Identificaţi regionalismele şi termenii populari, înlocuindu-i cu termeni literari.
c) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *negru*.

◆ a) Comentaţi o metaforă din textul dat.
b) Explicaţi valoarea expresivă a repetiţiei pronumelui personal *la noi*.
c) Arătaţi într-un scurt comentariu modalităţile prin care este obţinută impresia de vetust.
d) Stabiliţi măsura versurilor şi rima.
e) Observaţi asonanţele din versurile de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

138. „Cei ce-au pornit naintea mea,
Bătătorind poteca lungă,
Și-au năzuit ce nu era,
În rostul vieții scris s-ajungă,
Cei ce-au pornit, cu mii de ani
Naintea mea, pe-același drum,
Au adormit pe sub castani
Demult,
Și dorm uitați și-acum.
Și dintre cei porniți cândva,
Mânați – spre-aceleași înnorate
Și mute zări – de-aceeași stea,
Un singur pelerin mai bate
La poarta liniștii.
El pare că-ndurerat ca Prometeu
E mort de mult și tot nu moare –
Și-acest biet pelerin sunt eu."
(I. Minulescu – *Romanța pelerinului*)

■ a) Despărțiți în silabe primul vers, explicați rolul cratimei; actualizați modelul structural al versului.

● a) Analizați sintactic și morfologic termenii primelor două versuri.
b) Stabiliți raportul de subordonare realizat prin prepoziții, precizând natura determinatului și al determinantului.
c) Declinați în propoziții, pronumele relativ compus prezent în text.
d) Identificați adjectivele pronominale și analizați-le, observând și poziția față de termenul regent.
e) Observați valoarea verbului *a părea* în text; exemplificați altă valoare.
f) Delimitați propozițiile, arătați felul lor și raporturile sintactice.
g) Exemplificați șase subiective cu termenul regent diferit.
h) Contrageți prima propoziție subordonată din text în partea de propoziție corespunzătoare.

▲ a) Scrieți sinonime pentru verbul *a năzui*.
b) Explicați sensul cuvântului *rostul*; scrieți alte cinci expresii sau locuțiuni în care să existe acest cuvânt.
c) Demonstrați că *poartă* este un omonim.
d) Scrieți echivalentele locuționale pentru verbul *a muri*.
e) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *durere*.

◆ a) Identificați epitetele și comentați valoarea lor stilistică.
b) Observați termenii care se repetă și explicați rolul acestor repetiții.
c) Comentați metafora „poarta liniștii."

139. „În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
Orășenii, pe trotuare,
Merg ținându-se de mână,
Și-n orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână,
De sub vechile umbrele, ce suspină
Și se-ndoaie
Umede de-atâta ploaie
Orășenii pe trotuare
Par păpuși automate, date jos din galantare.
În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
Nu răsună pe trotuare
Decât pașii celor care merg ținându-se de mână,
Numărând
În gând
Cadența picăturilor de ploaie." (I. Minulescu – *Acuarelă*)

■ a) Selectați cuvintele care cuprind diftongi și vocale în hiat; exemplificați grupurile vocalice respective prin alte cuvinte.

● a) Analizați sintactic și morfologic următoarele cuvinte: *de trei ori, ținându-se, de mână, de sub vechile umbrele, păpuși, din galantare, date jos, celor, care, numărând, picăturilor*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Delimitaţi propoziţiile textului poetic, precizând funcţia lor sintactică şi elementele relaţionale.
c) Alcătuiţi fraze în care pronumele relativ *care* să introducă subordonate diferite (altele decât cea din text).
d) Dezvoltaţi verbele la gerunziu în propoziţii corespunzătoare funcţiilor sintactice pe care le îndeplinesc aceste verbe.

▲ a) Introduceţi substantivul *mână* în zece expresii sau locuţiuni, precizând echivalentul semantic al acestora.
b) Scrieţi antonime pentru cuvintele: *umed, vechi, a merge*.
c) Găsiţi sinonimele cuvântului *cadenţă*.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a epitetelor şi a versului-refren.

140. „Eu sunt ce n-a fost încă nimeni din toate câte au fost
Şi sunt, sunt ritmul primelor senzaţii
Şi gestul primului avânt...
Lesbos mi-a dedicat un templu,
Citera, altul,
Iar Corintul
Mi-a dăruit Arhipelagul cu toate florile...
Eu sunt
Dar nu...
Trecutu-mi spune că astăzi nu mai sunt nimic
Nu sunt decât adresa scrisă indescifrabil pe un plic
Ce face-nconjurul planetei
Şi-n fiecare-întâi de mai
Îşi plânge Odiseea-n parcul evocatorului Versailles."

(I. Minulescu – *Romanţa necunoscutei*)

■ a) Puneţi accentul pe silabele accentuate ale cuvintelor ce formează ultimul vers.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic adjectivele.
b) Precizaţi valorile verbului *a fi* în text şi în afara textului.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
d) Alcătuiţi fraze în care subordonata predicativă să fie introdusă prin alte elemente relaţionale (în afara celui din text).
e) Exemplificaţi valorile relaţionale ale conectivului *că* în afara celei din text.

▲ a) Selectaţi cinci neologisme din text şi explicaţi-le sensul.
b) Explicaţi formarea cuvântului *indescifrabil*; stabiliţi care este cuvântul de bază şi alcătuiţi familia lexicală a acestuia.
c) Scrieţi antonime pentru cuvintele: *astăzi, primul, trecut*; precizaţi şi ce părţi de vorbire sunt.

◆ a) Comentaţi efectul stilistic al repetiţiilor.

141. „Iar pentru a treia
Voi alege tot ce-i mai trist –
Voi scri-o aşa
Ca-n versul ei să plângă glasul
Tristeţii nopţilor polare
Şi-n versul ei voi pune verde –
Un verde mocirlos, în care
Şi-or îngropa pe veci iubirea acei ce n-o vor mai cânta..."

(I. Minulescu – *Romanţa celor trei romanţe*)

■ a) Scrieţi zece cuvinte care încep cu diftongul *ie*.

● a) Analizaţi pronumele din text.

Scanned with OKEN Scanner

b) Construiți propoziții în care numeralul ordinal *a treia* să îndeplinească următoarele funcții sintactice: SB (N), n.p. (N), AT (Ac), CD (Ac), C de agent (Ac).
c) Exemplificați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *iar*.
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
e) Transformați în subordonata corespunzătoare: „pentru a treia".
f) Motivați folosirea cratimei în text.

▲ a) Identificați în text cuvintele derivate.
b) Explicați sensul expresiilor:
- a umbla după cai verzi (pe pereți);
- a visa cai verzi (pe pereți).

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

141. „Nu-i cer nimic...
Și totuși, dacă-ar vrea –
O, dacă-ar vrea să-mi dea ce nu-i cer încă!
Ar face dintr-un lac o Marmara,
Și dintr-un melc, un Sfinx săpat în stâncă.
Nu-i cer nimic...
Dar dacă-ar fi să-i cer
Ce-aș vrea să am și ce-ar putea să-mi dea,
Aș picura-ntr-o cupă cu eter
Morfină
Și i-aș cere-apoi așa..."
(I. Minulescu – *Romanță policromă*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *ă-i* și patru cuvinte care conțin diftongul *ăi*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: „Ce-aș vrea să am și ce-ar putea să-mi dea".
b) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați alte valori morfologice ale cuvântului *o* decât în text.
c) Construiți propoziții în care pronumele negativ *nimic* să aibă următoarele funcții sintactice: SB (N), n.p. (N), CI (Ac).
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
e) Contrageți propoziția subordonată: „ce nu-i cer încă".
f) Transformați în subordonata corespunzătoare: „cu eter".
g) Motivați folosirea cratimei în text (ultimul vers).

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a da*.
b) Exemplificați omonimul cuvântului *cer* din text.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

142. „Se necăjea că nu pusese bir
Pe crucile din cimitir,
Să cumpere și apa la toată 'nghițitura
E drept ca necioplitul s-asculte pe degeaba,
Ori să-i grăiască pliscul, când nu-l privește treaba?
Îmi place că-n podgorii, lucrând cu două mâini,
Muncesc culegătorii cu botnițe de câini.
...Îl ia cu o sfârșeală și oftează
Depinde dacă trebuie să scază,
Și nu-și mai vine-n fire
Când face-o împărțire.
Ce rost mai are viața, să dai în loc să iei
Un ban, doi bani, un leu, doi lei?" (T. Arghezi – *O răzbunare*)

■ a) Stabiliți măsura și ritmul versurilor.

● a) Stabiliți valorile morfologice ale cuvântului *și*.
b) Analizați sintactic și morfologic verbele impersonale.
c) Identificați atributele substantivale și analizați-le.
d) Despărțiți textul în propoziții și stabiliți raportul de dependență sintactică.

Scanned with OKEN Scanner

e) Alcătuiţi fraze în care subordonata circumstanţială de timp să fie introdusă prin elemente relaţionale diferite.

▲ a) Introduceţi verbul *a veni* în alte expresii şi locuţiuni, după modelul expresiei *a-şi veni în fire*.
b) Selectaţi cuvintele derivate cu sufixe şi prefixe; exemplificaţi afixele respective prin alte cuvinte.
c) Alegeţi termenii populari şi regionalismele.

◆ a) Comentaţi efectul stilistic al enumeraţiei.

143. „Cine voia să-i placă şi ca să-i meargă bine,
Era silit condeiul la idol să-şi închine,
Căci îi plăcea, de-a lungul de către orice ins,
Trecut cu mirodenii, să fie-ntins şi lins.

Ilustrul însă, iacă,
Vedea că cititorii cu el nu prea se-mpacă.
Avea cerneală multă şi înmuia în ea
Cea mai nemăsurată bidinea
Când se pornea să scrie
Nu-l ajungea din urmă nici o tipografie
Necum cumva cititul,
Căci frazei începute de-i căutai sfârşitul
Şi punctul...
De-abia-l găseai pe-o foaie, când te-apucase noaptea
La pagina din carte a patruzeci şi şaptea." (T. Arghezi – *Monopol*)

■ a) Urmăriţi relaţia sunet-literă în cuvintele: *plăcea, orice, cititorii*.

● a) Analizaţi pronumele şi adjectivele pronominale.
b) Analizaţi predicatele nominale şi pe cele verbale exprimate prin verbe la timpuri trecute.
c) Precizaţi adverbele şi felul acestora.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi scrieţi funcţia sintactică a acestora.
e) Alcătuiţi fraze în care subordonata circumstanţială condiţională să fie introdusă prin alte elemente relaţionale decât în text.
f) Exemplificaţi valorile relaţionale ale pronumelui relativ *cine*.

▲ a) Exemplificaţi sensul propriu şi sensurile figurate ale verbului *a închina*.
b) Scrieţi sinonimele cuvintelor *ilustru, idol* şi *a sili*.
c) Reconstituiţi familia lexicală a cuvântului *cititul*.
d) Formaţi cuvinte noi cu ajutorul unor prefixe, plecând de la cuvintele: *a vedea, silit, a scrie, început*.

◆ a) Urmăriţi dislocarea topică în textul poetic; rescrieţi-l după topica normală; sesizaţi deosebirile.
b) Stabiliţi rima versurilor.

144. „Argatul, auzind că-l cheamă,
S-a turburat, de bună seamă,
Şi ce mira mai mult oierul
E că-l chema la curte chiar boierul
...Porni cam pe la toacă...
Mai mult decât să-l bată, ce putea să-i facă?
O să-l omoare? o să moară
Nu moare doar un rob întâia oară
Ajunse, după ornic, pe la şase

Când soarele se uită printre case
Și cată înapoi...
Nu mai văzuse de când e, Ion,
Odăi cât o pășune și preș de un pogon
În străni, cu papuri la spinare și șezut
I se părea că vede ce nu s-a mai văzut
Și se sucea tiptil prin casă
Înfricoșat că spaima îl apasă
Și îi venea să-mpungă-n zid, să mugă
Cătând cu ochii ușa, ca să fugă
Că-și aducea, mâhnit aminte
De tihna lui de mai nainte." (Tudor Arghezi – *Flautul descântat*)

■ a) Precizați fonetismele regionale.
b) Precizați natura sunetelor din cuvântul *întâia*.
c) Exemplificați prin alte cinci cuvinte modelul fonetic *cvcvv*.

● a) Analizați sintactic și morfologic adverbele.
b) Precizați funcția sintactică a verbului *auzind* în text; scrieți alte cinci funcții sintactice ale aceluiași verb la modul gerunziu și la modul supin.
c) Selectați pronumele personale și analizați-le.
d) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *ce*.
e) Despărțiți textul în propoziții; alcătuiți schema de dependență sintactică.
f) Alcătuiți o frază în care verbul *a părea* să primească o subordonată SB și o subordonată PR.
g) Contrageți completivele directe în părțile de propoziție corespunzătoare.

▲ a) Selectați regionalismele și precizați corespondentul literar al acestora.
b) Exemplificați sinonimele cuvântului *tiptil*.
c) Găsiți cuvintele formate prin prefixare.

◆ a) Comentați valorile expresive ale comparațiilor din textul poetic.

145. „De te-aș iubi cum mă iubești și tu
Inim-ar spune da, cugetul nu
Te-ai așteptat vâltoarea să mă ia
Și să mă ardă în dogoarea ta.
De unde te-ai ivit să mă-mpresori
Cu-atâtea stele și cu-atâți fiori?
Nu ți-ai dat seama, și de-abia
Vedeam și eu că ai putea
Să fii copila mea
M-am prefăcut că nu-nțeleg,
Ca să rămâi ce ești, și eu întreg.
Și te-am jignit cu voie, să mă ierți,
Poți să blestemi și să mă certi,
Din depărtarea care îți ascunde,
Cu plânșii ochi, și formele rotunde."
(T. Arghezi – *Dragoste târzie*)

■ a) Stabiliți în primele două versuri, silabele accentuate și neaccentuate.

● a) Analizați complementele directe exprimate prin pronume personale și prin substantive.
b) Selectați verbele aflate la modul indicativ și analizați-le sintactic și morfologic.
c) Precizați felul locuțiunii întâlnite în text; exemplificați-o prin alte patru enunțuri.
d) Delimitați propozițiile și arătați felul lor.
e) Contrageți completivele directe în părțile de propoziție corespunzătoare.
f) Explicați rolul virgulei în textul dat.

▲ a) În text, *da* și *nu* sunt antonime; scrieți alte cinci antonime, având în vedere partea de vorbire respectivă.
b) Demonstrați, prin exemple, că termenul *stea* este un polisemantic, dar și că este omonim.
c) Introduceți verbul *a arde* în expresii și locuțiuni; precizați sensul de bază al acestuia și sensurile figurate.

◆ a) Comentați rolul repetării determinanților *atâtea* și *atâția*.
b) Observați elementele prin care se realizează aspectul dialogat al discursului liric.

Scanned with OKEN Scanner

146. „De-a fi-nflorit numai cu focuri sfinte
Şi de-a rodi metale doar, pătruns
De grelele porunci şi-nvăţăminte,
Poate că, Doamne, mi-este de ajuns." (T. Arghezi – *Psalm*)

■ a) Identificaţi în text diftongii.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Poate că, Doamne, mi-este de ajuns".
b) Exemplificaţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *de*.
c) Precizaţi felul subordonatei şi valoarea morfologică a termenului regent în fraza: *El poate să realizeze această lucrare*.
d) Despărţiţi textul (aparţinând lui T. Arghezi) în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Tranformaţi în subordonatele corespunzătoare: „de-a fi-nflorit" şi „de-a rodi".
f) Rescrieţi textul, cu topica obişnuită.

▲ a) Scrieţi câte un sinonim pentru locuţiunile adverbiale *cu greu* şi *din greu* în contextul:
1. „Din sfera mea venii *cu greu*
Ca să-ţi urmez chemarea..." (M. Eminescu)
2. „Da *din greu* mai adormisem." (I. Creangă)
b) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi polisemia adjectivului *greu*.

◆ a) Identificaţi în text particularităţi ale stilului lui T. Arghezi.

147. „Şi acum c-o văd venind
Pe poteca solitară,
De departe, simt un jind
Şi-aş voi să mi se pară." (T. Arghezi – *Melancolie*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *o-i* şi patru cuvinte care conţin diftongul *oi*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *acum, -o, solitară, de departe, aş voi*.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvintelor *o* şi *un*.
c) Precizaţi valoarea verbului *a părea* în următoarele exemple:
1. „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă..." (M. Eminescu)
2. „Pe urmă, sub febrilitatea bătrânului ce părea că bate câmpii mai tare ca niciodată, Chiril desluşi adevăratul mesaj..." (C. Ţoiu)
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Contrageţi ultima propoziţie subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare.
f) Transformaţi în propoziţia subordonată corespunzătoare: *solitară*.

▲ a) Scrieţi sinonime ale adjectivului *solitar* şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Precizaţi antonimele a trei cuvinte din text.

◆ a) Comentaţi versurile din punct de vedere stilistic.

148. „Aici, unde-a murit trecutul,
Mă plimb ca-ntr-un mormânt,
În care sunt
Legat s-ascult cum tace lutul,
Pe când în suflet toarce mutul
Regret, înfăşurat în vânt." (T. Arghezi – *Sfârşitul toamnei*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *o-a* şi patru cuvinte care conţin diftongul *oa*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic:
„...în suflet toarce mutul
Regret, înfăşurat în vânt."
b) Indicaţi adverbele relative din text.

Scanned with OKEN Scanner

c) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *a*.
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice; la subordonate indicați termenul regent.
e) Contrageți propoziția subordonată CD din text.
f) Motivați folosirea virgulei în text.

▲ a) Identificați în text cuvintele folosite cu sens figurat.
b) Scrieți patru sinonime frazeologice ale verbului *a muri*.

◆ a) Ilustrați, pe baza textului, particularități ale limbajului poetic arghezian.

149. „Câte stihii senine adânc se zbuciumară,
Ca să-ți răsară limpezi icoanele de-afară?
Ce gând, în ce cuvinte, s-a-nvrednicit a spune
Cum s-a ivit din sânge uimita lor minune?
Prin ce minuni ciudate și zămisliri încete
S-a săvârșit în sâmburi asemenea scumpete?
În pleoape, ca petala de floare de gutui,
E un zmarald și nu e, e de safir și nu-i.
E bâlbâirea noastră în stare să mai știe
Ce amintiri de noapte, rămase din Tărie,
Căzând pe-o dâră lungă, de aur, dintre stele,
S-au închegat la tine în două peruzele,
Domniță-al cărei zâmbet mă tulbură și-ngheață?" (T. Arghezi – *Dar ochii tăi ?*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *i-i* și patru cuvinte care conțin diftongul *ii*.

● a) Analizați atributele din text.
b) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați alte valori morfologice decât în text ale cuvintelor: *câte, adânc, ce*.
c) Exemplificați alte funcții sintactice decât în text ale verbului *a spune* (diateza activă, modul infinitiv, timpul prezent).
d) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
e) Contrageți propoziția subordonată: „să mai știe".
f) Transformați în subordonatele corespunzătoare: *a spune, rămase*.

▲ a) Explicați sensul expresiilor:
- a-i răsări cuiva ceva în minte;
- seamănă, dar nu răsare;
- a vorbi una de la răsărit și alta de la apus.

b) Identificați în text cuvinte folosite cu sens figurat.

◆ a) Relevați, pe baza textului, forța de plasticizare a limbajului poetic arghezian.

150. „Aș avea de povestit
Altceva: cum a ieșit
Dintr-un joc, dintr-o prinsoare
Cartea mea povestitoare.
Slove, glasuri, vorbe, stihuri,
Scame, ațe și nimicuri.
Toți bătrânii și copiii
Dascăli ai academiii
Noastre din gospodărie
Au pus pana pe hârtie.
Babe, fete, unchi, băieți,
Șapte zile cântăreți,
Ghiersul s-au luptat să-l sune
Din arcușuri fără strune.
Și-ntr-o săptămână-ntreagă
Trebuia să se aleagă.
La hotărâtul soroc
Am cântat toți la un loc,
Și taraful, vai de mine!
S-a făcut și de rușine.
Trebuiește povestit
Balamucul ce-a ieșit."(T. Arghezi – *Postfață*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Arătaţi rolul accentului în diferenţierea formelor gramatical e : *cântă/cântắ.*
b) Accentuati următoarele cuvinte : *puneţi, faceţi, alegeţi.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic :
„Aş avea de povestit/ Altceva..."
b) Identificaţi adjectivele pronominale din text şi precizaţi felul lor.
c) Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale verbului *a cânta* la modul infinitiv : SB, n.p., ATv, CD, CI, CT, CM.
d) Despărţiţi textul (de la : „Babe, fete, unchi, băieţi..." până la sfârşit) în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice ; la subordonate indicaţi termenul regent.
e) Contrageţi ultima propoziţie subordonată din text.

▲ a) Scrieţi câte un sinonim potrivit în context pentru cuvintele : *a ieşit, o prinsoare, slove, stihuri, nimicuri.*
b) Explicaţi cum s-au format următoarele cuvinte : *altceva, nimicuri, cântăreţi, arcuşuri.*

◆ a) Comentaţi semnificaţia jocului în poezia *Postfaţă* de T. Arghezi.

152. „Cine vrea să plângă, cine să jelească
Vie să asculte-ndemnul nenţeles,
Şi cu ochii-n facla plopilor cerească
Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şes." (T. Arghezi – *Niciodată toamna*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele : *jelească, facla, cerească, umbră* ; enunţaţi regula folosită pentru fiecare cuvânt.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şes".
b) Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale pronumelui relativ *cine* : n.p. (N), CD (Ac), CI (Ac), C de agent (Ac), AT pron. (G), n.p. (G), CZ (G), CI (D).
c) Scrieţi verbul *a asculta* la diateza pasivă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular şi alcătuiţi o propoziţie în care acest verb să fie determinat de un complement de agent exprimat printr-un numeral cardinal.
d) Exprimaţi un complement circumstanţial de cauză prin acelaşi verb, la diateza pasivă, modul gerunziu.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
f) Alcătuiţi fraze în care conjuncţia *să* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi omonimele cuvântului *vie* din text.
b) Precizaţi sensul verbului *a plânge* în următoarele contexte :
1. „Copilă dragă, nu-l mai plânge...
Pe-o piatră capul el şi-a pus
Şi pe vecie doarme dus." (Alexandru Macedonski)
2. „Plângeam pe-acea nenorocită femeie... silită a bea un nou pahar de durere ! "
(C. Negruzzi)
c) Construiţi două enunţuri în care să exemplificaţi sensul figurat al verbului *a plânge*.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

153. „Vrui, cititorule, să-ţi fac un dar,
O carte pentru buzunar,
O carte mică, o cărticică.
Din slove am ales micile
Şi din înţelesuri furnicile.
Am voit să umplu celule
Cu suflete de molecule.
Mi-a trebuit un violoncel :
Am ales un brotăcel
Pe-o foaie de trestie-ngustă.
O harpă : am ales o lăcustă.
Cimpoiul trebuia să fie un scatiu.
Şi nu mai ştiu.
Farmece aş fi voit să fac
Şi printr-o ureche de ac
Să strecor pe un fir de aţă
Micşorata, subţiata şi nepipăita viaţă
Până-n mâna, cititorule, a dumitale."
(T. Arghezi – *Cuvânt*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *voit, suflete, foaie, ureche, viaţă, subţiata.*

● a) Analizaţi morfologic şi sintactic: *cititorule, (din) slove, (de) molecule, trebuia, micşorata, a dumitale.*
b) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei a doua.
c) Exemplificaţi alte patru funcţii sintactice ale pronumelui personal de politeţe, în afară celei din text.
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
e) Motivaţi folosirea virgulei în text.
f) Contrageţi a doua propoziţie subordonată.

▲ a) Alcătuiţi contexte în care să exemplificaţi sensuri diferite ale verbului *a strecura.*
b) Scrieţi un sinonim potrivit în context pentru cuvântul *farmece.*
c) Explicaţi sensul fiecărei expresii:
- a-i ajunge cuiva la ureche;
- a-i trece cuiva pe la ureche;
- a-i intra cuiva pe o ureche şi a-i ieşi pe alta (sau pe cealaltă);
- a fi urechea satului.

d) Precizaţi sensul următoarelor substantive compuse: *urechea-babei, urechea-iepurelui, urechea-porcului, urechea-şoarecelui.*

◆ a) Comentaţi forma de vocativ.
b) Identificaţi în text elemente ale poeticii miniaturalului; comentaţi-le.

154. „În apropiere e muntele meu, munte iubit.
Înconjurat de lucruri bătrâne
acoperite cu muşchi din zilele facerii,
în seara cu cei şapte sori negri
cari aduc întunericul bun,
ar trebui să fiu mulţumit.
Linişte este destulă în cercul
ce ţine laolaltă doagele bolţii.
Dar mi-aduc aminte de vremea
când încă nu eram,
ca de o copilărie depărtată,
şi-mi pare-aşa de rău că n-am rămas
în ţara fără de nume.
Şi iarăşi îmi zic:
nici o larmă nu fac stelele-n cer.
Da, ar trebui să fiu mulţumit."
(L. Blaga – *Linişte între lucruri bătrâne*)

■ a) Urmăriţi structura silabelor primului vers; reconstituiţi-o prin alte cuvinte.
b) Subliniaţi vocalele în hiat, exemplificaţi-le prin alţi termeni.

● a) Analizaţi atributele.
b) Exemplificaţi complementul indirect cu termen regent diferit (în afara celor din text).
c) Selectaţi locuţiunile verbale din text; scrieţi alte cinci asemenea locuţiuni, din care una să fie trecută prin toate diatezele.
d) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi.*
e) Identificaţi adverbele; precizaţi felul lor.
f) Despărţiţi textul în propoziţii şi alcătuiţi raportul de dependenţă sintactică.
g) Precizaţi care sunt elementele relaţionale pentru CI în text; exemplificaţi CI introdusă şi prin alte elemente relaţionale.
h) Explicaţi rolul celor două puncte din text şi al primelor două virgule.

▲ a) Reconstituiţi familia lexicală a cuvântului *depărtată.*
b) Găsiţi antonimele cuvintelor: *acoperit, întuneric, seară, mulţumit, depărtat, larmă, iubit*; observaţi cum s-au format unele dintre ele.
c) Exemplificaţi prin propoziţii sinonimele cuvântului *larmă.*
d) Alegeţi substantivele formate prin derivare.

◆ a) Precizaţi sensul cuvântului *bătrân* şi observaţi rolul acestuia în sporirea expresivităţii.
b) Comentaţi sensurile figurate ale cuvintelor din sintagmele: „doagele bolţii" şi „ţara fără nume" (metafore).
c) Observaţi procedeele care dau discursului liric un caracter confesiv.

Scanned with OKEN Scanner

155. „Lumina ce largă e!
Albastrul ce crud!
Unei noi creşteri, văratice-n toamnă,
se pare
c-am fi hărăziţi şi aleşi.
Şi-o clipă ne e-ngăduit
bănuitului Sud
să-i trimitem un gând fără greş.
Între frunza ce cade
şi ramura goală
moartea se circumscrie
c-un gest de ecstatică boală.
Un joc îngânând cu lemnoasele membre
sună târziul, nebunul, caldul Septembrie."
(L. Blaga – *Zi de septembrie*)

■ a) Precizaţi numărul silabelor din cuvintele: *văratice-n, c-am, şi-o, să-i, c-un.*

● a) Analizaţi adjectivele.
b) Stabiliţi valoarea morfologică a cuvântului *ce*; scrieţi şi exemplificaţi şi alte valori ale acestuia.
c) Analizaţi primele patru predicate şi ultimele două subiecte.
d) Observaţi topica atributelor, explicaţi-o.
e) Delimitaţi propoziţiile şi stabiliţi natura elementelor relaţionale; precizaţi funcţiile sintactice ale propoziţiilor.
f) Observaţi elementul relaţional pentru propoziţiile AT şi scrieţi încă şase propoziţii AT introduse prin alte elemente relaţionale.
g) Alcătuiţi o frază în care verbul *a părea* să primească o subiectivă şi două predicative.

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvântului *hărăziţi*.
b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *gând*.
c) Găsiţi cuvinte formate prin derivare.
d) Introduceţi verbul *a cădea* în expresii şi locuţiuni; scrieţi sinonimele acestora.
e) Scrieţi antonimele cuvintelor: *larg, creştere, extatica, gol, cald*.

◆ a) Observaţi poziţia epitetului; motivaţi-o.
b) Selectaţi enumeraţia şi explicaţi-i valoarea expresivă.
c) Comentaţi valoarea expresivă a semnelor exclamării.
d) Observaţi asocierile sonore deosebite şi explicaţi-le valoarea expresivă.
e) Stabiliţi măsura versurilor şi notaţi silabele (vocalele) accentuate.
f) Observaţi frecvenţa vocalelor deschise din prima secvenţă poetică şi discutaţi rolul acestora în crearea unei anume atmosfere.

156. „Grea suferinţă era frumuseţea ei
pentru o ţară întreagă,
pentru ţara burgundă,
unde şi astăzi ea stă, chip de piatră
sub bolta rotundă.
Scris i-a fost, scris,
ţintă să fie, de vis.
Şi mâna domniţei luat-am şi-am zis:
Acesta e degetul care-ar putea
să-i poarte inelul, medievalul, cumplitul inel.
Fiindcă văpaia vă este la fel.
Ca ea-ţi porţi şi tu prin tot locul
sângele, râsul,
norocul şi focul.

Dar poate că nu se cuvine
gândului-cântec să-i prea urmez
pe toate cărările,
şi nici să aşez
în cumpănă toate luminile
şi toate-asemănările."
(L. Blaga – *Domniţele*)

■ a) Izolaţi o propoziţie; despărţiţi cuvintele în silabe şi observaţi alcătuirea acestora din punctul de vedere al sunetelor; refaceţi modelul fonetic obţinut.

● a) Analizaţi morfologic ultimele patru predicate.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic termenii: *domniţei, degetul, care, i, vă, la fel, tot, toate, nici, chip de piatră, ei*.
c) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *o*.
d) Scrieţi cinci propoziţii şi cinci conjuncţii (diferite); precizaţi ce raporturi exprimă.
e) Delimitaţi propoziţiile şi scrieţi felul acestora; alcătuiţi raporturile de dependenţă sintactică.

Scanned with OKEN Scanner

f) Scrieți cinci fraze în care propoziția SB să aibă termeni regenți diferiți (precizați natura celor din text).
g) Alcătuiți șase fraze în care propoziția CZ să fie introdusă prin elemente relaționale diferite (în afara celor din text).

▲ a) Scrieți sinonimele cuvântului *văpaie*.
b) Exemplificați antonimele termenilor: *râs, noroc, lumină, întreg*.
c) Observați cuvintele formate prin derivare cu sufixe sau prefixe.
d) Introduceți verbul *a lua* în locuțiuni și expresii; găsiți echivalentul acestora.

◆ a) Comentați valoarea expresivă a epitetelor, a repetițiilor și a dislocării topice.
b) Observați rima și stabiliți felul acesteia.

157. „Unde și când ne-am ivit în lumină, nu știu,
din umbră mă ispitesc singur să cred
că lumea e o cântare.
Străin zâmbind, vrăjit suind
în mijlocul ei mă-mplinesc cu mirare.
Câteodată spun vorbe cari nu mă cuprind,
Câteodată iubesc lucruri cari nu-mi răspund.
De vânturi și isprăvi visate îmi sunt ochii plini.

Seara se-ntâmplă mulcom s-ascult
în mine cum se tot revarsă
poveștile sângelui uitat de mult." (L. Blaga – *Biografie*)

■ a) Explicați formarea silabelor din cuvintele: *nu-mi, ne-am, mă-mplinesc, se-ntâmplă*.

● a) Analizați pronumele personale și pe cele reflexive.
b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: *singur, o încântare, zâmbind, câteodată, de vânturi, mulcom, uitat*.
c) Precizați funcțiile sintactice ale verbului la modul gerunziu.
d) Precizați funcția sintactică a substantivului *sângelui* și cazul acestuia; scrieți alte cinci funcții sintactice ale aceluiași substantiv în același caz.
e) Delimitați propozițiile, arătând termenii regenți și elementele relaționale:
f) Exemplificați alte opt valori relaționale ale adverbului *cum*.
g) Selectați propozițiile care apar simetric în frază.

▲ a) Precizați sensul verbului *a împlini* în text; exemplificați – prin expresii și locuțiuni – alte sensuri ale acestui verb.
b) Scoateți din text alte cuvinte compuse și pe cele formate prin derivare cu prefixe.
c) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *singur*.

◆ a) Comentați valoarea stilistică a verbului la modul gerunziu.
b) Selectați două metafore și arătați în ce constă expresivitatea lor.
c) Urmăriți armonia discursului liric și comentați cel puțin două mijloace folosite pentru a o obține.
d) Observați prezența consoanelor sonore și încercați să le explicați rolul în conturarea unei anumite atmosfere.
e) Stabiliți măsura primelor două versuri și notați silabele (vocalele) accentuate.

158. „...Săgeată vreau să fiu să spintec
nemărginirea,
să nu mai văd în preajmă decât cer,
deasupra, cer,
și cer sub mine..." (L. Blaga – *Vreau să joc*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *e-a* și patru cuvinte care conțin diftongul *ea*.

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *săgeată, vreau, nemărginirea, în preajmă.*
b) Folosiţi într-un enunţ cuvântul *deasupra* cu valoarea morfologică de prepoziţie.
c) Daţi alte exemple de adverbe şi locuţiuni adverbiale care devin prepoziţii şi, respectiv, locuţiuni prepoziţionale.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Transformaţi în subordonata corespunzătoare partea de propoziţie exprimată prin substantivul *săgeată.*
f) Alcătuiţi trei fraze după următoarele scheme:

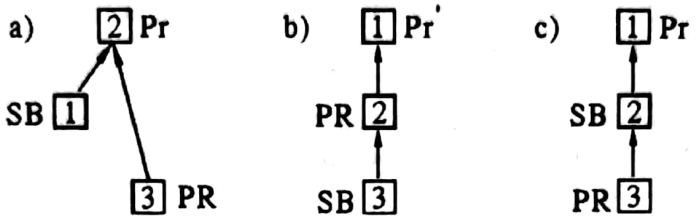

▲ a) Exemplificaţi într-un enunţ omonimul cuvântului *cer* din text.
b) Ilustraţi, în enunţuri, sensuri diferite ale verbului *a săgeta.*

◆ a) Comentaţi repetiţia cuvântului *cer.*

159. „Când aş iubi,
mi-aş întinde spre cer toate mările,
ca nişte vânjoase, sălbatice braţe fierbinţi,
spre cer
să-l cuprind,
mijlocul să-i frâng,
să-i sărut sclipitoarele stele." (L. Blaga – *Daţi-mi un trup, voi munţilor*)

■ a) Identificaţi diftongii din text.

● a) Scrieţi forma de feminin pentru: *baroc, echivoc, pedagog.*
b) Analizaţi substantivele din text.
c) Scrieţi substantivul *stea* la cazul genitiv, numărul singular, nearticulat.
d) Exemplificaţi funcţia sintactică de atribut a acestui substantiv când se află în cazurile G şi Ac.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
f) Contrageţi prima propoziţie subordonată.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi sensuri diferite ale verbului *a întinde.*
b) Construiţi enunţuri în care să folosiţi adjectivul *fierbinte* cu sensul propriu şi cu sensul figurat.

◆ a) Comentaţi sugestia folosirii tuturor modurilor verbale personale în poezia *Daţi-mi un trup, voi munţilor* de L. Blaga.

160. „Frumoaso,
ţi-s ochii-aşa de negri încât seara
când stau culcat cu capu-n poala ta
îmi pare
că ochii tăi, adâncii, sunt izvorul
din care tainic curge noaptea peste văi
şi peste munţi şi peste şesuri,
acoperind pământul
c-o mare de-ntuneric." (L. Blaga – *Izvorul nopţii*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *a-u* şi patru cuvinte care conţin diftongul *au.*

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic :
„Frumoaso,
ţi-s ochii-aşa de negri..."
b) Alcătuiţi propoziţii în care substantivul *mare* (nearticulat) să aibă următoarele funcţii sintactice : CL (G), AT (Ac).
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
d) Alcătuiţi fraze în care propoziţia subordonată CT să fie introdusă prin alte elemente de relaţie decât cele din text.
e) Construiţi o frază în care propoziţia subordonată PR să aibă ca termen regent verbul *a părea* (la modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular).
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare : *seara*.

▲ a) Identificaţi în text cuvintele formate prin schimbarea valorii gramaticale.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să exemplificaţi următoarele sensuri ale adjectivului *tainic* : - plin de mister, de taină
- neştiut de alţii, secret
- ascuns, ferit, izolat
- (despre persoane) – care ştie să tacă ; discret, închis, tăcut.

◆ a) Comentaţi metafora revelatorie din text.
b) Comentaţi epitetul *adâncii*.

161. „În limpezi depărtări aud din pieptul unui turn
cum bate ca o inimă un clopot
şi-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de linişte îmi curg prin vine, nu de sânge." (L. Blaga – *Gorunul*)

■ a) Subliniaţi forma corectă :
premisă/premiză
seziune/sesiune
grimasă/grimază
chermeză/chermesă.

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Scrieţi verbul *a auzi* la gerunziu, la cele trei diateze.
c) Exemplificaţi următoarele funcţii sintactice, ale acestui verb la gerunziu : CT şi CZ.
d) Transformaţi, apoi, aceste părţi de propoziţie în subordonatele corespunzătoare.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
f) Alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *cum* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Explicaţi sensul fiecărei expresii :
- a arde (a frige) pe cineva la inimă ;
- a i se rupe (sau a-i rupe cuiva) inima ;
- a-şi răcori inima ;
- parcă mi-a trecut un fier ars prin inimă ;
- a-i rămâne inima la... ;
- a spune din inimă.

b) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi sensuri diferite ale cuvântului *inimă*.

◆ a) Comentaţi folosirea verbelor în text.

162. „Se spune că strămoşi, cari au murit fără de vreme,
cu sânge tânăr încă-n vine,
cu patimi mari în sânge,
cu soare viu în patimi,

Scanned with OKEN Scanner

vin,
vin să-şi trăiască mai departe
în noi
viaţa netrăită.

Atâta linişte-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună." (L. Blaga – *Linişte*)

■ a) Subliniaţi forma corectă:
cvintet/quintet
chintal/quintal
cirilic/chirilic.

● a) Analizaţi atributele din text.
b) Precizaţi locuţiunile adverbiale din text şi înlocuiţi-le cu adverbe potrivite în context.
c) Alcătuiţi un enunţ în care să exemplificaţi altă valoare morfologică a cuvântului *tânăr* decât în text.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi două propoziţii subordonate din text.
f) Alcătuiţi fraze în care propoziţia subordonată CNS să fie introdusă prin alte elemente de relaţie decât în text.

▲ a) Identificaţi în text cuvintele derivate cu prefixe; daţi alte exemple de cuvinte derivate cu aceleaşi prefixe.
b) Explicaţi sensul expresiilor:
- Nici cu viii, nici cu morţii.
- Morţii cu morţii, viii cu viii.

◆ a) Comentaţi cuvintele-cheie din poezia *Linişte* de L. Blaga.

163. „Lumina ce-o simt năvălindu-mi
în piept când te văd – minunato –
e poate că ultimul strop
din lumina creată în ziua dintâi." (L. Blaga – *Lumina*)

■ a) Scrieţi patru cuvinte care conţin vocalele în hiat *e-a* şi patru cuvinte care conţin diftongul *ea*.

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care pronumele personal *-mi* să aibă alte funcţii sintactice decât în text.
c) Scrieţi verbul *a crea* la modurile nepersonale (diateza activă) şi exemplificaţi atributul verbal, exprimându-l prin acest verb.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Transformaţi în subordonata corespunzătoare : *creată*.
f) Contrageţi propoziţia subordonată AT din text.

▲ a) Precizaţi sensul adjectivului *minunat* în următoarele contexte:
1. „Podul cel minunat îndată s-a stricat şi s-a mistuit." (I. Creangă)
2. „Furca cea minunată torcând singură fire de aur..." (I. Creangă)
b) Scrieţi sinonimul literar al regionalismului subliniat:
„Pe-o creangă de răchiţea
Este-un pui de *minunea*." (S.Fl. Marian)

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

164. „Şi-acum, când tu-mi îneci obrajii, ochii
în părul tău,
eu ameţit de valurile-i negre şi bogate,

visez
că vălul, ce preface în mister
tot largul lumii e urzit
din părul tău –
și strig,
și strig,
și-ntâia oară simt
întreaga vrajă, ce-a cuprins-o magul în povestea lui." (L. Blaga – *Din părul tău*)

■ a) Înainte de *b, d, g, v* se scrie și se pronunță *z* (*azvârli, brazdă, zbor, zgomot etc.*); excepție fac unele neologisme; exemplificați.

● a) Motivați scrierea cu doi de *-i*: *obrajii, lumii*.
b) Analizați pronumele din text.
c) Faceți analiza sintactică a ultimei propoziții din text.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Alcătuiți fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.
f) Contrageți ultima propoziție subordonată în partea de propoziție corespunzătoare.

▲ a) Precizați sensul cuvântului *vrajă* în următoarele contexte:
1. „Și ca-ntr-o vrajă fumul se-nvârte și suspină..." (Șt.O. Iosif)
2. „Când torsul s-aude l-al vrăjilor caier,
Argint e pe ape și aur în aer." (M. Eminescu)
3. „Pare că și trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă." (M. Eminescu)

b) Scrieți sinonime ale cuvintelor: *mister, urzit, întreagă, a simți* și folosiți-le în enunțuri.
c) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a cuprinde*.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

165. Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Aici orice gând e mai încet,
și inima-ți zvâcnește mai rar
ca și cum nu ți-ar bate în piept
ci adânc în pământ undeva.
Aici se vindecă setea de mântuire
și dacă ți-ai sângerat picioarele
te așezi pe un podmol de lut." (L. Blaga – *Sufletul satului*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care să conțină vocalele în hiat *i-o* și patru cuvinte care să conțină diftongul *io*.

● a) Analizați pronumele din text.
b) Alcătuiți propoziții în care să folosiți pronumele nehotărât *orice* cu următoarele funcții sintactice: SB (N), CD (Ac).
c) Faceți analiza sintactică a propoziției: „Aici orice gând e mai încet".
d) Exemplificați altă valoare a verbului *a avea* decât în text.
e) Despărțiți textul în propoziții, precizați felul lor și raporturile sintactice.
f) Puneți subordonata „că veșnicia s-a născut la sat" în relație cu alți termeni regenți și precizați, de fiecare dată, felul ei.

▲ a) Scrieți cuvinte derivate din familia lexicală a cuvântului *sat*.
b) Explicați sensul expresiilor:
- satul lui Cremene;
- a se supăra ca văcarul pe sat.

◆ a) Comentați versurile din punct de vedere stilistic.

Scanned with OKEN Scanner

166. „Domniţă din ţară bârsană,
lumină sunt, inimă, rană.

Trimite-ţi-aş veste să ştii
veninul cu ce bucurii

pe masă-mi s-amestecă-n cană,
Domniţă din ţară bârsană." (L. Blaga – *Încântare*)

■ a) Precizaţi silabele din versul: „pe masă-mi s-amestecă-n cană".

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Declinaţi substantivul *bucurie* (cu articol hotărât).
c) Exemplificaţi patru funcţii sintactice ale acestui substantiv în cazul genitiv.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Motivaţi folosirea virgulei în text.
f) Motivaţi folosirea cratimei în text.

▲ a) Scrieţi cuvinte derivate din familia lexicală a cuvântului *lumină*.
b) Precizaţi cu ce sens este folosit substantivul *venin* în text.

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

167. „Acolo unde-n Argeş se varsă Râul Doamnei
Şi murmură pe ape copilăria mea,
Ca Negru-vodă, care descălecând venea,
Mi-am ctitorit viaţa pe dealurile toamnei." (I. Pillat – *Ctitorii*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *Doamnei, copilăria, mea, venea, viaţa*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Mi-am ctitorit viaţa pe dealurile toamnei".
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi următoarele funcţii sintactice ale substantivului *viaţa* (nearticulat): AT (G), CI (G), AT (Ac).
c) Scrieţi verbul *a murmura* la gerunziu (diateza activă şi exemplificaţi următoarele funcţii sintactice exprimate prin această formă verbală: SB, CD, CM.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Alcătuiţi fraze în care propoziţia subordonată AT să fie introdusă prin alte elemente de relaţie decât în text.
f) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Scrieţi sinonime ale cuvintelor *ctitor* şi *ctitorie* şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Scrieţi zece cuvinte derivate cu prefixul *des-*.

◆ a) Comentaţi din punct de vedere stilistic strofa din poezia *Ctitorii* de I. Pillat.

168. „Mă-ntorc la tine, Argeş, o, râu de-odinioară,
Pe drumul de fâneţe ce fuge printre clăi,
Dar unde mai sunt astăzi, să ţie-aceleaşi căi,
Tustrei copiii veseli, de-atunci, din cărioară?" (I. Pillat – *La zăvoi*)

■ a) Pornind de la cuvântul *căi*, scrieţi alte cuvinte (schimbând doar consoana iniţială) care conţin acelaşi diftong.

● a) Analizaţi adverbele din text.
b) Precizaţi felul numeralului *tustrei* din text; folosiţi acest numeral cu altă valoare decât în text şi precizaţi-i funcţia sintactică.
c) Declinaţi în propoziţii sintagma *copiii veseli*; indicaţi funcţia sintactică a substantivului în propoziţiile pe care le alcătuiţi.
d) Schimbaţi locul adjectivului faţă de substantiv şi realizaţi declinarea.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
f) Contrageţi propoziţia subordonată: „ce fuge printre clăi".

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Înlocuiți cu sinonime potrivite în textul dat cuvintele: *mă-ntorc, de-odinioară, fuge, să ție.*
b) Alcătuiți enunțuri în care să exemplificați sensuri diferite ale verbului *a fi*.
◆ a) comentați din punct de vedere stilistic strofa din poezia *La zăvoi* de I. Pillat.

169. „Vezi, atunci mi-a dat prin gând
Că tot stând și alergând
Jos, în vraful de foi ude,
Prin lăstari și vrejuri crude,
S-ar putea să dau de el:
melcul prost, încetinel...
În ungher adânc, un gând
Îmi șoptea că melcul blând
Din mormânt de foi, pe-aproape,
Cheamă omul să-l dezgroape..."
(I. Barbu – *După melci*)

■ a) Selectați sunetele care sunt redate prin mai multe litere.
● a) Precizați funcțiile sintactice ale verbului la modul gerunziu; exemplificați alte funcții sintactice.
b) Grupați conjuncțiile din text după natura relațiilor pe care le exprimă.
c) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: *tot, de foi, crude, de el, melcul prost, adânc, îmi, șoptea, să dezgroape, el.*
ç) Delimitați propozițiile; precizați felul lor și elementele relaționale.
e) Contrageți propozițiile a treia și a patra în părțile de propoziție corespunzătoare.
f) Exemplificați alte funcții sintactice pentru subordonata: „să dau de el."
▲ a) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *blând*; precizați și alternanțele fonetice intervenite.
b) Găsiți sinonime pentru expresia *a-i da prin gând*.
c) Introduceți cuvântul *gând* în alte expresii sau locuțiuni.
d) Precizați antonimele cuvintelor: *stând, încetinel, crude, adânc*.
◆ a) Selectați personificările și comentați-le.

170. „Dar dacă-ncumetarea ta șovăie și seara
Descinde friguroasă în inimă și gând
Iar, umedă, pe frunte apasă greu tiara
Atunci, slăvită soră, zorește mai curând
Spre malurile unde demult îmbrățișarea
Așteaptă să te-adoarmă așa cum tu dezmierzi,
Așteaptă infinită și limpede ca marea
Să te cununi cu somnul și-n unde să te pierzi." (I. Barbu – *Ți-am împletit*)

■ a) Explicați formarea silabelor scrise cu cratimă.
● a) Analizați sintactic și morfologic substantivele.
b) Selectați adverbele și precizați felul și funcția lor sintactică.
c) Declinați adjectivul *friguroasă* împreună cu un substantiv potrivit, adjectivul precedând substantivul.
d) Selectați din text un adjectiv care să nu aibă grade de comparație.
e) Delimitați propozițiile textului și precizați funcțiile sintactice ale acestora.
f) Contrageți două subordonate din text (la alegere) în părțile de propoziție corespunzătoare.
g) Alcătuiți fraze prin care să exemplificați alte valori relaționale ale conectivului *dacă*.
▲ a) Scrieți sinonimele verbului *a șovăi*.
b) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *frig*.
c) Observați procedeul de formare a cuvântului *infinit*; alcătuiți alte opt cuvinte prin același procedeu.
◆ a) Selectați două procedee artistice folosite în text și comentați-le.

Scanned with OKEN Scanner

171. „Mă-nchin la soarele-nţelept,
Că sufletu-i fântână-n piept,
Şi roata albă mi-e stăpână,
Ce zace-n sufletul-fântână." (I. Barbu – *Riga Crypto şi lapona Enigel*)

■ a) Indicaţi silabele din primul şi al doilea vers.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „sufletu-i fântână-n piept".
b) Indicaţi funcţiile sintactice ale cuvintelor din enunţul : „Sufletu-i ardea de dor".
c) Alcătuiţi enunţuri în care cuvântul *înţelept* să aibă alte valori morfologice decât în text.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi ultima propoziţie subordonată din text în partea de propoziţie corespunzătoare.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare : *-nţelept*.

▲ a) Explicaţi sensul următoarelor expresii şi locuţiuni :

- a avea ceva pe suflet ;	- a nu avea (pe cineva) la suflet ;
- a-şi încărca sufletul ;	- a (mai) prinde (la) suflet ;
- a-şi trage sufletul ;	- a lua de suflet ;
- a-i scoate (cuiva) sufletul ;	- a-şi da sufletul ;
- a i se rupe (cuiva) sufletul ;	- într-un suflet ;
- (om) fără suflet ;	- din suflet.

b) Alcătuiţi enunţuri potrivite pentru următoarele cuvinte : *abaţie/abazie, acmee/acnee, ablaţiune/abluţiune, acord/acort*.

◆ a) Relevaţi particularităţi ale stilului fiecărui autor, comparând cele trei texte care comunică în trei moduri diferite aceeaşi emoţie (cu nuanţări) în faţa spectacolului naturii ce se trezeşte la viaţă :

1. „Printre vreascuri cerne soare,
Colţi de iarbă pe răzoare
Au zvâcnit, iar muguri noi
Pun pe ramură altoi.
Melc, melc,
Cotobelc,
Iarna leapădă cojoace,
Şi tu, singur, în găoace ! "
(I. Barbu – *După melci*)

2. „Verde crud, verde crud...
Mugur alb, şi roz şi pur,
Vis de-albastru şi azur,
Te mai văd, te mai aud !
Oh, punctează cu al tău foc,
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc."
(G. Bacovia – *Note de primăvară*)

3. „Un vânt de seară
aprins sărută cerul la apus
şi-i scoate ruji de sânge pe obraji.
Trântit în iarbă rup cu dinţii
gândind aiurea – mugurii unui
vlăstar primăvăratic.
Îmi zic : «Din muguri
amari înfloresc potire grele de nectar»
şi cald din temelii tresar
de-amarul tinerelor mele patimi."
(L. Blaga – *Mugurii*)

172. „E fericit acela care crede
În epoca de dragoste şi pace,
Şi e mai fericit acel ce-o vede,
Dar cel mai fericit acel ce-o face." (N. Crainic – *Prolog*)

■ a) Subliniaţi forma corectă a cuvintelor : *sensibil/senzibil, senzaţie/sensaţie, sensitiv/senzitiv, sensual/senzual*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „E fericit acela care crede/ În epoca de dragoste şi pace".
b) Exemplificaţi alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *ce*.

Scanned with OKEN Scanner

c) Faceți analiza sintactică a ultimei propoziții din text.
d) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați funcțiile sintactice ale pronumelui demonstrativ de depărtare, genul masculin, nr. singular, în cazurile dativ și genitiv.
e) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
f) Alcătuiți fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Indicați sinonime ale verbului *a face*.
b) Scrieți familia lexicală a unuia din aceşti termeni sinonimici.

◆ a) Definiți metaforic: *dragostea, pacea, fericirea*.

173. „Prăpastia hăuie-n cerul de jos
Și totul e groaznic și totuși frumos.
Un glas îmi șoptește: «Fii om, nu te teme,
În veacul ce vine nu-i moarte, nici vreme!»
Și jocul prin care cobor și mă-nalț
Argila bătrână mi-o suflă cu smalț." (N. Crainic – *Șoim peste prăpastie*)

■ a) Subliniați forma corectă a cuvintelor: *tomnatec/tomnatic, îndemânatic/îndemânatec*.

● a) Analizați sintactic și morfologic: *de jos, om, ce, -i, cobor*.
b) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte părți de vorbire prin care se exprimă numele predicativ, în afara celor din text.
c) Exemplificați altă valoare decât în text a verbului *a fi*.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Contrageți o propoziție subordonată AT din text.
f) Motivați folosirea cratimei în text.

▲ a) Indicați antonimele a patru cuvinte din text.
b) Scrieți sinonimele a patru cuvinte din text.
c) Scrieți șase cuvinte derivate cu sufixe verbale.
d) Identificați în text un cuvânt de la care puteți forma alte cuvinte prin: derivare, compunere, schimbarea valorii gramaticale; exemplificați.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

174. „Întrebat-am bufnița cu ochiul sferic, Unde sunt cei care nu mai sunt?
Oarba care vede-n întuneric Zis-a bufnița: Când va cădea
Tainele neprinse de cuvânt: Marele-ntuneric, vei vedea."
Unde sunt cei care nu mai sunt? (N. Crainic – *Unde sunt cei care nu mai sunt?*)

■ a) Subliniați forma corectă a cuvintelor: *jăratic/jeratic, jălanie/jelanie, înșela/înșăla*.

● a) Analizați atributele din text.
b) Exemplificați alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *cei*.
c) Indicați funcția sintactică în text a substantivului *cuvânt* precedat de prepoziția *de*; exemplificați altă funcție sintactică a acestui substantiv, precedat de aceeași prepoziție ca în text.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Contrageți prima propoziție subordonată în partea de propoziție corespunzătoare.
f) Motivați folosirea semnelor de punctuație în text.

▲ a) Alcătuiți enunțuri în care să ilustrați sensuri diferite ale verbului *a cădea*.
b) Scrieți sinonimele a trei cuvinte din text.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

175. „Și râurile, care sar sprintene la munte
Și-și prăvălesc spumoasă năvala lor, când ies
Aici, pe unde nu e o piatră să le-nfrunte,
Adorm în mersul leneș al netedului șes." (N. Crainic – *Șesuri natale*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Scrieţi verbele *a apropia, a muia, a tăia* la gerunziu şi despărţiţi aceste cuvinte în silabe.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Adorm în mersul leneş al netedului şes".
b) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi* în text; exemplificaţi altă valoare morfologică a acestui cuvânt.
c) Construiţi un enunţ în care să ilustraţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *leneş*.
d) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale pronumelui personal de persoana a III-a, plural, în cazul G.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor; la subordonate indicaţi termenul regent.
f) Alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *când* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi sensuri diferite ale verbului *a sări*.
b) Scrieţi sinonimele a trei cuvinte din text şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Identificaţi procedeele artistice în strofa din poezia *Şesuri natale* de N. Crainic.
b) Comentaţi frecvenţa substantivelor şi a adjectivelor în acest text.

176. „Ce poate spune tânărul boier Chivei, fata puşcaşului Marin, nu are nici-o însemnătate; e de ajuns că «focul tinereţii» îi năvălise toată fiinţa şi cu ochii închişi se lăsă ca într-o prăpastie. Şi dacă în această dezlănţuire pasională se mai adaugă şi teama de puşcaşul Marin, care îşi omorâse nevasta surprinsă şi a cărui ameninţare planează şi acum, senzualismul se măreşte, amestecându-se cu spaima, cu fatalitatea ce pândeşte."

(E. Lovinescu – *Critice*)

■ a) Selectaţi cuvintele care conţin vocale în hiat.

● a) Analizaţi verbele la modurile nepredicative.
b) Selectaţi adjectivele şi analizaţi-le sintactic şi morfologic.
c) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi* în text; exemplificaţi şi alte valori.
d) Delimitaţi propoziţiile şi stabiliţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Exemplificaţi alte valori relaţionale ale pronumelui relativ *care*.
f) Actualizaţi modelul structural al primei fraze a textului.

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvântului *teamă*.
b) Selectaţi din text doi termeni populari, un arhaism şi două neologisme.
c) Alcătuiţi familia lexicală a verbului *a putea*.
d) Selectaţi două cuvinte formate prin derivare cu sufixe; cu aceleaşi sufixe formaţi alte trei cuvinte.

◆ a) Comentaţi metafora „focul tinereţii."

177. „Ceea ce lipseşte d-lui Pătrăşcanu este asta, adică – pe de o parte invenţia şi fantezia care i-ar fi dat putinţa de a-şi diversifica mijloacele, iar pe de alta, lipsa totală de stil... Literatura d-lui Pătrăşcanu nu mai rezistă unei noi lecturi, întrucât, din moment ce nu mai suntem sub stăpânirea râsului fiziologic, pe care nu-l poate produce decât neprevăzutul, cu putinţă numai o singură dată... distingem principiul unic al procedeului."

(E. Lovinescu – *Istoria literaturii române contemporane*)

■ a) Găsiţi diftongi la începutul unor cuvinte şi la sfârşitul altora.
b) Puneţi accentul pe silabele accentuate din cuvintele *mijloace* şi *unic*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic prima frază.
b) Realizaţi modelul structural al primei propoziţii din fraza a doua.
c) Delimitaţi propoziţiile şi arătaţi funcţiile sintactice ale acestora.
d) Dezvoltaţi în subordonatele corespunzătoare următoarele părţi de propoziţie: *de a diversifica, totală, produce*.

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *noi, lipsă, râs, neprevăzut.*
b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *nou.*
c) Alcătuiţi cu termenul *moment* locuţiuni şi expresii.
◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

178. „M. Sadoveanu, ca şi Luther, pornind de la realităţi creează singur o limbă literară pentru toţi românii; fără îndoială că, afară de scriitor şi de eroii săi, puţini vor vorbi aidoma acestui grai ce rămâne ca un monument de puritate. El este, totuşi, posibil şi nu face impresia himericului, încât sub acest raport opera lui Sadoveanu este fără precedent, fiind rodul de peste mai bine de o jumătate de veac, al silinţei de a supune regulilor muzicii, contemplaţia naturii şi cunoaşterea realistă a oamenilor cu instituţiile lor."

(G. Călinescu – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*)

■ a) Explicaţi apariţia diftongului *ii* în cuvintele: *românii, naturii, instituţiile.*
● a) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *aidoma.*
b) Observaţi poziţia articolului hotărât al substantivului propriu *Sadoveanu* pentru cazul G; exemplificaţi alte trei situaţii de poziţie proclitică a articolului hotărât.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic substantivele din prima secvenţă a frazei.
d) Precizaţi felul predicatelor după ce le identificaţi.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi scrieţi felul acestora, precizând termenul regent pentru fiecare din acestea.
f) Selectaţi toate construcţiile incidente.
▲ a) Scrieţi sinonimele cuvântului *grai.*
b) Alcătuiţi familia lexicală a aceluiaşi cuvânt şi, cu doi dintre termenii derivaţi, alcătuiţi enunţuri.
c) Găsiţi antonimul cuvântului *himeric.*
d) Introduceţi termenul *bine* în expresii şi locuţiuni şi alcătuiţi propoziţii cu trei dintre acestea.
◆ a) Comentaţi comparaţia: „...acest viu grai ce rămâne ca un monument de puritate".

179. „Este evident că E. Jebeleanu a găsit pentru colosala crimă de la Hiroşima un unghi de vedere artistic prin care să facă dramatice revoltele şi deciziile lumii democrate. Poemul are, luat de sus, aspect faustian, întrucât se adoptă metoda colocviului şi a interogaţiilor. Ideea de a face să vorbească elementele, precum cenuşa, de a crea himere noi ca omul-cal, ca să comunice mitic indignarea faţă de soarta omului înhămat este eminentă. În ultimul caz, himera dezvăluie şi un adevăr de ordin sufletesc. Omul care trage o trăsurică nu se poate să nu se simtă adus la condiţia cavalină."

(G. Călinescu – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*)

■ a) Exemplificaţi prin şase cuvinte, altele decât cele din text, hiatul *o-e.*
● a) Analizaţi atributele verbale şi substantivale.
b) Scoateţi din text numai predicatele nominale şi analizaţi-le.
c) Selectaţi câteva adjective care nu pot primi grade de comparaţie.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul acestora.
e) Alcătuiţi fraze în care subordonata subiectivă să fie cerută de expresia verbală impersonală din text, dar să fie introdusă de alte elemente relaţionale.
▲ a) Selectaţi neologismele ce se pot constitui într-un limbaj specializat; numiţi-l.
b) Reconstituiţi familia lexicală a verbului *a vorbi*; pentru trei dintre termenii derivaţi stabiliţi structura morfematică.
c) După modelul substantivului compus din text, alcătuiţi alte cinci substantive; observaţi dacă au dobândit sau nu unitate morfologică.
◆ a) Comentaţi contribuţia epitetelor la sublinierea originalităţii poemului discutat.

180. „Se poate spune că şi *Dichterleben* e o nuvelă pe bază de erudiţie, un fel de biografie romanţată privind viaţa unor premergători şi contemporani ai lui Shakespeare; totuşi

Scanned with OKEN Scanner

sensul nuvelei este altul şi istoricitatea eroilor nu atinge întru nimic libertatea de creaţie; aici intenţia autorului e să scoată în evidenţă tragicul autorilor de talent, care fie prin scurtimea vieţii lor, fie prin ivirea fatală a unui mare geniu – în cazul de faţă Shakespeare – sunt demoralizaţi şi nimiciţi... Nuvela mai cuprinde aspecte sociologice foarte interesante despre opera lui Tieck, care, fiu al unui om de idei înaintate, se vede că avea o anumită oroare de fanatismul religios." (G. Călinescu – *Mai aproape de Elada*)

■ a) Precizaţi natura grupului vocalic *ai* întâlnit în cuvintele din text.

● a) Analizaţi morfologic predicatele.
b) Selectaţi pronumele şi analizaţi-le sintactic şi morfologic.
c) Treceţi adjectivul *interesant prin toate formele superlativului*.
d) Declinaţi substantivul *evidenţă* cu articol hotărât şi precizaţi funcţiile sintactice pentru fiecare caz.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
f) Exemplificaţi alte subordonate introduse prin pronumele relativ *care*.

▲ a) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *viaţă*.
b) Introduceţi cuvântul *viaţă* în expresii şi locuţiuni şi găsiţi sinonimele acestora.
c) Scrieţi sinonimul cuvântului *fanatic*.
d) Selectaţi patru neologisme.

◆ a) Comentaţi epitetele subliniate: ivire *fatală*, fanatism *religios*, biografie *romanţată*.

181. „Cred că se poate bănui de către cine mă cunoaşte că nu sunt un detractor al lui Eminescu. Ei bine, când aud zicându-se că Eminescu e cel mai mare poet al neamului, mă întunec, pentru că nu se poate să închidem într-o formulă toate virtualităţile... Declararea unuia singur drept unic mare poet e o simplificare didactică ce denotă o lipsă de aderenţă reală cu poezia. Înainte de a fi capodoperă, opera poetică, fie şi mediocră, e un aliment intelectual, iar semnul unei culturi înaintate e o oarecare specializare a gusturilor. Dacă economia condiţionează cultura, aceasta la rândul ei sporeşte economia; mi se pare că unii, totuşi, nu-şi dau seama clar de adevărul acesta şi socotesc că spun un paradox când afirm că un om cult promovează economia ţării, deşi este limpede. Mie îmi place să citesc cărţi; cărţile le cumpăr de la librărie, deci contribui la salariul vânzătorului şi la venitul statului..." (G. Călinescu – *Mai aproape de Elada*)

■ a) În cuvântul *condiţionează*, grupul vocalic *i-o* formează hiat; exemplificaţi-l prin alte cinci cuvinte; de asemenea, daţi exemple de cinci cuvinte în care *io* să fie diftong.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *bănui, detractor, cel mai mare, poet, al neamului, aceasta, mie, limpede, unuia, drept, oarecare, toate*.
b) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *fie*.
c) Selectaţi locuţiunile şi precizaţi felul lor.
d) Delimitaţi propoziţiile şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Alcătuiţi fraze în care adverbul *când* să introducă alte subordonate decât cea din text.

▲ a) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *poet*.
b) Scrieţi sinonimele cuvântului *limpede*.
c) Precizaţi antonimele cuvintelor: *a afirma, a spori, a întuneca, reală, cult*.

◆ a) Selectaţi câteva epitete şi comentaţi-le.

182. „Printr-un instinct foarte sigur, el ştie că nu trebuie să altereze în nici un chip spontaneitatea memoriei sale, care curge într-un chip învălmăşit dar plin de prospeţime; în apele neîncătuşate ale amintirii, el găseşte chipuri de oameni şi întâmplări, tezaurul unei experienţe nesecate, trăite de un om luminat şi bine dispus, care chiar dacă se opreşte din când în când să tragă o învăţătură, nu devine niciodată un moralist pedant, ţinând predici umanităţii." (T. Vianu – *Arta prozatorilor români*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Alegeţi cuvintele care conţin vocale în hiat.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *foarte sigur, spontaneitate, sale, plin, amintirii, unei experienţe, ţinând.*
b) Selectaţi adverbele şi locuţiunile adverbiale.
c) Treceţi adjectivul *sigur* prin toate gradele de comparaţie.
d) Delimitaţi propoziţiile, arătaţi felul lor şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.

▲ a) Selectaţi cuvintele formate cu dublu prefix; după modelul lor, alcătuiţi alte cinci cuvinte.
b) Formaţi cu adverbul *bine* substantive, adjective şi verbe prin procedeul compunerii prin contopire.
c) Precizaţi sensul expresiei *a trage învăţătură*; daţi exemple de alte expresii sau locuţiuni în care să apară verbul *a trage*.

◆ a) Identificaţi câteva elemente artistice prin care se conturează un portret.

183. „Cu toate acestea, cine ar vedea în paginile lui Creangă o simplă culegere folclorică sau un medium întâmplător, prin care se rosteşte fantezia lingvistică a poporului, ar comite una din cele mai grave erori ale judecăţii literare. Zicerile tipice sunt la Creangă mijloacele unui artist individual. Prin ele ne vorbeşte un om al poporului, dar nu un exemplar impersonal şi anonim. Interesul estetic al cazului lui Creangă este că în el colectivitatea populară a devenit artistul individual încântat să plutească pe marile ape ale graiului obştesc. Buna dispoziţie cu care foloseşte, într-o proporţie voit exagerată, zicerile comune oamenilor săi din Humuleşti şi de aiurea, dovedeşte că pentru el limba a încetat să mai fie o funcţiune spontană şi inconştientă, pentru a deveni un mijloc reflectat în serviciul unor scopuri artistice. Ceea ce observatorului superficial îi apare ca folclor este de fapt creaţie artistică...."
(T. Vianu – *Arta prozatorilor români*)

■ a) Selectaţi cuvintele mono- şi bisilabice şi notaţi felul sunetelor alcătuitoare (v – vocală, s – semivocală, c – consoană).

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *cu toate acestea, cine, întâmplător, prin care, una din cele mai grave erori, artistul, încântat, voit, de aiurea, o funcţiune, pentru a deveni.*
b) Declinaţi cu articol nehotărât substantivul *popor*.
c) Selectaţi adjectivele care nu au grade de comparaţie.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Alcătuiţi fraze în care propoziţia CI să fie introdusă prin elemente relaţionale diferite (în afara celor din text).

▲ a) Demonstraţi că substantivul *limbă* este un cuvânt polisemantic.
b) Subliniaţi prefixele în cuvintele: *superproducţie, superficial, învestire, încurcătură, prelucrare, premoniţie.*
c) Scrieţi antonimul cuvântului *anonim*.

◆ a) Comentaţi patru procedee artistice diferite.

184. „Este destul de greu atunci când studiezi procedeele de artă şi valorile de stil în opera d-nei Papadat-Bengescu să deosebeşti notaţiile în care precumpăneşte viziunea şi sensibilitatea, de acelea în care predomină analiza. Şi după cum în cele mai multe din imaginile sale există un plan al intuiţiilor intelectuale, tot astfel, în analizele care ne întâmpină din belşug, ochiul primeşte uneori compensaţiile lui părându-i-se că vede. Iată, de pildă, evocarea cu mijloace analitice, dar şi senzoriale ale acelui fel de a te adresa cuiva care în loc să atragă privirile asupra persoanei interpelatorului, le dirijează asupra lucrului pe care acesta vrea să-l semnalizeze." (T. Vianu – *Arta prozatorilor români*)

■ a) Selectaţi cuvintele ce conţin litere care transcriu sunete diferite; precizaţi literele şi sunetele.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic adjectivele pronominale posesive.

Scanned with OKEN Scanner

b) Observaţi funcţiile sintactice ale substantivelor aflate în G; exemplificaţi alte funcţii sintactice.
c) Selectaţi şi analizaţi primele cinci complemente.
d) Delimitaţi propoziţiile din text; arătaţi felul lor.
e) Sesizaţi cazurile de dezacord.

▲ a) Selectaţi şase neologisme; exemplificaţi-le prin propoziţii dezvoltate.
b) Scrieţi antonimele cuvintelor *belşug* şi *a vedea*.
c) Precizaţi care sunt cuvintele formate prin derivare cu prefixe şi sufixe.
d) Introduceţi cuvântul *greu* în expresii şi locuţiuni şi găsiţi echivalentele acestora.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

185. „În ordinea mijloacelor stilistice trebuie să remarcăm că după Frământări sensibilizarea prin comparaţie este mai puţin întrebuinţată, deşi ea rămâne aproape singurul procedeu imagistic al lui Rebreanu. Cu referire la puţinătatea şi monotonia elementelor de sensibilizare s-a putut vorbi despre acel «stil cenuşiu» al lui Rebreanu, menit să atragă ieşirea polemică a unui maestru al imaginismului modernist, dl. T. Arghezi... Ceea ce este mai surprinzător în operele despre care ne ocupăm este însă slaba lor înclinare de a extrage efecte din notarea graiului viu, din adevăruri şi sclipirea dialogului." (T. Vianu – *Arta prozatorilor români*)

■ a) Selectaţi sunetele redate prin mai multe litere şi cele redate prin litere diferite.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele frazei a doua din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care forma *unui* să aibă valori morfologice diferite.
c) Identificaţi predicatele; delimitaţi propoziţiile şi arătaţi felul lor.
d) Dezvoltaţi părţile de propoziţie exprimate prin verbe aflate la moduri nepredicative în propoziţiile subordonate corespunzătoare.
e) Explicaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *vorbă*; subliniaţi prefixele şi sufixele.
b) Scrieţi sinonime pentru cuvântul *surprinzător*.
c) Selectaţi cinci termeni aparţinând unui limbaj specializat; definiţi-l.
d) Stabiliţi deosebirea între *maistru* şi *maestru*; numiţi acest tip de cuvinte.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a epitetelor.

186. „Poate că tinerii de astăzi nu simt bine promisiunea de noutate a lumii în care trăiesc. Lumea lor li se pare atât de firească, încât nu le mai îngăduie să vadă că ei stau sub graţia izotopiei posibile. Neînţelegând bine cât de aproape sunt de o altă versiune a omului, s-ar putea să nu aibă nici percepţia noutăţilor viitoare.

Este atunci datoria celor mai în vârstă, şi tocmai a acelor pe care istoria i-a răsucit, la început împotriva voinţei lor, să povestească dacă au sfârşit prin a înţelege ce s-a întâmplat cu ei, ceva din frumuseţea lumii viitoare. Este datoria lor să încerce o cronică a ideilor de mâine." (C. Noica – *Simple introduceri la bunătatea timpului nostru*)

■ a) Selectaţi cuvintele care să înceapă sau să se sfârşească prin diftongul *ai*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele personale.
b) Scoateţi adverbele din text, precizaţi felul lor şi funcţiile sintactice.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic primele cinci verbe.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi funcţiile sintactice ale acestora.
e) Transformaţi un nume predicativ din text în subordonata corespunzătoare.

▲ a) Scrieţi sinonimele verbului *a povesti*; cu trei dintre acestea alcătuiţi propoziţii.
b) Reconstituiţi familia lexicală pentru cuvântul *noutate*.
c) Precizaţi antonimele verbului *a sfârşi*.

◆ a) Explicaţi valoarea stilistică a personificării.

Scanned with OKEN Scanner

187. „Ceea ce părea să nu știe Caragiale era că enciclopedismul reprezintă, la noi, și altceva decât o pseudosavantă rătăcire prin cultură. Există, într-adevăr, un fel de «model Cantemir» pentru cei mari de la noi, unul de bun enciclopedism, care însă ispitește, din păcate, și pe cei de a doua mână. Cine refuză modelul Cantemir riscă să se sterilizeze; cine îl acceptă, riscă să se piardă în polihistorism... Numai câțiva rezistă, cei mari, și ei vertebrează cultura noastră... Ceea ce-i caracterizează pe creatorii enciclopedici sau avântați în universal este faptul că ei nu posedă, cu excepția lui Blaga, capodopere, că nu pot fi definiți prin opere izolate, ca autori, ci abia ca destine culturale. Este semnificativ, în această privință, cazul lui Iorga, ale cărui opere izolate au cucerit mai puțin decât ar fi trebuit pe cititorii de astăzi, dar care editat în flux continuu... ar fascina, ca destin cultural, pe oricine." (C. Noica – *Pagini despre sufletul românesc*)

■ a) Urmăriți prezența unor vocale în hiat; exemplificați respectivele grupuri vocalice ca diftongi.

● a) Analizați din punct de vedere morfologic complementele directe și indirecte.
b) Realizați analiza morfosintactică a termenilor: *cei mari, unul, cine, câțiva, noastră, oricine, nu pot, fi, mai puțin, această, ale cărui.*
c) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul acestora.
d) Actualizați modelul structural următor:

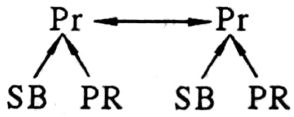

e) Contrageți două subordonate subiective în subiecte.

▲ a) Selectați cinci termeni aparținând masei vocabularului, precizând și limbajele specializate cărora aparțin.
b) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *model.*
c) Exemplificați sensuri figurate ale verbului *a modela.*

◆ a) Selectați trei epitete și observați funcția lor stilistică.

188. „Kant singur spusese că trebuie să existe o rădăcină comună a intelectului, care dă unitățile de gândire, cu intuiția care dă diversul – empiric sau pur – al gândirii. Heidegger reia ideea că imaginația este rădăcina comună căutată și facultatea care se deschide către ființă, întemeindu-și o întinsă parte din interpretarea sa pe rolul imaginației căreia îi este necesar să aibă o funcție transcendentală. Nu vom merge până la a susține că lui Kant i-a lipsit un cuvânt ca acesta al nostru de «întruchipare», în loc de putere de imaginație, dar cutezăm să spunem că analiza facultăților spiritului este în general incompletă... În termenii pe care i-am introdus înseamnă că întruchiparea noastră despre lume trebuie să fie întotdeauna întruchiparea lumii."

(C. Noica – *Simple introduceri la bunătatea timpului nostru*)

■ a) Selectați cuvintele în care grupurile vocalice *ia* și *ei* apar în diftongi sau hiat.

● a) Analizați sintactic și morfologic ultima frază.
b) Declinați pronumele demonstrativ *acesta.*
c) Exemplificați funcțiile sintactice ale substantivului *idee* pentru genitiv.
d) Delimitați propozițiile și alcătuiți raportul de dependență sintactică.
e) Precizați natura termenilor regenți pentru completivele directe din text.

▲ a) Selectați cinci neologisme și cinci termeni aparținând vocabularului fundamental.
b) Găsiți cuvinte formate prin prefixare.
c) Exemplificați sensurile omonimului *rădăcină.*
d) Scrieți sinonimele cuvântului *întruchipare.*

◆ a) Comentați, la alegere, două procedee stilistice.

Scanned with OKEN Scanner

189. „Este aşadar admirabil să daţi celor tineri lecţia aceasta, după cum admirabil este să arătaţi reuşitele, promisiunile şi limitele ştiinţei ca atare, ale celei pe care o practicaţi. Poate că nici un om de ştiinţă de la noi n-a fost atât de receptiv şi deschis către toate formele de cultură, rămânând în acelaşi timp un mare specialist. Cum aţi reuşit acest lucru, de care lumea ar avea atâta nevoie nu este de ştiut. Este ceva irepetabil în orice mare hărăzire sau învrednicire. Dar ulterioara dumneavoastră vrednicie, de o viaţă, poate fi luată drept lecţie şi imitată, ca şi deschiderea către tot ce e fenomen de cultură, chiar dacă reuşita dumneavoastră ne rămâne tuturor de neobţinut."

(C. Noica – *Cuvânt împreună despre rostirea românească*)

■ a) Urmăriţi structura fonetică a primelor trei cuvinte; actualizaţi-o prin alte trei cuvinte.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic următoarele cuvinte: *aceasta, tuturor, pe care, poate, atât, de ştiut, poate fi luată*.
b) Scrieţi valorile morfologice ale cuvântului *drept*.
c) Analizaţi sintactic textul; indicaţi funcţiile sintactice ale propoziţiilor şi precizaţi elementele relaţionale.
d) Exemplificaţi alte valori relaţionale ale adverbului relativ *cum*.

▲ a) Formaţi opt adjective după modelul adjectivului *admirabil*.
b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *lucru*.
c) Selectaţi câteva cuvinte formate şi cu prefixe şi cu sufixe (în acelaşi timp).

◆ a) Comentaţi efectul stilistic obţinut prin inversarea epitetelor.

190. „S-a întâmplat însă că lumea noastră nu l-a lăsat pe Grigore Moisil în dăruirea sa, care era o nobilă pierdere de sine în fluxul civilizaţiei româneşti; îl păstrează în actualitate, îl aniversează spontan.

Se va spune, poate, că a avut parte de elevi excepţionali care, ajunşi ei înşişi mari specialişti şi oameni de cultură, îi întreţin mitul... Dar nu elevii, oricât de străluciţi ar fi fost, puteau întreţine cultul cuiva pe care îl evocă şi regretă nenumărate persoane, chiar străine de specialitate; de astă dată se va spune că savantul singur şi-a asigurat supravieţuirea prin deschiderea sa către publicul larg aşa cum se vede tocmai din articolele strânse la un loc aici." (C. Noica – *Cuvânt împreună despre rostirea românească*)

■ a) Găsiţi triftongi în text; daţi încă alte cinci exemple cu alţi triftongi (diferiţi).
b) Scrieţi regula a treia de despărţire a cuvintelor în silabe; exemplificaţi-o cu trei termeni din text.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic următorii termeni: *s-a întâmplat, noastră, sa, pierdere, de sine, poate, ajunşi ei înşişi mari specialişti, articolele, strânse*.
b) Treceţi verbul reflexiv-impersonal *s-a întâmplat* la alte timpuri ale indicativului.
c) Exemplificaţi funcţiile sintactice de nume predicativ şi atribut ale substantivului *civilizaţie* (în toate cazurile); precizaţi şi funcţia lui sintactică din text.
d) Analizaţi sintactic textul, prin rescrierea propoziţiilor.

▲ a) Scrieţi zece cuvinte aparţinând masei vocabularului.
b) Găsiţi trei sinonime ale cuvântului *spontan*.

◆ a) Comentaţi două epitete.

191. „E destul să taci în ascultare, ca-n ea să auzi totul; nu există nici adevăr şi nici greşeală, nici obiect şi nici închipuire. Reazemă-ţi urechea pe lumea ce mocneşte undeva în tine, şi care nu trebuie să se arate ca să fie. În tine există totul, şi spaţiu din belşug pentru continentele cugetului." (Emil Cioran – *Amurgul gândurilor*)

■ a) Selectaţi cuvintele monosilabice şi urmăriţi natura sunetelor.

● a) Analizaţi predicatele şi subiectele.
b) Alegeţi toate pronumele şi analizaţi-le sintactic şi morfologic.

Scanned with OKEN Scanner

c) Despărțiți textul în propoziții și realizați raportul de dependență sintactică.
d) Exemplificați valorile relaționale ale pronumelui relativ *ce*.

▲ a) Scrieți antonimele cuvintelor: *a tăcea, adevăr, a se arăta*.
b) Demonstrați – prin exemplificare în propoziții – polisemia cuvântului *ureche*.
c) Alcătuiți familia lexicală a termenului *a asculta*.

◆ a) Comentați metafora „continentele sufletului."

192. „Ca să cârpești zdrențele de realitate și să înjghebezi bietele lucruri, trebuie să n-ai bănuiala vinovată a duhului și obrajii să-ți surâdă ca merele dinaintea ispitei. Cum te trezești, te îmbogățești pe seama firii. Ea se împuținează, căci n-ai ce mai drege, prins în mrejele destrămărilor clar-văzătoare ale minții."

(E. Cioran – *Amurgul gândurilor*)

■ a) Urmăriți grupurile vocalice alcătuite din trei sunete și explicați natura lor.

● a) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: *realitate, bietele, trebuie, a duhului, ți, dinaintea ispitei, te, drege, ce, ale minții*.
b) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *ai*, după ce precizați valoarea morfologică din text.
c) Despărțiți textul în propoziții și precizați funcțiile sintactice ale acestora.
d) Alcătuiți fraze în care termenul regent *a surâde* să primească cinci subordonate diferite.
e) Explicați valoarea elementului relațional *cum* în text; exemplificați și alte valori relaționale.

▲ a) Explicați cum s-a format verbul *a surâde*.
b) Formați cu substantivul *minte* patru locuțiuni verbale și scrieți sensurile acestora.
c) Scrieți două sinonime pentru verbul *a bănui*; exemplificați-le în propoziții.
d) Stabiliți sensul verbului *a cârpi* în text; explicați și alte sensuri.

◆ a) Comentați metafora „zdrențele de realitate."

193. „Oriîncotro te-ai duce, blestemul lui te urmărește, îți muncește veghile, te chinui pentru el, căci oricât ai urî acele Ursitoare ce i-au anulat destinul din veacuri peste veacuri – universul nu te mângâie de spațiul nefericirii în care te-ai născut."

(E. Cioran – *Cartea amăgirilor*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *oriîncotro, oricât*.
b) Precizați rolul accentului în cazul cuvântului *acele*.

● a) Analizați sintactic și morfologic pronumele.
b) Precizați felul predicatelor.
c) Selectați atributele și analizați-le.
d) Scrieți valorile morfologice ale cuvântului *lui*.
e) Analizați sintactic textul.

▲ a) Alcătuiți cuvinte cu prefixul negativ *ne-* (diferite ca părți de vorbire).
b) Găsiți sinonimele cuvântului *a anula*.
c) Precizați sensul termenului *a mângâia* în text; exemplificați sensul propriu și trei sensuri figurate.

◆ a) Precizați care este efectul stilistic al repetiției „veacuri peste veacuri."

194. „Cei care cred în lumea de dincolo, n-au decât să utilizeze procedeul dantesc: să se mute cu ea de aici dincolo. Ei pot să creadă că moartea e aparentă, adică nu este necesară, iar jocul aparent al vieții și al morții este un du-te-vino între aici și dincolo; problema pare insolubilă, dacă căutăm dezlegarea ei în individ fiindcă specia pare că poartă în ea veșnicia, chiar în ordine materială." (P. Țuțea – *Omul. Tratat de antropologie creștină*)

■ a) În text, apare de mai multe ori diftongul *ei*; exemplificați același grup ca hiat.

● a) Analizați verbele copulative.

Scanned with OKEN Scanner

b) Identificaţi complementele directe şi analizaţi-le.
c) Precizaţi partea de vorbire în care putem încadra *du-te-vino* şi explicaţi folosirea cratimei.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Alcătuiţi şapte fraze în care conjuncţia de subordonare *dacă* să introducă alte subordonate decât în text.
f) Contrageţi ultima subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare.

▲ a) Alcătuiţi o serie sinonimică pentru cuvântul *moarte*.
b) Introduceţi cuvântul *moarte* în expresii şi locuţiuni şi scrieţi echivalentele verbale.
c) Scrieţi antonimul cuvântului *moarte*.
d) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului de mai sus; subliniaţi sufixele şi precizaţi felul lor.

◆ a) Comentaţi imaginea „jocul vieţii şi al morţii".

195. „Nimeni nu este obligat să facă ceea ce nu poate, deşi unii încearcă. Asta l-a determinat probabil pe Creangă să spună că prostul dacă nu este fudul, nu este prost destul; se spune că prostul dacă nu este fudul nu are haz. Dar dacă s-a mirat de o afirmaţie privind zona mistică a miracolelor, acestea fiind la locul lor acolo, ce-ar fi zis clasicul autor dacă ar fi întâlnit, la scară umană, acest text?" (P. Ţuţea – *Omul. Tratat de antropologie creştină*)

■ a) Selectaţi cuvintele redate printr-un sunet, prin două şi trei sunete.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele.
b) Alcătuiţi o propoziţie după modelul structural al propoziţiei: „prostul nu este prost destul".
c) Analizaţi primul şi ultimul predicat.
d) Despărţiţi textul în propoziţii; retranscrieţi-le, precizând felul lor şi natura termenului regent.

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvintelor *fudul* şi *prost*.
b) Introduceţi cuvântul *haz* în expresii şi locuţiuni şi scrieţi echivalentele acestora.
c) Găsiţi antonimul cuvântului *mistic*.

◆ a) Comentaţi proverbul întâlnit în text.

196. a) „A face din viaţa şi cunoaşterea ta o permanentă bucurie – în pofida tuturor mizeriilor, şi întunecimilor, şi păcatelor, şi neputinţelor, şi deznădejdilor – iată o datorie cu adevărat virilă, o datorie a omului şi a omeniei din tine. A face din viaţa ta o victorie continuă contra morţii, contra răului, contra întunericului – aceasta este o datorie peste care nici o morală din lume şi nici o societate nu poate să treacă."

b) „Nu preţuieşte decât bucuria care a trecut prin toate încercările şi a îndurat toate umilinţele omului. Cunoşti atunci acea înseninare pe care ţi-o dă sentimentul victoriei vieţii din tine, caritatea, siguranţa că nu mai eşti singur, bucuria că dai altora, deci că acei alţii există, deci că ai trecut peste hotarele egoismului tău, hotare înlăuntrul cărora a luat naştere suferinţa." (M. Eliade – *Justificarea bucuriei*, în vol. *Drumul spre centru*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *cunoaştere, datorie, omeniei, victorie, continuă*.

● a) Analizaţi atributele din secvenţa a).
b) Analizaţi pronumele şi adjectivele pronominale din text.
c) Despărţiţi textul (secvenţa b) în propoziţii şi precizaţi felul lor.
d) Contrageţi primele două propoziţii subordonate AT.
e) Puneţi subordonata „că nu mai eşti singur" în relaţie cu alţi termeni regenţi şi precizaţi-i felul.
f) Transformaţi în subordonata corespunzătoare: *omului*.

▲ a) Scrieţi sinonime potrivite în context pentru următoarele cuvinte din textul dat: *datorie, continuă, nu preţuieşte, încercările, a îndurat, victoriei, caritatea, siguranţa*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Alcătuiți enunțuri potrivite pentru următoarele cuvinte: *acrimie/acribie, acronic/acronim.*

◆ a) Relevați, pe baza textului, particularități ale stilului lui Mircea Eliade.

197. „Sunt oameni care, citind, asimilează atât de personal materia cărții încât nu o mai memorează, nu reține nici amănunte, nici scheme generale, își amintesc de carte ca de o melodie, păstrează numai starea sufletească provocată sau precipitată de lectură."
(M. Eliade – *Fragmente*, în vol. *Drumul spre centru*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele: *oameni, asimilează, materie, melodie, sufletească, lectură.*

● a) Analizați sintactic și morfologic: *oameni, care, citind, atât, de carte, de lectură.*
b) Alcătuiți un enunț în care să exemplificați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *nici.*
c) Declinați substantivul *melodie* (cu articol hotărât).
d) Exemplificați alte funcții sintactice decât în text ale acestui substantiv, în cazul Ac.
e) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
f) Transformați în subordonata corespunzătoare partea de propoziție exprimată prin verbul *citind.*

▲ a) Identificați în text neologismele.
b) Scrieți câte un sinonim neologic pentru cuvintele *amănunt* și *amănunțit.*

◆ a) Enumerați calitățile generale ale stilului și opusele lor; exemplificați.

198. „De o putere de muncă neobișnuită, de o fecunditate în care elanul și reflecția alternează, de o acuitate a percepțiilor și de o ingeniozitate și prospețime a formulării care încântă, chiar dacă nu convinge, de o perspectivă care totdeauna surprinde, chiar când refuzi să aderi la planul oferit, d-l Călinescu este o personalitate vie, agitată și complexă; nimic din ceea ce scrie nu-i este indiferent... Simți uneori că, în nuanțe, are perfectă dreptate să afirme o judecată negativă asupra unui literat; îți dai seama însă, că nuanțele sunt prea aglomerate și anulează o percepție globală, prin jocul lor malițios; așa se întâmplă că apasă prea mult acolo unde ar trebui să atenueze și atenuează prea voit acolo unde ar trebui să apese mai simțitor." (Pompiliu Constantinescu – *Scrieri*)

■ a) Selectați cuvintele în care se găsesc vocale în hiat; exemplificați-le prin alte două sau trei cuvinte (în afara celor din text).

● a) Analizați predicatele nominale.
b) Clasificați prepozițiile din text după cazul pe care îl reprezintă.
c) Analizați sintactic și morfologic pronumele.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați funcțiile lor sintactice.
e) Contrageți subordonatele completive indirecte.

▲ a) Alegeți cinci neologisme din text și scrieți-le sinonimele.
b) Explicați proveniența cuvântului *malițios*; scrieți-i sinonimul.
c) Precizați care sunt termenii specifici unui anumit limbaj; numiți limbajul respectiv și încadrați-l în unul din elementele componente ale structurii vocabularului.
d) Introduceți cuvântul *muncă* în expresii și locuțiuni și scrieți echivalentele acestora.

◆ a) Comentați valoarea stilistică a epitetelor, precizând și felul acestora.
b) Argumentați apartenența textului la un anumit stil funcțional.

199. E de înțeles că, uitând gravitatea momentului istoric și orice decență, talentele îndoielnice, aspiranții cronici, uitații iremediabili au întreprins o campanie fără milă, fiindcă, precum se știe, din toate ambițiile, cea literară e cea mai crudă, mai feroce și mai lipsită de scrupule. Nimeni nu calcă mai ușor pe cadavre, peste un fragment de recenzie favorabilă, ca omul de litere. Raporturile cu această profesie sunt amare, iar cel ce se încumetă a le întreține trebuie să se armeze cu filozofie, mai ales că, în dreapta psihologie, iritațiile

Scanned with OKEN Scanner

produse sunt, până la un punct, explicabile. S-a vorbit de lipsa de tact din partea autorului. Dar e ţinut să aibă tact un critic sau un om de ştiinţă?" (M. Ralea – *Scrieri din trecut*)

■ a) Alegeţi cuvintele ce conţin sunete redate prin două litere.

● a) Analizaţi numele predicative.
b) Selectaţi atributele în cazul acuzativ.
c) Delimitaţi propoziţiile şi alcătuiţi raportul de dependenţă sintactică.
d) Exemplificaţi alte valori relaţionale ale conjuncţiei *să*, în afara celor din text.
e) Contrageţi prima subordonată.

▲ a) Selectaţi cuvintele care pot forma antonime cu ajutorul prefixului *in-*.
b) Reconstituiţi familia lexicală a cuvântului *înţeles*.
c) Scrieţi forma de singular a cuvântului *raporturi*; precizaţi altă formă de plural şi exemplificaţi sensul acesteia.
d) Găsiţi un sinonim pentru sintagma „lipsă de tact".

◆ a) Observaţi valoarea stilistică a epitetelor care se găsesc alături de substantivele aflate în enumeraţie.
b) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

200. „– Ce mai faci, Moromete? Ai terminat, mă, de sapă? Iată că se ivise totuşi cineva. Moromete ridică fruntea şi îl văzu pe vecinul său din spatele casei apropiindu-se de podişcă. Se uită numai o dată la el, apoi începu să se uite în altă parte, se vedea că nu o astfel de apariţie aştepta... «Pe mă-ta şi pe tine, chiorule!» şopti atunci Moromete pentru el însuşi, ca şi când până atunci ar mai fi înjurat pe cineva în gând şi acum îl îngloba şi pe vecin, fiindcă tot apăruse." (M. Preda – *Morometii*)

■ a) Subliniaţi forma corectă a cuvintelor: *gheaţă/ghiaţă, chiag/cheag, atribuie/atribue, pleosc/pliosc, lioarcă/leoarcă*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „...îl văzu pe vecinul său din spatele casei... "
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte două funcţii sintactice ale pronumelui nehotărât *cineva*, în afara celor din text.
c) Construiţi un enunţ în care să ilustraţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *tot*.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi propoziţia subordonată: „să se uite în altă parte".
f) Alcătuiţi o propoziţie după următoarea schemă:

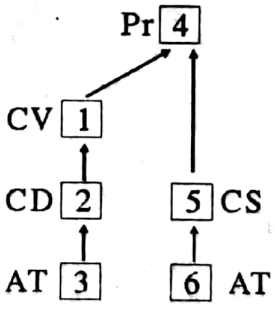

▲ a) Scrieţi sinonimele a trei cuvinte din text.
b) Construiţi enunţuri în care să folosiţi antonimele aceloraşi cuvinte.

◆ a) Prezentaţi particularităţile stilistice ale textului din romanul *Morometii* de M. Preda.

201. „Avea aerul să spună că din moment ce totul era în regulă, n-avea la ce se mai gândi. Sau în orice caz, dacă mai era ceva, să se gândească ăia care i-au achitat-o, el avea acuma treabă... Uite, dacă nu făceam eu şănţuleţul ăsta, o nimica toată, apa asta care s-a făcut baltă în grădină ar fi intrat sub paie şi mi le-ar fi putrezit. Ori, mie, paiele îmi trebuiesc,

Scanned with OKEN Scanner

ce aştern iarbă la cai în grajd şi cu ce fac focul să încălzesc soba în casă? Fiindcă orice-ai spune tu, bolborosi Moromete mai departe, în timp ce mâinile lui spălate de izbiturile ploii mânuiau cu atâta pricepere sapa încât ai fi putut crede, uitându-te la el, că braţ, trup, sapă şi pământ se înţeleseseră să se mişte în aşa fel încât toată apa din jur să alerge spre locul acela şi s-o ia apoi veselă la vale, într-o casă tot trebuie să stai şi focul în ea tot trebuie să-l faci, indiferent că tu vii şi strici rostul..." (M. Preda – *Moromeţii*)

■ a) Identificaţi în text cuvinte care conţin vocale în hiat.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic :
„...mâinile lui spălate de izbiturile ploii mânuiau cu atâta pricepere sapa... "
b) Precizaţi valorile verbului *a avea* în text.
c) Faceţi analiza morfologică a cuvintelor subliniate :
1. ...toată apa *din jur* să alerge...
2. ...toată apa *din jurul lui* să alerge...
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi indicaţi felul lor.
e) Grupaţi elementele de relaţie subordonatoare din frază după valoarea lor morfologică.
f) Puneţi subordonata *dacă mai era ceva* în relaţie cu diferiţi termeni regenţi, precizându-i, de fiecare dată, felul.

▲ a) Scrieţi antonimele a patru cuvinte din text.
b) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi sensurile substantivului *braţ*.

◆ a) Prezentaţi particularităţile stilistice ale textului.

202. „De cealaltă parte a mesei, lângă vatră, jumătate întoarsă spre străchinile şi oalele cu mâncare de pe foc, stătea întotdeauna Catrina Moromete, mama vitregă a celor trei fraţi, iar lângă ea îi avea pe ai ei, pe Niculae, pe Ilinca şi pe Tita, copii făcuţi cu Moromete. Dar Catrina fusese şi ea măritată înainte de a-l lua pe Moromete ; bărbatul acesta îi murise în timpul războiului, dar nu pe front, fiindcă nu împlinise încă anii ca să fie luat militar, ci acasă de apă la plămâni ; îi lăsase o fată (pe care Catrina o născu după moartea lui) şi când plecă din casa socrilor n-o luă cu ea, o lăsă bătrânului Năfliu, hâtului, cum îi spuneau cu toţii, cu care însă Catrina nu se avea bine." (M. Preda – *Moromeţii*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele : *oalele, întotdeauna, avea, moartea*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : „...Catrina fusese şi ea măritată înainte de a-l lua pe Moromete".
b) Declinaţi *bărbatul acesta*.
c) Alcătuiţi un enunţ în care cuvântul *acesta* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi propoziţia subordonată : „când plecă din casa socrilor".
f) Transformaţi în propoziţia subordonată corespunzătoare partea de propoziţie exprimată prin substantivul : *socrilor*.

▲ a) Explicaţi sensul următoarelor expresii :
- a bate apa în piuă ;
- a îmbăta (pe cineva) cu apă ;
- a nu avea (nici) după ce bea apă ;
- a scoate apă din piatră (seacă).

b) Precizaţi sensul verbului *a lăsa* în următoarele contexte :
1. „O uşă lăturalnică, deschizându-se, lăsă să intre doamna Ruxandra."
(C. Negruzzi)
2. „Boierii, câţi i-au mai lăsat vii, numai frica morţii îi mai ţine." (C. Negruzzi)
3. „Adio, păşuni/ Şi poieni, în apus ! / Păstorul vă lasă/ Şi vara s-a dus."
(Şt.O. Iosif)
4. „Răpind sania uşoară care lasă urme albe." (V. Alecsandri)

◆ a) Prezentaţi particularităţile stilistice ale fragmentului din romanul *Moromeţii* de M. Preda.

Scanned with OKEN Scanner

203. „...florile albastre de cicoare, ale căror priviri mai curate ca adâncul cerului răsar din loc în loc pe marginea drumurilor înguste, şi vântul uşor al dimineţii care face cu grâul valuri asemănătoare mării, şi ciorcârlia care ţâşneşte din lan şi urcă cu spinarea în sus spre cerul boltit şi albastru şi într-adevăr, pitpalacul tulburător şi barza care păşeşte rar printre răzoare, şi floarea galbenă a spicelor de grâu care nu s-au copt încă şi se revarsă în aer din nimic, şi drumurile care lasă satul în urmă, şi ierburile groase de pe marginea drumurilor înţesate cu scaieţi puternici a căror floare uimeşte ochiul de la mare distanţă, toate acestea răzbat cu putere din viaţa câmpiei şi pătrund înăuntrul omului subjugându-l."

(M. Preda – *Moromeţii*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *cicoare, ciocârlia, scaieţi, viaţa.*

● a) Motivaţi scrierea cuvintelor: *mării, dimineţii.*
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: „ale căror priviri mai curate ca adâncul cerului răsar din loc în loc pe marginea drumurilor înguste".
c) Alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *adâncul.*
d) Transformaţi o locuţiune adverbială din text în locuţiune prepoziţională şi alcătuiţi o propoziţie în care să folosiţi această locuţiune prepoziţională.
e) Faceţi analiza sintactică a propoziţiei construite.
f) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
g) Alcătuiţi fraze în care să ilustraţi altă valoare morfologică decât în text a termenului regent al propoziţiei subordonate AT.

▲ a) Identificaţi în text cuvintele formate prin schimbarea valorii gramaticale.
b) Scrieţi sinonimele a trei cuvinte din text şi folosiţi-le în enunţuri.

◆ a) Relevaţi mijloacele expresivităţii specifice modalităţii de expunere compoziţională pe care se bazează textul.

204. „Dar nimic din ce simţeam eu şi trimiteam spre ea nu se întorcea înapoi spre mine, cu o încărcătură îmbogăţită, după încredinţarea tuturor îndrăgostiţilor, care simt, şi li se confirmă când se revăd, că amândoi au aşteptat cu aceeaşi febrilitate trecerea timpului, pentru ca apoi toate acestea, dor, visări, şoapte, spuse în intimitate, minunata plutire în mers, senzaţia de zbor, sentimentul indescriptibil de împlinire, de ataşament şi părăsire, o îmbrăţişare pasionată, să se transforme într-o curgere acum comună, continuă şi amplificată de încredere, entuziasm, golire a întregii fiinţe de sentimentul ascuns al tragicului, contopire pe care o numim fericire..." (M. Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni*)

■ a) Scrieţi substantivele *boală, coală, coajă, plajă* la plural şi precizaţi numărul silabelor din aceste cuvinte.
b) Despărţiţi în silabe cuvintele: *aceeaşi, continuă, entuziasm.*

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: *nimic, tuturor, se revăd, amândoi, în intimitate, de împlinire.*
b) Exemplificaţi alte patru funcţii sintactice ale pronumelui personal *ea* în cazul Ac, în afara celei din text.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
d) Contrageţi prima şi ultima propoziţie subordonată din text.
e) Transformaţi în subordonata corespunzătoare AT: *de zbor.*

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvintelor: *încredinţare, febrilitate, indescriptibil, amplificată.*
b) Alcătuiţi contexte potrivite pentru a ilustra sensul formelor de plural *timpuri* şi *timpi.*

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

205. „Ar rămâne de ştiut dacă experienţa fericirii nu e mai nimicitoare decât a suferinţei. Fiindcă adesea, aici, eşuarea poate să semene cu un naufragiu, urmat nu de suferinţă, din care s-ar naşte o nouă speranţă, ci de singurătate pustie şi moarte..."

(M. Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele : *experiența, fiindcă, eșuarea, naufragiu, nouă.*

● a) Analizați sintactic și morfologic : „dacă experiența fericirii nu e mai nimicitoare decât a suferinței."
b) Exemplificați altă valoare decât în text a verbului *a rămâne.*
c) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte funcții sintactice ale verbului la supin, în afara celei din text.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Transformați în subordonata corespunzătoare partea de propoziție exprimată prin verbul : *de știut.*
f) Alcătuiți o frază după schema :

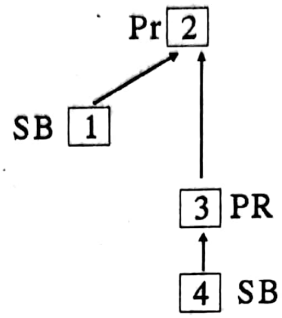

▲ a) Construiți enunțuri potrivite pentru următoarele forme verbale : *concură/concurează, manifestă/manifestează* și precizați deosebirea de sens.
b) Identificați cuvintele derivate din text și exemplificați alte cuvinte formate cu aceleași sufixe.

◆ a) Comentați din punct de vedere stilistic fragmentul din romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* de M. Preda.

206. „Începu astfel să-mi placă foarte tare de ea, deși când rămâneam singur aveam foarte net sentimentul că de-ar fi să nu ne mai vedem m-ar fi cuprins o melancolie pe care în clipa aceea chiar o doream." (M. Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni*)

■ a) Scrieți patru cuvinte care conțin diftongul *ea* și patru cuvinte care conțin vocalele în hiat *e-a.*

● a) Analizați predicatele din text.
b) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte patru funcții sintactice ale substantivului *sentiment* articulat cu articol hotărât, în afara celei din text.
c) Alcătuiți un enunț în care să ilustrați altă valoare morfologică decât în text a cuvântului *aceea.*
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Contrageți ultima propoziție subordonată din text.
f) Alcătuiți fraze în care propoziția subordonată CV să fie introdusă prin alte elemente de relație decât în text.

▲ a) Alcătuiți contexte potrivite pentru cuvintele : *dispariție/disparitate, dispensare/dispensarizare, dispersare.*
b) Scrieți sinonimele a trei cuvinte din text.

◆ a) Argumentați apartenența textului la un anumit stil funcțional.

207. „Mama zice : stai, Suzy, cum pleci așa singură pe vremea asta ? Am zis și eu ca tine : ce poate să fie ? Și am ieșit. Cum îmi venea zăpada până la șold, mi-am spus și eu : nu te opri, Suzy, că nu e timp de oprit." (M. Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni*)

■ a) Despărțiți în silabe cuvintele : *inerent, ineficace, inepție, inerva, inexistent, infecție, inegal.*

Scanned with OKEN Scanner

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic : *stai, aşa, zăpada, Suzy*.
b) Precizaţi subiectul şi predicatul fiecărei propoziţii din text.
c) Scrieţi verbul *a zice* la modurile nepersonale, la diateza activă.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi indicaţi felul lor.
e) Dezvoltaţi una din propoziţiile simple din text şi faceţi schema relaţională a propoziţiei construite.
f) Alcătuiţi fraze în care propoziţia subordonată CZ să fie introdusă prin alte elemente de relaţie decât în text.

▲ a) Precizaţi sensul verbului *a veni* în text şi alcătuiţi enunţuri în care să ilustraţi şi alte sensuri ale acestui verb.
b) Scrieţi sinonime ale următoarelor cuvinte : *a zice, a sta, a pleca, aşa, zăpadă*.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

208. „Timp de patru ani insidioasa oboseală, care nu mă împiedica să trăiesc, dându-mi doar iluzia că exist, îmi întindea o cursă pe care tinereţea anilor n-o vedea (că puteam realiza ceva mult mai mare decât literatura), împiedicându-mă astfel să-mi revăd manuscrisul, să-mi aduc aminte că fusesem fericit cât timp îl scrisesem şi că nu era nimic rău în el nici la adresa tatălui meu, nici a copilăriei mele şi că, oricum, zadarnic încercam să refuz să dau urmare pactului : scrisesem, trebuia să public ! Semnasem acel pact de mult, înapoi nu mai puteam da." (M. Preda – *Viaţa ca o pradă*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele : *insidioasa, împiedica, iluzia, înapoi*.

● a) Faceţi analiza gramaticală a verbelor din text.
b) Declinaţi cu articol hotărât substantivul *iluzie*.
c) Identificaţi în text cuvinte care pot avea şi alte valori morfologice ; exemplificaţi-le.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor ; la subordonate indicaţi termenul regent.
e) Contrageţi două propoziţii subordonate din text în părţile de propoziţie corespunzătoare.
f) Transformaţi în propoziţia subordonată corespunzătoare partea de propoziţie exprimată prin verbul : *realiza*.

▲ a) Scrieţi sinonimele a două neologisme din text şi folosiţi-le în enunţuri.
b) Arătaţi care sunt cuvintele de bază de la care s-au format cuvintele derivate din text.

◆ a) Argumentaţi apartenenţa textului la un anumit stil funcţional.

209. „Dar mai există printre noi, românii, o categorie de oameni care sunt aşa cum îi vrea poetul, adică contemplativi. Tatăl meu era un astfel de om. Ar fi putut să stea pe prispa scăldată de soare, dacă nu s-ar fi lăsat noaptea, nu ore, ci zile întregi, spectacolul lumii, atât cât se vedea de pe prispa lui, fiindu-i absolut suficient ca să-l uimească şi să-l încânte fără slăbire. Mama era disperată, fiindcă ştia că nu e leneş şi că îşi crescuse copiii cu ciomagul, să muncească, să se «arănească». Da, îi spunea el mamei, dar asta nu înseamnă că munca era valabilă şi pentru el şi că statul îl merită toţi proştii ; nu orice nerod are dreptul să stea şi să caşte gura. La muncă ! " (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Exemplificaţi diftongii limbii române prin cuvinte alese din text ; notaţi vocalele şi semivocalele.
b) Observaţi grupurile consonantice ; precizaţi poziţia lor în cuvânt (locul unde sunt aşezate).

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic primele zece substantive.
b) Selectaţi şi analizaţi predicatele nominale.
c) Precizaţi funcţia sintactică a substantivului *lume* ; exemplificaţi alte funcţii sintactice ale substantivului respectiv în acuzativ (şapte).

Scanned with OKEN Scanner

d) Declinați adjectivul *leneș* în poziție antepusă substantivului.
e) Definiți adjectivul pronominal posesiv.
f) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *și*.
g) Analizați sintactic textul; precizați termenul regent pentru subordonatele analizate.
h) Alcătuiți fraze în care conectivul *ca să* să introducă șase subordonate diferite.
i) Alcătuiți o frază în care verbul *a însemna* să primească o subiectivă și o predicativă.
j) Alcătuiți fraze în care completiva directă să fie introdusă prin alte elemente relaționale decât în text.

▲ a) Urmăriți regionalismele și elementele populare și precizați valoarea lor în realizarea culorii locale.
b) Scrieți sinonime pentru cuvântul *leneș*.
c) Urmăriți modificarea de sens a cuvântului *proști*.
d) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *om*; precizați părțile de vorbire obținute prin prefixare și sufixare.
e) Scrieți antonimele cuvintelor: *noapte, întreg, suficient, valabilă*.

◆ a) Selectați epitetele și urmăriți valoarea lor stilistică.
b) Găsiți elementele oralității și observați prin ce termeni se realizează caracterul confesiv al textului.

210. „Mă întreb cum se pricep englejii să transforme aceste amintiri despre dascălii care i-au bătut odinioară în încântătoare și pline de umor revederi. Pesemne că elevii nu păcătuiesc în fața lor prin lăudăroșenie și învățătorii lor prin nepregătire. Or fi având alte cusururi sau poate elevii or fi mai sportivi și or fi încasând loviturile ca la un fel de meci la care regula e să știi să ratezi și după ce te dai jos de pe calul de lemn, să spui o vorbă de spirit de care apoi, să-ți aminteșți cu încântare." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Găsiți grupurile vocalice în hiat; despărțiți în silabe termenii respectivi.
b) Alegeți patru substantive din text și observați din ce sunete sunt alcătuite silabele.

● a) Analizați verbele la diateza reflexivă; alcătuiți apoi, enunțuri în care aceleași verbe să apară la aceeași persoană și la același timp, la diateza activă.
b) Analizați atributele din punct de vedere morfologic.
c) Stabiliți funcțiile sintactice ale substantivelor *cusururi* și *nepregătire*; exemplificați-le și funcțiile sintactice de nume predicativ în acuzativ și nominativ și de complement circumstanțial concesiv în genitiv.
d) Analizați sintactic textul, transcriind propozițiile.
e) Alcătuiți o frază în care verbul *a fi* să primească o subordonată subiectivă și una predicativă și o altă frază în care să primească o subordonată subiectivă și o circumstanțială de loc.
f) Precizați valorile morfologice ale cuvântului *mai*.

▲ a) Selectați cuvintele alcătuite prin derivare, arătând structura morfologică a acestora.
b) Scrieți sinonimele cuvintelor: *a păcătui* și *cusururi*.
c) Găsiți antonimele cuvintelor *nepregătire, a întreba, cusur*.
d) Observați în text locuțiunea *a (te) da jos* și scrieți un sinonim al acesteia; scrieți alte zece locuțiuni sau expresii în care verbul *a da* să aibă sensuri diferite.
e) Alcătuiți familiile lexicale ale cuvintelor *cal* și *păcat*.

◆ a) Selectați epitetele și precizați valoarea lor stilistică.
b) Observați modalitățile prin care este redat sentimentul de îndoială a autorului (prezumția, nedumerirea).

211. „Mi s-a întâmplat mie însumi să fiu ținut mulți ani departe de Sadoveanu din pricina entuziasmului nediferențiat al unui prieten, pe atunci critic literar, care mă irita cu sentințele și speculațiile lui filosofice despre cărți ale marelui povestitor pe care le citisem

Scanned with OKEN Scanner

izolat şi nu-mi plăcuseră absolut deloc, cum ar fi, de pildă, *Ostrovul lupilor*. Într-adevăr, înţelepciunea aceasta asiatică, atât de profundă în ochii unora şi prezentă din plin în această carte, nu m-a câştigat nici după ce l-am citit pe Sadoveanu în întregime, când am descoperit că aveam ce admira în vasta lui operă, ca să trec uşor peste scepticismul şi tristeţea fatalistă care pluteşte ici-colo pe deasupra întinsului său teritoriu inventat."

(M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Scoateţi cuvintele ce conţin grupul vocalic *ia*; precizaţi felul grupului.
b) Definiţi regula întâi de despărţire a cuvintelor în silabe; exemplificaţi-o cu şase cuvinte din text.

● a) Analizaţi complementele, specificând felul lor şi părţile de vorbire prin care sunt exprimate.
b) Alcătuiţi enunţuri în care cuvântul *uşor* – ca adjectiv – să îndeplinească patru funcţii sintactice, iar ca adverb – o funcţie sintactică.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *marelui, care, despre cărţi, acesta, unora, lui, său*.
d) Treceţi adjectivul *întins* la gradul de comparaţie superlativ (toate formele posibile).
e) Exemplificaţi valorile relaţionale ale conjuncţiei *să* (9-10).
f) Analizaţi sintactic textul, menţionând felul propoziţiilor şi termenul regent.
g) Alcătuiţi fraze în care circumstanţiala de timp să fie introdusă prin zece elemente relaţionale diferite (altele decât în text).
h) Treceţi forma impersonală *se întâmplă* la toate timpurile şi modurile; exemplificaţi-le în propoziţie.

▲ a) Găsiţi sinonimele cuvintelor: *speculaţie, vast, inventar, a admira*.
b) Precizaţi sensul cuvintelor *a irita* şi *a pluti* în text; alcătuiţi enunţuri în care verbele să aibă alte sensuri (proprii şi figurate).
c) Alcătuiţi o compunere în care să folosiţi termenii: *entuziasm, scepticism, fatalistă, înţelepciune, profundă* (scrieţi şi sinonimele acestora).
d) Scrieţi zece cuvinte aparţinând fondului principal lexical.

◆ a) Urmăriţi epitetele care subliniază calităţi deosebite ale unor obiecte, stări, fiinţe.
b) Comentaţi o metaforă din textul dat.

212. „Poate că cititorul nu asistă ca noi la aceste ceremonii cu o stare de spirit la pândă, ci el înţelege poate doar atât, că trebuie să citească din moment ce atâta lume s-a strâns acolo şi cântă. La urma urmei, Sadoveanu însuşi a avut o mare înţelegere pentru ceremonii, ca expresie a rânduielii care nu trebuie tulburată. Plăcerea lui de a scrie care nu l-a părăsit nici când natura i-a retras cuvântul, când, nemaiputând vorbi, se apucase să înveţe din nou limba, a fost o rânduială de ale cărei consecinţe era pe deplin conştient."

(M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Selectaţi cuvinte în care grupul de sunete *ie* rămâne în aceeaşi silabă; explicaţi de ce.

● a) Scrieţi valorile morfologice ale cuvântului *a*, cele din text şi altele.
b) Analizaţi predicatele primei şi ultimei propoziţii.
c) Analizaţi adjectivele pronominale şi pronumele personale.
d) Precizaţi funcţia sintactică a substantivului *plăcerea* în text; scrieţi funcţiile acestui substantiv articulat cu articol nehotărât în cazul genitiv.
e) Faceţi analiza sintactică a frazei, precizând termenul regent al subordonatelor.
f) Alcătuiţi fraze în care subordonata *să citească* să primească şase-şapte funcţii sintactice diferite.
g) Realizaţi modelul structural al propoziţiei a doua; reactualizaţi modelul obţinut.
h) Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *poate* în text.

▲ a) Explicaţi diferenţa de sens dintre cuvintele-pereche *ceremonie* şi *ceremonial*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Cu prefixele negative *ne* și *in*, alcătuiți noi cuvinte, plecând de la cinci termeni existenți în text.
c) Scrieți trei sinonime pentru verbul *a strânge*.
d) Alcătuiți familia lexicală a termenului *cuvânt*; pentru trei dintre derivate arătați și structura morfologică.
e) Scrieți antonimele cuvintelor *a strânge* și *a vorbi*.

◆ a) Comentați trei procedee stilistice din textul dat: o comparație, o personificare și un epitet.

213. „Viitorul scriitor, îmi spun, s-ar putea să-ți dea să citești o simplă nerozie, în care semnele vocației să fie cu desăvârșire absente, și atunci ce faci? Rezultă că trebuie să-i spui în mod obligatoriu tânărului din fața ta că are talent, chiar dacă nu-l are, ca să te pui la adăpost de surpriza care te-ar aștepta mai târziu. Dar s-ar putea ca necunoscutul care îți calcă pragul editurii sau revistei, să-ți aducă o carte pe deplin reușită, și atunci cu atât mai mult trebuie să bați toba și să spui că ai descoperit un mare talent sau geniu."
(M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Exemplificați, prin cuvinte din text, alcătuirea silabelor: dintr-un sunet, din două sau mai multe sunete (vocalice, vocalice și consonantice) sau din cuvinte diferite.

● a) Analizați sintactic și morfologic verbele și pronumele.
b) Stabiliți funcțiile sintactice ale propozițiilor și raporturile dintre ele.
c) Precizați funcția sintactică a cuvântului *tânăr*; scrieți funcțiile sintactice ale aceluiași cuvânt în cazul acuzativ (zece).
d) Identificați toate articolele cunoscute și observați rolul lor (acolo unde este cazul).
e) Scrieți și exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *pui* (în text și altele).
f) Exemplificați – prin propoziții – funcțiile sintactice ale adjectivului *mare*.
g) Identificați verbele unipersonale și arătați particularitățile acestora.

▲ a) Găsiți cuvintele formate prin derivare și precizați structura lor morfologică.
b) Scrieți antonimele cuvântului *simplu*.
c) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *a citi*.
d) Identificați locuțiunile verbale; introduceți verbul din respectivele locuțiuni în alte șapte-opt expresii sau locuțiuni.
e) Alegeți două cuvinte din text și scrieți-le omonimele; alcătuiți propoziții.
f) Selectați patru neologisme din text și găsiți-le corespondentul uzual.

◆ a) Explicați valoarea artistică a epitetului antepus.
b) Stabiliți câteva elemente ale oralității stilului.

214. „Doctorul mi-a răspuns însoțindu-și cuvintele printr-o mișcare a corpului său voinic, dând din umeri în semn parcă de indignare, că medicului îi e dat să vadă și să înțeleagă atâtea, deși nu e și el decât tot un om, care într-o bună zi va intra, mai devreme sau mai târziu, într-o categorie sau alta de pacienți condamnați... Și s-a uitat scârbit în zare și abia într-un târziu și-a adus aminte că venisem și eu la el tot pentru ca să-mi infirme o bănuială." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Scoateți cuvintele în care se găsesc diftongi diferiți; exemplificați prin câte patru cuvinte fiecare din diftongii găsiți.

● a) Analizați sintactic și morfologic adjectivele și locuțiunile verbale.
b) Alcătuiți propoziții în care cuvântul *indignare* să îndeplinească funcții sintactice de atribut în acuzativ, nume predicativ în genitiv și complement în dativ.
c) Treceți verbul *s-a uitat* la modul infinitiv-trecut, la prezent-condițional și la perfect-conjunctiv.
d) Scrieți valorile morfologice ale cuvântului *tot*.
e) Grupați adverbele din text după sens; definiți adverbul.
f) Despărțiți textul în propoziții și arătați felul lor și raporturile dintre ele.

Scanned with OKEN Scanner

g) Alcătuiţi fraze în care subordonata *să vadă* să aibă alte cinci funcţii sintactice (exceptând-o pe cea din text).
h) Contrageţi ultima subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare.
i) Explicaţi punctuaţia textului.

▲ a) Scrieţi seria sinonimică a verbului *a vedea*.
b) Scrieţi antonimul cuvântului *a infirma*.
c) Exemplificaţi sensul propriu de bază şi secundar şi sensul figurat al cuvântului *umeri*.
d) Scrieţi diminutivele adjectivului *bun*; subliniaţi sufixele.
e) Introduceţi cuvântul *zare* în diferite expresii şi locuţiuni; alcătuiţi propoziţii.

◆ a) Subliniaţi mijloacele prin care este susţinută impresia de nesiguranţă a discursului ţinut de erou.

215. „Într-adevăr, s-ar părea că trăim într-o lume în care soluţia care ni se oferă nu poate fi acceptabilă, pentru că oricât de ştiinţifică poate fi această cultură tehnicistă, bazată pe obiectivitate, ea nu este deci capabilă să ne satisfacă nevoia noastră de valori ideale, fiindcă oricât de tulburat aş fi eu de ideea că societatea agrară, din care am venit, a generat prin penuria ei economică valori spirituale idealiste care au format o cultură cu caracter universal, n-o să cred că o să putem şi că va trebui să renunţăm de-aici înainte la spiritul de sacrificiu, la eroism, la sublimarea pasiunilor, fiindcă nu mai corespund sau sunt chiar contrazise de contextul vieţii." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

■ a) Exemplificaţi grupurile de sunete *ie, oi* şi *ei*, întâlnite în unele din cuvintele acestui text în alte situaţii.
b) Enunţaţi şi exemplificaţi – prin termeni din textul dat – regula a treia de despărţire în silabe.

● a) Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele: *ni, această, capabilă, noastră, de ideea, din care, ei, la eroism, sunt contrazise*.
b) Exemplificaţi şase funcţii sintactice diferite ale pronumelui relativ *care* (exceptând pe cele din text).
c) Găsiţi, în text, adjective fără grade de comparaţie.
d) Observaţi formarea timpului viitor.
e) Scrieţi şi exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *de*.
f) Realizaţi raportul de dependenţă sintactică pentru fraza dată, precizând termenul regent pentru fiecare subordonată; alcătuiţi fraze în care verbul regent *ar părea* să primească o predicativă.

▲ a) Găsiţi în text cuvinte formate prin compunere (contopire).
b) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *a accepta*; alcătuiţi o scurtă compunere cu termenii derivaţi.
c) Alegeţi cinci neologisme din text; găsiţi-le corespondentul uzual.
d) Precizaţi sensul cuvântului *tulburat* în text; scrieţi sensul propriu şi exemplificaţi-l; alcătuiţi enunţuri (expresii şi locuţiuni) cu alte sensuri ale cuvântului.
e) Scrieţi antonimul cuvântului *penurie*.

◆ a) Precizaţi valoarea stilistică a adjectivelor.
b) Comentaţi rolul enumeraţiei în textul dat.

216. „Ideea de învăţător în sat o întrupa el, cel mai puţin învăţător dintre ceilalţi, prin sărbătorile pe care le organiza, prin discursurile pe care le ţinea cu această ocazie, folosind acelaşi limbaj verde, pe care îl folosea şi în viaţa zilnică şi în relaţiile cu ţăranii şi dacă făcea să se asocieze greu în mintea consătenilor săi ideea de învăţătură, care înseamnă ceva înalt, cu vocabularul acesta grosolan, în schimb câştiga teren şi consideraţie o altă idee care nu va strica niciodată să se asocieze cu aceea de intelectual român şi anume ideea de activitate practică, de efort util, reînnoit consecvent. Într-adevăr, nouă, muntenilor, ne place să stăm de vorbă până ne dor fălcile, capacitatea speculativă ne e bogată..."
(M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Exemplificaţi legea a doua de despărţire a cuvintelor în silabe prin şase termeni din text.
b) Observaţi relaţia dintre sunet şi literă în cuvintele: *făcea, această*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic substantivele feminine şi pronumele personale.
b) Declinaţi – în propoziţii – substantivul *ideea* la singular şi la plural, precizând câte două funcţii sintactice pentru fiecare caz.
c) Analizaţi verbele copulative şi verbele impersonale.
d) Precizaţi felul pronumelui *ceilalţi*; scrieţi şi celelalte pronume din aceeaşi categorie şi exemplificaţi cu acestea zece funcţii sintactice, arătând şi cazul.
e) Exemplificaţi şapte valori morfologice ale cuvântului *o* (inclusiv cele din text).
f) Analizaţi sintactic textul scriind felul propoziţiilor şi funcţia lor sintactică.
g) Scrieţi patru fraze prin care să ilustraţi valorile relaţionale ale pronumelui *care*, altele decât în text.

▲ a) Scoateţi neologismele şi elementele populare; observând proporţia între acestea, ce constatare se impune cu privire la stilul în care este redactat textul?
b) Reconstituiţi familia lexicală a cuvântului *învăţător* şi alcătuiţi o compunere cu şapte termeni ai respectivei familii.
c) Găsiţi sinonimele locuţiunii *a sta de vorbă* (verbe sau grupuri locuţionale); alcătuiţi cu ele propoziţii.
d) Identificaţi cuvintele formate cu prefixe.

◆ a) Comentaţi rolul enumeraţiei în text.
b) Explicaţi sensul metaforei „limbaj verde".
c) Observaţi natura epitetelor şi precizaţi rolul lor.

217. „Părea că a suferit un proces de regresiune fizică, fiindcă devenise uscat, rudimentar, nesigur, umil, încât cine nu l-ar fi ştiut ar fi putut să jure că nu i-a trecut niciodată vreo idee prin cap, fiindcă arăta ca o plantă fără rădăcini; opta să trăiască atât cât tentaculele vor găsi o alta dispusă să-l suporte. Probabil că în condiţiile normale ar fi putut totuşi să se dezvolte, dar aşa părea un om care, practic, a încetat să mai existe; oricât de tari sentimente ai avea, mizeria şi frica le temperează, le schilodesc." (Aug. Buzura – *Orgolii*)

■ a) Selectaţi şase cuvinte care să respecte regula a doua de despărţire a cuvintelor în silabe.
b) Găsiţi cinci cuvinte monosilabice şi notaţi componenţa lor fonetică.

● a) Analizaţi atributele substantivale şi adjectivale.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic termenii ultimei propoziţii.
c) Selectaţi propoziţiile şi precizaţi raporturile stabilite între termenii respectivi.
d) Despărţiţi textul în propoziţii; precizaţi felul lor şi realizaţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Alcătuiţi fraze în care subordonate diferite să aibă ca termen regent verbul *a arăta*.

▲ a) Urmăriţi sensurile contextuale ale cuvântului *cap* prin exemple.
b) Selectaţi trei neologisme şi scrieţi-le sinonimele.
c) Scrieţi cinci cuvinte din text aparţinând vocabularului fundamental.

◆ a) Prezentaţi valoarea stilistică a enumeraţiei.

218. „Fireşte că dacă aş fi fost vindicativ i-aş fi plătit lui Redman o parte din datorii, fiindcă numai el ştia de tăieturile din ziare şi cărţi, şi el, voind să-mi facă plăcere, îmi adusese destule [...]. Era singurul om care-mi cunoştea proiectul de carte, pentru că multe nopţi râsesem împreună pe socoteala lui. L-aş fi putut întreba ironic dacă Redman i-a vorbit şi de intenţiile mele, dar n-am făcut-o, m-am mulţumit să-l asigur că la proces voi aduce probe şi martori, mă voi apăra cum trebuie. «Puţin îmi pasă de martorii tăi, o să-ţi iasă pe nas toată siguranţa şi îngâmfarea [...]. La urma-urmei nu văd de ce ţi-aş face proces sau de ce m-aş grăbi... Până atunci poate că ar fi bine să mai discuţi cu alţi colegi»"
(Aug. Buzura – *Orgolii*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Exemplificaţi vocalele în hiat *o-i* prin alţi termeni.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic adjectivele pronominale.
b) Analizaţi predicatele exprimate prin verbe impersonale şi adverbe.
c) Analizaţi morfologic complementele directe.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi arătaţi felul şi funcţia lor sintactică.
e) Exemplificaţi valorile relaţionale ale conectivului *dacă*.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *vindicativ, a vorbi, îngâmfare*.
b) Exemplificaţi sensurile cuvintelor *vindicativ* şi *vindecător*.
c) Selectaţi cinci neologisme şi scrieţi-le sinonimele.

◆ a) Precizaţi deosebirile dintre vorbirea directă şi cea indirectă; indicaţi modalitatea de redare a vorbirii în textul dat.

219. „Au venit noaptea, mi-au pus ochelarii de tablă, nu mi-au dat voie nici să te sărut. Protestasem, strigasem, fiindcă aveam câteva cazuri urgente şi urma să le operez în zori, aşa că dorisem să-l anunţ pe profesor că nu mai pot veni. Îi dădusem cuvântul de onoare că imediat ce-mi voi termina treaba voi veni sigur, aşa că i-am spus lui Varlaam care murea de râs: «Chiar dacă eu aş fi vinovat, cei din spital nu sunt şi ar fi păcat să li se întâmple ceva». «Las' că nu eşti buricul pământului, este cine să-ţi ia locul» [...].

Adevărul este că deşi mă aşteptasem şi eram pregătit moral, apariţia lor m-a dezechilibrat; nu reacţionasem firesc, gesturile mici, aroganţa, impresia pe care căuta să mi-o insufle că aş fi un nimic, un oarecare, un obiect pe care putea să-l mute cum doreşte nu intraseră în calcul şi, în clipa aceea, astea au hotărât." (Aug. Buzura – *Orgolii*)

■ a) Selectaţi cuvintele în care există grupuri de două consoane între două vocale; despărţiţi-le în silabe şi faceţi observaţiile de rigoare.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *urma, le, în zori, singuri, ceva, cine, pe care*.
b) Urmăriţi schimbarea valorii morfologice a unor cuvinte, prin articulare.
c) Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor.
d) Contrageţi primele două subordonate cauzale în părţile de propoziţie corespunzătoare.

▲ a) Stabiliţi sensul cuvântului *a muri* în locuţiunea *a muri de râs*; scrieţi alte sinonime ale verbului: un neologism, un regionalism (în expresii), un arhaism (în expresii sau locuţiuni), un termen argotic (în expresii sau locuţiuni).
b) Scrieţi antonimele pentru cuvintele: *aroganţă, onoare, noapte, râs*.

◆ a) Precizaţi modurile de expunere prezente în text şi expresivitatea datorată vorbirii locuţionale.

220. „...Am fost chemat la vorbitor. Parcă nu-mi venea să cred şi nici să mă mişc din celulă; orice plecare îmi producea fiori, era un plonjon în necunoscut [...]. Probabil că Varlaam era plecat într-o misiune, fiindcă se întâmpla uneori să nu-l văd câteva zile; poate avea şi alţi clienţi la fel de îndărătnici; neliniştit, am încercat să-l întreb pe plutonier, însă acesta mi-a şoptit sec să tac şi atunci am avut sentimentul pericolului. Poate că în clipa aceea rezistenţa mea ar fi luat sfârşit, oricum refuzasem să mă gândesc la acest moment; şi pentru prima dată presupunerea mea s-a adeverit: am întâlnit-o pe Stela. Era îmbrăcată în negru, avea faţa suptă, palidă, ochii însă îi trădau o energie pe care nu i-o bănuisem."
(Aug. Buzura – *Orgolii*)

■ a) Selectaţi şase cuvinte bisilabice şi observaţi alcătuirea silabelor; notaţi diftongii şi triftongii.

● a) Declinaţi substantivul propriu *Varlaam*; precizaţi particularităţile.
b) Analizaţi pronumele şi adjectivele pronominale demonstrative.
c) Arătaţi valorile verbului *a fi*, ajutându-vă de textul dat.
d) Delimitaţi propoziţiile şi alcătuiţi raportul de dependenţă sintactică.

Scanned with OKEN Scanner

e) Observaţi valorile relaţionale ale conjuncţiei *să* în text; exemplificaţi celelalte valori relaţionale.

▲ a) Selectaţi zece termeni aparţinând masei vocabularului.
b) Găsiţi trei cuvinte ce se înscriu în grupa omonimelor; exemplificaţi-le prin propoziţii.

◆ a) Observaţi mijloacele prin care locutorul îşi exprimă *neputinţa, nesiguranţa* şi *îndoiala*.

221. „Pentru o clipă femeile uitară că au probleme acasă şi se adunaseră iarăşi în jurul ei, şi ea trebui să spună descântecul şi să pună ciurul cu marginea pe vârful foarfecelor luate de mine din lada de albituri a bunicii. Dar fie că ostenise la joc, fie că gândurile la bărbat-su îi dădeau ca un tremur în tot trupul, ciurul îi scăpă din mână şi căzu. Încercă şi a doua oară, muşcându-şi limba ca să se liniştească, dar nici de data asta aceasta nu izbuti să-l facă să se învârtească, aşa cum izbutise până atunci. Femeile o priviră îngrozite, într-o tăcere de moarte. Tăcea şi Lişca, cu toate că pe faţa ei se vedea bine că ar vrea să le strige că nu-i adevărat, că bărbat-su trăieşte, trebuie să trăiască, că ciurul nu ştie nimic, că tot ce făcuse astăzi fusese o înşelăciune. Femeile încercară s-o mângâie, dar ea se zmunci şi ele plecară. Lişca se lăsă atunci cu faţa la pământ şi izbucni într-un plâns cu hohote, fără să se mai poată stăpâni." (F. Neagu – *Lişca*)

■ a) Exemplificaţi regula a doua de despărţire a cuvintelor în silabe, prin cinci cuvinte alese din text; căutaţi şi un cuvânt care să facă excepţie de la regulă.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele personale.
b) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *i*.
c) Analizaţi sintactic şi morfologic verbele la timpul imperfect.
d) Scoateţi adjectivele pronominale, precizând pronumele din care au provenit.
e) Analizaţi sintactic fraza, alcătuind raportul de dependenţă sintactică.
f) Alcătuiţi fraze în care subordonata „că nu-i adevărat" să aibă alte cinci funcţii sintactice (în afara celei din text).

▲ a) Precizaţi cărui sector al limbii îi aparţine cuvântul *ciur*; scrieţi sinonimele acestuia.
b) Alcătuiţi cinci cuvinte – diferite ca părţi de vorbire – cu prefixul *des* – după modelul din text.
c) Introduceţi cuvântul *mână* în expresii şi locuţiuni (zece).

◆ a) Comentaţi expresivitatea sintagmelor „tăcere de moarte" şi „plâns cu hohote".

222. „Mamă, cică, mi-e dor de tine şi n-am să te mai văd. Afară bate vânt de primăvară, frige şi eu plâng fără lacrimi; simt c-am să mor; salută-l pe domnu' Nelu, spune-i că l-am pomenit pe drumul morţii, fiindcă el ne făcea măşti sub care ne ascundeam şi petreceam de la Anul Nou până la Bobotează. Ţi-aduci aminte ce frică mi-a fost când mi-am pus prima oară mască şi m-am uitat în oglindă? Nu-mi venea să cred că eu eram arătarea aia slută, măştile pentru priveghi pe care le făcea domnu' Nelu erau cele mai hâde; când a murit tanti Petrica şi am mers noaptea s-o veghem, pe noi, copiii, ne-aţi pus să schimbăm măştile între noi spunându-ne: «Trebuie să fiţi urâţi să nu prindă moartea dragoste de voi». N-am ştiut că vorbeşti cu dreptate, mamă, eu mi-am scos masca pe ascuns, moartea mi-a văzut faţa şi m-a ales." (F. Neagu – *În văpaia lunii*)

■ a) Selectaţi silabele alcătuite din cuvinte conjuncte.

● a) Analizaţi morfologic primele opt subiecte.
b) Scoateţi primele şase predicate din text şi analizaţi-le.
c) Selectaţi complementele circumstanţiale de mod şi analizaţi-le.
d) Delimitaţi propoziţiile şi scrieţi felul lor.
e) Explicaţi diferitele tipuri de coordonare între propoziţii, având în vedere textul dat.
f) Alcătuiţi fraze în caresubordonata CS să fie introdusă prin alte elemente relaţionale.

▲ a) Scrieţi sinonime locuţionale pentru verbul *a muri* şi urmăriţi expresivitatea acestora.

Scanned with OKEN Scanner

b) După modelul expresiei „a prinde dragoste" (de cineva) alcătuiţi alte expresii sau găsiţi sintagme care să cuprindă verbul *a prinde*; exemplificaţi-le prin propoziţii.
c) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *noapte*.

◆ a) Precizaţi stilul căruia îi aparţine textul şi argumentaţi.

223. „Femeile n-au coborât, se îngrămădiseră sub un oţetar şi ţineau copiii lângă ele, fiindcă valurile puteau să-i tragă în vâltoarea lor din care nu mai e scăpare. Nu se ştie de ce aveau credinţa că gârla, pornind de la munte, se lăsa la vale însoţită de un vânt rău, ca de îngheţ şi se înfiorau dinainte ca jivinele plăpânde când simt că se apropie iarna grea... O fată se pieptăna, răsfirându-şi părul castaniu în lumina soarelui şi zicea un cântec trist ce aducea a bocet. În toiul lucrului bărbaţii se opreau o clipă să-şi suflece pantalonii, pentru ca să nu li se ude mai târziu îmbrăcămintea; atâta mai aveau, ce era pe ei, restul boarfelor le schimbaseră pe mălai la bogătanii şi morarii din satele de sus."

(F. Neagu – *Dincolo de nisipuri*)

■ a) Selectaţi triftongii din text; exemplificaţi-i prin alte cuvinte.

● a) Analizaţi morfologic complementele circumstanţiale.
b) Selectaţi locuţiunile şi precizaţi felul lor.
c) Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *a* în text; exemplificaţi alte valori morfologice.
d) Treceţi adjectivul *rău* la gradul de comparaţie superlativ.
e) Delimitaţi propoziţiile şi alcătuiţi raportul de dependenţă sintactică.
f) Alcătuiţi fraze în care subordonata „că gârla se lasă la vale" să aibă alte funcţii sintactice decât în text.

▲ a) Selectaţi cuvintele aparţinând registrului popular sau regional.
b) Precizaţi sensul cuvântului *val* în text; exemplificaţi alte sensuri contextuale.
c) Stabiliţi – prin exemple – dacă termenul *păr* este omonim sau polisemantic.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a comparaţiilor din text.

224. „Ca să începem cu toţii, trebuia să dormim cu genunchii la gură, într-o duhoare de nămol şi de peşte mai păcătoasă decât aceea care stăruia în preajma cazanului de fabricat rachiu. Chiriac tânjea de dorul Tiţei, pe care nu putea s-o mai vadă decât duminica dimineaţa, când mergeam să ne primenim şi ca să-i mai treacă dorul, seara punea ţigăncile să-i cânte şi să-i ghicească norocul în cărţi. Chiriac şi Tiţa se pierdeau prin livadă şi eu rămâneam să mă prăjesc la soare pe rampa magaziei. După ce se săturau de umblat, se întorceau şi începeau să se joace cu porumbeii până când câteva perechi veneau să i se aşeze pe umeri şi pe braţele întinse. Oamenii care treceau pe drum se opreau în loc s-o admire şi ea, ca să-i reţină cât mai mult scornea tot felul de pozne. Chiriac o urmărea cu încordare şi în clipele acelea mi se părea că el îi comandă mişcările şi ea i le îndeplineşte fără greşeală şi fără să lase să se întrevadă că ar fi înrâurită de cineva dinafară." (F. Neagu – *Cocoşul roşu*)

■ a) Precizaţi felul grupurilor vocalice din cuvintele: *întorceau, opreau, treceau, veneau, urmărea, pierdeau*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *cu toţii, de nămol, cu genunchii la gură, aceea, în preajma cazanului, dorul, de umblat, câteva, i, care, mai mult, tot felul de pozne*.
b) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi funcţia lor sintactică.
c) Contrageţi completivele directe în părţile de propoziţii corespunzătoare.

▲ a) Scrieţi sinonime pentru cuvântul *a scorni*.
b) Demonstraţi – prin exemple – că termenul *rampă* este polisemantic.
c) Selectaţi termenii cu sens figurat şi precizaţi-le sensul propriu.
d) Alcătuiţi familia lexicală a verbului *a admira*.
e) Precizaţi cărui sector al limbii îi aparţine verbul *a primeni*.

◆ a) Comentaţi expresivitatea sintagmei „a tânji de dor".

Scanned with OKEN Scanner

225. „El știa că ea e frumoasă și că nu se poate niciodată mulțumi cu nimic; de aceea serile ei erau un chin pentru el, căci nu se terminau niciodată, ci se reluau identic și se pare că această perpetuare nesfârșită a râsului ei îl epuiza și-l enerva și-l secătuia de puteri. Această seară ce părea că se continuă la fel și nu se va sfârși niciodată devenise pentru el ca o corvoadă din ce în ce mai blestemată, de care nu se putea despărți fiindcă, totuși, îi făcea plăcere și mai ales fiindcă i-ar fi produs o mare neplăcere s-o știe a altuia."

(D.R. Popescu – *Vânătoarea regală*)

■ a) Stabiliți natura grupului vocalic *uia* întâlnit în unele cuvinte ale textului.

● a) Analizați sintactic și morfologic verbele.
b) Selectați complementele circumstanțiale de mod și de cauză și analizați-le.
c) Precizați funcțiile sintactice ale pronumelor relative.
d) Delimitați propozițiile și arătați felul lor.
e) Alcătuiți fraze în care subordonata predicativă să aibă termeni regenți diferiți de cei din text.

▲ a) După modelul antonimelor *plăcere-neplăcere*, alcătuiți alte cinci perechi de antonime.
b) Găsiți sinonimele cuvintelor *a perpetua* și *identic*.
c) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *frumos*.
d) Dați exemple de propoziții prin care să arătați că *mare* este omonim.

◆ a) Comentați sintagma „corvoadă blestemată."

226. „Ce reține eu însă – și asta e important – este dorința ta de a-l face să nu mai existe, fiindcă e clar că tu l-ai omorât în vis și tot în vis l-ai băgat în butie ca să se topească acolo, o dată cu numele lui. Așa ai fi vrut să se întâmple, mai ales după dispariția lui Haralamb; probabil că te-ai gândit că Patriciu l-a mințit încă o dată pe Haralamb că te afli în pivniță și de data asta nici nu te-a mai ținut pe tine acolo, deși poate că tu erai în sufragerie și ei s-au întâlnit pe coridor sau în cancelarie și au venit împreună să te caute și atunci, în timp ce Haralamb a mers printre butoaie să te găsească, Patriciu i-a făcut de petrecanie."

(D.R. Popescu – *Vânătoarea regală*)

■ a) Textul conține trei cuvinte în care grupul vocalic *i-e* alcătuiește hiat; selectați cuvintele respective; exemplificați prin alte cinci cuvinte același grup alcătuind, însă, diftong.

● a) Analizați sintactic și morfologic pronumele și adjectivele pronominale.
b) Scrieți și exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *lui* (din text și în afara textului).
c) Analizați predicatele nominale.
d) Analizați sintactic fraza, precizând termenii regenți pentru subordonate.

▲ a) Scrieți sinonimul locuțiunii *a face de petrecanie*; dați exemple de alte șase locuțiuni în care să se găsească verbul *a face*.
b) După modelul formării cuvântului *dorință*, formați alte cinci cuvinte și precizați procedeul.
c) Selectați termenii populari sau regionali și precizați felul lor.

◆ a) Comentați sensul explicațiilor suplimentare – oferite prin construcții incidente – în contextul dat.

227. „Nu trebuia să-i pomenească nimic căci eu tot l-aș fi ascultat și aș fi săpat singur să descopăr mortul; aș fi insistat ca să fie îngropat în cimitir de oameni; mortul avea acum dreptul să fie om, să nu fie nici animal fără cruce și nume și nici prizonier în burtă de patruped și nici victimă a unei nedreptăți și nici vinovat și pedepsit de ai săi sau de dușmani: el plătise cu propria sa moarte propria-i viață și acum era liber să fie om; oricine ar fi fost el, murind încetase să mai fie altceva decât un mort și chiar de le judecăm viața, oasele lor sunt simple oase și pe ele n-ai cum să te răzbuni, cum nu poți avea atâta venin și murdărie ca să murdărești pământul." (D.R. Popescu – *Vânătoarea regală*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Observaţi frecvenţa diftongilor *oa* şi *ăi*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic termenii: *să-i pomenească, tot, singur, să fie îngropat, fără cruce, a unei nedreptăţi, propria-i viaţă*.
b) Selectaţi şi analizaţi pronumele posesive şi adjectivele pronominale posesive.
c) Precizaţi funcţiile sintactice ale pronumelor nehotărâte.
d) Delimitaţi propoziţiile şi alcătuiţi raportul de dependenţă sintactică.
e) Realizaţi expansiunea cuvântului *murind* în propoziţia subordonată corespunzătoare.

▲ a) Selectaţi toate cuvintele compuse prin contopire, precizând natura lor morfologică.
b) Găsiţi sinonimele cuvântului *victimă*.
c) Scrieţi sinonimele neologice pentru substantivul *moarte*.

◆ a) Comentaţi enumeraţia.

228. „Cine priveşte căutările mele cu neîncredere şi chiar cu suspiciune dă dovadă de o uşoară slăbire a minţii... şi e neplăcut pentru mine să văd cum alţii nu vor să vadă că adevărul are un farmec al său pe care, dacă nu-l cauţi, nici n-o să-l găseşti şi de nu-l cunoşti la ce mama dracului mai spui că iubeşti viaţa şi-ţi place să mănânci o halcă de porc şi să te duci cu o muiere." (D.R. Popescu – *Vânătoarea regală*)

■ a) Selectaţi cuvintele în care găsiţi vocale în hiat; exemplificaţi hiatul respectiv şi prin alţi termeni.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *cine, mele, cu suspiciune, de slăbire, a minţii, alţii, al său, pe care, mama dracului, viaţa, cu o muiere*.
b) Exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *nici*.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul şi funcţia sintactică a acestora.

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvântului *farmec*.
b) Precizaţi antonimul termenului *adevăr*.
c) Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *slab*.
d) Alegeţi două neologisme din text şi scrieţi sinonimele lor arhaice.

◆ a) Precizaţi stilul căruia îi aparţine textul; argumentaţi.

229. „Se întuneca încet, ninsoarea se cernea la fel de uşor şi de aşezat, văile nu se mai vedeau, Pătru cel scurt se desprinsese de stâlp şi intră în casă îngândurat. Ar fi vrut ca nevasta să-l vadă aşa şi să bage de seamă că e supărat şi să-l întrebe ce e cu el, dar această femeie chiar când vedea toată frământarea lui, şi o vedea, nu putea să zică nimic, fiindcă nu credea că e bine să-l întrebe ceva, ea aştepta să-i spună el ce avea de spus şi ea să se supună, adică să facă tot ce zicea el şi tot ce vrea el, fiindcă de aceea era nevasta lui, să-l asculte supusă şi nu să-l iscodească... Ea stătea după sobă şi tăcea, parcă nici nu auzea, deşi ea auzea tot şi chiar ar fi vrut să spună ceva, căci era pentru prima dată de când se luaseră când el îi spunea unde se duce şi de ce se duce şi ea vedea bine că se întâmplă ceva cu acest om al ei, dar nu ştia dacă era bine sau nu să răspundă, nu ştia dacă nu era mai bine să stea smerită şi el singur să priceapă că ea aude şi vede tot ce zice şi tot ce face el."
(D. Săraru – *Nişte ţărani*)

■ a) Observaţi frecvenţa diftongilor şi precizaţi care dintre aceştia apar în mod frecvent.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele nehotărâte şi negative.
b) Precizaţi părţile de vorbire prin care sunt exprimate numele predicative şi analizaţi-le.
c) Alcătuiţi două propoziţii în care predicatul *e supărat* să fie verbal şi nominal.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi arătaţi felul acestora.
e) Alcătuiţi fraze în care subordonata cauzală să fie introdusă prin diferite elemente relaţionale.

▲ a) Introduceţi cuvântul *seamă* din locuţiunea *a băga de seamă* din text, în alte expresii şi locuţiuni şi precizaţi sensul acestora.

Scanned with OKEN Scanner

b) Scrieți sinonimele pentru cuvintele *a întreba* și *smerită*.
c) Alcătuiți propoziții cu antonimele cuvântului *a se întuneca*.

◆ a) Observați simetria unor construcții în structura frazei și faceți câteva precizări în legătură cu expresivitatea acesteia.

230. „– Domnule, i se adresă atunci, problema care se pune – îl imită pe Năiță Lucian când acesta făcea pe filosoful – problema care se pune este dacă nu este cazul să-i dea omul două palme fiindcă nu ezecută ordinile, și dumneata ca părinte ar trebui și dumneata să-i dai, că așa face un părinte cu copilul lui dacă nu ascultă.

– He, he, he – râse Gheorghe Oțăt – se înfinge birjeria, îmi place, am panaramă!

– Ai pe moarti să te ia! intră femeia lui Năiță brusc pe ușă, ca și când ar fi ascultat tot ce vorbiseră ei până atunci, dar nu putea fi așa, fiindcă în mână avea o sticluță de o jumătate de chil plină cu țuică, ceea ce însemna că fusese în magazie și că nu aflase decât acum ce zisese Gheorghe." (D. Săraru – *Niște țărani*)

■ a) Observați fonetismele regionale.
b) Puneți accentul pe altă silabă a cuvântului *ascultă* și observați deosebirea.

● a) Analizați sintactic și morfologic verbele ce se găsesc la perfectul simplu.
b) Stabiliți valoarea verbului *a însemna* în text; exemplificați alte valori ale sale.
c) Analizați sintactic și morfologic pronumele personale.
d) Despărțiți textul în propoziții și alcătuiți raportul de dependență sintactică.
e) Contrageți subordonatele atributive.
f) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *ia*.

▲ a) Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *problemă*; subliniați sufixele și prefixele.
b) Selectați trei termeni cu sens figurat și precizați sensul respectiv (individual sau în expresii).
c) Precizați cuvântul format cu sufix diminutival; derivați cu același sufix cinci adjective și cinci substantive.

◆ a) Motivați oralitatea stilului.

231. „Când Pătru se gândi să închine și să dea noroc, ridicând ceașca, ea îl reteză scurt căutând cu ochii ei mici, ascunși sub genele roșcate, ochii lui Năiță și uitându-se la acesta cu o privire care trebuia să însemne că zbaterea lor se apropia de sfârșit și că ea nu mai avea altă putere decât aceasta de a-i spune lui că totul se încheiase și că nu mai aveau ce spera. Năiță gustă țuica liniștit ca și când n-ar fi auzit nimic din tot ce-i spusese muierea. Pesemne că se întețise vântul, căci în gura sobei focul bubui răscolit din senin, repezindu-se afară pe ușița deschisă.

Pătru încă nu băuse, ceea ce auzea îl împietrise pe scaun și o secundă vru chiar să se ridice și să fugă la el acasă, ca și când dacă s-ar fi găsit acolo tot ce agonisise el s-ar fi aflat mai în siguranță." (D. Săraru – *Niște țărani*)

■ a) În text grupurile vocalice *ă-u* și *a-u* formează hiat; exemplificați aceleași grupuri ca diftongi.

● a) Analizați: *ei, ascunși, acesta, de sfârșit, alta, a-i spune, lui, totul, pesemne, vântul, acolo*.
b) Selectați adverbele și analizați-le.
c) Scoateți elementele relaționale și grupați-le după natura lor.
d) Precizați funcția sintactică a cuvântului *liniștit* în text; scrieți alte patru funcții sintactice arătând și cazul.
e) Delimitați textul; scrieți felul propozițiilor.
f) Observați elementele relaționale pentru subordonata CI; exemplificați și celelalte elemente relaționale.

▲ a) Reconstituiți familia de cuvinte căreia îi aparține verbul *a împietri*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Precizaţi sensul cuvântului *gura* din sintagma „gura sobei" ; scrieţi zece expresii şi locuţiuni cu sensuri figurate ale cuvântului respectiv.
c) Formaţi, prin prefixare negativă, noi cuvinte pornind de la termenii *ascunşi* şi *siguranţă*.

◆ a) Scoateţi sintagmele locuţionale şi motivaţi folosirea lor în text.
b) Comentaţi valoarea expresivă a timpurilor verbelor din text (mai ales, perfectul simplu şi mai mult ca perfectul).

232. „Aşa, ia să vedem noi cine v-a supărat pe dumneavoastră de aţi ajuns să luaţi nămeţii în piept până aici la mama dracului ; că dacă ştiam şi aveam un telefon, cum are băiatul ăsta – şi îl arătă pe Ciclop, care simţi ironia lui Năiţă, însă cum acesta vorbea ca şi când altceva nici nu putea să-i treacă prin gând, adică nu se putea ca el totuşi să nu fi regretat că n-avea telefon într-o astfel de situaţie – dacă aveam telefon mă suna ăsta, Ciclop, învârtea la manivelă ceva mai mult, că până ajunge soneria aici e mai greu, că e coastă, şi auzeam unul dintre noi, fiindcă stăm pe-acasă, iarna nu mergem la servici prea departe, cel mult până-n grajd, să dăm la vaci fân, şi răspundeam unul dintre noi, Vasilică, fin'că el e mai iute de picior... şi vorbeam ce şi cum şi ori veneam eu până la primărie, ori stăteam fiecare la el acasă. Da' dacă nu e telefon, nu e, tu-i mama ei de burghezie că ne-a lăsat, cum îmi spunea mie cineva, ne-a lăsat cum ne vedeţi." (D. Săraru – *Nişte ţărani*)

■ a) Puneţi corect accentul pe următoarele cuvinte : *mergem, primărie, situaţie, dumneavoastră*.

● a) Analizaţi pronumele (sintactic şi morfologic).
b) Precizaţi felul primelor zece predicate şi analizaţi-le.
c) Scrieţi care sunt funcţiile sintactice ale adverbelor din text.
d) Delimitaţi propoziţiile, precizând natura elementelor relaţionale.
e) Actualizaţi modelul structural al primei fraze din text.

▲ a) Exemplificaţi omonimul *coastă*.
b) Scrieţi sinonimele neologice pentru cuvintele *a supăra* şi *situaţie*.
c) Introduceţi cuvântul *dracul* din expresia „la mama dracului" în alte expresii şi locuţiuni ; precizaţi sensul acestora.

◆ a) Demonstraţi oralitatea stilului.

233. „Trăim un prezent pur
A trăi înseamnă timp
Timpul este tot ceea ce nu înţelegem
Timpul este tot ceea ce nu suntem noi
Există timp acolo unde nu este nimic altceva
Timpul este fără să fie ?
Timpul este însuşi Dumnezeu." (N. Stănescu – *Întrebări*)

■ a) Selectaţi cuvintele monosilabice.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *prezent, a trăi, tot, ceea ce, noi, nimic, însuşi*.
b) Declinaţi substantivul *timp* cu formă nearticulată.
c) Precizaţi funcţia sintactică şi modul formei verbale *a trăi* ; exemplificaţi alte funcţii sintactice ale verbului *a trăi* aflat la acelaşi mod.
d) Stabiliţi valoarea morfologică a cuvântului *tot* în text.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi alcătuiţi raportul de dependenţă sintactică.

▲ a) Observaţi modul de alcătuire a cuvântului *altceva* ; precizaţi mijlocul de formare şi exemplificaţi-l prin alte şase exemple.
b) Scrieţi sinonime pentru cuvântul *pur*.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a repetiţiei.
b) Explicaţi folosirea versului alb în poezie.

Scanned with OKEN Scanner

234. „Ca şi cum un tăiş superior
Mi-ar fi despărţit norii de vârful munţilor,
aşa se zbate timpul meu uriaş, decapitat,
lăsându-şi pe cer capul fugitiv.
Nu poate să moară, deşi nu mai ştie
Ceea ce pentru el, odinioară, a fost viaţa
Contemplă ochiul de sus
trupul de jos şi în zbatere
Din văgăuna gâtului ţâşneşte
Un stol de păsări ciripitoare şi verzi."
(N. Stănescu – *Despre starea de zbatere*)

■ a) Selectaţi cuvintele ce conţin diftongii *iu* şi *ui*; exemplificaţi-i prin câte alte cinci cuvinte.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *un tăiş, norii, aşa, meu, lăsându-şi, fugitiv, ceea ce, de sus, un stol.*
b) Analizaţi sintactic şi morfologic verbele.
c) Scrieţi şase adjective care să aibă caracteristici comune cu adjectivul din text *superior.*
d) Despărţiţi textul în propoziţii, precizând funcţia sintactică a acestora.
e) Explicaţi punctuaţia subordonatelor.
f) Alcătuiţi fraze în care subordonata circumstanţială concesivă să fie introdusă prin elemente relaţionale diferite.

▲ a) Găsiţi antonimele din text; precizaţi cărei părţi de vorbire aparţin şi exemplificaţi încă şase perechi, prin aceeaşi parte de vorbire.
b) Dovediţi – prin exemple în propoziţii – polisemia cuvântului *ochi.*
c) Scrieţi sinonime pentru cuvântul *văgăună.*
d) Stabiliţi cuvântul de bază al familiei lexicale căreia îi aparţine derivatul *despărţit*; scrieţi alte cuvinte derivate.

◆ a) Comentaţi metaforele „văgăuna gâtului" şi „stol de păsări ciripitoare şi verzi."

235. „Dar dacă-ţi întorci spre stânga chipul scris cu linii frânte,
ai să vezi în depărtare, după orizontul mut,
desluşite dungi şi linii care-ncep să se împlânte,
între razele privirii, cu o linişte adâncă
şi un susur cunoscut." (N. Stănescu – *Marină*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *desluşite, împlânte, linii, liniile.*

● a) Analizaţi verbele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte părţi de vorbire prin care se exprimă AT adj., în afara celor din text.
c) Construiţi enunţuri în care să folosiţi verbul *a întoarce* la cele trei diateze, la modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, nr. singular.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Alcătuiţi fraze în care conjuncţia *dacă* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.
f) Contrageţi propoziţiile subordonate din frazele construite de voi.

▲ a) Explicaţi sensul următoarelor neologisme: *acvamarin, acvaforte, acvaplan, acvatic.*
b) Construiţi enunţuri în care să folosiţi următoarele paronime: *acvilin/acvilon, adagio/adagiu, adenină/adenită.*

◆ a) Comentaţi din punct de vedere stilistic strofa din poezia *Marină* de N. Stănescu.

236. „O voi, prieteni,
poezia nu este lacrimă
ea este însuşi plânsul,
plânsul unui ochi neinventat,
lacrima ochiului
celui care trebuie să fie frumos,
lacrima celui care trebuie să fie fericit." (N. Stănescu – *Poezia*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *prieteni, poezia, lacrimă, ochiului.*

● a) Analizaţi substantivele din text.
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi funcţiile sintactice ale substantivului *prieten* în cazurile D şi G.
c) Construiţi enunţuri în care să ilustraţi valori morfologice diferite ale cuvântului *cel.*
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Transformaţi în propoziţia subordonată corespunzătoare partea de propoziţie exprimată prin substantivul *poezia.*
f) Motivaţi folosirea virgulei în text.

▲ a) Folosiţi în enunţuri cuvintele: *afabilitate, afabulaţie, agate, agavă.*
b) Precizaţi sensul cuvintelor: *algofilie, algofobie, algomanie.*

◆ a) Comentaţi textul din punct de vedere stilistic.

237. „Încercam să aplec lumina
s-o frâng pe genunchi, ca pe-o sabie,
dar tăişul ei îmi sărea din mâini,
retezându-mi degetele.
O, şi-mi cădeau la pământ
răpăind,
ca o desfrânată ploaie de primăvară, sau
băteau ca-n tobele prevestitoare de rău.
Şi eu stăteam în aşteptare
şi uneori degetele
îmi mai creşteau la loc,
alteori, nu.
Şi luam lumina în braţe
ca pe un trunchi de copac,
şi încercam s-o înduplec să se lase-ndoită
de mine
dar ea se clintea doar atât
cât să mă azvârle cu tâmpla în pietre,
şi cu picioarele fluturând spre stele,
ca două tuiuri fioroase, vuind
la un coif rostogolit în luptă."
(N. Stănescu – *Îndoirea luminii*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *aplec, sabie, tăişul, desfrânată, ploaie, azvârle.*

● a) Precizaţi funcţia sintactică a pronumelor personale din text.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic: *retezându-, de primăvară, de rău, se clintea, două, rostogolit.*
c) Indicaţi valorile morfologice ale cuvântului *o* în text.
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
e) Contrageţi propoziţiile subordonate: „...s-o înduplec/să se lase-ndoită de mine".
f) Transformaţi în propoziţia subordonată corespunzătoare: *vuind.*

▲ a) Construiţi enunţuri în care să exemplificaţi următoarele paronime: *alienare/alienaţie, alocare/alocaţie, alofan/alofon, anodic/anodin.*
b) Explicaţi sensul cuvintelor: *antispastic, antistatic, antisudoral, antiteatru, antizimic.*

◆ a) Comentaţi plasticitatea viziunii în textul lui N. Stănescu, relevându-i semnificaţiile.

238. „Mâinile mele sunt îndrăgostite,
vai, gura mea iubeşte,
şi iată, m-am trezit
că lucrurile sunt atât de aproape de mine,
încât abia pot merge printre ele
fără să mă rănesc." (N. Stănescu – *Vârsta de aur a dragostei*)

■ a) Motivaţi despărţirea în silabe a cuvintelor *lucrurile* şi *aproape*; daţi şi alte exemple pentru ilustrarea aceleiaşi excepţii.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „...lucrurile sunt atât de aproape de mine".
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi termenul regent al complementului indirect.
c) Exemplificaţi altă valoare decât în text a verbului *a fi.*
d) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.

Scanned with OKEN Scanner

e) Contrageți ultima propoziție subordonată din text.
f) Transformați în subordonata corespunzătoare partea de propoziție exprimată prin verbul *merge*.

▲ a) Explicați sensul cuvintelor : *apolinic, apolitic, asterisc, asterism, atol, atom, aton*.
b) Introduceți în enunțuri următoarele cuvinte : *autoevalua, autogen, autohton, autonomie, autoplastie*.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

239. „Mă tem că n-am să te mai văd, uneori,
că or să-mi crească aripi ascuțite până la nori,
că ai să te ascunzi într-un ochi străin,
și el o să se-nchidă cu-o frunză de pelin." (N. Stănescu – *Emoție de toamnă*)

■ a) Scrieți șase cuvinte care conțin vocalele în hiat *ă-i*.

● a) Faceți analiza gramaticală a cuvintelor din text.
b) Alcătuiți propoziții în care să exemplificați alte patru funcții sintactice ale substantivului *aripi*, în afara celei din text.
c) Exemplificați altă valoare decât în text a verbului *a avea*.
d) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor.
e) Contrageți propozițiile subordonate din text.
f) Alcătuiți fraze în care să exemplificați același tip de subordonată ca în textul dat, dar cu alt termen regent decât în text.

▲ a) Explicați sensul cuvintelor : *cinegetic, cinegrafie, cinetic*.
b) Subliniați forma corectă a cuvintelor : *diriginție/dirigență, președenție/președință* și alcătuiți cu ele propoziții.

◆ a) Comentați textul din punct de vedere stilistic.

240. „Locuiesc într-o roată.
Îmi dau seama de asta
După copaci.
De câte ori mă uit pe fereastră
Îi văd
Când cu frunzele-n cer,
Când cu ele-n pământ
Și după păsări,
Care zboară
Cu-o aripă spre sud
Și cu-o aripă spre nord
Și după mine
Care când sunt
Când nu mai sunt."
(M. Sorescu – *Roata*)

■ a) Exemplificați diftongul *au* (prezent în cuvântul *dau*) prin alte zece cuvinte.

● a) Analizați sintactic și morfologic cuvintele : *îmi dau seama, asta, mă uit, după păsări, spre sud, după mine, sunt*.
b) Precizați și exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *care*.
c) Despărțiți textul în propoziții și arătați felul lor.
d) Alcătuiți o frază după modelul structural oferit de textul analizat.

▲ a) Demonstrați că termenul *mine* este omonim.
b) Alcătuiți cuvinte derivate pornind de la verbul *a locui*, cu prefixe diferite.
c) Formați familia lexicală a cuvântului *frunză* ; stabiliți structura morfologică a trei dintre cuvintele derivate.

◆ a) Comentați sensul metaforei „casă-roată".

241. „Mie-mi vine să mă așez pe genunchii lor
Și să-i trag de mustăți
Și să-i întreb, de ce sunt toți,
Îmbrăcați în zale ?
Și unde tot pleacă în fiecare dimineață
Și de ce nu mai stau pe-acasă,
Să se bărbierească mai des,
Că, uite, bărbile lor
Mă zgârie
Când mi-alint de ele sufletul."
(M. Sorescu – *Bărbații*)

Scanned with OKEN Scanner

■ a) Explicaţi scrierea cu cratimă şi observaţi felul silabelor legate prin cratimă.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele.
b) Selectaţi complementele circumstanţiale din text şi analizaţi-le.
c) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi funcţia lor sintactică din text.
d) Contrageţi subordonatele circumstanţiale (acolo unde e posibil).
e) Precizaţi în care dintre excepţiile referitoare la număr se înscrie cuvântul *genunchi*.

▲ a) Găsiţi sinonimele cuvintelor *a se bărbieri* şi *a alinta*.
b) Alcătuiţi familia lexicală a termenului *suflet*; observaţi alternanţele fonetice.
c) Selectaţi cuvintele şi expresiile aparţinând limbii populare.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a conjuncţiei *şi* repetată la începutul versului.

242. „În ziua a treia a strâns toţi oamenii
Şi i-a învăţat gusturile:
Gustul fericirii, al iubirii, al deznădejdii,
Gustul geloziei, al gloriei şi aşa mai departe,
Până s-au terminat toate gusturile.
Atunci au sosit şi nişte indivizi care întârziaseră.
Creatorul i-a mângâiat pe cap cu compătimire
Şi le-a spus că nu le rămâne decât să se facă
Critici literari
Şi să-i conteste opera." (M. Sorescu – *Shakespeare*)

■ a) Despărţiţi în silabe cuvintele: *ziua, treia, oamenii, gloriei*.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic: „Atunci au sosit şi nişte indivizi care întârziaseră".
b) Alcătuiţi propoziţii în care să exemplificaţi alte funcţii sintactice decât în text ale pronumelui personal în cazul dativ.
c) De la numeralul cardinal propriu-zis *trei* formaţi şi alte numerale, în afara celui din text.
d) Alcătuiţi propoziţii cu numeralele respective şi indicaţi funcţia lor sintactică.
e) Despărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor.
f) Alcătuiţi fraze în care conjuncţia *să* să introducă alte tipuri de subordonate decât în text.

▲ a) Construiţi enunţuri în care să exemplificaţi sensuri diferite ale substantivului *gust*.
b) Scrieţi sinonime ale următoarele cuvinte: *a strânge, a se termina, compătimire, a contesta, creaţie*.

◆ a) Comentaţi din punct de vedere stilistic fragmentul din poezia *Shakespeare* de M. Sorescu.

243. „Cine-ţi zice că este ostaş fiindcă poartă uniformă gândeşte prostii, căci nu eşti ostaş, dacă nu dai şi dovadă de vitejie, disciplină şi putere de a îndura. De asemenea, cine are copii nu-i vrednic de a se chema tată dacă nu se pricepe să fie cu ei bun şi sever şi dojenitor şi înţelept la sfat.

Oricine îşi spune: «sunt fiul cutăruia» dar nu-l respectă, nu-l iubeşte, nu-l ajută, nu-l îngrijeşte e ca şi cum ar fi orfan.

Nu-i destul să fii în arest pentru a te socoti deţinut politic; dacă te văicăreşti, dacă te faci turnător, te porţi urât, amărând viaţa colegilor tăi înseamnă că nu eşti decât un găinar rătăcit printre deţinuţii politici, aceia adevăraţi." (N. Steinhardt – *Primejdia mărturisirii*)

■ a) Selectaţi trei grupuri de vocale în hiat; exemplificaţi-le prin alte cuvinte.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele relative şi nehotărâte.
b) Precizaţi natura predicatelor.
c) Exemplificaţi funcţiile sintactice ale pronumelui posesiv *ai tăi* (care în text apare ca adjectiv pronominal posesiv).
d) Precizaţi valoarea verbului *a însemna* în text; exemplificaţi şi alte valori ale acestuia.

Scanned with OKEN Scanner

e) Delimitați propozițiile, arătați funcțiile lor sintactice și natura elementelor relaționale.
f) Alcătuiți cinci fraze în care termenul regent *zice* să primească subordonate diferite.

▲ a) Exemplificați sensurile contextuale ale cuvintelor: *turnător, uniformă, deținut, rătăcit*.
b) Scrieți antonimele cuvintelor: *vrednic, discipol, înțelept, a iubi*; observați modul de formare a acestora.
c) Scrieți sinonimele cuvintelor *a îndura* și *a îngriji*.

◆ a) Comentați valoarea stilistică a enumerațiilor.

244. „Arta e totul. Arta nu-i nimic, însă, dacă nu-i însoțită de contemplare. Dacă o capodoperă nu te scoate din tine însuți, înseamnă că nu ai privit, nu ai înțeles, nu ai lăsat-o să-ți vorbească. Apropierea de opera de artă înseamnă luptă și suferință, căci ea pune totul sub semnul întrebării: numai arta și filosofia pot dezvolta ceea ce este de bună calitate, căci vehiculează valori: morale, spirituale, ideale, întrebări, incertitudini, mistere, dacă nu, ele coboară la nivelul practicismului celui mai stringent (și mai dezolant)."
(N. Steinhardt – *Primejdia mărturisirii*)

a) Alegeți șase cuvinte care să cuprindă diftongi diferiți.
b) Despărțiți în silabe cuvintele primei propoziții; actualizați modelul structural al acesteia.

● a) Analizați predicatele nominale.
b) Scrieți valorile morfologice ale cuvântului *tot*.
c) Explicați forma *celui* a articolului demonstrativ-adjectival.
d) Despărțiți textul în propoziții și alcătuiți raportul de dependență sintactică.
e) Urmăriți elementele relaționale pentru subordonata PR; exemplificați alte elemente relaționale (în afara celor din text).
f) Transformați numele predicative *luptă* și *suferință* în propozițiile corespunzătoare.

▲ a) Reconstituiți familia lexicală a cuvântului *suferință*, stabilind și cuvântul de bază.
b) Găsiți sufixele cu care s-au format cuvintele *spiritual* și *practicism*; stabiliți natura acestora și exemplificați-le prin alte cinci cuvinte (pentru fiecare sufix).
c) Scrieți sinonime pentru cuvântul *contemplare*.

◆ a) Comentați sensul repetării negației în prima parte a textului.
b) Izolați enumerația, precizând rolul acesteia.

245. „[...] S-a recunoscut de către cei competenți în materie că scrierile istorice ale lui Sadoveanu reconstituie tabloul epocilor trecute cu o exactitate științifică, adesea de natură să stârnească invidie cercetătorilor de specialitate... În întreaga operă sadoveniană, țăranii, pădurarii, vânătorii, pescarii, prisecarii, călugării, haiducii, toți aceia a căror existență se desfășoară în sânul naturii reprezintă o îmbinare de comun și excepțional. Oamenii aceștia trăiesc în realitate, abandonându-se în același timp visului; sunt ei înșiși și imaginea lor ideală. Dorul libertății spre o existență demnă se manifestă atât de nestăpânit încât tot ce amintește slobozenia, orice gest ce ar ținti în vreun fel la acest vis dobândește dimensiuni miraculoase."
(N. Manolescu și D. Micu – *Nicoară Potcoavă*, în *Bibliografia literară română ilustrată*)

■ a) Selectați zece cuvinte care să se încadreze în regula a doua de despărțire a cuvintelor în silabe.

● a) Analizați sintactic și morfologic adjectivele pronominale.
b) Selectați substantivele care se află în cazul genitiv și analizați-le sintactic și morfologic.
c) Realizați raportul de dependență sintactică pentru textul dat; precizați natura elementelor relaționale.
d) Explicați punctuația textului.
e) Actualizați modelul structural al ultimei fraze.

Scanned with OKEN Scanner

▲ a) Scrieţi sinonimele cuvântului *competent*; alcătuiţi cu acestea propoziţii.
b) Alcătuiţi familia lexicală a termenului *a manifesta*; subliniaţi prefixele şi sufixele.
c) Observaţi cuvintele formate cu prefixul *re-*; specificaţi ce părţi de vorbire sunt acestea; daţi exemple de alte părţi de vorbire formate cu acelaşi prefix (câte trei exemple pentru fiecare parte de vorbire precizată).
d) Precizaţi sensul verbului *a stârni* în text; introduceţi verbul în alte sintagme şi alcătuiţi propoziţii.

◆ a) Comentaţi enumeraţia din text, subliniind valoarea ei stilistică.

246. „S-ar putea spune că el (Filimon) nu vede ceea ce zugrăveşte; n-are reacţii spontane, ci zugrăveşte tocmai acea realitate pe care cultura l-a învăţat s-o vadă... Realistul nu coboară în stradă pentru că strada i s-ar părea mai reală decât un castel cocoţat în vârful unui munte, ci pentru că strada ocupă, în modelul imaginaţiei lui, locul pe care, în universul romantic, îl ocupă castelul solitar.

Ceea ce ţine cel mai bine minte, în afara eroilor principali, sunt tablourile şi scenele de epocă instructive ca nişte gravuri în care vedem cu mare claritate moravurile, instituţiile, locurile publice, casele, străzile, costumele, bucatele şi vinurile de pe masă, teatrul, muzica şi limba; după indicaţiile autorului, un arhitect ar putea să reconstruiască epoca, aşa cum s-a întâmplat cu picturile unui Caravaggio." (N. Manolescu – *Arca lui Noe*)

■ a) Exemplificaţi diftongul *ui*, întâlnit în text, prin alte cinci cuvinte.

● a) Selectaţi adverbele şi analizaţi-le.
b) Analizaţi sintactic şi morfologic verbele la moduri nepredicative.
c) Selectaţi predicatele nominale; analizaţi-le.
d) Analizaţi morfologic şi sintactic adjectivele din text.
e) Despărţiţi textul în propoziţii; precizaţi funcţiile sintactice ale subordonatelor.
f) Contrageţi subordonatele completive directe.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *a coborî, real, spontan*.
b) Găsiţi patru sinonime ale cuvântului *solitar*.
c) Scrieţi paronimul cuvântului *solitar* şi exemplificaţi sensul ambelor cuvinte prin propoziţii.
d) Selectaţi trei neologisme şi alcătuiţi cu acestea propoziţii.

◆ a) Comentaţi valoarea stilistică a epitetelor.
b) Explicaţi sensul enumeraţiei din textul respectiv.

247. „S-a lămurit că în aceste voioase platitudini ar fi ascunsă o ironie, că poetul foloseşte dinadins teribilele clişee ca să compromită speţa poeziei triumfaliste, înfloritoare şi de mare reputaţie în obsedantul deceniu. N-ar fi exclus, mai ales că poetul însuşi este dispus să cedeze, în 1956, paternitatea acestor poeme zeloşilor admiratori. O suspectă bună dispoziţie există într-o groaznică naraţiune versificată, o concentrare neobişnuită de truisme şi o mazochistă plăcere de a umili condeiul... care, toate la un loc, scandalizează spiritul şi-l fac să bănuie că la mijloc este o stratagemă, mai ales că în epilogul baladei poetul promite că la lira-i «neastâmpărată» va intona fără răgaz alte cânturi, aşa cum a făcut Homer cu Odiseu." (E. Simion – *Scriitori români de azi*)

■ a) Selectaţi cuvintele în care *ie* formează grupuri vocalice diferite.

● a) Analizaţi sintactic şi morfologic pronumele şi adjectivele pronominale.
b) Selectaţi şi analizaţi verbele aflate la timpuri compuse.
c) Precizaţi natura adverbelor din text.
d) Despărţiţi fraza în propoziţii; scrieţi felul acestora şi indicaţi termenii regenţi.
e) Dezvoltaţi părţile de propoziţie exprimate prin cuvintele *neobişnuită* şi *a umili* în propoziţiile corespunzătoare.

▲ a) Scrieţi antonimele cuvintelor: *epilog, înfloritor, a umili, ascuns, dispoziţie*; precizaţi cum le-aţi realizat.

Scanned with OKEN Scanner

b) Selectați cinci cuvinte aparținând fondului principal lexical.
c) Introduceți verbul *a face* în diferite expresii și locuțiuni; scrieți sinonimele acestora.

◆ a) Comentați valoarea stilistică a epitetelor.

248. „Îmi vine, apoi, să cred că acest substanțial roman parabolic trebuie să fie hrănit cu mai multe fapte epice din sfera realului, cum face Kafka și cum fac, în genere, romancierii moderni care recurg la o formă de narațiune cu mai multe învelișuri ca să sugereze ceva esențial despre istorie și existență. Parabola cea mai bună este aceea care face pe cititor să uite că este vorba de o parabolă. Ca într-un cunoscut basm, eroul trebuie să dea din când în când păsării care-l aduce de pe tărâmul celălalt câte o bucățică din propria carne, chiar cu riscul de a stârni o primejdioasă poftă. E cazul cititorului căruia, într-o amplă parabolă, trebuie să i se deschidă acest imens apetit de real."

(E. Simion – *Scriitori români de azi*)

■ a) Explicați scrierea cu doi de *i* a cuvintelor din text și dați alte câteva exemple.
b) Observați rolul accentului în cuvintele *nára* și *narâ*.

● a) Analizați verbele din text aflate la moduri predicative.
b) Selectați adjectivele pronominale și analizați-le.
c) Precizați funcțiile sintactice ale pronumelor relative din text.
d) Exemplificați valorile morfologice ale cuvântului *mai*.
e) Delimitați propozițiile textului, scrieți funcțiile lor sintactice și precizați natura elementelor relaționale.
f) Exemplificați alte valori relaționale ale conjuncției *să* (opt, în afara celei din text).

▲ a) Alcătuiți familia lexicală a verbului *a nara*.
b) Găsiți sinonime pentru fiecare termen al familiei lexicale propuse.
c) Găsiți antonime (unde e posibil) pentru sinonimele propuse.

◆ a) Comentați comparația.

249. „Din momentul în care orfanul Dionis, solitar cu imaginație aprinsă, se metamorfozează, grație unor practici astrologice, în călugărul Dan, miraculosul devine normă. Tribulațiile eroului pe lună, după ce și-a lăsat umbra pe pământ, teze despre relativitatea timpului și spațiului, teoria metempsihozei, alte detalii până la izgonirea din lună cu Maria – analogie amintind izgonirea din paradis – constituie urzeala unei demonstrații, încât, înainte de a fi fantastică, nuvela e filosofică, sau e fantastică numai atât cât o cere necesitatea demonstrației despre relativismul conceptelor de Timp și Spațiu."

(C. Ciopraga – *Personalitatea literaturii române*)

■ a) În cuvintele *tribulațiile* și *demonstrații,* grupul *ii* formează diftong; exemplificați-l prin hiat.

● a) Analizați atributele din text.
b) Precizați funcția sintactică a verbului la modul gerunziu; exemplificați alte șase funcții ale aceluiași verb la gerunziu.
c) Selectați prepozițiile compuse (fie prin contopire, fie prin alăturare) și locuțiunile prepoziționale.
d) Despărțiți textul în propoziții și realizați raportul de dependență sintactică.
e) Precizați termenii regenți pentru subordonatele AT și CT (din text și în afara textului).
f) Alcătuiți trei fraze în care termenul regent să fie verbul *a constitui*.

▲ a) Selectați neologismele și găsiți-le câte un termen corespunzător ca sens.
b) Alegeți cuvintele formate cu prefixe și sufixe.
c) Precizați sensul cuvântului *urzeală* în text; exemplificați și alte sensuri, demonstrând polisemia acestuia.

◆ a) Motivați valoarea stilistică a pauzei, ilustrată prin „–".

Scanned with OKEN Scanner

250. „E clar că în concepţia lui Blaga miturile depăşesc interesul strict estetic, ele constituindu-se, cum s-a observat, într-o mitosofie... care ar reprezenta izvorul secret al cosmosului stilistic. Dar cu toate că-şi cunoaşte limitele, omul trebuie să tindă prin creaţie spre secretele demiurgului, înfrângând, fie şi parţial, tragicul, solitudinea, diversele interdicţii. Să găseşti semnificaţii neobservate vechilor fabule e ceea ce, în altă optică, au făcut O'Neill în *Electra* sau Giraudoux în *Războiul din Troia nu va avea loc*. Dacă mitul nu e o voce a raţiunii el e, totuşi, o cuceritoare voce umană."

(C. Ciopraga – *Personalitatea literaturii române*)

■ a) Exemplificaţi prin cinci cuvinte din text prima regulă de despărţire a cuvintelor în silabe.

● a) Analizaţi subiectele din text.
b) Declinaţi sintagma „vechile fabule" şi motivaţi formele adjectivului.
c) Treceţi expresia verbală impersonală *e clar* la timpurile conjunctivului şi ale condiţionalului.
d) Analizaţi sintactic şi morfologic adjectivele propriu-zise.
e) Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi funcţia sintactică a acestora.
f) Alcătuiţi fraze în care subordonatele să fie introduse prin conjuncţia *dacă*.

▲ a) Scrieţi sinonimele pentru substantivele *secret* şi *solitudine*; alcătuiţi câte o propoziţie cu acestea.
b) Alegeţi şase neologisme şi stabiliţi proveniența lor.

◆ a) Selectaţi diferite procedee artistice şi precizaţi felul lor.

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE PROPUSE PENTRU EXERCIŢII

1. „– Deci, voi, meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Curând vă siliţi,
Lucrul de-l porniţi,
Ca să-mi ridicaţi
Aici să-mi duraţi
Mănăstire-naltă
Cum n-a mai fost altă,
Că v-oi da averi,
V-oi face boieri,
Iar de nu, apoi
V-oi zidi pe voi,
V-oi zidi de vii
Chiar în temelii!"
(*Monastirea Argeşului*)

2. „– Fecioraş, Gruiuţul meu!
Ascultă de ce-ţi zic eu,
Să nu cazi la vreun loc rău,
La loc rău, şi mult departe,
În neagra străinătate.
Dacă sorţii te-or purta
Ţările de-a vântura
Şi-n Stambul de a intra,
Tu de asta nu uita:
Vamă dreaptă să plăteşti,
Armele să-ţi oţeleşti,
Hainele să-ţi primineşti,
Ca să pari un biet sărac,
Să nu semeni a Novac,
Că nu-i turcilor pe plac."
(*Novac şi Corbul*)

3. „– Bun sosit, frate Ghemiş!
Bine făcuşi că venişi,
Dar mai bine, zău, făceai
Dacă-aice nu veneai.
Că duşmanu-ţi de cumnat
Chiar pe cruce s-a giurat
Să te dea la turci legat,
Pentru-o palmă ce mi-ai dat,
Când cu el m-am cununat!"
(*Ghemiş*)

4. „– Alei! corbi, de-i aşa
Eu nu te-oi mai blestema,
Ci cu lacrimi te-oi ruga
Ca să faci pe gândul meu,
Să-mi aduci cu pliscul tău
Cinci fuioare de mătasă
De la mama de acasă."
(*Corbac*)

5. „– Mergi în valea cu sulcină,
Că-i găsi o cofă plină
Scoasă chiar cu mâna mea,
Descalecă şi o bea,
Bea-o toată dacă-i vrea,
Da-ţi fă cruce mai întâi,
Şi suflă pe faţa ei
Să nu fie descântată
De baba cea blestemată,
Să nu aibă vreo nălucă,
În pustiu ducă-s-ar, ducă!"
(*Năluca*)

6. „– Câte flori îs pe pământ,
Toate merg la jurământ.
Numai floarea soarelui
Şede-n poarta raiului
Şi se roagă Domnului
Să-şi întoarcă feţele,
Să-i ierte păcatele.
(*Câte flori îs pe pământ*)

7. „După ce deteră puţin ochii în gene, se sculară şi, puind mâinile pe coasă, începură din nou să muncească, dar deodată se scorni un vânt furios, fără să fie pe cer măcar o palmă de nor, şi începu să sufle cu aşa turbare şi putere, încât încovoia până la pământ crăcile copacului sub care stau pitulaţi." (*Cei trei fraţi şi zmeul*)

8. „– Am văzut multe, Doamne; mai întâi, am ajuns la o apă mare, fără luntre, fără pod, şi nu ştiam cum să trec, dar apa, după ce i-am spus unde mi-e calea, mi-a făcut loc, de am trecut ca pre uscat; m-a rugat însă să te întreb, de ce în ea nu sunt nici peşti, nici broaşte şi nici o jivină." (*Zâna apelor*)

Scanned with OKEN Scanner

9. „– Fiule al vânătorului, mi s-a spus de un oarecine că te-ai fi lăudat că poţi să aduci meşteri de la Medeea Cetate, să-mi zideşti un palat cum nu s-a mai văzut până acum, cu oasele astea de fildeş, şi să-l învăleşti cu pieile de aspidă ce mi-ai adus." (*Fiul vânătorului*)

10. „– Ascultă, dragul meu, zise zâna oftând, văz bine că aţa te trage spre pieire, dar fiindcă-ţi voi binele cu tot dinadinsul, căci ar fi păcat să piară un flăcăiandru mândru ca tine pentru o căzătură de unchiaş, ascultă ce-ţi spui şi bagă-le bine în cap. Cum va căpăta zmeul iarăşi vederile, se va năpusti spre tine ca să te mănânce; tu atunci spune-i că zâna e în urma paşilor tăi şi vine ca să-l răpuie; atunci el va pierde piuitul şi va cere ca să-l ascunzi." (*Cheleş împărat*)

11. „Copilul cânta, iar soră-sa juca; aşa de frumos îşi petreceau încât soarele a stat în calea sa trei zile şi trei nopţi, şi-ar fi stat mai mult dacă n-ar fi trimis Dumnezeu după el să grăbească, căci oamenii şi vitele mureau în câmp de ostenite, şi aşa şi era, căci oamenii lucrau necontenit în vreme bună, tot aşteptând că doară ba acum, ba acum se face seară, dar nu s-a mai făcut până la trei zile, când oamenii şi vitele cădeau de osteniţi, viţeii mureau de foame, caii au picat din ham şi pământul crăpase tot de arşiţa soarelui."

(*Cei doi copii cu părul de aur*)

12. „Fiul său însă nu se lăsă cu una cu două, ci, arătând împăratului dâra de sânge ce lăsase pe pământ rana ce făcuse hoţului, îi spuse că se duce să-l caute şi să-l aducă împăratului chiar din gaură de şarpe. Şi chiar de a doua zi vorbi cu fraţii lui ca să meargă împreună pe urma hoţului şi să-l prindă." (*Ileana Simziana*)

13. „Trimise deci oameni prin toate ţările şi răvaşe prin oraşe, ca să dea în ştire tutulor că oricine se va găsi să scoată soarele şi luna de la zmei, acela va lua pe fie-sa de nevastă şi încă şi jumătate din împărăţia lui, iară cine va umbla şi nu va izbândi nimic, acela să ştie că i se va tăia capul." (*Greuceanu*)

14. „Muma zmeului, dacă văzu că nu se poate urca pe dânsul şi să treacă dincolo, nici să roadă din acest zid, nu mai putea de ciudă, şi cum era de cătrănită şi amărâtă, se urcă şi ajunse cu gura la gaura ce lăsase inelul să rămână, şi suflă văpaie din gura ei cea spurcată cale de trei ceasuri, ca să-i ajungă şi să-i pârjolească; dară ei se aşezaseră jos la rădăcina zidului şi nu le păsa nimic de focul zmeoaicei." (*Ileana Simziana*)

15. „Calul, dacă simţi că fata se pierde cu firea, o îmbărbătă iarăşi şi-i aduse aminte ce o învăţase să facă; iară fata împăratului, după ce mai prinse niţică inimă, strânse frâul calului cu mâna stângă, îi dete călcâie şi, cu paloşul în dreapta, se repezi asupra acelui balaur." (*Ileana Simziana*)

16. „Acel împărat mare şi puternic bătuse pe toţi împăraţii de prinpregiurul lui şi-i supusese, încât îşi întinsese hotarele împărăţiei sale pe unde a înţărcat dracul copiii, şi toţi împăraţii cei bătuţi erau îndataraţi a-i da câte un fiu d'ai săi, ca să-i slujească câte zece ani." (*Ileana Simziana*)

17. „Lumea aceasta iaste ca o mare ce se turbură, întru care niciodată n-au oamenii odihnă nici linişte. Corăbiile între valuri sunt împărăţiile, crăiile, domniile... Vânturile cele mari ce umflă marea sunt nevoile ce ne supără totdeauna; valurile ce luptă cu corabia sunt nenorocirile care se întâmplă în toate zilele; norii ce negresc văzduhul, fulgerările ce orbesc ochii, tunetele ce înfricoşează toată inima vitează sunt întâmplările cele de multe feluri, neaşteptate pagube..." (Antim Ivireanu – *Didahii*)

18. „Începutul ţărilor acestora şi neamului moldovenesc şi muntenesc şi câţi sunt şi în ţările ungureşti cu acest nume, români şi până astăzi, de unde sunt şi de ce seminţie, de când şi cum au descălecat aceste părţi de pământu, a scrie multă vreme la cumpănă au stătut sufletul nostru."

(M. Costin – *De neamul moldovenilor, din ce ţară au ieşit strămoşii lor. Predoslovie*)

19. „Iară Ştefan-vodă, mergând de la Cetatea Neamţului în sus pre Moldova, au mărsu pe la Voroneţ, unde trăie un părinte sihastru, pre nume Daniil. Şi bătând Ştefan-vodă în uşa

sihastrului, să-i descuie, au răspunsu sihastrul să aştepte Ştefan-vodă afară până ş-a istovi ruga. Şi după ce ş-au istovit sihastrul ruga, l-au chemat în chilie pe Ştefan-vodă. Şi s-au ispovedit Ştefan-vodă la dânsul." (I. Neculce – *O samă de cuvinte*)

20. „– Cât pentru mine, urmă a zice, de mă voi şi ridica din boala aceasta, sunt hotărât a mă duce la călugărie în mănăstirea Slatina, unde să mă spăşesc, câte zile îmi va mai lăsa Dumnezeu. Deci vă rog, părinţi arhierei, de mă veţi vedea aproape de moarte, să mă tundeţi călugăr..." (C. Negruzzi – *Alexandru Lăpuşneanul*)

21. „Minuni în vremea noastră nu văz a se mai face
Dar că vorbea odată lemne şi dobitoace
Nu rămâne-ndoială; pentru că de n-ar fi,
Nici nu s-ar povesti.
Şi caii lui Ahil, care proorocea,
Negreşit că au fost, de vreme ce-l trăgea." (Gr. Alexandrescu – *Toporul şi pădurea*)

22. „Dar fiindcă până acum nici prin vis piciorul meu nu mi-a călcat prin asemenea prăpăstioase locuri şi fiindcă însumi – o mărturisesc cu umilinţă – n-am fost niciodată la acea aspră şcoală în care, după spusa anticului dascăl de vânătoare, «cetăţenii învaţă a fi meşteri în războaie şi în toate cele unde trebuie omului să ştie a cugeta, a vorbi şi a lucra bine», de aceea zic, nu mă voi încumeta a spune ceea ce aievea n-am văzut cu ochii, ci, legănat în răsfăţările poeziei şi ale frumoaselor arte, voi cerceta numai cum alţii, mai pricepuţi, au cugetat, au vorbit şi au lucrat, descriind şi reprezentând episoade caracteristice din viaţa plină de neastâmpăr a vânătorii celei mari." (Al. Odobescu – *Pseudo-kynegetikos*)

23. „Şi eu trec de-a lung de maluri,
Parc-ascult şi parc-aştept
Ea din trestii să răsară
Şi să-mi cadă lin pe piept." (M. Eminescu – *Lacul*)

24. „De vorbiţi mă fac că n-aud,
Nu zic ba şi nu vă laud;
Dănţuiţi precum vă vine,
Nici vă şuier, nici v-aplaud;
Dară nime nu m-a face
Să mă ieu dup-a lui flaut;
E menirea-mi: adevărul
Numa-n inima-mi să-l caut.
(M. Eminescu – *De vorbiţi mă fac că n-aud*)

25. „Oricâte stele ard în înălţime,
Oricâte unde-aruncă-n faţă-i marea,
Cu-a lor lumină şi cu scânteiarea
Ci-o fi-nsemnând, ce vor – nu ştie nime." (M. Eminescu – *Oricâte stele*)

26. „Din ce în ce cântarea în valuri ea tot creşte,
Se pare că furtuna ridică al ei glas,
Că vântul trece-n spaimă pe-al mărilor talaz,
Că-n sufletu-i pământul se zbate cu necaz –
Că orice-i viu în lume acum încremeneşte." (M. Eminescu – *Strigoii*)

27. „De mult mă lupt cătând în vers măsura,
Ce plină e ca toamna mierea-n faguri,
Ca s-o aştern frumos în lungi şiraguri,
Ce fără piedici trec sunând cezura." (M. Eminescu – *Iambul*)

28. „– Aşa ar trebui să urmez, om bun – zise fiul craiului – dar ţ-oi spune drept: tata mi-a dat în grijă, când am pornit de acasă, ca să mă feresc de omul roş, iară mai ales de cel spân, cât oi putea." (I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

29. „– Tu să şezi la grajd, nedezlipit, şi să îngrijeşti de calul meu ca de ochii din cap, că de-oi veni pe acolo şi n-oi găsi trebile făcute după plac, vai de pielea ta are să fie."
(I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

Scanned with OKEN Scanner

30. „– ...Dacă vrei să mai vezi soarele cu ochii şi să mai calci pe iarbă verde, atunci jură-mi-te pe ascuţişul paloşului tău că mi-i da ascultare şi supunere întru toate, chiar şi-n foc de ţi-aş zice să te arunci." (I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

31. „– ...Ia vâră-te şi dumneata oleacă, să vezi cum ai să te răcoreşti ; aşa are să-ţi vie la îndemână după asta, de are să ţi se pară că eşti uşor cum îi pana..."
(I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

32. „– ...Dar fiindcă mi-au mai ieşit până acum înainte încă doi spâni şi cu tine al treilea, apoi mai îmi vine a crede că aiasta-i ţara spânilor, şi n-am încotro."
(I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

33. „Şi apoi, în zori de ziuă, când e somnul mai dulce, de doarme şi pământul sub om, o mulţime de furnici de cele mărunţele au străbătut înlăuntrul palatului şi au început a pişca din somn pe împăratul, de-l frigeau nu altăceva." (I. Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*)

34. „Când, după o plimbare de trei ceasuri în sanie, mă întorceam de dimineaţă de la Şosea, unde mersesem să caut somnul prea greu de găsit acasă, am auzit venindu-mi de departe, pe aripile unui vânt subţire şi îngheţat, ţipătul unei locomotive, mi s-a ridicat de deasupra ochilor vraja minunatei nopţi trecute." (I.L. Caragiale – *Între două poveţe...*)

35. „Astfel şi-a împărţit averea în două părţi : cu o parte a cumpărat acareturi, care-i aduceau destul venit ca să poată trăi cum se cuvine, fără să s-atingă de capete ; iar cu cealaltă jumătate, în bani sunători, a hotărât să se pună pe petreceri..."
(I.L. Caragiale – *Abu-Hasan*)

36. „Cum a luat-o de gât, baba s-a scuturat de zdrenţele şi de urâciunea ei şi deodată s-a prefăcut într-o femeie tânără şi voinică, înaltă şi frumoasă ca o zână, strălucind şi ea pe pământ cum strălucea luna-n cer – fiindcă baba asta era o fată de-mpărat mare, care, de mititică se dedese la ştiinţa farmecelor şi la meşteşugul vrăjitoriei, şi pentru păcatele ei, fusese blestemată să se preschimbe în hodoroagă cerşetoare şi să nu-şi mai ia înfăţişarea ei de mai-nainte decât atunci când o putea păcăli pe dracul, ba încă, şi atunci, numa pe vremea nopţii." (I.L. Caragiale – *Calul dracului*)

37. „– Fii liniştită, că le descurc eu toate, îi zise dar Stanchei, apoi se duse la primărie şi-i dete vătăjelului porunca să meargă cu doi oameni de caraulă, ca să-l ieie pe Duţu şi, mort ori viu, legat ori nelegat, să-l ducă la subprefectură." (I. Slavici – *Comoara*)

38. „În suflet seamănă-mi furtună,
Să-l simt în matca-i cum se zbate,
Cum tot amarul se revarsă
Pe strunele înfiorate ;
Şi cum sub bolta lui aprinsă,
În smalţ de fulgere albastre,
Încheagă-şi glasul de aramă :
Cântarea pătimirii noastre."
(O. Goga – *Rugăciune*)

39. „O, nu mi-e că mi-am sângerat
La prag piciorul într-un cui,
Dar mi-e că e păcat !
Om bun ca dânsul nimeni nu-i,
Şi pentr-o vorbă rea ce-i spui
El toată ziulica lui
Munceşte supărat ! "
(C. Coşbuc – *Pe lângă boi*)

40. „Ai fi zis că se prăpăstuieşte în neştire, ca sorbit de adâncimi, şi te aşteptai să-l vezi, la fiecare pas, mistuindu-se în umbră, ca o vedenie născocită de frigurile închipuirii..."
(C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

41. „Sau sunt momente, cel puţin, când «conştiinţa de sine» desprinzându-se ca o lipitoare sătulă şi căzându-ţi de pe suflet, întreaga ta fiinţă se desface, se topeşte, se împrăştie, şi, ca un prinos curat şi neprihănit, se înalţă pe trepte de văzduh şi de lumină către Dumnezeul său etern..." (C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

42. „Acesta, la care venise un om al domnului Moldovei ca să afle soarta familiei domnitoare în Mangup, ce fusese prinsă la cucerirea cetăţii în decembrie trecut, dusă la Constantinopol şi măcelărită, răspunse printr-o solie care cerea iarăşi ceea ce n-ar fi putut da decât

un domn slab şi înjosit: haraciul pe cei trei ani de zile de când ţinea războiul, cetăţile de la Dunăre, prinşii din oastea beglerbegului, şi mai ales fiul lui Isac, robii genovezi care fugiseră de pe o corabie şi se coborâseră la Chilia, de unde fuseseră duşi la Suceava şi, în sfârşit, lăsarea la Constantinopol, ca ostatec, a lui Alexandru, moştenitorul coroanei moldoveneşti." (N. Iorga – *Istoria lui Ştefan cel Mare*)

43. „– N-aş putea într-adevăr să spun, beizade, că am dovezi de viclenia ta, ci mai mult unii, pe care ni-i socotim prietini au pus vorbe rele între noi. Văzând pe de altă parte că nebuniile ajung să se cumințească, ţin socoteală de câte mi-ai spus şi te lăs în pace. N-ai să ai din partea nimănui nici o sminteală, atât cât vei dovedi înţelepciunea pe care o arăţi acuma. Altfel, mila domnească are margine, şi mânia domnului poate covârşi totul."
(M. Sadoveanu – *Zodia Cancerului*)

44. „Şi pe cea din urmă treaptă
Am îngenunchiat
Şi-am plâns –
Căci pe cea din urmă treaptă,
Ca-ntr-o carte înţeleaptă,
Am cetit în fundul cupei
Naufragiul ce m-aşteaptă!..."
(I. Minulescu – *Romanţa cheii*)

45. „Şi-atâta tot!... Din ce-a putut să fie,
N-a fost decât un searbăd început
De simplu «fapt divers», ce nu se ştie
În care timp şi-n care loc s-a petrecut!..." (I. Minulescu – *Romanţă negativă*)

46. „De mult, de mult cunosc doi plopi
Ce-mi stau şi azi în cale –
Îmi place mult ca să-i privesc, –
Dar mă cuprinde-o jale...
Căci parcă-mi spune-un nu-ştiu-ce...
Ca mâini poate am să mor –
Şi dânşii n-or mai fi priviţi
De nici un trecător."
(G. Bacovia – *Regret*)

47. „Ştiu că steaua noastră, ageră-n Tărie,
Creşte şi aşteaptă-n scripcă s-o scobor
Port în mine semnul ca o chezăşie,
Că am leacul mare-al morţii tuturor." (T. Arghezi – *Psalm*)

48. „Ieşind de acolo cu Pantazi, găsii pentru întâia oară ciudat că despre acestălalt, omul care-mi părusè un prieten de când lumea şi uneori chiar un alt eu-însumi, nu ştiam încă nici cum îl chema adevărat; în ţifrul încununat ce se vedea pe unele dintre lucrurile sale, lipsea tocmai slova începătoare a numelui sub care era cunoscut."
(M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

49. „Că înainte s-o fi cunoscut, lipsită cum era de pază şi de creştere şi înconjurate de pilde şi de îndemnuri rele, greşise, era sângeros pentru mine, nu însă de mirare, dar ca să-şi bată în aşa hal joc de obrazul meu, şi cu cine, în ajunul logodnei, asta covârşea orice măsură şi nu puteam s-o iert." (M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

50. „Iar la femeile ce s-au perindat de atunci în viaţa mea, ceea ce am iubit a fost numai vreo asemănare cu dânsa: la unele am regăsit părul ei galben sau ochii verzui, la altele tristeţea surâsului, legănarea mersului ori melodia glasului ce mă fermeca atât..."
(M. Caragiale – *Craii de Curtea-veche*)

51. „Dacă aş fi spus asta ca opinie obiectivă, oamenii ar fi acceptat-o, poate, dar era în tonul meu, în ostentaţia neologismelor, o nuanţă de jignire şi dispreţ, încât toţi m-au privit miraţi, nedeprinşi cu atitudini atât de puţin milităreşti, iar căpitanul Corabu, întărâtat, dar stăpânindu-se, s-a întors spre mine cu un fel de mică solemnitate acră de magistrat."
(C. Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

52. „Dar ceea ce deosebeşte o societate de civilizaţie de una de cultură e că lumea ei imită şi practică pasionat şi cu entuziasm toate formele celei de cultură, fără să aibă însă stăruinţa de a duce lucrurile până la un capăt şi nici curajul de a suporta toate consecinţele."
(C. Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

Scanned with OKEN Scanner

53. „Nu ştiu dacă am dreptul să trag concluzia că oamenii problemelor mari sufleteşti sunt tocmai dimpotrivă: neliniştiţi de calea destinelor care li s-au încredinţat şi faţă de vinovaţii mari, atunci când e vorba de soarta colectivităţii; fără indulgenţă, dar optimişti, neglijenţi şi iertători, atunci când e vorba de interesele lor personale."

(C. Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

54. „Cea mai mare surprinză a fost pentru mine că nevastă-mea însăşi, foarte ascultată din cauza frumuseţii ei, şi a cărei participare constituia un fel de motiv de succes pentru excursie, era aceea care a deranjat de două ori pe toată lumea, ca să izbutească să-l aibă în maşina noastră pe G., dansatorul abia cunoscut cu două săptămâni înainte."

(C. Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

55. „Nu ştiu dacă i-a făcut-o cineva, nu ştiu dacă duşmanii lui au tăbărât pe ea. Ceea ce ştiu e că într-o piesă modernă, omenească şi simplă, într-o atmosferă de intimitate, ea s-a apucat să urle ca o disperată; ceea ce ar fi mers într-o melodramă sau într-o dramă bulevardieră era aici penibil. Era cu totul alături de rol, din care nu pricepuse nimic şi nemaiştiind ce să facă, deoarece nici regizorul nu ştiuse ce să-i arate, a încercat să plaseze eternul şi teribilul ei cuplet din Modelul, deşi pe alte cuvinte, procedeu justificat doar de faptul că şi aici era vorba de o femeie părăsită. Nenorocirea a fost că s-a râs în sală, tocmai când Emilia se credea mai dramatică; a fost destul un mic accident de la galerie când ea a terminat, patetică, înclinând capul pe umăr, o frază pe care o credea zguduitoare..., un student probabil, a confirmat apăsat şi grav: Bine!"

(C. Petrescu – *Patul lui Procust*)

56. „El părea foare încurcat, iar ea, pornită, avea aerul că depinde de răspunsul lui. Mi-era cu neputinţă să surprind măcar vreun fragment din conturul inteligibil al unei fraze, ca să pot reconstitui convorbirea lor dar cum îl ştiam pe el foarte inteligent, iar pe ea foarte emotivă, simţeam că acolo e o devenire în care eu eram de prisos. Scriitorul insista mereu, fără să observe cât sunt de nervos, până când, surprinzându-mi direcţia privirii, m-a interpelat mirat... Parcă m-ar fi stropit cineva cu o cană de apă ca să mă deştepte dintr-o reverie stupefiantă."(C. Petrescu – *Patul lui Procust*)

57. „Mă întreba, convins că e cu neputinţă ca un tip ca mine să priceapă ceva din artă, sau, în sfârşit, să aibă alte legături cu arta decât acelea de braconier al amorului. E adevărat că deşi venisem dintr-un oarecare snobism, eram totuşi acolo pentru o manifestaţie de artă şi numai incidental acum arta şi tot restul lumii erau într-o zonă de interese limitate... M-a întrebat provocator, cu un zâmbet voinic şi batjocoritor, de parcă ar fi asistat la cine ştie ce experienţă." (C. Petrescu – *Patul lui Procust*)

58. „Chiar după ce totul era pus pe rost, nu lipseau necazurile: dacă virtuozul X în trecere prin Bucureşti va accepta să cânte la ea înainte de concertul lui public; dacă muzica lui St.-Saëns va fi executată mai bine ca la Ateneu; dacă partiţia procurată din Debussy era chiar cea executată în sala Erard; dacă flautistul care trebuia să înlocuiască pe Rim bolnav va putea fi pus la punct." (H.P. Bengescu – *Concert din muzică de Bach*)

59. „Fu un moment de pauză în care probabil ar fi trebuit să intre Sia pentru că Linei i se păruse că vine; ar fi trebuit să intre pentru că Lina ar fi dorit să audă Sia şi mustrarea ei şi bunăvoinţa lui Rim; sau pentru că vorbele schimbate acolo păreau a-i fi făcut loc să intre; pentru că bolnavul îşi alimentase şi răbdarea şi indulgenţa din nădejdea acelei întoarceri; pentru că absenţa ei durase destul, dacă nu prea mult. Dar nu veni, şi minutul rămase suspendat..." (H.P. Bengescu – *Concert din muzică de Bach*)

60. „Ca să nu-i dea vreme să răsufle, Belciug îl luă repede, că face rău de-şi stâlceşte fata, c-a ajuns de râsul lumii, că omul la nenorocire să nu-şi piardă judecata, că Ana a greşit, dar orice greşeală se poate îndrepta cu bunăvoinţă, dar încăpăţânarea e mama tuturor relelor, că doar nici Ion nu-i ţigan, ba încă-i fecior sârguitor şi isteţ, deşi n-are avere, şi poate să fie un ginere mai de treabă ca mulţi alţii..." (L. Rebreanu – *Ion*)

Scanned with OKEN Scanner

61. „În aceeaşi joi, după-amiază, pe când Herdelea, profitând de vremea frumoasă şi călduţă, sforăia închis în stupină, iar dăscăliţa cu fetele alegeau fasole pentru mâncarea de seară şi vorbeau de Pintea, mirându-se că au trecut zece zile de la răspunsul lor fără ca el să mai fi dat vreun semn de viaţă, o căruţă se opri în faţa casei şi, în vreme ce caii îşi scuturau clopoţeii de la gât, un glas strigă pătrunzător :

– Domnule-nvăţător ! ..." (L. Rebreanu – *Ion*)

62. „Apostol Bologa nu-şi putu stăpâni o strâmbătură de dispreţ când lepădă receptorul, căci aghiotantul, care nu fusese niciodată în tranşee şi care ar fi fost în stare să perie în fiece zi pe toţi generalii armatei numai să nu intre el în foc, pomenind despre «evenimentele foarte mari», îşi îngroşase vocea ca un viteaz de cafenea."

(L. Rebreanu – *Pădurea spânzuraţilor*)

63. „Trăim ca să cuprindem totul
Şi să ne pierdem într-o zi.
Un Dumnezeu adânc, albastru,
e marea-n care vom pieri." (L. Blaga – *Caravela*)

64. „Prietene crescut la oraş,
fără milă, ca florile în fereastră,
prietene care încă niciodată n-ai văzut
câmp şi soare jucând subt peri înfloriţi,
vreau să te iau de mână,
vino, să-ţi arăt brazdele veacului."

(L. Blaga – *Pluguri*)

65. „Dar, întorcând capul, îşi dădu seama că fata plecase. Simţi atunci în nări un parfum sfios şi exotic, şi odată auzi bătând din palme şi odaia începu să se lumineze într-un chip misterios, ca şi cum perdelele ar fi fost trase încet, foarte încet, una după alta, lăsând să pătrundă treptat lumina după-amiezii de vară. Dar Gavrilescu avu timp să observe că nici o perdea nu se mişcase înainte de a da cu ochii de trei fete tinere care se aflau la câţiva metri în faţa lui, bătând uşor din palme şi râzând." (M. Eliade – *La ţigănci*)

66. „Apoi ieşi repede pe platformă, chiar în clipa când se oprea tramvaiul. Coborând, Gavrilescu regăsi arşiţa şi mirosul de astfalt topit. Traversă cu greutate strada ca să aştepte tramvaiul spre direcţia opusă. «Gavrilescule, şopti, atenţie ! Că parcă-parcă ai începe să îmbătrâneşti. Te ramoleşti, îţi pierzi memoria. Repet : atenţie ! Că n-ai dreptul. La patruzeci şi nouă de ani bărbatul este în floarea vârstei.»" (M. Eliade – *La ţigănci*)

67. „Dar i-a fost de ajuns să-şi oprească doar câteva clipe privirile asupra unui asemenea alcov, ca să înţeleagă că era o iluzie, că de fapt ceea ce vedea el erau două sau trei paravane separate care-şi împreunau imaginile într-o mare oglindă cu ape verzi-aurii. În clipa când îşi dădu seama de iluzie, Gavrilescu simţi că odaia începe să se învârtească în jurul lui, şi-şi duse din nou mâna la frunte." (M. Eliade – *La ţigănci*)

68. „Când mi-am văzut numele pe plicul adus de paznic, parcă nu-mi venea să cred că-mi este adresat mie ; mi se părea că acel Allan nu mai există de mult, că îl lăsasem undeva în urmă. Am tras zăvorul la uşă şi am citit scrisoarea, palpitând, parcă m-aş fi aflat deodată în faţa lui Sen... Îmi scria că familia petrecuse o lună la Midnapur, de unde chiar M. îmi trimitea câteva rânduri scrise pe petice de jurnale, pe afişe din gară, alături de flori umile de câmp, culese probabil în plimbările ei pe la marginea satului." (M. Eliade – *Maitreyi*)

69. „Ni s-a părut la amândoi că auzim paşi în dreptul ferestrei şi am tăcut, dar paşii s-au îndreptat spre verandă de unde s-au auzit ciocăniturile în uşa coridorului ; ciocăniturile au încetat în câteva minute, ca să revină la fereastra mea oblonită. Am înţeles că era Khokha, întors probabil târziu de la un cinematograf de cartier şi m-am prefăcut că întârzii să-i deschid ca să-i dau timp fetei să ajungă sus, în odaia ei." (M. Eliade – *Maitreyi*)

70. „Dar nu, amintirea şi efortul n-au precizat nimic. Tot ce spun acum sunt numai fragmente, care m-au obsedat fără să se destrame... Am dansat bine şi spun asta ca să nu crezi că a fost un dans extatic sau că se desfăşura atât de excepţional încât ceilalţi din salon ne-au lăsat singuri, ca pe o pereche senzaţională." (M. Eliade – *Maitreyi*)

Scanned with OKEN Scanner

71. „O ascultam cum se ascultă o poveste, dar în acelaşi timp simţeam cum se depărtează de mine; înţelegeam încă o dată că simpli, naivi şi clari suntem numai noi, civilizaţii, că oamenii aceştia pe care îi iubeam atât de mult, încât aş fi voit să ajung unul din ei, ascund fiecare o istorie şi o mitologie peste putinţă de străbătut, că ei sunt stufoşi şi adânci, complicaţi şi neînţeleşi. Mă dureau cele ce spunea Maitreyi, mă dureau cu atât mai mult cu cât o simţeam în stare să iubească totul cu aceeaşi pasiune, în timp ce eu voiam să mă iubească veşnic numai pe mine." (M. Eliade – *Maitreyi*)

72. „Nimic nu este mai penibil şi mai respingător, decât să auzi că acolo unde tu ai manifestat toată intimitatea fiinţei tale, unde te-ai consumat în fiecare clipă fără nici o speranţă în posibilitatea unei salvări, unde ai gândit pentru a nu plânge şi unde ai scris pentru a nu muri, ceilalţi să vadă o pură escrocherie, o vulgară dorinţă de a epata."

(E. Cioran – *Singurătate şi destin*)

73. „Nu o plenitudine istorică, nu realizări majore – pe care sufletul nostru nici n-ar fi avut când să le înfăptuiască – dau garanţia duratei; ci sentimentul că, în fond, există un plan faţă de care toată frământarea istorică este irosire şi pierdere."

(C. Noica – *Pagini despre sufletul românesc*)

74. „Popa îl dăscăli că dacă îl află să se prefacă precum că nu ştie cine i-a furat calul; să-l amăgească prefăcându-se că vine să i se jeluiască şi să-i ceară sfat; ba chiar să arunce bănuiala furtului iepei în dânsul, în popă, ca să cumpere şi mai bine încrederea hoţului. Scoroambă, prostit de furie, s-a legat că va face întocmai, deşi de vrăjmăşia lui nu-i trecea prin minte lui Amoaşei." (V. Voiculescu – *Alcyon sau Diavolul Alb*)

75. „Vă închipuiţi ce cumplită învinuire ar cădea asupra noastră, celor câţiva care cârmuim mănăstirea. Toţi duşmanii, întovărăşiţi cu vrăjmaşii credinţei ar tăbărî asupră-ne că nu ne-am mulţumit numai să-l surghiunim pe sfânt, ci că din pizmă şi din răutate l-am şi ucis; de aceea trebuie să-l ascundem în altă parte. Pentru liniştea soborului şi a lumii, ca să risipim orice bănuială, am scornit, Dumnezeu să ne ierte, minciuna cu procesul şi v-am chemat să-mi daţi ajutor aici, ca să ştergem şi cele mai mici urme ale unei întâmplări, care, dată în vileag, ar fi târât Biserica într-un nemaipomenit scandal." (V. Voiculescu – *Schimnicul*)

76. „Odinioară nu era cale ferată. Drumul ăsta îl făceam cu trăsura şi încântarea nu mai avea sfârşit. Plecam de jos, dintre maluri căptuşite cu cătuşnic şi crivine argintii, şerpuiam printre măguri păduroase, suiam dealurile îmbrăcate în pometuri, ajungeam la munţi, ne strecuram prin chei de stânci, ne dam jos ca să uşurăm caii la coaste, poposeam în piscul pripoarelor să răsuflăm şi să ne umplem ochii de priveliştea ce izbucnea deodată în perspectiva zecilor de caturi ale munţilor, unde mă aşteptau răsfăţul bunicilor, libertatea să mă caţăr în pomi, să mă scald în voie, să călăresc, dar mai ales să umblu cu puşca prin păduri." (V. Voiculescu – *Sakuntala*)

77. „Smulsei de jos tulpinile amare... Eram atât de schimbat, aşa de smintit, că tata mă apucă în braţe, să mă potolească şi-mi apăsă capul la pieptul lui, unde mă zbăteam băiguind... mă liniştii repede şi-mi venii în fire, fiindcă înţelesei că trebuia să mă stăpânesc, dacă vream să mă asculte şi mă sforţai să-i fac să mă creadă. Am zugrăvit, aprins, cu amănunte pe care atunci nu le văzusem şi care acum îmi veneau în minte şi care nici eu nu ştiu de unde, chipul oacheş al mortului, nasul subţire şi drept, ochii albaştri, mustaţa neagră, cu sfârcurile uşor aduse în sus..." (V. Voiculescu – *Lipitoarea*)

78. „Să stea cât o pofti închis în chilie, ca într-o chinovie unde să ajuneze şi să se roage netulburat, fără să dea cuiva socoteală de timpul şi faptele lui; la biserică să vie numai pentru împărtăşanie; ceea ce i se trimitea de mâncare să i se pună o dată pe zi, în tindă, de unde să şi-o ia singur, ca astfel să nu-l mai supere nimic şi nimeni; în chipul acesta, scoţându-l din obşte, stareţul cel nou nădăjduia să curme liniştea râvnelor nefireşti încuibată în paşnicul locaş şi să aducă viaţa soborului la netezişul cuvenit mănăstirilor obişnuite." (V. Voiculescu – *Schimnicul*)

Scanned with OKEN Scanner

79. „După ce am urcat colina și am ieșit deasupra dealului, unde am lăsat spânzurat sub noi pe șapte văi cătunul, am pătruns întâi sub poale de codru domesticit, pus la rânduială de mâna omului, de-a lungul căruia am urcat oblâncuri de plaiuri înverzite; trebuia să ieșim sus, pe coamă, ca să trecem peste șaua muntelui, de cealaltă parte, pe fața de către miazăzi, unde bătea soarele și unde se trag cocoșii cu haremurile lor, după semințe, muguri și gângănii timpurii; numai în câteva ceasuri am și intrat într-o nouă primăvară."

(V. Voiculescu – *Misiune de încredere*)

80. „Poate că grecul, chibzuit cum e, are să pretindă că înainte de a începe târgul calul să fie dat în mâna oamenilor săi și numai pe urmă să numere hoțului banii. Aici gândurile popii iar se încâlceau și nu știa cum să dezlege încurcătura; intra pe rând, în pielea fiecăruia, când în a hoțului, când în a grecului, chinuindu-se să le descopere gândurile, ca să știe cum să apere interesele în ciocnire; rusnacul îi spunea că totul va rămâne cum le-a fost înțelegerea și că n-are nevoie nici de oameni, nici de arme, nici măcar de laț, numai să fie Murad al lui pe care-l smulge și de la diavol, darmite de la om."

(V. Voiculescu – *Alcyon sau Diavolul Alb*)

81. „Am priceput de ce era spaima și hula satului, pentru ce toți îl urau și-l huiduiau; umbla vorba că din trupul lui se resfiră un iz sălbatec și nimeni nu-i poate suferi nici mirosul, nici privirile. Cercai să-mi dau seama ce e adevărat din toate ponoasele cu care-l încarcă lumea care-l învinuia de multe rele și nelegiuiri, dar mai ales că trimete lupii într-adins să facă stricăciuni în vitele gospodarilor; ba uneori se preface el însuși în lup și iese înaintea oamenilor să-i sfâșie." (V. Voiculescu – *În mijlocul lupilor*)

82. „Animalul trebuie îmbătat ca să fie și mai lesne supus, fiindcă trecuse vârsta dresurii; unul din țigani se sculă și curăță de jar aria ca pe o vatră de copt turta, încercând, pe urmă, cu dosul palmei fierbințeala pământului unde puiul trebuia să fie ținut cu tălpile, cât să-l frigă bine, să-l silească să sară și să deprindă jocul. Cei șase țigănuși despuiați se porniră să cânte, să sară și să se învârtească în jurul vetrei, aidoma unor urși, dând astfel pildă și îndemn puiului zăpăcit de larmă și rachiu." (V. Voiculescu – *Sakuntala*)

83. „Ce va fi trecut prin creierul adormit al lui Conțescu nu se știe, clar este că ideea de a rezista cu orice chip toropelii i se înfipse cu putere în cuget și fără să se miște de loc, pacientul începu să-și caute puncte de sprijin în odaie, să vorbească. Chema lângă el pe scaun, pe rând, câte unul din casă să-i spună din când în când câte un cuvânt, acesta reprezentând pluta cu care voluntarul Conțescu se ținea deasupra inconștienței. Își dădu silința să mănânce, pofta îi reveni încetul cu încetul și ceea ce îl indispunea era acum interdicția de a consulta cărți." (G. Călinescu – *Bietul Ioanide*)

84. „Observă că Tudorel primește și corespondență, prin urmare scrisese, își comunicase adresa. Îndată ce o primea, intra în cortul său, unde rămânea multă vreme, citind scrisorile, făcând însemnări. S-ar fi zis că Doru și-a instalat în cort un adevărat birou. Într-una din zile își făcu apariția un plutonier de jandarmi, care întrebă pe Ioanide ce face acolo, îi ceru legitimația, pe care o răsuci multă vreme în mână, se informă cine era Doru Ioanide; neavând vreme să se supere, aproape nu dădu importanță faptului, deși când jandarmul plecă îi veni ideea că e scandalos să fie astfel suspectat; își aduse aminte de probabilii agenți de pe strada lui și încreți fruntea; era un ce la mijloc care trebuia neapărat dezlegat." (G. Călinescu – *Bietul Ioanide*)

85. „Consumul de literatură cere noi amănunte, noi revelații, noi interpretări bazate pe texte autentice, până când din scriitor și din operă nu mai rămâne nimic nescos la lumina crudă a zilei; și să mai reziste după aceea cine mai poate în fața curiozității devorante a cititorului, care e nesatisfăcut și iritat dacă și spui că există într-o operă secrete care nu pot fi sfâșiate." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

86. „Și, inteligent cum e, nu renunță la mijloacele care l-au ajutat să ajungă aici, adică la știință, ci dimpotrivă, își creează valori spirituale pornind de la ea. Care ar fi aceste

Scanned with OKEN Scanner

valori? Nu văd, nu înțeleg și nu pot să-mi imaginez că ar fi altele decât cele care i-au adus până acum atâtea victorii în spirit: noblețea atitudinii, detașarea, compasiunea, generozitatea simțirii..." (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

87. „Dar descoperitorul de talente n-are încotro, el trebuie să spună astfel de fraze, fiindcă începătorul n-are nevoie nici de îndoielile, nici de rezervele lui. Plină de umor a fost reacția unui vestit autor care avea un prieten la care ținea foarte mult, fiindcă era o personalitate interesantă. Era obișnuit ca acest tânăr să-l caute zilnic și să facă plimbări împreună, dar deodată aceste vizite încetară..." (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

88. „Nu era vorba nici pe departe de o necesară și mereu actuală confruntare a vechilor valori cu spiritul revoluționar al timpurilor noastre, confruntare care nu le micșorează puterea de atracție în conștiința prezentului, dacă sunt adevărate valori, ci de o acțiune de discreditare a valorilor prin aducerea lor la spiritul comun, îngrășându-se, astfel, spiritul primar agresiv căruia îi place să afle că nu mai există valori, că creația literară e o escrocherie, iar inspirația o postură ridicolă." (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

89. „Îmi vine în minte o întâmplare pe care n-am s-o folosesc niciodată în literatura de ficțiune, pentru simplul motiv că face parte din acele incidente de viață pe care oricum ai încerca să le filtrezi, sensul lor, pe care îl știi numai tu, scapă cititorului și nu rămâne pe hârtie decât un fapt brut și inestetic." (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

90. „Nu e ușor să-ți închipui replica unui adversar. Cine s-ar recunoaște drept purtător al unei maladii, așa cum am încercat s-o descriu eu? Nimeni n-ar accepta o discuție pe acest teren, pentru că mie îmi este la îndemână să pun problema într-un fel, iar scriitorului evazionist nu-i este, încât pentru folosul discuției noastre trebuie să ne propunem să părăsim avantajele pe care noi înșine le-am creat și să încercăm să înțelegem care ar fi gândirea intimă, filozofică și estetică a scriitorului care respinge tipul de literatură pe care noi îl apărăm." (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

91. „Trebuie să te saturi de oraș ca să începi să reflectezi la modul de viață în comunități mici, în care individualismul e moderat de privirea vecinului sau de ochii uliței care te vede când pleci de-acasă și când te întorci; dacă nu ești atent ți se aud și șoaptele, fără să mai vorbim că toată lumea știe cum îți crești copiii, cum te porți cu părinții și cum îți iubești nevasta." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

92. „Când eram copil aveam un învățător în sat, care când intra în clasă, după ce ne ridicam în picioare și-i răspundeam la bună dimineața în cor, ne spunea să ne așezăm adresându-ni-se astfel:

– Stați jos, mămăligarilor!

Adică el era un mâncător de pâine, după cum se și cuvenea, fiindcă taică-său era foarte bogat și nu trebuia să-și vândă grâul până la ultimul bob, în timp ce nouă ne rămânea doar porumbul și mâncam numai mămăligă. Pe primăvară, așa, începea însă și porumbul să se cam împuțineze în podul casei. Atunci omul începea să bată pe la porțile altora și, până găsea, se mai întâmpla să și rabde, fiindcă în astfel de împrejurări el nu mai avea de vânzare decât puterea lui de muncă și trebuia să dea o luptă să nu se lase chiar de tot înhămat pentru câțiva saci de porumb." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

93. „Iar faptul că nu știm că suntem disperați, că adică suntem niște sănătoși închipuiți, nu înseamnă că nu suntem bolnavi de această boală care se aplică eternității noastre, chiar dacă murim fără să fi descoperit vreodată acest lucru. Cei superiori în conștiință sunt superiori și în disperare, știu despre ea mai mult decât ceilalți și nu mai pot și nici nu e bine să dea înapoi, pentru că disperarea ar trebui s-o considerăm un avantaj enorm."

(M. Preda – *Viața ca o pradă*)

94. „Nu s-ar putea spune că omul secolului nostru n-a gândit și astfel, dovadă atrocitățile pe care le-a comis, crezând că poate înfăptui orice nelegiuire, fără să dea socoteală. Totuși, din călău a ajuns să fie victimă și astfel a expiat, și să sperăm că am tras cu toții din asta

destule învățămine ca să ne treacă cheful să le mai comitem cel puțin pentru o lungă perioadă de timp; fiindcă să gândești că totul e permis, în absența unei divinități care ne-ar pedepsi, nu înseamnă că scăpăm de pedeapsă." (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

95. „Aici ajungem însă la fondul dramatic al chestiunii, că dacă el cu adevărat își câștigase acest drept, și unul din copiii lui depune mărturie că așa a fost, absolvindu-l, ce se întâmplă cu mulți dintre noi, iubitori de spectacole ale naturii sau ale cuvântului, pe care nimeni nu ne absolvă când copiii și noi înșine trăim prost din vina noastră? Acest gând m-a obsedat totdeauna și niciodată n-am avut sentimentul că am timp, deși am avut berechet, să mă uit pe cer și să observ mersul constelațiilor. Ce-am făcut cu acel timp, când l-am avut, de n-am descoperit până acum unde se află cutare stea? Nimic n-am făcut."

(M. Preda – *Viața ca o pradă*)

96. „E un semn de întrebare dacă unui scriitor îi convine să i se intre în laboratorul său secret, chiar dacă în acest laborator scriitorul, nebănuind nici el ce o să-i iasă, experimentează inocent în văzul tuturor. Din cutare notiță aflăm nenumărate alte detalii care constituie parcă sfărâmăturile marii opere, dacă în ele n-am vedea și idei de tipuri embrionare, fraze și ticuri care aveau să capete ulterior o putere de sugestie nebănuită la simpla lor lectură." (M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

97. „Ieșim din blestemul activității care ne mănâncă zilele și redevenim ceea ce fusesem înainte de izgonirea din rai: adică inactivi și nemuritori. Asta înseamnă că gestul poetului de ridicare a brațelor spre a arăta ce e pe cer se adresează doar oamenilor activi, celor trudiți de cele opt ore petrecute în zgomotul uzinelor, sau celor care petrec alte ore pe la cozi, înghesuiți în magazinele supraaglomerate și nu se adresează celor inactivi, care, neavând ce face pot să se uite pe cer și fără îndemnul poetului. În acest caz ce le-ar spune celor leneși contemplarea, să zicem, a constelației Orion? Că sunt și ei eterni ca și cerul înstelat? Și la ce ar folosi să se simtă etern un leneș sau un hoț care fură munca și sudoarea altora?" (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

98. „Într-adevăr, la el o revistă literară era ca o ființă vie. Trăia din pasiunea mistuitoare pe care el i-o insufla, și nu e de mirare că viitorul scriitor găsea în paginile și-n atmosfera ei zilnică ambianța ideală fără de care, dacă unul sau altul dintre noi se poate lipsi, o literatură suferă, fiindcă lipsită de idealismul debutului, personalitatea literară crește asemeni copiilor la orfelinat, unde îngrijirea, chiar fără cusur, nu poate suplini căldura și dragostea maternă. Într-adevăr, creația artistică nu este oare unul din răspunsurile cele mai energice pe care le dă omul blestematei probleme insolubile?" (M. Preda – *Viața ca o pradă*)

99. „Cine nu-și cunoaște condiția e mai robit de ea, mai captiv, prins cum e într-un program de ucidere a timpului care îl abate fără greș de la reflecție. Mă feresc să vâr în toate acestea soarele și spațiul, zăpezile și alte elemente în mijlocul cărora copiii noștri ar crește apropiați de natură și ar ajunge să fie bine adaptați pentru lupta cu mediul. Argumentația țintește numai individualismul feroce care se hrănește nestingherit din inimile unora dintre noi, în singurătatea blocurilor confortabile în care ne refugiem zilnic."

(M. Preda – *Imposibila întoarcere*)

100. „Sunt un om viu.
Nimic din ce-i omenesc nu mi-e străin;
Abia am timp să mă mir că exist, dar
mă bucur întotdeauna că sunt." (N. Stănescu – *Sunt un om viu*)

Scanned with OKEN Scanner

SOLUŢIILE TESTELOR GRILĂ

Substantivul

1) - b; 2) - b; 3) - b; 4) - a; 5) - b; 6) - c; 7) - b; 8) - b; 9) - b; 10) - b; 11) - b; 12) - c; 13) - a; 14) - b; 15) - b; 16) - b; 17) - c; 18) - a; 19) - c; 20) - b; 21) - c; 22) - a; 23) - c; 24) - c; 25) - b; 26) - c; 27) - b; 28) - a; 29) - b; 30) - b; 31) - a; 32) - a; 33) - b; 34) - b; 35) - b; 36) - b; 37) - b; 38) - b; 39) - b; 40) - c; 41) - c; 42) - c; 43) - a; 44) - c; 45) - a; 46) - b; 47) - c; 48) - b;

Articolul

1) - b; 2) - b; 3) - a; 4) - a; 5) - b; 6) - b; 7) - b; 8) - a; 9) - a; 10) - b; 11) - b; 12) - a; 13) - b; 14) - b; 15) - b; 16) - a;

Adjectivul

1) - a; 2) - b; 3) - c; 4) - a; 5) - a; 6) - c; 7) - c; 8) - a; 9) - c; 10) - c; 11) - a; 12) - b; 13) - c; 14) - a; 15) - b; 16) - b; 17) - b; 18) - b; 19) - c; 20) - c; 21) - a; 22) - b; 23) - a; 24) - a; 25) - c; 26) - c; 27) - a; 28) - a; 29) - b; 30) - a; 31) - b; 32) - c; 33) - c; 34) - c; 35) - b; 36) - a; 37) - b; 38) - c; 39) - b;

Numeralul

1) - b; 2) - c; 3) - b; 4) - b; 5) - b; 6) - c; 7) - a; 8) - b; 9) - b; 10) - b; 11) - b; 12) - a; 13) - a; 14) - a; 15) - a; 16) - b; 17) - b; 18) - b; 19) - a; 20) - c; 21) - b; 22) - a; 23) - a; 24) - c; 25) - b; 26) - a; 27) - b; 28) - b; 29) - b; 30) - b;

Pronumele

1) - b; 2) - b; 3) - c; 4) - b; 5) - c; 6) - c; 7) - b; 8) - a; 9) - a; 10) - b; 11) - c; 12) - c; 13) - c; 14) - b; 15) - b; 16) - a; 17) - a; 18) - c; 19) - c; 20) - b; 21) - b; 22) - c; 23) - b; 24) - c; 25) - b; 26) - c; 27) - c; 28) - a; 29) - a; 30) - c; 31) - c; 32) - a; 33) - c; 34) - b; 35) - a; 36) - a; 37) - b; 38) - a; 39) - b; 40) - c; 41) - b; 42) - c;

Verbul

1) - a; 2) - c; 3) - b; 4) - b; 5) - c; 6) - b; 7) - c; 8) - c; 9) - c; 10) - b; 11) - b; 12) - c; 13) - a; 14) - b; 15) - b; 16) - a; 17) - a; 18) - c; 19) - c; 20) - c; 21) - b; 22) - c; 23) - c; 24) - b; 25) - b; 26) - a; 27) - c; 28) - b; 29) - a; 30) - b; 31) - c; 32) - b; 33) - c; 34) - b; 35) - b; 36) - b; 37) - c; 38) - c; 39) - b; 40) - c; 41) - b; 42) - a; 43) - b; 44) - c; 45) - b; 46) - c; 47) - a; 48) - a; 49) - a;

Adverbul

1) - b; 2) - c; 3) - b; 4) - b; 5) - b; 6) - c; 7) - b; 8) - b; 9) - b; 10) - c; 11) - b; 12) - b; 13) - b; 14) - b; 15) - c; 16) - a; 17) - a; 18) - a; 19) - b; 20) - c; 21) - c; 22) - c; 23) - b; 24) - b; 25) - a; 26) - c; 27) - c; 28) - a; 29) - a; 30) - c; 31) -b; 32) - b; 33) - a; 34) - c;

Prepoziţia

1) - c; 2) - b; 3) - b; 4) - b; 5) - b; 6) - b; 7) - a; 8) - c; 9) - a; 10) - c; 11) - b; 12) - b; 13) - b; 14) - a; 15) - b; 16) - a; 17) - b; 18) - b; 19) - c; 20) - a; 21) - c; 22) - b; 23) - c;

Conjuncţia

1) - a; 2) - c; 3) - c; 4) - b; 5) - a; 6) - c; 7) - c; 8) - b; 9) - b; 10) - b; 11) - c; 12) - b; 13) - c; 14) - b; 15) - a; 16) - b; 17) - c; 18) - c; 19) - c; 20) - b; 21) - c; 22) - a; 23) - c; 24) - a;

Scanned with OKEN Scanner

Interjecţia

1) - c; 2) - b; 3) - c; 4) - b; 5) - b; 6) - b; 7) - b; 8) - a; 9) - c; 10) - b; 11) - a; 12) - a; 13) - c; 14) - b; 15) - a; 16) - a; 17) - b; 18) - a; 19) - a; 20) - b; 21) - c; 22) - b; 23) - c; 24) - a;

Subiectul şi propoziţia subordonată subiectivă

1) - c; 2) - c; 3) - b; 4) - b; 5) - b; 6) - c; 7) - b; 8) - b; 9) - b; 10) - a; 11) - b; 12) - b; 13) - c; 14) - c; 15) - b; 16) - b; 17) - c; 18) - b; 19) - b; 20) - a; 21) - c; 22) - a; 23) - c; 24) - b; 25) - b; 26) - b; 27) - c; 28) - b; 29) - a; 30) - b; 31) - b; 32) - b;

Predicatul şi propoziţia subordonată predicativă

1) - a; 2) - b; 3) - b; 4) - b; 5) - c; 6) - b; 7) - c; 8) - c; 9) - c; 10) - b; 11) - c; 12) - c; 13) - c; 14) - b; 15) - c; 16) - b; 17) - c; 18) - c; 19) - b; 20) - c; 21) - c; 22) - c; 23) - a; 24) - b; 25) - a; 26) - c; 27) - c; 28) - c;

Atributul şi propoziţia subordonată atributivă

1) - a; 2) - b; 3) - c; 4) - b; 5) - b; 6) - a; 7) - b; 8) - c; 9) - b; 10) - c; 11) - b; 12) - b; 13) - b; 14) - c; 15) - b; 16) - a; 17) - c; 18) - a; 19) - a; 20) - b; 21) - a; 22) - b; 23) - a; 24) - b;

Complementul direct şi propoziţia subordonată completivă directă

1) - a; 2) - b; 3) - a; 4) - a; 5) - b; 6) - b; 7) - a; 8) - a; 9) - b; 10) - b; 11) - b; 12) - a; 13) - a; 14) - a; 15) - a; 16) - a; 17) - a; 18) - b; 19) - a; 20) - b; 21) - a; 22) - b; 23) - a; 24) - a; 25) - a; 26) - b; 27) - a; 28) - b; 29) - b; 30) - a; 31) - a; 32) - a; 33) - a; 34) - a; 35) - a; 36) - a;

Complementul indirect şi propoziţia subordonată completivă indirectă

1) - a; 2) - a; 3) - a; 4) - a; 5) - b; 6) - a; 7) - a; 8) - a; 9) - b; 10) - a; 11) - b; 12) - a; 13) - b; 14) - a; 15) - b; 16) - a; 17) - a; 18) - a; 19) - a; 20) - a; 21) - a; 22) - a; 23) - a; 24) - a; 25) - a; 26) - b; 27) - a; 28) - b; 29) - a; 30) - b; 31) - a; 32) - a; 33) - b; 34) - b; 35) - a; 36) - a; 37) - a; 38) - a;

Complementele circumstanţiale şi propoziţiile subordonate circumstanţiale

1) - b; 2) - a; 3) - a; 4) - b; 5) - a; 6) - c; 7) - b; 8) - b; 9) - b; 10) - c; 11) - b; 12) - a; 13) - b; 14) - a; 15) - b; 16) - b; 17) - a; 18) - c; 19) - a; 20) - c; 21) - a; 22) - b; 23) - b; 24) - c; c; a; 25) - a; 26) - c; 27) - a;

Fonetica

1) - b; a; b; 2) - b; a; b; a; 3) - a; 4) - b; 5) - a; b; a; b; b; b; 6) - a; 7) - b; 8) - b; 9) - a; b; a; 10) - a; b; b; b; b; 11) - b; 12) - a; b; a; b; b; a; a; b; b; 13) - a; b; a; a; a; b; a; a; b; b; b; b; a; b;

Vocabularul

1) - a; 2) - c; 3) - c; 4) - b; 5) - c; 6) - a; 7) - c; 8) - b; 9) - b; 10) - b; 11) - b; 12) - c; 13) - a; 14) - a; 15) - b; 16) - c; 17) - b; 18) - b; 19) - b; 20) - b; 21) - b; 22) - a; 23) - b; 24) - b; 25) - b; 26) - b; 27) - c; 28) - c; 29) - b; 30) - b; 31) - c; 32) - b; 33) - b; 34) - c; 35) - b; 36) - a; 37) - b; 38) - c; 39) - b; 40) - c; 41) - c; 42) - c; 43) - b; 44) - a; 45) - b; 46) - b; 47) - c;

Noţiuni de stil şi de compoziţie

1) - b; 2) - c; 3) - b; 4) - b; 5) - c; 6) - – 7) - c; 8) - b; 9) - c; 10) - b; 11) - a; 12) - b; 13) - a; 14) - a; 15) - a; 16) - b; 17) - c; 18) - a; 19) - b; 20) - b; 21) - a; 22) - b; 23) - c; 24) - b; 25) - c; 26) - b; 27) - c; 28) - c;

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-9248-02-0 PREŢ: [redacted] LEI

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţele formulate în această lucrare, spre deosebire de alte culegeri, încearcă să acopere integral obiectivele predării limbii române în gimnaziu şi liceu, vizând atât nivelul gramaticii, cât şi pe cel al foneticii, al vocabularului şi al stilisticii.

Partea I este structurată în capitolele: **Gramatică, Fonetică, Vocabular, Noţiuni de stil şi de compoziţie,** cuprinzând exerciţii de sistematizare, texte suplimentare şi teste grilă, permiţând formarea raţionamentului lingvistic şi aprecierea corectă a faptelor de limbă. **Partea a II-a** are un caracter exclusiv aplicativ, solicitând transferul cunoştinţelor aprofundate în prima parte, realizarea de comparaţii şi conexiuni complexe.

Lucrarea se încheie cu un număr de texte propuse, fără a fi însoţite de cerinţe, oferind posibilitatea formulării acestora de către profesori, studenţi sau chiar elevi, lăsând astfel deschis drumul creativităţii didactice.

●

„Lucrarea de faţă – elaborată de două distinse profesoare de la liceul «Emil Racoviţă», din Iaşi – este folositoare absolvenţilor învăţământului liceal care se pregătesc pentru admiterea în învăţământul superior filologic, profesorilor de limba română din învăţământul preuniversitar, care găsesc aici – adunate şi organizate sistematic – exerciţii şi teste necesare predării şi evaluării cunoştinţelor de limba română, precum şi oricărui vorbitor de limbă română care doreşte să-şi consolideze cunoştinţele generale privitoare la limba sa maternă."

prof.dr. Corneliu Dimitriu
Facultatea de Litere
Universitatea „Al.I. Cuza" Iaşi

EDITURA POLIROM